

تەفسیری زمانکۆیی

بە قەڵەمی

مەلا سعیدی زمانکۆیی

جەژمی: ٢٠، ٢١، ٢٢، ٢٣

بەرگی دەهەم

محمد یونس اہنمون

تہ فسیری زما کوی

بہ قہ لہ می

مہ لا سعیدی زما کوی

جزمی ﴿۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳﴾

بہرگی دہم

ناوی کتیب : ته فسیری ز مناکوئی .

ناوی نووسهر : مه لا سعیدی ز مناکوئی .

جزمی بیستم و بیستو یه کهم و بیستو دوهدهم و بیستو سیهدهم .

به رگی دههدهم .

چایی یه کهم .

چایی کومپیوتر و راکیشانی : ﴿ چاپخانه ی نفوسیته بابان ﴾

ژماره ی سپاردنی (۴۰۹) ی سالی (۲۰۰۰) ی وهزاره تی روشنبیری پی سپردراوه .

مافی له چاپدانی بو نووسهر پاریزراوه .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به ناوی خوای به خشنده و میهره بان. سوپاسی بی پایان بۆ پهروه ردگاری همهو بونه وهران.
درودی خوای مهزن له سهر پيشوای زانست و زانیاری پیغه مبهری خواو له سهر یارو یاه وهران
پهیره وانی بی.

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ

عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ ؕ اللَّهُ خَيْرٌ مَّا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾
أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ
مَاءً فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ مَّا كَانَ لَكُمْ
أَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا ؕ أَلَيْسَ اللَّهُ مَعَ الَّذِينَ بَلَّ هُمْ قَوْمٌ يَعِدُونَ ﴿٦٠﴾
أَمَّنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا
رَوَاسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا ؕ أَلَيْسَ اللَّهُ بِل
أَكْثَرُ هُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾ أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ
وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُ لَكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ ؕ أَلَيْسَ
مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٦٢﴾ أَمَّنْ يَهْدِيكُمْ فِي
ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَنْ يُرْسِلِ الرِّيحَ بِشَرِّ آيَاتِ يَدَيْ
رَحْمَتِهِ ؕ أَلَيْسَ اللَّهُ تَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٣﴾
أَمَّنْ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
ءَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدًا ﴿٦٤﴾

دواى نهوې خوای مهزن باسی هندی له پیغه مبهره کان و شتیکی کرد پدی وهندی به وانه وه
هه بو له نیشانه رونه کان و کاره پهك خه ره کان فرمانی داوه به پیغه مبهری به ریتری خوۍ.

ته فیسری زمان کزی

﴿ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى ﴾ تۆ بلى: ههمو سوپاس و ستايش بۆ خواجه له سهر ئه و ههمو شتانهى به خشيو به بونه وهران له چهندين شتى جوراو جور بۆ رابوردنيان و له بهر ژيانيان له جيهانداو، تۆ بلى به و بهندانسهى خوا ئه و كهسانهى ئه و توپيان خواى مهزن هه لىباردن بۆ پيغمبه رايدتى و بۆ دۆستايه تى خوى سلاوى خواى مهزن و ناشيتيان له سهرين، چونكه ئه و كهسانه تۆشى ئازارى زۆر بوون له سهر موسلمانان ئه و شتانهيان به كار هيناوه.

بۆ زانين: ئه و رستهيه فيرمان ئه كا له سهره تاي نوسين و گفتوگو و خوڤه دا ناوى خواى مهزن و سوپاس بۆ خوا و درود له سهر پيغمبه رو پياو چاكان بپۆرى. زۆر ئاشكرايه ههر له كاتى پيغمبه ره وه ﴿ ﷺ ﴾ هه تا ئيستا موسلمانان ئه و شتانهيان به كار هيناوه.

﴿ اللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ به بت په رستاني قوره يش بلى: ئايا خواجه كه ئيوه ي دروست كردوه ئه م ههمو هه چاكانه تان ئه داتى چاكره ياشتى ئه وان ئه يكه ن به هاوبه ش بۆ خواى مهزن له و بتانه خاوه نى سودو زيان نين بۆ خوڤيان نه بۆ جگه ي خوڤيان، ئيتر چۆنيان ئه په رستى؟ مه به ست له م پرسياران هى دوايى سه رزه نشتى كردنه بۆ بت په رستان، وولا مه كانيان جگه له سهر شوڤ كردن هه چ شتى تر نابى.

﴿ أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً ﴾ ئايا كه سى چاكره ئاسمانه كان و زهوى دروست كردوه به و په يره و پرۆگرامه سهر سورينه رانه وه و ناردويتيه خواره وه له ئاسمانه وه ئاو بۆ سودى ئيوه يا ئه و بتانه ي دروست كراوى ده ستى خوڤانن و بى گيان؟

﴿ فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَبَادِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ مَّا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُنبِتُوا شَجَرَهَا ﴾ دوايى ئيمه به هوى ئه و ئاوه ئه رپويتن چهندين بيستان و چيمه نى خاوه نى جوانى و دلخوشين و پرن له دره خت و گول و رووه كى جوراو جور، شايسه نيه بۆ ئيوه كه بتوانن سه وز بكه ن درختى ئه و بيستانانه و ئه و گول و وگولزاره ي چيمه نانه. بيگومان ئه و ئاوه به هوى تواناي خواى مهزنه وه و گهرمايى دروست ئه بى هه لم پهيدا ئه بى له ده ريا و زه رياكان و به رزه نيته وه بۆ ئاسمان و ئه بى به هه وريكى چرپوڤو ئه بى به باران و ئه رڙينه سهر زهوى.

﴿ أَلَمْ يَخْلُقْنَا مَعَ اللَّهِ بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ ﴾ ئايا هه يه له گه ل خواى مهزندا خواجه ترشيايسه ي په رستى به راستى ئيوه ي بت په رست ريگه ي راست وه رناگرن به لكو ئيوه تاقميكن لاتان داوه له ريگه ي راست و هاوتاو هاوينه دائه نين بۆ خواى مهزن.

﴿ أَمَّنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا ﴾ ئايا چ كه سيكه زهوى به خرى دروست كردوه و گهرانو به تى به جيگه ي دانيشتنى ئيوه له سهرى دروستى كردوه له نيو زهويدا چهندين روبارى ئيوه و خوڤان و ئاژه لئان سوديان لى وه رنه گرن و شار گونده كانى خوڤان به ره و پيش كه وتن ئه بدن.

﴿ وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَّ وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا ﴾ وه خوی مهزن دروستی کردوه بۆ زهوی چەندین کتوبی وهستاو نایه‌لن زهویی بسورته‌وه بجولتی و ئیوه نه‌میتن یاتوشی ئازاربین و دایاوه له زه‌ویدا چەندین کانگا بۆ نه‌وهی ئیوه به‌کاریان به‌یتن له سودی خۆتان، دروستی کردوه له نیتوان نه‌وه دوو پروباردا په‌رده‌یه ه‌دا بیکه‌لاوی یه‌کتزی نه‌بن و زیان به‌ ئیوه بگه‌یه‌نن.. به‌هۆی میهره‌بانی خوی مه‌زنه‌وه ناوی شیرینی له جینگه‌ی به‌رزه‌کاندا دروست کردوه هه‌تا به‌ته‌واوی سود له سروشتی تایه‌تی هه‌ردوولایان وه‌برگرن.

﴿ اِلٰهٌ مَّعَ الْاِلٰهِ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴾ ئایا ه‌دیه له‌گه‌ل خوی مه‌زن‌دا به‌وه هه‌موه تواناییه‌وه خوایێ تر شایسته‌ی په‌رستنی؟ به‌راستی نه‌وه بت په‌رستانه‌ بیر له‌ چا‌ك و خراپ و به‌تواناو لاواز نا‌که‌نه‌وه.

به‌ل‌کو زۆر تر له‌وان به‌ده‌سه‌لات و یه‌کیتی خوی مه‌زن نازانن و خۆیانیان له‌ سودی نه‌قل به‌کاره‌یتان روت کردوه ته‌وه نازانن به‌ پو‌چی بت په‌رستی خۆیان.

﴿ اَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ ﴾ ئایا چ که‌سی‌که‌وه وولامی سته‌م لی‌ کراویکی بیچاره‌ بداته‌وه کاتی له‌وه نه‌پارا‌یته‌وه وه پی‌ویسته‌که‌ی جی‌به‌جی کردبی خراپه‌ و نازاری نه‌وه لا‌به‌ری و ترس و بیمه‌که‌ی؟ نه‌یه‌لی؟

﴿ وَيَجْعَلْكُمْ خُلَفَاءَ الْاَرْضِ اِلٰهٌ مَّعَ الْاِلٰهِ قَلِيلًا مَّا تَذْكُرُوْنَ ﴾ وه‌ئیوه بینگری به‌ جینگه‌داری زه‌ویی چین له‌ دوا‌ی چین و نا‌وه‌دانی بکه‌نه‌وه رامی بکه‌ن و به‌کاری به‌یتن بۆ سود و خوشی خۆتان، ئایا له‌گه‌ل خوی مه‌زن‌دا ه‌دیه له‌گه‌ل نه‌وه هه‌موه چا‌که‌کردنه‌دا له‌گه‌ل ئیوه کردوه خوایه‌ تر شایانی په‌رستنی؟ به‌لام ئیوه که‌می بیر نه‌که‌نه‌وه، به‌وه جو‌ره‌ نیه‌ ئیوه با‌وه‌ر به‌یتن و نا‌گه‌نه‌ نه‌وه‌ی با‌وه‌ر به‌یتن.

﴿ اَمَّنْ يَهْدِيْكُمْ فِيْ ظُلُمَاتٍ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهٖ ﴾ ئایا چ که‌سی‌که‌ شاره‌زایی ئیوه بکا بۆ لای راستی له‌ناو تاریکه‌کانی ده‌شت و ده‌ریادا و بتان گه‌یه‌نی بۆ لای مه‌به‌ستی خۆتان به‌ ئه‌ستیره‌کان و نیشانه‌ی دیاری کراو مناره‌و نامیری چا‌ودیری کردن و ده‌رزی مو‌گناتیه‌وه، ه‌دا بتوان ده‌ریای تاریک و ده‌شتی چۆل به‌رن نه‌گه‌رنیشانه‌دیاری کراویان نه‌به‌وو چ که‌س با‌ ره‌وانه‌ نه‌کا ه‌دا هه‌ور کو‌بکاته‌وه باران بیاری مو‌ژده‌ده‌ر بی نه‌وه با‌یه به‌ر له‌بارینی باران که‌ میهره‌بانی خوی مه‌زنه‌ بۆ سودی ئاده‌میزاد.

﴿ اِلٰهٌ مَّعَ الْاِلٰهِ تَعَالٰی اللّٰهُ عَمَّا يُشْرِكُوْنَ ﴾ ئایا ه‌دیه له‌گه‌ل خوی مه‌زن‌دا له‌گه‌ل نه‌وه میهره‌بانیه‌دا خوایێ تر شایانی په‌رستنی، خوی مه‌زن بالا‌ تر و پا‌ک‌تره‌ له‌شتی بی با‌وه‌ران نه‌یکه‌ن به‌ ها‌وبه‌ش بۆ خوی مه‌زن.

﴿ اَمَّنْ يَبْدَا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيْدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ ﴾ ئایا چ که‌سی‌که‌ یه‌که‌م جار ئاده‌میزاد و بونه‌وه‌رانی دروست کردوه له‌نه‌بونه‌وه ه‌یتا‌ونیه‌ بونه‌وه له‌پاشا‌ نه‌یان مریتنی و

زیندویان نه کاته وه دوی مردن نه یان گپرت ه وه بۆ پرسیارو پاداشت وه چ که سیکه ئیوه به خپو
بکاو خواره ده مه نیتان بداتی له ناسمانه وه به هوی بارینه یه کهم جارو له زه ویدا به هاتنه
ده روه روه و پهیدا بونی دانه و پله دوو ههجار.

﴿ اِلٰهٌ مَّعَ اللّٰهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴾ ئایا ههیه له گه له خوای مه زندا به و
ده سه لات ه گه روه یه وه ههیه تی خوایی تر شایانی په رستن بی؟ به راستی ئه و ئایه تانه ی پیشو ده سه لات
و میهره بانی خوای مه زنیان ده ر خدست که توانای تایه تی و میهره بانی گشتی هدر بۆ ئه و خوا یه
په و که سی تر ناتوانی ئه و کارانه ی پیشو ساخته بهی نی. ئه وانه هه مو یان به لگدن له سه ر یه کیتی
خوای مه زن و که هدر ئه ویش به ته نها شایانی په رسته، تۆ به وان بلی: ئه گه ر ئیوه راست
ئه که خوا هاو بهش و منالی ههیه ئیوه به لئین و به ل گه ی خۆتان بهی نی له سه ر راستی خۆتان. به
کور تی خوای مه زن ئه و هه مو به لگه بیگو مانانه ی هیتا یه وه له سه ر بونی خۆی و یه کیتی خۆی به
جوړیکی رۆن و ناشکرا، دوا یی بابی باوه ران و بت په رستان تاکه به لگه بهی نه وه له سه ر بی
باوه ری و راستی بت په رستن.

قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ
أَيَّانَ يَبْعَثُونَ ﴿٦٥﴾ بَلِ أَدْرَكَ عَلَيْهِمْ فِي الْآخِرَةِ بَلْ هُمْ
فِي شَكٍّ مِنْهَا بَلْ هُمْ مِنْهَا عَمُونَ ﴿٦٦﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
أَءِذَا كُنَّا تُرَابًا وَّأَبَآؤُنَا إِنَّا الْمُخْرَجُونَ ﴿٦٧﴾ لَقَدْ وُعِدْنَا
هَذَا نَحْنُ وَّأَبَآؤُنَا مِنْ قَبْلُ إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾
قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٦٩﴾
وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُنْ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ ﴿٧٠﴾
وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٧١﴾ قُلْ عَسَى
أَنْ يَكُونَ رَدِفَ لَكُمْ بَعْضُ الَّذِي تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٧٢﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ
لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾ وَإِنَّ

رَبِّكَ لَيَعْلَمَ مَا تَكْنُ صُدُورُهُمْ وَمَا يَعْلَمُونَ ﴿٧٤﴾ وَمَا مِنْ غَائِبَةٍ
فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٧٥﴾

﴿ قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُنْعَثُونَ ﴾ تۆ بَلّی به و بت په رستانه کاتې پرسپار له تۆ نه کهڼ چ کاتې روژی دوايي پهيدا نه بې: هيچ کهسې له ناسمانه کان و لهزه ويدا له ناده ميزادو له جنوکه و له فرشته نازاني به شتي ديار نيه و په نهانه مه گدر هدرخواي مه زن نهيزاني، روژی دوايش له نهينيه کانه و نهوان ههست ناکدن چ کاتې زيندو نه کرينهوه بۆ وهر گرتني پرسپار و پاداشت له خزمدت کهسيکا ديارى و ناديارى نه زاني.

﴿ بَلْ إِذَا رَأَى عِلْمَهُمْ فِي الْآخِرَةِ بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْهَا بَلْ هُمْ مِنْهَا عَمُونَ ﴾ تۆ بَلّی به بې باوهرشان به راستى هوى زانيني نهوان به هاتنى روژی دوايي يهک له دواى هاتوه به بهلگه تهاو له سهر زيندوبونهوه و قورناني پيروزو پيغه مېهر ﴿ ۷۴ ۷۵ ﴾ باسى بهلگه زوريان کردوه بۆ بى باوهران له سهر هاتنى روژی دوايي نهوان باوهرپان نه هينا. بهلکو نهوان له باره هاتنى روژی دوايي له گوماندان، ئير چون پرسپارى کاتى هاتنى نه کهڼ و نهوان باوهرپان پتي نيه. به راستى نهوان له گهل تهاوى زانينيان به روژی دوايي کويز و دليان قوفل دراوه و ريگه راستيان وون کردوه.

﴿ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِذَا كُنَّا تُرَابًا وَآبَاؤُنَا أَئِنَّا لَمُخْرَجُونَ ﴾ وه کهسانىکى ئه دوتو باوهرپان نه هيتاوه ئه لّين: ئايا کاتى ئيمه مردين و بوين به خاك و باوك و باپيرى ئيمه مردوون و بون به خاك ئايا ئيمه به زيندوبى له گزره کانان نه هيترينهوه دهره وه؟ ئهو شته ناچيته نه قلدهوه.

﴿ لَقَدْ وَعَدْنَا هَٰذَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ إِنَّ هَٰذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴾ به راستى ئهو گفتموگويه له باره هاتنى روژی دوايي و زيندوبونهوه له مېه وېر به لّين به ئيمه و باو باپيرمان دراوه، ئهو بهلّينه هيچ شتي نيه مه گدر پروپوچى راپوردووانه و له دروکانى موحمده و راست نيه.

﴿ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴾ تۆ به بى باوهران بلى برون و بگه رين به زه ويدا، نيشانهى له ناوېردن و سزاي تاوانباران ببين، دوايي تهماشا بکهڼ، دوا روژی کارى نهوان چون بو.

﴿ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُنْ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ ﴾ وه تۆ خهفدت مه خو له سهر باوهر نه هيتاني تاوانباران به ردوخسته وهى تزه نو له دل تنگى و خهفتا مېه له باره شتيکه وه بى باوهران پيلانى بۆ ساخته نه هين، نهيدانه وى تۆ له ناوېن. خواى مه زن تۆ ئه پاريزى له پيلانى خراپى نهوان.

﴿ وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴾ و هبت پەرستان تهلین: چ کاتی پهیدا ته بی
 تهو به لیتنه ییو به رژی دوا بیی ته گهر ییو راست ته کدن له هاتی تهو رژه دا.
 ﴿ قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ رَدِفٌ لَكُمْ بَعْضُ الَّذِي تَسْتَعْجِلُونَ ﴾ تو بلی به بی باوه ران: به راستی
 شایسته به به نریکه که توشی ییو بی و بگا به ییو له جیهاندا هندی لهو سزایانه یی تهو تو
 باوه ران به بونی نیه له رژی دوا پیدا. دوا بیی تهو به توشی تهو نیو له رژی به دردا کوشتن و
 دیل کردن و هلهاتیان له جهنگدا، خوی مه زن تاقمیکی که می سه رخت به سه ر تاقمیکی
 زور له بت پەرستان.

﴿ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴾ وه به راستی پروه دگاری تو
 خاوه نی به زه بی و گه وره بی و میهره بانی به سه ر ناده میزاده وه، یه کن له وانه تهو به سزادانیان دوا
 ته خا له سه ر تهو هه مو بی قهرمانیه یی خوی مه زن هه تا بیر بکه نه وه و په شیمان بینه وه به لام
 زور تر له وان سوپاسی پروه دگاری خویان ناکدن.

﴿ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُغْلِثُونَ ﴾ وه به راستی پروه دگاری تو به شتی
 ته زانی بت پەرستان په نهانیاندا وه له دلینا له پیلان گیران و خراپه کردن له گهل توو ته زانی
 به شتی ده ری ته خدن له نازاردان به درو خسته وه یی تو، خوی مه زن به بی گومان توو له یان لی
 ته سینی.

﴿ وَمَا مِنْ غَائِبَةٍ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴾ وه هبج شتی نیه شارایتته وه له
 ییو وه دیار نه بی.

له ناسمان و له زه ویدا مه گهر تهو شته تو مار کراوه له ناو نامه یه کی ناشکرای نامه ی کرداری
 ناده میزاد، له رژی دوا پیدا پیشانی ییو ته درئ هه تا به گویره ی کرداری خویان پاداشت و
 توله وه رگرن.

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ

يَقُصُّ عَلَىٰ بَنِي إِسْرَءِيلَ أَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٧٦﴾

وَأَنَّهُ هُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ

بِحُكْمِهِ ۖ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٧٨﴾ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ ۚ إِنَّكَ عَلَىٰ

الْحَقِّ الْمُبِينِ ﴿٧٩﴾ إِنَّكَ لَا تَسْمِعُ الْمَوْتَىٰ وَلَا تَسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ

إِذَا وَلَوْ أَمْذَبِينَ ﴿٨٠﴾ وَمَا أَنْتَ بِهَدِي الْعَمَىٰ عَن ضَلَالَتِهِمْ ۚ إِنَّ

تَسْمِعُ إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾ وَإِذَا

وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ
النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ ﴿٨٢﴾ وَيَوْمَ نَخْشِرُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ
فَوْجًا مِّمَّنْ يُكَذِّبُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿٨٣﴾ حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوا
قَالَ أَكْذَبْتُمْ بِآيَاتِي وَلَمْ تُحِطُوا بِهَا عِلْمًا أَمَّا ذَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ
﴿٨٤﴾ وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلَمُوا فَهُمْ لَا يَنْطِقُونَ ﴿٨٥﴾

﴿ إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَقُصُّ عَلَى بَنِي إِسْرَآئِيلَ الْكُفْرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴾ به راستی نهو
قورئانهی نهوتو بت بهرستان به دروی نه خنده وه بهلگه ونامه به کی راستن لای خوای مهزن و
هاتوه ته خواره وه بو پایوکی نه خوینده وهاره نه بخوینته وه به سهر به نوئیسرائیلیه کانا و روی راستی
بو نهوان رون نه کاته وه له باره ی شتی که وه که نهوان و گاوره کان دژی به کترین له و شته دا
له باره ی عیساه وه گاوره کان له سنوری خوای مهزن دهرچوون و عیسا نه کهن به کوری خوا،
جوه کان له ریزی عیسا کهم نه کهنده وه، قورئانی پیروز رونی نه کاته وه وه زور شتی نهوتو نهوان
ناکوکیان هدی به کوری خوا، قورئان راغویان نه کا بو لای ریگهی به ختیری و چاکه.
﴿ وَإِنَّهُ لَهْدَىٰ وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴾ وه به راستی قورئان شاره زایی کهرو به خشش و چاکه ی
خوای مهزنه بو باوهرداران هدر نهوان سودی لی وه نه گرن و ریگهی راست وه نه گرن، ههر
نهوان به فهرمودهی قورئان کار نه کهن.

﴿ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ بِحُكْمِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴾ به راستی نهو پهروه ردگاری نهوتوی بو
توی رهوانه کردوه بو سدرتو، خوی که نهوتوی به فهرمان نه دا به راستی و به داد پهروه ی له
نیوان به نوئیسرائیلیه کانا له باره ی نهو شته ی گورپوانه له ته وراتو ئینجلدا و له شتی که دژی
به کترین و، خوای مهزن به دهسته لاته و ریگه ناگیرئ له فهرمانیدا، نه زانی به راستی نهو شته ی
فهرمانی بی نه دا.

﴿ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّكَ عَلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ ﴾ دوی تو پشت به دهسته له سهر یاریده ی خوای
مهزن بو گه یاندنی فهرمودهی خوای مهزن، پشت به ستی به خوای مهزن قلایه کی پاریراوه.
به راستی تو له سهر راستی ناشکرای که نایینی پیروزی ئیسلامه، هدر که سی له سهر راستی بی
نایه بی گوی بداته شتی نهو نه پیوژی.

﴿ إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَى ﴾ به راستی تو ناتوانی گفتوگوی راستی به وه که سانه ی مردوون،
نهو بی باوهرانه هدرچه نده به روالدت زیندون. به لام دلیان مردوه واورئ بو لای باوهریتان

ناده نه وه، تۆ نهو پهری ههول بدهی له گهلیان گفتوگۆی تۆ نایسن سودی لی وه ناگرن، وهك مردووان.

﴿ وَلَا تَسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴾ وه تۆ ناتوانی ئاوازو دهنگی خۆت بیستی بهو کهسانه کهرن کاتی پشت بکه نه تۆو به ره هودوا برۆن و نه یانه وی راستی بیسن و باوه ره پهنن. که واته تۆ پشت هه ره خوا به سه.

﴿ وَمَا أَنْتَ بِهَادِي الْعُمَىٰ عَنْ ضَلَالَتِهِمْ ﴾ وه تۆ ناتوانی شاره زایی که سهی بکهی راستی وه گرئ و لای دهی له گومرایی خۆیان، چونکه نهو که سانه هه ره نه ده خواوه نی چاوو گوچگه و دلن، راستی نایسن و نای بین و بری لی نا که نه وه، وهك کهرو کویر نه زان وان.

﴿ إِنْ تَسْمِعْ إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴾ تۆ راستی به هیچ که سهی نایستی مه گهر به که سهی باوه ره پهنن به گفتوگۆی ئیمه له قورئانی پرۆزدا، دوا یی نهوان موسولمان بن و مل که چی فرموده خوی مه زن بن به نیازی پاکه وه وه ری بگرن.

﴿ وَإِذَا وَقَّعَ الْقَوْلَ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ ﴾ وه هه کاتی نزیک بۆیه وه پیوست کرا له سه ر بی باوه ران فرموده ی خوی مه زن بۆ سزادیان ئیمه ده رنه پهنن هه مو ئاده میزاد به زیندوی له ناو زه ویدا نه رۆن و نه جولین به وینه ی شتی بره و بجولن، دوا یی ئاده میزاده باوه رداره کان گفتوگۆ نه که نه له گه ل نهو بی باوه رانه ی نهو تۆ بره و به نایه تی کانی خوی مه زن نه پهنن که گفتوگۆ به هاتنی رۆزی دوا نه که نه و ئاماره ی بۆ نه که نه، دوا یی خۆیان به خۆیان نه لئین: به راستی نهو نیشانه ی نهو تۆی خوی مه زن فرموی ئیوه باوه رتان بی نه نه هیتان پهیدا بون، دوا یی ئیمه له گۆره کاغان هاتینه ده ره وه نه وه ی به لئیمان بی درابو له زیندوبونه وه ده ستان که وت.

زۆری زۆری ئاده میزاد مانای نهو نایه ته یان به م جو ره کردو: (وه هه کاتی پیوست بوو سزای خوی مه زن له سه ر بی باوه ران، نهو شته ی به لئینی بی درابو له زیندوبونه وه، ئیمه ده رنه پهنن بۆیان له زه ویدا شتی نه وابه سه ر زه ویدا پیی نهوتری جه ساسه گفتوگۆ نه کاله گه لئان و نه لئ: به راستی ئاده میزاد باوه ریان به هاتنه ده ره وه ی من نه نه هیتا که یه کی کم له نیشانه کانی خوی مه زنی ئیمه).

بۆ درێزه دان به مه به سه ل (دابه) چ شتی که ئاده میزادیانه، له چ جیگه یه دێته ده ره وه: به راستی هه ندی له زانیان له مانا کردنی نهو نایه ته دا بیرو باوه ری جیاوازیان هه یه: هه یانه نه لئین: به راستی زه وی شه ق نه باو شتی دێته ده ره وه نیشانه ی نه ندای زۆر گیاندارانی تێدایه: سه ری وهك سه ری گایه، چاوی وهك چاوی باراز وایه، گوچگه ی وهك گوچگه ی فیل وایه، شاخی وهك شاخی نێره ی بز نه کیوی وایه. ملی وهك ملی حوشر وایه. سنگی وهك سنگی شیر وایه. رهنگی وهك رهنگی پلنگ وایه، که له که ی وهك که له که ی پشیله وایه، کلکی وهك کلکی به ران وایه، چوار پی وهك چوار پی حوشر وایه. نیوانی هه مو جو مکه کانی له جکه کانی

تريا دوواژه گهزه، نهو بیرو بۆچونه بروای بې ناگرئ نهبههوی نهقلهوه وه نهبههوی فهرموده
خواو پیغه مبهروه ﴿ ١ ﴾ هدر چنده ئیمه برومان وایه زیندو کردنهوهی نهاده میزادی مردو
که بهه به خاك زۆر گه وهرتر له دروست کردنی نهو دابهیه.

بهراستی پرسیار کرا له عهلی کورې نهبو تالیب: له مه بهست بهمانای (دابه) فهرموی بهلئ:
سویندم به خوای مهزن نهودا به یه کلکی نیه؟ و بهراستی ریشی هدی زانای بهناو
بانگ (ماوهردی) نه فهرموی: نهو فهرموده عهلیه ئاماژهیه بۆ لای نهوه که نهو دابهیه؟ نهاده میزاده.
خاوهنی نامه (لسان العرب) نهلئ: دابه بۆ نهاده میزادی خاوهن نهقل بۆ گیاندارانی بئی نهقل
به کار نههترئ، که واته مه بهست له وهدا به هدر جگه میزاد بئی راست نیه، هه ندی له
زانایان نهلئ: له که عبهدا نهو دابهیه دیته دهروه. نهوانه و زۆر شتی تریش له باره ی دابه
نو نه رزه وه؟ باسکراوه، بهراستی هه مو شتی هدر لای خوای مهزنه.

﴿ وَيَوْمَ نَخْشِرُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا مَّمَّنْ يُكَذِّبُ بآيَاتِنَا فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴾ وه تو بیری نهو
کاته به که ره وه باسی بکه بۆ دانیشوان ئیمه کۆ نه کهینه وه و زیندو نه کهینه وه له هه مو نه ته وه یه
کۆ مه لئکی زۆر له وه که سانه ی باوه به ئایه ته کانی ئیمه ناهین، دوا یی نهوان پالیا ن پیوه نه نرئ و
لیان نه خورئ هه تا هه مویان نه گه ن به یه کتری له جینگه ی وه ستانی پرسیاردا بۆ وه رگرتنی
پاداشت.

﴿ حَتَّى إِذَا جَاؤُوا قَالَ أَكَذَّبْتُمْ بِآيَاتِي ﴾ هه تا کاتی نهو بې باوه رانه نه چنه لای جینگه ی پرسیار
و وولام. خوای مهزن به هه ره شه وه نه فهرموی: ئایا ئیوه بۆ به درۆتان خسته وه ئایه ته کانی نامه ی
من که بۆتان رون کرابه وو که ئیوه توشی ئهم رۆژه نه بن؟ بۆ ئیوه وولامی پیغه مبه رتان
نه دابه وه؟.

﴿ وَلَمْ تُحِيطُوا بِهَا عِلْمًا أَمْ آذًا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴾ وه ئیوه ی بې باوه ریه که م جار ته ماشای نهو
ئایه تانه تان نه کردبو به جو ره ته ماشا کردنی نه گه ران به دوا ی مه بهست له ناوه رۆکی نهو ئایه تانه و
بیرتان له شتی نه کرده وه ئیمه نار دبو مانه خواره وه؟.

وه که نه وه وابون که ئیوه بۆ بې باوه ری و بئی فهرمانی خوای مهزن دروست کرابن، روتان
وه رنه گه رابۆ لای شاره زایی و باوه ره هینان به رۆژی دوا یی.

﴿ وَرَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلَمُوا فَهُمْ لَا يَنْطِقُونَ ﴾ وه فهرموده ی خوای مهزن به سزادانی بئی
باوه ران پیوسته کرا به هوی شتی سته میان کرد بو بهو شته و هاو به شیان بۆ خوای مهزن دانابو،
دوا یی بې باوه ران گفتو گو بۆ هیچ بیانو هینانه وه یه ناکه ن و به ئازاری خویانه وه خه ریکن.

أَلَمْ

يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا اللَّيْلَ لَيْسَ كُنُوفِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِن فِي

ذَلِكَ لَا يَتْلُوهُ قَوْمٌ يُؤْمِنُونَ ﴿٨٦﴾ وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَفَزِعَ
 مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ وَكُلُّ أَتَوْهُ
 دَاخِرِينَ ﴿٨٧﴾ وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ
 صُمِعَ اللَّهُ الَّذِي أَنْقَضَ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَيْرٌ مِمَّا تَفْعَلُونَ ﴿٨٨﴾
 مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَهُمْ مِّنْ فَزَعٍ يَوْمَئِذٍ آمِنُونَ ﴿٨٩﴾
 وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكُبَّتْ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ هَلْ يُجْزَوْنَ
 إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٠﴾ إِنَّمَا أَمْرُهُ أَنْ أُعْبَدَ رَبِّ هَذِهِ
 الْبَلَدَةِ الَّذِي حَرَّمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ وَأَمْرُهُ أَنْ أَكُونَ مِنَ
 الْمُسْلِمِينَ ﴿٩١﴾ وَأَنْ أَتْلُوا الْقُرْآنَ أَنْ فَمَنْ أَهْتَدَىٰ فَأَتِمَّا يَهْتَدِ
 لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ إِنَّمَا أَنَا مِنَ الْمُنذِرِينَ ﴿٩٢﴾ وَقُلِ الْحَمْدُ
 لِلَّهِ سَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا وَمَا رَبُّكَ بِغَفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

﴿ اَلَمْ يَرَوْا اَنَّا جَعَلْنَا اللَّيْلَ لَيْسَكُنَا فِيهِ وَالتَّهَارَ مُبْصِرًا ﴾ ثابا ئادهمیزاد نهیان زانیوه نیمه
 شهومان دروست کردوه لهبهر نهوان پشوی تیدا بدهن و ماندوبونی روژیان لابیجی و، روژمان
 دروست کردوه لهبهر نهوهی ئادهمیزاد ریگهی تیدا بدوژنهوهو هاتو چوی تیدا بکهن بو
 پیداکردنی هوی ژبانی خویان.

﴿ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰیٰتٍ لِّقَوْمٍ یُّؤْمِنُوْنَ ﴾ بهراستی ههیه له دروست کردنی شهو روژ بو نهو
 مدهستانه چهنهین بهلگهی ئاشکرا بو تاقمی باوه بهیئن به تواناو به کیتی خواو سود له دروست
 کردنی شهو روژ وهگرن.

﴿ وَیَوْمَ یُنْفَخُ فِی الصُّورِ فَفَزِعَ مَنْ فِی السَّمَاوٰتِ وَمَنْ فِی الْاَرْضِ اِلَّا مَنْ شَاءَ اللّٰهُ وَکُلُّ اٰتَوْهُ
 دَاخِرِیْنَ ﴾ وه تو باسی نهو روژه بکه فو نه کوی بهسوردا بو نهوهی ئادهمیزاد زیندو بینهوه بو
 پرسیارو بو جاری دووههم گیان نه گرتهوه بهبهریانا، بهدهنگی نهو کهرنابه ئادهمیزاد با وریا

ئەبنەو و خۆیان نامادە ئەکەن بۆ فەرمانی خوای مەزن، دواى ئەوێ فوکرە بە سوردە کەسێ لە ئاسمانەکان و زەویدان لەسەختی ئەو رۆژە ئەترسن مەگەر کەسێ ناترسێ خوای مەزن ئارەزو بەکە ناترسێ، وێنەى پێغەمبەران و راست وێژان و شەهیدان و پیاو چاکان، ئەوانە ناترسن و رویان گەشە، هەمو کەسێ لە ئادەمیزاد ئەچن بۆ خزمەت خوای مەزن بە مل کەچی و بچوکیەو بە بۆئەوێ پاشە رۆژیان دیاری بکری، یا بچن بۆ لای بەهەشت یا بۆ لای دۆزەخ.

زانایان لە هەندئێ لەنامەکانی خۆیان ئەلێن: سێ جار فو ئەکری بەسورد: جاری بۆ ترساندنێ ئادەمیزاد، جاری بۆ مردنی هەمو گیانداران. جاری تر بۆ زیندوبوناویان. ئەوێ راستی بێ چۆنیەتی سور ئەزانراو. بەلام پێویستە ئێمە برۆی تەواومان هەبێ ئەوسورە هەبێ، ئێتر بە هەر شێوەیەبێ گەنگ نیە.

﴿ وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَمَادًا وَهِيَ ثَمَرٌ مِّمَّا السَّحَابِ ﴾ وه تۆ کێوکان ئەبینی گومان ئەبەیتە ئەو کێوانە وەستاوان و ناجولێن لە جینگەى خۆیان، لە راستیدا ئەو کێوانەى زەویی بە تیزی ئەروۆن بە وێنە رویشتی هەر لە ئاسمانا، رویشتی ئەو کێوانە ئەگۆری ئەناستی خۆرەو. یانی کێوکان بەزەویەو دوو جۆلەیان هەبێ:

جولانیکی زەویی بە دەوری خۆیاو لەبەردەم خۆردا بە وێنەو شەوو رۆژ پەیدا ئەبێ، جولانیکی تری زەوی بەدەوری خۆردا چوار وەرزی سال پەیدا ئەکا. ئەو جۆرە زانیاریە قورئان باسی کردووە بەر لە (١٤٢١) سال لەمەوبەر. زۆریەى زۆری زانیان مانای ئەو رێستانەیان بەم جۆر کردووە: یانی(تۆ لە رۆژی دوایدا کێوکان ئەبینی وەستاوان، ئەوان ئەروۆن بە ئاسمانا بە وێنەى رویشتی هەر لە تیزی و خێرایدا خوای مەزن ئەو کێوانە لە جینگەى خۆیان هەلئە کەنێ ئەروۆن بەئاسمانا بەلام وا ئەکەوێتە میشکی بینەرەکانیان وەستاوان چونکە شتیکی گەورە هەرکاتێ لەیەك لاو بە هێلیکی تەنها رویشت چاو جۆلەکەى نابینێ لەبەر گەورەیی و دوری لایەنەکەى، بەتایبەتی بینەرەکەى دوربێ لەو شتەو) بەهەر جۆرێ مانای ئەو رێستانە کرابێ.

﴿ صُنْعَ اللَّهِ الَّذِي أَتَقَنَ كُلُّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴾ ئێو بە چاکى تەماشای کارى خواوەکی تەنها و خواوەن توانای ئەوتۆ بکەن هەمو شتیکی بە چاکى و زانستەو دروست کردو، توانای ئەو خواوە دەرکەوتووە لەوشتانە دروست کردو ئێو وا ئەزانن وەستاوە کەچی ئەروا وەستاو نیە، بەراستی خوای مەزن ئاگادارە بەشتی ئێو ئەیکەن بەئاشکرا و بەنهیتی، پاداشتی هەموشتی ئەداتەو بە گۆیەى خۆی.

﴿ مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِّمَّا مَنَّا وَهُمْ مِّنْ فَرْعٍ يَوْمَئِذٍ آمِنُونَ ﴾ کاتێ زانرا خوای مەزن ئاگاداری کردەوێ بەندەکانی خۆیەتی، دواى هەر کەسێ لە جیهاندا کارى چاکى کردبێ بەو کارە چاکە هاتبێ لە رۆژی دوایدا، دواى بۆ ئەو کەسە یە چاکتر لەو چاکە یە بەدووچەندانە پاداشتی ئەدرێتەو ئەوان لەو رۆژەدا ئاسودەن و ناترسن لە ترسی ئەو رۆژەو لە ناگری دۆزەخ.

﴿ وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكُبَّتْ وَجُوهُهُمْ فِي النَّارِ هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴾ وه هەر کەسێ کارى خرابى کردبێ لە جیهاندا و بەوکارەو هاتبێ بۆ لای رۆژی دواى، سەر بەرەو

خوار فره ئه درته ناو ئاگری دۆزهخ، بهوان ئه بیژری: به راستی پاداشتی ئیوه نادرتهوه وه به هیچ شتی مه گدر به شتی ئیوه ئه یکدن له بت په رستی و بی باوه ری سته متان لی ناکری و مافی خوتان وه رنه گرن.

﴿ إِنَّمَا أَمِرتُ أَنْ أَعْبُدَ رَبَّ هَذِهِ الْبَلَدَةِ الَّذِي حَرَّمَهَا ﴾ به راستی من فه رمانم پی دراوه که پهروه دگاری ئهم شارهی مه که په رستم ئهو پهروه دگاری ئه وتو پیژی ئهم شارهی گرتوه بهوه ی قه ده غه ی گرتوه دره خته کانی نه بری نیچیره کانی راونه گرین، خویی تیدا نه رژی و بت په رستی تیدا نه کری و سته می تیدا نه کری سنور و فه رمانه کانی خوی مه زن و پیوستی سه رشان به هه مو ئاده میزاد رابگه یه نم.

﴿ وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ وَأَمِرتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴾ وه بو پهروه دگار، سه ره رای ئه وانه باسکران هه مو شتی له دروست کردیان و به خیو کردیان و به ریوه بردیان به بی ئه وه ی هیچ که سی هاو به شی بکا، من فه رمانم پی دراوه موسلمان و مل که چی خوی مه زینم، به نیازی پاکه وه باوه ری پی به یتهم هه ره له بهر خوی به تنه ا.

﴿ وَأَنْ أَتْلُو الْقُرْآنَ فَمَنْ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ ﴾ وه من فه رمانم بی دراوه که به به رده وامی قورئان بخوینم و ناوه رۆکه که ی رابگه یه نم به ئاده میزاد و جنۆکه به نیازی پاک و به راستیه وه، دواپی هه ره که سی راغویی وه رگری و دواپی ناوه رۆکی قورئان بکه ویی و خوا به یه که دانی و هه ره ئهو په رستی، دواپی به راستی ئهو که سه راغویی هه ره بو خوی وه رگرتوه و سوده که ی هه ره بو خویه تی نه که بو که سی تر.

﴿ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ إِنَّمَا أَنَا مِنَ الْمُنْذِرِينَ ﴾ وه هه ره که سی له ریگه ی راست لابدا بی روی وه رگری بی له فه رموده ی خوی مدزن زیانه که ی هه ره له سه ره خویه تی، دواپی تو بلی: به راستی من هه ره له وه که سانه م ئاده میزاد به رستن له سزای پاشه رۆژ، من هه ره ئه وه م له سه ره په یامی خوا به ئیوه رابگه یه نم.

﴿ وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سِيرَیْكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا ﴾ وه تو بلی هه مو سوپاس و ستایشی هه ره بو خوی هه مو بونه وه رانه. له مه ودا خوی مه زن نیشانه رن و ئاشکراکانی خوی نیشانی ئیوه ئه دا له زیندو بونه وه و پرسیار و ولام و رۆزی دواپی به هه شت و دۆزهخ. دواپی ئیوه ئه و نیشانانه ئه زانن که له جیهاندا باوه رتان پی نه ئه هیتان به لام له کاتیکا ناسینه کانیان هیچ سودی به ئیوه نابه خشی و باوه ره یتان به وان سودی لی وه رناگری.

﴿ وَمَا رَبِّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴾ وه پهروه دگاری تو پی ئاگا نیه له شتی ئیوه ئه یکدن له جیهاندا. که واته ئیوه گو مان مه بدن مۆله تدانی ئیوه و سزای دوواخستوو له به رنه وه بی ئاگی له ئیوه نیه.

به یاریده ی خوی مه زن کوتایی پی هات له رۆژی دووشه مه (۱۱)ی مانگی سه فه ره

سالی (۱۴۲۱)ی کوچی به رانه ره - (۱۵/۵/۱۴۰۰)ی زایینی.

﴿ سوره تی نهلقهس ﴾

له مه كه هاتوته خواره وه. هندی له زانایان نهلین: جگه له نایه تی (۵۲-۵۳-۵۴-۵۵) له مدهینه هاتوته خواره وه. هندی تریان نهلین: جگه له نایه تی (۸۵) له (نهلوحفه) هاتوته خواره وه كه جیگهیه كه له نیوان مه كهو مدهینه دا. ژماره نایه ته كانی (۸۸) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 طَسَمَ ﴿١﴾ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾ نَتْلُو عَلَيْكَ
 مِنْ نَبَأِ مُوسَى وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣﴾ إِنَّ
 فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيَعًا يَسْتَضِعُّ
 طَائِفَةً مِنْهُمْ يَتَّبِعُ أَبْنَاءَ هُمْ وَيَسْتَحْيِ نِسَاءَ هُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا
 مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٤﴾ وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا
 فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ﴿٥﴾
 وَنُمْكِنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَنُرِي فِرْعَوْنَ وَهَمَانَ وَجُنُودَهُمَا
 مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ ﴿٦﴾

بسم الله الرحمن الرحيم

به ناوی خوای به خشندهی میهربان

﴿طسم﴾ بۆ مانای ئەم پیتانە تەماشای سەرەتای سوره تی نهلقهس و سوره ته كانی تریكه كه وینهی ئەو پیتانەیی تێدا یه.

﴿ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴾ ئەو پیتانە ئەم سوره تهی لی پێك هاتوو ه نایه ته كانی نامدهی كن بۆ ئاده میزادی رپوون نه كاته وه چاك و خراپ له یه كتری و پێوستی رۆژانه یان له ههردوو جیهاندا و له سنوور و دهستووری ئایینی ئیسلام.

تهفسیری زمانكۆیی

﴿ نَتْلُوا عَلَيْكَ مِنْ نَبِيِّ مُوسَىٰ وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴾ ئیمه نه خویینه وه به هوی
 قورئانه وه هندی له وه وه الهی په یوه ندی به موسا و فرعون وه هیه به راستی به سهر تودا بو
 تا قمی ئیمه دیارمان کردوه له زانیاری پیشووی خو ماندا که به راستی باور نه هین بدو.
 ﴿ إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيْعًا يَسْتَضِعُّ طَائِفَةً مِنْهُمْ ﴾ به راستی فرعون
 یاخی بوو له ناو زهوی میسردا، له ستم کردن و خو به گوره دانان و دل په قی دا له سنور
 دهر چو بوو، دانیشتووانی میسری نه پروتانه وه و نه یکردن به به ندهی خو و، دانیشتووانی زهوی
 میسری گیر ابو به چهند تا قمی له گه ل هدریه که یاندا مامه له یه کی تایه تی له گه ل نه کردن،
 هدریه که یانپیشه یه کی تایه تی پی سپارد بوون و هدریه که یانی له دژی یه کتری هان ندها هدا یه ک
 نه گرن به خویانه وه خه ریکن و بیر له ستمی فرعون نه که نده وه، وینه ستمکارانی ئیستا که
 یاسای (فرق تسد) به کار نه هین (یانی تو جیاوازی بخه ره ناو دانیشتووانه وه تو ئه بی
 به گه وریان).

﴿ يَدَّبْحُ أَبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴾ فرعون تا قمی له وه تا قمانه ی
 لاواز و بی ده سته لات کرد بوو کورپه کانیانی سهر نه بری و ژنه کانیانی به زیندووی نه هیسته وه. به
 راستی فرعون له وه که سانه بوو خراپه یان بلا و نه کرده وه له زهوی دا، قیبتی یه کانی له خو ی
 نرک نه کرده وه، به نو ئیسرایلی یه کانی نازار ندها به وان. بیژراوه هوی نهو ستمکاری یه نه وه
 بوو: فرعون له خه ودا بینی که ناگرئ له به یتولوقه ده سه وه رووی کرده خانووه کانی میسر
 هدمو و قیبتی یه کانی سوتاند، پو شه و وژه کانی بانگ کرد و پر سیاری مانای نهو خه وه ی لی کردن،
 ووتیان: پیاوئک له بنچینه دا دانیشتووی به یتولوقه ده سه بووه له سهر دهستی نهو گه لی میسر له ناو
 نه چن، فرعون ترساو وای دانا نهو پیاوه له به نو ئیسرایلی یه کانه؛ چونکه نهوان له وپوه
 هاتوون، دواپی فرمانی دا هدمو و کورپک که له دایک نه بی له هدر پیاوئکی به نو ئیسرایلی
 سهری برن و واز له ژنه کانیان بهین به ئومیدی نهو نهو گه له بنه برن، فرمانی دا به
 قیبتی یه کان کاری ناره وایان له گه ل دا بکه و به کاریان بهین له پیشه ی بی نر خدا، نهوانیش
 نهو ی پتان کرا کردیان، بیگومان نهو کارانهش له سنور لادان.

﴿ وَتُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ﴾ وه
 ئیمه ویستمان که ئیمه رپرو چاکه برپوین به سهر که سانیکي نهو تودا نه چه وسپترانه وه نه یان کردن
 به به نده و لاوازیان نه کردن له زهوی میسردا و رزگاریان بکهین و بیانکهین به پیشه وای
 ناده میزادی نهو سهردهمه و چاولیکروایان و بیانگیرین به خاوهنی سامانی فرعون و میراگری
 پاشایه تی و ده سته لاتی فرعون.

﴿ وَلَمْكُنْ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَثَرِيَّةً فِرْعَوْنُ وَهَامَانَ وَجُنُودُهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ ﴾ وه ئیمه
 نهو که سه لاواز کرا وانه له زهوی میسردا دانه نین و زهوی میسر داگیر بکه و بن به خاوهنی

توانا لهو جيگه يدا نه چه وسيتړانه وه، پله وپايه ي وياڼ پي نه به خشين زهوى ميسر ناوه دان بکهنه وه و بيهن بهرپوه و کس نه تواني نازاريان بدا و، نيمه نيشاني فيرعوني بدهين که خوي کردبوو به خواو نيشاني هاماني بدهين که شالياري فيرعون بوو يارمته ي نه دا له هدر شتيکا بيويستايه نيشاني ياريده ده راني نه وان له له شکره کانيان بدهين شتي نه وان لي نه ترسان که له ناوچوونيان بوو به گشتي له سهردهستي مناليکي بچووک پهيدا نه بي له ناوبه نو ئيسراييلي به کانددا. بؤ زانين: نه بي بزانيڼ خواي گه وره جهنگ ناکا له گه ل که ساني چه وساوو بؤ رزگار کردنيان. به لام له گه ليانه و يارمته ي يان نه دات هدر کاتي جهنگ بکهن و خدبات بکهن به ئوميدى نه وه ي راستي و دادپهروهري پهره بستي. نيازيان و ابي رشزگاريان بي له ستم و چه سانه وه. به راستي خواي گه وره له گه ل هدمو و مروفينکدايه که کار بکات له بهر زيانى خوي، خواي مهن تاقي پيغه مبه ره کاني له ناو بر دووه له بهر يي باوه رپي و بي فهرماني خوا. نه ک له بهر ستمه ليکراوان.

وه ک له مده و بهر باسمان کرد فيرعون خه ويکي بيني زوري لي ترسا، هه ندي له مانا که راني خه و ووتيان: له مده و دا مناليک له به نو ئيسراييلي به کان پهيدا نه بي له سهر ده ست و هيري نه و منداله پاشايه تي و ساماني تو بنه بر نه بي، فيرعون فهرماني دا بؤ له مده و دوا هدر کورپي له وان له دايکبوو سهر ي بېرن. نه وه بوو کاتي موسا له دايک بسو باوک و دايکي ترسان و موسايان شارده وه، دواي خواي مهن لهو باره يه وه به دايکي موسا نه فهرمويي:

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ
أَنْ أَرْضِعِيهِ فَإِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ وَلَا تَخَافِي
وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكَ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧﴾
فَالْقَاطِفَةُ إِذْ أَلْفِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوٌّ وَحَزَنًا إِنَّ
فِرْعَوْنَ وَهَمَّ مَنْ وَجَّهَهُمَا كَانُوا خَاطِئِينَ ﴿٨﴾
وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرْتُ عَيْنِي لِي وَلَكَ لَا تَقْتُلُوهُ عَسَىٰ
أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾ وَأَصْبَحَ

فَوَادُ أُمِّ مُوسَى فَرِحًا إِنْ كَادَتْ لِتُبْدِيَ بِهِ لَوْ لَا أَنْ
 رَبَّنَا عَلَى قَلْبِهَا لَتَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١﴾ وَقَالَتْ
 لِأُخْتِهِ قُصِّيهِ فَبَصُرَتْ بِهِ عَنْ جُنْبٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ
 ﴿١٢﴾ وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ
 عَلَى أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَاصِحُونَ ﴿١٣﴾
 فَرَدَدْنَاهُ إِلَى أُمِّهِ كَى تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَلِتَعْلَمَ
 أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٤﴾

﴿واوختنا إلى أم موسى أن أرضعها فإذا خفت عليه في اليم﴾ وه نيمه خستمانه دلی
 دایکی موسا که تو شیر بده به موسا. زانایانی میژوونووسی جووه کان نه لین: دایکی موسا
 ناوی (بوکاید)، دواپی تو هدر کاتی ترسای له وهی موسا سدر بیرن، دواپی تو موسا فری بده ره
 ناو رووباری نیله وه.

﴿ولا تخافي ولا تحزني إنا رادوه إليك وجاعلوه من المرسلين﴾ وه تو مرسه موسا سدر
 بیردری و خدفت مه خو له سدر جیابو ونه وهی موسا له تو، به راستی نیمه موسا ده گهرینه وه
 بو لای تو و ناگاداری نه و نه کدین و نیمه موسا نه گیرین له یه کئی له نیر دراوه کانی نیمه .. به
 گویره ی فدرمانی خوی مه زن دایکی موسا سندوقیکی دروستکرد و قیرتاوی کرد و موسای
 خسته ناو سندوقه که وه و فرهی دایه ناو رووباری نیله وه، برپاوی تهواوی به خوی مه زن
 به ست.

﴿فالتقطه آل فرعون ليكون لهم عدوا وحزنا﴾ دواپی فردانی به ناو رووباری نیلا که سانی
 له خیرانی فیرعه ون موسایان هدرگرت له بهر نه وهی موسا بیی به دوژمنی نه وان بی باوه ران ترؤ
 بیی به هری خدفت بو یان له مه وپاش.

﴿إن فرعون وهامان وجنودهما كانوا خاطئين﴾ بدراستی فیرعه ون و هامانی سدرؤک
 شالیارانی فیرعه ون و له شکره کانیاں له هدرله دا بسوون له هه موو کاره کانیا نا. به تاییه تی له
 کوشتی هدراران منالانی بی تاوان بو نه وهی رزگاریان بیی له منالنی له ناویان بی، نه وهی لای
 بنده بی لای خوا پوچه.

بۆ زانين: كاتى يەعقوب و منالەكانى كۆچيان كرد بۆلاى يوسف له مىسر دەستيان كرد به له وه پدارى و به خيوكردنى ئاژەل و به كردنى دانه و ئىله چاندن و كيلاى زهوى، له مىسر دا ئه ژيان و كه مژ تىكه لاوى دانىشتوانى مىسريان ئه كرد، ژماره يان زۆربوو، له به جى هيتانى كاروبارى ئايىنى خويانا سهر به ستيبون هه تا كاتى پاشايه تى (رمىسى) دووهه م ويستى سنورى بۆ زۆربوونى ژماره ي به نو ئيسرائيلى يه كان دابنى، به بو ئه يه وه ده ستى كرد، به چه وسانه وه يان و كوشتيان. دواى مردنى (رمىسى) كورپه كى بوبه پادشا كه ناوى (منفتاح) بوو، له كاتى ئه ويشدا چه وسانه وه و كوشتنى به نو ئيسرائيلى يه كان به رده وام بووه به لام (منفتاح) زۆر تر ده ستى دا به نازاردانيان، كورپه كانى سهر ئه برين و ژنه كانيانى ئه هيشته وه بۆ كار ه كرى، چونكه خه ويكى بينيو، زانا كانيان و وتيان له ناو به نو ئيسرائيله كانا كورپك پيدا ئه بى له سهر ده ستى ئه و پاشايه تى تۆ له ناو ئه چى، له و كاته دا عيمرانى كورپى واهب كه يه كى بوو له به نو ئيسرائيليه كان له (يو كابد) ژنه كى خوى كورپكى بوو به ناوى موسا، به ر له موسايش كچىكى بو به ناوى مه ريه مه و كورپكىشى به ناوى هارون، (يو كابد) خوشكى باوكى موسا بوو، ئه و كاته پور ماره كردن قه ده غه نه كرابوو، له به رترسى سهر برين موسايان فرپه دا به نيله وه.

كاتى موسا فرپه درا به ناو روبرارى نيل و گه يشته لاى كۆشكى فیرعه ون گه وه ره كار ه كهرانى فیرعه ون چاوى كه وت به سندوقك ئاو فرپه دا وه بۆ كه نارى روبراره كه، به په له چوون و سندوقه كه يان هه لگرت و به په له برديان بۆلاى ئاسييه ي ژنى فیرعه ون، كاتى سندوقه كى كرده وه ته ماشاى كرد منالكى تپدا به دهرى هيتاو بردى بۆلاى فیرعه ون، فیرعه ون ووتى: ئه م مندا له چۆن رزگارى بووه له سهر برين و رقى هه ستاو به تو ورپه ي يه وه ووتى: بۆچى و چۆن له منيان شار دو وه ته وه؟ ويستى بىكوژى.

﴿وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرْتُ عَيْنٍ لِّي وَلَكَ لَا تَقْتُلُوهُ عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ ئاسييه ي ژنى فیرعه ون داواى له فیرعه ون كرد ئه و كورپه ي پى به خشى و ووتى: ئپه نه م منالە مه كوژن، ئه و خۆشى من و تۆيه و ئه پته هوى فينكى چاومان، ئوميد وايه كه ئه و مندا له سوود بگه يه نى به ئيمه باييكه ين به كورپى خۆمان چونكه ئيمه منالمان نى به، فیرعه ون دللى نه رمبوو و ووتى خۆشى و فينكى چاوى تۆ پى و من پيوستيم به منال نى به و، فیرعه ون و تاقمه كى هه ستيان به وه نه ده كرد كه ئه و مندا له ئه بى به چقلى چاويان له پاشه رۆژدا ئه پته هوى نه مانيان. كاتى داىكى موسا موساى فرپه دا به ناو روبرارى نيله وه، چاوى برپيووه سندوقى له دووره وه و سه برى ئه كرد شه پۆلى ئاوى روبرارى نيل فرپى ئه دا به م لاوبه ولادا، داىكى موسا له وانه بوو قپه ي لى هه ستى و له خه فه تا بلنى: كورپه كه م، كورپه كه م. به تاييه تى كاتى بينى سندوقه كه كه وتو وه ته ناو كۆشكى فیرعه ون.

﴿وَاصْبِرْ فُزَادًا مُمُوسَىٰ فَارْعَا إِن كَادَتْ لَتُبْدِي بِهِ لَوْلَا أَن رَّبَطْنَا عَلَىٰ قَلْبِهَا لِتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ وه دلی دایکی موسا گهرا به چۆلی له ههموو شتی جگه لهبیر کردنه وه له موسا و خهفەت دای گرتبو، به راستی نزیک بوو نهیتی کوره کە ی ئاشکرا بکا و به سه رهاته کە ی بلا و بکاته وه و بلی: موسا کوری منه نه گهر ئیمه ئارام و خۆرا گر تمان نه خستایه ته سه ردلی دایکی موسا و دلمان به هیژنه کردایه له بدر نه وه ی با وه ری ته واوی هه بی به و به لئینه ی ئیمه پیمان دابو که به راستی ئیمه موسا نه گیرینه وه بۆلای به وینه ی با وه ردارانی تر به به لئینی ئیمه.

﴿وَقَالَتْ لِأَخِيهِ قُصِّصْهُ فَبُصِّرْتُ بِهِ عَن جُنُبٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ وه دایکی موسا به خوشکه کە ی موسای ووت: تۆ برۆو دوا ی هه وāl و به سه رهاتی موسای برات بکه وه، بزانه له دوا یی دا چ شتیکی به سه ردی، دوا یی رۆیی و چاوی به موسا که وت که له لای خیزانی فیرعه ونه، دوا یی خوشکه کە ی له دووره وه تده ماشای موسای نه کرد به چۆری دانیشتروانی کۆشک ههستی بی نه که ن و وابزانن هیچ مه بهستیکی به و منداله نیه، خیزانه کانی فیرعه ون نه یان نه زانی که خوشکی موسایه و ههستیان نه نه کرده نه و منداله برایتی.

﴿وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ﴾ وه ئیمه قه ده غه مان کردبو له سه ره موسا شیر ی ههموو ژنی بخواته وه له وانه هینابونیان شیر ی بی به دن، ههموویان پیمان خو شبوو مه مه که یان بگری هه تا توشی ریزبن له لای فیرعه ون. به لام موسا بیژی له ههموویان نه کرده وه، له پیش هاتی دایکی بۆلای. له و کاته دا مه ری ده می خوشکی موسا توانی خۆی بگه یه نیه کۆشکی فیرعه ون و خۆی بخاته نیو نه و ژانه هینابونیان بر شیر دان به موسا.

﴿فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُوهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَاصِحُونَ﴾ دوا یی مه ری ده می خوشکی موسا ووتی به خیزانی فیرعه ون: ئایا من شاره زایی ئیوه بکه م بۆلای خیزانی مالی نه و کوره به خه یو بکه ن بۆ ئیوه و، نه و خیزانه نیازیان پاک بی بو نه و مناله و نامۆزگاری چاکی بکه ن و خۆشیان بوئ و کۆمه که بی بکه ن. فیرعه ون ده ستوری دا به هاوردنی نه و خیزانه، خوشکه کە ی به په له گه راپه وه بۆلای دایکی و هینای بۆلای فیرعه ون، دایکی به بی گرنگی دان به و مناله چوه پێشه وه بۆلایی و مه مه که کە ی نایه ده می موسا مه مه که کە ی گرت و تیژی خوراد له شیر ه کە ی، دایکی موسا له کۆشکی فیرعه ون مایه وه.

﴿فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ أُمِّهِ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ﴾ دوا یی ئیمه موسا مان گیراپه وه بۆلای دایکی و چونده وه بۆ مالی دایکی له پاش نه وه ی ئاسییه ی ژنی فیرعه ون بۆی ده رکه وت نه و ژنه به باشی نه یه وئ نه و مناله به خه یو بکا، له بدر نه وه ی دایکی موسا چاوی به موسا فیتک بی شه وه دلخۆش بی به گه رانه وه ی موسا بۆ لایی و خه فەت نه خوا بۆ جیا بو ونه وه ی موسا له خۆی.

﴿وَلَتَعْلَمَنَّ أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾ وه بۆ نه وه ش دایکی موسا بزانی: به راستی به لئینی خوا ی مه زن به گه رانه وه ی موسا بۆلای خۆی راسته به بی گومان ش دیشی کا به پێغه مه بر، دایکی موسا جاره به جار ی موسای نه و برده وه بۆ کۆشکی فیرعه ون هه تا ئاسییه ی ژنی

فیرعون جاوی پی بکه وی. پیغمبر ﴿ﷺ﴾ نه فیرموی: (چاکرینی ژنانی بوونه وهر چوار ژن: خدیجه کی کچی خوه بیلید، فایمه کی کچی موحه مدهد، ناسیه کی کچی مواحیم ژنی فیرعون، مدریه می کچی عیمران دایکی عیسا)، به لام زور له قیته کان نازان به کاری خوی مهن، نه یان نه زانی به سهرهاتی نه وان و موسا چون نه یی.

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَىٰ ؕ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤﴾ وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَىٰ حِينٍ غَفْلَةٍ مِّنْ أَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتُلَانِ هَٰذَا مِنْ شِيعَةِ ۖ وَهَٰذَا مِنْ عَدُوِّهِ ۖ فَاسْتَغْنَىٰ ۚ الَّذِي مِّنْ شِيعَةٍ عَلَىٰ الَّذِي مِّنْ عَدُوِّهِ ۚ فَوَكَرَهُ مُوسَىٰ فَقَضَىٰ عَلَيْهِ ۖ قَالَ هَٰذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ ۖ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُّضِلٌّ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ۖ فَاغْفِرْ لِي ۖ فَغَفَرَ لَهُ ۚ إِنَّكَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٦﴾ قَالَ رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَن أَكُونَ ظَهِيرًا لِّلْمُجْرِمِينَ ﴿١٧﴾ فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ ۖ فَإِذَا الَّذِي اَسْتَنْصَرُ بِهَا لَا مَسَ يَسْتَصْرِخُهُ ۚ قَالَ لَهُ مُوسَىٰ إِنَّكَ لَغَوِيٌّ مُّبِينٌ ﴿١٨﴾ فَلَمَّا أَنِ ارَادَ أَن يَبْطِشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَّهُمَا قَالَ يَمْوَسَىٰ أَتَرِيدُ أَن تَقْتُلَنِي ۖ كَمَا قَتَلْتَ نَفْسًا بِهَا لَا مَسَ إِن تَرِيدُ إِلَّا أَن تَكُونَ جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ وَمَا تُرِيدُ أَن تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٩﴾

﴿وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَىٰ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ﴾ وه کاتی موسا گدیشته به پله ی تهواو بوونی نه قل و له شی وه گه شه ی کرد به جوړی بتوانی به ریک و پیک کی کاری هدر دوو جیهان بیارپوه و نه مدنی گه شته چل سالی نیمه به موسامان به خش ی پیغمبر ایدتی و زانیی به رپوه بردنی کاروباری هدر دوو جیهان و زانیی راستی. هدر به جوړه نیمه نه و کاره چا کانه مان له گه ل موسا کرد، نیمه پاداشتی پیاوچا کانه مان نه ده پنه وه.

﴿ وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَى حِينٍ غَفْلَةٍ مِّنْ أَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هَٰذَا مِنْ شِيعَتِهِ وَهَٰذَا مِنْ عَدُوِّهِ ﴾ وه رژۆی موسا چوه ناو هندنئ له جاده کانی شاری میسر دا له کاتیکا بو هیچ کدسی له دانیش توانی شاری همدستی بی نه کدن و نهی بینین چونکه نهوکاته کاتی پشودان و خدوتنی نیوه رژ بو. نهیویست نهویش له جینگدیه پشوویدا، دواپی دوو پساوی بینی شهریان نه کرد یه کیکیان به نوئیسراییلی بو له تاقمی موسا بو، نهوی تریان قیتی بو له تاقمی فیرعهون پیاویکی زۆردار و به هیزبو نزیکبو پساوه ئیسراییلیه که بکوژی، به شیوهیه که گشتی قیتییه کان نهیان و تاندنهوه به خزمه تکاری خوئیانیان نه زانین. به نوئیسراییلیه کان نهیان نه توانی په لاماریان بدهن و سهریان شوژ نه کردن، موسا لای گرانبو.

﴿ فَاسْتَعَاذَ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ ﴾ دواپی نهو کدسه لاوازهی نهوتو له تاقمی موسا بو داوای یارمده تی کرد بگاته فریای له دژی نهو پساوه به هیز و زۆرداره ی نهوتو دوژمنی موسا بو له تاقمی فیرعهونبو، موسا زۆری بی ناخوشبو نازاری دوسته کدی بدری چوه پیشه وه ناو بو ژیان بکا و یه خدی میسری یه کدی گرت، وتی: نازاری نهو ههژاره مده.

﴿ فَوَكَرَهُ مُوسَى فَقَضَى عَلَيْهِ ﴾ دواپی موسا مسته کۆلهیه کی خوی دا له دوژمنه کدی خوی به نیازی گه رانه وهی له سته مکردن نهک به نیازی کوشتن، موسا زۆر به هیزبو، دواپی نهو پساوه بهو مسته کۆلهیه مرد، نهو جوړه کوشتنهش پی نهوتری کوشتنی به ههله. نهک کوشتنی به نیازی کوشتنی. دواپی نهوهی موسا چاوی کهوت بهو پساوه مردوه خهفته تی خوارد.

﴿ قَالَ هَٰذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُّضِلٌّ مُّبِينٌ قَالَ رَبِّ اِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي ﴾ موسا ووتی: نهو کاره ی من که بویه هوی کوشتنی نه و پساوه له کرده وهی شهیتانه به راستی شهیتان ریگه لاده ریکی ناشکرایه بو ناده میزاد، موسا ووتی: نهی پهروه دگاری من: به راستی من ستهمم له خوم کرده به کوشتنی نهو پساوه به بی نهوهی تو فه رمانم پی بدهی، تو له من خوشبیه، چونکه من به ههله نهو پساوهم کوشتروه.

﴿ فَغَفَرَ لَهُ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴾ دواپی پهروه دگار خوشبو له موسا، به راستی پهروه دگار لیتی خوش بونی زۆره بو بدهنده کانی خوی، میهره بان و خاوه نی به زییه بو کهسانی داوای لی بوردن بکدن.

﴿ قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْنَمْتُ عَلَىٰ فُلْنٍ أَكُونَ ظَهِيرًا لِّلْمُجْرِمِينَ ﴾ موسا ووتی: نهی پهروردگاری من: به راستی تو چاکه ی خۆت به سهرمندا رژاند به هوی وه گرگرتی په شیمانبو ونهوه و له گوناھی من خوشبوی، دواپی تو یارمده تی من بده نهیم به پشتیوانی تاوانباران و نهو که سانه ی ستهم له خوئیان نه کدن، وینه ی فیرعهون و تاقمه کدی، پشتیوانی باوه رداران بم.

﴿ فَاصْبَحْ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا الَّذِي اسْتَنْصَرَهُ بِالْأَمْسِ يَسْتَصْرِخُهُ ﴾ دواپی نهوهی موسا نهو پساوهی کوشت رژۆی دواپی به ناوشاردا نه گه راو نه ترسا به یونه ی کوشتنی نهو پساوهوه توشی نازار بی، چاوه روانی نه کرد چ شتی پهیدا بووه له دواپی کوشتنی نهو پساوهوه، نایا

فیرعهون و ناقمه که ی هلهوئستیان چون بووه دوا ی پیدابوونی نهو رووداوه. کاتی موسا لهو چاوه روانی یه دا بوو، دوا ی که وتبوو نهو که سه ی که دوینی داوا ی یارمه تی لی کرد، جاریکی تر که وتبووه شهر له گهل پیاوئکی تری قیبتیدا و جاریکی تریش داوا ی یارمه تی نه کرد له موسا.

﴿ قَالَ لَهُ مُوسَى إِنَّكَ لَغَوِيٌّ مُبِينٌ ﴾ موسا فهرمووی بهو پیاوه ئیسرائیلیه: به راستی تو پیاوئکی له ریگه راست ده ری ناشکرای، ریگه ی راست وهرناگری، چونکه تو بهو کاره ی دوینی ناموزگاریت وهرنه گرت، جاریکی تریش نه مرؤ ده ستت داوه ته جهنگ کردن.

﴿ فَلَمَّا أَنْ أَرَادَ أَنْ يَنْطِشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَّهُمَا قَالَ يَا مُوسَى أَتُرِيدُ أَنْ تَقْتُلَنِي كَمَا قَتَلْتَ نَفْسًا بِالْأَمْسِ ﴾ دوا یی کاتی موسا ویستی که هله مدت بداته که سیکی نه تو که دوزمننی موسا و دوسته که یه تی و قیبتیه که لا بدا له نازاردانی ئیسرائیلیه که، ئیسرائیلیه که وای زانی رقی جولاره و نه دیوت هله مدت بو نه م بهی، ووتی: نه ی موسا نایا نه ته وی که من بکوژی وه ک دوینی تو پیاوئکی تر ت کوشت؟

﴿ إِنْ تُرِيدُ إِلَّا أَنْ تَكُونَ جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ وَمَا تُرِيدُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ ﴾ تو ناته وی هیچ شتی بکه ی جگه له وه ی که پیاوی بی زوردار و خراپه کار و خوین ریژ له زه وی میسر دا و ناته وی لهو که سانه بی چاکه بلا و بکه یته وه له نیو دانیشتواندا، تو به پیاوچاک ناسراویت و پیاو کوشتن له رهوشتی تو وه دووره.

له دوا یی دا نهو دوو پیاوه ریشتن، دانیشتوان گوئیان له گفتوگویانو که نهو پیاوه موسا کوشتوبه تی، خاوه ن کوژراوه که بهو رووداوه ی زانی، هه واله که گه یشت به فیرعهون و فهرمانی دا بهیئن و بیکوژن، لهو کوژره دا پیاوی دانیشتبوو گوئی له گفتوگوی فیرعهونبو، موسای خوش نه ویست و چاکه ی له گهل کردبوو، ریشت و هه واله که ی به موسا را گدیاند.

وَجَاءَ رَجُلٌ مِّنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ يَسْعَىٰ قَالَ يَا مُوسَىٰ إِنَّ الْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ إِنِّي لَمِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢٠﴾
فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢١﴾
وَلَمَّا تَوَجَّهَ تَلَقَّاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَىٰ رَبِّي أَنْ يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿٢٢﴾ وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِّنْ

النَّاسِ يَسْقُوبُ وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمُ امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ
 قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّى يُصْدِرَ الرِّعَاءُ وَأَبُونَا
 شَيْخٌ كَبِيرٌ ﴿٤٣﴾ فَسَقَى لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّى إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ
 رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ ﴿٤٤﴾ فَجَاءَهُ إِحْدَاهُمَا
 تَمْشِي عَلَى أَسْتَحْيَاءٍ قَالَتْ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ
 أَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا فَلَمَّا جَاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ قَالَ
 لَا تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٥﴾ قَالَتْ إِحْدَاهُمَا
 يَتَأَبَّى أَسْتَجِرُّهُ إِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ
 ﴿٤٦﴾ قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ بِمَا نَعْبُدُ أَنَّ أَتَمَّ
 تَأْجُرَنِي ثَمَنِي حَبِيبٍ فَإِنْ أَتَمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ
 وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ
 الصَّادِقِينَ ﴿٤٧﴾ قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ
 قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿٤٨﴾

﴿ وَجَاءَ رَجُلٌ مِّنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ يَسْعَى قَالَ يَا مُوسَى إِنَّ الْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ ﴾ وه بدو
 بونهوه پیاوکی باوهدار له به خوارهوهی شاری میسره رای کرد بو لای موسا که نامادهی
 جینگه فیرعهونبوو، ووتی: به راستی پیاوانی بهریزی شار کزبونتهدهو راویژ نه کدن له نیوان
 خویانا له بارهی نهو کارهوه تو کردووته، لهدر نهوهی بتکورژن له تو لهی نهو پیاوهدا که تو
 کوشووته.

﴿ فَأَخْرَجَ إِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ ﴾ دواپی تو لدم شاره بروره دهرهوه بو نهوهی نه کورژی .
 به راستی من بو تو لهو کدهسانم بهنیازی پاکهوه ناموزگاری تو نه کدم، هدا زووه دهرجو لدم
 شاره.

﴿فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ دوايى موسا لەشارى مىسر چووه دەرەووە بەترساوى بەبى خواردن و بەبى ھاوړى و ناشارەزا، چاوەروانى ئەوێ ئەکرد تا قىمى فیرەهون بىگرن و نەتوانى رزگارى بىى لە دەستیان، موسا ووتى: ئەى پەرورەدگارى من: تۆ من رزگار بکە لە ستەمى ستەمکارانى تا قىمى فیرەهون، موسا چووه دەرەووە، پیاوانى فیرەهون گەرآن بە شویتیا دەستیان نەکەوت، موسا بەرەو مەدەین رۆشت.

﴿وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَى رَبِّي أَنْ يَهْدِيَنِي سَبِيلَ﴾ وه کاتى موسا چووه دەرەووە و بە ناشارەزايى روى کرد بۆ لای زەوى شارى مەدەيەن کە کەوتۆتە باکوورى دەريای عەقەبە لە نێوان حىجاز و شامدا، موسا ووتى: ئومیدەوارم پەرورەدگارى من شارەزايى من بکا بۆ لای رینگەيە کى ئەوتۆ رزگارم بىى لە فیرەهون و تا قىمە کەى.

﴿وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِّنَ النَّاسِ يَسْقُونَ﴾ وه کاتى موسا چووه لای ئاوى زەوى مەدەيەن و یستى خۆى فینک بکاتەووە و ئاوىش بخوا، لە لای ئەو ئاوە کۆمەڵێکى لە شوانەکانى دەستکەوت کە مەر و ھوشترەکانیان ئاوەدا و نۆرە نۆرە ئەچوون بۆ لای ئاوە کە.

﴿وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمْ امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ﴾ وه لە لای جینگەيە کى نزیک لەوان دووژنى تازە پینگەيشتوى دەست کەوت مەرەکانى خۆيانيان تى ئەخوړى و نەیانئەھيشت نزیکى ئاوە کە بکەونەووە، موسا سەرى سورما لەو پیاوانە لە پێشەووە ئازەلى خۆيان ئاوەدەن و ئەو دوو ژنەيش دووانەخەن.

﴿قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّى يُصْدِرَ الرِّعَاءَ وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ﴾ موسا بەو دوو ژنەى فەرموو: ئێوە چ ئیشیکتان ھەيە و ئەتانەوێ چ شى بکەن؟، دوو ژنەکان ووتیان: ئێمە ناتوانین مەرەکانى خۆمان ئاوبدەین، ھەتا شوانەکان ئەگەر پێندەو و لە ئاودانى ئازەلەکانیان ئەبنەو، ئێمە چونکە توانای تیکەلاوى ئەوانمان نەيە، دواى ئەوان مەرەکانى خۆمان ئاوەدەین، ئێمە بیکەسین و باوکیشمان پیاویکى گەورەيە و تەمەنى زۆرە و چووە بەسالا و خۆى ناتوانى سەرپەرشتى ئێمە و مەرەکانمان بکا.

﴿فَسَقَى لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّى إِلَى الظَّلِّ﴾ دوايى موسا پساوھتى و جولاً و بەزەيى بەو دززنەدا ھاتەو، چووه پێشەووە بۆ ئاوى گۆلاووە کە، شوانەکانى دوورخستەووە و ئەوانیش رینگەيان بۆ چۆل کردو بە پیاویکى سامدار ھاتە پێش چاويان، مەرەکانى بۆ ئاودان و ئەوانیش سوپاسيان کرد. لە پاش ئاودانى مەرەکان موسا چوو بۆ لای سێبەرى شى پشوو پىیدا و فینکى بپێشەو، ئێر ئەو سێبەرە سێبەرى ھەرشتى بى گرنگ نەيە.

جینگەى سەرسورمانت نەيە کە موسا یارمەتى ژنانى بپەتێز بەدا، چونکە وا ئەبى بى پساوھ پانیش یارمەتى ژنان و پساوانى ھەزار بەدن، ئەو ھش جینگەى سەرسورمان نەيە کە شوعدیب و کچەکانى بە ئارەقى ناوچەوانى خۆيان بژین، چونکە ھەژارى و بى سامانى پێشەى پێغەمبەرەان و

پیاوچاكانه. بەلام ئەوەی جیگەیی سەر سورمان بێ ئەمەیه: کە ئەم فەرموودەیی قورئانە کارناکاتە دڵی ئێمە، بە تایبەتی ئەو کەسانەیی کە ئەلێن: ئێمە پیاوچاک و زانای ئایین و باوەرمان بە پێغمەبەران و نامەکانی خوا هەیدە، خۆیان بە پەرەوی پێغمەبەران ئەژمێن. لە هەموو شتی سەر سورپێنەر تر ئەمەیه: کە ئەوانە خۆیان بەزانای ئایینی دانەنن و خۆیان بە ئاین پەرور و نیشتمان پەرور ئەزانن. پێشپێکی ئەکەن بۆ پلەوپایەو کۆشکی نایاب و سامانی زۆر.

﴿فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لَمَّا أَنزَلْتُ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ﴾ موسا دواى دانیشتی لەو سیبەرەدا ووتی: ئەى پەرور دگاری من، بەراستی من لە هەموو شتی تۆ ناردییتە خوارەو بۆ من لە لایەن خۆتەووە لە چاکە کەمیی یا زۆر پێویستیم پێی هەیدە و هەژارم و برسیمە خوار دەمەنیم بۆ ساخته بینە بەهۆی بەخشندەیی خۆتەووە.

کچەکانی شوعەیب بە خێرای و زووتر لە جاران چوونەووە بۆلای باوکیان، پرسیری لیکردن چۆن وا بەزویی هاتنەووە، بەسەر هاتی خۆیان و موسایان بۆ گێڕایەووە، فەرمانی دا ئەو کررە بین بۆلای من.

﴿فَجَاءَهُ إِخْدَاهُمَا تَمْشِي عَلَى اسْتِحْيَاءٍ قَالَتْ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ أَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا﴾ دواى یەکیک لەو کچانە چوون بۆلای موسا بەشەرەووە ئەرویشت بۆلای و ووتی بە موسا: بە راستی باوکم بانگی تۆ ئەکا بچی بۆلای: لەبەر ئەوەی پاداشتی ئەو ئاودانەیی تۆ بداتە بە مەرە کاغان، موسا لەگەڵی دا رویشت و پێشی خۆی خست، لە کاتی رویشتندا باکراسەکەیی لادا و قاچی کچەکەیی شوعەیب دەرکەوت، موسا لای خوش نەبوو بیینی، داواى لێ کرد بکەوێتە دواى یەو، کچە زۆر سەری سورما لە خاوپێی داوینپاکی موسا.

﴿فَلَمَّا جَاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ قَالَ لَا تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ دواى کاتی موسا چووە خزمەت شوعەیب هەوالی رابردووی فیرەوون و تاقمەکەیی فیرەوونی بۆ گێڕایەووە، رووداو و بەسەر هاتی خۆی بەتەواوی بەسەر شوعەیبدا خویندەووە، شوعەیب فەرموى تۆ مژسە رزگارت بوو لە ستەمی ئەو تاقمە ستەمکارەندی فیرەوونە.

﴿قَالَتْ إِخْدَاهُمَا يَا أَبْتِ اسْتَأْجِرْهُ إِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ﴾ یەکی لەو دوو کچانەیی شوعەیب ووتی: ئەى باوکی من: تۆ موسا بەکری بگرە بۆ بەخێوکردن و لەوەراندنی مەرە کاغان. بە راستی چاکترین کەسە تۆ بەکری ئەگری زۆر بەهێز و توانایە، دەست پاک و داوین پاکە، شوعەیب بە کچەیی ووت: چۆن ئەزانى بەهێز و داوین پاکە؟ کچەکە ووتی: کاتێ ئاوی بە دۆلچە دەرئەهینا بەهێزی ئەوم بۆ دەرکەوت، کاتێ هێنام بۆلای تۆ بە منی ووت لە پاشمەووە وەرە هەتا چاوی بە رانی رووتی من نەکەوێ، شوعەیب فەرمووی راست ئەکەى.

﴿قَالَ إِنِّي أَرِيدُ أَنْ أُنْكِحَكَ إِخْدَى ابْنَتِي هَاتَيْنِ عَلَى أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَانِي حِجَجٍ﴾ شوعەیب بە مووسای فەرموو: بە راستی من ئەمەوێ کە یەکی لەم دوو کچانەیی خۆم ئالەمەیان مارە بێم لە تۆو بیکەم بە هاوسەری تۆ لەسەر ئەو مەرجدی کە تۆ بەکری گیراوی منی هەشت سال کارم بۆ بکەى و ئەم مەراندەم بۆ بلەوهرپێنى.

﴿ فَإِنْ أَتَمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ وَمَا أَرِيدُ أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ ﴾ دواپی ئه گهر تو ئه وهشت ساله بکهی به دهسالی تهواو و کاربکهی لای من، دواپی ئه و چاکهیه له لایه خوتهوهیه و من نامهوی که نازار و رهنج بدهم بهسەر تودا، خوت سهرهستی موسا مهرجه کهی شوعدیی وهرگرت و یه کئی له کچه کانی شوعدیی ماره کرد. مهره کانی شوعدیی له وهران. ﴿ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴾ شوعدیب فهرمووی به موسا: ئه گهر خوای مهزن ئارهزوو بکا تو منت دهست ئه کهوی بهوهی له ریزی پیاوچاکانیم، ئه و بهلینهی ئهیده م بهتو جی به جینی ئه که م.

﴿ قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴾ موسا فهرمووی: ئه وهی تو به منت ووت له ماره کردنی یه کئی له کچه کان و له له وهراندنی مهره کان ریکه و تیکه له نیوان من و تودا و من پیی رازیم بهلام ههرکات له و دوو ماوهیه من به جیم هینا و ئارهزووی خۆمهوه من سهرهستم، دواپی دهستدریزی نه کریشه سهرمن ئه گهر نه متوانی (١٠) سالت تهواو بکه م و، خوای مهزن ئاگاداره له سهر شتی ئیمه ئه لپین.

بۆ زانین: زانایان له بارهی مانا کردنی ئه و ئایه تهوه فهرموودهی زۆریان کردوه: خه زوورهی چ که سی بووه و ناوی چ شتی بووه؟ موسا ههشت سالت ئازالتی له وهراند یان (١٠) (سالت)؟ ئه و کچهی ماره کرد ناوی چی بو؟ کچه گهوره که یانبوو یا بچوو که که یان؟ ماره یی ئه و ژنه له وهراندنی مهره کان بو له و دوو ماوهیه دا یاشتی تر بوو جگه ی له وهراندن؟ به لپندانی باوکی ئه و کچه ماره کردن به لای دهستووری ئه وان یا دواتر لپی ماره کرد؟ وولامی ئه و پرسیارانه یدک به یدک به م جوهری خواره وه وولام ئه درپته وه:

١- زانایان بیر بۆچوونیان جیاوازه بۆ دیاری کردنی ناوی خه زوورهی مویا و به شهش جوړ باسیان کردوه، هیچ لایه کیان به لگه ی بیگوومانیان به دهسته وه نی، به راستی له هه موویان به ناو بانگتر خه زووره ی موسا ناوی شوعدیب بوه. هه ندیکیان له بهر ئه وهی خوای مه زن ناوی خه زوره که ی موسای پروون نه کردوه ته وه چاک وایه ئیمه بپه نگیان.

٢- زانایان بۆ دیاری کردنی ئه و دوو ماوهیه بیر بۆچوونیان جیاوازه. له هه موویان چاکتر و ره واتر ئه وهیه بۆ موسا و بۆ خه زووری له هه ردوو جیهاندا ئه وهیه: (١٠) سالتی به تایه تی بۆ پاشه پوژ پاداشتی زۆرتره.

٣- ئه و کچه ی موسا ماره ی کرد کچه بچوو که که یان بو، ئه وه یان بوو موسای بانگ کرد بۆ لای باوکی، ناوه که ی (صفراو) بو، هه ندی له زانایان ناوی (صفراء) ئه به ن.

٤- هه ندی له زانایان ئه لپین: ماره یی ئه و ژنه بریتی بووه له له وهراندنی مهره کانی شوعدیب بۆ ماوه ی هه شت سالت یا (١٠) سالت. به لام زۆر له زانایان لایان وایه ماره یی ئه و ژنه شتی تر بوه جگه ی له وهراندنی مهره کان، موسا به کرپی تر مهره کانی له وهراند، له وهراندنی ئه و مهرانه

نهمارهیی تهواوی ئدو ژنه بو نه بهشیکیشی، ههرچونئ بی یاسای پیغهمبهرانی پیشوو نابئ به یاسای ئیسلام.

۵- ئدو بدلینهی شوعهیب به ووشه‌ی (ارید) هه‌تا دووایی ماره‌برینه‌که ته‌واو ئه‌بی و دروسته به‌لای یاسای ئه‌و کاته‌وه، رانواندنی ژن بۆ ماره‌کردن له لایه‌ن کاربه‌ده‌ستانه‌وه ههرچه‌نده دروسته. به‌لام لای یاسای ئیسلام نابئ به ماره‌برین، به‌لای شافعی‌یه‌که‌نده‌وه ماره‌برین دروست نی‌یه به‌جگه‌ی ووشه‌ی ئینکاح و ته‌زوێج. به‌لای مالیکه‌کان و حه‌نبه‌لی‌یه‌که‌نده‌وه ماره‌برین به ووشه‌ی (هیهه) دروسته، به‌لای حه‌نفیه‌که‌نده‌وه، ماره‌برینی ژنان به ووشه (هیهه) دائه‌به‌سزئ ئه‌گهر نیازی ماره‌برینی بی بکری ... ماوه‌ی له‌وه‌رانندی مه‌ره‌کان کۆتایی پیهات، موسا ماوه‌یه‌تر لای شوعهیب مایه‌وه. له پاشا ئاره‌زو‌ی جاوینکه‌وتنی که‌س و کاری خۆی هه‌بوو له میسر، داوای له خه‌زووری کرد ده‌ستووری بی بدا به خۆی و ژنه‌که‌ی و دوو منالییه‌وه بپرواته‌وه بۆ میسرله‌بهر بیینی باوک و دایکی و براو خوشکه‌کانی، خه‌زووری ده‌ستووری پێدا و ئه‌ندازه‌یه‌کی زۆری له مه‌ره‌کانی بی به‌خشی، له‌و باره‌یه‌وه خوای مه‌زن ئه‌فهرموی:

﴿فَلَمَّا قَضَىٰ مُوسَى الْأَجَلَ وَسَارَ بِأَهْلِهِ﴾ عَانَسَ مِنْ جَانِبِ
الْطُّورِ نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَّعَلِّي آتِيكُمْ
مِّنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جَذْوَةٍ مِّنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٢٩﴾
﴿فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ مِنْ شَاطِئِ الْوَادِ الْأَيْمَنِ فِي الْبُقْعَةِ
الْمُبْرَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ أَنْ يَمْوِسَىٰ إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ
الْعَالَمِينَ ﴿٣٠﴾ وَأَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَءَاهَا هَتَّتْ لَهَا
جَانًّا وَلَىٰ مَدِيرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ يَمْوِسَىٰ أَقْبَلَ وَلَا تَخَفْ إِنَّكَ
مِنَ الْآمِنِينَ ﴿٣١﴾ أَسْلَكَ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخَرَّجَ يَصْصَاءً مِنْ
غَيْرِ سُوءٍ وَأَضْمَمَ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ فَذَنَكَ

بُرْهَنَانِ مِنْ رَبِّكَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٣٢﴾

﴿فَلَمَّا قَضَىٰ مُوسَى الْأَجَلَ وَسَارَ بِأَهْلِهِ﴾ دواپی کاتی موسا ماوهی له وه پاندنی مه ره کانی شوعه یی کوتابی پنهانا ماوهیه لای خه زووری مایه وه داوای چوونه وهی بۆلای میسر کرد له خه زووری، ئه ویش ده ستووری پیدا، دواپی خوی و خیرانه که ی رویشتن به ره ولای میسر له شه و یکی زور ساده و تاریکا و ریگه یان لی و ونبو، بارو شتومه که که ی خست بو پشوودان. ته ماشای ئه ولا و لای خوی ئه کرد بزانی شتی به دی ناکا.

﴿أَنَسَ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَّعَلِّي آتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جَذْوَةٍ مِنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ﴾ موسا لهو کاته سهر گهر دانیدها له لای کتوی توره وه ناگریکی بینی زوری پیخوشبوو، موسا به خیرانه که ی خوی ووت: ئیوه لی ره دانیشن. به راستی من ناگری ئه بینم و ئه چم بۆلای ئومیدم وایه لای دانیشتروانی ئه و ناگره هه والی بۆ لای ئیوه به یتیم و شاره زاییمان بکه ن به ره و جیگه یه ک برۆین، با پارچه پشکوئی لهو ناگره به یتیم و ناگریکی پی بکه یه وه به و ئومیده ی ئیوه خوتانی پی گهرم بکه نه وه و رزگار تان پی لدم سهر مایه.

﴿فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ مِنْ شَاطِئِ الْوَادِي الْأَيْمَنِ فِي الْبُقْعَةِ الْمُبَارَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ﴾ دواپی کاتی موسا چووه لای ئه و ناگره، ناگری بو پیدا نه بوو، رووناکی یه کی بینی نه زانی سهر چاوه ی ئه و رووناکی یه جیگه که ی له چ شویتیکه، هه ولی ئه دا بگاته ئه و رووناکی یه، موسا له لای راستی خویه وه له تهره فی شیوینکه وه له جیگه یه کی پیروز له لای دره ختیکه وه بانگی لی کرا.

﴿أَنْ يَا مُوسَى إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ به راستی ئه ی موسا من خوایه کم په دروه ردگاری هه موو بوونه وه رانم، دلی مووسا تووشی خوشی بوو، هه ره به راستی رووناکی یه کی خواپی له هه موو لایه که وه دای نه بوشتی، ترسی نه ماو دلی دواپی ناخوشی هی دی بوویه وه، دواپی ریگه و نبوون شاره زایی وه رگرت، پیروزی ئه و جیگه یه له به ره ئه وه بوو پیغه مبه ری زوری پیدا ره وانه کراوه و، خوی مه زن گف و گوی له گه ل موسادا کردوه، ئه و دره خته هه ره دره خشی پی گرنگ نی یه. موسا ههستی کرد به راستی جیهان ئه و جیهانه نی یه موسا و تاقمه که ی ئه یانزانی. به لکو جیهان ریگه یه که بۆلای به ههشت یان دۆزه خ، خوی په ره ردگار رووی ریژی خوی ئاراسته ی لای موسا کرد و کردی به پیغه مبه ره و فه رمانی پیدا برپا بۆلای فیرعه ون و تاقمه که ی و له و داوایه ترسا، خوی مه زن ترسه که ی نه به یشت و فه رموی:

﴿وَأَن أَلْقِي عَصَاكَ فَلَمَّا رَآهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌّ وَلَّى مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ﴾ وه تۆ داردهسته که دی خۆت فره بده، موسا فرهی دا بوو به ماریک، دوابی چاوی کهوت بهو ماره بهویندی ماریکی زۆر گهوره له گهل نهوهدا زۆر به تیزی نههات و نهرویشته وهک تیره ماریکی بهجووکی.

﴿يَا مُوسَى أَقْبِلْ وَلَا تَخَفْ إِنَّكَ مِنَ الْآمِنِينَ﴾ موسا پشتی کرده ماره و رای کرد و ترسا و نهئه گهراپهوه بۆلای شیوه که و بهرهو لای خیزانه که دی کهوته ری، بانگی لیکرا نهی موسا: تۆ روو بۆلای ماره که بکه و تۆ مهترسه، نهو ماره نازاری تۆ نادا، به راستی تۆ دلنیا بهو تووشی نازار نابی لهو ماره وه، جاریکی تر خوای مهزن به موسای فرهموو:

﴿اسْأَلْكَ يَدَكْ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجُ يَبِضَاءٌ مِّنْ غَيْرِ سُوءٍ﴾ تۆ دهستی خۆت بکه پهخدی کراسه که دی خۆتا، موسا دهستیکرده پهخدی کراسه که دی و دهری هینایه وه، دهستی هاته دهروه به رووناکی و سپیه تی به زۆره وه بهی نهوهی توشی نهخۆشی بوئی وهک بهله کی و شتی تر. خوای مهزن فرهمانی دا به موسا و فرهموو:

﴿وَاضْمُمْ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ﴾ تۆ دهستی خۆت دانئ له سدر سنگی خۆت ههتا نهو ترسیدی تۆ بههوی ماره کهوه تووشت بووه نههینی و نارام بگری. ئیبن و عهباس نه فرهموئ ههموو که سی ههرکاتی ترسا دهستی خۆی دانئ له سدر سنگی ترسه که دی نامینی، بیژراوه بالنده کاتی ترسا باله کانی خۆی رانه کیشتی که ترسه که دی نهما نهیانگیرینه وه بۆلای سنگی.

﴿فَإِنَّكَ بُرْهَانٌ مِّن رَّبِّكَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ أَنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ﴾ دوابی نهو دووشتانه داردهست که نهی ماریک و نهو دهسته یشت که رووناک و سپی نهی دووکاری پهک خدرن و دراوه به تۆ له لایهن پهروهردگاری خۆته وه که پروی بۆلای فیرعدون و تاقمه گهوره کانی خۆی و داوایان لی بکه واز لهستهه کردن بهین. به راستی نهو تاقمه کۆمهلیکن لایانداده له سنوری خوای مهزن.

قَالَ رَبِّ إِنِّي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَأَخَافُ أَن يَقْتُلُونِ ﴿٢٣﴾ وَأَخِي هَارُونُ هُوَ أَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا فَأَرْسَلْهُ مَعِيَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِي إِنِّي أَخَافُ أَن يُكَذِّبُونِ ﴿٢٤﴾ قَالَ سَنُنْصِدُكَ بِأَخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكُمَا سُلْطٰنًا فَلَا يَصِلُونَ إِلَيْكُمَا بِأَيِّتِنَا إِنَّنَا مِّنَ الْمُتَّبِعِينَ ﴿٢٥﴾ فَلَمَّا جَاءَهُم مُّوسَىٰ بِآيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هَٰذَا إِلَّا سِحْرٌ

مُفْتَرِي وَمَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ ﴿٣٦﴾ وَقَالَ
مُوسَى رَبِّي أَعْلَمُ بِمَنْ جَاءَ بِالْهُدَىٰ مِنْ عِنْدِهِ ۖ وَمَنْ تَكُونُ
لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ ۖ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٣٧﴾

﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُون﴾ موسا ووتی: ئەوی پەرورەردگاری مەزن: بە راستی من پیاویکم لە تاقمی فیرەهون کوشتوو، دواپی من ئەترسم کە لە تۆلە ئەو پیاوەدا من بکوژن. ئەوە بوو لەووەبەر پیاویکی لەوان کوشتبوو بەو بۆنەبەو لەمیسر چوو بوو دەرەو، هەرچەندە کوشتی موسا بۆ ئەو پیاو بە نیازی کوشتن نەبوو. بەلام لەناو بژیدا مستە کۆلیکی پیا کیشا بوو بە هۆی کوشتنی ئەو پیاو. موسا ووتی ئەوی پەرورەردگاری من:

﴿وَإِخِي هَارُونُ هُوَ أَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا فَأَرْسَلْهُ مَعِيَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِي إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُون﴾ وه هارونی برای من، ئەو زمانی لەمن پاراو تر و ڕەوانتر، دواپی من داوا لە تۆ ئەکەم لە گەڵ مندا ڕەوانە ی بکە ی بە یارمەتی دهرم و بیکە ی بە پیغمەر، راستی گفست و گۆی من دهر بیری و گومانی ئەو پوچ بکاتەو. بە راستی من ئەترسم بە درۆم بجنەو و نەتوانم مەبەستی خۆم ناشکرا بکەم بۆیان. بیژراو هارون سی سال لە موسا گەورە تر بو. بە راستی بۆ ئیمە ڕون نە کراو تەو چۆن لە سەر برین رزگاری بوو؟ هەوآلە ی زانیاری خۆایی.

ئەو ئایەتە ئیمە فیری ئەو ئەکات کە هەموو کار و ڕووداوێک پیوستی بە یاریدان و کۆمەڵ هەبە، زانین و زانیاری بەتەنا نایبە هۆی ڕوونکردنەو ی راستی بۆ دانیشتوان ئەگەر زمان پاراو نەبێ و نەتوانی مەبەست بۆ دانیشتوان ڕوون بکری تەو، بەتەنها زانیاری بەرگری لە زمانی دوژمن ناکا. بۆیشمان ڕوون ئەکاتەو پڕوپا گەندە شتیکی پیوستە بۆ سەرکەوتنی مەبەست بەهەر جوړی بێ، بەوینە ی ئیستا بەهۆی ڕۆژنامە و گۆڤار و ڕادیۆ و تەلەفزیۆنەو شتی مەبەست ڕیوشوینی بۆ دیاری ئەکەن.

﴿قَالَ سَتَشِدُّ عَضْدُكَ بِإِخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكُمَا سُلْطَانًا فَلَا يَصِلُونَ إِلَيْكُمَا بِآيَاتِنَا﴾ خۆای مەزن فەرمووی: ئیمە بازووی تۆ بەهێز ئەکەم بەهۆی یارمەتی دانی هاروونی براتەو و، ئیمە هێز و توانا ئەبەخشین بە ئیو و فیرەهون و تاقمە کە ی بێ هێز ئەکەین، دواپی فیرەهون و تاقمە کە ی ناتوان هیچ ئازاری بە ئیو بەگەین بەهۆی ئەو کارە پەک خەرانە ی ئیمەو کە بریتین لەدارە دەستە کە ی تۆ و دەستی سپی بێ نەخۆشی و چەندین کاری پەک خەری تر.

﴿أَتُمَّا وَمَنْ آتَبَكُمَا الْعَالُونَ﴾ تۆو هاروونی برات و کەسی پەیرەو ی ئیو بکا لە باوهرداران سەرئەکەون بەسەر فیرەهون و تاقمە کانی، ئیتر ئیو لە ڕاگەیانندی فەرمانی ئیمە مەوەستن.

﴿ فَلَمَّا جَاءَهُمْ مُوسَى بِآيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُفْتَرَى ﴾ دواىى كاتىى موسا چوبولای فرعهون و ناقمه كهى بهوكاره پهك خهره ناشكرانهى ئيمهوه ووتيان" نهو شتهى موسا هيتاوبهتى هيچ شتى نى به مه گهر جادويكى دهستكرد و ههلبهستراوه له لايهن خويوهوه و نهيداته پال خواى مهزن.

﴿ وَمَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ ﴾ نهو شتهى مووسا داواى له ئيمه نه كه ئيمه نه مان بيستروه و باوباپيره كانى پيشوومان نه يانزانپوه.

﴿ وَقَالَ مُوسَى رَبِّيْ أَعْلَمُ بِمَنْ جَاءَ بِالْهُدَى مِنْ عِنْدِهِ ﴾ وه مووسا له وولامى نه واندا ووتى: پهروهردگارى من زاناتره به كارى ئيمه و به كارى ئپوه و نه زانئ به كه سئى نه يكا به پيغه مپهر و داواى راغوبى نه كا بو لاي ريگهى راست له لايهن ئيمهوه فه رمانى پئى درابئى و موژده بدا به به هشت.

﴿ وَمَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴾ وه زاناتره به كه سئى كه نه نجام و كوتاييه كهى چۆن نه بئى لهم جيهاندا و چاكهى كردبئى دواړوژى له روژى دواىى دا چوونى ته بئى بو به هه هشت. به راستى سته مكاران رزگاربان نابئى له دوواړوژدا و به تو لهى خويان نه گهن.

وَقَالَ فِرْعَوْنُ

يَأْتِيَهُمَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي فَأَوْقِدْ

لِي يَهْتَمَنَّ عَلَى الطِّينِ فَاجْعَلْ لِي صَرْحًا لَعَلِّي أَطَّلِعُ إِلَى

إِلَهِ مُوسَى وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٢٨﴾ وَاسْتَكَبَرَ

هُوَ وَجُنُودُهُ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُّوا أَنَّهُم إِلَيْنَا

لَا يُرْجَعُونَ ﴿٢٩﴾ فَأَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي

الْيَمِّ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَتْ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾

وَجَعَلْنَاهُمْ أَيْمَةً يَدْعُونَ إِلَى النَّكَارِ وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ

لَا يُنصَرُونَ ﴿٤١﴾ وَاتَّبَعْنَاهُمْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً

وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ ﴿٤٢﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا

مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَى

بَصَائِرَ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَّعَلَّهُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٤٣﴾

﴿ وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي ﴾ فیرعهون ووتی: ئه‌ی پیاوانی بدریز و گه‌وره: من نه‌مزانیوه بۆ ئیوه هدیئ هیج خوایه‌ک له جگه‌ی من. فیرعهون کاتی هیج شتیکی به‌ده‌سته‌وه نه‌ما به‌رامبه‌ر به‌موسا بی‌کا، نه‌یزانی کۆمه‌لئ هه‌ن باوه‌ری پئ بکه‌ین ئه‌و گه‌ت و گۆیه‌ی ئاراسته‌ کردن.

به‌ فیرعهون بی‌زراوه: چ که‌سی تۆی کردووه به‌ فیرعهون؟ فیرعهون ووتی: من هیج که‌سیکم نه‌دیوه به‌رگری له‌من کا، به‌و گه‌تو گۆیه‌ی فیرعهون ئه‌وه‌مان بۆ روون ئه‌بیته‌وه زۆر که‌س خۆی نه‌کات به‌ فیرعهون ئه‌گه‌ر هیزئ نه‌بی به‌رامبه‌رئ بکاو به‌جئ به‌گژیا. ووشه‌ی فیرعهون به‌ زمانی میسری به‌ مانا (خانه‌دانی گه‌وره‌یه)، نازناوی پاشایانی میسره.

﴿ فَأَوْفَىٰ لِي يَا هَامَانَ عَلَى الطِّينِ فَأَجْعَلْ لِّي صَرْحًا لَّعَلِّي أَطْلُعُ إِلَىٰ إِلَهٍ مُّوسَىٰ وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴾ دواى ئه‌وه‌ی غیرعهون ئه‌و گه‌تو گۆیه‌ی ئاراسته‌ی پیاوه‌گه‌وره‌کانی خۆی کرد، هیج که‌سی به‌رگری نه‌کرد و ووتی: ئه‌ی هامان: تۆ خشتی کال درووست بکه‌ بۆ من و دوا‌یی ئاگر بکه‌روه به‌ سه‌ریا، هه‌تا سوور ئه‌بیته‌وه ره‌ق ئه‌بی و ئه‌بی به‌ خشتی سوور کراوه. دوا‌یی تۆ به‌وخشته ره‌قه کۆشکیکی به‌رز و قایم بۆ من درووست بکه‌ و من به‌چه‌سه‌ری به‌ ئومیدی ئه‌وه‌ی من ئاگاداری پیدایا بکه‌م بۆلای خوا‌ی موسا، به‌ راستی من گومانه‌که‌مه‌ موسا له‌و که‌سانه‌یه‌ درۆ نه‌که‌ن و موسایش درۆ نه‌کا ئه‌کائ جگه‌ی من خوایه‌ تره‌یه، کاتی من چه‌ومه‌ سه‌ر ئه‌و کۆشکه‌ بۆم ده‌ره‌که‌وه‌ی موسا راست ئه‌کا یا درۆ نه‌کا. ئایا هامان ئه‌و کۆشکه‌ی درووست کرد یا بۆی درووست نه‌کرد؟ وا ده‌ره‌که‌وه‌ی بۆی درووست نه‌کرد، چونکه‌ هامان به‌ فی‌لئ فیرعهونی ئه‌زانی، چ که‌سی ژیر بی هه‌ولئ ئه‌وه نه‌دا کۆشکیکی بی کۆتایی درووست بکا و گومانی وای به‌ درخت و خشت ئه‌گاته‌ لای ئاسمانه‌کان و بزانی چ که‌سی به‌سه‌ریانه‌وه‌یه.

﴿ وَاسْتَكَبَرَ هُوَ وَجُنُودُهُ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُّوا أَنَّهُم إِلَيْنَا لَا يُرْجَعُونَ ﴾ وه فیرعهون و له‌شکه‌ که‌ی داوا‌ی گه‌وره‌ییان ئه‌که‌رد له‌ زه‌وی میسردا به‌ جۆریکی ناره‌وا ناپه‌سه‌ند و ر‌ایکیشان بۆ له‌ناو به‌ردنیان، یاخی بوون، دوا‌ی کاریکی پو‌وچ که‌وتبوون و، گومانیان وابوو که‌ به‌ راستی ناگه‌رینه‌وه‌ بۆلای ئیمه‌ له‌ ر‌وژی دوا‌ییدا و پرسیاریان لئ ناکرئ له‌سه‌ر شتی ئه‌یکه‌ن له‌و کرده‌وه‌ خراپانه‌.

﴿ فَأَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ فَاَنْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴾ دوا‌یی ئیمه‌ فیرعهون و له‌شکه‌ که‌ی فیرعهونمان به‌سه‌ختی گرت، دوا‌یی ئه‌وامان فه‌ردا به‌ ناو رووباری نیله‌وه‌ و هه‌موویان خنکان و مردن، دوا‌یی تۆ ته‌ماشایا بکه‌، پاشه‌ر‌وژی سته‌مکاران و تاوانباران به‌ چ جۆره‌ به‌هۆی به‌در‌وخسته‌نه‌وه‌ی پیغه‌مه‌بران.

﴿ وَجَعَلْنَاهُمْ أَئِمَّةً يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ ﴾ وه‌ئیمه‌ فیرعهون و له‌شکه‌یکه‌مان گێرا به‌ پێشه‌وا و گه‌وره‌ی جیهان بانگی دانیش‌توانیان ئه‌که‌رد بۆلای کارئ ر‌ایانبکیشتی بۆلای ئاگری دۆزه‌خ و لایانه‌دن له‌ ر‌یگه‌ی راست.

﴿ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يُنصَرُونَ ﴾ وه نهوان یارمه تیان نادری له پژوی دوا ییدا، هیچ که سیان نابی سزایان له سهر لایا و رسوا و دهر کراوی میهره بانی خوی مه زن.
﴿ وَاتَّعَنَاهُمْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ ﴾ وه نیمه به دوا ی فیر عهون و تا قمی فیر عهوندا نه هینین له م جیهانه دا رسوا ی و نابرو چوون و بی به شبوون له میهره بانی خوی مه زن و، نهوان له پژوی دوا یی دا پرو گرژ و دور خراوی میهره بانی خوی مه زن. یانی خوی مه زن دوو جار دووری خستوونه ته وه له میهره بانی و به زه یی خوی: جاری له جیهاندا رسوا ی کردن و له سهر بی باوه ری مانده وه هه تا مردن، جاری تر له پژوی دوا یی دا له میهره بانی خوی مه زن بی به شن و نه خرینه دوزه خه وه به بدر ده و امی.

﴿ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَىٰ بَصَائِرَ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَّعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴾ وه نیمه له دوا ی نه وه ی دانیش تووانی بی باوه ری خوله کانی پیشوومان له ناو بردن و وه تا قمی هود و سالح و لوت به خشیمان به موسا نامه یه که ته وراته بو پرووناکی دلی ناده می زاد راستی لیین و چاک و خرابی بی جوئ بکه نه وه وه نیمه له دوا ی نه وه ی شاره زای یاسای خوی مه زنیان بکا و خوشی بو کدسی باوه ری بی بهیتی، بو نه وه ی نه و کدسانه ی له دوا ی نه وانه وه دین ناموز گاری و هر بگرن و به سهر هاتی نهوان ته می خوارین و واز له بی باوه ری بهین و کار به ناوه رو کی ته ورات بکن. نه که به ته وراتی نیستا که له (الأصحاح) ی ژماره (۳۲) ی سفری (العدد) دا نه لی: (نیوه پیاوه کان و ژنه کان و مناله کانیان بکوژن و جگه له کچه کانیان بیانیه ی نه وه و بهوان رابویرن بو ناره زوی خو تان، نا ژال و سامانیان دا گیر بکن، شار و مالیان بسو تین).

وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْغَرْبِيِّ إِذْ قَضَيْنَا إِلَىٰ مُوسَى الْأَمْرَ وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٤٤﴾ وَلَكِنَّا أَنْشَأْنَا قُرُونًا فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ وَمَا كُنْتَ ثَاوِيًّا فِي أَهْلِ مَدْيَنَ تَتْلُوا عَلَيْهِمْ آیَاتِنَا وَلَكِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴿٤٥﴾ وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا وَلَكِنْ رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّا أَتَتْهُمْ مِّنْ نَّذِيرٍ مِّن قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٦﴾ وَلَوْ لَا أَن تُصِيبَهُمْ مُّصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَيَقُولُوا

رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ وَنَكُونَ
 مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾ فَلَمَّا جَاءَهُمْ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا
 لَوْلَا أَوْفَىٰ مِثْلَ مَا أَوْفَىٰ مُوسَىٰ أَوْ لَمْ يَكْفُرُوا بِمَا أَوْفَىٰ
 مُوسَىٰ مِنْ قَبْلُ قَالُوا سِحْرَانِ تَظَاهَرَا وَقَالُوا إِنَّا بِكُلِّ كَيْفُورٍ
 ﴿٤٨﴾ قُلْ فَأْتُوا بِكِتَابٍ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ هُوَ أَهْدَىٰ مِنْهُمَا أَتَّبِعُهُ
 إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٩﴾ فَإِنْ لَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ
 أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ وَمَن أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ
 هُدًى مِّنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٠﴾
 ﴿ وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴾ ﴿٥١﴾

﴿ وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْغُرُبَىٰ إِذْ قُضِيَنا إِلَىٰ مُوسَى الْأَمْرُ وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴾ وه تو له لای
 تهره فی خورثاوی کیوی تورا نه بوی کاتی نیمه ره وانه مان کرد بولای موسا سروش و شتی موسا
 داوی کردبوو رای بگه یه نی به تاقمه که ی خوی و له ویش ناماده نه بوی کاتی نیمه له و
 جیگه یه دا گفت و گومان له گهل موسا کرد، که واته که تو نه و هولانه نه ده ی به
 دانیش تو انه سه ره اتی موسا به لگهی راسته له سه ره پیغه مبه رایه تی تو و به سروش خوی مه زن تو
 نه و هولانه ت زانیوه.

﴿ وَلَكِنَّا أَنشَأْنَا قُرُونًا فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ ﴾ وه به لام نیمه دروستمان کردبو دانیش تو انی
 چندند کاتی دوا ی موسا، هه ندیک نه هاتن به دوا ی هه ندی تریان نا، دوا ی دریژه ی کیشا به سه ره
 نه واند ا چندند کاتیکی زور، ده ستور و فره مانی نایینیان گوری، دوا یی نیمه تو مان ره وانه کرد بو
 تازه کردنه وه ی نایینی راست و بانگی ناده می زاد بکه ی بولای نه و نایینه راسته.
 ﴿ وَمَا كُنْتَ تَأْوِيًا فِي أَهْلِ مَدْيَنَ تَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا وَلَكِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴾: تو ناماده ی دانیش تو ی
 ناو شاری مه ده ی دن نه بوی که شوعه یی تیدا بو هه تا تو نیشانه روونه کانی نیمه بخویتیه وه
 به سه ریانا و تو پیغه مبه ری نه وان نه بوی و به لام نیمه وه ک شوعه ییمان نارد بولای

دانیشتوانی مدهدیهن تۆمان رهوانه کردوه بۆ لای دانیشتوانی مهکه و بۆلای ههموو ئادهمیزاد، قورئانیکمان به تۆ بهخشیه ههوال و بهسهراهانی گهلانی پیشووی تیدایه، نهگهر تۆ پیغهمبهرد نهبووینایه ئهو ههولاندت نهئزانی.

﴿وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا وَلَكِنْ رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّا أَتَاهُمْ مِّنْ نَّذِيرٍ مِّن قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴾ وه تۆ نامادهی لای ته ره فی کیوی تور نه بویی کاتی ئیمه گفت و گۆمان له گهل کرد و پیمان ووت: به ههموو توانای خوی تهورات وهر گری و رایگیهینی به تاقمه کهی خوی. کهواته تۆ پیغهمبهری که ئهو ههواله به دانیشتوان نه گه یان و، به لام ئیمه تۆمان رهوانه کردوه خۆشی و چاکهیی له لایدن پهروهردگاری خۆتهوه بۆ ههموو بۆنهوهران له بهرتهوهی ئهو تاقمهی خۆت بترستی له بی فهرمانی ئیمه بهر له هانتی تۆ بۆلای ئهوان پیغهمبهری تر نه هاتوه بیان ترستی، بۆ ئهوهی ئامۆزگاری وهر گرن و بهختیاری ههردوو جیهانیان دهست کهوی.

پرسیار: جیاوازی له نیوان رستدی (وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْقُرْبِيِّ) و رستدی (وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ) چ شتیکه؟

وه لام: خوای مهزن زۆرت له یه کجار له ته ره فی کیوی توره وه گفتوگۆی له گهل موسا کردوه.

﴿وَلَوْلَا أَن تُصِيبَهُمُ مُّصِيبَةٌ بِمَا قَدَمَتْ أُنذِرُهُمْ لَفِيقُولُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ وه نه گهر تووشی قوره یشی به کان بی سزایه که له لایدن ئیمه وه له جیهاندا به بۆنهی بی فهرمانی خوای مهزن وه بهر له وهی ئیمه تۆ رهوانه بکهین بۆلای ئهوان، دوا بی ئهوان ئه لێن: ئهی پهروهردگاری ئیمه تۆ بۆ رهوانه نه کرد بۆلای ئیمه پیغهمبهری بانگی ئیمه بکا بۆلای ئایینی تۆ، دوا بی ئیمه ئهو کاته پهیره بی ناوهرۆکی نایه ته کانی نامدی تۆمان نه کرد و ئیمه باوهرمان نه هینا به تۆ و به پیغهمبهری تۆ و له بی باوهری وازمان نه هینا.

﴿فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا لَوْلَا أُوتِيَ مَوْسَى﴾ دوا بی کاتی چوو بۆلای ئهوان ئایینی راست له لایدن ئیمه وه ووتیان: بۆچی نه به خشراره به موحه مه د وینهی شتی به خشراره به موسا وهك دارده ستی بی ما و دهستی سبی که رووناکی بلا و بکاته وه.

﴿أَوَلَمْ يَكْفُرُوا بِمَا أُوتِيَ مُوسَى مِنْ قَبْلِ﴾ نایا ئهوان بۆ باوهریان به شتی نه بوو به خشراره به موسا له پیش تۆ و قورئان. کهواته دانیشتوانی مهکه و ئهو کهسانه ییش له کاتی موسادا بسوون وینهی یه کن، ههردوو لایان پیغهمبهره کانی خویان به درۆخته وه.

﴿قَالُوا سِحْرَانِ تَظَاهَرَا وَقَالُوا إِنَّا بِكُلِّ كَافِرُونَ﴾ ئه یان ووت: موحه مه د و موسا خواوه نی دوو جادون وهك قورئان و تهورات یارمه تی یه کتری ئه ده ن له سه ر گۆرانی ئاده میزاد له ئایینی که وه بۆلای ئایینی ترو ئه یان ووت به راستی ئیمه باوهرمان به ههردوو له و خواوه ن جادووانه و به ههردوو جادووه کانیان نی یه. به کورتی قوره یشیه کان ئه یان ووت: قورئان جادووه و موحه مه د جادوگره و موسا جادوگره و تهورات جادوه، بروایان به هیچ ئایینی نی یه.

﴿ قُلْ قَاتِلُوا بِكِتَابِ مَنْ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ أَهْدَىٰ مِنْهُمَا أَتَّبِعُهُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴾ ﴿ تَوَلَّيْتُ بِهِوَانَ: دوابی نیوه نامهیه بینن له لایدن خوای مهزنهوه نهو نامهیه، نهو نامهیه شاره زاکه رتر بیت بو ناده میزاد له قورئان هدا من پدیرهوی نهو نامهیه بکه م نه گهر نیوه راست نه کهن که تهورات و قورئان جادون.

﴿ فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّهَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ ﴾ ﴿ دوابی نه گهر نهوان وولامی تو زبان نه دایهوه بو هاروردنی نهو نامهیه، دوابی تو بزانه به راستی نهوان دوابی ههوهس و ناره زووی پر و پوچی خو یان کهوتون که رایان نه کیشی بولای هه موو خراپهیه.

﴿ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ اتَّبَعَ هَوَاهُ بَغَيْرِ هُدًى مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴾ ﴿ وه چ کهستی گومر اتره له کهستی دوی ناره زوی خوی کهوتی به جگهی رانومایی کردن و به لگه له لایدن خوای مهزنهوه و باسی قورئان بکه م به جوړیکی ناشایسته. به راستی خوای مهزن شاره زای تاقمی سته مکاران له خو یان ناکا. دوابی نهوهی نیمه نه قلمان داونه تی.

﴿ وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴾ ﴿ وه به راستی نیمه قورئانمان بو نهوان روونکر دووه تهوه به نایدت و بهوانمان گه یاندوهه یدک له دوابی یدک هه ریه که یان به هویکی تاییه تی و مه بهستیکی تاییه تهوه، بو نهوهی نهوان ناموژ گاری و هر گرن و کار به فدرمووده کانی

الَّذِينَ

ءَاٰلَيْنَهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِ هُمْ بِهِ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾ وَإِذَا يُنَادِي عَلَيْهِمْ

قَالُوا ءَاٰمَنَّا بِهِ ءِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ ﴿٥٣﴾

أُولَٰئِكَ يُؤْتُونَ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا وَيَذَرُونَ بِالْحَسَنَةِ

السَّيِّئَةِ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٥٤﴾ وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ

أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا أَعْمَلُنَا وَلَكُمْ أَعْمَلُكُمْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ

لَا تَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ ﴿٥٥﴾

﴿ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِ هُمْ بِهِ يُؤْمِنُونَ ﴾ ﴿ کهسانیکی نهوتو نیمه به خشیومانه بهوان نامه کانی نیمه وهک تهورات ئینجیل که له پیش قورئان هاتنه خوارهوهی که باسی شیوازی پیغه مبریان تیدا کرابو نهو کهسانه باوهر به قورئان نههین، چونکه لهو قورئانهدا نهوهی له تهوراتا باسی کراوه دهستیان کهوت بهی گومان.

﴿وَإِذَا يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ قَالُوا آمَنَّا بِهِ إِنَّهُ الْحَقُّ مِن رَّبِّنَا إِنَّا كُنَّا مِن قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ﴾ وه هدرکاتی قورئان بخویریته وه به سهریانا نه لئین ئیمه باوه رمان بهو قورئانه هینا. به بی گومان نهو قورئانه راسته وه لایه ن پدروهر دگاری ئیمه وه هاتو وه. به راستی ئیمه له پیش هاتی قورئان باوه رمان به موحه مه د هینا وه و ملمان بو ناوهر وکی قورئان دانه واندو وه.

﴿أُولَٰئِكَ يُؤْتُونَ أَجْرَهُم مَّرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا﴾ نهو که سانه ی باوه ریان به قورئان و به موحه مه د بهر له هاتی قورئان هینا وه، پاداشت نه به خشری به وان دوو جار به هو ی شتی نارامیان له سهر گرتو وه و به رده و امبوون له سهری: جاری له سهر نهو به رده و امبیه یان، جاری تر له سهر به پره وی کردنی موحه مه د ﴿﴾.

﴿وَيَذَرُوْنَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُوْنَ﴾ وه نهو که سانه بهرگری له خراپه نه که ن به هو ی چاکه کانیانه وه و هندی لهو شتی ئیمه به خشیومانه به وان نه یده ن به هه ژاران له ریگه ی ره زامه ندی خودا.

﴿وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ﴾ وه هدرکاتی باوه رداران گفتوگری بیسود و ناره وایان بیستایه له جنیو و توانج روویان وهر نه گیرا لهو گفت و گو ناپه سندنانه و ده نگیان نه نه کرد. موسلمانانی پیشو توشی نازاری زور نه یورن به ده ست بی باوه رانه وه. به جو ری پیغمبر ﴿﴾ برویشتایه به ریگه دا بی باوه ران به ده نگی بهر ز نه یان ووت به پیغمبر ﴿﴾ نه ی شیت، دروزن، جادو گهر. نه وانیش بی ده نگیون.

﴿وَقَالُوا لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَا تَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ﴾ باوه رداران نه یان ووت: کرده وه کانی خو مان بو ئیمه له خوا به رستی و کرده و کانی ئیو هیش بو خو تانه له بت به رستی، ئیمه نارام نه گرین له سهر کرده وه کانی خو مان. ناشتی و وازه یان له سهر ئیو ه بی و به رامبر به جنیودانی ئیو ه ئیمه جنیو به ئیمه ناده ین، ئیمه داوای هاو ری تی و تیکه لاوی نه زانان ناکه ین و نایینی نه وانمان لا ناخو شه و نایینی پیروزی خو مانمان لا چاکه.

إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَٰكِنَّ
 اللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾ وَقَالُوا إِنَّا
 نَتَّبِعُ الْهُدَىٰ مَعَكَ نَكْ خَطْفٌ مِنَّا أَرْضِنَا أَوْلَمْ نُمْكِّنْ لَهُمْ
 حَرَمَاءَ آمِنًا يُجْبَىٰ إِلَيْهِ ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ رَّزَقًا مِن لَّدُنَّا وَلَٰكِنَّ
 أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾ وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَبْلِكَ
 بَاطِلَ مَعِشَتَهَا فَبِئْسَ مَسْكَنُهُمْ لَمْ تَمْسُكْنِ مِنْ بَعْدِهِمْ

إِلَّا قَلِيلًا وَكُنَّا خُنُّ الْوَرِثِيَّةِ ﴿٥٨﴾ وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ
 الْقُرَى حَتَّى يَبْعَثَ فِي أُمِّهَارِ سُوْلَا يَنْلُوا عَلَيْهِمْ ءَايَاتِنَا وَمَا
 كُنَّا مُهْلِكِي الْقُرَى إِلَّا وَأَهْلُهَا ظَالِمُونَ ﴿٥٩﴾
 وَمَا أُوتِيتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَّعُ الْحَيَوةِ الدُّنْيَا وَزِينَتِهَا وَمَا عِنْدَ
 اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٠﴾ أَفَمَنْ وَعَدْنَاهُ وَعَدًا حَسَنًا
 فَهُوَ لَنَقِيهِ كَمَنْ مَتَّعْنَاهُ مَتَّعَ الْحَيَوةِ الدُّنْيَا ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
 مِنَ الْمُخْضَرِّينَ ﴿٦١﴾

﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾ به راستی تو
 توانای نهودت نی به هدر کهستی خویشبوی بیخدیته ناو نایینی نیسلام و رانومای و باوه ربهیتی و،
 بهلام خوی مهزن ریگه نیشان نهدا به هدر کهستی ناره زوی هدی و نهجاته ناو ریزی باوه رداران
 و، خوی مهزن زاناره بدو کهسانه شاره زایی وهر نه گرن بولای نایینی نیسلام و نه زانی چ کهستی
 ناماده به بؤ باوه رهتیا و وهر گرتی ریگهی راست. پیغمبر فهرموی: من رهش و سبی بانگ
 نه کهم بولای نایینی نیسلام، ههمو کهستی بانگ نه کهم له سهر کیوه کانین با له ناوده ریادابن.
 بهدو بؤ نهوه:

﴿وَقَالُوا إِن تَتَّبِعِ الْهْدَى مَعَكَ تَتَخَطَّفُ مِنْ أَرْضِنَا﴾ وه بی باوه ران ووتیان له وولامی
 پیغمبردا: نه گهر نیمه دوی نهو رانوموی کردنه ی تو بکهوین و باوه ربهیتی به نایینی نیسلام
 ههمو هوزه کانی عهره ب نه بن به دوزمنی نیمه لهم زهوی و نیشتمانه ی خو مانه هله شه گبرتی و
 دهره به دهرمان نه کهن، نیمه توانای نهو همان نیه جهنگ له گدل عهره ب و فارس و روم و جگهی
 نهوان بکهین. خوی مهزن وولامی دانهوه و فهرموی بهدو کهسانه نه ترسان:

﴿أَوَلَمْ لَمْ كُنْ لَهُمْ حَرَمًا آمِنًا يُجْنَى إِلَيْهِ ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ رَزَقًا مِنْ لَدُنَّا وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا
 يَعْلَمُونَ﴾ نایا نیمه نیشتمان و جیگه یه کی ریژدارمان ناماده نه کردوه بؤ نهوان که به بی ترس
 دانیشن له ناویا و کهس نه توانی پلاماریان بدا و نه هتری بولای نهو جیگه به ریژه بهدروبوومی
 ههمو وشتی بؤ خواره مدنی له لایدن نیمه وه، نه بی بؤ نهوان برسن و، بهلام زورتر لهوان بهدو
 چاکه یه ی که خوی مهزنه نازان و سوپاسی خوا ناکهن. نهو جیگه یه نهونده به ریژه دانیشتروانی
 به بالنده و گیانداری تری نابی نازاریان بدری و دره خسته کانیشی نابی برین.

زویه زانایان جگه له شیعہ کان نه لښ هوی هاته خواره ووی نایه تی (۵۶) ی نهم سوره ته نه ووه: کاتی نه بو تالیبی مامی پیغمه مبر ﴿ﷺ﴾ له گیانه لاوی سهره مهرگدا بووه چووه بولاوی مامی و زوری پیخوش بووه باوه ربهیتی. پیغمه مبر ﴿ﷺ﴾ فهرمووی: نهی مامی خوّم بلّی: (لا اله الا الله) به هوی نه ووشه یوه له روژی دواپی دا و له خدمت خوی مه زندا شایه تیت بو نه ده. نه بو تالیب ووتی: نه گهر له بهر لزمه ی قوره یشی به کان نه بو وایه که نه لښ ترس پالی پیوه ناوه نهم ووت و دلی توّم خوش نه کرد. به لام له سهر نایینی عه بدولوته لیب و عه بدول مه ناهم.

﴿وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ بَطَرَتْ مَعِشَتَهَا﴾ وه نیمه دانیشتوانی زور گوندمان له ناوبردوون له ژیان و رابواردنی خوین له سنور دهرچوبون و سوپاسی خوی مه زنیان نه ده کرد، نه چون به گزی پیغمه مبره کانیان و باوه ریان نه نه هینا به وینه ی دانیشتوانی مه که. ﴿فَلَيْكَ مَسَاكِينُهُمْ لَمْ تَسْكَنْ مِنْ بَعْدِهِمْ إِلَّا قَلِيلًا وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ﴾ دواپی نه وانه ن و کاولبوون و دواپی نه وان جیگه کانیان ناوه دان نه کراوه ته وه و که سی له وانه دان نه نشتون مه گهر که می له کاروانیه کان بچنه ناویان بو پشودان و نیمه خاوه نیانین و به کاریان نه هینین و به پیوه ریان نه به دین دواپی نه وان.

﴿وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَىٰ حَتَّىٰ يَبْعَثَ فِي أُمِّهَا رَسُولًا يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا﴾ وه پدروهر دگاری تو دانیشتوانی هیچ گوندی له ناو نابا و سزایان نادا هه تا ره وانه کا له پای تهخت و شاری نه و گونده اندا پیغمه مبری بخوینته وه به سهریانا نیشانه روونه کانی نیمه و هه والیان بداتی نه گهر باوه رنه هین توشی سزاده بن.

﴿وَمَا كُنَّا مُهْلِكِي الْقُرَىٰ إِلَّا وَأَهْلُهَا ظَالِمُونَ﴾ وه نیمه دانیشتوانی هیچ گوندی له ناو نابنه ن مه گهر کاتی دانیشتوانی نه و گونده سته میان له خوین کردی به دروخته وه ی پیغمه مبره کانیان و باوه رنه هینان.

﴿وَمَا أَوْتَيْنَا مِنْ شَيْءٍ فَمَتَّاعٌ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَزِينَتُهَا﴾ وه هدرستی به خشری به پیوه له دارایی و سامان، دواپی نه و شتانه رابواردنی کی که می جیهانه و کوتاییان پی بدری به مردنی خو تان و وایش نه پی بهر له مردنتان.

﴿وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾ وه شتی له لای خوی مه زنه له پاداشت چاکتره و به رده و امتره له خوشی و گوزهرانی جیهان. نایا پیوه نازانن و نه قلی خو تان ناخه نه کار که جیهان نه برپته وه و روژی دواپی به رده و امه؟

﴿أَفَمَنْ وَعَدْنَاهُ وَعْدًا حَسَنًا فَهُوَ لَاقِيهِ كَمَنْ مَتَّعْنَاهُ مَتَاعَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ نایا دواپی که سی نیمه به لښمان پی داوه به به لښاندانیکی چاک که چو نه تی بو به هشت، دواپی توشی نه و به لښه بی به وینه ی که سی که نیمه پیمان به خشی رابواردنی جیهانی پر له نازار و برآوه. بیگومان نه و دوو که سه و نه و جیاوازی یه ی نیوانیان وه ک یه ک نین.

﴿ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الْمُحْضَرِينَ﴾ لەپاشا ئەو کەسە ی ئیمە خوێ جیهاغان بێ بەخشیوە
لەو کەسانە ی ئەوتۆ بێ ئامادە ئەکرێت بڕۆن بۆ ناو ناگری دۆزەخ.

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَاءِيَ الَّذِينَ
كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٦٢﴾ قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ
الَّذِينَ آغْوَيْنَا آغْوَيْنَاهُمْ كَمَا آغْوَيْنَا تَبَرَّأْنَا إِلَيْكَ مَا كَانُوا إِيَّانَا
يَعْبُدُونَ ﴿٦٣﴾ وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ فَدَعَوْهُمَ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا
لَهُمْ وَرَأَوُا الْعَذَابَ لَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا يَهْتَدُونَ ﴿٦٤﴾ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ
فَيَقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦٥﴾ فَعَمِيَّتْ عَلَيْهِمُ الْأَنْبَاءُ
يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿٦٦﴾ فَأَمَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ
صَالِحًا فَعَسَىٰ أَن يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ ﴿٦٧﴾ وَرَبُّكَ
يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ
اللَّهِ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٨﴾ وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ
صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٦٩﴾ وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ
الْحَمْدُ فِي الْأُولَىٰ وَالْآخِرَةِ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٧٠﴾

﴿وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ﴾ وه تۆ بیری ئەو ڕۆژه بکەرەوه
خوای مەزن بانگی بێ باوەڕان ئەکا. دوا ی ئەفەرموی: لە چ جیگە یە کن کەسانیک ی ئەوتۆ ئێرە
گومان ئەبەن هاو بەشی منن لە پەرستندا؟

﴿قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ الَّذِينَ آغْوَيْنَا آغْوَيْنَاهُمْ كَمَا آغْوَيْنَا﴾ کەسانیک ی
ئەوتۆ لە پێشەواکان ی بێ باوەڕان پێویست کرابو لەسەریان سزادانی خوای مەزن بۆیان ئەلێن:
ئە ی پەرورەدگاری ئیمە کەسانیک ی ئەوتۆ ئیمە لاماندان لە ڕێگە ی راست، ئیمە ئەوانان لادا
لە ڕێگە ی راست وە ک خۆمان لاماندا بو لە ڕێگە ی راست.

تەفسیری زمانکۆبی

﴿ تَبَرَّأْنَا إِلَيْكَ مَا كَانُوا إِيَّانَا يَعْبُدُونَ ﴾ ئيمه ئيستا بيزارين لهو كه سانه و له كرده وه كانيان نهوان ئيمه ديان نه پهرستوه و دواى ئيمه نه كه وتوون. بهلكو ههواو ههوهسى پوچى خويانيان پهرستوه وخويان بهرپرسيان، تويش نه قلت بيداربون و چاك و خراپيان جوئ نه كرده وه.

﴿ وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَرَأَوُا الْعَذَابَ لَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا يَهْتَدُونَ ﴾ وه نه بيزرئ به بئ باوه ران: ئيوه بانگى نهو هاوبه شانى خوتان بكه نهيان نه هيشت باوه رپهين، دواى نهوان له بهر زوړى سه رگهردانى خويان بانگيان نه كه نه، دواى نهوان وولاميان ناده نه وه له كاتى بانگكردنيان و گه وه و بچوكيان سزاي خواى مهن نهين و، ئاوات نه خوازن كه ئاموزگارى قورئانيان بگرتايه و باوه ريان بهينايه ههتا لهم كاته دا رزگاريان ببوايه.

﴿ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ ﴾ وه تو بىرى نهو روزه بكهروه كه خواى مهن بانگى نهو كه سانه نه كا پيغه مبه ره كانيان به دروخستنه وه، دواى نهفه رموى به چ شتى ئيوه وولامى پيغه مبه ره ره وانه كراوه كانى خواتان داوه ته وه، ئايا ئيوه باوه رتان بهوان هينا يا بئ فره مانى نهوانتان كرده وه.

﴿ فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ الْأَنْبَاءُ يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَاءَلُونَ ﴾ دواى رپنگه و وولامدانه وه و هه ولدانيان له سه ر فراموش نه كړئ لهو روزه دا وهك كويز و لاليان ليدئ و تواناي بيانوه ينانه وهيان ناميئ، چونكه نه زانن تاوانبارن، دواى نهوان ناتوانن پرسيار له يه كترى بكه نه چوون وولام بده نه وه. هه ركه سئ له بئ باوه ران به رده وامي له سه ر بئ باوه رى جينگه و دوزه خه.

﴿ فَأَمَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَعَسَىٰ أَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ ﴾ دواى هه ركه سئ لهو ببواوه رانه په شيمان بوپيته وه و باورى هينايئ و كرده وه و چاكى كرده بئ، دواى ئوميد وايه كه نهو كه سه لهو كه سانه بئ رزگاريان بئ لهو روزه دا بته رستان نهيان وت: پوچى نهو قورئانه هاتوه ته بولاي يه كئ تر له دانيش توانى نه دوو گونده: مه كه و تايف. خواى مهن وولاميان نه داته وه و نهفه رموى:

﴿ وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ وه پهروه ردگارى تو دروست نه كا هه ر شتى ئاره زوئ بكا بو هه ركه سئ شايسته ئ بو نهو كاره و خوى خاوه نى بونه وه رانه و، هه لئه بيزرئ بو گهياندى پهيامى خوى به ئاده ميزاد هه ركه سئ ئاره زوئ هه بئ، هه لئباردن و ديارى كردنى پيغه مبه ران به ده سئ نهوان نيه، پاكى و خاويئى بو خوايه و شايسته ئ نهوه نيه كه سئ رپنگه بگريئ له ويسته ئ نهو و به رز و دوره له شتى بت په رستان نه يكه نه به هاوبه شى خواى مهن و كه سئ تر مافى نه وه بئ پيغه مبه ر ديارى بكا.

﴿ وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴾ وه پهروه ردگارى تو نه زانئ به شتى دلئى بئ باوه را نه يشاري ته وه و به شتى نهوان ئاشكرائى نه كه نه له تاوانج و به دروخستنه وه و پيغه مبه ر ﴿ ﷻ ﴾.

﴿ وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْأُولَى وَالْآخِرَةِ ﴾ وه پدروده کهری تو خوی مهزنه هیچ خوانیه شایانی پدروستی مه گدر هدر خوی مهزن و بو خوایه هدمو سوپاس له جیهان و له دواروژدا.

﴿ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴾ وه هدر بو خوی مهزنه فدرماندان و بهرپویه بردنی هدمو بونه وهران و هدر بو لای خوی مهزن نیوه نه گهرینه وه بو وهر گرتنی پاداشت و سزا.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ الَّتِيلَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ
مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيَكُمُ بِضِيَاءٍ أَفَلَا تَسْمَعُونَ ﴿٧١﴾
قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا إِلَى
يَوْمِ الْقِيَمَةِ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيَكُمُ بَلِيلٍ تَسْكُنُونَ
فِيهِ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٧٢﴾ وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ الَّتِيلَ
وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ
﴿٧٣﴾ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَاءِي الَّذِينَ كُنْتُمْ
تَزْعُمُونَ ﴿٧٤﴾ وَنَزَعْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا فَقُلْنَا
هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ فَعَلِمُوا أَنَّ الْحَقَّ لِلَّهِ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا
يَفْتَرُونَ ﴿٧٥﴾

﴿ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ اللَّيْلَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيَكُمُ بِضِيَاءٍ أَفَلَا تَسْمَعُونَ ﴾ تو بلتی به دانیشتوانی مه که: نایا نیوه هدرال نه دهن به من نه گدر خوی مهزن شهوی بگیا به سدر نیوه ده به سدر وهامی رور به دوی شهودا نه هاتایه ههتا ررؤی دویسی ج خوایه که جگهی خوی مهزن رووناکی بهیتی بو نیوه. نایا دویسی بو نیوه نامورگاری نایسن به جورئ سودی لی وهر بگری و ته می خواربن.

﴿ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيَكُمُ بَلِيلٍ تَسْكُنُونَ فِيهِ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴾ تو بلتی به دانیشتوانی مه که: نایا نیوه هدرال نه دهن به من نه گدر

خوای مدزن رۆژ بگپړئ به سهر ئیوه دا و شهو به دوايا نه هاتايه هدا رۆژی دوايي؟ چ خوايه که جگه ی خوای مدزن شهو بۆ ئیوه بهیښی ئیوه له شهو دا نارام بگرن و پشوبدهن، ئایا دوايي بۆ ئیوه توانا و میهره بانی خوا نابین؟

خوای مدزن شهو ورۆژی دروست کړدوه دین و ئه رۆن به دواي یه کا، ئه گورپښ به دريژی و کورتی ماوه یان به هوی گورپانی وهرزه کانه وه، شهو ورۆژ له هیلې ناوه راستی زه ویدا یه کسان ئه بن. له پاشا ئه گورپښ به گورپانی وهرزه کسان هدا جیگه یه دوور تر بی له هیلې ناوه راست گورپانه که یان زۆر تر ئه بی: بۆ نمونه له عیرا قدا رۆژ دريژ ئه بی هدا ئه بی به چوارده کاترمیر، شهو ئه بی به (۱۰) کات ژمیر، هدر بهو جوړه شهویش دريژ ئه بی و کورت ئه بیته وه. هدا خوړ له ئیمه و نریکیې گهرما زۆر تر ئه بی، هدا لیمان دوور بی سهرما زۆر تر ئه بی. ئه گهر ئه و په پیره وه تیک بچی ژيان بۆ گیانداران له رووی زه وی دا نامیښی.

بۆ زانین: خوای مدزن له کاتی باسکردنی شهو دا فهرمووی: (أَفَلَا تَسْمَعُونَ)، له کاتی باسی رۆژ دا فهرمو: (أَفَلَا تُبْصِرُونَ) له بهر نه وه یه شهو بۆ گوی گرتن باشتره، رۆژیش بۆ بینین باشتره. ﴿ وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴾ وه هندی که له بهزه یی و به خشنده یی خوای مدزن شهو ورۆژی گسپراوه بۆ سوودی ئیوه، له بهر نه وه ی ئیوه نارام بگرن له شهو دا و پشوبدهن و ماندووی رۆژ تان نه میښی و له بهر نه وه ی ئیوه په یدا بکه ن خوارده مه نی له رۆزی یه کانی خوای مدزن له رۆژ دا بۆ مانه وه ی خو تان و له بهر نه وه ی ئیوه سوپاسی خوای مدزن بکه ن له سهر هاتوچو و گورپانی شهو ورۆژ که هوی مانه وه ی ئاده میزاد و گیاندارانی تره.

﴿ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴾ وه تۆ بیری ئه و رۆژه بکه ره وه خوای مدزن بانگی بی باوه ران ئه کا بۆ پرسیار و وولام، دواي خوای مدزن ئه فهرمو: له چ جیگه یه کن هاو به شه کانی ئه و تۆی من ئیوه گومان ئه بن هاو به شی من له په رستندا؟

﴿ وَتَزَعْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا فَقُلْنَا هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ ﴾ وه ئیمه ئاماده ئه که ین له هدمو و تاقمی له ئاده میزاد شایه تی وه ک پیغه مبه ران شایه تی بدا له سهر گفتوگو و کاره کانیان، دوايي ئیمه به و تاقمانه ئه لاین: ئیوه به لگه ی خو تان به یښ له سهر نه وه ی پیغه مبه ره کانتان به درو خستو ته وه و باوه رتان پی نه ئه هیان دواي فهرمانه کانیان نه ئه که و تن و به رده و امبوون له سهر بی باوه ری.

﴿ فَعَلِمُوا أَنَّهُ الْحَقُّ لِلَّهِ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴾ دواي نه وه ی به لگه یان ده ست ناکه و ی ئه زانن هدمو به لگه یه کی راست هدر بۆ خوای مدزن وه که س توانای به لگه ی نیه و له وان و ونبووه شتی به درو ئه یان په رستن له جگه ی خوای مدزن و له خوا ده سکر ده کانیان.

پاویکی ساماندار و دارایی زور هډوو ناوی (قارون) بو، له هۆزی به نوئیسرا ئیلی و ناموزای موسابو، نه و پیاوه هدر خو ی خوش نه ویست و بیری له خو شی که سی تر نه ئه کړده وه، دارایی

زوری هه لئه گرت و نه یشارده وه، له جگه ی هه واو هه وه سی خویا نه بوا یه نه یه به خشی، ئازاری
فیرعه ونی بو خز مه تکارانی لا گرت گ نه بوو، وای نه زانی نه و سامانه به رده وام نه بی. خوی مدزن
به سهرهاتو دوا روژ نه و پیاوه روون نه کاته وه و نه فهرموی:

إِنَّ قُرُونًا كَانَتْ مِنْ قَوْمِ مُوسَىٰ قَبْلِي.

عَلَيْهِمْ وَأَئِنَّنِي مِنْ أَلَكُونٍ مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ لَشَنُوءًا يَا عَصْبَكَةَ
أُولَى الْقُوَّةِ إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ
﴿٧٦﴾ وَابْتَغَ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنسَ

نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنَ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ
وَلَا تَبْغِ الْفُسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٧٧﴾

قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي أَوَلَمْ يَعْلَم أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ
مِنْ قَبْلِهِ مِنْ الْقُرُونِ مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَأَكْثَرُ جَمْعًا
وَلَا يُسْئَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٧٨﴾ فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ

فِي زِينَتِهِ قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا لَبِيتْنَا
مِثْلَ مَا أُوتِيَ قُرُونٌ إِنَّهُمْ لَذُحْظٌ عَظِيمٌ ﴿٧٩﴾ وَقَالَ

الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَيَلَكُمْ كُتُبُ اللَّهِ خَيْرٌ لِمَنْ آمَنَ
وَعَمِلَ صَالِحًا وَلَا يُلْقَاهَا إِلَّا الصَّابِرُونَ ﴿٨٠﴾ فَخَسَفْنَا

بِهِ وَبِءَادِيهِ الْأَرْضَ فَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ فِئَةٍ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ
اللَّهِ وَمَا كَانَتْ مِنَ الْمُتَصَرِّينَ ﴿٨١﴾ وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَنَّوْا

مَكَانَهُ يَأْلَآمِسُ يَقُولُونَ وَيَكُنَّ اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ
يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَوْ لَا أَنَّ مِنَ اللَّهِ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بَنَاءُ

وَيَكَانَهُمْ لَا يَفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٢﴾

﴿إِنَّ قَارُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسَى فَبَغَى عَلَيْهِمْ﴾ به راستی قارون له تاقمی موسا بو، ناموزایشی بو، دواپی قارون ستهمی کرد له تاقمه کهمی موسا و سهرؤ کایه تی خوی به سهریانا سهداندبو به جوریکی نارهوا و له سنور دهرچو بو، شایسته می نهو نه بو بیی به سهرؤکیان، ههمو به نوئیسر ائیلیه کان بکا به ژیرده سته می خوی و یه کهمین که سی بو دانه ری بنچینه می سهرمایه داری نارهوا، وهک خوی فهرمویه تی:

﴿وَأَتَيْنَاهُ مِنَ الْكُنُوزِ مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُوءَ بِالْعُصْبَةِ أُولِي الْقُوَّةِ﴾ وه ئیمه به قاروئمان به خشویه له دارایی شاراه و سامان نه ندازه یه. به راستی کلله کانی کردنه وه می دهرگای ژوری خانوی گنج و داراییه که می له کاتی هه لگرتیان کومله می له پیوانی خاوهن هیژی ماندو نه کرد.

﴿إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ﴾ تو بیر می نهو کاته بکه ره وه تاقمه که می قارون له به نوئیسر ائیلیه کان به قارونیان وت: تو دلخوش و شادمان مه به به سامان و دارایی جهان. به راستی خوی مه زن که سانیکی خوشنای شادمان و دلخوش بن به سامانی بیی هوی یاخیبون له خوی مه زن و ده سترژی کردنه سهر دانیشنوان و به شی هه ژارانی لیبدری.

﴿وَأَتَّبِعْ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا﴾ وه تو لهو شته می خوی مه زن به خشویه به تو داوی پاداشتی رژی دواپی بی بکهو بییه خسه به هه ژاران و له بیر خوی مه به ره وه به شی خوت و رابواردنی له جیهاندا به گویره می سنوری دیاری کراو و به جور پوهانی.

﴿وَإِخْسِنْ كَمَا أَخْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ﴾ وه تو چاکه بکه به سوپاس کردنی خوی مه زن و به به خشینی دارایی خوت به هه ژاران بهو جور خوی مه زن چاکه می له گهل تو کردوه. نهو سامان و پله و پایه خوا لای تو دیناوه و به کاری بهینه بو چاکه می خوت.

﴿وَلَا تَبْغِ الْفُسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ﴾ وه تو داوی بلاو کردنه وه می خراپه له زهوی دا مه که و خوت هه لمه کی شهو بی دادی به کار مهیره. به راستی خوی مه زن نهو که ساندی خوش نای خراپه بلاو بکه نه وه له زهوی دا.

﴿قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي﴾ قارون له ولامی نهو که سانددا که ناموزگاری چاکه یان نه کرد ووتی: به راستی نهو شته می به خشراوه به من له سهر ریز و زانستی خوم دراوه پیم و به زیره کی خومه، جگه می من شایسته نهو جور سامانده می من، بوم دروسته ههمو شتی به ناره زوی خوم بکه می.

﴿أَوَلَمْ يَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِنْ قَبْلِهِ مِنَ الْقُرُونِ مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَأَكْثَرُ جَمْعًا﴾ نایا قارون نه زانیوه که به راستی ئیمه له پیش نه وه له ناومان بردوه دانیشنوانی چهن دین خوله کی

رەببىدۇر كە زۆرۈر لى قارون بە ھىزبىزىيە و دارايى زۆرۈرى لى ھە كۆكۈر دىيە ھە. كاتى دەستى كۆر دىيە بىستەم خىۋى مەزىن رىسۋى كۆر لى جىھاندا.

﴿وَلَا يُسْأَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ﴾ ۋە پىرسىر لى تاۋانباران ناكىرى بۆجى گوناھتان كۆر دىيە لى رۆزى دىۋىدا. بەلام بى پىرسىر سزايان ئەدرى، چۈنكە خىۋىان گوناھە كانى خىۋىان رۈن ئەكەندە ھە، ھەرچەندە خىۋى مەزىن پىرسىر لى ھەمۇ كەس ئەكا ئەگەر ھە ئەوان گوناھى خىۋىان رۈن ئەكەندە ۋە باسى تاۋانى خىۋىان ئەكەن.

كاتى موسى ھاتە ھە بۆ مىسر وىستى بە گۆيرە ھە ھەمانى خىۋى مەزىن بەنۇئىسرائىلىيە كان رىزگار بىكا لى ستەمى فىرەدون ۋ ھامان ۋ پىاۋە ساماندارە زۆرەكەى بەنۇئىسرائىلىيە كان كە قارونىي كە پىشتىگىرى لى فىرەدون ئەكەن، قارون مۆفەككى درۆزىن ۋ دۈرۈ بى، ئەۋ شتەى دەرەى ئەپرە دۆى ئەۋ شتە بىۋ لى دىلىدا پەنھانى دابو ئەترسا ئەگەر موسى سەر كەدى سەرۋەكەيتى نەمىتى ۋ سامانى كەم بىتە ھە، بۆ مەبەستى خۆى لى گەل فىرەدوندا لى دۆى موسى كارىيان ئەكەن، بەۋىۋنە ھە خۆپىشاندا نىكى ساختە ھىتا، بە ھەمۇ شۆپنە كانى مىسر دا گەرا بە ھەمۇ شىكۆ ۋ خىزمەتكارە كانىيە ھە، لى زۆرە ھە بەنۇئىسرائىلىيە كانى لى دۆى موسى ھان ئەدا، زۆر جاران بىرى لى پىلاندا ناندە ئەكەندە لى دۆى موسى، ھەر بۆيەش ئەۋ خۆپىشاندا نەى ساز كۆر، ھەتا دانىشتوان ھىز ۋ تاۋانى بىيىن. خىۋى مەزىن باسى ئەۋ خۆپىشاندا نە ۋ پاشە رۆزى قارون رۈۈن ئەكا ۋ ئەفەر موبى:

﴿فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ﴾ دىۋى رۆزى قارون بە ھەمۇ خىشل ۋ بەنر خىزىن بەرگ ۋ بەگەرە ترىن كۆمەلە ھە چۈە دەرە ھە خۆى رانۋاند بەسەر تاقمەكەى خۆىا ۋ ئەۋ كەسانەى ئامۇزگارىيان ئەكەن، زۆر ترىن كۆلان ۋ شەقامە كانى مىسر گەرا بۆ ئەۋە دانىشتوان بىرسىتى. كاتى ئەۋ كارەى قارونىيان بىيى:

﴿قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا يَا لَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَا أُوتِيَ قَارُونُ إِنَّهُ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ﴾ كەسانىكى ئەۋتۆ ئارەزۋىيان لى زىيان ۋ خۆشى جەھانۋ ووتىيان: ئەى كاشكەى بە ئىمەش ھەبۋاىە بەۋىتەى شتەى بەخىراۋە بە قارون. قارون خاۋەنى بەشكى گەرەىە لى جىھاندا ۋ زۆر پەختىارە. ﴿وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَيَلَكُمْ ثَوَابُ اللَّهِ خَيْرٌ لِّمَن آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا وَلَا يُلْقَاهَا إِلَّا الصَّابِرُونَ﴾ ۋە كەسانىكى ئەۋتۆ بەخىراۋە بەۋان زانىنى چاك ۋ خراب جۆى بىكەندە ۋ تىيان: ھارۋا ۋ نەمان بۆ ئىۋە كە ئاۋاتى ۋا ئەخۋازىن پاداشتى خىۋى مەزىن چاكترە بۆ كەسى باۋەرەى ھىنابى بەخىۋى مەزىن ۋ كۆرەۋەى چاكى كۆر دىيە ۋ ناگا بەۋ پاداشتەى خىۋى مەزىن مەگەر كەسانى ئارامىيان گرتىي لىسەر پەرسىتى خىۋى مەزىن ۋ لىسەر ئازارى فىرەدون ۋ قارون ۋ تاقمە كانىيان.

بۆ ئاگادارى: خىۋى مەزىن زە كاتى پىۋىست كۆر لىسەر موسى ۋ بەنۇئىسرائىلىيە كان، بەۋ بۆنەۋە رۆزى موسى چۈ بۆلەى قارون ۋ داۋى لى كۆر زە كاتى دارايى خۆى دەرەكا ۋ بەدرى بە

ههژاران. قارون وتی: من نامادهم بۆ دهرکردنی زه کات. بهلام له دهرونی خو یا رقی زۆرتر له موسا پهیدا کرد، بهو کهسانه ی وت: دوا ی موسا کهوتبون: ئایا من به ئیوهم نهووت: موسا داوای پله و پایه ی بهرز و رابواردن نه کا. نهووته ئیستا هاتوو ه بۆلای من و هه ندی له مه بهستی خوی ئاشکرا کرد، داوای سه رانه مان ئی نه کا، دهسته و بهسته ی قارون ووتیان: هه تاکه ی بی ده نگین له م کارانه ی موسا؟ قارون و تا قمه که ی پیلانیکی زۆر بی شه رمانه یان بۆ موسا ساخته هینا، بۆ نه و مه بهسته ژنیکی به ناوبانگی ره وش ت نزم هه بو بانگیان کرد له کاتی پیویستا فه رمانیان بی دا بلتی: موسا داوین پیسی له گه ل مندا کردوه. قارون بۆ نه و مه بهسته خراپه ی خوی به یی ئاگاداری فه رعه ون و تا قمه که ی خوی له جیگه یه کا کۆ کرده وه، موسا و با وه رداران ناماده ی نه و کۆر په یون به ناماده بوونی قارون و تا قمه که ی: بۆ نه وه ی نه و پیلانه نیشانی دانیش تروان بدا، موسا دهستی کرد به نامۆزگاری کردیان و باسی نه و شتانه ی خوای مه زن قه دهغه کردوون، قارون په سیاری له موسا کرد، تۆ له ی مرۆفی داوین پیسی له گه ل ژنیکا بکا چ شتی که؟ موسا وتی: پیویسته به رده باران بکری هه تا نه مری. قارون وتی: با نه و که سه ش تۆ بی؟ موسا فه رموی: بامیشیم، فه رمانی خوای مه زن ناگۆری بۆ ه یچ که سی. قارون به روی گه شه وه ووتی: بلا بو ه ته وه به ناو دانیش تروانا که تۆ له گه ل فلان ژنی ره وش ت خراپا داوین پیسی کردوه، موسا فه رموی: نه و ژنه به یین، هینایان ووتی: نه مه نه و ژنده یه، موسا بۆی دهر کهوت نه و کاره پیلانه بۆ نه و دروست کراوه، موسا له خوای مه زن پاراپه وه گفتوگۆی راست بخاته دهروونی نه و ژنه، ژنه که هاته پی شه وه و له ش و دهستی هاته له رزین و وتی: موسا کاری وا خراپی له گه ل مندا نه کردوه. بهلام قارون دارایی زۆری به مند او ه بوختان بکه م به موسادا و موسا پاکه و راستی بۆ دانیش تروان دهر کهوت. قارون و تا قمه که ی به شه رمه زاریه وه چونه دهره وه، موسا داوای له خوای مه زن کرد تۆ له له قارون بسیتی، خوا نرا که ی وه رگرت. نه فه رموی:

﴿ فَخَسَفْنَا بِهِ وَبَدَارِهِ الْأَرْضَ ﴾ دوا ی ئیمه قاروئمان به خو ی و به کۆشکیه وه برده خواره وه به زه وی دا و هه موویان مردن و له ناو چون.

﴿ فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ يَنْصُرُوهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُنتَصِرِينَ ﴾ دوا ی ه یچ تا قمی نه بو یار مه تی قارون بدا و رزگاری بکا له جگه ی خوای مه زن و قارون له و که سانه نه بو ته وانی تۆ له ی خوی له موسا بکاته وه.

﴿ وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَتَّوْا بِمَكَائِهِمْ بِالْأَمْسِ يُقُولُونَ وَيَكُنُ اللَّهُ يَنْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ ﴾ وه که سانیکی نه و تۆ دویتی ئاواتیان نه خواست له جیگه ی قارون بونایه و ونه ی نه وه ی درایو بۆ نه ویش ببوایه گه ران به وه ی په شیمان بینه وه و نه یان ووت ئه ی هاوار ئیوه په شیمان بینه وه، من بپروام وایه که خوای مه زن دارایی و سامان زۆر نه کا بۆ که سی ئاره زۆی هه بی له بنده کانی خو ی و که م نه دا به که سی ئاره زۆی هه بی.

﴿ لَوْلَا أَنْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بِنَا وَيُكَافَأُ لَئِنْ لَمْ يَفْلَحِ الْكَافِرُونَ ﴾ مه گه ر خوای مه زن چا که ی خوی نه دایه به سه ر ئیمه دا و ئیمه ش وه ک قارون بوینایه له سامانداریدا به راستی خوا ئیمه ی

به خومان به دار ايمانوه نه برد به زهويدا به وينه قارون له ناو نه چوين، نهى هاوار نيوه به شيمان
بينهوه، من پروام هديه. به راستى بى باوه ران رزگاريان تابه له سزاي رۆزى دوايى سزاي جيهان.

تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا

لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ غُلُوبًا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ

﴿ ٨٣ ﴾ مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا

يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿ ٨٤ ﴾

إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَىٰ مَعَادٍ قُلْ رَبِّي

أَعْلَمُ مَنْ جَاءَ بِالْهُدَىٰ وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿ ٨٥ ﴾ وَمَا كُنْتُ

تَرْجُو أَنْ يُلْقَىٰ إِلَيْكَ الْكِتَابُ إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ

فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِلْكَافِرِينَ ﴿ ٨٦ ﴾ وَلَا يَصُدُّكَ عَنْ آيَاتِ

اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أَنْزَلْتُ إِلَيْكَ وَأَدْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ

الشَّارِكِينَ ﴿ ٨٧ ﴾ وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا إِلَهَ إِلَّا

هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿ ٨٨ ﴾

﴿ تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ غُلُوبًا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴾

نهو جيگه و كۆشكهى رۆزى دوايى و نهو بههسته ئيمه دروستمان كردوه بۆ كسانىكى
نهو توپه، خوڤان به گهوره دانائين و خراپه بلاونه كردنهوه له زهوى دا ناكهن و خوڤان نابه نه
پيشهوه بۆلاى كار به دهستانى سته مكار و، دوا رۆزى چاك بۆ نهو كسانيه له خواي مهزن
نه ترسن و خوڤان بى فرمانى خوا نه پار تۆن.

﴿ مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا ﴾ ههركهس بپروا بۆ خزمهت خواي مهزن له
رۆزى دوايدا به كردهوى چاكهوه دوايى جگه لهو چاكهيه بۆ نهو كهسه هديه پاداشتى چاكترى
ههتا نه گاته كهوت سهد چهندانهوه نه چيته بهههشت.

﴿وَمَنْ جَاءَ بِالسِّنَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا السِّنَاتِ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ وه هدر كه سى
بجى بولاى خواى مذن و دادپروهر له رورى دوايدا به كرده وه به كى خراپه وه، دوايى نه وه
كه سه پاداشتى نادرته وه مه گدر هدر به شتى نه يكه ن.

﴿إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَى مَعَادٍ﴾ به راستى كه سى پيوستى كرده. له سهر
تو خويندنى قورئان و كار كردن به قورئان و راگه ياندنى به ناده ميزاد تو نه گيرته وه بولاى نه وه
مه كه به تو لى دهر چووى و كوچت كرده وه. زانايان نه لى: كاتى پيغمبر ﴿ﷺ﴾ له مه كه وه
دهر چو له ريگه دا بيرى له نيشتمانى خوى نه كرده وه، خواى مذن موردهى دا به به نايده ته
پيروزه.

﴿قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ مَنْ جَاءَ بِالْهُدَى وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ﴾ تو بلتى پهروه ردگارى من زاناره
به كه سى به شتيكه وه هاتى ناده ميزاد رانومايى بكا بولاى كارى چاك و به كه سى له گومرايى
ناشكرادا بى و به رده و امبى له سهر به پرستى و بى فرمانى خواى مذن.

هه ندى له ناده ميزادى دانىشتوانى مه ك به پيغمبريان ووت: تو پيغمبر نيست. به لكه بوختان
به خوادا نه كهى خواى مذن و ولايى دانه وه و فدرمووى:

﴿وَمَا كُنْتَ تَرْجُو أَنْ يُلْقَى إِلَيْكَ الْكِتَابُ إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِلْكَافِرِينَ﴾
وه تو به تو به توميدى نه وه نه بوى به نيرينه خواره وه و بولاى تو نامدى خوا و به دلپشته هاتوه
به لام ناردنه خواره وهى نه وه نامديه بولاى تو چاكه و ريزگر تيكى گه وه بو تو له لايه ن
پهروه ردگارى تو، دوايى تو مه به بهر پشتيوان و ياريد هدر بو بى باوه ران، له تانه و توانجيان
مه ترسه، له هه مو كار و گوشتار تا نيازت باكيى له گهل خواى مذن دا.

﴿وَلَا يَصُدُّكَ عَنْ آيَاتِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أَنْزَلْتُ إِلَيْكَ﴾ وه بى باوه ران ريگه له تو نه گرن كه كار
به نايه ته كاني خواى مذن بكدى له دواى نه وهى نه وه نايه تانه نيراون بولاى تو.

﴿وَادْعُ إِلَى رَبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ﴾ وه تو بانگى
ناده ميزاد بولاى په رستن و به كيتى خواى مذن وه تو له گهل بيرو باوه رى بت په رستنا مه به و
هيچ خوايه كي تر مه په رسته له گهل خواى مذن دا.

﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ هيچ خوايه نى به شايدنى
په رستن به مه گدر هدر خواى مذن شايدنى په رسته، هه مو شتى له بونه وه ران له ناو نه چى
مه گدر هدر خواى مذن نه ميتى. هدر بو خوايه فدرماندان و به رپوه بردنى هه مو بونه وه را به ههر
جورى ناره زوى به رمووى و ههر بولاى خوايش نيه نه گيرته وه و له پاشه روردا.

بو ناگادارى: نه وه سى نايه تانهى پيشو و هدر چنده رويان پى كراوه بولاى پيغمبر ﴿ﷺ﴾.

به لام له ناو ره وركدا مه به سه كه يان هه مو موسولمانانه. به تايه تى زانايانى نايينى و كار به ده ستان.

بگومان پيغمبر ﴿ﷺ﴾ ياريدى بى باوه ران نادا و كه مه تر خدى ناكا بو گه ياندنى فدرمانه كاني
خواى مذن.

﴿ سوره تی نه لعه نه بوت ﴾

له مه كه هاتوه ته خواره وه. هندی له زانایان نه لئین: جگه له نایاتی (۱) هه تا نایه تی (۱۱) له مه دینه هاتوه نه خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۶۹) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 ۱ أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا ءَامَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ۚ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ۚ
 ۲ أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَنْ يَسْبِقُونَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ۚ
 ۳ مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنْ أَجَلَ اللَّهُ لَاتٍ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۚ
 ۴ وَجَاهِدْ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ۚ
 ۵ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ۚ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَىٰ مَرْجِعِكُمْ فَأُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ۚ
 ۶ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ ۚ

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

بەناوی خۆی بەخشندە ی میهرەبان

﴿الم﴾ مانای ئەو پیتانە لە لە سەرەتای سورتی ئەلبەقەرە و ئالی عیمران و سورتەکانی تردا باسیان کراوە.

بۆ زانین: خۆی گەرە لەم ئایەتانی دواوە بۆمان روون ئەکاتەووە کە باوەرپەتیان ووشە نیە بە تەنھا بپێژرێ. بەلکو پێویستە خاوەن باوەرەکان تاقی بکێنەووە: لە کاتی خۆشی و ناخۆشی دا. لە کاتی گرانی و هەرزانی دا. لە کاتی ناشتی و جەنگدا، دواوە ئەگەر ئارامیان گرت و لە ئاین دەرنەچون و سوپاسی خویان کرد لە هەموو ئەو کاتانەدا و پلەوپایە و سامان سەری لێ تێک نەدات. بە راستی ئەو کاتە باوەرداری راستەقینەن. ئەگەر بەو جوهرە لە تاقی کردنەووەدا دەرنەچون باوەرپەتیان بە تەنھا سودیان پێ نایەخشی، ئیمە ی موسلمان پێویستە پێغەمبەر و هاوڕێکانی پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾ بکەین بە چاویلکراوی خۆمان. ئەووەو لە مەکە دەکران و هەندیکیان کوژران و بەبێ سامانی کوچیان کرد بۆ مەدینە وازیان لە باوەرپەتیان بە خۆی مەزن نەهێنا. خۆی مەزن لەو بارەووە فەرموو:

﴿أَحْسِبِ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ﴾ ئایا ئادەمیزاد گومان ئەبەن وازیان لێ ئەهێنرێ کە ئەوان بلێن: ئیمە باوەرمان هێناووە و ئەوان تاقی نەکێنەووە بەهەرشتی: لە ئازاردانیان و وازەتیانیان لە ئازەزووی دەروونیان. بە هەژاری و سامانداری، بە گرانی و هەرزانی، ئەگەر تاقی کرانەووە و بەهەموو جوهری ئارامیان گرت و بێ فەرمانی خۆی مەزنیان نەکرد و سوپاسی خویان کرد بە راستی باوەردارن. تاقی کردنەووە تایبەت نیە بۆ موسلمانان. بەلکو یاسای خۆی مەزنە بۆ نەتەووەکانی پێغەمبەرەکانی تر. وەك خۆی مەزن ئەفەرموو:

﴿وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ و بە راستی ئیمە تاقیمان کردووە نەتەووەکانی ئەوتۆ لە پش ئەو کەسانە باوەرپان بە موحمەد هێناووە، ئەوان خاوەنی ئارامبوون لە کاتی خۆشی و ناخۆشی و لە کاتی ئازاردان، بە نیازی چاکەووە فەرمانی خویان بەجێ ئەهێنا و باوەرپان بە پێغەمبەر ئەهێنا. ﴿فَلْيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلْيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ﴾ دواوە بە راستی خۆی مەزن ئەزانێ بە کەسانیکێ ئەوتۆ راستیان کردووە لە باوەرپەتیانیان ئەزانێ بە کەسانیکێ ئەوتۆ درۆیان کردووە لە باوەرپەتیاندا، تاقی کراونەتەووە لە کاتیکی خاوەنی سامان و پلەوپایە بوون، هەیان بسووە راست وێژ و کردووە چاک بوون، هەشیان بوە درۆزن و خراپە کارو بێ فەرمانی خویان کردبو لە جیهاندا.

﴿أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَنْ يَسْبِقُونَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ﴾ ئایا کەسانیکێ ئەوتۆ خراپەکان ئەکەن لە بت پەرستی و گوناھانی تر گومان ئەبەن کە رزگاریان بێی لە سزای ئیمە و توانامان نیە تۆڵەیان لێ بکەینەووە، ئەو گومانە ی ئەوان خراپ شتیکی فەرمانی پێ ئەدەن کە رزگاریان ئەبێ لە سزای ئیمە. ئیمە توانامان بەسەر هەموو شتیکیا هەیه و تۆڵەیان لێ ئەسێرێ.

﴿ مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنْ أَجَلَ اللَّهُ لَكَ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴾ هدر كه سبی به ئومیدی پاداشتی خوی مه زنبی له رژی دوا پیدا، دوا بی به راستی نهو کاتهی خوی مه زن دیاری کردوه بو پرسار و پاداشت پیوسته نه بی بیت وه خوی مه زن گوفتاری ئاده میزاد نه بیستی، نه زانی بهشتی له دلایه تی.

﴿ وَمَنْ جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴾ وه هدر كه سبی تیکوشی بو کردنی چاکه و دزی خراپه کردنی، دوا بی به راستی نهو هدر بو سودی خوی تیه کوشی. به راستی خوی مه زن پیوستی به پهرستی هه موو بونه وهران نی به و سودی بو خوی مه زن نی به، گونا هیان زیان به خوا نا گه یه نی.

﴿ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ ﴾ به راستی كه سانیکي نهو تو باوهریان هیناوه و کرده وه چاکه کانی کرده وه به راستی ئیمه خراپه کانی نه شورینه وه و له گونا هه کانی خوش نه بین.

﴿ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ وه به راستی ئیمه پاداشتی نهو كه سانه نه دهینه وه به چاکر و زورتر له پاداشتی شتیکی نهو تو نه یکه ن، هه تا ههوت سه د چه نانه و بگره زورتریش نه روا.

﴿ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا ﴾ وه ئیمه فه رمان نه دهین به ئاده میزاد كه هه مو چاکه یه به کار بهیتن له گهل باوک و دایکیان و، نه گهر باوک و دایکی تو هه ولیان نه دا بو نه وهی كه بکه ی هاو بهش بو من له پهرستندا شتی تو بزانی نهو شته شایسته ی خوا یه تی و پهرستن نیه، دوا بی پهیره وی دایک و باوکت مه كه لهو شته دا و بی فه رمانی نه وان بکه.

﴿ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُبْئِيكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴾ هدر بو لای منه گه رانه وهی ئیوه هه مووتان، دوا بی من هه وال نه ده م به ئیوه به شتی ئیوه نه یکه ن له چاک و له خراپ و پاداشتان نه ده مه وه. ﴿ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ ﴾ وه كه سانیکي نهو تو باوهریان هیناوه و کرده وه چاکه کانی کرده وه به راستی ئیمه نه وان نه خدینه به دهشت له گهل پیاو چاکان.

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللَّهِ جَعَلَ
فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللَّهِ وَلَئِنْ جَاءَ نَصْرٌ مِنْ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ
إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ أَوَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ

﴿ ۱۰ ﴾ وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ
 ﴿ ۱۱ ﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا
 وَلْنَحْمِلْ خَطَايَكُمْ وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ مِنْ خَطَايَاهُمْ مِنْ
 شَيْءٍ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿ ۱۲ ﴾ وَلَيَحْمِلُنَّ أَثْقَالَهُمْ وَأَنْتَ لَا
 مَعَ أَثْقَالِهِمْ وَلَيَسْئَلُنَّ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ
 ﴿ ۱۳ ﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ
 إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿ ۱۴ ﴾
 فَأَنْجَيْنَاهُ وَأَصْحَبَ السَّفِينَةَ وَجَعَلْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ

﴿ ۱۵ ﴾

﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللَّهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللَّهِ ﴾ وه
 هندی له ناده میزاد هدن کده سی نه لی: نیمه باوهرمان هیناوه به خوی مه زن، به لام کاتی نازاری
 درا له لایدن بی باوهرانه وه به هوی باوهرهینانیه وه توشی نازار بو، نهو خهفت و نازاره توشی نهو
 کده سه نه بی به وینهی سزایه دای نه بی توشی بیی له سزای خوی مه زن کاتی سزابدی،
 سزادانی نهوان نه گپری به وینهی سزای خوی مه زن. سهرگردان نه بی و نه لی: نه گهر باوهر
 نه هیتم توشی سزای بی باوهران نه بی، نه گهر باوهر ناهیم توشی سزای خوا نه بی.

﴿ وَلَئِن جَاءَ نَصْرٌ مِّن رَّبِّكَ لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ ﴾ وه نه گهر یاریدان و سهرکه وتن بهاتایه
 له لای پوره ردگاری تو و بو موسلمانان به راستی نهو که سانه نه لی: نیمه له گهل نیوه دابوین و
 باوهرمان هیناوه له بهر نه وهی بین به هاو به شی ده سته کوت له گهل موسلماناندا.

ته فسیری زمانکوی

﴿ أَوَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ ﴾ ثایا خوی مدزن زانتر نه به شتی له دلی هدمو بونه وهر اندایه له دووروی و فیل باوه ریهان به خوا و به نایینی نیسلام؟
﴿ وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ ﴾ و به راستی خوی مدزن نه زانی به که سانیکی نه و تو به راستی باوه ریان هیناوه و نه زانی به و که سانه دوورون و به زمان باوه ریان هیناوه نه که به دل.

﴿ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا وَلْنَحْمِلْ خَطَايَاكُمْ ﴾ وه که سانیکی نه و تو باوه ریان نه هیناوه نه لئین به که سانیکی نه و تو باوه ریان هیناوه: نیوه دوی ریگه ی نایینی نیمه بکه ون واز له نایینی موحه مدد بهین و نیمه له جیاتی نیوه سزای گونا هه کانی نیوه هه لئه گرین نه گهر نه و سزایه راستی.

﴿ وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ مِنْ خَطَايَاهُمْ مِنْ شَيْءٍ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴾ وه نه و بی باوه رانه هیچ شتی له سزای گونا هه باوه ریان هه لئا گرن. به راستی بی باوه ران درو نه کهن له گوشتاری خویانا و به گونا هه خویانه وه خدریک نه بن و ناگایان له که سی تر نابن له رژی دوایدا.

﴿ وَلَيَحْمِلُنَّ أَثْقَالَهُمْ وَأَثْقَالًا مَعَ أَثْقَالِهِمْ ﴾ وه به راستی بی باوه ران هه لئه گرن باری گرانی سزای خویان و بهر پر سیارن له سدر گونا هه خویان و هه لئه گرن چهند باری تری گرانی سزای نه و که سانه نه مان له ریگه لایانداون و له گهل باره گرانه که ی سزای گونا هه خویان، بی نه وه ی له سزای گونا هه نه و که سانه کهم بیتوه نه مان له ریگه ی راست لایانداون و دوی نه مان که و تونون.

﴿ وَلَيَسْأَلُنَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴾ وه بی باوه ران له رژی دوایدا پر سیار له بی باوه ریان نه کری به سه روك کومار ژیره سته کانیانه وه له شتی خویان دروستیان کردوه له بوختان و درو.

خوی مدزن دلخوشی پغهمبر نه داته وه و نه فدرموی: زور راسته تو و باوه رداران توشی نازار بون. به لام گهلانی رابر دوویش نازاری پغهمبره کانی خویان و باوه ردارانیانه وه و نه وان نارامیان گرتوه. که واته نیوه یش نارامبگرن وه که نه وان، نیمه تا قمی بی باوه رانی نه و پغهمبرانه مان به تو له ی خویان گهلانده، قوره یشیه کانیش به تو له ی خویان نه گهن، وه که خوی مدزن رونی نه کاته وه و نه فدرموی:

﴿ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا ﴾ وه به راستی نیمه نوحان ره وانه کرد بولای تا قمه که ی خوی، دوی نوح له نیو تا قمه که ی خویا مایه وه هه زار سال جگه له پهنجا سال، داوی لی کردن واز له بت پهرستی بهین و خوی مدزن به تهنها به رستن.

پ — له بدر چ شتی خوی مدزن نه فدرمویه ﴿ تِسْعَةَ خَمْسِينَ عَامًا ﴾ له گهل نه ویشدا که مژه ﴿ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا ﴾ به دوو وشه؟

و — له بدر دوو سودی زور گه وره خوی مدزن به و جوره ی فدرمویه:

تهفسیری ز مناکوی

۱- نه گهر بیژرایه ﴿ تسعماء و خمسين ﴾ لهوانه بو گومان بیرى بو ماندهوى نوح نریکهى نوسه دو یه نجا سالى به که متر یا به زورتر. به لام ﴿ اَلْفَ سَنَةٍ اِلَّا خَمْسِينَ عَامًا ﴾ نهوه مان نیشان نه دا به هوى ووشهى ﴿ اِلَّا ﴾ نوسه دو و به نجا سال ماوه ته وه به بی زور و به بی کهم.
۲- خوى مه زن بو یه کهم جار ژماره ی هزار که گه وه ترين بر گه ی ژماره کانه ناراسته ی کوچه که ی پیغه مبه ری نه کا، هه تا سدرنجی پیغه مبه ر را کیشی بولای نه وه که نوح نه و ماوه زوره ماوه ته وه له ناو تا قمه که یا بو ناموز گاری کردیان. که واته تویش دلگران مبه نه هم ماوه که مه له ناو قوریشیه اکاندا ماوینه وه.

بو زانین: خوى مه زن ته مهنی نوحی دیاری نه کرده چند سال ژیاوه. به لام نه و شته ی گومانی نه بی نوح که متر له (۹۵۰) سال ته مهنی که متر نه به به ده قی فرموده ی خوى مه زن. زانایان بیروبو چونی زور جیا وازیان هه به له باره ی ته مهنی نوحه وه و له کاتی کردنی به پیغه مبه ر و له کاتی پهیدا بونی لافاوا. هه ندی له زانایان نه لین: نوح (۱۰۵۰) سال ژیاوه، له ته مهنی (۴۰) سالی دا کراوه به پیغه مبه ر و (۶۰) سال دووای لافا و ژیاوه. هه ندی لایان وایه ته مهنی نوح (۱۴۰۰) سال به، هه ندی تر فرمویانه: ته مهنی نوح (۹۵۰) سال به، له ته مهنی (۶۰۰) سالی دا لافاوه که پهیدا بووه، له دوای لافا و (۳۵۰) سال ژیاوه. نه م بو چونه ی دوای به گویره ی فرموده ی خوى مه زن گومانی تیدا نی به. نوح کوری (ملک) کوری (متوشلغ) کوری (أضوخ) کوری (الیارد) کوری (مهلائیل) کوری (قینان) کوری (أنوش) کوری (شیت) کوری (ادم). نوح سی کوری هه به، ناویان: (سام، حام، یافث) نوح به مانا خو شیه. (الراحه). ﴿ فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴾ دوای ناوی زور نه و تا قمه ی نوحی له ناو برد و نه و تا قمه سته میان له خو یان کرد و باوه ریان نه هینا و وازیان له بت په رستی نه هینا. ﴿ فَأَنجَيْنَاهُ وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ وَجَعَلْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ ﴾ دوای نیمه نوح و دانیش توانی که شیه که مان رزگار کرد و نیمه نه و که شیه مان گیرا به نیشانه یه کی ناشکرای زور گه وه بو هه مو بونه وه ران بو ته می و په ندوهر گرتن.

وَابْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾ إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا إِنَّ الَّذِينَ يَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِندَ اللَّهِ الرِّزْقَ

وَأَعْبُدُوهُ وَأَشْكُرُوا لَهُ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٧﴾ وَإِنْ تُكَذِّبُوا فَقَدْ كَذَّبَ أُمَمٌ مِّن قَبْلِكُمْ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٨﴾

﴿وإبراهيم﴾ اذ قال لقومه اعبدوا الله واتقوه ذلكم خير لكم إن كنتم تعلمون ﴿وه تو بیری ئبراهیم بکهره وه کاتی به تاقمه کهی خوئی ووت: پیوسته خوی مهدن پیدرستن و خوتان پیاریزن له بی فرمانی خوی مهدن، پیدرستن و له خواترسان و خویاراستن له بی فرمانی بو ئیوه چاکره نه گهر ئیوه بزنان و چاک و خواب جوئی بکهنه وه له یه کتری.

﴿إنما تعبدون من دون الله آوتانا وتخلقون إفکا﴾ به راستی ئیوه نهو بتانه نه پیدرستن له جگهی خوی مهدن نهو بتانهی نهو تون خوتان له درهخت و له ببرد دروستیان نه کهن و به درو و بوختان ئیوه نه یان پیدرستن و گوناوه کهی و سزاکهی بو خوتان نه گهر پته وه، به جوریکی ناره و خوتان ناوتان ناو خوا.

﴿إن الذين تعبدون من دون الله لا يملكون لكم رزقا﴾ به راستی نهو شتانهی نهو تو نه یان پیدرستن له جگهی خوی مهدن خاونی نهو نین خوارده مهنی بدهن به ئیوه و ئیوه به خوی بکهن، توانای نهو نه یان نی به سود به ئیوه و به خوئیان بیه خشن و نازار له خوئیان و له ئیوه دوور بکهنه وه، ئیتر ئیوه چونیان نه پیدرستن.

﴿فابتهوا عند الله الرزق واعبدوه واشكروا له إليه ترجعون﴾ دواپی ئیوه پیوسته ئیوه داوای خوارده مهنی هدر له لای خوی مهدن داوا بکهن و هدر خوابیدرستن و سوپاسی خوی مهدن بکهن، ئیوه هدر بولای خوی مهدن نه گهر پته وه بو پاداشت وهر گرتن له رۆزی دواپی دا. ﴿وإن تكذبوا فقد كذب أمم من قبلكم وما على الرسول إلا البلاغ المبين﴾ وه نه گهر ئیوهی دانیشتوانی مه که موحه مه د درو بکهنه وه و باوهری پی نه کهن، دواپی به راستی چه نندین نه ته وه له پیش ئیوه وه پیغه مبه ره کانی خوئیانیان به درو خستوته وه و، هیچ شتی له ئیتر اوئی خوا نیه مه گهر راگه یاندنی ناشکرای پدیامی خوی مهدن به ناده میزاد به تاییه تی ئیوهی دانیشتوانی بابل له نیوان رووباره کانی دیجله و فورات.

بو زانین: ئبراهیم کوری تاریخ کوری سام کوری نوح، دانیشتوانی یه کیك بو له شاره کانی نیوان دیجله و فورات، دوا (٧٥) سال له ته مه نی له گهل سارا خاتوونی ژنی و لوتی برازی کۆچیان کردوه بولای نیشتمانی که نعیانیه کان. به پی میژووی (أثر) بهر له (١٩٩٦) سال بهر له دایکبوونی عیسا زیاهه.

أَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ بُدِئَ اللَّهُ الْخَلْقَ ثُمَّ
 يُعِيدُهُ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿١٩﴾ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ
 فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ
 إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾ يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَرْحَمُ
 مَنْ يَشَاءُ وَإِلَيْهِ تُقْلَبُونَ ﴿٢١﴾ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي
 الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ
 وَلَا نَصِيرٍ ﴿٢٢﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَلِقَائِهِ
 أُولَٰئِكَ يُسَوُّوْا مِنْ رَّحْمَتِي وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٣﴾
 فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ
 فَأَنْجَاهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ
 ﴿٢٤﴾ وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا مَّوَدَّةَ بَيْنِكُمْ
 فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم
 بِبَعْضٍ وَيَلْعَنُ بَعْضُكُم بَعْضًا وَمَأْوَاكُمُ النَّارُ
 وَمَا لَكُمْ مِّن نَّصِيرٍ ﴿٢٥﴾ ﴿٢٦﴾ فَأَمَّا لِمِ لُوطٍ وَقَالَ
 إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَىٰ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٦﴾ وَوَهَبْنَا

لَهُ اسْحَقْ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ
وَعَاقِبَتُهُ اَجْرُهُ فِي الدُّنْيَا وَآيَاتُهُ فِي الْاٰخِرَةِ لِمَنِ الصَّلٰحِيْنَ

﴿ اَوْلَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُنْذِئُ اللّٰهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيْرٌ ﴾
گشتی و دانیش توانی مده که به تاییه تی نهیان زانیوه خوی مه زن به چ جورئ بؤ یه کم جار
ناشکرای کردووه هدمو بونه وهران له ناسمانه کان و زهوی و ناده میزاد و فریشته و جنوکه و
گیاندارانی جوراو جور و روه که کان له نه بونه وه هیتاونی یه بونه وه، له پاشا خوا دوی نه مانیان
نه یانگی رته وه بؤلای خوی به ژیانیکی تازه و گیان نه کاته وه به بهری هه مو یانا و زیندویان
نه کاته وه. کهاته زور جیگهی سدر سورمانه بؤ کهسانی گومانیان بی به زیندو بونه وه: دوی
نه وهی به چای خویان نه و دروست کراوانه ی پیشو و بیئی. به راستی گه رانه وهی
دروست کراوان بؤلای ژیانیکی تازه تر و گیان بکاته وه به بهریانا له سدر خوی مه زن ناسانه و
چونکه که سی بتوانی به بی شتیکی دیاری کراو بوونه وهران له نه بونه وه دروست بکا زور ناسانه
بؤی له سدر نه ندانه رزیوه کانی جاری تر دروستیان بکاته وه.

﴿ قُلْ سِيرُوا فِي الْاَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ﴾ تَوْبَلَّیْ به بی باوه ران: نیوه برؤن و
بگه رین به زهوی دا، دوی ته ماشا بکه ن چؤن خوی مه زن یه کم جار بونه وهرانی دروست کرد وه
هیتاونی ته بوونه وه.

﴿ ثُمَّ اللّٰهُ يُنْشِئُ النَّشْأَةَ الْاٰخِرَةَ اِنَّ اللّٰهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴾ له پاشا خوی مه زن دوی
دروست کردنی یه کم جارئ تر پیدای نه کا دروست کردنیکی تر، هه موو بونه وهران زیندو و
نه کاته وه له رؤزی دوی دا، به راستی خوی مه زن توانای به سدر هه موو شتیکا هه یه، به تاییه تی
ناسانه لای مردوه کان زیندو و بکاته وه به وینه ی ژیان جیهان.

﴿ يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَرْحَمُ مَنْ يَشَاءُ وَاِلَيْهِ تُقْلَبُوْنَ ﴾ خوی مه زن سزای که سی نه دا ناره زوی
بکا و نه به خشی به میهره بانی خوی هدر که سی ناره زوی هه بی و شایسته لیبور دنسی و بؤلای
خوی مه زن نیوه نه گه رته وه له رؤزی دوی دا.

﴿ وَمَا اَنْتُمْ بِمُعْجِزِيْنَ فِي الْاَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيْرٍ ﴾ وه
نیوه و هه موو که سی ناتوان رینگه بگرن له خوی مه زن بؤ هدر شتی بیهوی نه له زهوی دا و نه
له ناسمانا و بؤ نیوه نییه هه یه به ریوه به ری و هه یه که سی یارمه تیتان بدا و سزاتان لی دور بخاته وه
نه گه ر خوی مه زن بیهوی سزاتان بدا.

﴿ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَلِقَائِهِ أُولَٰئِكَ يَكُونُوا مِنَ الرَّحْمَتِ وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾ وه کهسانیکی نهوتو باوره پریان نه هیتاوه به کاره پهک خه ره کانی خوای مه زن و باوره پی به زیندوو بونه وه و پاداشت و سزا نییه له دواړوژدا، نهو که سانه بهی نومید بوون له به زه پی و میهره بانی من و ناچنه به هشت و بو نهو که سانه هدی سزایه کی نازار داره.

خوای مه زن بو جاری تر ده ست نه کاته وه و باسی باسی ئیبراهیم و به باسی کوتایی و به سهراتی خوی و گله که پی و نه فدرموی:

﴿ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ ﴾ دواپی کاتی تاقمی ئیبراهیم نهو ناموژ گاریه پیبراهیمیان بیست و ولایمی ئیبراهیمیان نه دایه وه به هیچ جوړی مه گهر و تیان ئیبراهیم بکوژن یا بیسوتین، له پاش راوړوژ کردنیان بیران هاته سهر نهو که ئیبراهیم بسوتین، بو نهو مه به سته چالیکي قولیان دروستکرد و پریان کرد له سوتمه منی و ناگریان تی به ردا و ئیبراهیمیان تی فیره دا.

﴿ فَأَنجَاهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴾ دواپی خوای مه زن ئیبراهیمی رزگار کرد له نازار و سوتانی نهو ناگه. به راستی له رزگار کردنی ئیبراهیمیا چه ندین نیشانه پی و کاری پهک خهر هدی بو تاقمی باور به توانای خوای مه زن و رزگار کردنی ئیبراهیم بهیتن.

بینگومان نه گهر سستم لی کراوان له دژی سته مکاران راپه رن بو رزگار کردنی خوین، سته مکاران ترسیان په داکرد له سهر نه منی پله و پایه و سامانی خوین هیچ شتیکیان به ده سته وه نه ما، دواپی فهران نه دن به کری گراوانی خوین نهو که سانه پی له دژیان راپه ریون به ندیان بکه ن و سزایان بدن و سامانیان داگیر بکه ن، خانوویان پروختن، بیان کوژن، کیمیا بارانیان بکه ن، شتی تری خراپه.

﴿ وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا مَّوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ﴾ وه ئیبراهیم فدرموی: به راستی ئیوه نهو بتانه تان و هر گرتووه به خوای خو تان له جگه پی خوای مه زن و پیژری په رستن پی نهوان نه دن به سهر په رستن خوادا، په رستن نهوان تان کردوه به هو پی راوه ستانی خو شه ویستی نیوان خو تانا له ژبانی جیهاندا و به رده و امونی پله و پایه و سامانی خو تان.

﴿ ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ لِّئَلَّعَنَّ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ ﴾ له پاشا له روژی دواپییدا هه ندیکتان بیزارن له هه ندی تر تان: به که کان بیزارن له ئیوه، سهر و که کان بیزارن له ژیرده سته کان و، هه ندیکتان نه فره ت له هه ندی تر تان نه که ن. به تایه تی ژیرده سته کان نه فره ت له پی شه واکانی خوین نه که ن. به چوکی و خزمایه تی و دوستایه تی نامنی له نیوان تانا، هدریه که تان نهوانی تر تان تاوانبار نه که ن.

﴿ وَمَا أَوَّاكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّنْ نَّاصِرِينَ ﴾ وه جینگه پی گه رانه وه پی هه موتان ناگری دوزه خه، لهو روژه دا بو ئیوه نیه هیچ که سی، یارمه تیان بدا و رزگارتان بکا له ناگری دوزه خ.

ئیراهیم به رده وام بو له سدر گه یاندنی به یامی خوی مهن، لوتی بر ازای ئیراهیم کاتی
ئیراهیمیان خسته ناو ناگر چاوی به ئیراهیم کهوت هیچ جینگیه له لهشی نه سوو تابوو جگه
ناسنی پیونده کی نه بی که سوتابوو، لوت باوه ری به پیغمبه رایه تی ئیراهیم هینا، کاتی ئیراهیم
نومیدی به باوه هینانی تا قمه کی نه ما، بریاری دا خوی و خاتون ساری زنی و لوتی بر ازای
به فهرمانی خوی مهن کۆچ بکه ن بو (هه ران) له باکوری خۆره لاتی حه له ب له سدر ریگه
موسل و شام، وه ک خوی مهن نه فهرموی:

﴿ قَامَن لَه لُوطٌ وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَىٰ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾ دواپی لوت باوه ری به
پیغمبه رایه تی ئیراهیم هینا، فهرموی: به راستی من کۆچ نه که م بو جینگیه به روه ردگار فهرمانی
پیداوم بۆ لایه بتوانم خوا به رستی تیدا بکه م، به راستی به روه ردگاری من زۆر به ده سه لاته، هه موو
شتی له جینگه شیایوی خوی دانه نی، فهرماندان بو کۆچ کردنی من چاکه ره بو راگه یاندنی
فهرمانی خوی مهن.

﴿ وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ ﴾ وه ئیمه به ئیراهیمان
به خشی ئیسحاقی کوری و به عقوبی کوره زای و، ئیمه نهو پیغمبه راندی له دواپی ئیراهیمه وه
دین گیر اندمان به وهی له ناو منالان و نه وهی نهودابن و نامه پیروزه کانی خۆمانیان بو ره وانه
نه که بن، زۆر ناشکرایه له پاش ئیراهیم هه موو پیغمبه ره کان له پشتی ئیراهیم و نامه ش بو
جگه نه وهی ئیراهیم نه نیراوه پاش ئیراهیم.

﴿ وَآتَيْنَاهُ آخِرَةَ فِي الدُّنْيَا وَأُتِيَ فِي الْآخِرَةِ لِمَنِ الصَّالِحِينَ ﴾ وه ئیمه به خشیمان به ئیراهیم
پاداشتی کۆچ کردنه کی و هه لگرتنی باری قورسی پیغمبه رایه تییه که ی له جیهاندا به وهی
باسی به چاکه بکری و پیغمبه رانیش هه ر له بنه ماله ی نهو بن و به راستی ئیراهیم له ریزی
پیاو چاکانه له روژی دواپیدا پاداشتی چاکه کانی نه دریتی.

وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الْفَحِشَةَ

مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾

أَيْنَكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ وَتَقَاطِعُونَ السَّكِيلَ وَتَأْتُونَ

فِي نَادِيكُمْ الْمُنْكَرَ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا

أَنْ قَالُوا أَأَتَيْنَا بِعَذَابِ اللَّهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ

﴿٢٩﴾ قَالَ رَبِّ انصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ ﴿٣٠﴾

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى قَالُوا إِنَّا مُهْلِكُوا
 أَهْلَ هَذِهِ الْقَرْيَةِ إِنَّ أَهْلَهَا كَانُوا ظَالِمِينَ ﴿٣١﴾
 قَالَ إِنِّي فِيهَا لُوْطًا قَالُوا نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَا لَنَنْجِيَنَّكَ
 وَأَهْلَهُ إِلَّا أُمَّرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٣٢﴾ وَلَمَّا
 أَنْ جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيعًا بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا
 وَقَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ إِنَّا مُنْجِيُكَ وَأَهْلَكَ إِلَّا أُمَّرَأَتَكَ
 كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٣٣﴾ إِنَّا مُنْزِلُونَ عَلَى أَهْلِ
 هَذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ
 ﴿٣٤﴾ وَلَقَدْ تَرَكْنَا مِنْهَا آيَةً بَيِّنَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

﴿ ٣٥ ﴾

﴿ وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِّنَ الْعَالَمِينَ ﴾ وه تو بىرى
 به سهرهاتى لوت بكهروه كهاتى به تاقمه كهى خوى ووت: به راستى ئىوهى دانىشتوى:
 (نملوتنه فيكات) كارىكى زور خراب و بىزلىكراوه نه كهن هيچ كهسى له بوونه وهرانى پيشى
 ئىوه نه كهوتوه بۆ نهو كاره خراپه.

﴿ إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ وَتَأْتُونَ فِي نَادِيَكُمُ الْمُنْكَرَ ﴾ نايه راستى بۆ ئىوه
 نه چنه لای پياوان و كارى خراپان له گهل دا نه كهن و ريگه له هاتوچو كه ران نه گرن و به قىل
 دارايى نهوان داگير نه كهن و كارى خراپيشيان له گهل دا نه كهن و له جىگهى دانىشتن و
 رابواردنى خوتانا كارى زور خراب و بىزلىكراوه نه كهن؟ . ئىوه خوتان پياريزن لهو كاره
 خراپانه و له سزاي خواى مەزن بوسن.

﴿ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا ائْتِنَا بِعَذَابِ اللَّهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴾ دوایی
تاقمه که ی لوت و ولای لوتیان نه دایه وه گوئیان نه دا به ناموزگارینه کانی مه گهر به وه نه بی
ووتیان: تو نه و سزایه ی خوی مه زن بهینه بو سهر ئیمه نه گهر تو له و که سانه ی راست بکه نه له
گفتوگوی خویانا.

﴿ قَالَ رَبِّ انصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ ﴾ لوت فهرموی: نه ی پهروه ردگاری من: تو من
سهر بجه به سهر نه م تاقمه دا خراپه بلا و نه کهن به زه وی دا و نه و کاره زور خراپانه نه کهن.
﴿ وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى ﴾ وه کاتی نیراوه کانی ئیمه له فریشته کان چون
بولای ئیبراهیم به وه ی موژده بدن به ئیبراهیم خوی مه زن کورپکی پی نه به خشکی به ناوی
ئیسحاق و دوای نه ویش کوره زایه به ناوی یه عقوب و نه کرین به پیغه مبر.

﴿ قَالُوا إِنَّا مَهْلِكُو أَهْلِ هَذِهِ الْقَرْيَةِ إِنَّ أَهْلَهَا كَانُوا ظَالِمِينَ ﴾ نیراوه کانی خوی مه زن به
ئیبراهیمیان ووت: به راستی له ناوئیدین به ده ستوری خوی مه زن دانیشتوانی نه و گونده که
پی نه وتری سه دوم. به راستی دانیشتوانی نه و گونده تاقمیکی سته مکارن و خراپترین شتی
نه کهن له گهل پیاوان.

﴿ قَالَ إِنْ فِيهَا لُوطًا قَالُوا نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَا ﴾ ئیبراهیم نه و هه والهی زور لاکرانبو، بویه
فهرموی: به راستی لوت له ناو نه و گونده دایه، فریشته کان ووتیانک ئیمه زانترین به که سی له و
گونده دایه و له ناویان نه بدین نه و له ناو براوانه نه بی بی باوه رین و له و سته مکارانه نه بن.

﴿ لَنُنَجِّيَنَّهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴾ به راستی لوت و خیرانه کانی لوت رزگار
نه کهن و نه وانه ی له گهل لوتن و باوه ریان هیناوه جگه ی ژنه که ی لوت له و که سانه یه
نه مینته وه له و گونده دا و توشی سزائیدی، چونکه یارمه تی نه و تاقمه سته مکارانه ی داوه بو
کردنی کاری خراپ.

﴿ وَلَمَّا أَنْ جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا ﴾ وه کاتی که فریشته نیراوه کانی
ئیمه به دلکی گهش و روپکی جوانه وه چون بولای لوت، چونیان لوتی خه فته تبار کردو
به چونی نه وان توانای نه ما و نه ی نه زانی چونیان رزگار بکا له ده ستی نه و تاقمه سته مکارانه و
کاری خراپان له گهل نه کهن.

﴿ وَقَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ إِنَّا مُنْجُوكَ وَأَهْلَكَ إِلَّا امْرَأَتَكَ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴾ نیراوه کانی
خوی مه زن به لوتیان ووت: تو مه ترسه و خه فته مه خو: به راستی ئیمه تو و خیرانی تو رزگار
نه کهن و نه و تاقمه توانای خراپه دیان له گهل تو نابیی، جگه له ژنه که ی تو و نه وانه
له ناو گونده دا نه مینته وه له گهل نه و سته مکارانه و شایسته ی سزایه.

﴿ إِنَّا مُنْزِلُونَ عَلَى أَهْلِ هَذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْزًا مِّنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴾ به راستی ئیمه
نه هینته خواره وه به ده ستوری خوی مه زن سزایه کی زور سهخت و خاوه ن ئازار به سهر
دانیشتوانی نه و گونده دا له ئاسمانه وه به و ی شتیکه وه نه وان له سنوور پی ده رچوون و کاری
خراپ له گهل پیاوان نه کهن و به رده و امیشن له سهری.

﴿وَلَقَدْ ثَرَكْنَا مِنْهَا آيَةً بَيِّنَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾ وه بهر آستی ئیمه شوینده واری ناشکرا له و گونده دا به جی نه هیلین بو تاقمی خاوه نی نه قلین و بیر له به سهرهاتی گهلانی رابوردو بکنده وه و جگهی نه وانیش تدمی خوارین.

زور جیگهی داخه له وانیه نه وه کاره بیزلیکراوه بکری. دوی هه زاران سال نه نجومه نی گشتی بهریتانیا نه و کاره خراپهی ره واکردوه به گویره ی ده ستوری دانراوی خویان، ئیمه بروای بی گوماغان هه به زویی یادرهنگ سزای خوی مه زن نه رژی به سهریانا و به سهر جیگه کانی تریشدا نه و کاره خراپهی تیدا نه کری به ناشکرای و به ره وای دانه نین.

وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا فَقَالَ يٰقَوْمِ اعْبُدُوا
 اللَّهَ وَارْجُوا الْيَوْمَ الْآخِرَ وَلَا تَعْتَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ
 ﴿٣٦﴾ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّحْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي
 دَارِهِمْ جَثَمِينَ ﴿٣٧﴾ وَعَادًا وَثَمُودًا وَقَدْ بَيَّنَّ
 لَكُم مِّن مَّسْكِنِهِمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ
 أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ ﴿٣٨﴾
 وَقُرُونِ وَفِرْعَوْنَ وَهَمَانَ ۖ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مُّوسَىٰ
 بِالْبَيِّنَاتِ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانُوا سَابِقِينَ
 ﴿٣٩﴾ فَكُلًّا أَخَذْنَا بِذُنُوبِهِ ۖ فَمِنْهُمْ مَّنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا
 وَمِنْهُمْ مَّنْ أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ وَمِنْهُمْ مَّنْ خَسَفْنَا بِهِ
 الْأَرْضَ وَمِنْهُمْ مَّنْ أَغْرَقْنَا وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُظْلِمَهُمْ
 وَلٰكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٠﴾

﴿وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَارْجُوا الْيَوْمَ الْآخِرَ وَلَا تَعْبُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ﴾ و نیمه ره وانه مان کرد بولای دانیشتروانی مده دهن برای ره گهزی خوین، دواپی شوعه یب بهوانی فدرموو: نهی تاقمی من: پیوسته ئیوه پهرستن بو خوای مهزن بکهن و ئیوه پیوسته به ئومیدی پاداشتی رژی دواپی بن، وه ئیوه خرابه کردنی زور له زه ویدا بلاومه کهنده وه و بدرده وام مهن له سهر بی فدرمانی خوای مهزن.

﴿فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ﴾ دواپی دانیشتروانی مده دهن شوعه ییان به درو خسته وه دواپی شهوی بومده ره زیه کی زور سخت توشیانوو بو به هوی له ناوبردیان، دواپی نهوان گهران به مردوو له ناو خانوو کانی خوینا و له سهر چوک که وتبون. ﴿وَعَادًا وَكُمُودًا وَقَدْ ثَبِّينَ لَكُم مِّنْ مَّسَاكِينِهِمْ﴾ وه تو بیری تاقمی عادی گه لی هود و سه مودی تاقمی صالح بکه ره وه که پیغمبره کانیان چون بولایان داوایان لی کردن باوه به خوا و به رژی دواپی و به زیندوبونه وه و پاداشت و به هشت و دوزه به هین، نهو تاقمانه پیغمبره کانی خوینان به درو خسته وه و به راستی ناشکرایه بو ئیوه جیگه کانیان و ئیوه له کاروانیدا نه یان بین که له ناو چون و به هوی بی فدرمانی خوای مهزن وه.

﴿وَزَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ﴾ و شهیتان کرده وهی خوینان بو نهوان رازاندبوه وه بدرده وامیون له سهر بی باوه ری و بی فدرمانی خوای مهزن، دواپی شهیتان نهو تاقمانه لی ره ریگه یی ئایینی خوای مهزن لادا، وه نهو تاقمانه ئیانتوانی ورد بینده وه و چاک و خراپان بو دهر بکه وی. به لام نهوان بیران نه نه کرده وه و به دل ته ماشای راستیان نه نه کرد.

﴿وَقَارُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مُّوسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ وه تو بیری قارون و فیرعه ون و هامان بکه ره وه نیمه له ناو مان بردن، به راستی موسا چو بولایان به چه ندین به لگه ی ناشکرا و به کخهر و بانگی کردن بولای ریگه ی راست.

﴿فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانُوا سَابِقِينَ﴾ دواپی نهوان داوای گه وره یی ناره وایان نه کرد له زه وی دا و باوه ریان نه هینا و نهوان رزگاریان نه بو له سزای خوای مهزن.

﴿فَكُلًّا أَخَذْنَا بِذَنبِهِ فَمِنْهُمْ مَّنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا وَمِنْهُمْ مَّنْ أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ وَمِنْهُمْ مَّنْ خَسَفْنَا بِهِ الْأَرْضَ وَمِنْهُمْ مَّنْ أَغْرَقْنَا﴾ دواپی نیمه نه واثمان توشی سزا کرد به هوی نهو گونا نه هی خوینانه وه، دواپی هندی لهوان که سی بوون نیمه ره وانه مان کرد بو سهریان ره شه بایه کی زور به هیز ئیخته سهریان به رد و زیخ و نه یکوشتن، وه تاقمی هود و هه یانبو که سی سزمان به ده نگیکی گه وره و مردن، وه تاقمی سالح، وه هندی تر لهوان که سی بو خوی و کوشکه که مان بردنه خواره وه به زه وی دا، وه قارون و، هندی لهو که سانه مان خنکاند به ناوی دهریا، وه فیرعه ون و هامان و تاقمی نوح.

﴿ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴾ وه خوای مهزن سته می له وان نه کرده که سزای نهو تا قمانه ی داوه بهلکو خویمان سته میان له خویمان کردووه؛ چونکه باوه ریان نه هیتاوه و کاری خراپه یان کردووه.

مَثَلُ الَّذِينَ

اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ
اتَّخَذَتْ بِئْتًا وَإِنْ أَوهَنَ الْبُيُوتِ لَبِثَ الْعَنْكَبُوتُ
لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُدْعُونَ مِنْ
دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤٢﴾ وَتِلْكَ
الْأَمْثَلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ
﴿٤٣﴾ خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَآيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٤﴾ أَتُلُّ مَا أَوْحَى إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ
وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ
وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿٤٥﴾

﴿ مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بِئْتًا ﴾ ویتدی که سانیکی نهوتو له جگهی خوای مهزن چندلین خواجه وه نه گرن بو خویمان و نه یانیه رستن و پشتیان پی نه به ستن یارمه تیان بدهن به ویتدی جولایی که دن خانویهک بو خوی دروست نه کا، زور ته نک و لاوازه و گهرما و سه رما ناگیتیتدهوه، ههروا نهو بتانه سود و زیان به وانه نابه خشن نه یان په رستن، نهو بتانه وه شتیک وان هه رنه بن، نهو که سانه ی نه یان په رستن زور بی نه قلن، له هه ردوو جیهان زیان له خویمان نه دهن.

﴿وَإِنْ أَوْهَنْ الْبُيُوتُ لَبِثُ الْعَنْكَبُوتُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ﴾ وه بهراستی لاوازترین و بی‌نرخترینی هدمو خانوی خانوی جولایی کهرهیه نه‌گهر بت پهرستان بزائن پله‌وپایه‌ی جیهان نرخی بۆ دانانری نه‌گهر نه‌کرین به بنچینه‌ی خواپهرستی. که‌واته نه‌گهر نه‌و شتانه بکرین به پشٹیوانی راستی و دادپه‌روه‌ری و مروّقایه‌تی و خواپهرستی نه‌بنه هوی گه‌شه‌کردن و زینده‌گانی و ژبانی خوش. له لایه تره‌وه نه‌گهر زانستی نه‌و شتانه بکرین به‌هوی بی‌باوه‌ری و بی‌دادی و نامروّقایه‌تی و سته‌م و دوزمنایه‌تی و جیاوازی وینه‌ی زانستن له‌به‌کاره‌یناندا نه‌بنه هوی نازادی و چاکه‌یا نه‌بنه هوی کویله‌یی و خراپه.

به راستی نه‌و که‌سانه‌ی نه‌وتو جگه‌ خوای مه‌زن بکه‌ن به دۆست و به‌پۆه‌به‌ری خو‌یان له بت و جگه‌ی بته‌کان نه‌وان و نه‌و که‌سانه‌یش دارایی و سامان و زانستی و پله‌وپایه‌ی خو‌یان به‌کاربه‌ین بۆ خراپه و داگیرکردن و زه‌وتکردنی سه‌ربه‌ستی دانیش‌توان و ده‌ست برینیان هیچ جیاوازیان له‌گه‌ل بت پهرستانا نی‌یه. وینه‌ی هه‌ردوولایان وینه‌ی جولایی کهره‌ن که‌ خانه‌که‌ی به‌رده‌وامه نه‌گهر باو شتیکی تری لی په‌یدا نه‌بی له کاتی په‌یدا‌بونی نه‌واندا که‌س نازانی خانه‌که‌ی چی به‌سه‌ر دی. به‌راستی بت پهرستان و دارایی پهرستان له کاتی ته‌نگانه‌دا بت و دارایی ناگه‌نه‌ فریایان، بگه‌ره جال جالۆ‌که‌ره زۆر ژیرتره له بت پهرستان و جیهان پهرستان. چونکه‌ بی‌چوی جال جالۆ‌که‌ره له‌یه‌که‌م جاری بونیدا ده‌ست نه‌کا به‌ چینی خانه‌که‌ی خۆی و ده‌ست نه‌کا به‌که‌م هیزی خۆی و بی‌توانایی بۆ په‌یدا‌کردنی خواره‌مه‌نی، پیلان نه‌سازینی بۆ گرتنی میش و مه‌گه‌ز بۆ خواره‌مه‌نی خۆی. به‌لام به‌پهرستان نه‌و هه‌سته‌یان نی‌یه کاری بکه‌ن بۆ په‌یدا‌کردنی سودی خو‌یان وینه‌ی نه‌وان و وینه‌ی جال جالۆ‌که‌ره، بته‌کانیشیان له خانوی جولایی کهره لاوازترن و نه‌ سودیان بۆ خو‌یان، هه‌یه و نه‌ بۆبت پهرستان و نه‌ زیانیان هه‌یه، وه‌ک نه‌بون وان له‌ که‌یان‌دنی سود و زیاندا، هه‌ر که‌سه‌ی نه‌و جو‌ره شتانه به‌ره‌ستی زۆر بی‌ نه‌قل و نه‌فامه.

﴿إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ به راستی خوای مه‌زن نه‌زانن به شتی بت پهرستان نه‌په‌ره‌ستن له جگه‌ی خوا له‌هه‌ر شتی بی‌ بت یا دارایی و پله‌وپایه، نه‌و شتانه له کاتی ته‌نگانه‌دا ناگه‌نه‌ فریایان و خوای مه‌زن زۆر به‌ده‌سته‌ل‌اته و خاوه‌ن توانایه، هدمو شتی له جینگه‌ی شیای خو‌یا داننه‌ن له پادا‌شت و تۆله.

﴿وَبَلَدِكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ﴾ وه نه‌و وینه‌نه له قورئاندا هاتوون له باره‌ی کرده‌وه‌ی بی‌ باوه‌رانه‌وه ئیمه‌ روونیان نه‌که‌ینه‌وه بۆ ئاده‌میزاد ناگاداریان نه‌که‌نه‌وه بۆلای گه‌وره‌یی خوای مه‌زن و نازانن به‌سودی پون کردنه‌وه‌ی نه‌و وینه‌نه مه‌گهر نه‌و که‌سانه‌ی زانان و سودی هدمو شتی تی‌نه‌گه‌ن و سوودی لی وه‌نه‌گرن بۆ خو‌یان و جگه‌ی خو‌یان.

﴿خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ﴾ خوای مه‌زن ئاسمانه‌کان و زه‌وی درسته‌کرده به راستی و خاوه‌ن سود به‌سه‌ر سو‌ره‌هینه‌رت‌ترین په‌یره‌و هه‌تا ئاده‌میزادانی ژیر سودی لی وه‌رگرن و ته‌می خواربن.

﴿ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴾ به راستی له دروستکردنی ئاسمانه کان و زه ویدا به و جوړه سهر سوړه پنه رانه هه یه به لگه ی ئاشکرا و زوړ گه وړه له سهر توانای خوا ی مه زن بۆ باوه پداران و ته مئ خوارین و سودی لی وهر گرن.

﴿ اِنَّ مَا اَوْحٰى اِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ ﴾ تۆ شتی خوا ی مه زن ره وانه ی کردوه بۆ سهر تۆ به سروش له نامه ی خو یا که قور ئانه بخو ینه به جوړی بی زانی بی ری لی بکه یته وه رای گه یه نه به ئاده می زاد.

﴿ وَاَقِمِ الصَّلَاةَ اِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهٰی عَنِ الْفَحْشَآءِ وَالْمُنْكَرِ ﴾ وه تۆ نو یژه کان به جئ به یته له کاتی دیاری کراوی خو یانا به و جوړه ی فهرمانت بئ دراوه به کردنیان. به راستی نو یژر پنگه نه گری ت له کاری بیز لیکراوه ی زوړ شتی ناره و و له هه موو گونا هو بئ فهرمانی خوا ی مه زن، یانی کاتی مرو ف نو یژر ئه کا و بیر له کردنی نو یژر و مانای وشه کانی قور ئان ئه کاته وه پنگه ی لی ئه گری بۆ کردنی کاری خراپ، نو یژر کردن نابی هدر هه لسان و دانیشن بئ به لکو ئدبی ترسی تیدا بئ به ران بهر به خوا ی مه زن و خاوه نه که ی له ما وه ی پهرستن دور ئه بئ له کاری خراپ، نو یژر به و جوړه دهروونی نو یژر کدر هیژ و توانا پیدای ئه کا و له کاری خراپی شه ی تان دور ئه که و ینه وه، وه ستان له خزمهت خوا دا به بیر کردنه وه له جگه ی خوا وای لی ئه کا بیر له خراپه نه کاته وه.

نو یژر به شیکه له و یاسایانه ی قور ئان کراوه به ده ستور بۆ ئاده می زاد، فهرماندانی خوا ی مه زنه به کردنی و به جیه ی تانی ئه و ده ستوره یه. نه ک مانای وایه راسته و خو پنگه نه گری له ئاده می زاد به نه کردنی هه موو گونا هئ و بهر گریان لی بکا له بئ فهرمانی خوا ی مه زن.

﴿ وَلَذِكْرِ اللّٰهِ اَكْبَرُ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴾ وه به راستی بیر کردنه وه له توانای خوا ی مه زن و یادی خوا ی مه زن گه وهره ترین پهرستی خوا ی مه زنه، چونکه هه رکه سی به رده وام بئ له سهر یادی خوا بئ فهرمانی خوا ی مه زن نا کا و خوا نه زانی به شتی ئیوه ئه یکه نه له یادی خوا و پهرستی خوا و چاکترین پاداشتان ئه داته وه

به یاری ده ی خوا ی مه زن کو تایی به مانا کردنی ئه م جزمه هات

له روژی پینچ شه ممه

١٣١١ ی مانگی سه فهر سالی ١٤٢٤ ی کوچی به ران بهر به ١٣٠٠/٥/٢٥ ی زایینی

به ناوى خواى به خشندهى ميره بان. سوپاسى زور بؤ خواى هموو بونه وهران. درودى بى پايان له سه ر پيغمه موى خوا و خيزان و يار و ياره ران و پدیره وانى به گشتى.

وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا
الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَأُنْزِلَ
إِلَيْكُمْ وَإِلَهُنَا وَإِلَهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٤٦﴾
وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فَالَّذِينَ ءَاتَيْنَهُمُ الْكِتَابَ
يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمِنْ هَؤُلَاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا
إِلَّا الْكَافِرُونَ ﴿٤٧﴾ وَمَا كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ
وَلَا تَخْطُهُ بِإِمِينِكَ إِذَا لَأَرْتَابَ الْمُبْطِلُونَ ﴿٤٨﴾ بَلْ هُوَ
ءَايَاتٌ يَبَيِّنُ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَمَا يَجْحَدُ
بِآيَاتِنَا إِلَّا الظَّالِمُونَ ﴿٤٩﴾

﴿ وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ ﴾ وه ئیوهى موسلمان گفترگوئى زوشت و زبر مه كدن له گهل خاوهن نامه كان و رقيان مه جولین مه گهر به شتيكى نهوتو گفترگوئيان له گهل بكهن شیرين بى و دلخوشيان بكهن مه گهر كه سانتيكى نهوتو له و ان سته میان کردبى به شكاندنى په یمان و ده سترديژى كردن و واز نه هيتان له بته رستى و و دانسانى كور و كچ بؤ خواى مەزن، يابلين: خوا سيه مى سى خوايه، يا عيسا كورى خوايه، يا ده ستركارى نامه كانى خويانيان کردبى.. ئیوه بهم جورى خواره وه له گهلان بدوين، خوا نه فەرموى:

﴿ وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَأُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَإِلَهُنَا وَإِلَهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴾ وه ئیوه به خاوهن نامه كان بلين: ئيمه باوه رمان هيتاوه به شتيكى نهوتو نيراوه ته خواره وه بؤلاى

ئیمه که قورئانه و بهشتی نیراوه ته خواره وه بۆلای ئیوه له تهورات و ئینجیله دهستکاری نه کراوه کان و خوای ئیمه و خوای ئیوه هدریه که و ئیمه مل کهچی ئهو خواجهین یه که و باوه رمان به نامه کانی ئیوه ههیه ههروهک باوه رمان به قورئان ههیه. کهواته ئیوهی موسلمان راسته وخۆ یه کهم جار دوژمنایه تی دهرمه برن.

﴿ وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ بِهِ ﴾ وه هدر بهو جوړه ی ئیمه تهوراتمان ناردوه بۆ سه ر موسا و ئینجیل بۆ سه ر عیسا له پیش تۆوه ئیمه رهوانه مان کردوه بۆلای تۆ، ئهو نامهیه که قورئانه دواپی کهسانیکی ئهو تۆ ئیمه نامه ی خوژمان بهوان بهخشیوه له خاوه ن نامه کان باوه ر به قورئان ئه هیتن وهک عه بدو لای کوری سه لام و هاوړیکانی. ﴿ وَمِنْ هَؤُلَاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الْكَافِرُونَ ﴾ وه هه ندیکن له بت په رستانی دانیشتوانی مه که کهسی باوه ر ئه هیتی به خوا و به قورئان و به موحه مه د و، بچ باوه ریش نابج بهو به لگه ناشکرایانه ی ئیمه که به لگه ن له سه ر راستی پیغه مبه رایه تی تۆ مه گه ر بچ باوه ران و ئهوانه ی چونه ته خواره وه له بچ باوه ریدا به وینه ی که عبی کوری ئه شرف له خاوه ن نامه کان و ئه بو جهل له بته رستان.

بت په رستان ئه یان ووت: قورئان موحه مه د هه ر خۆی دایناوه، خوای مه زن به درو یان ئه خاته و و ئه فهرموی :

﴿ وَمَا كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخْطُّهُ بِيَمِينِكَ إِذَا لَارْتَابَ الْمُبْطِلُونَ ﴾ وه تۆ له پیش قورئانه وه هیچ نامهیه کت نه خویندوه ته وه و نه یشت نویسه به دهستی راستی خۆت هیچ نامهیه و چونکه تۆ نه خوینده واری، کاتی ئه گه ر تۆ نامهیه کت بخویندایه، نامهیه کت بنووسایه ته وه دروست وابو ئهو بته رستانه گومانیان پیدایه بکر دایه له م کاره ی تۆدا، ئهو که سانه هه ر گفت و گۆی پوچ ئه کهن.

میژوونوسان و پیک هاتوون له سه ر ئه وه ی پیغه مبه ر ﴿﴾ نه چوه ته لای هیچ ماموستایی بۆ فیرونی خویندن و نویسن نه له منالی دا و نه له گه و ره ییدا. به نه خوینه واریه ماوه ته هه تا کاتی قورئانی بۆ هاتووه.

کهواته ئهو قورئانه دانراوی موحه مه د نییه، کاریکی په کخه ره و یاسا و دهستووری خوای مه زنه و هه والی به سه رهاتی پیغه مبه ره پيشووه کان و گهلانی رابردوی تیدایه. کهواته دانراوی خوای مه زنه به ته نیا.

﴿ بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ ﴾ به لکو ئهو قورئانه چه ندین نیشانه ی ناشکرای ئایه ته کانی قورئان و به سروش هاتوه ته خواره وه بۆ ناو سنگی کهسانیکی ئهو تۆ به خشراوه بهوان زانیاری خواناسین و زانایان باوه ری بچ ئه هیتن و له بهری ئه کهن و ئه یانپارێژن له دهست کاری و خاوه ن نامه کان باوه ریان بهو قورئان ههیه له ناو خو یان و له نیوان یه کزیدا.

﴿ وَمَا يَخْذُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الظَّالِمُونَ ﴾ وه بی باوهر نابن به نایه ته ناشکراکانی قورئان و به پیغمبرایه تی موحده د مه گهر که سی سته می له خوی کرد بی و باوهر نه هیتی و لایان وابی قورئان دانراوی موحده ده.

وَقَالُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ
آيَاتٌ مِّن رَّبِّهِ قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِندَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ
مُّبِينٌ ﴿٥٠﴾ أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ
يَتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُ فِي ذَٰلِكَ لِرَحْمَةٍ وَذِكْرٍ لِّقَوْمٍ
يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾ قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا
يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۗ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا
بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٥٢﴾
وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُّسَمًّى لَّجَاءَهُمُ الْعَذَابُ
وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ بَغْةٌ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٣﴾ يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ
وَأِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٥٤﴾ يَوْمَ يَغْشَاهُمْ الْعَذَابُ
مِن فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُو قُوَّةٍ أَمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

﴿ ٥٥ ﴾

بت پهرستان کاتی نهیان توانی بهره نگاری قورئان بکهن، وینهی لهو قورئانه دابین هیچ شتیکیان بو نه مایه وه.

﴿وَقَالُوا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ آيَاتٌ مِّن رَّبِّهِ﴾ وه بی باوه ران نه یان ووت: بۆ نه نیراوه ته خواره وه بۆسه ر موحه مدد چه ند نیشانه یه کی ناشکرا و ئاده می زاد بیان بین له لایه ن پهروه ردگاری خو یه وه، وهك دارده ستی موسا و هوشتری سالح و خوانی عیسا. خورای مه زن فره مانئ دا به پیغه مبه ر ﴿﴾:

﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ﴾ تۆ بلی به راستی نهو نیشانه ناشکرایانه به دهستی من نییه لای خورای مهزنه، نه یان نیری بۆلای هه ر که سی ئاره زوی هه بی و به راستی من هه ر پیغه مبه ر یکی ناشکرام ئاده می زاد نه تر سیتم له سزای خورای مهزن.

﴿أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ﴾ ئایا به س نی یه بۆ نهو بی باوه رانه به راستی ئیمه نار دومانه بۆ سه رتۆ نامدی هه که قورئان نه خو پتر یته وه به سه ر نهواندا و ناتوان وینه ی دا بنین. نهو قورئانه گه و ره ترین نیشانه ی ناشکرایه و پهك خه ری ئی وه یه، داری دهستی موسا و هوشتری سالح و مردوزیندوو کرد نه وه ی عیسا شتیکی کاتی بون و رابوردن. به لام قورئان نه می نیتیه وه هه تا هه تایه.

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَرَحْمَةً وَذِكْرَىٰ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ به راستی هه یه له به رده و امی قورئاندا چا که یه کی زۆر گه و ره ته می خورای و نامۆزگاری کردن بۆ تاقمی باوه ر به یین، چا که و نامۆزگاری قورئان سه ران سه ری جیهانی گرتۆ ته وه.

﴿قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا﴾ تۆ بلی: به سه خورای مهزن ئاگادار بی له نیوان من و ئی وه دا له سه ر نه وه ی من په یامی خوام را که یاند وه به ئی وه و ئاگاداره ئی وه من به درۆ نه خه نه وه و پشت نه که نه فره مانئ خوا.

﴿يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ دووباره خورای مهزن نه زانی به شتی له ئاسمانه کان و زه ویدایه له ناشکرا و له نه یئی و نه زانی به که سانیکی نهو تۆ باوه ر یان هه یه به شتی پوچ و ناراست و باوه ر یان به خوا نه هیئا وه، نهو که سه انه زیانو مند ن به هو ی نهو کارانه وه.

﴿وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُّسَمًّى لَّجَاءَهُمُ الْعَذَابُ﴾ وه بی باوه ران داوا نه که ن له تۆ که تۆ داوا به کی نهو سزایه به گورجی و به په له برژی به سه ر یانا و نه گه ر کاتیکی دیاری کرا و نه بوایه له لایه ن خورای مهزن وه به راستی نهو سزایه نه هات بۆلای نهوان که داوای نه که ن له تۆ. به لام خوا کاتی دیاری کرد وه بۆ هاتنی نهو سزایه نهو بی باوه ری و داوایه په وشتی نهوانه، هه ر کاتی پیغه مبه ر ﴿﴾ نه ی ترسانن له نه نجامی خراپی کرده وه کان یان به سزایه، وولامی پیغه مه ر یان نه دایه وه و نه یان ووت: با نهو سزایه بی ت نه گه ر تۆ راست نه که ی.

﴿وَلَيَأْتِيَنَّهُم بَغْةٌ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ وه به راستی نهو سزایه دیت بۆلای نهو بی باوه رانه کوتوپر له نا کاودا و نهوان ههستی پینا که ن له کاتیکا دیت بۆلایان.

﴿يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ﴾ وه بی باوهران داوا نه کهن له تو به گورجی تو داوا بکهی نهو سزایه بیته خواره وه و پرژی به سهریانا و، به راستی نازان سزای دوزه خ دهوری نهوانی داوه و سزاکهی زور سهخته له سزای جیهان بو بی باوهران.
﴿يَوْمَ يَغْشَاهُمْ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ تو بیری نهو روزه بکهروه سزای خوی مهزن نهو بی باوهرانه دائه پوشی له سهریانه وه و له ژیر پیکانیانه وه، خوی مهزن نهو فرموی: ئیوه بچیژن لهم روزه دا سزای شتی ئیوه نهیکه نه جیهاندا.

يَعْبَادِي الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّا أَرْضِي وَسِعَةً فَإِنِّي فَاعْبُدُونِ
﴿٥٦﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذَاقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نِعَمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٥٨﴾ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾ وَكَأَيِّنْ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٠﴾ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴿٦١﴾ اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٢﴾ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٣﴾

﴿ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةً فَإِيَّايَ فَاعْبُدُون ﴾ نهی بهنده کانی نهوتوی من باوه پتان هیئاوه: به راستی زهوی من پان و فراوانه ، دواپی ئیوه هدر من بهرستق، زانایان به پی جیاواز پیک هاتون له سهر نهوی دروست نیه له جیگه پی دانیشی نه توانی بهرستنی نایینی خوتت به جی بهینی له نویژ و جگهی نویژ ، پیوسته له سهری کۆچ بکا بۆ جیگه به تر بتوانی به پی ترس بهرستنی خوای مهزن به جی بهینی.

﴿ كُلْ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴾ هه موو خاوهن گیانی کاتی کوتایی به ماوهی دیاریکراوی ژبانی هات نازاری مردن نه چیژئ، له پاشا ئیوه له دواپی مردن زیندو نه کرتهوه نه گهرتهوه بۆلای ئیمه له رۆژی دوایدا، بیگومان ناده میزاد له هدر جیگه پی، نه پی هدر بمری. ﴿ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُم مِّنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نِعَمٌ أَجْرُ الْعَامِلِينَ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴾ وه کهسانیکی نهوتو باوه پان هیئاوه و کردهوه چاکه کانیان کردوه به راستی ئیمه نهو کهسانه ی کۆچیان کردوه و خانوی خویانیان به جی بهیشتروه دایان نه نین له چهند هۆده به کاله به ههشت نه رۆا به ژیر دره خسته کانیدا و بهم لاو نهولایانا چندیان روبرای ناوی سارد و شیرین و به تام بهرده وامن له ناو نهو به ههشته دا و له ناو نهو هۆده بهرز و به نرخانه دا رانه بویرن به خۆشترین خوارده مهنی و بهرگی نایاب. چاک و شیرینه پاداشتی کهسانیکی نهوتو ئارامیان گرتوه له سهر نازار و دهر کردنیان له نیشتمانی خویانا، و له سهر یارمه تی دانی بهروهردگاری خویانا پشت نه بهستق بۆ کردنی هه موکاری و به ته مای جگهی خوانین.

﴿ وَكَانَ مِن ذَاتِهِ لَا تَحْمِلُ رَزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴾ وه زۆر لهو گیاندارانه هه ن نه رۆن به سهر زهوی دا خوارده مهنی هوی ژبان هه لئاگرن خوای مهزن خوارده مهنی نه دا به وان و به خویان نه کا، هوی ژبانی هه موو گیانداران لای خوای مهزنه و کوتایی پی نایه و خوا گفتوگۆی ئیوه نه بینی که ئیوه نه لئین: خوارده مه نیمان دهست ناکه وی هه تا نیشتمانی خۆمان به جی بیلین نه زانی له هدر جیگه به بن و نه تان ژین و خوارده مه نیتان دهر خوارد نه دا. کهواته بی شه رمی بۆ نهو کهسانه به بۆ پاره وپول نه به نه کرئ گرتهی دۆژمانی ئیسلام و نایین و نیشتمانی و نه به نه ملشۆری دۆژمنی خویان.

﴿ وَلَئِن سَأَلْتَهُم مِّنْ خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَسَخَّرِ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ ﴾ وه نه گهر تو پرسیار بکه ی له بی باوه رانی دانیشتووی مه که چ که سی ئاسما به کان و زهوی دروست کرده و خۆر و مانگی رام کرده دین و نه رۆن له بهر سودی ئیوه و به ریک و پیکاری کاری خویان نه که ن به راستی له وولامی تۆدا نه لئین: خوای مهزن نهوانه ی هه موو کردهوه. کهواته کاتی ئیوه نه لئین: هدر خوای مهزن نهوانه ی کردهوه.

﴿ فَأَلَيْ يُوَفِّكُونَ ﴾ دواپی نایا نهو کهسانه بۆ رو وه نه گێرن له بهرستنی خوای مهزن و به درۆ بوختان نه لئین: خوا به تابه تی ئیمه ی کردهوه به خاوهنی دارایی و پله و پایه ی داوینه تی له جگهی ناده میزادی تر.

پرسار: كاتى دانىشتوانى مكه بر و ايان و ابي خواى مهن دروستكه رى هموو بونه و رانه،
نير هوى ناكوكى نهوان و پيغمبه ر چ شتيكه؟

وه لام: بي باوه ران نه لين: خوا نيمه ي به خوشه ويستى خوى دروست كرده، بونه و ارني تری
بو نيمه دروست كرده به تاييه تي، جگه ي نيمه بو هه زاري و به نديايه تي دروست كرده.

﴿ اللَّهُ يَنْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴾ به راستى خواى
مهن خوارده مهنى فراوان نه كا بو كه سى ناره زوى هه بي له بنده كاني خوى و زوريان نه داتى و
تهنگانه ي نه دا به سدر كه سى كا ناره زوى هه بي له بنده كاني خوى و كه ميان نه داتى، به راستى
خوا نه زانئ به هموو شتى له فراوان كرنى هوى زيان و كه مكر دنه و هوى هه ريه كه يان به گو يره ي
سودى چاكر ينيان نه يان داتى.

﴿ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ نُزِّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْبَا بِهِ الْأَرْضُ مِنَ الْغَرْرِ لَقَوْلُنَّ اللَّهُ ﴾ وه
نه گهر تو پرسيارت بكر دايه له بت په رستان چ كه سى كه له هه وري ناسمان ناويى نه نيريشه
خواره وه، دوايى به هوى نهو ناوه وه زوى زيندوبكا ته وه و گيا و روه كه كاني سهوز بكاته وه له
دوايى مردن و ووشك بوونى نهو زهوى به له ولا مى تو دانه لين: خواى مهن نهو ناوه ي نار دوه ته
خواره وه. به لام نهك بو كه سى تر به گشتى به تاييه تي هه ر بو نيمه يه، به گفتوگوى خويان خويان
به درو نه خنده وه نه گهر خوا نه و شتانه ي كر دى چون به تاييه تي بو نه وانه و چونيان زانيوه؟

﴿ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴾ تو بلى: هموو سو پاس و ستايشى بو خوايه كه من
و باوه رداران نه پاريزى له بي فره مانى خواى مهن. به لام زور تر له بي باوه ران نازانن چاك و
خراب جوئ بكه نه وه بو خزيان.

وَمَا هَذِهِ الْحَيَوةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوٌ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ
لَإِىَّ الْحَيَوانُ لَوُكَا نُؤا يَعْلَمُونَ ﴿٦٤﴾ فَإِذَا رَكِبُوا فِي
الْفُلاكِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا بَلَغَهُمُ الْإِلْبَ إِذَا
هُمْ يُشْرِكُونَ ﴿٦٥﴾ لِيَكْفُرُوا بِمَا ءَاتَيْنَهُمْ وَلِيَتَمَنَّعُوا فُسُوفَ
يَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا مَاءً مِائًا وَبِئْسَ خَطَفُ
النَّاسِ مِنْ حَوْلِهِمْ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَكْفُرُونَ

﴿ ٦٧ ﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ
لَمَّا جَاءَهُ ۚ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ ﴿ ٦٨ ﴾ وَالَّذِينَ
جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا ۚ وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ﴿ ٦٩ ﴾

﴿ وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوَ وَلَعِبٌ ﴾ وه ندم ژيانی جیهانه هیچ شتی نیه مه گدر خو
خهریک کردن و یاری گالته کردنه و هدر بو ماوهیده کی کم ناده میزاد رانه بویرن و، دوا بی کتوپر
کوتای بی دئی. وه ک ساخته هینانی کز و کومه لی نیستا شه وانه سته مکاران پیکی شهین بو
خواردن و خواردنه وهی نازالی کتوپر کوتای بی دئی و جگه رسوایی و مالویرانی هیچ شتیکیان
بو نامینته وه.

﴿ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِیَ الْحَيَوَانِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴾ وه به راستی جینگه و خانووی رژی
دوا بی هدر نهو زنده وه و به رده واهمه و مردنی تیا نییه و نابریته وه نه گدر نیوهی بته رست خاوهنی
زانست و زانیاری بن، بو نیوه نابینی به گورجی ژیانی جیهان نه روا و نیوهش نه مرن.
﴿ فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلِّ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ﴾ دوا بی کاتی نهو بی باوه رانه بچونا به ته
ناو که شتی له ده ریادا گهرده لول و شه پوی ناو که شتی که ی نه هینایه له رزه و ترسیان له خو یان
پیدا نه کرد نه پارانه وه له خوی مدزن به وینه ی که سی به نیازی پاکه وه ناین هدر بو خواد ابینی
به وینه ی باوه رداران.

﴿ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ ﴾ دوا بی کاتی خوی مدزن نه وانی رزگار کرد و
به بی بردنی بولای ووشکایی به هوی میهره بانی خو یه وه نهو ترسیان له بیر نه چیه وه و کتوپر
نه گهرینه وه بولای هاو به شدانان بو خوی مدزن.

﴿ لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ وَلِيَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴾ بو نه وهی سوپاسی شتی نه که دن نیمه
به وانمان به خشییو و رزگارمان کردن بو نه وهی رابویرن به کوبونه و هیان لای بته کان و بی فره رمانی
زوری خوی مدزن بکه ن، خوا په له ی نی یه له مه وودا نه وان نه زانن توشی چ سزایه کی سه سخت
و رسوا نه بن.

﴿ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا آمِنًا وَيَتَخَفَتُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ ﴾ نایا نهو بته رستانه نه یان زانیوه
به راستی نیمه به هوی میهره بانی خو مانه وه جینگه یه کی ریزدارمان بو نه وان گپراوه به بی ترس
نه زین و کهس په لاماریان نادا و ناده میزادی دانیش توانی ده ورو به ری نه وان نه فرینن و نه کوزرین
و تالان نه کرین.

﴿أَفَالْبَاطِلُ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَكْفُرُونَ﴾ نایا دواپی بۆ ئەوان باوەر بە شتی پرۆپوچ ئەهین و سوپاسی چاکەیی خوای مەزن ناکەن؟ زۆر جیگەیی سەر سوڕمانە. ئەبێ لە بیرمان نەچێ هەرکەسێ بۆ دارایی جیهان واز لە پەرستنی خوای مەزن بهێتی و بێ بە کرێگیراوی دۆژمن و نیشتمانی خۆی بفروشی وێنەیی بت پەرستانە.

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ﴾ وه چ کەسێ ستهمکارتره له کەسێ بوختان بکا بە درۆ بیدا بە سەر خوای مەزندا و بلی: خوا هاوبەشی هەیه، پاکاتی راستی و قورئان چوێ بۆلایان باوەریان بەو راستیە نەهێنایی و بە درۆیان خستییتهوه. بێگومان ئەو کەسه زۆر ستهمکار و درۆزن و بوختان چیه.

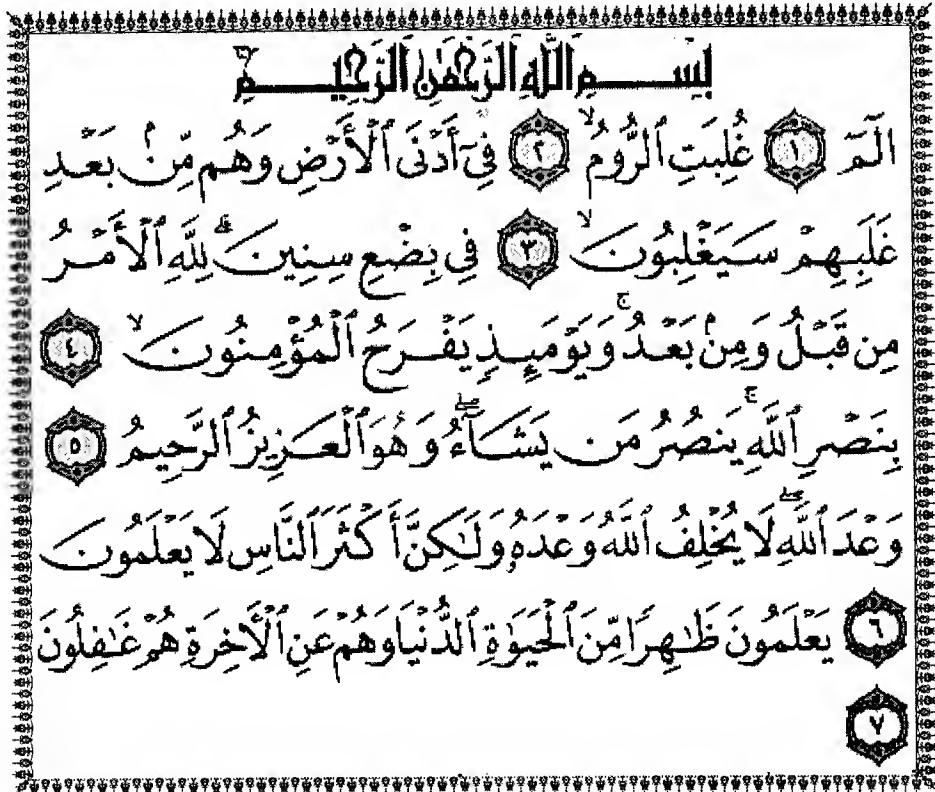
﴿الَّذِينَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ﴾ نایا له دۆزه خدا نیه جیگەیه بۆ بێ باوەریان له تۆلهی ئەوه دا ئەو راستی بە درۆ ئەخەنەوه و بە بوختان و درۆ هاوبەش بۆ خوای مەزن دا ئەنێن.

﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ﴾ وه کەسانیکێ ئەوتۆ جهنگیان کردوه له گەڵ بێ باوەریان له بەر بە جیهانی فەرمانی ئیمه بە راستی ئیمه شارەزایی ئەو کەسانه ئەکەین بۆلای رێگەیی ئایینی ئیمه. بە راستی خوای گەوره له گەڵ چاکه کهرانه فەرمان ئەدەن و رێگه له خراپه ئەگرن و نیشتمان پاک ئەکەنەوه له ستهمی ستهمکاران؟

به یاریدهی خوای مەزن تهواوبو

﴿ سوره تی روم ﴾

له مه كه هاتوته خواره وه جگه له ئایه تی (١٧) له مه دینه هاتوته خواره وه . ژماره ی
ئایه ته كانی (٦٠) ئایه تن.

﴿الم﴾ بۆ روو نکرده وهی ئەم پیتانه تەماشای سەرەتای سوره تی ئەلبەقره و ئالی عیمران بکەن.

زانایان ئەلێن: هۆی هاتنه خواره وهی ئەو ئایه تانه ئەمهیه: فارسه کان و رۆمه کان دوو پزێمی زۆر گه وهربوون پێش هاتنی ئیسلام، فارسه کان له خۆر هه لات و رۆمه کان له خۆر ئاوا. زۆر جاران جهنگ له نێوانیا نا پهیدا ئەبوو. یه کێ لهو جهنگانه جهنگێ بو روی دا له نێوان کیسرا (نهوشیره وان) پاشای فارسه کان و له نێوان (جستینیان) پاشای رۆمه کان، له شکری کیسرا پهلاماری شاره کانی رۆمیاندا، زۆریان داگیر کردن هه تا گه یشتنه کهناری ده ریای سیی ناوهندی نزیکێ ئەتاکیه له سالی (٥٧١) ی زاینی سالی له دایکبوونی پیغه مبه ر ﴿﴾. جهنگ بهرهوام بوو بیست سال، کاتی کیسرای دووهم بو به پاشای فارسه کان بریاری دا هه موو شاره کانی رۆم بخته سهر خاکی خۆی، بهو بۆنه وه شام و میسری داگیر کرد، رۆیی بۆلای

تهفسیری زمانکۆبی

ئاسیای بچووك هەتا گەيشته كەناری دەریای (پسفور) لە سالی (٦١٧) زایینی بەر لە كۆچی پێغەمبەر بە پێنج سالی هێر قەلێ پاشای رۆم ترسی ئی پەیدا بو، بۆیە لە شکرینکی زۆر بەهێزی پێكهوه نا، دوبارە جەنگ دەستی پێكردهوه. لە سالی (٦٢٢) زایینی رێكهوتی سالی كۆچی پێغەمبەر ﴿ ﷺ ﴾ بۆ مەدینە، ئەو جەنگە بەردەوامبو هەتا سالی (٦٢٨) رێكهوتی سالی شەشەمی كۆچی، دوايی رۆمەكان سەر كەوتیان بە دەست هێنا بە سەر فارسەكانا، شارەكانی خۆیانان داگیر كردهوه، دەستەلاتی هێر قەل پەرهی سەند، ئەو جەنگانە بو بەهۆی لاوازی و بێ هێزی هەردوو رۆمی فارسەكان و رۆمەكان، شارەكانیان كاول بون و پروو خان و دانیشتووانیان هەزار، پیلان پەرهی سەند بۆ نەهێشتنی هەردوو سەرۆكەكانیان، ئەوه بو شیرۆیهی كۆری كیسرا كیسرای باوكی كورشت، كۆری قەيسەر قەيسەری لە پاشایەتی یەوه خستە كەنارهوه، هەركاتی فارسەكان سەرئەكهوتن بە سەر رۆمەكاندا بت پەرستەكان زۆر دلخۆش ئەبو، موسلمانان دلایان ناخۆش ئەبو، چونكە بت پەرستان ئەیان ووت: ئێمە بت پەرستیش سەرئەكهوين بە سەر ئێهە خاوەن نامەدا، ئێهە و رۆمەكان هەردوولاتان خاوەن نامەن، ئێمە و فارسەكان هەردوولاتان بت پەرستین، خوای مەزن بۆ دلخۆشی پێغەمبەر و موسلمانان دادپەروەری خۆی راگەیانندو فەرمووی:

﴿ غَلِبَتِ الرُّومُ فِي أَدْنَى الْأَرْضِ وَهُمْ مِّنْ بَعْدِ غَلِبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ ﴾ شكستراون و شكستیان خوارد رۆمەكان لە ناو نزیکترین زهوی بە نیشتمانی عەرەب، بەو بۆنەوه بت پەرستان دلخۆش بون و موسلمانەكان دلگرانبون. وه رۆمەكان دواى شكان و شكستیان سەر ئەكهون بە سەر فارسەكانا:

﴿ فِي بَضْعِ سِنِينَ ﴾ لە دواى ژمارەیه لە سالان كە كەمتر نەبێ لە سێ سالی و زیاتر نەبێ لە ١٠ سالی. بە راستی رۆمەكان لەناو ئەو چەند سالانەدا سەر كەوتن و زالبون بە سەر فارسەكانا. ﴿ لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدِ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ ﴾ هەر بۆ خوای مەزن هەمو شتی بەر لە یاریدان و دواى یاریدانان، بەر لە بەزان و شكانی رۆمەكان و دواى ژێر كەوتیان، یانی كاتی شكانیان و كاتی سەر كەوتنی رۆمەكان هەردوولایان بۆلای خوای گەوره ئەگەر پێشەوه و، لە رۆژی سەر كەوتنی رۆمەكان بە سەر فارسەكانا باوەرداران شاد ئەبن و خوشحالی ئەبن.

﴿ يَنْصُرُ اللَّهُ يَنْصُرُ مَن يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴾ بەهۆی یارمەتیدانی خوای مەزن و هاتنەدیی بەلێتی خوا بە سەر كەوتنی رۆمەكان بە سەر فارسەكانا و بریوان توند بو بەو هەوالەسی لە پێشا هەولیان پێدرابو بە سەر كەوتنی رۆمەكان و، خوا زۆر بە دەستەلاتە تۆلە لە دوزمینی خۆی ئەكاتەوه، میهرەبانە بۆ بەنده باوەردارەكانی خۆی.

﴿ وَغَدَّ اللَّهُ لَا يُخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ وَلَكِنْ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ خوای مەزن بەلێتی دا بە موحهەد بە بەلێتی كە رۆمەكان سەرئەكهون بە سەر فارسەكانا، هەر كاتی خوا بەلێتیکی دا بەلێنەكەى راستەوخۆ پێچەوانەى تێدا نابێ و پێویستە بێتەدى و بەلام زۆرتەری ئادهمیزاد نازانن بەلێتی خوای مەزن ئەبێ جیبەجێ بكرێ.

﴿ يَغْلُمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ ﴾ بی باوه ران نه و به ری نه زان
به شتی ناشکرایه له ژایانی جیهان خویانی بو ناماده نه کدن و نه وان بی ناگان له رژی دواپی
بری لی ناکه نه وه و گرنگی پی نادهن.

أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنفُسِهِمْ ۚ مَا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ
بِلِقَائِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ ﴿٨﴾ أَوَلَمْ نَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَنَنْظُرُوا
كَيْفَ كَانَ عَقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۖ كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً
وَأَثَارُوا فِي الْأَرْضِ وَعَمَرُوهَا أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَاءَتْهُمْ
رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ ۖ فَمَا كَانُوا لِيُظْلِمَهُمْ وَلَكِن كَانُوا
أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾ ثُمَّ كَانَ عَقِبَةُ الَّذِينَ أُسْتُوا السَّوَأَى
أَن كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِءُونَ ﴿١٠﴾ اللَّهُ
يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾ وَيَوْمَ تَقُومُ
السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٢﴾ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ مِّنْ شُرَكَائِهِمْ
شُفَعَاوُاْ وَكَانُوا شُرَكَائِهِمْ كَافِرِينَ ﴿١٣﴾ وَيَوْمَ
تَقُومُ السَّاعَةُ يُومَذِّقُ فَرَقُونَ ﴿١٤﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ﴿١٥﴾

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ فَأُولَٰئِكَ

﴿ ١٦ ﴾

فِي الْعَذَابِ مُخَصَّرُونَ

﴿ اُولَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ مَا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى ﴾
 نایا بی باوه ران بیر له خویان ناکه نه وه بهو نزیکیه که له غمونه ی هه مو بونه وه ران
 خوای مه زن ناسمانه کان و زهوی و شتی له نیوان ناسمانه کان و زهوی دان دروستی نه کردون
 مه گهر به راستی به جوریکه دادپهروه ری و به ماوه یه کی دیاری کراو لای زانیاری خو ی و جگه ی
 خو ی نایزانی و به بی سوود درووستنه کراون. خوای مه زن توانای هدی به بۆ گه رانه وه ی ئاده میزاد
 بۆلای ژبانیکی تازه له کوتای بی هاتی ته منیان و مردنیان و زیندویان نه کاته وه بۆ پرسیار و
 وه لام.

﴿ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ ﴾
 وه به راستی زۆر کهس له ئاده میزاد و پروایان
 به گه یشتی سزای پهروه ده که ری خو یان نه، گومانیان وایه که مردن زیندونا کرینه وه و نازان
 که سی بتوانی له نه بو نه وه ئادامیزاد به یته بونه وه ناسانه لای زیندوو کردنه وه یان دوا ی
 مردنیان.

﴿ اُولَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ﴾
 نه رو یشتون به ناو زهوی و نیشتمانی گهلانی رابردودا بۆ بازرگانی و کاروان، دوا ی ته ماشا
 بکه ن چۆن بوه کوتای بی هاتی کهسانیکی نه وتۆ له پیش نه وانه وه بوون.
 ﴿ كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَثَارُوا الْأَرْضَ وَعَمَرُوهَا أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا ﴾
 نه وانه وه بوون له تاقمی عاد و سه مود و جگه ی نه وان هیزیان سه ختر و به توانتر بوون له
 دانیشتوانی مه کهو، نه و که سانه ی پیشو زهویه کانیان نه کیلا و دانه و یله یان تیدا نه چیتا و
 ناوه دانیان نه کرده وه زۆرتر له وه ی نه مان ناوه دانی نه که نه وه نه یکیلن و نه ی چین.

﴿ وَجَاءَهُمْ رَسُولُهُم بِبَيِّنَاتٍ ﴾
 وه چو بۆلای نه و گهلانه ی پیشو پیغه مبه ره کانیان و باوه ریان
 بی نه هیتان و به درو یان خسته نه وه، کاتی به درو یان خسته نه وه خوای مه زن بنه بری کردن و سزای
 خو ی به سه ردا رژاندن.

﴿ فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَكِن كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴾
 دوا ی خوا سته می له وان نه کرد
 سزای دان و به لام خو یان سته میان له خو یان کرد به هوی بی فه رمانی خوای مه زن و
 به درو خسته نه وه ی پیغه مبه ره کانیان.

﴿ ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ اسَاؤُوا السَّوْءَ أَن كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِئُونَ ﴾
 له پاشا
 سزای نه و که سانه ی باوه ریان به پیغه مبه ره کانی خو یان نه هیتا وینه ی سزای کهسانیکی نه وتون

ته فسیری زما کوی

کاری خرابیان کردوه شایسته‌ی سزایون له‌بهر ئه‌وه‌ی نیشانه‌ی ناشکرا و کاره به‌ك خه‌ره‌کانی
خوابیان به‌درۆخسته‌ته‌وه و له‌بهر ئه‌وه‌یش گالته به‌و به‌لگه‌ی ناشکرایانه ئه‌کدن و باوه‌ریان
بی‌ناهیتر، ئه‌و سزایه‌ش سه‌خته‌ترین سزایه‌که هه‌تا هه‌تایه له دۆزه‌خه‌دان.

﴿ اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴾ خوای مه‌زن بونه‌وه‌رانی یه‌که‌مجار دروست
کردوه راسه‌وه‌خۆ له خاك و دواتر له دلۆبی ناوی پیاو وژن و فه‌رمانیان پی‌ئه‌دا به په‌رستنی
خوا، له‌پاشا دوا‌ی مردنی ئاده‌میزاد جارێ تر ئه‌یان گێڕته له دوا‌رۆژدا و زیندویان ئه‌کاته‌وه، له
پاشا ئیوه ئه‌گێڕته‌وه بۆ‌لای خوای مه‌زن بۆ په‌رسار و پاداشت و ولام.

﴿ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ﴾ وه رۆژی پاشه‌رۆژ هات و به‌ریابو تاوانباران
بی‌ئومید ئه‌بن و په‌یی هۆشی و سه‌رگه‌ردانی رانه‌وه‌ستن و رسوا ئه‌بن و به‌ته‌مای رزگاربون نین.
﴿ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ مِّنْ شُرَكَائِهِمْ شُفْعَاءَ وَكَانُوا بُشْرَ كَائِهِمْ كَافِرِينَ ﴾ وه ئه‌و رۆژه بۆ تاوانباران
نیه که‌سانێ بۆیان بی‌اریته‌وه له هاورێکانی بت په‌رستیان و رزگاریان بکا له‌سزای ئه‌و رۆژه و
باوه‌ریان نامێتی به‌هاوبه‌شه‌کانی خۆیان و بی‌زاریان لی ده‌رئه‌برن.

﴿ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُؤْمِلُ يُتَفَرَّقُونَ ﴾ وه ئه‌و رۆژه‌ی پاشه‌رۆژ دیت و په‌یدا ئه‌بی ئه‌و رۆژه
ئاده‌میزاد له‌یه‌ك جو‌ی ئه‌بنه‌وه، باوه‌رداران بۆ‌لایه و بی‌باوه‌ران بۆ لایه‌تر، هه‌ریه‌که‌یان بۆ جی‌گه‌ی
دیاریکراوی خۆیان.

﴿ فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ﴾ دوا‌یی که‌سانێکی ئه‌وتو
باوه‌ریان هه‌تاوه و کرده‌وه چاکه‌کانیان کرده‌وه، دوا‌یی ئه‌و که‌سانه له‌ناو باخچه و چیمه‌نه‌کانی
به‌هه‌شتا رانه‌بو‌یرن به‌راباردنی جو‌راو‌جو‌ر به‌خۆشی و روی گه‌شه‌وه.

﴿ وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءَ الْآخِرَةِ فَأُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴾ وه
که‌سانێکی ئه‌وتو باوه‌ریان نه‌هه‌تاوه و نایه‌ته‌کانی قورئانی ئیمه و گه‌یشتن به‌سزای رۆژی دوا‌یی
به‌درۆخسته‌ته‌وه، دوا‌یی ئه‌و که‌سانه ئاماده‌ته‌کرین بۆ ناوسزای ناگری دۆزه‌خ و رزگاربونیان بۆ
نایی.

له پاش ئه‌وه‌ی خوای مه‌زن باسی دانیشتوانی به‌هه‌شت و دانیشتوانی دۆزه‌خی کرد فه‌رمان
ئه‌دا به‌ده‌رپه‌ینی پاکی بۆ‌خوای مه‌زن و په‌رستنی خوا له هه‌مو شه‌و و رۆژێکا و ئه‌فه‌رموی:

فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ
وَحِينَ تَصْبِحُونَ ﴿١٧﴾ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴿١٨﴾ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ
الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُمِئِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَٰلِكَ تُخْرَجُونَ

ته‌فسیری زمانکۆبی

﴿ ۱۹ ﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ
تَنْتَشِرُونَ **﴿ ۲۰ ﴾** وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ
أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُفَكِّرُونَ **﴿ ۲۱ ﴾** وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ السِّنِّكُمْ وَالْوَنُكُمُ إِنَّ
فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِلْعَالَمِينَ **﴿ ۲۲ ﴾** وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ
وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ
لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ **﴿ ۲۳ ﴾** وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمْ الْبَرْقَ
خُوفًا وَطَمَعًا وَيُنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُخْرِجُ بِهِ الْأَرْضَ
بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ **﴿ ۲۴ ﴾**
وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ
دَعْوَةً مِنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ **﴿ ۲۵ ﴾**

﴿ فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴾ دواى ئیوه پاک و خاوتی دهر برن بو خوائ
مهرن و نویزه کانتان بکن کاتی ئیوه چوونه ناو شهوی به کردنی نویژی مه غریب و عیشاو کاتی
ئیوه چونه ناو بهیانی به کردنی نویژی بهیانی.

﴿ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴾ وه هه مو سو پاسی بو خوائ
مه زنه له ناو ناسمانه کان و ناو زه ویدا دواى لادانی خور له ناوه راستی زهوی و بهر له ئیواره ئیوه

ته فسیری زمانا کوی

نویژی عهسر بکهن و کاتی ئیوه چونه نیوهړۆ نویژی نیوهړۆ بکهن. بهو دوو ئایهته خوی مهزن پینج نویژی پتویست کرده له شهو و رۆژ بکا.

﴿ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ ﴾ خوی مهزن شتیکی زیندو له مردوی دهرئههیتی وهك دهرهیتانی ئادهمیزادی له دلۆپی ئاو، مریشك له هیلکه، باوهپرداری له بی باوهړی، زانایه له نهزانی و، مردویه له زیندوی دهرئههیتی، وینهی دهرهیتانی دلۆپی ئاو له ئادهمیزاد، دهرهیتانی هیلکه له مریشك، دهرهیتانی بیباوهړی له باوهپرداری، نهزانی له زانایه. وینهی ئهو شتانه زۆرن.

﴿ وَيُخَيِّ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ نُخْرِجُوهَا ﴾ وه خوا زهوی دوی مردنی ووشکبونی زیندو ئهکاتهوه و گیاو روهکی تیدا سهوز ئهکا، ههر بهو جوړهیش ئیوهی ئادهمیزاد زیندو ئهکاتهوه و ئههیتینه دهرهوه دوی مردیان له جیهاندا.

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ ﴾ وه ههندیکه له بهلگه ئاشکراکان لهسهر توانای خوی مهزن که ئیوهی دروست کرده یهکهم جار له خاك، دوی له دلۆپی ئای نادهم و باوکه کانتان، له پاشا ئیوه بوون به ئادهمیزای و ئیوه بلاو ئهبنهوه له زهوی دا و بهکاری ئههیتن بۆ سودی خۆتان.

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا ﴾ وه ههندی له بهلگه ئاشکراکان لهسهر توانای خوی مهزن که دروستی کرده بۆ سوودی خۆتان لهسهر شیوازی خۆتان و له رهگهزی خۆتان ژنه کانتان و، هاوسهره کانتان؛ لهبهر ئهوهی ئیوه دانیشن له لایان و بهخۆشی و دلشادی پشوبهدهن. ئهگهر ژنه کانتان له رهگهزی خۆتان نهپونایه تیگهیشتن و هاوبهشیتان بۆ یهکتری گونجاو نهئهبو لهیهکتری خۆتان به بیگانه دانهنا.

﴿ وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴾ وه خوی مهزن دروستی کرده له نیوان ئیوه و ژنه کانتانا خۆشهویستی و بهزهیی و میهرهانی بۆ یهکتری. بهراستی له دروستکردنی ئیوه بهو جوړه چهنهین بهلگهی ئاشکرا ههیه لهسهر توانای خوی مهزن بۆ تاقمی بیربکهنهوه له گهورهیی خوی مهزن. کهواته مهبهست له دروستکردنی ژنان خۆشهویستی و بهزهیی و دۆستایهتیه. نهك رابواردنی ئازالی.

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَالْوَاكِنُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ ﴾ وه هندیکه له بهلگه ناشکراکانی خوی مهزن لهسهر توانای خوی دروستکردنی ناسمانهکان و زهویی و جیاوازی زمان و رهنگی ئیوه جیاوازیان لهسهر زوری دیاری ناکرین و نایده ژماره. جیاوازی رهنگ وهك رهشی بۆ سودان و زۆریه دی دانیشتوانی نهفهریقا، زهردی بۆ چین و یابان ز زۆریه خۆرههلات، سپهتی و سوری بۆ زۆریه نهووبا، رهنگی مام ناوهندی بۆ رۆژههلاتی مام ناوهند. بهراستی ههیه له دروستکردنی ناسمانهکان و جیاوازی زمان و رهنگ چهنین بهلگهی ناشکرا بۆ ههمو زانایان و بگره بۆ ههمو بونهوهران.

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ مِّنْ فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴾ وه هندیکه له بهلگهی ناشکراکانی خوی مهزن لهسهر توانای خوی خهوتنی ئیوه لهشهودا به زوری و له رۆژدا ههنهئ جار بۆ پشووئانتان و ماندو دهروچوئتان و داواکردن و گهرانی ئیوه بۆ پهیداکردنی هوی ژبانتان بهزوری له رۆژدا و کهمی جار له شهودا. بهراستی ههیه له خهوتن و پهیداکردنی هوی ژبانی خۆتان چهنین بهلگهی ناشکرا بۆ تاقمی فهرمودهی خوا بیسن و ناگاداری وهگرگ و گوئی له راستی بگرن.

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا ﴾ وه هندیکه له بهلگه ناشکراکانی خوی مهزن لهسهر توانای خوی مهزن نیشانی ئیوهی نهدا بزیسکه و چههاخهی ههورا لهسهر ترساندن ئیوه نهگهر ئیوه پیوستیتان به بارینی باران نهیی و لهبهر ئومید پهیداکردنی ئیوه بۆ بارینی باران کاتی ئیوه پیوستیتان به باران ههیی.

﴿ وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُخْجِي بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴾ وه خوی مهزن نهئیرینه خوارهوه له ههوری ناسمان ئاوی، دواپی خوی مهزن بهو ئاوه زهوی زیندوو نهکاتهوه دوا ی مردنی و ووشکبوونی. بهراستی ههیه له بزیسکهی ههور و ناردنه خوارهوهی باران چهنین بهلگهی ناشکرا بۆ تاقمی خاوهنی نهقلبن و بیر له کرداری خوی مهزن بکهنده.

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُم دَعْوَةً مِّنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ ﴾ وه هندیکه له بهلگه ناشکراکانی خوی مهزن لهسهر توانای خوی که ناسمان و زهویی راوهستانوه بهو پهیرهوه سهرسورپهروه که ئیمه ئهی بین بههوی فهرمان و بهرپهروهرنی خزیوه، له پاشا ههرکاتی خوی مهزن بانگی ئیوهی کرد بهبانگ کردنی له زهوی و گۆره کانتانا بۆ زیندو کردنهوه تان دوا ی مردنتان کوتوپر ئیوه به پله و بهزیندوویی له زهوی و گۆره کانتانا دینه دهروه.

وَلَهُمْ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ كُلٌّ لَّهِ قَٰنُونَ ﴿٦٧﴾ وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ

ثُمَّ يَعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾ ضَرَبَ لَكُم مَّثَلًا مِّنْ
أَنفُسِكُمْ هَلْ لَّكُم مِّن مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِّن شُرَكَاءَ فِي
مَا رَزَقْتَكُمْ فَانْتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ
أَنفُسَكُمْ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾
بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَمَنْ يَهْدِي
مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَا لَهُمْ مِّن نَّاصِرِينَ ﴿٢٩﴾

﴿ وَلَهُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَه قَانِتُونَ ﴾ وه بو خوی مدزنه هه مو که سنی له ناو
ناسمانه کان و زه ویدان، هه مو که سنی له وان فرما به ردار و مل که چی خوی مدزن، هه تا
نه وان بهش له خوا یاخین و باوه ریان به خوا نیه ناتوانن له توانای خوی مدزن دهر بجن.
﴿ وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ ﴾ وه خوا که سیکه نه وتویه یه که مین جا
بونه وهرانی له نه بونه وه هینا وه ته بو ونه وه، له پاشا دوی مردیان نه یانگیر شه وه بو لای خوی و
زیندویان نه کاته وه له رۆزی دوا پیدا و، گه رانه وهران ناسانه له سهر خوی مدزن و هیچ شتی
لای خوی مدزن گران نی یه.

﴿ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾ وه ههر بو خوی مدزنه
هه مو وینه وکاری بهرز و بهریر له ناو ناسمانه کان و زه ویدا، به جورئ هاوتای نیه و که س
بالا ده ستر نی یه له خوی مدزن و، خوا زور به ده سته لاتنه، هه مو و شتی له جینگه ی شیایوی خویا
دانه نیست.

ببن باوه ران گومانیان نه برد که خوی مدزن هاو به شی هدی له بو ونه وهراندا بو پهرستن،
خوی مدزن نه و که سانه ی خوا هنی سامان و خوا هنی به ندهن به درۆ نه خاته وه و نه فدرموی:
﴿ ضَرَبَ لَكُم مَّثَلًا مِّنْ أَنفُسِكُمْ هَلْ لَّكُم مِّن مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِّن شُرَكَاءَ فِي مَا رَزَقْنَاكُمْ ﴾
خوی مدزن رونی نه کاته وه بو ئیه وینه و شیوازی له خوتانه که نزیکترین شتن له خوتان و

دوربۆى مەرزۇن ئايا بۆ ئۆيۈ ھەيە لە بەندە كانتانا ھىچ كەسى لىھوان بىنە ھاوبەشى ئۆيۈ لەو سامان و دارايىە ئىمە بەخشىومانە بە ئۆيۈ؟ بىگومان نىە.

﴿ فَأَنْتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ ﴾ دوايى ئۆيۈ سەربەست و بەندە كانتان يە كسانىن لەو سامانەدا، ئۆيۈ ئەترىن بەندە كانتان بىنە ھاوبەشى ئۆيۈ لە دارايىە كانتاناو دەست كارى دارايىە كانتان بىكەن وەك خۆتان ھەروەك ئەترىن لە جگەى خۆتان ئەوانىش بىنە ھاوبەشى ئۆيۈ لە سامانە كانتانا و دەست كارى بىكەن وەك ئۆيۈ بە جۆرىكى ناپەرەۋا بەبى رەزامەندى خۆتان، ئەگەر بەندە كانتان و جگەى خۆتان خۆيان بىكەن بە ھاوبەش لە سامانە كانتانا خۆتان بە رسوا و بى نرخ دائەنن، ئىز ئۆيۈ بەبى بەلگە چۆن ئۆيۈ ھاوبەش بۆ خوا دائەنن؟

﴿ كَذَلِكَ نَفْصُلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴾ ھەر بەو جۆرى ئىمە روونمان كەدەو بۆ ئۆيۈ ئىمە روونى ئەكەبەندە چەندىن بەلگەى ئاشكرا لەسەر توانا و بى ھاوبەشى خۆمان بۆ تاقمى خواۋەنى ئەقلن و تەماشى ئەو بەلگە بىكەن.

﴿ بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَمَنْ يَهْدِي مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴾ بەلكو كەسانىكى ئەوتۇ لە بى باۋەران ستميان لەخۆيان كەدەو، بە ھاوبەش دانان بۆ خوا دواى ئارەزۋى خۆيان كەوتوون و بەبى ئەۋەى بزەن بەشتى پىرىستە لەسەريان بەرانبەر بە خۋاى مەزەن لە دانانى خوا بە تەنھا. دوايى چ كەسىكە راموبى كەسى بكا خۋاى مەزەن رېگەى راستى لى وون كەدەبى و بۆ ئەو كەسانە نىە ھىچ كەسى يارىدەيان بەدا بۆلاى رېگەى راست. بىگومان خۋاى مەزەن رېگەى چاك و خرايى بۆ ديارىكردوون. بەلام خۆيان رېگەى خرايان گرتوۋە.

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ

حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ

اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَنْ كُنَّ أَكْثَرُ النَّاسِ

لَا يَعْلَمُونَ ﴿ ٢٠ ﴾ مَنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ

وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿ ٢١ ﴾ مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا

دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا كُلٌّ حِزْبٌ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿ ٢٢ ﴾

﴿ فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ﴾ دواپی تو دواپی نایینی راستی ئیسلام بکهوه روی خوئی راهوستینه بوی و یه کیئی خواپی مهزن رون بکهروه به جوئی له ههمو نایینی لاده بولای نهو نایینه پاکه.

﴿ فَطَرَهُ اللَّهُ الَّذِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا ﴾ تو دواپی نایینیکی پاکی خواپی مهزن بکهوه و دهستی لی بدرمهده ، ناین رهوشتیکی پاکی نهو تو یه خواپی مهزن ناده میزادی له سهر نهو نایینه پاکه دروست کردوه به گویره ی سروشت که نایینیکه خواپی مهزن به ته نهها و بی هاوبهش دانه نی.

﴿ لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ﴾ هیچ گوړانی بو بوونه وهرانی خواپی مهزن نی یه، ههر که سی خوا بهختیاری بو دیاری کردی بی فهرمانی خوا ناکا، ههر که سی خراپه بوخوی هه لیر یی بی اختیار نابی، گوړانیش بو نهو نایینه پاکه ی خوا نیه.

﴿ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ ﴾ نهو شته ی خواپی مهزن پیوستی کردوه له سهر بهنده کانی خوئی نایینیکی راسته و گومانی تیدا نیه.

﴿ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ وه به لام زوړتری ناده میزاد نازانن و بیرو بوچونی خویان له سهر زانستی بیگومانی راستی دانانین. نهو نایه ته ناماژه یه بولای نهو ی خواپی مهزن پیوستی کردوه له سهر بهنده کانی خوئی به کردار و به گفتوگو پابهندی نایینی پاکی ئیسلام بین، چونکه نایینیکی راسته و خوار و خییچی تیدا نی یه.

﴿ مُبِينٍ إِلَيْهِ وَآفَاقُهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴾ پیوسته ئیوه ی ناده میزاد بولای نایینی خواپی مهزن بگه رینه وه و له خوا بترسن و خوئیان پاریژن له بی فهرمانی خوا و ئیوه نویره کانتان بکهن، چونکه یادی خویان تیدایه و ئیوه لهو که سانه دوورین هاوبهش بوخوای مهزن دانه نی و نایینی پاک به رستن.

﴿ مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴾ لهو بت په رستانه ی نهو تو مبهن نایینی خویانیان پارچه پارچه کردوه و به گویره ی مبهستی خویان شتی خراپ و ناره وایان خسته وه ناوی، بون به تاقم تاقم و بیرو بوچونیان له یه کتری جیواوزه و ههر یه که یان لهو ی تریان بیژان و ههمو تاقمیکیان بهو بیرو باوه ره لایانه شادمان و دلخوشتن، گومانیان وایه نهو ی لای خویانه راسته به ته نهها.

وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْهُمْ مُبِينِينَ إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا أَذَقَهُمْ
مِنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾ لِيَكْفُرُوا بِمَا
ءَانَيْنَهُمْ فَمَتَّعُوهُمْ وَفَسَّخْهُمْ كَمَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾ أَمْ أَنزَلْنَا عَلَيْهِمْ

سُطِنَا فَهُوَ بِتَكَلُّمٍ مِّمَّا كَانُوا بِهِ يُشْرِكُونَ ﴿٣٥﴾ وَإِذَا أَذَقْنَا
النَّاسَ رَحْمَةً فَارْحُوا بِهَا وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ
إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴿٣٦﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ
وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٧﴾ فَآتَ ذَا الْقُرْبَىٰ
حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ ذَلِكَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يُرِيدُونَ
وَجْهَ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٣٨﴾ وَمَاءٌ أَنْتُمْ مِنْ رَبِّا
لَيَرْبُوا فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُوا عِنْدَ اللَّهِ وَمَاءٌ أَنْتُمْ مِنْ زَكَاةٍ
تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ ﴿٣٩﴾ اللَّهُ الَّذِي
خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ هَلْ مِنْ
شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَفْعَلُ مِنْ ذَلِكَ كُمْ مِنْ شَيْءٍ سُبْحَنَهُ وَتَعَالَى
عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾

﴿ وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ ﴾ وہ ہر کاتے نازاری توشی ئادہ میراد بیوایہ
لہ گرانے و ہڈاری و نہ خوشی نہ پارانہ وہ لہ پدروہ ردگاری خویان نہ گہرانہ وہ بولای خوی
مدن بہ نیازی پاکہ وہ۔

﴿ ثُمَّ إِذَا أَذَقَهُمْ مِنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴾ لہ پاشا کاتے پدروہ ردگار
بدوانی بہ خشایہ دوی نہ و نازارہ لہ لایدن خویہ وہ چاکہ یہ و نازارہ کدی لہ سدر ہلنہ گرتایہ
کو تو پر تاقمی لہ وان ہاوبہ شیان داننا بز پدروہ ردگاری خویان۔

﴿ لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴾ ئەنجامی ئەوان بە جوړی بو سوپاسی شتی نه کەن ئیمه به وانمان به خشیوه دواي ئەوان رابویرن به بی سوپاسی خوځانه وه کهمی، دواي ئیوه ئەزانن به ئەنجامی رابواردنی خوژان چۆن ئەبی؟

﴿ أَمْ أُنزِلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا فَهُمْ يَنْكُرُون ﴾ نایا ئیمه ره وانهمان کردوه به سهر بی باوه رانا به لگه یه یان نامهید، دواي ئەو نامه یه گفت و گو بکا به شتی ئەو تاقمه نه یکه نه به هاوبهش بو ئیمه و بلی: هاوبهش دانان راسته؟

﴿ وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا وَإِنْ تُصِيبُهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴾ وه هدر کاتی به خشییتمان به ئاده میزاد چاکه یه له تەندروستی و دارایی فراوان شادمان ئەبون به و چاکه یه و له خوځان بابی ئەبون و، ئەگەر توشی ئەوان بیئ بازار و خراپه یه به هوی شتی که وه خوځان کردویه له بی فره مانی خوی مهزن کوتوپر ئەوان بی ئومید ئەبن له میهره بانی خوا و په رستی خوا جی به جی ناکەن.

﴿ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴾ نایا دانیشتوانی مه که نه یان زانیوه به راستی خوی مهزن فراوان ئەکا چاکه و دارایی و خوارده مه نی بو که سی ئاره زوی هه بی و که می ئە کاته وه بو که سی ئاره زوی هه بی. به راستی هه یه له فراوان کردن و که م کردنی سامان بو که سانی ئاره زوی هه بی چه ندین به لگه ی ئاشکرا له سهر توانای خوی مهزن بو تاقمی باوه به یتن به فره مانه کانی خوی مهزن.

﴿ قَاتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ ﴾ دواي تو به خشه به خزماني نزیکي خوژ و هه ژار و میوان و کاروانی مافه کانی خوځان له زه کات و دهستی که وتی تر و دارایی موسلمانان به گشتی.

﴿ ذَلِكَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴾ به خشینی ئەو مافه به و که سانه و به و که سدی دووره له دارایی خوژی چاکتره بو که سانیکی ئەوتو نیازبان ره زامه ندی خوی مهزن بی به و کاره ی نه یکه نه و، ئەو که سانه ئەوانه سهر ئە که ون و رزگاریان ئەبی له سزای هه ردو و جیهان.

﴿ وَمَا آتَيْتُمْ مِنْ رَبٍّ لَّا يَرْبُو فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُو عِنْدَ اللَّهِ ﴾ و هه رشتی ئیوه به خشییتمان به جگه ی خوژان له دیاری و شتی تر له خوارده مه نی و به رگ و له به ر ئەوه دارایی ئیوه زووتر بی به هوی دارایی جگه ی خوژان، دواي دارایی ئیوه گه شه ناکات لای خوی مهزن و زووتر نابی، بو نمونه تو دیاری به ک یا جگه ی دیاری پێشکهش به ک ی به جگه ی خوژ یا یارمه تی به دی له بازرگانی و جگه ی بازرگانی، بو ئەو که سه به خشی به تو زووتر له وه ی تو ئەیده ی به و که سه ئەو کاره ی تو به و جوژه نه پاداشتی چاکه ی بو تو ئەبی لای خواوه نه سزایش ئەدرییت چونکه قه دهغه نه یه.

بو زانین: سود = (ربا) دوو جوړه: جوړیکیان قه دهغه نه یه، به وینه ی ئەو سوده ی له م نایه تدا باسی کرا، جوړی ترین هه یه قه دهغه یه و له گونا هه گه وره کانه، وه ک ئەو سوده ی له نایه تی (٢٧٥) ی سوره تی ئەلبه قه ره دا باسی کراوه.

﴿ وَمَا آتَيْتُمْ مِنْ زَكَاةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ ﴾ و هدرشتی نیوه به خشییستان له زه کات نیوه مدهستان رهامهندی خوی مهن بی و به نیازی سودی تایه تی و باسکردنتان نه بی، دوا بی نهو که سانه چاکه کان بویان دووپات نه کرته وه لای خوی مهن به چندین نه ندازه.

﴿ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُعْيِيكُمْ ثُمَّ يُخَيِّكُمْ ﴾ خوی مهن که سیکی نهو تیوه نیوهی دروست کردوه، له پاشا نیوهی به خیو کردوه و خوارده مهنی پی به خشییون و له پاشا نیوه نه مریتی دوا بی کوتابی پی هانتی ته مهنی دیاری کراوتان، له پاشا دوا بی مردن له رژی دوا بیذا زیندوتان نه کاته وه بۆ پرسیار و وه لام و وه رگرتنی پاداشت و توله.

﴿ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَفْعَلُ مِنْ ذَلِكُمْ مِنْ شَيْءٍ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ نایا لهو بتانهی که نیوه نهیان کهن به هاویدش بۆ خواو نیوه نهیان پهرستن له جگهی خوی مهن که سی هدی نهو شتانه بکا و نیوه دروست بکا و به خیوتان بکا بتاغریتی و زیندووتان بکاته وه، پاکی و بالادهستی و دوری بۆ خوا به شتی نیوه بی کهن به هاویدش بۆ خوی مهن.

ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ

أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤١﴾

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ

كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ ﴿٤٢﴾ فَأَقْرَ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقِيمِ مِنْ

قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدٍّ لَهُ مِنْ اللَّهِ يَوْمَئِذٍ يَصْدَعُونَ ﴿٤٣﴾ مَنْ

كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلَا نَفْسَ لَهُ يَمْهَدُونَ ﴿٤٤﴾

لِيَجْزِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ

الْكَافِرِينَ ﴿٤٥﴾

﴿ ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ ﴾ خرا به و گرانی و کهم بارانی و بی سهوزایی و زبانی بازرگانی و مردنی گیانداران بلا و بۆته وه له ناو زهوی و له ناو ده ریادا به هوی

شتیکهوه نادهمیزاد کردوویانه له بی فهرمانی خوی مهزن . هدر شتی خوی مهزن قهدهغه کردبی کردنی نهو شته تاوان و خراپهیه له زهوی دا. به ویندی جهنگ و ستهم و پروتالی ژنان و داوین پیسی و خواردنهوهی مدی و کردنی قومار و سوکایهتی کردن به پهرستی خوی مهزن، ههروهها شتی تریش.

﴿ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴾ لهبهر نهوهی خوی مهزن بجهژین بهوان سزای ههندی لهو کاره ی نهوتو بی باوهپان کردویانه له جیهاندا. بیگومان سزای دوا رۆژ گرانژه بۆ نهوهی نهوان لهو کاره خراپانه بگهرینهوه و رووبکهنه خوا پهرستی.

﴿ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ ﴾ تۆ بلی به بت پهرستان: ئیوه برۆن و بگهرین بهناو زهوی دا، دوا یی ئیوه تهماشا بکهن چۆن بوه و به چ جور ی بوه کوتایی پنهانی کهسانیکی نهوتو له پیش نهوانهوه بسوون و جینگهکانیان چۆل و هۆله، زۆر لهواندی پیشو هاوبهشبان بۆ خوا دانابو، دوا یی خوی مهزن ههموویانی لهناوبردن.

﴿ فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقَاسِمِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ يَوْمَئِذٍ يُصْدَعُونَ ﴾ دوا یی تۆ: دوا یی ئاینیکی راست بکهوه و روی خۆتی بۆ دانای و لهو ئاینه لانهدهی له پیش هاتی رۆژهی که ی که رۆژی دوا یی کهس توانای نیه خۆی لهو رۆژه لادا، بیگهرینهوه و هاتی نهو رۆژه لهلای خوا وه هاتوه، لهو رۆژه دا نادهمیزاد جو یی نهبنهوه له یه کتری، باوهپاران بۆلای بهههشت و بی باوهپانیش بۆلای دۆژه خ.

﴿ مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَمَنْ عَمِلْ صَالِحًا فَلَا نَفْسَهُ يَمْحُدُونَ ﴾ هدر کهسی باوهپری نههینایی، دوا یی سزای بی باوهپری یه که ی لهسدر خۆیهتی و، هدر کهسانیک کردهوهی چاکیان کردبی، دوا یی جینگهیه کی چاکیان بۆخویان ناماده کرده که بهههشته بۆ رۆژی دوا یی و لهو جینگهیه دا دانهیشن.

﴿ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴾ نادهمیزاد لهیه ک جو ی نهبنهوه لهبهر نهوهی خوی مهزن پاداشتی کهسانیکی نهوتو بداتهوه باوهپریان هیتاوه و کردهوه چاکهکانیان کردوه له پاداشت و بهخشش و چاکه ی خوی مهزن . به راستی خوی مهزن بی باوهپانی خۆش ناوی.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيَّاحَ مُبَشِّرَاتٍ وَلِيُذِيقَكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَلِتَجْرِيَ الْفَلَاحُ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٤٦﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَجَاءَهُمْ

بِالْبَيِّنَاتِ فَانْتَقَمْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرُمُوا وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ
 الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾ اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَيَبْسُطُهُ
 فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُ كِسْفًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ
 خِلَالِهِ فَإِذَا أَصَابَ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ
 ﴿٤٨﴾ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ يُنْزَلَ عَلَيْهِمْ مِنَ قَبْلِهِ لَمُبْلِسِينَ
 ﴿٤٩﴾ فَانْظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ
 مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾
 وَلَئِنْ أَرْسَلْنَا رِيحًا فَرَأَوْهُ مُصْفَرًّا لَظَلُّوا مِنْ بَعْدِهِ يَكْفُرُونَ
 ﴿٥١﴾

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيحَ مُبْشِرَاتٍ وَلِيَذِيقَكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ ﴾ وه هندیکه له بهلگه
 ناشکراکانی خوی مەزن له سەر توانای خۆی که بایه کانی باشور و باکور و خۆرهللات رهوانه
 نه کا موزده نه دهه به بارینی بارانی ئیوه زۆر ئاره زۆمەندن بۆ بارینی، بۆ ئه ویش بیه خشی به ئیوه
 هندی له چاکه و میهره بانی خۆی له هەرزانی روناکی بۆ دانیشوان.
 ﴿ وَلِتَجْزِيَ الْفُلُکَ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴾ وه بۆ ئه وهیش نهو بایانه
 که شتییه کان بیه نهو ناو دا به هوی ده ستوری خوی مەزن به گۆرهی ئاره زۆی خۆتان و بۆ
 نه وهیش ئیوه پهیدا بکه نه له چاکه ی خوی مەزن نه وهی بتانه وی له بازرگانی و گواستنه وهی
 کهل و پهلتان و بۆ ئه وهیش ئیوه سوپاسی گه وهی خوی مەزن بکه نه و په رست و بهیه کی
 دانین.

﴿ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَجَاؤُوهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ ﴾ و به راستی ئیمه رهوانه مان
 کردوه له پیش تو و چه ندين پیغه مبه ر بۆلای تاقمه که ی خۆیان، دوایی چووبوون بۆلایان به
 چه ندين بهلگه ی ناشکرا له سەر نه وهی راست نه که نه و نیراوی خوی مەزن.

﴿ فَانْتَقَمْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرَمُوا وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ ﴾ دواپی ئیمه تۆلهمان کردهوه له کهسانیکی ئهوتو تاوانباریان کردبوو به بهردهوامیان لهسهر بیباوهپی و بیفهرمانی و نازاردانی پیغمهده کانیان و پیوسته لهسهر ئیمه یارمهتی دانی باوهرداران له پیغمهبداران ئهوه کهسانه له گهلان.

﴿ اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ فَتُبْرِ سَحَابًا فَيَنْسُطُهُ فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ ﴾ خوای مهزن کهسکی ئهوتویه بایه کان رهوانهته کا، دواپی ئهوه بایانه ههوره کان که له ههلمی ئاو پهیدا ئهبن بههوی گهرمایی تیشکی خۆرهوه دواپی خوای مهزن ئهوه ههوران بهلاوئه کاتهوه و پارچه پارچهیان ئهکا و ههردارچهیه کیان رهوانه ئهکا بۆلای ههرد جیگهیه چۆن خوای مهزن ئارهزوی ههبن.

﴿ وَيَجْعَلُهُ كِسْفًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ ﴾ وه خوای مهزن ئهوه ههوره ئهگپری به چهند پارچهیهك، ههرد پارچهیه کیان رهوانه ئهکا بۆلای جیگهیه، دواپی تۆ باران ئهبینی دلۆپ دلۆپ دینه خوارهوه لهناو ههورهوه.

﴿ فَإِذَا أَصَابَ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴾ دوواپی خوای مهزن ئهوه بارانهی گهپانده شار و خاك و كشت و كالى كهس ئارهزوی ههبن لهپهنده کانی خوی کوتوپر ئهوه بهپاندهی خوا شادمان و دلخۆش ئهبن و موژده ئهدهن به یه کزی.

بۆ زانین: بیگومان ئهوه بارانهی خوای مهزن دروستی کرده جیاوازن له یه کزی له بارهی زۆری و کهمی، له بون و له نهبن به گوپرهی جیاوازی بایه کان ههپانه به بهردهوامی ئهوه بایانه ههبن، ههپانه ئهوه بایانه له کاتیکی تابهتیدا پهیدا ئهبن، ههرد بهو جۆرهپش باران ئهباری: له ههندی جیگهدا بهردهوامه و ههموکاتی ئهباری وه ك كیشوهی ئهمریکای باکور و باشور و خۆرئاوای کیشوهی ئهوروپا، له شوپنه کانی هیللی ناوهراستی زهوی ههرد له هاویندا باران ئهباری و پپی ئهوتوی: بارانی وهززی، له ههردیمه کانی دهریای سپی ناوهراست له زستانا باران ئهباری، جیگه دهشتایه کان به کهمی بارانیان لی ئهباری، ئهوانه ههموویان به گوپرهی ویستی خوای مهزنه.

﴿ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ يُنْزَلَ عَلَيْهِمْ مِّنْ قَبْلِهِ لَمُبْلِسِينَ ﴾ وه بهراستی دانیشتروانی ئهوه شوپانه له پپش ئهوهی که باران بباری بهسهریان له پپش پهیدا بوونی ههرووباران بسی ئومیدبوون له بارانی باران و چاوهروانی بارانیان ئهکرد.

﴿ فَانْظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُخْفِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ﴾ دواپی تۆ تهماشای بکه بۆلای نیشاکانی باران دواپی بارینی که چاکهی خوای مهزنه چۆن خوای زهوی زیندوو ئهکاتهوه. دواپی مردنی و ووشکبوونی بههوی بارانهوه سهوز ههله گهپری به پرووهك و درهخته کانیهوه.

﴿ إِنَّ ذَلِكَ لَمُخْفِي الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾ بهراستی ئهوه دهستهلاتهی زهوی زیندوو کردهوتهوه دواپی مردن و ووشکبوونی ههرد ئهوه کهسهی مردووان زیندوو ئهکاتهوه له رۆزی دواپیدا و خوای مهزن دهستهلاتی بهسهر ههموو شتیکا ههیه و خاوهنی توانایه.

﴿ وَلَئِنْ أَرْسَلْنَا رِجَالًا مُّضْضِرًّا لِّظُلْمٍ لَّا يَنْفَعُكَ مِنْهُمَا وَفِي ظُلْمٍ لِّظُلْمٍ لَّا يَنْفَعُكَ مِنْهُمَا ﴾ و نه گهر نیمه بایه کمان
 ده وانه بگردایه چاکه‌ی تپدا نه بویه و هه‌وری پیدانه گردایه، دوا‌یی نه‌و بی باوه‌رانه کشت و کالی
 خویانیان نه‌بینی زهر دهلگه‌را و، دوا‌ی سه‌وزایه‌تی به‌راستی نه‌وان دوا‌ی نه‌وه کشت و کالی
 خویانیانی نه‌ی زهر دبه‌و گه‌ران بی باوه‌ر به‌و چاکانه‌ی خوی مه‌زن به‌خشیووی به‌وان له‌وه و به‌ر له
 کاتی هه‌رزانی‌دا و سوپاسیان نه‌کردن.

فَإِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْمَوْتَى وَلَا تَسْمَعُ الضُّمَّةَ الدَّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا
 مُدْبِرِينَ ﴿٥٢﴾ وَمَا أَنْتَ بِهَادٍ الْعَمَىٰ عَنْ ضَلَالَتِهِمْ إِنْ تُسْمِعُ إِلَّا
 مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُّسْلِمُونَ ﴿٥٣﴾ * اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ
 مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ
 قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ ﴿٥٤﴾
 وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لَبِثُوا غَيْرَ سَاعَةٍ
 كَذَلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ ﴿٥٥﴾ وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ
 لَقَدْ لَبِثْتُمْ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ
 وَلَكِنَّكُمْ كُنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾ فَيَوْمَئِذٍ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ
 ظَلَمُوا مَعذِرَتُهُمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٧﴾ وَلَقَدْ ضَرَبْنَا
 لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَلَئِنْ جِئْتَهُمْ بِآيَةٍ
 لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُبْطِلُونَ ﴿٥٨﴾ كَذَلِكَ
 يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٩﴾ فَأَصْبِرْ إِنَّ
 وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَا يَسْتَخِفُّكَ الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ ﴿٦٠﴾

﴿ فَإِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْكَلِمَاتِ وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ ﴾ دواپی به راستی تو ناتوانی گفت و گوی خوت بیستی به مردوان، نهو بی باوه پرانه وهك مردوان تهمن خوارنابن، بیستیش نزمی تی ههستی مروفایه تییه و، تو ناتوانی دهنگی خوت بیستی به ناده میزاده که ره کان بتهوی بانگی بکهی.

﴿ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴾ کاتی نهو بی باوه پرانه واز بهین له باوه رهیتان بهتوو پشت بکه نه راستی و رونه کن بو لای تو به جزوی بیانهوی راستی بیسن نهو بی باوه پرانه وهك که ره وانه و دلیان مردوه له ناستی راستی.

﴿ وَمَا أَنْتَ بِهَادِي الْعُمْيِ عَنْ ضَلَالَتِهِمْ إِنْ تُسْمِعْ إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴾ وه تو توانای شاره زایی کردنی که سانیکت نی یه کویرین و ریگهی نه بین لایان بدهی له گومرایی خویان، گفتوگوی تو نابسن و کاریان تی ناکا، تو ناموزگاری خوت نایستی بهو بی باوه پرانه مه گهر که سی بیسی باوه رهیتی به ناوه رۆکی نایه ته کانی قورنانی نیمه، دواپی نهوان فرمانبرداری شتی بن تو فرمانیان پی نهدهی.

﴿ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ﴾ خوی مه زن که سینی نهو تو تیه ئیوهی دروست کردو له شتیکی لاوازو بی نرخ وهك دلزوی ناو له پاشا پلهیه له خوی مه زن هیژ وتوانا و نهقلی به خشی به ئیوه له دوی نهو لاوازییهی ههتان بوو بونه خاوهن توانا و بهر یوه بردنی کاری خومان.

﴿ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ ﴾ له پاشا خوی مه زن ئیوه نه گپرتیه وه له دوی نهو هیژ و توانا و نهقله وه بولای لاوازیه تر بو لای پیری و لاوازی لهش و نهقل، خوی مه زن دروست نهکا شتی ناره زوی هه بی له لاوازی و هیژ و گهنجی و پیری و خوا نه زانی به شتی چاک بی بو هه مو بو نه وه ران، توانای ههیه بو گورانی هه موو شتی و لاهردنی شتی و دانانی شتی تر له جیگه یا.

﴿ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لَبِثُوا غَيْرَ سَاعَةٍ كَذَلِكَ كَانُوا يُفْكَوْنُ ﴾ وه رۆزی پهیدا نه بی رۆزی دواپی و راکردنی ناده میزاد بو وهستان له خزمهت خوادا تاوانباران سویند نهخون له جیهاندا نه ماونه ته وه ماوهیه کی کهم نه بی، هه ره جوړهی لایاندا بوو له شتی چاکه ی نهوانی تیدابو باوه ریان به رۆزی دواپی نه هیتابوو، ههروایش له رۆزی دواپیدا سویند نهخون، ماوهیه کی کهم له جیهاندا ماونه ته وه.

﴿ وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ لَقَدْ لَبِثْتُمْ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ ﴾ وه که سانیکی نهو تو به خشرابوو بهوان زانیاری راستی و باوه رهیتان به خوی مه زن له پیغه مبه ران و فریشته کان ووتیان به راستی له نامه ی خوی مه زندا تومار کراوه، وه ماوهیه خوی و یستویه تی عینیته وه له جیهاندا نهو ماوهیه یش فرمانی پندراوه به سه ری بهن له گۆره کانتانا لای زانیاری

خوایه و کهس نایزانی، ئیتر سودی له سویند خواردنی ئیوه دا نیه چهنده له گۆره کانتانا ماونه تهوه، ئیوه برواتان بهم رۆژه نه بو.

﴿ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ وَلَكِنَّكُمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴾ دواپی ئهم رۆژی زیندو بو نه وهیه ئهو رۆژهیه ئیوه برواتان پی نه بو، به لام ئیوه نه تان نه زانی توشی ئهم رۆژه ئه بن و کویر و کهرپوون و راستیتان نه ئه بیست و نه تان نه بین.

﴿ قَيَوْمَئِذٍ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَغْدِرُهُمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴾ دواپی لهم رۆژه دا بیانو هینانه وهی بی باوه ران سود به کهسانیکی ئه وتو نابه خشی سته میان له خویان کردوه و باوه ریان نه هیناوه بهم رۆژه ئهو ئاواته یان جیگه ی خوی ناگرئ بگه رپنه وه بۆلای جیهان له بهر نه وهی باوه ربه یین، رازی نا کرین و وازیان لی ئه هینرئ هه ر له سه رگه ردانی و خهفه تباری و سزادا بژین.

﴿ وَلَقَدْ صَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ ﴾ وه ئیمه پرووغان کردوه تهوه بو ئاده میزا له ناو قورئانی پیرۆزدا هه مو وینه به بۆیان له سه ر راستی موحه مه د و راستی رۆژی دواپی، ئیتر بیانویان لی وه ناگیریت.

﴿ وَلَئِنْ جِئْتَهُمْ بِآيَةٍ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُبْطِلُونَ ﴾ وه به راستی ئه گه ر تو برۆی بۆلای بی باوه ران به به لگه یه کی زۆر په ک خه ر و ئاشکرا نه وه نه ده دلیان په قه به راستی کهسانیکی ئه وتو باوه ریان نه هیناوه ئه لین: ئیوه ی باوه ردار دوا ی هه یج شتی نه که وتوون و مه گه ر ئیوه دوا ی کاریکی پرووچی ئه وتو که وتوون پیغه مه به ره که تان جادوی لیکه ردون.

﴿ كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ هه ر به و جوړه ی مۆردراوه به سه ر دلی بی باوه راندا خوا ی مه زن مۆر ئه دا به سه ر دلی کهسانیکی ئه وتو دا دوا ی زانیاری ناکه ون و دلیان داخوا و باوه ر و زانیاری ناچینه ناوی و کاری په ک خه ر کاریان تی ناکا.

﴿ فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَا يَسْتَخِفُّكَ الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ ﴾ دواپی تو ئارام بگه ره له سه ر ئازاری بی باوه ران. به راستی به ئینی خوا ی مه زن راسته و ئایینی ئیسلام سه ر ئه خا به سه ر هه موو ئایینه کانی تر دا و یارمه تی تو ئه دا و بی ئومید مه به له گه یاندنی فه رمانی خوا ی مه زندا، زۆری بی ناچی ئایینی ئیسلام خو رئاوا و خو ر هه لات ئه گرپنه وه و، کهسانیکی ئه وتو باوه ریان به رۆژی دواپی نیه تو توشی خه فته ت و دلگه رانی و ئازار ناکه ن و باری تو ی پی گران بکه ن، به هوی به درۆ خسته وه ی تو و سوکا به تی کردن به تو.

به یاری ده ی خوا ی مه زن کو تایی پی هات

﴿﴾ سوره تی لوقمان ﴿﴾

له مدكه هاتوته خواره وه. ژماره ی نایه ته كانی (۳۴) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْم ﴿۱﴾ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ﴿۲﴾ هُدًى وَرَحْمَةً
لِّلْمُحْسِنِينَ ﴿۳﴾ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ
بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿۴﴾ أُولَٰئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ
هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿۵﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ
لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَٰئِكَ لَهُمْ
عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿۶﴾ وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَلَّى مُسْتَكْبِرًا
كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا كَأَن فِي أُذُنِهِ قِرَافٍ شِرَّةٌ يُعَذَابُ آلِمْ ﴿۷﴾
إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ ﴿۸﴾
خَالِدِينَ فِيهَا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿۹﴾ خَلَقَ
السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَقَالَ فِي الْأَرْضِ رَوَاسِي أَن تَمِيدَ
بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِن كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنبَأْنَا فِيهَا
مِن كُلِّ نَوْعٍ كَرِيمٍ ﴿۱۰﴾ هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا
خَلَقَ الَّذِينَ مِن دُونِهِ ؕ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿۱۱﴾

بسم الله الرحمن الرحيم

به‌ناوی خوای به‌خشنده‌ی میهره‌بان

﴿الم﴾ مانای ئەو پیتانه‌یه له سوره‌تی ئەلبه‌قه‌ره و هه‌ندێ له سوره‌ته‌کانی تردا باسیان کراوه.
﴿تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ﴾ ئەو نایه‌تانه‌ی پێک هاتوون له‌و پیتانه‌ی نایه‌تی نامیه‌یه‌کن پێر
له‌ زانست و زانین له‌ لایه‌ن خوای مه‌زنه‌وه‌ ئیژراوه‌ بۆ سه‌ر موحه‌مه‌د.
﴿هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ﴾ ئەو نامیه‌یه‌ شاره‌زا‌که‌ره‌ بۆ ئەو ئاده‌میزاده
چا‌که‌که‌رانه‌ی ئەوتۆ به‌رده‌وامن له‌سه‌ر چا‌که‌ و نوێژکردن و ئاسایش و خو‌شیه‌ بۆیان.
﴿وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ﴾ وه‌ که‌سانێکن زه‌کاتی سامانی خو‌یان ئەده‌ن به‌و
که‌سانه‌ شایسته‌ی ئەوه‌ن زه‌کاتیان به‌دریتێ و ئەو که‌سانه‌ ئەوانه‌ن با‌وه‌ری بێگومان ئەه‌یتن به‌
پۆژی دوا‌یی.

﴿أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ وه‌ ئەو که‌سانه‌ ئەوانه‌ن پزگاریان
ئەبێ له‌ سزای خوای مه‌زن و توشی به‌ختیاری و سه‌ربه‌رزی ئەبن له‌ پۆژی دوا‌ییدا.
﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ وه‌ هه‌ندیکه‌ له‌
ئاده‌میزاد که‌سه‌ی گه‌ت و گۆی پڕو‌بو‌چ ئەکړی بۆ ئەوه‌ ئاده‌میزاد لا‌به‌دن له‌ ڕێگه‌ی راستی ئایین
و له‌ بیستنی قورئانی پیرۆز به‌بێ ئەوه‌ی بیرکه‌نده‌وه‌ له‌ چا‌ک و له‌ خراپ و بزانه‌ن ئەو کاره‌ی
خو‌یان زۆر بێ‌سووده‌.

﴿وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ﴾ وه‌ له‌به‌ر ئەوه‌ی ڕێگه‌ی ئایینی خوا و نایه‌ته‌کانی
قورئان بکه‌ن به‌ گالته‌ی خو‌یان و گو‌ییان ئی نه‌گێڕی، بۆ ئەو که‌سانه‌ هه‌یه‌ سزایه‌ توشی پ‌سوا‌یی
و بێ‌نرخیان بکا.

ئەو نایه‌ته‌ له‌وه‌وه‌ هاتوه‌ته‌ خواره‌وه‌: نه‌زری کۆری خه‌رسی کۆری که‌له‌ه‌ بۆ بازرگانی چوه‌
هیه‌ر هه‌والی عه‌جه‌مه‌کانی ک‌ری و ئە‌ی گێڕایه‌وه‌ بۆ قور‌ه‌یشیه‌کان و ئە‌یووت: موحه‌مه‌د
هه‌والی عاده‌و سه‌مود باس ئەکا، منیش باسی پ‌وسته‌م و ئەسه‌ف‌ه‌ندیار و کیسه‌راکانتان بۆ ئە‌که‌م،
به‌و بۆنه‌وه‌ وازیان له‌ بیستنی قورئان ه‌یتا.

بۆ زانین: شتی پ‌رو‌بو‌چ و بێ‌سو‌د هه‌مو شتی ئە‌گ‌رت‌سه‌وه‌ وه‌ ئاده‌میزاد توشی خراپه‌ بکه‌ن و
فێری کاری نا‌په‌رو‌ایان بکه‌ن، ئێ‌تر گۆڕانی بێ‌ یا‌ پ‌و‌ژنامه‌ و فیل‌م و شتی تر.
﴿وَإِذَا تُنْلَى عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَلَّى مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا﴾ وه‌ هه‌رکاتی بخو‌ن‌رت‌سه‌وه‌ نایه‌تی
نامه‌ی ئێمه‌ به‌سه‌ر ئەو که‌سه‌دا واز له‌ بیستنی ئەو نایه‌تانه‌ ئەه‌یتێ خۆی به‌گه‌وره‌ دائه‌نی و
به‌بێ‌نرخیان دائه‌نی. وه‌ که‌نه‌وه‌ی ئەو نایه‌تانه‌ی نه‌بیستنی.

﴿كَأَن فِي أذُنِهِ قِرْأَةً بَعْدَآبٍ أَلَيْمٌ﴾ وه‌ک ئەوه‌ی له‌ ناو هه‌ردوو گو‌یچکه‌یا که‌رێ
په‌یدا‌بو‌ی و ه‌یچ شتی نه‌بیستی، دوا‌یی تۆ مو‌ژده‌ به‌ه‌ به‌و که‌سه‌ به‌ سزایه‌ خاوه‌ن ئازاره‌.

ته‌فسیری زه‌منا‌کۆ‌یی

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ خَالِدِينَ فِيهَا﴾ به راستی که سانیکی نهوتو باوهریان هیئاره و کردهوه چاکه کانیان کردوه، بو نهو که سانه هدیسه بههشت به خوشی رانه بویرن له ناویانا بههدهموو جوړه رابواردن و خوشیه که وه، به بهرده و امی له ناویانا هدهمو کاتی و دهرناکریت.

﴿وَعَذَابُ اللَّهِ حَقًّا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ خوا به لئینی داوه نهو شتانه دیان بداتی و به لئینی خوی مهزن راسته و خوا زور بهدهسته لاته هیچ که سی ریگه له به لئینی ناگری، نهوهی خوا نه دیکا به گویرهی زانسته و له جیگه ی خوی دا داینه نی.

﴿خَلَقَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا﴾ خوی مهزن ناسمانه کانی له ژورور نیوه وه درووست کردون و وهستان بهی نهوهی دانراین له سهر کوله که یه نه یه لی بکه ونه خواره وه نیوه نهو ناسمانانه نه بین. به لکو خوی مهزن یاسای راکیشانی گشتی داناوه بو هدهمو نه ستریه به به جوړیکی تاییه تی بو هه ریبه که یان و هه رخوا نه یزانی.

﴿وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ﴾ وه خوی مهزن دایناوه له ناو زهوی دا چندین کیو بهش کراون به سهر پرووی زهویدا به بهیره پرؤ گرامیکی تاییه تی له بهر نهوهی زهوی نه جوړی به نیوه و گهرده لول و توز له نیوه کهم کاته وه، نهو کیوانه هدیانه له سهره وهن نیوه نه یان بین، هدیانه له ناو دهریاکانان.

خوی مهزن بلاوی کرده ته وه له سهر زهوی له هدهمو جوړه شتی نه روڼ به سهر زهوی دا به ناسماندا هوی ژبانی خویان مسوگر نه کهن.

﴿وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ﴾ وه نیمه ناردو و مانده خواره وه له هدهوری ناسمانه وه ناو بی، دوا ی نیمه رواندو مانه له زهوی دا له هدهموو جوړه شتیکی جوان و بهریز و جوړاو جوړ و به نرخ.

﴿هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ﴾ نهو شتانه ی باسکران وه نیو بینتان دروست کراوی خوی مهزن، دوا ی نیوه نیشانی منی بذهن که سانیکی نهوتو له جگه ی خوا چ شتیکیان دروست کرده؟ به لکو سته مکاران و بی باوه ران له ناو گومرای به کی زور ناسکرادان و ریگه ی زور خرایان گرتوه.

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا لُقْمَنَ الْحِكْمَةَ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ١٢ وَإِذْ قَالَ لُقْمَنُ لَابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَبْنَىٰ لَا تَشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ

لَظَلَمَ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ
 وَهَنَا عَلَى وَهْنٍ وَفِصْلَهُ فِي عَمَإَيْنِ أَنْ أَشْكُرَ لِي وَلِوَالِدَيْكَ
 إِلَى الْمَصِيرِ ﴿١٤﴾ وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ
 لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا
 وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ
 بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾ يَبْنِي إِنَّهَا إِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ
 خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ
 بِهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿١٦﴾ يَبْنِي أَقِمِ الصَّلَاةَ وَامُرْ
 بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَصْبِرْ عَلَى مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ
 مِنْ عَزَمِ الْأُمُورِ ﴿١٧﴾ وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ
 مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿١٨﴾ وَأَقْصِدْ فِي مَشْيِكَ
 وَأَغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ ﴿١٩﴾

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ﴾ وه به راستی نېمه به خشيو مان به لوقمان
 زانباری و نه قلی ته و او به جزوی هه مو شتیکی راست و دروستی له ناین و خوا به رستی و
 کومه لایه پیدا نه زانی و کاری به نه کردن، نېمه پیمان ووت: تو سوپاسی خوا بکه، چونکه
 سوه که ی هه ربو خوت نه گه ریته وه.

لوقمانی کوری باعورا و له نه وهی نازه ره کوری خوشکی نه یوب یا کور خوشکی دایکی
 نه یوبه، هه زار سال ژباوه، به خزمدت داوود گه یشتوه و زانستی لی وهر گرتوه، بهر له بوونی

ته فسیری زمانا کوبی

داود به پیغمبر و ولایم پرسیاری دانیش توانی بۆ روونکردوونه ته وه، زۆربهی زانایان له سههه
ئه وهن پیغمبر نه بهه پیاویکی چاکی خوا بهه، خاوهنی ته قل و زانستی بهه له کاتی خوی دا و
دهرونیکی پاکی هه بهه.

﴿وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ﴾ وه ههه کهسێ سوپاسی
خوای کردبێ، دوا بێ به راستی سوپاسی ههه بۆ سودی خوی کردوه و، ههه کهسێ بێ سوپاسی
خوای کردبێ، دوا بێ به راستی خوای مهزن پتووستی به ههه کهسێ نی بهه، خوای مهزن شایستهی
سوپاسه بهته نهها.

دوا بۆ ئه وهی خوای مهزن باسی لوقمانی به چا که کرد، باسی هه نه دی ئامۆزگاری لوقمان بۆ
کو ره که ی ئه کا، وهه خوا گه وهه ته فه رمو ی:

﴿وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾ تۆ بیری ئه وه
کاته بهه وهه لوقمان بهه کو ره که ی خوی ووت و ئه وه ئامۆزگاری ئه کرد: ئه ی کو ری خوم: تۆ
هاوبهش بۆ خوا دامه نێ له په رستندا به راستی هاوبهش دانان سه ته میکی زۆر گه وه ره بهه. خوا ی
مهزن دوا بۆ ئه وه ئامۆزگاری به ی لوقمان ته فه رمو ی:

﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهَذَا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفَصَّالَةٌ فِي عَمَلِنَ﴾ و ئیمه فه رماغان
دا وه به ئاده میزاد که چا که بهکن له گه ل باوک و دایکا نا، دایکیان ئه وانیا ن هه لگرتوه له
منا لدا نیاندا ئازار له سهه ئازار و ئیش: ئازاری هه لگرتنی مناله که، ئازاری ژانی منالبون، ئازاری
دانانی مناله ی که ی، ئازاری شیردانی به مناله که ی، هه تا مناله که گه وه ره تربی ئازاری زۆر تره،
دایک دوو سال شیر ئه دا به مناله که ی دوا بۆ دوو سال له شیر ئه ی پرت ه وه ئه وه رسته به به لگه به
له سهه ئه وه ی لای ژو روی شیردان دوو ساله:

﴿أَنْ أَشْكُرَ لِي وَلَوْلَا ذِكُّكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ﴾ فه رماغان دا به ئاده میزاد سوپاسی من و دایک و
باوکانیان بهکن، ههه بۆ لای منه گه رانه وه ی ئاده میزاد بۆ پرسیار کردن له وان له سهه سوپاسی
من و دایک و باوکیان له رۆژی دوا ییدا.

﴿وَإِنْ جَاهِدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا﴾ وه ئه گه ر باوک و دایک
له گه ل تۆ به هه مو جو ری کۆششی خۆیا نیان به کاره ی نا له سهه ئه وه ی تۆ به ی بهه هاوبهش بۆ من
له په رستندا به شتی که ئه وه شته هه رنه بهه و شایسته ی نه تۆ پێی نازانی وهه به ته کان، دوا یی تۆ
له وه شته دا په ی ره وی دایک و باوک مه که، چونکه نابێ په ی ره وی جگه ی خوا بکری به ی
فه رمانی خوا ی مهزن.

﴿وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبَعَ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ﴾ وه تۆ هاو رپتی باوک و دایکت
به که له ژیا نی جیهاندا وهه منالبی خا وهن چا که له شتی کا زیان به تۆ نا گه ی نه ی له ئاییندا و دژی
یاسای ئاین نه ی و، تۆ دوا ی رینگه ی کهسێ به که وه گه رابته وه بۆ لای من به نیاز یکی پا که وه.

﴿ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ له پاشا ههه بۆ لای منه گه رانه وه ی ئی وه له
رۆژی دوا ییدا، دوا ی من هه وال ئه دهه به ئی وه به شتی ئی وه ئه ی کهن له جیهاندا له چا ک و له
خرا پ.

﴿يَا بُنَيَّ إِنَّهَا إِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَاوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ﴾ نهی کوری خوم: بهراستی نه گهر تو به نه ندازهی کیشانهی دانهیه له تووی خهرته لهیی، دواپی تو له ناوی بهردیکی رهقدابی یا له نیوئاسمانه کاندایا له ناو زه ویدا بی خوای مهزن نهو تووه دهرته هیتی له رژی دواپیدا بو پرسیار و وولام پاداشت و توله. به راستی زانستی خوای مهزن نه گاته لای هه موو شتیکی نهیتی، ناگاداری جینگهی هه موو شتیکیه.

میژوونووسان له بارهی زانا و زیره کی لوقمانه وه زور شتیان نووسیوه وتویانه: لوقمان بهندهیه کی بی نرخ بوه لای گه ووره کهی خوی، رژی له گهل بهنده کانی تریدا ناردی بو ناو باخ و هه ندی میوهی بو بهینن، کاتی گه یشتنه ناو باخ جگه له لوقمان بهنده کانی تر هه موو میوه کهیان خوارد، بهنده کان پیلانیکیان بو لوقمان ساخته هیتا و ووتیان: لوقمان هه موو میوه کهی خوارد، گه ووره کهیان کاتی پرسپاری له لوقمان کرد ووتی: تو دهرمانی بده به هه موومان برشینده وه نهو کاته بو مان دهرته که ویت کی مان میوه مان خواردوه، کاتی رشانده پیلانه کهیان یه خهی بهنده کانی تری گرت. جاری تر گه ووره کهی لوقمان گره وی کرد له گهل تاقمی ناوی دهریاچه یه کی دیاریکراو بخوا، کاتی هوشی کرده وه بوی دهر کهوت گره وه کهی دوزاندوه پهنای برد بولای لوقمان، ووتی بهو تاقمه: نیوه نه بی نهو ناوانه ی نه رژیته ناو نهو دهریاچه یه وه لایان دهن نه رژیته ناو نهو دهریاچه یه وه، نهوان ووتیان: ناتوانین. لوقمان ووتی: گره وی له سهر خواردنه وی ناوی دهریاچه که کرده نهک له سهر خواردنه وی ناوی نهو هه موو روبارانه نه رژیته ناوی.

﴿يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ نهی کوری خوم: پیوسته تو بهردهوام بی بو کردنی نویره کان و، تو فهران بده به چاکه و ریگه بگره له خراپه کردنی ناده میزاد به گویره ی توانای خوت.

﴿وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ﴾ وه تو نارام بگره له سهر شتی توشی تو نه بی له نازاری ناده میزاد. به راستی نارامگرتن هه ندیکه له سهر بهرده و امبون له سهر راستی و لهو شتانهی خوای گه ووره فهرمانی داوه به کردنی و پیوسته بکری.

﴿وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرْحًا﴾ وه تو پرووی خوت به ده عییه وهرمه گپره له ناده میزاد و به بی نرخیان بزانی و، تو مهر بو به سهر زه ویدا و به ده عییه و ده ماروه.

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُجِبُ كُلَّ مَخْطَلٍ فَخُورٍ﴾ به راستی خوای مهزن هه موو که سی خوی به گه ووره بگری و شانازی به پله ویاپه و دارایی خوی بکا خوشی ناوی.

﴿وَأَقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَاغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ﴾ وه تو له رویشتی خوتا مام ناوه ندی به نه زور به پله بر و نه زور له سهر خو و ریزی جگهی خوت لابی و، تو دهنگی خوت نرم بکه ره وه به گویره ی پیوست. به راستی خراپترین دهنگ دهنگی گری دریره و له هه موو دهنگی گه ووره تره.

أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ
 عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَهْرَةً وَبَاطِنَةً وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ
 بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّنِيرٍ ﴿٢٠﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا
 مَا أَنزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوَلَوْ كَانَ
 الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٢١﴾ وَمَن يُسَلِّمْ
 وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ
 وَإِلَى اللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٢٢﴾ وَمَن كَفَرَ فَلَا يَحْزُنكَ كُفْرُهُ
 إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ
 ﴿٢٣﴾ نُمْنِعُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٢٤﴾
 وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولَنَّ اللَّهُ قُلِ
 الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾ لِلَّهِ مَّا فِي السَّمَوَاتِ
 وَالْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٦﴾ وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ
 مِن شَجَرَةٍ أَقْلَمٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُم مِّن بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ
 مَا نَفِذْتَ كَلِمَتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٧﴾ مَا خَلَقَكُمْ
 وَلَا بَعَثَكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةً إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٢٨﴾

﴿أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ تا یا ایوه نه تان زانیوه
 بهراستی خوی گه وره شتی له ناو ناسمانه کان و له ناو زه ویدان رامی کردوه بو سودی ئیوه، وهک

مانگ و خور و نه‌ستیره‌کان بز روناکی و گهرمایی و شتی له‌ناو زه‌وی دایه، وینه‌ی کیره‌کان و بیابان و و کانگا‌کان و دره‌خت و گیا و گیانله‌به‌ران.

﴿وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً﴾ وه خوی مدزن چاکه‌ی ناشکرا و نه‌ینی خوی ته‌واو کردوه به‌سهر ئی‌توه‌دا، چاکه ناشکرا‌کانی وه‌ک چاو و گو‌یچکه و زمان و نه‌ندامه‌کانی تر و ده‌رمان و کاره‌با و زورشتی تر، چاکه نه‌ینه‌کان وه‌ک دل و نه‌قل و زانست که به‌چاو نایبیرن، هه‌مو رورژی خوی مدزن چاکه‌یه نه‌به‌خشی به‌ئیوه و به‌تازه‌یی بۆمانی دروست نه‌کا که به‌بیر تانا نه‌هاتوه، به‌وینه‌ی فرۆکه و کۆمپیوتەر و ئینتەرنیت.

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُبِينٍ﴾ وه هه‌ندی له‌ئاده‌میزاد هه‌یه که‌سی و دوزمنایه و گفتوگۆی خراب نه‌کا له‌باره‌ی یه‌کی‌تی و ئایینی خواوه به‌یی به‌لگه و زانستی و به‌یی شاره‌زابوونی بۆلای راستی، به‌و نامه‌یه راستی بز روون نه‌کاته‌وه. ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءُنَا﴾ وه هه‌رکاتی بی‌ژرایه به‌بت په‌رستان: ئی‌وه دوا‌ی شتی به‌که‌ون خوا ناردوو‌یه‌ته‌ خواره‌وه، نه‌یان ووت: به‌لکو ئی‌مه دوا‌ی شتی نه‌که‌وین له‌باو‌بیرانمان ده‌ست که‌وتوو‌ه له‌سهر نه‌و شته‌بوون.

﴿أَوَلَوْ كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ إِلَى عَذَابِ السَّعِيرِ﴾ ئایا نه‌وان دوا‌ی باو‌کیان نه‌که‌ون با وه‌کو شه‌یتان بانگی نه‌وان بکا بۆلای سزایه‌کی زور سه‌ختی نا‌گری کلپه‌داری دۆزه‌خ؟ ﴿وَمَنْ يُسَلِّمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى﴾ وه هه‌رکه‌سی به‌ نیازی پاکه‌وه په‌رستن بز خوی ته‌نها بکا و هه‌مو کار‌یک‌ی خوی هه‌واله‌ی لای خوا بکا و، نه‌و که‌سه به‌کردار و گرفتار و به‌دل چاکه‌که‌ربن، دوا‌یی به‌راستی نه‌و که‌سه ده‌ستی گرتوه به‌ ئایینی‌کی زور په‌هیزی وای نه‌کی‌شی بۆلای رزگاری و سه‌رکه‌وتن.

﴿وَالِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُور﴾ وه بۆلای خوی مدزن نه‌که‌رپته‌وه کۆتایی هه‌مو کاری نه‌ک بۆلای جگه‌ی خوا.

﴿وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنكَ كُفْرُهُ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ وه هه‌رکه‌سی باوه‌ری نه‌هینایی به‌و ئایینه به‌هیزه، دوا‌یی بی‌باوه‌ری نه‌و که‌سه تو‌خه‌تبار نه‌کا، بۆلای ئی‌مه‌یه گه‌رانه‌وه‌ی نه‌وان، دوا‌یی ئی‌مه هه‌وال نه‌ده‌ین به‌وان به‌شتی نه‌وان کردوو‌یان‌ه له‌جیهاندا. به‌راستی خوی مدزن نه‌زان‌ی به‌شتی په‌نه‌انیان داوه له‌دنیانا و به‌ده‌رونیانا نه‌روا. ﴿لَمَتَّعُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَى عَذَابِ غَلِيظٍ﴾ ئی‌مه وازیان لی‌ته‌هین ماوه‌یه‌کی کورت له‌جیهاندا، رابو‌رن له‌ناویا به‌ئاره‌زۆی خو‌یان، له‌پاشا ئی‌مه نه‌وان نه‌بیرن بۆلای سزایه‌کی زور سه‌خت له‌ناو نا‌گری دۆزه‌خدا.

﴿وَلَكِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾ وه نه‌گه‌ر تو‌پرسیار‌یکه‌ی له‌بی باوه‌ران چ که‌سی ئاسمانه‌کان و زه‌وی دروست

کردوه، بهراستی له وولامدا ئەلێن. خۆی گهواره دروستی کردوون. تۆ بڵێی: هه‌مو سوپاس و ستایشی بۆ خۆی مه‌زنه. به‌لكو زۆرتر له‌و بێ‌باوه‌رانه ته‌ماشای كاری خوا ناكه‌ن رایان بكێشی بۆلا زانیاری و ڕێگهی راست.

﴿لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ هه‌ر بۆ خۆی گه‌وره‌یه شتی له ئاسمانه‌كان و شتی له‌ناو زه‌وی‌دان و بۆ جگه‌ی خوانین. به‌راستی خوا هه‌ر ئەو خوا‌یه‌یه پێ‌یستی به‌هیچ كه‌سی نه‌یه، شایسته‌ی هه‌مو جو‌ره سوپاس و ستایشیكه‌.

﴿وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ وه به‌راستی هه‌مو دره‌ختی سه‌وز به‌ له‌ روی زه‌ویدا به‌یترین و بکری‌ن به‌ خامه و پێ‌ووس و، ئاوی ده‌ریا یارمه‌تی بدا و بکری‌ به‌ موره‌كه‌ب بۆی و پێ‌ووسه‌كه‌ بکری‌ به‌و ده‌ریایه‌دا و دوا‌یی پێ‌ هات، له‌ دوا‌ییدا هه‌ر حه‌وت زه‌ریا‌کانی جیهان به‌یترین و بخرینه‌ سه‌ر ده‌ریا‌كه‌ی تر و به‌كاربه‌یترین هه‌تا كۆتایی‌یان پێ‌دای و پێ‌وسه‌كانیش له‌ناو ئە‌چن، فه‌رموده‌و زانیاری‌یه‌کانی خۆی مه‌زن كۆتایی‌یان پێ‌نایه، پێ‌وسه‌كان و هه‌مو ئاوی ده‌ریا‌كان كۆتایان پێ‌دای فه‌رموده‌کانی خوا ته‌واوانایی و هه‌ر ئە‌میته‌وه. به‌ راستی خوا زۆر به‌ده‌سته‌لاته، هه‌مو شتی له‌ جیگه‌ی شی‌اوی خۆی دا‌ئه‌نێ.

بۆ زانی‌ن: مانای وانیه ئە‌گه‌ر زۆرتر له‌ پێ‌ووسی هه‌مو دره‌خت و زۆرتر له‌ حه‌وت زه‌ریا‌كان و روبره‌كان به‌یترێ فه‌رموده‌ی خوا كۆتایی‌ پێ‌ دای. به‌لكو مه‌به‌ست ئە‌وه خۆی مه‌زن وێنه‌ بۆ بێ‌باوه‌ران ئە‌میته‌وه به‌ گوێ‌یه‌ی ئە‌قل و زانستی ئە‌وان.

﴿مَا خَلَقَكُمْ وَلَا يَعْثُبُكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ﴾ دروستکردنی ئێ‌وه و هه‌مو گیانداران و زیندو‌کردنه‌ویان وه‌ك دروستکردن و زیندو‌بو‌نه‌وی تاکه‌ كه‌سیكه‌. به‌راستی خۆی مه‌زن گه‌فتو‌گۆی بێ‌باوه‌ران ئە‌بێ‌سی، ئە‌زانێ به‌و بوختانانه‌یان، له‌مه‌و پاش پرسیاریان لی‌ئه‌کری. هۆی هاته‌ن‌ه‌واره‌وی ئە‌و ئایه‌ته ئە‌وه‌یه: ئوبه‌ی کوری خه‌لف و هه‌ندێ له‌ هاو‌ڕێ‌کانی وتیان: چۆن ئە‌و هه‌مو گیاندارانه‌ به‌یه‌ك‌جار و له‌ یه‌ك کاتا جاری‌ تر به‌ تازه‌یی دروست ئە‌کرینه‌وه، له‌ کاتی‌کا ئاده‌میزاد له‌ کاتی‌ دانانی له‌ منال‌دانا هه‌تا کاتی له‌دای‌کبوونی پله‌ی جو‌راو‌جو‌ر ئە‌بێ‌ی، خۆی مه‌زن فه‌رموی: دروستکردنی ئاده‌میزاد و گیانداران هه‌مویان و زیندو‌کردنه‌ویان له‌ رۆ‌زی دوا‌ییدا شایسته‌ی ماندو‌وبون نین بۆ خۆی گه‌وره دروست‌کردنیان و زیندو‌بو‌نه‌ویان وه‌ك دروستکردن و زیندو‌بو‌نه‌وی یه‌ك كه‌سه، ئە‌وه‌ی لای ئاده‌میزاد گران‌بێ لای خوا ئاسانه.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ
وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ

بِمَا تَعْمَلُونَ خَيْرٌ ﴿٢٩﴾ ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ
 مِنْ دُونِهِ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٣٠﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ
 الْفُلْكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ نِعْمَتِ اللَّهِ لِيُرِيَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ إِنَّ
 فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣١﴾ وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوَاجٌ
 كَاطِلٌ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ
 فَمِنْهُمْ مُقْنَصِدٌ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ ﴿٣٢﴾

﴿اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يُوَلِّجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُوَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ﴾ نایا تو نازانی به‌راستی خوای مه‌زن شه‌وو‌روژی دروستکردن و کاتی یه‌کیکیان نه‌با به‌ناو کاتی نه‌وی تریانا، یه‌کیکیان دریژ نه‌بی و نه‌وی تریان کورت نه‌بی، کاتی وا نه‌بی روژ له‌ناو نیوه‌ی گوی زه‌بدایه و شه‌و له نیوه‌که‌ی تریایه‌تی، نه‌ویش به‌هوی گه‌رانی زه‌وی‌دا به‌ده‌وری خو‌یا و به‌ده‌وری خو‌ردا.

﴿وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ وه‌خوای گه‌وره‌خو‌ر و مانگی رام کرده‌بو سودی نیوه، به‌جو‌ری دروستی کردون و سودیان بو ناده‌میزاد هه‌بی، هه‌ریه‌که‌یان نه‌رو‌ن به‌جیگه‌ی دیاریکراوی خو‌یانا هه‌تا نه‌و کاته‌ی خوا دیاری کرده‌که‌ روژی دواییه، نه‌و کاته‌کو‌تایی به‌هاتو‌جو‌یان دیت و، به‌راستی خوای مه‌زن ناگارداری شتیکه‌نیوه‌بیکه‌ن له‌چاک و له‌خراب.

﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ﴾ نه‌و کارانه‌ی نه‌وتو‌خوا کردونی، بو نه‌ویه‌که‌ به‌راستی نیوه‌بزان هه‌ر خوا راسته و دروست‌نی‌یه‌هاوبه‌شی بو دانه‌ری و، نه‌وه‌ی نیوه‌نه‌په‌رستن هه‌ر نه‌و بوچه‌له‌جگه‌ی خوای گه‌وره‌و، به‌راستی هه‌ر خوا بالا‌داسته و له‌هه‌موو شتی گه‌وره‌تر.

﴿اَلَمْ تَرَ اَنَّ لَلفُك تَجْرِي فِي الْبَحْرِ نِعْمَتِ اللَّهِ لِيُرِيَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ﴾ نایا تو نه‌ترانیوه‌که‌ به‌راستی که‌شتی نه‌روا به‌ناو ده‌ریادا به‌هوی چاکه و دیاریکردنی خوا بو نیوه‌بو سودی نیوه‌رامی کرده‌و، له‌به‌ر نه‌وه‌ی هه‌ندئ له‌به‌لگه‌کان له‌سه‌ر توانای خو‌ی نیشانی نیوه‌ی بدا.

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾ به‌راستی له‌هاتو‌جو‌ی که‌شتی به‌ناو ده‌ریادا چه‌ندین به‌لگه‌ی نا‌شکرا هه‌ن بو هه‌مو که‌ستی نارامی زو‌ر هه‌بی له‌سه‌ر شتی خوای دیاری کرده‌بو هه‌مو که‌ستی سو‌یاسی خوا بکا له‌سه‌ر چاکه‌زو‌ره‌کانی خوای گه‌وره‌بو‌مان.

ته‌فسیری زمان‌کویی

﴿وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوْجٌ كَالظَّلْلِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ وه هدر کاتی شه پۆلی گه وره ی ده ریا بی باورانی ناو که شتیه که ی داپۆشی و ناو به رزبووه یه وه به م لاو لای که شتیه که دا به و یتیه ی شتی سی به ر بکا به لای سه ریا نا وه ک کیۆکی گه وره نه و کاته نه و بی باوه رانه به نیازی پاکه وه له خوا نه پار یتیه وه و رزگاریان بکا له نازاری ناوی ده ریا و په نا نه به ن بۆلای خوا و ئایینی پاک هدر بۆ خوا دانه نین و خویان له بت په رستی و گۆمان و ئاره زۆی خراب دوور نه خه نه وه.

﴿فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُّقْتَصِدٌ﴾ دوا بی کاتی خوی گه وره رزگاری کردن بۆلای و شکایی زه وی، دوا بی هه ندی دوا ی رینگه ی راست و رینگه ی ئایینی پاک نه که ون، هه ندی تریان چاکه و رزگار کردنی خویان له بیر نه چیتیه وه وه ک له وه به ر توشی نازار نه بو بی.

﴿وَمَا يَجْعَلْ أَيَاتِنَا إِلَّا كُلَّ خِتَارٍ كَفُورٍ﴾ وه به نیشانه ناشکرا و ئایه ته به ک خه ره کانی نامه ی ئیمه بی باوه ر نابی مه گه ر که سی زۆر بی باوه ر بی بی مه رج بی، سوپاسی چاکه کانی خوی گه وره نه کا.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ وَأَخْشَوْا يَوْمًا لَا يَجْزِي وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهِ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَازٍ عَنْ وَالِدِهِ شَيْئًا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِاللَّهِ الْغُرُورُ ﴿٣٣﴾ إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿٣٤﴾

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ وَأَخْشَوْا يَوْمًا لَا يَجْزِي وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهِ﴾ ئه ی هه مو ئاده می زاد: ئیوه له په روه ردگاری خۆتان به رسن و له بی فه رمانی نه و خۆتان بیاریژن و، ئیوه له سه ختی و سامی رۆژی به رسن که رۆژی دوا به، ه یچ باوکی ه یچ سو دی به کو ری خۆی نایه گه نی و سزا که ی هه لئا گرن و ه یچ خرا به یه کی لی نا گیر یتیه وه.

﴿وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَازٍ عَنْ وَالِدِهِ شَيْئًا﴾ وه ه یچ مناسی سزای باوکی خۆی هه لئا گری و سزای لی نا گیر یتیه وه له و رۆژه دا.

﴿إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا﴾ به راستی به لئیدانی خوی مه زن به ئیوه که رۆژی دوا بی و په رسیار دیت به لئیتیکی راسته و بیگومان دیتیه دی، دوا بی جوانی جیهان فریوی ئیوه نه دا و نه تان خه له یتیی و له رۆژی دوا بی لاتان بدا و باوه ری بی نه که ن.

﴿وَلَا يَغُرُّكُمْ بِاللَّهِ الْغُرُورُ﴾ وه شەیتانی فریوډه رو هه موو که سیکی خراب فریوی ئیوه نه دا له پەرستی خوا و دانانی خوا به یه که خوا.

پیاوی به ناوی هه رسی کوری عه مری کوری حاریسه له عه ره به دانیشته کانی دهشت هاته خزمهت پیغه مه روتی: چ کاتی رۆزی دواپی بهیدا ئه بی. شاره کاغان ووشک و بی ناوه چ کاتی باران ئه باری؟ ژنه که ی خۆم به سک پری به جی هیشته چ کاتی منالی ئه بی و نی ره یان می به؟ من ئه زانم چ کاتی له دایک بووم و چ کاتی ئه مرم. ئه زانم له چ جیگه یه که له دایک بووم، له چ کاتی که ئه مرم. خوای مه زن فه رموی ئه و پینچ شته هه ر خوای مه زن ئه یان زانی.

۱- ﴿إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ﴾ به راستی هه ر له لای خوایه زانیسی کاتی دیاریکراوی رۆزی هاتن و پهیدا بوونی دوا رۆژ، سوډه که یشی ئه وه یه که ئاده میزاد بو هه موو کاتی خۆیان بیاریژن له بی فه رمانی خوا و تویشو ئاماده بکه ن بو ئه و رۆژه، هه موو کاتی چاوه روانی بکه ن.

۲- ﴿وَيُنْزِلُ الْغَيْثَ﴾ وه به ته نه نا خوا باران ئه باریتی، یانی به راستی هه ر خوا توانای به سه ر هاته خواره وه ی باراندا هه یه و، هۆی هاته خواره وه ی باران پهیدا کردنی هۆیه کانی له تیشکی خۆر و پهیدا بوونی هه لم و به رز بوونه وه ی بو ئاسمان ئه وانه هه موویان بو لای خوای مه زن ئه گه رینه وه. ئیژر ئه و رسته یه ئه وه ناگه یه نی کاتی هاته خواره وه ی باران ئه زانی کاتی نیشانه ی بارینی باران ئاشکرا بو. به لام له لایه ن جگه ی خوای گه و ره وه ئه زانی چ کاتی نیشانه کانی باران بارین پهیدا ئه بن.

پرسیار: زانیان کاتی هه ور پهیدا بو ئه توانن بیگۆرن بو باران. که واته هاته خواره وه ی تایبه ته ندنی به به خواوه؟

وه لام: ئه وه راسته. به لام پهیدا کردنی هه ور و ره وانه کردنی باران له جیگه یه که وه بو لای جیگه یه تر هه ر به دهستی خوایه.

۳- ﴿وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ﴾ وه خوا ئه زانی به شتی له منالدا ندا هه یه و، ئه زانی به سه ر و شتی له سه ری ئه بی له دوا ی له دایک بوونی: جوان ئه بی یا ناشیرین؟ زیره که ئه بی یا که و ده ن؟ به ختیار ئه بی یا بی به خت؟ هه زاره ئه بی یا ساماندار؟ خوینه وار ئه بی یا نه خوینه وار هه ر خوایش ئه زانی له چ کاتی که نه گۆرا ودا له دایک ئه بی و، چه ند شتی تریش. به لام به هۆی ئامیری تازه وه ئه زانی ئه وه شته ی له منالدا نایه نی ره یا مینه.

۴- ﴿وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا﴾ وه هیه که سی نازانی به یانی چ شتی ئه کا و چی به سه ر دی له چاک و له خراب. پۆشه و یژانو خوینه نه وه ی ناوله پ و کیشانی رمل و دانه گرتنه وه و هاوردنی گیانی مردوان و، خه واندنی منالان و، هه والدا ن به پهیدا بوونی شتی له مه و دوا و نه ستی ره گیران، هه مویان بی بنچینه ن و گۆتره کارین، ئه و که سانه ی باوه ریان به و شتانه هه بی ئه قللیان سوک و لا وازه، ئه و که سانه ی به کاریان دینس و درۆزن و تالان که ری دارایی دانیشته وانه به جو ریکی نا ره و او پا ره و پول پهیدا کردنه.

۵- ﴿وَمَا تَذَرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ وه هیچ کهسی نازانی له چ جیگه یه کی زهوی دا نه مرئ و له چ کاتینکا نه مرئ. چونکه نه گهر بزنان چ کاتی نه مرن ترس و نازار نه که ویتنه دهرونیان و ههولی ناوه دان کردنه وهی زهوی نادهن که خوا فدرمانی پیداوه، به ته مهلی دانه نیشن. غونه یه بو نه وهی هیچ کهسی نازانی له چ جیگه یه نه مرئ: نه گیر نه وه فریشته ی مردن چوه لای سوله یمان ته ماشای پیاویکی نه کرد لای سوله یمان دانیشبو پیاوه که به سوله یمانی وت: نهو پساوه وهك منی مه به سستی، داوات لی نه کهم فدرمان به با بده بو هیندستان، دواپی بردی و له هیندستان فرهی دا و کوتوپر فریشته ی مردن له کات و جیگه ی دیاری کرداودا گیانی کیشا.

به یاریده ی خوی مه زن کوتایی پی هات

﴿سوره تی سوزده﴾

له مدكه هاتوته خواره وه، هندی له زانایان نه لئین جگه له نایه تی (۱۶) هه تا نایه تی (۲۰) له مەدینه هاتونده خواره وه. ژماره ی نایه ته كانی (۳۰) نایه تن .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ
 ۲ أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا
 مَّا أَتَتْهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِّنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ۳ اللَّهُ
 الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ
 ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِّنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ أَفَلَا
 تَتَذَكَّرُونَ ۴ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ
 إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ ۵ ذَلِكَ
 عِلْمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ۶ الَّذِي أَحْسَنَ
 كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنسَانِ مِن طِينٍ ۷ ثُمَّ جَعَلَ
 نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِّنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ ۸ ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ
 مِن رُّوحِهِ ۙ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا
 مَّا تَشْكُرُونَ ۹

بسم الله الرحمن الرحيم

به ناوی خوی به خشنده می مه ره بان

﴿الم﴾ له سوره تی ئه لبه قهره و سوره ته کانی تر دا مانا و بیرو بۆ چوونی زانایان بۆ ئه و پیتانه روون کرا ونه ته وه.

﴿تَنْزِيلُ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ نامه یه کی ئه و تو ئه را وه بۆ سه ر موحه مه د پێک هاته وه له و پیتانه ئیوه گفتوگۆی خۆتانی لێ پێک دێن نامه یه که گومانی تێدا نیه و، هاته وه خواره وه له لایه ن پهروه ره که ری هه مو بونه وه ران و، ده ستکردی جگه ی خوا و جادو و گفتوگۆی پۆشه و ئێزان نیه.

﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ﴾ به لکو بت په رستان ئه لێن: ئه و قورئانه موحه مه د خۆی هه لێ به ستوه، بێگومان هه لێ به ستراوی هه یج که سی نیه؟ به لکو ئه و قورئانه راستی یه کی ئه و تو یه هاته وه خواره وه له لایه ن پهروه ردگاری تۆ وه.

﴿لِنُذِيرَ قَوْمًا مَّا أَتَاهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مَّنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ﴾ له به ر ئه وه ی تۆ ئه و تاقمه بترستی له سزای رۆژی دوا یی که خوی مه زن له پێش تۆ وه هه یج پیغه مه ریکی نه نار دوه بۆ لایان بیان ترستی، بۆ ئه وه ی ئه وان شاره زایی وه رگرن.

﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ﴾ خوا که سی کی ئه و تو یه ئاسمانه کان و زهوی و ئه و شته ی له نیوان ئاسمانه کان و زهویدان دروستی کردوون له شه ش ماوه ی جیاوازا و په له پله، خوی مه زن ئه ی توانی به یه ک جار دروستیان بکات. به لām له به ر ئه وه ی به نده کانی خۆی فیر بکا هه موو کاریکیان په له به پله و په له ی تێدا نه که ن و بیر له دوا رۆژ بکه نده وه. ﴿ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ﴾ له پاش دروستکردنی ئاسمانه کان و زهوی ئه وه ی له نیوانیابون خوی مه زن هه مو بونه ورانی هه ینا به ژیره رمانی خۆی به ته نه ا و هه ینا به بونه وه، توانای په یدا کرد به سه ریانا.

﴿مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ﴾ بۆ ئیوه نیه له جگه ی خوی مه زن هه یج که سی یار مه تیدان بدا و بۆتان بپاریته وه مه گه ر به ده ستوری خوی که وه، هه ر ئه و به ته نه ا به رپۆه به رتانه، دوا یی بۆ ئیوه بیر نا که نده وه و په ند وه ر نا گرن و بگه رپته وه بۆ لای راستی.

﴿يُذَبِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ﴾ خوی مه زن بونه وه رانی دروستکردوه و، کارو باریان ئه با به رپۆه له ئاسمانه وه بۆ لای زهوی، به خشیویه به هه مو یان ئه و جوړه ی خوا ویستویه تی له سه ری بن، توانا و زانیاری دا وه پێیان ریگه ی راست بدۆزنه وه. هه ندێ له زانایان ئه لێن: مانای ئه و ئایه ته ئه وه یه: خوا سه روش له ئاسمانه وه به جیره یلدا ئه ئیرته خواره وه بۆ لای زهوی و، به و سه وشه فره مانی هه موو بونه وه رانی دیاری کردوه و ئه یانبا به رپۆه.

﴿ثُمَّ يَرْجُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِّمَّا تَعْلُونَ﴾ له پاشا کرده وه و کاری ئاده میزاد به رز ئه بیته وه بۆ لای خوا له رۆژیکا که رۆژی دوا یه ئه ندازه ی ماوه ی ئه و رۆژه

ئهوهندهی ماوهی هزار ساله لهو سالانهی ئیوه له جیهاندا ئهیان ژمیرن. ئهو پۆژه پۆژیکی زۆر سهخته پرسیار له ئادهمیزاد ئه کرێ له ههمو کارهکانی.

﴿ذَٰلِكَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ ئهو کهسهی دروست کهری ههمو شتیکه و ئاگاداری ههمویانه ئهو کهسهیه ئهزانێ بهشتی بونهوهران کردویانه و ئهیکهن گهورهبی یا بچوک نهیتی بی یا ناشکرا، خواجه که زۆر به توانا و به دهستهلات، خاوهنی میهره بانی و بهزهیه بۆیان. ﴿الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ﴾ خوا کهسیکی ئهوتۆیه ههمو شتیکی دروستکردوه به شیرینترین شیویه خۆی و یستویهتی و بهلگه بن له سهر توانای خۆی، ههرشتی ئیسوه ئهی بینن پهیره و پڕوگرامیکی بی داوه زۆر رێک و پێکه.

﴿وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنسَانِ مِنْ طِينٍ ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِّنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ﴾ وه خوا کهسیکی ئهوتۆیه یه کهمین مروفی دروستکردوه که بناوکی ههمو ئادهمیزاده به شیرینترین دیمه له خاکیکی بی گیانی مردوو، مناله کانی دروستکردوه له پوختهی تۆوی له ئاویکی لاوازی پشتی پیاو و سنگی ژن، زاوژی ئه کهن به وینهی گیاندارانی تر.

﴿ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُّوحِي﴾ له پاشا خوی گهوره ئهو مروفهی دروست کراوه له خاک رازانیوه به جوانترین دیمه، به جوړی ههمو ئه ندامه کانی شیای یه که ترن و، ئهو گیانهی خۆی دروستی کرد بو کردی له شیابو به بونهوهریکی زیندو.

﴿وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ﴾ وه خوی گهوره گوێچکه و چاو و دلی دروست کردوه بو سودی ئیوه بو بیست و بین و بیر کردنهوه، ئارهزوی خواردنی بو دروستکردون بو مانهوهی زیانتان، ئارهزوی ژن و میزدی بو مانهوهی ره گهزتان، ههرشتی خوا بو ئیوهی دروستکردبی سودیکی تیدایه. له گهله ئهو ههمو جهاکانه دا ئیوه کهم جار سوپاسی خوا ئه کهن.

وَقَالُوا أَءِذَا ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ أَءِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ بَلْ هُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ ﴿١٠﴾ قُلْ يَتُوقَنَكُمْ مَلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾ وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْمَجْرِمُونَ نَاكِسَوُا رُءُوسِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ ﴿١٢﴾ وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدًى وَلَٰكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ

مَنْ لَّا مَلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٣﴾
 فَذُوقُوا بِمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا إِنَّا نَسِينَاكُمْ
 وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

﴿وَقَالُوا أَإِذَا ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ أَإِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ﴾ وه بی باوه ران نه یان ووت: ئایا کاتئی ئیمه له ناوچوین و مردین و خرابینه ناو زهوی و نه دنامه کاغان رزین؟ ئایا ئیمه نه بینه وه به دروستکراویکی تازه سه ره له نوئی گیان نه کرینه وه به له شاندا، زیندوبونه وه بو پرسیار و پاداشت و توله نییه.

﴿بَلْ هُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ﴾ نهو بی باوه رانه هه رچه نه بر وایان به یونی خوا هه یه به لام بر وایان به گه پشیتی سزای پهروه ردگاری خو یان نیه و، بر وایان به زیندووبونه وه نیه.
 ﴿قُلْ يَتُوبَاكُمْ مَلِكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ﴾ تو بلی بهو که سانه بر وایان به زیندووبونه وه نیه: فریشته ی مردن گیانی ئیوه نه کیشتی فریشته یه کی نهو تو بهو سپر دراوه گیانی ئیوه بکیشتی بی نه وه ی ئیوه ناگادرا بن له پاشا ئیوه نه گیرینه وه بو لای پهروه ردگاری خو تان، زیندو نه کرینه وه و پرسیار ی نه و شتانه تان لی نه کرئ له جیهاندا کردووتانه له چاک و له خراب.

﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْمُجْرِمُونَ نَاكِسُو رُؤُوسِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ وه نه گهر تو تاوانباران بیسی کاتئی سهریان دانه ویتن له خرمهت پهروه ردگاری خو یان به پرسوایی و شه رمه زاری یه وه له روژی دوایدا.

﴿رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ﴾ نهو کاته بی باوه ران نه لئین: نه ی پهروه ردگاری ئیمه: هه موو راستی به کاغان بو دهر کهوت، به چاوی خو مان نهو راستیانه ی ئیمه به درومان نه خسته وه و بینیمان، نهو راستیانه ئیمه به درومان نه زانین و به هه له داچوبوین و باوه رمان بی نه هینان و بیستمان، دوا بی ئیمه داوا له تو نه کهین بمانگیر نه وه بو لای جیهان و ئیمه کاری چاک نه کهین و، په راستی ئیمه باوه ر نه هینین.

﴿وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدَاهَا وَلَكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي﴾ وه نه گهر ئیمه بمان و یستایه نه مان به خشی به هه مو که سی رینگیه بو لای شاره زابوون و، ئیمه نهو رینگیه مان بو ناماده نه کردن و راغویان وه نه گرت و، به لام فرمان له لایه نه منه وه دیاری کراوه و پیویست کراوه بریارمان داوه.

﴿لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾ به راستی من دوزه خ پر نه کهم لهو جنوکه و ناده میزادانه به ناره زوی خو یان به رده و امبوون له سه ره بی باوه ری هه تا مردوون به هه موویانه وه.

﴿فَذُوقُوا بِمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا إِنَّا نَسِينَاكُمْ﴾ دواپی ئیوه بیچیزن سزای خوا به هوی
بی باوه ریتان به گه یشتن بهم روزهی خوتان و وازتان له فره مانی ئیمه هینابوو. به راستی ئیمه واز
له ئیوه نه هتین سزای خوتان بیچیزن.

﴿وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ وه ئیوهی بی باوه بیچیزن سزای به رده وام له
دوزه خدا به هوی شتی که وه ئیوه کردوتانه له جیهاندا و بی فره مانی ئیمه تان کردوه.

إِنَّمَا يُؤْمِنُ

بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ

رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿١٥﴾ نَتَجَا فَنُجِيبُهُمْ

عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ

يُنْفِقُونَ ﴿١٦﴾ فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءُ

بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾ أَفَمَن كَانَ مُؤْمِنًا كَمَن كَانَ فَاسِقًا

لَا يَسْتَوُونَ ﴿١٨﴾ أَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ

جَنَّاتُ الْمَأْوَىٰ نُزُلًا بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا

فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ كُلَّمَا أَرَادُوا أَن يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ

لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنْتُمْ بِهِ تَكَذِّبُونَ ﴿٢٠﴾

وَلَنَذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَدْنَىٰ دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ

لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢١﴾ وَمَن أَظْلَمُ مِمَّن ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ

أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنْتَقِمُونَ ﴿٢٢﴾

﴿إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ﴾ به راستی که سانیکی نهوتو باوه به ناوه روکی نایه ته کانی نامهی ئیمه نه هین، کاتی بهو نایه تانه ناموژگاری کردن کاریان تی نه کا زور به چاکی و به سوزده برده نه و به خوا نه که وه به رودا، وه نهو که سانه به په یوه ست به سوپاسه وه پهروه ردگاری خو یان دور نه خه نه وه له شتی شایسته ی نهو نیه پاکی نه که نه وه لهو شتانه ی بی باوه ران باسی نه کهن له هاویه شدانان بوی له په رستندا و، خو یان به گه وره دانانین بو باوه ره یان و بو سوزده بردن بو پهروه ردگار.

﴿تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ﴾ نهو که سانه تهنیشتی خو یان دورور نه خه نه وه ژیره خدر و جینگه ی خهوتن به جی نه هیلن له بهر ترسی سزا و به ئومید پاداشت و چاکه، پهروه ردگاری خو یان نه په رستن به نیازی پاکه وه و، لهو شتانه ی ئیمه به وانمان به خشیوه نه یدهن به هژاران له ریگه ی ئایینی خوا دا.

﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءُ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ دواپی هیچ که سی له بونه وهران نازانی به شتی خوا ناماده ی کرده بو باوه رداران له پاداشتی زور گه وره و له شتی چاوی نهوانی بی فینک بکاته وه و دلی نهوانی پیخوش بکا له بهر پاداشت دانه و هیان به شتی نهوان کردویانه له جیهاندا و نه یکن.

﴿أَفَمَن كَانَ مُؤْمِنًا كَمَن كَانَ فَاسِقًا لَّا يَسْتَوُونَ﴾ نایا دواپی که سی باوه ری هینا وه به وینه ی که سیکه ده رچوبی له سنوری خوی مه زن باوه ری نه هینابی، نهو که سانه له جیهاندا و له کاتی مردندا و له پاشه روژدا وه یک نین.

﴿أَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ جَنَّاتُ الْمَأْوَى نُزُلًا بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ جیاوازی نیوان باوه رداران و بی باوه ران بهم جو ره یه: که سانی باوه ریان هینا وه و کرده وه چاکه کانی کرده، دواپی بو نهوان هیه چه ندین به هه شتی که جینگه ی گه رانه وه ی راستی و به رده وامه بو باوه رداران و جیهان کوچی تیدا نه کری، نهو به هه شتانه به خشی خوایه بو باوه رداران به هوی شتی که وه له جیهاندا نه یکن، به رزترین چینگن بویان ناماده کراوه.

﴿وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ كُلَّمَا أَرَادُوا أَن يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا﴾ وه که سانیکی نهوتو له بازنه ی دیاری کراوی خوا ده رچوون و باوه ریان نه هینا وه، دواپی جینگه ی گه رانه وه ی نهوان ناگری دوزه خه هه موو کاتی بیان هو ی که لهو و ناگره بیسه ده ره وه نه گیرینه وه بو ناو ناگره که و نایه لن بیسه ده ره وه.

﴿وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ﴾ وه بهو بی باوه رانه نه بیژری بو زورتر رسوا کردنیان: ئیوه به جیژن سزای ناگریکی نهوتو ئیوه نهو سزایه تان به درو نه خسته وه و باوه رتان بی نه بو.

﴿وَلَنَذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَذَى ذُنُ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾ وه به راستی ئیمه هه ندی له سزای جیهان نه چیژین بدیت په رستانی مه که جگه له سزای گه وره ی روژی دواپی له کوشت و به ندکردن و گرانی و نه خوشی و برستی، بو نهو نهوان بگه رینه وه له بت په رستی بولای په رستی خوی تاك و تهنها.

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ﴾ وه چ که سیکه سته مکارتر له که سی ناموز گاری کرابی به نایه ته کانی قورنایی پدروه دگاری خزی و بدو به لگه ناشکرایانه له سدر یه کیتی و تنهایی خوی گه وره. له پاشا نهو که سه وازی هینابی لهو به لگه ناشکرایانه. به راستی ئیمه توله نه سین له تاوانباران.

وَلَقَدْ آتَيْنَا

مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ مِّنْ لِّقَائِهِ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿٢٣﴾ وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَيْمَةً يَهْدُونَ بِأَمْرِ نَا لِمَاصِرُوا وَكَانُوا بآيَاتِنَا يُوقِنُونَ ﴿٢٤﴾ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٢٥﴾ أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَبْلِهِم مِّنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسْكِنِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً أَفَلَا يَسْمَعُونَ ﴿٢٦﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا سَوَّيْنَا الْأَرْضَ إِلَى الْبَحْرِ فَنُخْرِجُ بِهِ زَرْعَاتًا كُلُّ مِّنْهُ أَنْعَمَ اللَّهُ وَأَنفُسُهُمْ أَفَلَا يُبْصِرُونَ ﴿٢٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْفَتْحُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٨﴾ قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٢٩﴾ فَأَعْرَضَ عَنْهُمْ وَانْتَظَرِ إِنَّهُمْ مُنْتَظَرُونَ ﴿٣٠﴾

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ مِّنْ لِّقَائِهِ﴾ وه به راستی ئیمه نامیده که تهوراته به خشپومان به موسا هدره که قورنایان ره وانه کردوه بو تو، که واته نه که وسته ناور گومانوه له گه یشتن بدو قورنانه، تو نهو قورنانهت هدر له خواوه وهر گرتوه نه که له لایدن جگهی خواوه. به جزئی تر مانای نهو رسته کراوه. یانی تو له گه یشتن به موسا له میعراجدا یا له رۆزی دوایدا گومانت نه بی.

﴿وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَآئِيلَ﴾ وه ئیمه ئه‌و نامه‌ی ته‌وراته هاته‌وته خواره‌وه بۆ سه‌ر موسا گپرامان به‌شاره‌زا که‌ر بۆ به‌نی ئیس‌رائیلیه‌کان بۆلای ری‌نگه‌ی ئایینی خوای گه‌وره.
﴿وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ اَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ﴾ وه ئیمه چه‌ند پیشه‌وایه‌که‌مان گپرا به‌وه‌ی فیری ته‌ورات بین و ناوه‌رۆ که‌که‌ی بزاسن به‌گویره‌ی ده‌ستووری ئیمه به‌نوئیس‌رائیلیه‌کان شاره‌زای یاسای ئاین بکه‌ن و، نه‌وانیش به‌گویره‌ی فه‌رمانی ئیمه شارو‌زایی وه‌ربگرن کاتی ئازام بگرن له‌سه‌ر بیستی ئامۆژگاری و باوه‌ر به‌به‌لگه‌ ئاشکراکانی ئیمه به‌پێن به‌بی گومان. مه‌به‌ست له‌و پیشه‌وانه‌ موسا و عیسا و ئه‌و پیغه‌مه‌رانه‌ی نیوان ئه‌وانه، هه‌مو یه‌کێ له‌وان ئازاری زۆریان توشبو به‌ده‌ست تاقمه‌کانی خوایانه‌وه.

﴿إِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُم يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ به‌راستی په‌روه‌ردگاری تۆ هه‌ر ئه‌وه فه‌رمانی دادپه‌روه‌ری خۆی ئه‌دا له‌ نیوان ئاده‌میزادا و چاک و خراپان جوێ ئه‌کاته‌وه له‌ رۆژی دوا‌یدا له‌ شتی‌کا ئه‌وان جیا‌وازی بی‌روباوه‌ریان له‌و شته‌دا‌یه، دوا‌یی پاداشتی چاکه‌که‌ران ئه‌داته‌وه به‌به‌هه‌شت، سزای خراپه‌که‌ران ئه‌دا به‌ ئاگری دۆزه‌خ. بی‌گومان ئه‌و رۆژه باوه‌ر‌داران و بی‌باوه‌ران دیاری نه‌ک‌رین.

﴿أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسَاجِدِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ أَفَلَا يَسْمَعُونَ﴾ ئایا خوای مه‌زن رونی نه‌کردوه‌ته‌وه بۆ دانیش‌توانی مه‌که ئیمه زۆر که‌سمان له‌ناوبردوه له‌ پیش ئه‌وانه‌وه له‌ دانیش‌توانی نه‌ته‌وه رابوردوه بی‌باوه‌ره‌کان به‌وێندی تاقمی نوح و هود و سال‌ح و موسا که‌ پیغه‌مه‌ره‌کانی خوایانیان به‌درۆ ئه‌خسته‌وه، ئیستا جی‌گه‌کانیان چۆله‌ و بت په‌رستانی مه‌که ئه‌رۆن به‌ناویانا، ئایا دوا‌یی ئه‌وان بۆ ئامۆژگاری قورئان نایسن و ته‌مینی خوار‌بین به‌ناوبردنی ئه‌وانه‌ی پیشو، هه‌ندیکیان به‌خنک‌اندنی ئاو و ئه‌وانی تر به‌بومه‌له‌رزه و بای سه‌خت و رۆچونی زه‌وی.

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَسُوقُ الْمَاءَ إِلَى الْاَرْضِ الْجُرُزِ فَنُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا تَأْكُلُ مِنْهُ اْأَنْعَامُهُمْ وَانْفُسُهُمْ أَفَلَا يُبْصِرُونَ﴾ ئایا ئه‌وان نازانن که‌ به‌راستی ئیمه ئه‌و ئاوه‌ی په‌یدا‌نه‌بی له‌ هه‌لمی زه‌ریا و ده‌ریا‌کانه‌وه ئه‌بی به‌هه‌روباران ئه‌باری په‌واندی نه‌که‌ین بۆلای زه‌وی‌نکی ووشکی بی‌گیا و بی‌ئاو، دوا‌یی به‌هۆی ئه‌و ئاوه‌وه ده‌رنه‌هتین روه‌ک و گیاو له‌وه‌ری زۆر چوار‌پێ و ئازاله‌کانیان و خو‌یان له‌و گیا و له‌وه‌ره‌ ئه‌خۆن و پێی ئه‌ژین، ئایا دوا‌یی بۆ ئه‌وان ئه‌و شتانه‌ نابین و ئامۆژگاری وه‌رگرن و باوه‌ر به‌خوا و به‌ پیغه‌مه‌ر و به‌قورئان به‌پێن.

﴿وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْفَتْحُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ وه بی‌باوه‌ران ئه‌لین: چ کاتی رۆژی جیا‌بونه‌وه‌ی ئیوه و ئیمه دیت و ئیوه سه‌رئه‌که‌ون و ئیمه سزا ئه‌درین ئه‌گه‌ر ئیوه راست ئه‌که‌ن رۆژی دوا‌یی په‌یدا ئه‌بی، دوا‌یی ئیوه هه‌والا به‌دن به‌ ئیمه بۆ کاتی هاتنی ئه‌و رۆژه.

﴿ قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴾ ﴿ تو بلی بهوان رپوژی هاتی دیاریکراوی خوا بو رپوژی دواپی سود ناگهیهنی به کهسانیکی نهوتو باوهریان نههینایی له جیهاندا، باوهرهینانیاں سود بهوان ناگهیهنی لهو رپوژدها و مولتهیان نادری ههتا پهشیمان بینهوه و باوهربهین و، سودی بو نهوان نابی.

﴿ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَانْتَظِرْ إِنَّهُمْ مُنْتَضِرُونَ ﴾ ﴿ دواپی تو واز لهو بی باوهرانه بهینه پدله نه کهن بو هاتی رپوژی دواپی و، تو چاوهروانی سهرکهوتن بکه له لایه خاوه. بهراستی نهوپی باوهرانه چاوهروانی دوارپوژی رسوایی خویان بکهن. ههرچهنده نهوان نهوهنده نهفامن چاوهروانی نهمانی تو نه کهن.

کوتهایی بهماناکردنی ئەم سورەتە هات به یاریدهی خوی مهزن

له رپوژی ههینیدا (۲۹) مانگی سهفه (۱۴۲۴)ی کوچی

بهرانبهر به ۲۰۰۰/۶/۲۱ ای زایینی

﴿سوره تی ئەلئەحزاب﴾

لە مەدینە ھاتووە خوارووە. ژمارە ی ئایەتەکانی (۷۳) ئایەتەن.
گێڕاوەتەو لەدوای جەنگی ئوحوود ئەبو سوفیان و ئەبو جەھل و عەکرەمە ی کوری
ئەبو جەھل و ئەبولئەوھری سولەمی چون بۆ مەدینە، بوون بەمیوانی عەبدولای کوری
ئوبو یە ی سەرۆکی دوروھەکان و ئەلجەدی کوری قەیس و موعتەبی کوری قوشەیر، داویان
لە پێغەمەری خوا کرد بەی ترس ڕینگەیان پێ بدری بە ئارەزووی خۆیان گفتوگۆبکەن لە
خزمەتیا، داوی ڕینگەیان بێ درا، ووتیان بە پێغەمەر ﴿ﷺ﴾: ئێمە داوامان لە تۆ ئەو یە باسی
خوا کاغان بە خراپە نە کە ی و بڵێ پارانەو یان لە خزمەت خوا دا سود ئەبەخشی و لەوانی
وەرئەگرئ، ئێمەش واز لە تۆ ئەهێتین و باسی خوا و تۆ بە خراپە ناکەین، دوروھەکانی
مەدینەش پشت گیران لی کردن. عومەری کوری خەتاب تورەبو، ووتی بە پێغەمەر ﴿ﷺ﴾
دەستورم پێ بە بیانکوژم، پێغەمەر فەرموی: من ڕینگەم پێ داو، عومەر ووتی: بچنە دەرەوھ
بەنەفرەت بن و خەشی خواتان لەسەربێ، داوی پێغەمەر ﴿ﷺ﴾ فەرموی: بیان کەنەدەرەوھ
لە مەدینە، ئەم ئایەتانە ی خواروھە لەو بارەوھە ھاتە خواروھە و فەرموی:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ إِنَّ اللَّهَ
كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١﴾ وَأَتَّبِعْ مَا يُوْحِي إِلَيْكَ مِنْ
رَبِّكَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٢﴾ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ
وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٣﴾

بسم الله الرحمن الرحيم

بەناوی خۆی بەخشنده و میپەرەیان
﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾ ئە ی
پێغەمەر: تۆ لە خوا بترسە و بەبەرەوامی خۆت لە خراپە یارێزەو، تۆ پەیرەوی بێ باوەران و
دووڕووان مەکە. بەراستی خوا ئەزانێ بەنیازی خرابی ئەوان، ھەمو شتێ لە جیگە ی شیای
خۆیا دائەنێ و، بەگۆڕە ی زانیاری خۆی ھەمو کارێ ئەکا.

تەفسیری زمانکۆیی

﴿ وَاتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴾ وه تۆ دواى شتى بکهوه بهسروش له لایهه پهروره دگاری خۆتهوه بۆلای تۆ هاتهوه، بهرده وامبه لهسهر په رستی خوا و، په پرهوی بی باوه ران و دووروان مه که.

به راستی خوا به شتی نه زانی ئیوه نه یکهین و ناگاداری هه مو شتی که و ناگای له نیازی خرابی نه وان هه یه.

﴿ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴾ وه تۆ پشت هه ره لهسهر خوا به سه ته و، هه مو کارو فرمانی خۆت هه ره هه والای لای خوا بکه و، خوا به سه به پاراستن بۆ تۆ، بۆلای نه وه نه گهری ته وه هه مو کاری بونه وهران.

بۆ زانین:

۱- جه میلی کوری موعه مه ره بی باوه ران یه کتی بۆ له وه که سانه شتی له بیر نه نه چه وه، زۆر شتی له به ره نه کرد، عه ره به کان گومانیان وابو که خاوه نی دوود له و، به هه ره دوو کیان شت وه نه گری زۆر تر له پیغه مه ره به گومانی خۆیان، دوا یی کاتی بت په رستان له جهنگی به دردا شکان، نه بو سو فیان جه میلی بینسی تاکه نه علیکی به ده سه ته وه یه، نه وی تریانی له بی دایه. نه بو سو فیان پی ووت: دهنگ و باسی خۆمان چۆنه؟ ووتی شکستمان خواردوه، نه بو سو فیان به جه میلی ووت: بۆ تاکه نه علیکت به ده سه ته وه یه؟ نه وی تریانت له پیدایه، جه میل وتی: هه ستم نه کردوه که هه ره دوکیان له پیمدا نی یه، دانیش توان بۆیان روون بو یه وه نه گهر خاوه نی دوودل بوایه له بیرى نه نه چه و تاکه نه علیکی به ده سه ته وه یه.

۲- نه بی بزانی: به ره له هاتنی ئایینی ئیسلام نه گهر که سنی به ژنی خۆی بووتایه: تۆ له لای من وهک دایکم وای، یا بیوتایه: تۆ لهسهر من وهک پشتی دایکم وای نه وه ژنه ته لاقی نه کهوت. به لām دواى هاتنی ئایینی ئیسلام نه وه رسته یه قه ده غه کراو، بریاری دا ته لاقی پی نا که وئ. به لām پیو یسته بریتی بۆ بدا (کفاوه) وهک له مه وودوا له سورته تی (نه له جاده له دا) رپون نه کریتته وه.

۱- کاتی پیغه مه ره ﴿﴾ زه بینه ی پورزای خۆی و کچی جه حشی ماره کرد که له پشاشا ژنی زهیدی کوری حاریسه بۆ پیغه مه ره زهیدی کردبو به کوری خۆی به ره له وه ی بکری به پیغه مه ره، زهید به منالی دیل کرابوو کردبو یان به بینه له لایهه دانیش توانی تو هه مه وه، دوا یی حه کیمی کوری خوزافی کرپیووی و، به خشیبووی به خه دیجی کچی خوه یلیدی پورزای، کاتی پیغه مه ره ﴿﴾ خه دیجی ماره کرد زهیدی به حشی به پیغه مه ره ﴿﴾ باوک و مامی زهید هاته خزمهت پیغه مه ره ﴿﴾، داوای کرپنه وه یان له پیغه مه ره کرد، پیغه مه ره فره موی: خۆی سه ره به سه، ئیوه ی هه لبارد بیه نه وه به بی یاره، زهید به نه یی هه لبارد به مه رجی له لای پیغه مه ریی، دوا یی نازادی کرد و کردیشی به کوری خۆی، به گۆیره ی ده ستووری نه وه

رۆژهی پیش ئیسلام ئه و کسه ئه بو به کوری راستی ئه و کسه له هه مو روه یه که وه، کاتی پیغمهر ﴿﴾ زهینه بهی ماره کرد که له پیشا ژنی زهید بو بو، ته لاقی دابو، جوه کان و دوروه کان ووتیان: موحه مه د ژنی کورشی خۆی هتاوه، خوای مه زن بو روونکر د نه وهی ئه و سێ مه ده ستانه، ئه م ئایه تانه ی خواره وهی نارد ه خواره وه و فهرموی.

مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِّنْ قَلْبَيْنِ فِيْ
جَوْفِهِۦ ۚ وَمَا جَعَلَ أَزْوَاجَكُمُ اللَّائِي تُظَاهِرُونَ مِنْهُنَّ أُمَّهَاتِكُمْ ۚ
وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ أَبْنَاءَكُمْ ۚ ذَٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِأَفْوَاهِكُمْ ۚ وَاللَّهُ
يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ ﴿٤﴾ أَدْعَوْهُمْ لِأُبَائِهِمْ
هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ فَإِن لَّمْ تَعْلَمُوا آبَاءَهُمْ فَإِخْوَانُكُمْ
فِي الدِّينِ وَمَوَالِيكُمْ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ
بِهِۦ وَلَٰكِن مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ ۚ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا

﴿ مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِّنْ قَلْبَيْنِ فِيْ جَوْفِهِ ﴾ خوا دروستی نه کردوه بو هیچ پیاوی دوو دل له ناو ورگیدا: به جوړی کاتا دووشت بزانی و له بیری نه چیته وه، یا به یه کیکیان له خوابترسی و، به وی تریان له ئاده میزاد بترسی، به یه کیکیان برپای وابی سته م کردن قه ده غه یه، به وی تریان باوه ری وابی سته مکردن ره وایه، به یه کیکیان برپای به تاکه خوائ هه بی و، به و تریان باوه ری به چهند خوا یه هه بی، خوای مه زن له و ئایه ته دا رونی کردوه ته وه ئاده میزاد توانای ئه وهی نه له یه کاتا برپای به دووشتی دژی یه کتر هه بی، چونکه ئه و شته پیچه وانه ی یاسای سروشته.

﴿ وَمَا جَعَلَ أَزْوَاجَكُمُ اللَّائِي تُظَاهِرُونَ مِنْهُنَّ أُمَّهَاتِكُمْ ﴾ وه خوا ئه و ژنانه ی ئه و تو ژنی ئیوه و، ئیوه زیهاریان له گه ل ئه کهن. وه ک میرد به ژنی خۆی بلای تو دایکی منی نه یگێراون به دایکی ئیوه، چونکه ژن به و ته یه نابی به دایکی راستی، به لام ووتی قه ده غه یه و بریتی

ته فسیری زمانا کۆبی

له سهر پیویست کراوه بهو مهر جانهی باسی نه کرئ له سوره تی (ئهلوجاده له) دا دوایی نهو رسته نه گهر میرده کهی کورپر ژنه کهی ته لاق نه دا پیویسته که فاره تی بو بدا بهر له وهی بجیته لای ژنه کهی. که فاره ته کهی نازاد کردنی بندهیه که نه گهر توانای بهنده نهبو شهست رۆژ له سهر یه که بهر ژوبی، نه گهر توانای نه وهیشی نهبو، خواردن بدا به شهست هه ژار.

﴿وَمَا جَعَلَ أَذْعِيَاءَكُمْ أَبْنَاءَكُمْ﴾ وه خوا کوری جگهی ئیوهی نه گپراوه به کوری راسته قینهی ئیوه، کوری راستی باوکی خویانن و، به ووتهی ئیوه نابن به کورتان، نهو جوژه کاره به زمانی عهره بی پیی نهوترئ (التبی).

﴿ذَلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِأَفْوَاهِكُمْ﴾ نهو شتانهی ئیوه نهیلین گفتوگۆیه کی بی ناوه رۆکه و به دهمتانا دی، نه ژنه کانتان نه بن به دایکی راسته قینهی ئیوه و، نه کوری جگهی خوتان نه بن به کوری راستی و کوری پشتی ئیوه. که واته زهید کورپ موحه مه د نی یه. به لکو کوری راسته قینهی حاریسه یه.

﴿وَاللَّهُ يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ﴾ وه ههر خوا راستی نه فهرموی، ههر خوایش شاره زایی ئاده میزاد نه کا بۆلای رینگهی راست، کوری جگهی خو کردن به کوری راستی ئیوه نابن و، ژنه کانیشتان نابن به دایکی راستی ئیوه.

﴿ادْعُوهُمْ لِأَبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ ئیوه نهو که سانهی ئیوه کردنتان به کوری خوتان بانگیان بکه ن بۆلای باوکی راستی خویان نه که بۆلای نهو که سانه کردونیان به کوری خویان، بانگی کردن نهوان بۆباوکی راستی خویان دادپهروه رتره له وهی ئیوه به دهه بیان به کوری خوتان.

﴿فَإِنْ لَمْ تَعْلَمُوا آبَاءَهُمْ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَمَوَالِيكُمْ﴾ دوایی نه گهر ئیوه نه تانزانی به باوکی راسته قینهی نهوان برای ئایینی و دۆست و نازاد کراوی ئیوه، دوایی ئیوه بهوان بلیین: نهی برای ئیمه، نهی دۆستی ئیمه.

﴿وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ بِهِ﴾ وه هیچ گوناھی له سهر ئیوه نه له شتیکا ئیوه له وه بهر به هه له نه زانیه وه کردوتانه بهر له وهی قه دهغه کراوه و، ووتوتانه کوری جگهی خو نه کرئ به کور.

﴿وَلَكِنْ مَا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾ به لام گوناھ له سهر که سیکه خراپهی نهو شته بزانی و به دهستیان قهست بیکا دوای قه دهغه کردنی و بلی: کوری جگه خو نه کرئ به کور. وه خوا خوش نه بی له که سی به هه له نهو شته بکا یا له بیری بجیته وه، خوا میهره بان و به به زهیه بو که سانی به دهستیان قهست نه بکه ن.

الَّتِي أُولَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجَهُمْ أَمْهَنَهُمْ

وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ
 مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُمْ
 مَعْرُوفًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٦﴾
 وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ
 وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿٧﴾
 لِيَسْأَلَ الصَّادِقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ وَأَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا أَلِيمًا

﴿ ٨ ﴾

﴿ النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ ﴾ پیغمهر چاکتر و له پیشتر و شایسته تره بؤ باوهر داران له خویشان و، به سود تره بویان و، پیوسته باوهر داران پهیره وی بکهن بهی ره خنه و بهی دل گرانی پیغمهر نه فرموی: باوهر ناهیتی هیچ به کی له تیوه هه تا هه مو ویستیکی دوی شتی نه که وی تو هی ناو ته بویان، دوا که وتن و پهیره وی کردنی شتی پیغمهر هی ناویتی پهیره وی کردنی شتی که له لایه ن خاوه هاتو نه که له لایه ن پیغمهر وه. که واته پهیره وی کردنی پیغمهر دژی سهر بهستی ئاده میزاد نیه و سهر بهستی زهوت نه کردون. ژنه کانی پیغمهر دایکی باوهر داران له ریز گرتیان و قه دهغه کردنی ماره کردیان، له جگه ی نه وانه دا وه که ژنانی بیگانه وان.

پیغمهر ﴿ ﷺ ﴾ دوو که سی نه کرد به برای به کتری، هدر کاتی به کیکیان بمردایه نه وه که ی تریان نه بو به میرات گری جگه ی خزمانی تری، نه و کاره به رده وام بو هه تا خوا ی مه زن فرموی:

﴿ وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ ﴾ وه خزمه نزیکه کانی پشی له پیشترن له میرات گرتندا له باوهر داران و کوچ که ران، هه تا خزمی نزیکتر هه بی میراتی مردو و به وان نادری، نه و فرمانه تو مار کراوه له نامه ی خوادا و، نه بی به و جو ره بی.

﴿إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُمْ مَّعْرُوفًا كَانَ ذَٰلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا﴾ ﴿مەگەر کاتی میرات ئەدرێ بەجگەی خزمانی نزیک کە ئێوە لە کاتی ژبانی خۆتان وەسیەتتان کردبێ و پاتانسپاردبێ هەندێ لە دارایی خۆتان دواى مردنتان بدرێ بە دوست و خزمانی دورى میرات نەگر، ئەو کاتە دروستە ئەوەی پاسبێرداوە بدرێ بە جگەی خزمانی نزیک، ئەو فرمانە بەردەوامە و، لەنامەی خوادا تۆمار کراوە، هەرکەسێ بێ فەرمانی ئەو کارە بکا تاوانبارە... (مَّعْرُوفًا) بە مانا وەسیەتە.

﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَابْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ﴾ ﴿وێ بیری ئەو کاتە بکەرەوێ ئێمە لە پێغمەرمان و لەتۆ و لەنوح و لەئێبراهیم و لەموسا و عیسی کورێ مەریەم پەیمانان لەوان وەرگرتووە کە پەیامی ئێمە پێگەیهێنن بە ئادەمیزاد و، بانگیان بکەن بۆلای پەرستنی خوا بەتەنها و نیازی پاکەوێ.

﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا لِّيَسْأَلَ الصَّادِقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ وَأَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ ﴿وێمە پەیمانیکێ زۆر بەتێمان وەرگرت لەو پێغمەرانە لەبەر ئەوەی خواى مەزن پرسیار ئەکا لەو پێغمەره راستانە لە راستی کردار و گفتوگۆی خۆیان و گەياندنێ پەيام بە ئادەمیزاد و، خواى گەوره ئامادهی کردوێ بۆ بێ باوەران سزایەکی خواهنی ئازار.

ناوبردنی نوح و ئێبراهیم و موسا و عیسا و موحمەد لە دواى پێغمەره کان لەبەر ئەوێ بە ئەوان گەورەترین پێغمەرانن، موحمەدی پێش ئەوانی تر خستوێ لەبەر ئەوێ بە ئەوان گەورەترە، هەموو پێغمەرانێ تر کاریان بەدەستووری نوح کردوێ، دواى بەدەستووری ئێبراهیم دوواتر بە یاسای موسا، دواى بەدەستووری عیسا، دواى ئەوان بەدەستووری موحمەد هەتا رۆژی دواى و دواى ئەو پێغمەره تر نایەت.

خواى مەزن لەم ئایەتەنەى دوایدا باسی جەنگی (ئەلئەحزاب) ئەکا، یا جەنگی (خەندەق) ئەو باسە لە ئایەتی (٩) ی ئەم سورتەوێ دەست پێ ئەکا تا ئایەتی (٢٧)، بە کورتی باسی ئەو جەنگە ئەکەین.

١- جوێ کان لە پاش کۆچی پێغمەر ﴿ﷺ﴾ لە مەکوێ بۆ مەدینە زۆرتر لە قورەیشیەکان رقیان پەرهی سەند بەرانبەر بە پێغمەر ﴿ﷺ﴾ بە تايهتی دواى دەرکردنی هۆزی بەنو نەزیری جوێ کان دواى دەرکردنی ئەوان دەستیان کرد بە هاندانی هۆزه کان عەرەب بۆ جەنگ کردن و بە گژاچوونی پێغمەر ﴿ﷺ﴾ بۆ ئەو مەبەستە کۆمەڵێ لە جوێ کان بە سەرۆکایەتی حویسە کورێ ئەختەب چوون بۆلای قورەیشیەکان لە مەکوێ، هانیاندا ن لەسەر جەنگ کردن و ووتیان ئێمەش هاویشیان ئەکەین بۆ جەنگ کردن لە گەڵ موحمەد و هاوڕێکانی، دواى قورەیشیەکان چوون بۆلای هۆزه کان غەفتان کە بریتی بوون لە هۆزی موړەو بەنو عامیرو بەنو فەزارەو ئەشجەع و سولەیم و، دواى چوون بۆلای ئەو هەموو هۆزانە تۆلەیان بەسەر

موسڵمانانەو هەبوو، هەموویان هاندان لەسەر دژایەتی کردنی پیغەمەر ﴿ﷺ﴾ بە هەموویانیان راگەیاندا کە قورەیشیەکان هاری کاریان ئەکەن بۆ ئەو مەبەستە و، توانیان کۆمەڵیکێ زۆر پێکەووە بنێن ژمارەیان گەشتە نزیکەی شەش هەزار کەس بە سەرۆکایەتی ئەبو سوفیان، ھۆزەکانی بەنو سەعدو کەنانەو ئەسەدیش لایەنی ئەوانیان گرت، بە هەموویان گەشتە دەهەزار کەسی ئازاو جەنگاوەر، بەرەو مەدینە کەوتنە رێ لەژێر ئالای ئەبو سوفیان، کاتێ گەشتە لای مەدینە پێک هاتن کە هریەکە لە ھۆزەکان بۆ ماوەی رۆژێ سەرۆکایەتی جەنگ وەرەگرتن یەک لە دوا یەک.

۲- کاتێ ئەو ھەوڵە گەشتە پیغەمەر ﴿ﷺ﴾ موسڵمانان بە بیستنی ئەو ئەندازە لەشکرە زۆرە سەرسامبوون کە سەربازو چاوەرێ ھوشتر و کەل و پەل جەنگ و چەکی زۆریان ھەیە، سەلمان لە رینگەو رێچکەکی جەنگی ئەزانی و فیری بوبو کاتێ لەناو فارسەکاندا بوبو، بە پیچەوانەیی عەرەبەکان بۆ سازدانی جەنگ نەزانبوون، دوا یی بە ئامازەیی ئەو بیرەیی سەلمان دەستیان کرد بە ھەلکەندنی خەنەق بەھەر چوار لای مەدینەداو، بە ئامۆژگاری سەلمان رازی بوون، بەم لاو لای مەدینەدا خەنەتیان لێدا، پیغەمەر (د.خ) ھاوکاری ھاوڕێکانی ئەکرد لە چال ھەلکەن و خۆل فرێداندا، بەجۆرێ ھەموو لەشی پێرۆزی تۆزای بوبو، چەند پیاوی لە دوورەکان خۆیان ئەدزییەو بە بیانوی بێ تواناییان بۆ جەنگ کردن، ھەندێ تریان بێ دەستور بەبێ ئاگاداری پیغەمەر ﴿ﷺ﴾ ئەچونەو بۆلای خێزانەکانیان، لە ماوەی شەش رۆژدا خەنەقەکیان تەواو کرد، ئەو خانوانە نزیکەی خەنەقە کە بوون چۆلیان کردن.

۳- قورەیشیەکان و تاقمەکانی تر توشیان بوو بە تووشی ئەو خەنەقەو، بۆیە نەیان توانی پەلاماری ناو شاری مەدینە بدەن، لە پشتی خەنەقە کەو چادریان ھەلداو سەرباز گەیان دانا، پیغەمەریش بەسێ ھەزار موسڵمانەو چوونە بەرانبەریان و پەشتیان دابەلای کێوی (سەلەو) کە کێوی بوو لای مەدینەو، سەرباز گەیان بۆخۆیان پێک ھینا، خەنەقە کە کەوتە نیوان ھەردوولایان، بۆ ماوەی چەن رۆژێ تریان بۆیە کتر ئەھاوشت، بەو جۆرەیی پێویستیوو ھیچ لایەکیان پەلاماری ئەو لاکەیی تریان نەئەدا.

۴- ئەو کاتە کاتی زستان بوو، سەرمای سەختی زۆر روی ئەداو پەیدا ئەبوو، کۆمەڵێ لە بێ باوەران وایان دانابوو لە ماویەکی کەمدا موسڵمانان بێبەربن و، بەسەرکەوتووی بگەرێنەو، ئەوێ ئەوان چاوەرپوانیان ئەکرد دەستی ئەدا بۆیان، حویەیی کورپی ئەختەب بۆی دەرکەوت ئەو ھەلە لە دەست دەرچێ بۆ ناگەرێنەو، بە ناچاری چوو بۆلای کەعبی کورپی ئەسەدی سەرۆکی بەنوو قورەیشی جووکان لە نزیك مەدینەو باشوری مەدینە کە لە نیوان ئەوان و موسڵماناندا پەیمانی ناشتەوایی ھەبوو، حویەیی باسی ئەو شتانەیی بۆ کردن کە بەھۆی موحمەدە جووکان تووشی بوون لە دەرەسەری زۆر، ووتی: چاوەرپوانی

تووشیوونی شتی خراپتر ئە کرێ ئە گەر تاقمی باوەرداران سەرکەون، داوای ئی کردن پەیمان لە گەڵ موسلماناندا بشکێتن و یارمەتیا نەدەن، ڕینگە بکەنەووە لەلایەن خۆیانەووە بۆ پەلاماردانی موسلمانان و وازی ئی نەهێنان هەتا داواکە ی وەرگیراوە، کینە ی جووەکان کلپە ی سەند لە دلیان و پەیمانەکیان شکاند.

۵- هەوآلی چونی حوبە ی و، پەیمان شکانی بەنو قورەیزە و یارمەتی دانیان بۆ تاقمەکان گەیشت بە پیغمەران ﴿ﷺ﴾. موسلمانان ترسیان ئی پەیدا بوو، پیغمەر ﴿ﷺ﴾ نوێنەری خۆ ی نارد بۆلای بەنو قورەیزە بە بەشداربوونی مەعازی سەرۆکی ھۆزی ئەوس، لە گەلیان کەوتنە باسکردنی پیغمەر ﴿ﷺ﴾ لە گەڵ کەعبدا، لە ئەنجامدا کەعب ووتی: پیغمەر چ کەسیکە؟ پەیمانی ئیوان ئیمە و موحمەد نەماوە، ھەردو لایان کەوتنە جێبەجێدان بە یە کەزی، سەعدی کوری مەعاز بە تورەییەووە گەراپەووە بۆلای موسلمانان.

۶- حوبە ی کوری ئەختەب چوبەووە بۆلای کۆمەلەکان ھەوآلی دانئ بە پەیوەستبون و ھاوکاری بەنو قورەیزە لە گەلیاندا، بەمەرجی مۆلەتی (۱۰) ڕۆژیان بدریتئ هەتا چەك و پتۆستی تر ئامادە ئە کەن، تاقمی بئ باوەران سئ تاقمیان لە خۆیان پتک هینا بۆ پەلاماردانی موسلمانان: ئینولئەعوەری سولەمی لە سەرۆکی شیوی مەدینە لای خۆرھەلاتەووە، تاقمی ئەلعوبەینە ی ئەلغەزادی لە خوارەووی شیوی مەدینە ی خوار ئاوی مەدینە، تاقمی ئەبو سوفا ن لەبەردەم خەنەقە کەووە پەلاماری موسلمانان بەدەن .

۷- موسلمانان ترسی زۆریان ئی پەیدا بوو کە دوژمن لە سەرەووە لە خوارەووە پەلاماریان بەدەن، دانیشتوانی مەدینە ھەموویان گومانی مەترسیان ئی پەیدا بوو، ھەر کۆمەلێکیان بە جۆری: دوورەووەکان شارەووی دلی خۆیانیا ن لە کینە دەربەری و، ئەیان ووت: موحمەد بە ووتە ی خۆ ی گەنجی کیسرا و قەیسەر داگیر ئەکا کەچی ھیچ کەسئ لە ئیمە ناتوانئ بچیتە دەروەو بۆ سەر ئاو، ھەندئ تریان ئەیان ووت: ناموسی ئیمە پێشانگای دوژمنانە بۆ پەلاماردانیان، بە پیغمەریان ئەوت: دەستورمان بئ بەدە بچینەووە بۆلای خێزانە کاغان ھەتا بەرگری لە ناموسی خۆمان بکەین. لەلایە ترەووە ھورەو گیانی ئازایی بەرزبویەووە لە ئیوان تاقمەکانی بئ باوەران بە جۆری لە جینگە یەکی تەنگەلانی خەنەقە کەووە پەرینەووە بە ئەسپەکانیانەووە، یە کئ لەوان عەمری کوری عبدودی ئەلعامیری بوو کە بە ھەزار جەنگاوەر ئەژمێرا لە گەڵ عەکرەمە ی کوری ئەبو جەھل، داوی علی ئەبو تالیب عەمری کوشت، ھاوڕێانی بەرەو دووا رایان کرد.

۸- پیغمەر ﴿ﷺ﴾ وای بە چاک زانی ژیریەتی بە کاربەیتئ بە جگە ی چەك بۆ ئەو جەنگە. فەرەمۆ بە نوعەیی کوری مەسعود. بە راستی تۆ یە کیکئ لە ھۆزی غەفتان. بەلکو ئە گەر ئەتوانئ بئ باوەران پارچە پارچە بکەیی و تیکیان بەدە ی، داوی نوعیم چوو بۆلای ھۆزی

بەنوقورەيزەى جوەكان و، لەووە بەر ھاوړى و دۆستى ئەوانبوو، نەيان ئەزانى مۇسلمان بوو، دۆستايەتى كۆنى بىرخستنهو، لە پاشا بەوانى ووت: ئەگەر ئێوە يارىدە بدەن لە دژى موحەمەد ئەبى بزانن كە قورەيشيەكان و ھۆزى غەفتان ناتوانن درېژە بە مانەوہى خوڤان بدەن ليرەو ئەگەر ئېنەوہ بۆلاى جيگەى خوڤان، ئېوہ بە تەنھا رووبەرپرووى موحەمەد ئەبنەوہ، تواناى ئەوہ تان نابى و تۆلە تان لى ئەكاتەوہ. من نامۆزگارى دۆستانە تان ئەكەم كە ئېوہ دەست بە جەنگ مەكەن ھەتا كۆمەلەى لە پياوہ گەورەكانى قورەيش و غەفتان بە بارمتە لەلاى خۆتان دايان ئەنن ھەتا نەتوانن ھەلبن، ھۆزى بەنو قورەيزە بە گفتوگۆى نوعيم پازى بوون. لە پاشا نوعيم چو بۆلاى قورەيشيەكان، بەوانيشى ووت: خو ئېوہ ئەزانن دۆستايەتى من و ئېوہ نەپنى نە لاتان. بە تايەتى من موحەمەد خۆش ناوى، من شتى ئەزانم پيويستە لەسەرم پيتان بگەيەنم، داوام واىە كەس نەزانى، ئەوانيش ووتيان: ئيمە بە دلى تۆ ئەكەن، نوعيم ووتى: بەنو قورەيزە لەو كارە كرديوانە لە شكاندنى پەيمانە كەيان لەگەل موحەمەد لى پەشيمانن، ئەوان ھەولئى دۆستايەتى ئەدەنەوہ لەگەل موحەمەد كە ھەندى لە پياوہ گەورەكانى ئېوہ بدەن بە دەست موحەمەدەوہ بيان كۆزى، بەمەرچى ئەوان لەگەل موحەمەد بىن ھەتا ئېوہ بنەپر ئەكا، نامۆزگارى ئەكەم: ئەگەر بەنو قورەيزە نارديان بۆلاتان و، داواى يارمەتيان لە ئېوہ كرد كەسيان نەدەنە دەست. لەپاشا چوبۆلاى ھۆزى غەفتان، ووتى: ئەى خزماني غەفتان: ئېوہ ھۆزو خزمى منن و خۆشەويستين كەسى منن، ييگومان وائەزانم بپوام پى ئەكەن، ئەوانيش ووتيان: تۆ راست ئەكەى، نوعيم ووتى بەوان: ئەو شتى بە قورەيشيەكانى ووتبوو، لە بارەى بارمتەوہ، ووتى ھيوام واىە كەس نەدەن بە بارمتە بە بەنو قورەيزە، لە پاشا ئەبو سوفيان و سەرۆكەكانى غەفتان پياويكيان نارد بۆلاى ھۆزى بەنو قورەيزە بەوان بلى: مانەوہ مان ليرە درېژەى كيشاوہ، ئيمە واى بە چاك ئەزانن بەيانى پەلاماريان بدەين لەناكاودا، بەنو قورەيزەكان ووتيان: بەيانى شەمەيە ئيمە ناتوانن جەنگ بكەين، دووبارە ئيمە ناتوانن جەنگ بكەين ھەتا ئېوہ لە پياوہ گەورەكان تان ھەندىكيان بە بارمتە لامان دانەنن، ئەو كاتە بپرواتان پى ئەكەين، دوايى قورەيشيەكان و غەفانيەكان ووتيان: بەخوا نوعيم ي كورى مەسعود راستى كرد.

۹- دووايى شەو داھات، رەشەبايەكى زۆر گران ھەلئى كردو بارانيكى زۆر بارى و ھەورە گرمەو بريسكەى زۆر دەستى پى كردو زەوى روون كردهو، بەو بۆنەوہ چادري تاخمەكان پارچە پارچە بوون و مەنجەل و كاسەو كەوچكيان شكاو ترسى زۆريان لى پەيدا بوو، فريشتهكان لە ھەر چوارلاوہ دەستيان كرد بە (اللہ أكبر). بە جوړى واكەوتە دەرونى تاخمەكانەوہ كە مۇسلمانان پەلاماريان ئەدەن، مۇسلمانانيش بە ھەليان زانى دايان بەسەريانا دوايى ئەبو سوفيان بانگى كرد لە تاخمەكەى خو: بە گورجى باركەن با

برۆینهوه. تاقمه کان به پهلهو به گورجی به گوێرهی توانای خوێان، کهل و پهلی خوێانیان دا بهسەر کۆلیاناو رۆیشتن، رۆژ بویهوه وه موسلمانان چاویان به تاقه کهسی نه کهوت له تاقمی بی باوهراڻ و، هیچ سودیکیان دهست گیر نه بوو، خوا موسلمانانی سه رخست.

١٠- پێغه مەر ﴿ﷺ﴾ دوایی چونهوهی تاقمی بی باوهراڻ بیری له کردهوهی بهنو قورهیزه کردهوه که پهیمانه کهیان شکاندوه، چونکه نه گەر تاقمی بی باوهراڻ رایان نه کردایه پشتیوانیان نه کردن له دژی پێغه مەر ﴿ﷺ﴾، بۆیه کاتی نیوه رۆ پێغه مەر فرهمانی دا جار بدری پێوسته موسلمانان هه موویان نوێژی عهس نه کهن ههتا نه گه نه لای هۆزی بهنو قورهیزه، موسلمانان هه چهنده ماندوی ئابلقه ی زۆریشبوون به گورجی چونه دهره وه، ئابلقه ی قلاکانی بهنو قورهیزه یاندا، بۆ ماوه ی بیست و پینچ شهو، له دوایدا هیچ جوړه تیر نازییه روی نه دا، هۆزی بهنو قورهیزه تنگیان پێ هه ل چنرا، نه یان توانی له قلاکانیان بینه دهره وه، کاتی زانیان مانده وایان له قلاکانیا سودیان پێ نابه خشی بیریان له به سه رهاتی پاشه رۆژی خوێان کردهوه. بهر له هاتی تاقمی بی باوهراڻ بهنو قورهیزه هاوسویندی هۆزی نه وسبون، به گومان خوێان وایان دانابوو له مه وپاش نایه ل تروشی خراپه بن، ههروایشبوو، تاقمی له هۆزی نه وس چوون بۆلای پێغه مەر ﴿ﷺ﴾، به پێغه مهران ووت: بهنو قورهیزه هاو سویندی ئیمه ن، داوایان له پێغه مەر کرد: ههروهك له وهو بهر هۆزی بهنو قهیناعی جوهره کان هاو سویندی هۆزی خه زرجبوون به ره لای کردن، ئیشتاش هۆزی بهنو قورهیزه ی هاو سویندی نه مانیش به ره لا بکا، پێغه مەر فره مووی به هۆزی نه وس: ئیوه رازی ئه بن کهسی له خوێان بکهن به فره مان ره وای خوێان و پهیرهوی بکهن، هه رشتی ئه و کهسه بریاری له سه ردا هه موویان به و بریار رازی بن، هۆزی نه وس و ویتیان: به لێ: ئیمه به و بریاره رازی ئه بین، ئه وانیش به جوهره کانیا ووت: کهسی دیاری بکهن بۆ خۆتان بۆ ئه و کاره، ئه وانیش سه عدی کوری مه عازیان هه لێژارد، له بهر به دبه ختی خوێان له بیریان نه ما بوو کاتی سه عد چو بۆلایان گفتو گۆی خراپیان لی پهیدا بوو بوو، کاتی پهیمانه کهیان شکاند بوو، گفتو گۆی ناره وایان به پێغه مەر وتوو، سه عد به لێنی لی سه ندن هه رشتی ئه و بیلێ به دلی بکهن، ئه ویش فرهمانی دا هه موویان له قلاکانیان بینه دهره وه، چه که کانیا فری بدن، ئه وانیش به و کاره هه لێسان، دوایی سه عد فرهمانی دا پیاوه کانیا بکوژن و ژنه کانیا دیل بکریڻ و داراییان بهش بکریڻ. کاتی پێغه مەر گه راپه وه بۆ مه دینه هه موو پیاوه کانی بهنو قورهیزه ی له هه ندی خانوه کانی یاریده راندا به ند کردن، دوایی فرهمانیان دا چالێکیان هه لکه ند، جوله کانیا تاقم تاقم ئه هیئاو ئه درا له سه ریان، یه کێ له وانه له سه ری درا حوبه ی کوری ئه خته ب و که عی کوری نه سه دبوو، ژماره ی کورژاوه کانیا گه یشته نزیکه ی حه وسه د کهس، له دوایدا ته ره مه کانیا له و چاله دا نیژان، ژن و منال و داراییان به شکرا به سه ر موسلماناندا، له دوا ی دهر کردنی پینچ یه کی داراییان که خراپه ناویه ی تو له ماله وه .

بەو جۆرە ی باسکرا کۆتایی بە جەنگی ئەلنە حزاب هینرا، لەمەو دووایش خوای مەزن لەو باوەرەو ئەفەرموی:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَتْكُمْ
جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللَّهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٩﴾ إِذْ جَاءُوكُم مِّنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ
مِنْكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ
وَتَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظُّنُونًا ﴿١٠﴾ هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا
زِلْزَالًا شَدِيدًا ﴿١١﴾ وَإِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم
مَّرَضٌ مَّا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا ﴿١٢﴾ وَإِذْ قَالَتْ طَائِفَةٌ
مِّنْهُمْ يَا أَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُوا وَيَسْتَأْذِنُ فَرِيقٌ
مِّنْهُمُ النَّبِيَّ يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ إِن يُرِيدُونَ إِلَّا
فِرَارًا ﴿١٣﴾ وَلَوْ دَخَلَتْ عَلَيْهِمْ مِّنْ أَقْطَارِهَا ثُمَّ سَأَلُوا الْفِتْنَةَ
لَا تَوْهًا وَمَا تَلَبَّثُوا فِيهَا إِلَّا بَسِيرًا ﴿١٤﴾ وَلَقَدْ كَانُوا عَاهِدُوا
اللَّهَ مِنْ قَبْلُ لَا يُؤْلَوْنَ إِلَّا دَبْرًا وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ مَسْئُولًا ﴿١٥﴾

﴿يا أيها الذين آمنوا اذكروا نعمة الله عليكم﴾ ئه ی که سانیکی ئەو تو باوەرتان هیناوه: ئیوه بیرى چاکه ی خوا بکه ن بە سەرتانەو، کاتێ هاتن بۆلای ئیوه چەند لەشکرێک لە قورەیشیە کان و غەتفان و کەنانەو جوە کان کە نزیکە ی (١٠) هەزار کەس بوون ئەیان و یست روناکی ئیسلام بکۆژێننەو لە ناوتان بین.

تەفسیری زمانکۆیی

﴿فَارْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا﴾ دواپی ئیمە رەوانەمان کرد بۆ سەریان بایەکی سەخت، بە جوژی چادەرە کانیانی بە سەردا روخان و پارچە پارچە کردن، بۆیشم رەوانە کردن چەند لەشکرێ لە فریشتەکان ئیوە نەتان ئەبینن و خوا ئاگادارە بەشتی ئیوە ئەیکەن لە هەلکەندنی خەنەق کە خۆتانی بێ پارێژن و، ئەزانێ بە پەنا بردنتان بۆلای خوای مەزن.

﴿إِذْ جَاؤُكُمْ مِنْ فَوْتِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ﴾ بیری کاتی بکەنەو لەشکری دژومن هاتن بۆلاتان لە سەرهووی شیوە کە لای خۆرەلاتی مەدینەو، لە خوارەووی شیوە کە لای رۆژئاوای مەدینە.

﴿وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَتَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظُّنُونَا﴾ بیری ئەو کاتە بکەنەو چاوە کانتان هەر تەماشای لای دژمنی خۆتانیان ئەکرد بەلای راست و بەلای چەپاو، لە ترسانا تەماشای هیچ لایەکی تەرتان ئەنە کردو، لە ترسانا دلان لە جینگەیی خۆیا نەمابو گەیشتبو قورگتان، چونکە سی ئادەمزا لە کاتی زۆرترسا بەرز ئەبیتەو بۆ کۆتایی قورک و، ئیوە چەندین گومانی جوړاوجۆرتان ئەبرد لە سەرهووتن و ژێرکەوتن: باوەردارانی پاک ئەیانزانی خوای مەزن بەلێنی خۆی ئەباتە سەرو ئاینی خۆی سەرئەخا، بێ باوەردان و دووروان و باوەر لاوازان گومانیان وابوو نەگبەتی موسڵمانانی گرتووە موحەمەد لەناوئەچێ.

﴿هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا زَلْزَالًا شَدِيدًا﴾ ئا لەو کاتە ناسک و گرانی دا باوەرداران تاقی ئەکرێتەو، باوەرداران لە ترساو لە زۆری دژمن جم و جولیانی پێ ئەکەوی زۆر بەسەختی و بە گرانی.

﴿وَإِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا﴾ وه ئیوە بیری ئەو کاتە بکەنەو کە دووروان و کەسانێکی ئەوتۆ نەخۆشی و لاوازی باوەری لە دلیانابوو ئەیان ووت: خواو پیغمەری خوا مۆزدەیان ئەنەدا بە ئیمە مەگەر هەربۆ فریودانی ئیمە بوو، بەلێنیکی پوچ دەرچوو، ئەبووت ئیمە گەنجی کیسراو قەیسەر داگیرئەکەین کەچی ئیمە ناتوانین بچین بۆ دەرەو.

﴿وَإِذْ قَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ يَا أَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُوا﴾ وه بیری ئەو کاتە بکەنەو: کۆمەلێ لە دوورپووەکان کاتی پیغمەرو هاوریکانی دەستیان کرد بە کەندنی خەندەق ئەیان ووت: هەلکەندنی خەندەق بێ سوودەو، ڕینگە لە جەنگ ناگرێ و، دوای هاتنی لەشکرێ بێ باوەردان ووتیان بە جەنگاوەری باوەرداران ئەی دانیشتوانی یەسریب ئیوە توانای وەستان و جەنگ کردنتان نیە لە گەل ئەم لەشکرە زۆرو بەهێزەدا، دواپی ئیوە بگەڕێنەو. بۆناو مەدینە و بۆناو خاوەن خێزانی خۆتان. یەسریب ناوی مەدینە بەر لە هاتنی پیغمەر بۆ مەدینە، ناوێراوە بەناوی پیاوی لە عەمالیفەکان کە بە ناوی یەسریب بوو کە بە مانا ترساندنە، بۆیە پیغمەر ناوێ کە لای گۆری بە (طیبة).

﴿ وَیَسْتَأْذِنُ فَرِیقٌ مِنْهُمْ النَّبِیَّ یَقُولُونَ إِنَّ بُیُوتَنَا عَوْرَةٌ وَمَا هِیَ بِعَوْرَةٍ إِنْ یُرِیدُونَ إِلَّا فِرَارًا ﴾
 وه تاقمی له دووروه کان داوای دهستوریان نه کرد له پیغمهه که بگه رینه وه بۆ ناو
 خیزانه کانیان و، نه لئین: به راستی خانه کانمان له دهر وه وه یه بۆیه دزوتیر نه یان گریته وه وایم
 نین، پیغمهه دهستوری بی نه دان بۆ چاودیریان. به لام خوای مه زن به دروی خسته وه و،
 دوروی نه وانی ناشکرا کردو فیرموی: خانه کانیان به دهر وه وه یه و، نه وان هیچ مه به سستیکیان
 نیه مه گهر نه وه نه بی رابکه ن و خویان له جهنگ رزگار بکه ن.

﴿ وَلَوْ دُخِلَتْ مِنْ أَفْطَارِهَا ثُمَّ شُتِلُوا الْفِتْنَةُ لَأَكْثَوْهَا وَمَا تَلَبَّثُوا إِلَّا قَلِيلًا ﴾ وه نه گهر له هه موو
 لایه کی مه دینه وه دوژمنانی نیسلام به یترینه سهر خانه کانیان و، له پاشا له لایه ن دوژمنانی
 نیسلام وه داوا له و دووروانه بکری له نایینی نیسلام وه رگه رین و جهنگ بکه ن له گه ل
 موسلمان و بی نایینی خویان رابگه یه نین، به راستی په نا نه به ن بۆلای بی باوه ری و، له نایینی
 خوا وه نه گه رین کوتوپر مه گهر ماوه یه کهم راوه ست.

﴿ وَلَقَدْ كَانُوا عَاهِدُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلِ أَنْ یُؤْتُوا الْأَذْبَارَ وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ مُسْتَوْثًا ﴾ وه هه ندی له
 دووروه کان بهر له جهنگی خه نده ق کاتی وستیان له جهنگی ئوحودا رابکه ن به لئینان دابوو
 به پیغمهه ری خوا به ره و دوا نه گه رینه وه و جهنگ بکه ن له خزمه ت پیغمهه ردا هه تا مردن و،
 جاری تر کاری وانه که ن و، به لئینان به خوای مه زن له رۆزی دوایدا پرسیری بۆ نه و کری
 و، دووایی پیوسته نه و به لئینه جی به جی بکری.

قُلْ لَنْ یَنْفَعَكُمُ الْفِرَارُ إِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ وَإِذَا
 لَا تُمْنَعُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٦﴾ قُلْ مَنْ ذَا الَّذِی یَعْصِمُكُمْ مِنَ اللَّهِ إِنْ
 أَرَادَ بِكُمْ سُوءًا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً وَلَا یُحِذُّونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ
 وَلِیًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧﴾ قَدْ یَعْلَمُ اللَّهُ الْمُعَوِّقِینَ مِنْكُمْ وَالْقَائِلِینَ
 لِإِخْوَانِهِمْ هَلْ یَلْتَمِئُونَ أَمْ لَا یَأْتُونَ الْبَاسَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٨﴾ أَشِحَّةً
 عَلَیْكُمْ فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ رَأَیْتَهُمْ یَنْظُرُونَ إِلَیْكَ تَدُورُ أَعْیُنُهُمْ
 كَالَّذِی یُغْشَى عَلَیْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَإِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ سَلَقُواكُمْ
 بِالسِّنَةِ حِدَادٍ أَشِحَّةً عَلَى الْخَیْرِ أُولَئِكَ لَمْ یُؤْمِنُوا فَأَحْبَطَ

اللَّهُ أَعْمَلَهُمْ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿١٩﴾ يَحْسَبُونَ الْأَحْزَابَ لَمْ يَذْهَبُوا وَإِنْ يَأْتِ الْأَحْزَابُ يَوَدُّوا لَوْ أَنَّهُمْ بَادُونَ فِي الْأَعْرَابِ يَسْأَلُونَ عَنْ أَنْبَائِكُمْ وَلَوْ كَانُوا فِيكُمْ مَا قَاتَلُوا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٢٠﴾

﴿ قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمْ الْفِرَارُ إِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ وَإِذَا لَا تُمْتَعُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴾ ﴿ تَوْبَهُو كهسانه بلی ههلدین له جهنگدا: را کردن و ههلهاتن سود به ئیوه ناگهی نهی نه گهر ئیوه رابهکن له مردنی جیگهی خوئان یا له کوشتنی جهنگداو، ههلهاتن تهمهنی ئیوه دریژ ناكاو، نه گهر ئیوه رزگارتان بی له کوشتنی جهنگدا ئیوه ناژین و رانابوژن مه گهر ماوهیه کی کهم، دواپی له کاتی دیاری کراوی خوئانا نه مرن و، نه خرینه دوزه خ.﴾

﴿ قُلْ مَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُمْ مِنَ اللَّهِ إِنْ أَرَادَ بِكُمْ سُوءًا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً ﴾ ﴿ تَوْبَهُو دووروانه: چ که سینکی نهوتویه له جگهی خوا ئیوه پباریژی له خراپه نه گهر حوا بیهوی ئیوه تووشی شکان بکا له جهنگدا، یا بیهوی تووشی ئیوهی بکا چاکه و سهر کهوتن؟.﴾

﴿ وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴾ ﴿ وهدهستیان ناکهوی بو خوئیان له جگهی خوا میهن هیچ دوستیک و هیچ یارمهتی دهری رزگاریان بکا له کاتی توشبونی نازارداو، نازاره که بگریتهوه له وان؟.﴾

﴿ قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الْمُعَوِّقِينَ وَالْفَائِلِينَ لِأَخْوَانِهِمْ هَلَمْ إِلَيْنَا ﴾ ﴿ بهراستی خوا ئهزانی بهو کهسانه دووروان و خوئیان لانهدهن له جهنگ کردن و نارون بو ههلهکهندن خندهق و، ئهزانی بهو کهسانهیش به برا دهره کانی خوئیان ئهلین: وهرن بولای ئیمه و، واز له یارمهتی دانی موحه مهده بهین و، به خووشی بژین، موحه مهده و تاقمه کهی له ناو نهچن و بهر گهی ئهم له شکره زوره ناگرن .﴾

﴿ وَلَا يَأْتُونَ النَّاسَ إِلَّا قَلِيلًا أَشِحَّةً عَلَيْكُمْ ﴾ ﴿ وههوه دووروانه نارون بو جهنگ کردن مه گهر ماوهیه کی کهم، ههرئه وهنده موسلمانان بیان بین، له پاشا ئهرونده بولای خیزانه کانیان به شداری جهنگ ناکهن، نهوه دووروانه رژدو چروکن یارمهتی ئایینی خوا نادهن به دارایی خوئیان و خویشیان ناچن بو جهنگ و یارمهتی ئیوه نادهن، خو دزینه وه له جهنگ بو بهرزبونه وهی ئایینی ئیسلام لی بوردنی بونه لای خوا میهن.﴾

﴿ فَاِذَا جَاءَ الْخَوْفَ رَأَيْتَهُمْ يَنْظُرُونَ اِلَيْكَ تَدُوْرُ اَعْيُنُهُمْ كَالَّذِي يُفْشِي عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ ﴾
دوایی کاتی بهاتییه شتی چاوه پروان نه کرا له ترسی دوژمن، یا له تو بترسانییه، تو ئه و انت به
جوژی ئه بیینی چاوی خوئیانیان نه سوپانه وه به چه پاو به راستا له ترسانا به وینهی که سیکی
ئه و تو بیهوژی به سهردا بیټ له کاتی سهره مهرگدا.

﴿ فَاِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ سَلَقُوْكُمْ بِالْسِّنَةِ جِدَادٍ اَسْحَاحٍ عَلٰى الْخَيْرِ ﴾ دوایی کاتی ترسی
دوژمن پویی و که و تنه خوژی به زمانیکی تیژو کراوه ئازاری ئیوه ئه دهن به گفتوگوی
خراپ و ناله بارو له دانیشتنی خوئیانا جنیوتان ئه دهنی زور به بیټ شهرمانه، ئه و دوو پروانه
له کاتی بی ئومیدیا ترسنوکن. به لام له کاتی به شکردنی دهست که و تا گفتوگو له سهر به ش
ئه که و ، دهنگ بهرز ئه که نه وه و، ناره زایه تی خوئیان ده رئه برن و ئه لئین: ئیمه شایسته یین
به وهی به شداربین له و دهست که و تانه دا، برژد و چروکن له سهر چاکه کردن.

﴿ اَوَلَيْكَ لَمْ يُؤْمِنُوْا فَاحْبَطِ اللّٰهُ اَعْمَالَهُمْ وَكَانَ ذَلِكَ عَلٰى اللّٰهِ يَسِيْرًا ﴾ ئه و که سانه به نیازی
پاکه وه باوه ریان نه هیناوه، دواي خوا پاداشتی کرده کانیانی پوچ کرده ته وه، چونکه له بهر
خوا له گهل ئیوه نه بوون و، پوچ کردنه وهی پاداشتی کرده وه کانیان ئاسانه له سهر خواو،
سته می تیډا نیه هه تا بهرده و امین له سهر بی باوه ری و دوو روی .

﴿ يَحْسِبُوْنَ اَنَّ الْاَحْزَابَ لَمْ يَذْهَبُوْا ﴾ ئه و بی باوه رو دوو پروانه گومان ئه بهن له بهر
ترسنوکی خوئیان ئه و تاقمه بی باوه رانه نه رویشتون و نه گهراونه ته وه و نه شکاون و به
ئومیدی ئه و ن موسلمانان نه میئن.

﴿ وَاِنْ يَّاتِ الْاَضْرَابُ يَوَدُّ لَوْ اَنْهُمْ بَادُوْنَ فِي الْاَغْرَابِ يَسْأَلُوْنَ عَنْ اَلْبَائِكُمْ ﴾ وه نه گه
جاری تر تاقمه بی باوه رکان بگه رپنه وه بولای مه دینه ئاوات ئه خوازن دوربن له مه دینه وه
له دهشتابن له ناو عه ره به دهشته یه کاند، پرسیار له ها تو چو که ران بکه ن له شتی موسلمانان
توشیان بیټ و هه والی ئیوه بدا به و ان.

﴿ وَلَوْ كَانُوا فِيْكُمْ مَا قَاتَلُوا اِلَّا قَلِيْلًا ﴾ وه نه گه ر ئهم جاره ییش له ناو ئیوه دابن و جهنگ
دهست بی بکاته وه جهنگ له گهل ئیوه ناکه ن مه گه ر ماوه یه کی که م، هه تا ئیوه بیان بینن.

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ
حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ
الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيْرًا ﴿٤١﴾
وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُوْنَ الْاَحْزَابَ
قَالُوْا هٰذَا مَا وَعَدَنَا اللّٰهُ وَرَسُوْلُهُ
وَصَدَقَ اللّٰهُ وَرَسُوْلُهُ وَمَا زَادَهُمْ
اِلَّا اِيْمَانًا وَتَسْلِيْمًا ﴿٤٢﴾

ئوهوی شایانی یاسی پیغمهر ﴿ ﷺ ﴾ بهر له هاتنی تاقمی بی باوهرداران فدرموی به
موسلمانان: لهمهو پاش ئیوه تووشی ئازار نهبن و، بی باوهرداران و بت پهستان یاریدهی
یه کتری نهدهن بۆ بنهبری موسلمانان، کاتی موسلمانان چاویان کهوت بهو تاقمانه هدر چوار
لایان لی گرتوون ووتیان: ئا ئهمهیه: ئهو بهلینهی خواو پیغمهر دابویان به ئیمه.

﴿ وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا ﴾ وه توشبونی ئازاری سهخت و بینینی ئهو تاقمه زۆرهی
بی باوهرداران هیچ شتیکی بۆ باوهرداران زۆر نه کرد مه گهر باوهرهتیان به خواو برپواکردن به
بهلینی خواو خو بهدهستهوه دان به فدرمانه کانی خوای مهزن.

﴿ مَنِ الْمُؤْمِنِينَ رَجُلٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ ﴾ هه ندیکن له باوهرداران چهند پیاوی
برویان بهو شته هه بوو ئهوان بهلینیان دابوو به خوا له سههر جی به جی کردنی که پراوه ستانه
له گهل پیغمهر بۆ جهنگ کردن له بهر ئهو بهلینه دا بومان له بهر رهزامه ندی خوای گهوره.

﴿ فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا ﴾ دواپی هه ندی لهو باوهرداران
له بهلینی خویان بونه وهو به جییان هینا کهسانی مردن یا کوژران بهر له روداوی جهنگی
تاقمه کان، له جهنگی ئو خودو جگهی ئو خودا، ههیشیانه که سی چاوهروانی کوشتن یا
سههر کهوتن نه کاو، باوهرداران پهیمانی خویان تاگۆرن به هیچ جوهره گۆرانی گومانیان
له سههر کهوتندا نیه.

﴿ لِيَجْزِيَ الصَّالِحِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ إِنْ شَاءَ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنْ كَانَ اللَّهُ عَظِيمًا رَحِيمًا ﴾ بهراستی خوا فدرمان ئه دا به جهنگ کردن له ریگهی خوا دا له بهر ئوهوی پاداشتی
باوهرداران پاست بداته وه له رۆژی دوایدا به هوی راستی خویانه وه له جیهاندا، چونکه
هیچ شتیکیان نه گۆریوه له وهی پیوستیان کردبوو له سههر خویان و، له بهر ئه وهیش سزای
دورپوان بدا نه گهر ئاره زویان وابوو بمرن له سههر دووروی یا یارمه تیان بدا بۆلای په شیمان
بوونه وه. بهراستی خوا خوش ئه بی لهو که سانهی په شیمان نه بنه وهو خوا وهی به زهیی و
میهره بانیه بۆیان.

﴿ وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوا خَيْرًا ﴾ وه خوا کهسانیکی ئه وتو باوهرداران
نه هینابوو لهو تاقمانه هاتن بۆ سههر باوهرداران بهرق و کینهی خویانه وه گهراندیه وه بۆلای
جیگهی خویان و هیچ چاکه یه کیان دهست نه کهوت و به ئاواتی خویان نه گهیشتن و به سههر
شۆری گهرانه وه.

﴿ وَكَفَىٰ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا عَزِيزًا ﴾ وه به سهه بۆ باوهرداران خوا ئه و
جهنگه لهوان لابدا به هوی نارذنی پایه کی سهخت و رهوانه کردنی فریشته کان بۆ یارمه تی
دانیان و، خوا زۆر به توانایه و زۆر به دهسته لاته یارمه تی باوهرداران ئه داو تۆله له بی باوهر
ئه سیتی.

﴿ وَأَنْزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُوهُمْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ ضِيَاصِيهِمْ وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ ﴾
 وه خوا که سانیکی نهوتو له خاوهن نامه کانی بهنو قورهیره یارمه تی تا قمه بی باوهره کانیان
 دابوو له قه لاو کوشکه کانی خو یان هینانیانه دهره وهو، ترسی فره دایه دلپانه و بیم و خه فته
 دایگرتن .

﴿ فَرِتَبًا تَقْتُلُونَ وَتَأْمُرُونَ فَرِيقًا ﴾ ئیوه تا قمیکتان له بهنو قورهیزیه کان کوشت که بریتی
 بوون له پیاهه کانیان و، ئیوه تا قمی ترتان له وان دیل کردن که بریتی بوون له مناله کانیان و
 ژنه کانیان. کورژاوه کانیان گه یشته جهوت سه د کهس.

﴿ وَأَوْزَكْنَكُمْ أَرْضَهُمْ وَدِيَارَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ وَأَرْضًا لَمْ تَطَّوُّوها وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴾
 وه خوا ئیوه ی موسلمانانی داناو کردی به میرات بو ئیوه کشت و کال و کوشک و قه لا کان
 و دارایی بهنو قورهیزه، زهویکی تر ئیوه دانه یشتوون له ناویا له مهو بهر خوی ئیوه ی له ناودا
 وهک زهوی خه یسه له سالی جهوتی کوجیدا، دواتریش زهوی فارس و روم و، خوا
 ده سه لاتی هدیه به سه ر هه موو شتیکا.

بو زانین: وهک له مهو بهر باسمان کرد هوزی بهنو قورهیزه ی جوه کان دانیشتوی مه دینه و
 نه م لاو نهو لای مه دینه بوون و هاو په یمانی موسلمانان بوون، به لام کاتی تا قمه بی باوهره کان
 له سالی چواری کوجیدا هاتنه سه ر مه دینه بو بنه بر کردنی موسلمانان، بهنو قورهیزه کان
 په یمانه که یان شکاندوو بهراشکاوی یارمه تی بست په رسته کانیانداو ده ستیان گرتن له ژدی
 موسلمانان، کاتی خوا جهنگی تا قمه بی باوهره کانی لا دا له موسلمانان، پیغه مه ر (د.خ)
 فه رمانی دهر کرد بو موسلمانان بچه دهره وه بو سه ر هوزی بهنو قورهیزه، کاتی له شکری
 ئیسلام گه یشته لایان چونه ناو قه لا کانیانه وه دهر گایان له خو یان پیوه دا. پیغه مه ر فه رموی:
 یا نه بی موسلمان بن، نهو کاته وینه ی موسلمانان له قازانج و له زیاندان، یا پیویسته
 خو یان بدن به ده سه وه یا جهنگ بکه ن له گه ل موسلماناندا، سه رو کی بهنو قورهیزه که عی
 کوری نه سه د بهوانی ووت: موسلمان بن و باوهر به پیغه مه رایه تی موحه مه د بهین و،
 ووتیشی سویندم به خوا: بهراستی رون بویه وه بو ئیوه که پیغه مه ر نیروای خوا یه و، نهو
 پیغه مه ریه له ته وراتا باسی نیشانه کانی کراوه. به لام نه وان وازیان نه هیتاو ووتیان: ئیمه واز
 له ئایینی خو مان ناهیتین و بهر ده وام نه بین له سه ر ئایینی خو مان .

تابلوقه که یان (۲۵) روژی خایاند، نهو هوزه نریکونه وه له ناو چون و ترس و بیمیان
 په ری سهند، بویه له و کاته دا داوایان له پیغه مه ر کرد به نازادی و سه ر به ستی خو یان به بی
 زور لی کردنیان بچه ژیر فه رمانی سه عدی کوری مه عاز سه رو کی هوزی نه وس، هدرشتی
 نهو بیکا نه مان پی رازین، پیغه مه ر ﴿ ﷺ ﴾ بهو کاره رازی بوو، سه عدی بانگ کرد فه رموی:

بەلێ سەعد فەرمانی دا بە کرشتنی پیاوێ جەنگە کەرەکانیان و داراییان بەش بکری و ژن و منالیان دیل بکری، جیگەو زەوی و زاریان بدری بە کۆچ کەران و نەدری بە یاریدەران.

دوایی پێغەمەر ﴿ﷺ﴾ فەرمانی دا بە کرشتنی پیاوێ جەنگ کەرەکان و ئەو پیاوانەیش هاندەر بوون بۆ جەنگ کردن، وێنە حوێی کۆری ئەختەب سەرۆکی بەنوقورەیزە، لە پاشا داراییان بەش کرا و ژن و منالیان دیل کرا.

ئایا پێغەمەری خوا ﴿ﷺ﴾ ستمی کرد لە هۆزی بەنوقورەیزە بەو کارە ی کردی لە گەلێان: زۆر ئاشکرایە ستم لە لایەن پێغەمەر ﴿ﷺ﴾ روی نەدا، خۆیان بوون بە هۆی ئەو کارانە بەوان کرا، لەبەر ئەو هۆیانە ی خوارەو:

۱- لە کاتیکی زۆر ناسکدا پەیمانی دۆستایەتی خۆیانیان لە گەل پێغەمەر دا شکاند، پێوستبوو نەیان شکاندایە بە گۆرە ی یاسای ئاین و مەروفا یەتی.

۲- پێغەمەر ﴿ﷺ﴾ فەرمو ی: هیچ جۆرە ئازاریکیان نادری بە مەرحی بێن: (لا إله إلا الله محمد رسول الله) لە لایە ترەو ه کە عی سەرۆکی خۆیشیان ئامۆژگاری کردن و ووتی: خۆتان ئەزانن موحەمەد ئەو پێغەمەرە یە تەورات باسی کردووە. بەلام ئەوان مۆسڵمان نەبوون و بە گۆی سەرۆک و گەو رە ی خۆیشیان نە کرد.

۳- بەنوقورەیزە نەچونە ژێر فەرمانی پێغەمەرەو ه ﴿ﷺ﴾، بە فەرمانی پێغەمەر رازی نەبوون، بە کارو بە فەرمانی سەعد رازی بوون، بە خۆشحالی و بە ئارەزو ی خۆیان بە یی زەبرو زەنگ.

۴- بە راستی فەرمانی سەعد راستەوخۆ فەرماندان بوو بە یاسای ئەو ئایینە ئەوان ئەیان پەرست وەك (عقائد له نامه ی (كتاب العبقريّة الاسلاميّة) دا چاپی (دار الفتوح) لە قاھیرە دا باسی کردووە ئەلێ: (الأصحا ح) ی (۲۰) لە تەوراتا لە (التقيّة) ئەلێ: (كاتی تۆ نزیک ی شاری بویتەو لەبەر ئەو یی جەنگیان لە گەل بکە ی، تۆ بانگیان بکە بۆلای ئاشتەوایی، دوایی ئەگەر وەلامیان دایتەو بۆلای ئاشتەوایی و، شارە کەیان گیرا، دوایی هەموو ئەو گەلە ی لەناویدایە ئەن بە رێژە ی دەستە ی تۆ بیانکە بە بەندە ی خۆت، ئەگەر ئاشتەوایان لە گەل تۆ نە کردو جەنگیان لە گەل تۆ نە کرد، دوایی تۆ ئابلوقەیان بدەو، کاتی خۆی ئەو شارە ی خستە ژێر دەستی تۆ نێرەکانیان بە شمشیر بکوژە. بەلام ژن و منال و ئازەلەکانیان و هەموو شتی لەو شارە دایە دەست کەوتی تۆیە، ئەو دەست کەوتە ی دوزمن خوا پتی بەخشیوی بیان خۆ).

موحەمەد جواد موعینیە لە تەفسیری (الكاشف) دا بەرگی شەش لاپەرە (۲۰۹) ئەلێ: (ئەلاصحا ح)، (۱۳) لە (الشنیة) لە تەوراتا ئەلێ: (دوایی بەلێندان بدە لە دانیشتوانی ئەو

شاره به تیژایی شمشیر به خویان و به نازهلایانه وه، ههموو کهل و پهلیان کو بکهره وه له ناوه راستی گزهره پانی شارد، نهو شاره به تهوای بسوتینهو، کهل و پهله کانیان به تهوای بو خوایه، نهو شاره ههتا ههتابه تهپولکهبی و چاک نه کریشه وه. نایا دوای نهوانه ههموو: موحه مه د سته می کردوه، سه عدیش له راستی لایداوه له فهرمانی خویا؟ فهرمانی دادپهروه ری نهو هیه ههموو ناده میزادی گیروده ی بکری به شتی خوی بو خوی دای نهی و، فهрман بدری به سه ریانا به گویره ی یاسای ناینی خویان و بیروباوه ری خویان. بیگومان نهو کاره ی به جوه کانی به نو قوره یزه فهرمانی تهوراتی خویانه و به گویره ی یاسای خویانه .

ژنه کانی پیغمهر ﴿ﷺ﴾ سکالایان برد بو خزمدت پیغمهر ﴿ﷺ﴾ که زیان و گوزهرانیان تهنگه داوایان له پیغمهر کرد لهو شتانه ی به دهست کهوت نه گیرین و، له دارایی به یتومال گوزهرانیان فراوانتر بکری، پیغمهر ﴿ﷺ﴾ نهو روداوه ی زور لاگران و ناپهوابوو، بویه خوی مدزن فهرمانی دا به پیغمهر ﴿ﷺ﴾ یهک به یهک ژنه کانی خوی بانگ بکاو سه ره به ستیان بکا، یا داوای تهلاق بکهن و نهو ی پیویسته بدری به ژنی ته لافدارو، وهری بگرن به گویره ی یاسای نیسلام، یا بزین له گهل پیغمهر ﴿ﷺ﴾ و نارام بگرن به هزاری له جیهاندا، خوی مدزن له پاشه رورژدا پاداشتی گهوره یان نه داته وه. لهو باره وه خوا فهرموی:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ إِن كُنْتُنَّ تُرِدْنَ
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزَيَّنْتَهَا فَمَعَالَيْنِ أُمِيتَعَنَّ وَأَسْرَحُكُنَّ
سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٢٨﴾ وَإِن كُنْتُنَّ تُرِدْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالْدارَ
الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾
بَنَسَاءِ اللَّتِي مَن يَأْتِ مِنْكُنَّ بِفَحِشَةٍ مُّبِينَةٍ يُضَعَّفَ
لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾

﴿ يا أيها النبي قل لأزواجك إن أردن الحياة الدنيا وزينتها فمعالين أُمِيتَعَنَّ وأسرَحُكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴾ نهی پیغمهر: تو به ژنه کانی خوت بلن: نه گهر ئیره زیان و گوزهران و رابواردن و نارایشتی جیهانتان نهو، دوا ی ئیره وهرن: من به ئیره نه به خشم شتی خوا پیویستی کردوه له سه ریوان بدری به ژنان دوا ی ته لافدانیان و، من ئیره تهلاق نه دهه به ته لافدانی زیانی تیدا نهی و ریگهتان بو به ره لائه کهم.

بۆ زانی: مۆتە بە شتی ئەبێژری بەژن بدری دواى تەلاقدانى، بۆ ئەوهى سوودی لی وەر بگرتی هەتا ماوهى عێده کەى تەواو ئەبێ. مۆتە پێویستە بدری بە ژنیکی تەلاق دراو بەمەرجی پێویست نەبوی بۆ ئەو ژنە نیوهى مارهیی، یانی پێوست بوێ بۆی هەموو مارهیی یا درابیتەوه دەستی ژنە تەلاقدانى خۆی و میردە کە نەچوینتە لای و مارهیشی بۆ دیاری نە کرابێ. هەندێ لە زانیان ئەلێن: بەخشینی مۆتە پێویس نی یە بدری بە ژنی تەلاق دراو بە لکۆ سونەتە.

﴿وَإِنْ كُنْتُمْ تُرِيدُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالْدارَ لِآخِرَةٍ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا﴾
و ئەگەر پەرستن و پەزەمانەندى خواو پەیرهویی کردنی پێغمەمەرى خواو پاداشتی رۆژی دوايتان ئەوێ، دوايى خوا نامادەى کردووه بۆ ئەوانەتان چاکە بکا لە ئێوه پاداشتیکی زۆر گەوره لە رۆژی دووايدا، کە رابواردنی جیهان نرخى بۆ دانەنری بەرانبەر بەوهى لە دواپۆژدا پێتان ئەدری.

﴿يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ مَنِ يَأْتِ مِنْكُنَّ بِفَاحِشَةٍ مُّبِينَةٍ يُضَاعَفْ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا﴾ ئەى ژنانى پێغمەمەر: هەر کەسێ لە ئێوه گوناھێکی ئاشکراو خراپ بکا لە ئێوه، ئێر ئەو گوناھە هەر گوناھێ بێ، دوو چەنانە ئە کرێتەوه بۆ ئەو ژنە سزای ئەو گوناھەى بە دوو ئەوهندەى سزای جگەى ژنانى پێغمەمەر، ئەو دوو چەنانەى سزای ژنانى پێغمەمەر ئاسانە لەسەر خوا.

هەموو ژنەکانى پێغمەمەر ﴿ﷺ﴾ پێوه ژن بون جگەى عایشە، زۆر هینانى ژن لەلایەن پێغمەمەرەوه دواى کۆچ کردنی بۆ مەدینە، بە زۆرى لە کاتى جەنگى نیوان پێغمەمەر و بت پەرستاندا بووه بە هۆى کوشتن زۆربوون، لە سالى دووهمى کۆچى هەتا سالى هەشتەمى کۆچى کۆتایى پێ هات بەسەر کەوتى موسلمانان، لە هەموو ژن هینانى پێغمەمەردا، سودیکی زۆر گەورهى تێدا بووه بۆ بلاو کردنەوهى یاسای ئیسلام بە تايهتێ لەناو ژناندا، موقایهتێ و مەبەستى بەرزى پێغمەمەرى تێدا روون بووتەوه، بە پێچەوانەى بوختانى دوژمنانى ئیسلام کە کوێرای درابوو بەسەر چاویاناو راستیان نەئەبینى، ئەگەر پێغمەمەر ﴿ﷺ﴾ هەوس بازبوايه ئەو ژنە تەمەن درێژانەى نەئەهینا.

بۆ زانی: پێغمەمەر و سودى ژن هینانى زۆرى پێغمەمەر ﴿ﷺ﴾ بەر لەوهى باسى ژنەکانى پێغمەمەر و سودیان بکەین. و اچاکە باسى کینەو رقی دوژمنانى ئیسلام بکەین کە زۆرجاران هەولیان داوه تانەو تاوانج بگرنە پێغمەمەر ﴿ﷺ﴾، درۆو بوختانى زۆریان دروست کردووه. بەراستى هەر لە کۆنەوه دوژمنانى ئیسلام نەوهستان و ناش وەستن بۆ ئەوهى گومان درۆو دوولێ پەیدا بکەن بۆ پێغمەمەرى خواو تانە بدن لە پەيامى خواو پێغمەمەر ﴿ﷺ﴾ بۆ ئەوهى رێژى پێغمەمەر کەم بکەنەوه، بە بلاو کردنەوهى درۆو دەلەسەى پرپوچ، بۆ ئەوه گومان

بەخەنە دلی باوەرداران بەرانبەر بە ئایینی پاکی خۆیان و، ئادەمیزادی تریش دوربەخەنەو لە باوەرەیتان بە پەیمانی پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾. جیگە ی سەر سورمان نیە کە ئیمە ی باوەرداران وینە ی ئەو جۆرە بوختان و درۆ و دەله سەو لی تیکدانە ی دانیشتوان دەربارە ی پێغەمبەر بیست. ئەو جۆرە کارانە پیشە و رەوشتی ناپاکانە هەر لە کۆنەو.

هەر وەها پیش ئەو هیش باسی سوودی ژن هینانی پێغەمبەر بکەین: پێویستە وەلام و بەر بەرچی هەندێ گومانی نەزۆکی بێ ئەنجام بەدەینەو کە بە زۆری لە لایەن دوژمنانی ئیسلامەوە بلاو ئەکرێنەو. بە تاییەتی لە لایەن خاچ پەرستان و جەوکان و دل نەخۆشانو رەگەز پەرستانەو و دروست ئەکرێن و ئەلێن: موحەمەد پیاویکی ئارەزو پەرست بوو، بە دوا ی خۆشی و رابواردندا گەراو، ژنی زۆری هیناوە زۆر تر لە جوار ژن، کەچی بۆ پەپروانی لە جوار ژن زۆر تری قەدەغە کردووە، زۆر تر لە (۱۰) ژنی هیناوە بۆ رابواردنی خۆی.

خاچ پەرستان ئەلێن: جیاوازی زۆر گەورە هەیە لە نیوان عیسا موحەمەدا، کەسێ دوا ی هەوەسی خۆی بکەوێ وەك موحەمەد بەراوردی لە گەل عیسادا ناکرێ کە خۆی ماندو کردووە و کۆششی بۆ رابواردن نەکردووە، گەورەتر وشە ی ناپروایێ تر بە درۆبوختان لە دەمیان دەر ئەچێ.

بەراستی ئەو کەسانە دل پێسو درۆزن، موحەمەد ئارەزو باز نەبوو، بە لکو فروستادە ی مەزنی مرقایەتی بوو، ژنی هیناوە هەر وەك ئادەمیزادی، بۆ ئەو هیش بێ بەپێشەوایان لە کارو کردووە ی پەسەندا، موحەمەد نە خوا یە نە کۆری خوا یە، هەر وەك خاچ پەرستان بروایان وایە عیسا خوا یە یا کۆری خوا یە، موحەمەد مرقۆف و بەندە ی خوا یە وینە ی ئادەمیزادی تر، خوا ریزی داو بە سەر ئادەمیزادا و سروشی بۆ ناردووە کردو یەتی بە نیرای خۆی.

ئیمە ی موسلمانێ داد پەرور، دوو خالی سەرە کیمان هەیە بۆ لابردن و پەرچ دانەو ی ئەو گومانانە ئەدرێنە پال پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾ ئەو دوو خالە بەردی رەقن، ئەدرێن بە کەلەو ی ئەو بوختان چی و گونا هبارانەدا کە بیانەوێ لە ریزی پەیمانی موحەمەدی کۆری عەبدوللا کەم بکەنەو، پێویستە ئیمە بێ ناگا نەبین لەو دوو خالانە، و بیان خەینە بەرچاوی خۆمان لە کاتیکا باسی باوەرداران ئەکەین و، باسی ژن هینانی زۆری پێغەمبەر ئەکەین ئەمە ئەو دوو خالانەن.

۱- پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾ ژنی زۆری نەهیناوە هەتا تەمەنی پیرۆزی نەگەیشتووەتە کاتی پیری، واتە پاش پەنجا سالە ی تەمەنی، ئەگەر هەوەسن بازبوا یە لە تەمەنی جوانیدا ژنی زۆری ئەهینا.

۲- هەمو ژنەکانی پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾ بیووە ژن بوون جگە ی عایشە ی کە کچ بوو لەندا و هەمو یانا، ئەگەر ئارەزو خواز بوا یە کچی ئەهینا نەک پیرە ژن و بیووە ژن.

بەھۆی ئەو دوو خالانەوێ زۆر بە ئاسانی و سادەیی بۆمان دەرئەکەوێ بێ نرخێ ئەو گومانانەیی پیشو پوچیان ئەکەنەو، ئەو پروپاگاندەییە دەست ھەلبەستانە دراوەتە پال پیغمبەر ﴿ﷺ﴾ پوچ ئەبنەو. کەواتە ئەگەر پیغمبەر ئارەزو پەرستو ھەوێس باز بوەایە و مەبەستی رابواردن بواوە بە ھەری ژن ھێنایی زۆرەو لە تەمەنی لاویدا ژنی زۆری ئەھێنێ، کچە جوانەکانی بەناو بانگی ئەھینا ئەکەن بۆ ئەو ژن لە کاتی پیریدا.

بەراستی ھاوڕێکانی پیغمبەر بە ژن و بە پیاوانەو بە گیان بە دارایی خۆیان ئەکرد بە قوربانی بۆی و، داوای ژنی لە ھەر کەسێ بکەن بە بۆ خواستی ھەر کچێ پا ھەر ژنی بیویستایە بەبێ پەردە و لامیان ئەدایەو، زۆر بە شانازیەو. کەواتە بۆ ئەبێ ژنی زۆری ئەھینای لە سەردەمی لاویدا؟ بۆ ئەبێ کچی ئەھینای و بیوێ ژن و بە سالا چۆی ھینای.

بەراستی ئەو شتانە بەبێ گومان چەنە بازی و بوختانی دوژمنانی ئیسلام پەرچ ئەدەنەو کە ئەیانەوێ لە ریزی پیغمبەر کەم بکەنەو. کەواتە ژن ھینایی پیغمبەر بۆ مەبەستی ھەواو ھەوێسی جیھانی نەبوو، لەبەر سودی تایبەتی ئاین بوو، ئەگەر دوژمنانی ئیسلام واز لە کینە و رەگەزپەرستی بەپێن و، کەمێ مەروفاوەتی داد پەرورەیان تیدا بێ سەری نەوازش و بچوکی بۆ پیغمبەر دا ئەنەوین.

بەبێ گومان سود لە ژن ھینایی زۆری پیغمبەر ﴿ﷺ﴾ بەلای کەمەو لەبەر چوار شت

بوو:

۱- بۆ فێر کردنی دانیشتوانە بەیاساو دەستوری ئیسلام، بەتایبەتی بۆ ژنان کە نیوێ کۆمەڵن، بۆ ئەوێ بوو بەدەیان مامۆستا و زانا لە ژناندا پەیدا بێ دانیشتوان فێری یاسای ئاین بکەن. بە تایبەتی زۆر شت ھەن لە لایەن ژنانەو ئەبێ نازانرێن و کۆمەڵگای ژنان نیوێ کۆمەڵگای گەورەیی ئادەمیزادن، پێویست کراو لە سەریان ئەو شتانەیی پێویست کراون لە سەر پیاوان، ژنان بە زۆری شەرمیان کردووە پرسیاری فەرمانی خوا بکەن لە پیغمبەر و لە پیاوان، بەتایبەتی ئەو شتانەیی بە زۆری شەرمیان کردووە پرسیاری فەرمانی خوا بکەن لە پیغمبەر و لە پیاوان، بەتایبەتی ئەو شتانەیی پەییوەندیان ھەبوو بە ژنانەو، وێنەیی حەیز و منابون و خۆینی پاش منال و لەش پیسی و ژن و مێردی، چەندە دەستوری تر پەییوەندی داربە ژنانەو، زۆر ئاشکرایە پیغمبەریش ئەو پەری شەرمی ھەبوو، بە ژنانەو، وێنەیی حەیز و منابون و خۆینی پاش منال و لەش پیسی و ژن و مێردی، چەند دەستوری تر پەییوەندی دار بە ژنانەو، زۆر ئاشکرایە پیغمبەریش ئەو پەری شەرمی ھەبوو، بۆی ئەکراو راستەوخۆ ولامی ھەندی پرسیاری ژنان بداتەو. بەلکو زۆر بە ھیمای بۆی باسکردوون، بە زۆری ژنان لە مەبەستە کەیی ئەگەشتوون، ئەوێتە عایشە ئەی گێریتەو: ژنیکێ یاریدەران پرسیاری

لە پىغەمبەر كەرد لەبارەى خوڭشۆردنى پاش ھەيز، پىغەمبەر فەرمووى: خۆت بشۆرە بە تەواوى، دوايى پارچە لۆكەيەكى بۆن خوڭش ھەلگەرەو خۆتى بى پاك بکەرەو، ژنەكە ووتى: چۆن خۆمى بى پاك بکەمەو پىغەمبەر ﴿ﷺ﴾ فەرمووى: (سبحان الله!) خۆتى بى پاك بکەرەو!! عائىشە ووتى: لۆكەكەم لە دەست سەندوو پىم ووت:

بىخەرە سەر ئەو جىگەيە، زۆر ژنىش ھەن شەرم ئەكەن ئەو جۆرە پرسارانە بە راشكاوى بکەن لە پىغەمبەر و پياوانى تر، بۆ ئموونە: ئوموسولەيى ژنى ئەبوتەخە ھات بۆ خزمەت پىغەمبەر ووتى: ئەى فروستادەى خوا: شەرم لەراستى ناکرى، ئايا ژن شەيتانى ئەيى؟ ئايا لەش پىسى دەرکردنى لەسەر پىويستە؟ پىغەمبەر فەرمووى: بەئى. ئەگەر ئاوى ھاتەو، ئوموسەلەمەى ژنى پىغەمبەر بەو ژنەى ووت: ھاوار بۆ تۆ چۆن ژن شەيتانى ئەيى، دوايى پىغەمبەر ﴿ﷺ﴾ وولامى داہەو، ئەگەر شەيتانى ئەيى چۆن منال بە وئەى دايكى ئەيى. مەبەستى پىغەمبەر ئەو بو کە منال لە ئاوى ژن و پياو دروست ئەيى، ئەو جۆرە پرسارانە بەو گرانيە ژنانى پىغەمبەر ﴿ﷺ﴾ وولاميان ئەدايە کە بەزورى پياوان وولاميان بى ئەئەدرايەو، بۆيە عائىشەى ئەيووت: مېھربانى خوا لەسەر ژنانى ياريدەرانى شەرميان ئەئەکرد بۆ فېربونى فەرمانەکانى ئايىن. ژنان ئەھاتن بۆ لای عائىشەى لە تاريكى و نەيتىدا ھەتا پرسىارى لى بکەن لەبارەى ھەيز و خۆيى پاش منال و لەش پىسى و جگەى ئەوان. کەواتە ژنانى پىغەمبەر چاکترىن مامۆستان بۆ ژنان بۆ کاروبارى ئايىنى، زۆر ئاشکرايە رەوشتى پىغەمبەر بۆ فېربونى ياساى ئىسلام تەنھا گەفۆگۆ نىيە. بەلکو کردار و بىدەنگىشە لە کردنى شتى لەلايان ئەيى چ کەسى جگەى ژنانى پىغەمبەر بۆ موسلمانانى بگيرپەنەو ھەوالى کردارى پىغەمبەر لە خانوودا و لەگەل ژنانى پىغەمبەر گەورەترىن رېزبان بۆ دانراو لەو بارەيەو، ئەو ژنانە مامۆستان بۆ باوەرداران کە دايكى باوەرداران گەورەترىن رېزبان بۆ دانراو لەو بارەيەو، ئەو ژنانە مامۆستان بۆ باوەرداران لە گيرپەنەوى فەرموودەو کردارى پىغەمبەر (د.خ) لە خانوو شوئىنانى نەيتىدا کە ئەبنە ياسا بۆ موسولمانان.

۲- سودى تری ژن زۆر ھىنانى پىغەمبەر ﴿ﷺ﴾ سودى ياساى تېداو بۆ موسلمانان، ئەو سودەيش زۆر بەئاسانى ئەزانرى. يەكئ لەو سودانە ھەندى رەوشت و نەريتى بېزارو ھەبون پىش ئىسلام باوبون. بە ھۆى ژن ھىنانى پىغەمبەرەو پوچ کرانەو. بۆ ئموونە: كورى جگەى خۆيان ئەکرد بە كورى خۆيان، پىش ئەووترا:

(التبى) ئەو کارەش زۆر نارەواو نا پەسەند بو كورى جگەى خۆيان بکەن بە كورى خۆيان لە ھەمو رويەكەو لە ميرات پىدانى و شتى ترەو، ئەو جۆرە پىشەيە ئايىنى ئىسلام لای رەوانە نەبوو وازيشى لى ئەھيتا بەردەوامى ئەو کارە خراپە، بۆيە خواخستىيە دلى

عەرەبەکانەووە کە زەیدی کۆری حاریسە دیل بکەن و بیکەن بەبەندە، هەتا دوا روژ ئەو کارەو ئەو رەوشە خراپەیی بەهۆی زەیدەووە پوچ بکریتهووە، لەپاش ماوەیە زەید بو بەبەندەیی پێغمەر ﴿ﷺ﴾ پێغمەر ئازادی کرد و کردی بە کۆری خۆی، بەزەیدی کۆری موحەمەد و ناو بانگی دەرکرد، هەتا سروش لە لای خوای مەزنەووە هات بۆ لای پێغمەبر ﴿ﷺ﴾ کە زەید بەناوی باوکی خۆیەووە بانگی ئی بکری، دوا پێغمەر فەرمووی، تۆ زەیدی کۆری حاریسی و کۆری من نیت، کە پێغمەر ﴿ﷺ﴾ زەینەبی کچی جەحشی پورزای باوکی خۆی ئی مارەکرد، ئەو کۆرەیی جگەیی خۆ کردنە بە کۆری خۆ پوچ بوەیهووە، زیدو زەینەب ماوەیە بەیەکەووە ژیان. بەلام لە ناوەرۆکا پەیوەندی ژن و میردیان زۆر ناخۆشبو، زەینەبە ووتەیی رەق و ناخۆشی بەزەید ئەووت، ئەبیوت: من گەورەترم لە تۆو هاوسەری تۆ نیم، تۆ بەندەیی ئازاد کراوی و من بنەمالە و بەرێزم.

بۆ سودیکی تری تایبەت دار بەیاسای ئیسلامەووە خواویستی کە زەید زینەبە تەلاق بداو دوا پێغمەر دا، دوا پێغمەر بە فەرمانی خوا زەینەبەیی کرد بە ژنی خۆی و راستەوخۆ خوای مەزن زینەبەیی مارەکرد لە پێغمەر ﴿ﷺ﴾ ئەو رەوشە بێزارووە پوچ بوەیهووە کە کۆری بێگانە بکری بە کۆریەکی تر.

بەلام لە پێشەووە لە زمانی پێسی دوو رووان ئەترساو پێغمەر سستی ئەکرد لە خواستی زەینەبە، ئەیزانی دوو رووان گفتوگۆی نارهوا ئاراستەیی ئەو ئەکەن و ئەلین: موحەمەد ژنی کۆری خۆی هیناوە، هەتا خوای گەورە بەهەرەشەووە سەر زەنشتی پێغمەبرەری کرد بەهۆی سروشەووە فەرمووی بە پێغمەر لە ئایەتی (٣٧)م ئەم سورەتەدا: (تۆ لە خوا بترسە، خوا شایستە ترە بەووەی کە تۆ ئی بترسی) هەر بەو جۆرە رویشتو نەریتی (التبني) کۆتایی هات و خوا فەرمووی: (موحەمەد باوکی هیچ کەسێ لە ئیوەی پیاوان نییە. بەلکو نیراوی خواپە خواستی زەینەبە بەفەرمانی خوا بو بە هۆی لابردنی ئەو پێشە خراپە. ئەک ئارەزووبازری و هەوەسی رابوردان پالی بە پێغمەرەو نابێ، وەک ئەووەی دوژمنان بوختان چی و درۆزن و دوو روان و بێ باوەران بلایوی ئەکەنەووە بۆ دابەزینی پلەیی بەرزی پێغمەر ﴿ﷺ﴾ هەر پوچ کردنەووەی ئەو رەوشە بو، بۆیە زەینەبە بە شانازییەووە خۆی هەلئە کیشا و ئەبیوت: ئیوە کەسو کارتاتان مارەیی کردون، من لە ژورەووەی حەوت ئاسمانەووە مارەیی بریوم لە پێغمەر ﴿ﷺ﴾. کەواتە ئەو کارە پێغمەر نەیی کردووە مەگەر بە فەرمانی خوا.

٣- زۆر هینانی ژن لەلایەن پێغمەرە ﴿ﷺ﴾ سودی کۆمەلایەتیشی تێداپە، ئەو سودە بە راشکاوی بەمارەکردنی کچی ئەبو بەکرو لە پاشا بە مارەکردنی کچی عومەر دەرئەکەوێ، هەرەها بۆ پەیوەندی و خزمایەتی بەهۆی ژن هینان لە هۆزەکانی تری عەرەب و قورەیش پەسندترو ئاشکراترە هەتا بەو بۆنەووە پێغمەر باشت تیکەلایان بکات.

۴- سودی رامیاری (السیاسه) هه بووه له ژن زۆر هیتانی پیغمهه ﴿﴾ به راستی پیغمهه ﴿﴾ هه ندی ژنی هیناوه بۆ ئه وهی دانیشترانی پێ راکیشتی بۆلای ئیسلام .
وه بۆ کۆکردنه وهی هۆزه کان بۆلای خۆی . بێگومان ژن و ژنخوازی نه پێشه هۆی دۆستایه تی و یاریدانی ئاده میزاد بۆ یه کتری . بۆ نمونه: پیغمهه جوهیره ی کچی (ئه لحاریسی) سه روکی هۆزی (ئه لموسته لیقی) هینا که دیل کرابو له نیو هۆز و خزمه که یا، دوا ی دیل کردن ئه یو یست خۆی بکریته وه، چو بۆ خزمه ت پیغمهه که یارمه تی بدا، پیغمهه ووتی خۆ کرینه وه ت له سه ر لانه بهم و ماره ت ئه کهم، ئه ویش به فله رموده ی پیغمهه را زی بو، دوا یی موسلمان بو، موسلمانان ووتیان چۆن ئه یی خه زورانی پیغمهه له ژێرده ستی ئیمه دا بن و دیل بکرین و بن به به هنده، هه موو دیله کانیان ئازاد کرد، به هۆی ئه و کاره وه هۆزی ئه لموسته لیق هه موویان موسلمانبون، ماره کردنی ئه و ژنه بو به هۆی به ختیاری هه ردوو جیهانی خزم و هۆزه که ی.

دووباره پیغمهه ﴿﴾ سه فیه ی کچی حوبه ی کوری ئه خته بی جوله که ی ماره کرد که به دیلی گیرابو له دوا ی کوشتی باوکی. خاوه ن راویژ و پرس پیکراوانی موسلمانان ووتیان: ئه م کچه کچی سه روکی به نو قوره یزه یه و به رپژه، بۆ جگه ی پیغمهه شایسته نی یه، ئه و مه به سه ته ی خۆیانیان به پیغمهه را گه یاند، فه رموی، یا ئازادی ئه کهم یا ئه ی خوازم، یا به ره لای بکه ن به چیته وه بۆلای خیرانه کانی خۆی، ئه ویش ژنیه تی پیغمهه ی هه لێژارد.

هه ره وه ها پیغمهه ﴿﴾ ئومو له بیبه = (ره مه ی کچی ئه بوسوفیان) که له گه ل میرده که یا کۆچی کردبوو بۆ حه به شه و میرده که ی مر دبو، به یی یارمه تی ده ری مابه وه، پیغمهه ﴿﴾ هه والی نارد بۆ نه جاشی پادشای حه به شه خوازی پێی بکا بۆی، ئه ویش زۆر به خۆشیه وه خوازی پێی کرد بۆ پیغمهه ﴿﴾ چوار سه د دینار و چه ند دیاری تری کرد به ماره یی بۆی، کاتی گه رایه وه بۆ مه دینه ماره ی کرد، ئه گه ر ئه و کاره ی نه کردایه له وانه بوو له ئاین وه رگه رایه . ئه بوسوفیانی باوکی ئه و ژنه دلخۆش بو له نه پێی دا و به و خزمایه تی سه ره به رزبو که ئه و به ری دوزمنی پیغمهه بو له و کاته دا هه تا موسلمان بوو.

پاش ئه وه ی باسی ژنه پێانی زۆری پیغمهه کرا، له مه ودوا باسی ناوی هه مو ژنه کانی پیغمهه و دایکی باوه رداران و هۆی هیتانیان ئه که ی له گه ل سودی هیتانیان: ژماره یان له یازده ژن زۆرتن.

۱- خه دیجه ی کچی خوه یلید: یه که مین ژنی پیغمهه ﴿﴾ ماره ی کرد به ره له وه ی بکری به پیغمهه ی خوا، له و کاته دا ته مه نی پیغمهه له (۲۵) سالی دا بو، ته مه نی خه دیجه

(۴۰) سال بو، بهر له پیغمهر دوو شوی تری کردوه که نایان (نه بو هاله ی کوری زوراره بو، دوو هه میان: عه ته به ی کوری عامیر) بو، له بهر ریز و زیره کی نه و ژنه پیغمهر ماره ی کرد. (۱۰) سال دوی بوونی به پیغمهر، خه دیجه کوچی دوی کردوه، جگه له نیراهیم هه مو مناله کانی پیغمهر له خه دیجه، پیغمهر ﴿ ﴾ هه تا خه دیجه کوچی دوی نه کردوه ژنی تری نه هیناوه.

۲- سوده کچی زه معه، پیغمهر ﴿ ﴾ پاش کوچی دوی خه دیجه خواستویه تی، بهر له پیغمهر ژنی (ئه لسه کرانی) کوری عه مر ی نه نساری بو، له ته مه ندا زور له پیغمهر گه وره تر بو، یه کئی بو له کوچکه ران میرده که ی به موسلمان یه تی مردبو له دوی کوچکردنی بو حه به شه، به یی نه وه ی که سی به خیتی بکا مابوه وه، نه گهر بجوایه ته وه بولای خزمه کانی نه یانکرد به بت په رست، یا توشی سزای زور گران نه بو، بویه پیغمهر ماره ی کرد، نه گهر پیغمهر ناره زوبازبوایه نه و ژنه که ته مه نی (۵۵) سال بو نه یه هینا و کچیکی نه هینا.

که واته با دوژمنانی نیسلام چاکی بزانی و بوختان و درو نه کهن.

۳- عائیشه ی کچی نه بو به کر: پیغمهر ﴿ ﴾ به کچی ماره ی کردوه، جگه ی نه و کچی تری نه هینا، عائیشه زور زیره و زانتر بو له زور زانایانی تر، زور جار گه وره پیاوان و هاوړیکانی پیغمهر ﴿ ﴾ پرسیاری شتی وایان لی نه کرد خویان نه یانته زانی و نه و وولامی نه دانه وه، پیغمهر عائیشه ی زور خوشویستوه له بهر زانایی و به لهدی له قورناندا و له فهرموده ی خوی، زور لیها توو بو له فهرمانه کانی خوی مه زندا.

۴- حه فسه ی کچی عومهر: له پیشا ژنی نه نیسی کورئ حه زافه ی نه نساری بو له غه زای به دردا شهید کراوه، که یه کئی بو له پاله وانه کانی نیسلام، دوی کوچی دوی روقیه ی کچی پیغمهر به عوسمانی راگه یاند حه فسه ماره ی بکا، له پاشا پیغمهر ﴿ ﴾ ماره ی کرد، به و کاره ریزیکی تایه تی به خشره به عومهر باوکی حه فسه.

۵- زهینه به ی کچی خوزه یه: له پیشا ژنی پاله وانی نیسلام عوبه یده ی کوری حاریس بو له جهنگی به دردا شهید کرابو، زهینه به به تیمار کردنی بریندارانی موسلمان وه خه ریکبو له کاتی شهید کردنی میرده که یا ته مه نی زهینه به نه و کاته (۶۰) سال بو، پیغمهر ﴿ ﴾ له نازایی و بی که سی نه و ژنه ناگادار بو، دوی حه فسه ی کچی عومهر ماره ی کرد. نایا پیغمهر ﴿ ﴾ نه گهر هه وسبازبوایه نه و ژنه ی نه هینا، که واته با دوژمنانی نیسلام نه ختی ژیریان هه بی، ته ماشا بکه نه به چاوی دادپهروهری و بی لایه نی.

۶- زهینه به ی کچی جه حش: پیغمهر ﴿ ﴾ ماره ی کردوه به بیوه ژنی پاش نه وه ی زهیدی کورئ حاریسه ته لاقی داوه و، پورزای باوکی پیغمهر بو، له بهر بوچ کردنه وه ی

نهریت و رهوشتی کۆنه پهرستی بت پهرستان که کورپی جگهی خۆیانیان نه کرد به کورپی خۆیان له هه موو رهویه که وه له مه و بهر باسکرا. له ماره کردنی زهینه به دا دل پیسان و دوژمنانی نیسلام پێگه یان بۆ خۆیان خوش کرد که تاوانج بگرنه نایینی پاکی نیسلام، درۆ و ده له سهی زۆریان بۆ دروستکرد، به گومانی ژهراوی خۆیان نه یان ووت: جارێ پێغه مهر ﴿﴾ رۆیشته به لای خانووی زهیدا که زهید له وێ نه به، چاوی به زهینه به که و ته، خوشه و یستی زهینه به که و ته ده دلی، دوایی و ته به تی: (پاکی بۆ خوا به دلان نه گورپی) زهینه به گوئی له و و ته به به که زهید هاته و ته نه و باسهی بۆی گپرا و ته وه، نه ویش له دلی خۆیا وای زانیوه پێغه مهر ﴿﴾ ناره زۆی له زهینه به، هاته خزمهت پێغه مهر و یستی زهینه به ته لاقیدا. پێغه مهر به زهیدی ووت به سهر زاره کی: خێزانته راگره لای خۆت. به لام زهید ته لاقی داو پێغه مهر ماره ی کرد.

زانایان نه لێن: نه و گفتو گو به پوچ و بوختانه که پێغه مهر ﴿﴾ له ده وه ناره زۆی له زهینه به بوئی، چونکه بهر له وهی خوا فرمانی داوه به داپۆشینی ژنان زهینه به له زۆر کات و له زۆر جینگه دا له گه ل پێغه مهر دانیشته، چون نه چینه ده وه و ناره زۆی له زهینه به کرد بێ هه تا شوی نه کرد بێ، پێغه مهر زۆر به باشی زهینه به ی دیوه له پێشا، زۆر دووره له دلی پاکی پێغه مهر وه به ناگاداری دوژمنانی نیسلامیش شتی وا خراب به دلی پێغه مهر دا بێت، نه و دهنگ و باسه له و کاته دا به ههچ جوړی له ناو دانیشته وانی مه دینه دا بگره لای دووره کانی ش گفتو گو ی له سهر نه کراوه وه هه رگیز نه و بوختانه به دلایان نه هاته هه تا دوای ماویه جوهر کان و شاگرده کانیان نه و کاره یان پێکه یان بۆ کم کرد نه وه ی پاکی و رێزی پله ی پێغه مهر ﴿﴾.

بۆ زانین: که مێ ته ماشای میژووی رابردووی نیوان زهینه به و زهیدی میژدی بکه ین هه تا بۆمان روون بپێته وه راستی نا کوکی نیوانیان به ناشکرای و روون، نه وه بو زهینه به له بنه ماله یه کی به رێز و گه و ره به، زهید بنده ی نازاد کراو بو، زهینه به خۆی به هاوسهری زهید دانه نه نا، خوای گه و ره و یستی سه ره تای ره گه زه رستی و چینه به تی بنه ماله یی و رێزی بێ ته قلا نه ی پێش نیسلام پوچ بکاته وه، خوا به رستی و نایینی نیسلام بکا به بنچینه ی رێز به ته نه نا، دوایی بۆ نه و مه به سه ته پێغه مهر به زهینه به ی راگه یاند شو بکا به زهید.

هه تا شانازی به ره گه زه وه نه مینێ و بنه بر بکری، بۆ نه و مه به سه ته خوای مه زن له نایه تی (٣٦) ه نه م سوره ته دا ده فره موئ ﴿﴾ وه بۆ ههچ پیاوێکو ژنیکسی باوه ردار نی به هه ر کاتی خوا فرمانی دا به شتی نه وان شتی تر هه لێ ژیرن بۆ خۆیان دوایی زهینه به سه ری شو ر کرد بۆ فره موده ی خوا و له شی خۆی دا به ده ست زهیده وه به رواله ت. نه که به گیان و به دل که له ژیره وه به نازاره وه ته تله یه وه، زهیدی به هاوسهری خۆی دانه نه نا، موحه مه د ﴿﴾.

زەینەبە ی لە منالی یەوێ ئەناسی؛ چونکە پورزای باوکی بو، چون ئەچیتە دڵەوێ ئارەزۆی زەینەبە ئەکات هەتا شو ئەکا و ئەبێ بە بیوژن. بەراستی دۆژمنانی پیغمەمەر و ئەین شتی ئەلێن نایزانن بوختان چین، بەدرۆ و بە کوێرانە ئەو شتانه ئەدەنە پال پیغمەمەر ﴿﴾ لە پاشا ئەلێن: لە دلی موحەمەدا بو، ئارەزۆی لە زەینەبە بو؛ بۆیە سەرزنشت کراوە لە لایەن خواو، چون ئەبێ و ئەچیتە دڵە و کەسێ سەرزنشت بکری لەسەر شتی لە دلیایی و ناشکرای ئەکا، چونیان زانیو بەبێ ئەوێ ناشکرای بکا ئەو شتە لە دلیابو؟.

لە پاشا خوا بەزەقی ئەو کارە لە ئایەتی (۳۷) ی ئەم سورەتەدا ڕون ئەکاتەو و ئەفەرمو:

﴿تۆ ئەشاریتەوێ لە دەروونی خۆتا شتی خوا ناشکرای ئەکا﴾ نایا خوا خۆشەویستی پیغمەمەر بۆ زەینەبە ناشکرا ئەکا یا نه؟ بەلکو خوا شتیکی ئەوتۆ ناشکرا ئەکا پیغمەمەر ئاواتە خواز بو، کە خوا فەرمان بدا بە پوچکردنەوێ یاسای کوری جگە ی خۆ بە کوری خۆ کردو. بەلام لە دڵدا ئەترسا لە زمانی دۆرووان بلێن: موحەمەد زنی کوری خۆی هیناو، ئەو بو خوا ئەو شتە لە دلی پیغمەمەردا بۆ ناشکرا کرد و فەرمو لە ئایەتی (۳۶) ی ئەم سورەتەدا: ﴿دوایی کاتی زەید جی بەجی کرد لە زەینە پیوستی خۆی چو لای و ئەلاقیدا و عیدە ی بەسەر چو ئیمە زەینەبەمان لە تۆ مەرە کرد، هەتا ئەمێتی بەسەر موسلمانانەوێ خراپە ی مەرە کردنی زنی کوری جگە ی خۆ بە کوری خۆ کرد و بە زمانی خۆتان﴾.

۷- ئوموسەلە: هیندی مەخزومی: زنی عەبدولای کوری ئەلئەسەد، لە پیاوچاکانی هاوریکانی پیغمەمەر بو ﴿﴾ لە جەنگی ئوحودا شەهید کرا، چوار منالی هەتیوی بی کەسی هەبوو، پیغمەمەر ﴿﴾ لەبەر بەخیوکردنیان ئوموسەلەمە ی مەرە کرد، کاتی پیغمەمەر خوازیینی لی کردو ووتی: ئە ی پیغمەمەری خوا من بەسالاچووم و هەتیو بارمو لەهەوێی بێزارم داوای لیبردن ئەکەم. پیغمەمەر ووتی: پیری تۆ زیانی نی، چونکە من مەبەستم ئەو هەتیوانی، هیوام وایە خوا بێزاری هەوێی لەدلتا لایا، پیغمەمەر لەبەر زیری ئوموسەلە زۆر جاران بۆ کردنی کاروکردار پەرس و ڕاویژی بێ ئەکرد، بەبتایەتی لە ناشتەوای کردن لەگەڵ بت پەرستان لەو کاتەدا کە موسلمانان لایان خۆش نەبو کە بۆ ماوێ (۱۰) سال جەنگیان لەگەڵ ئەکری بەگوێرە ی بێاری پیغمەمەر ﴿﴾.

۸- ئومو حەبیبە: ڕملی هی کچی ئەبوسوفیان: لە سالی (۷) ی کۆچی، بەبۆنە ی مردنی عوبەیدی کوری جەحشی میردی لەحەبەشە بە بیوژنی مایەو. پیغمەمەر ﴿﴾ هەوالی نارد بۆ ئەجاشی پاشای حەبەشە خوازیینی بکا بۆی، ئەجاشی چوار هەزار درهەمی کرد بە مەرە ی بۆی و لەگەڵیا ناردیوێ بۆلای پیغمەمەر، لەمەوێر باسی ژن هینانی پیغمەمەر و سودی مەرە کردنی ئەم ژنەمان کرد.

۹- جویرهی کچی حاریس: پێغه‌مه‌ری خوا ماره‌ی کرد دوا‌ی مردنی موسافیحی کوری سه‌فوانی می‌ردی که کوژرابو. زۆریش دو‌ژمنی سه‌سه‌ختی پێغه‌مه‌ر بو، جویره به‌دی‌لی که‌وته ده‌ست موس‌لمانان، پێغه‌مه‌ر ماره‌ی کرد، سودی ماره‌کردنی نه‌و ژنه له‌مه‌وبه‌ر رو‌ن کرایه‌وه. هه‌روه‌ک سودی سه‌فیه‌ی کچی حوبه‌ی بو.

۱۰- مه‌یمونه‌ی کچی ئەل‌حاریسی هیلالی: دو‌وا ژنی پێغه‌مه‌ره ﴿ﷺ﴾ عائیشه له‌باسیا ئەل‌ئی: له‌ هه‌موومان له‌خواترس بو، له‌هه‌موومان باشت‌ر بوه بۆ خزمانی، دوا‌ی مردنی نه‌بو په‌همی کوری عه‌بدولعوزای می‌ردی له‌به‌ر رێزگرتنی هۆزه‌که‌ی؛ چونکه‌ یاریده‌ و پشتیوانی پێغه‌مه‌ریان کرد ماره‌ی کرد.

۱۱- ماریه‌ی قبی‌تی: که‌ هه‌ر‌قه‌ل به‌دیاری ناردی بۆ پێغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ له‌م ژنه‌ی ئیبراهیمی کوری پێغه‌مه‌ر په‌یدا‌بو.

ئه‌وه‌ی له‌مه‌وبه‌ر باس‌کرا، چا‌وی‌با‌خشان‌دنێ بو له‌سودو چۆنه‌تی ژن هه‌ینانی پێغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ که‌ خ‌وای مه‌زن رێزی گرت‌و‌ون و کرد‌و‌ونی به‌دا‌یکی با‌وه‌ر‌داران. هه‌ر‌له‌به‌ر رێز و نر‌خاندنی نه‌وانه، خ‌وای مه‌زن به‌ ئایه‌ته‌کانی (۲۸-۲۹-۳۰) ی ئه‌م سو‌ره‌ته‌ رو‌ویان تی‌ئ‌ه‌کا. له‌مه‌ودوا‌یش به‌ ئایه‌ته‌کانی (۳۱) هه‌تا (۳۴) ئه‌م سو‌ره‌ته‌.

کو‌تایی به‌ مانا‌کردنی ئه‌م جزمه‌ هات، رۆژی چوارشه‌مه (۵)ی مانگی

ره‌بی‌ع‌ول‌ئ‌ه‌وه‌ل. سا‌لی (۱۴۲۱) ی کو‌چی به‌ران‌به‌ر به (۶/۷/۲۰۰۰)

بهناوی خوی بهخشندهی میهره بان . سوپاسی بی پایان بۆ بهروره دگاری هه موو بونه وهران
درودی زۆر له سه رگیانی پاکي پیغمه مر و یارو یاه وهران و په پیره وانی بی به گشتی.

وَمَنْ يَقْنُتْ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَعْمَلْ صَالِحًا نُؤْتِهَا
أَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ وَأَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا ﴿٣١﴾ يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ
لَسْتَ كَاحِدٍ مِّنَ النِّسَاءِ اِنْ اَتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ
فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَّعْرُوفًا ﴿٣٢﴾ وَقرن
فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْاُولٰٓئِ وَاقِمْنَ
الصَّلٰوةَ وَءَاتِينَ الزَّكٰوةَ وَاَطِعْنَ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ اِنَّمَا
يُرِيْدُ اللّٰهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ اَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ
تَطْهِيرًا ﴿٣٣﴾ وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلٰٓى فِي بُيُوتِكُنَّ مِّنْ
آٰيٰتِ اللّٰهِ وَالْحِكْمَةِ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ لَطِيْفًا خَبِيْرًا ﴿٣٤﴾

﴿ وَمَنْ يَقْنُتْ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَعْمَلْ صَالِحًا نُؤْتِهَا أَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ وَأَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا ﴾
وه هه ركه سئ له ئیوهی ژنانی پیغمه مر فه رمان بهرداری خوا و پیغمه مر ی خوابی و به رده وامبی
له سه ر په رستی خوا و په پیره وی پیغمه مر و، كرده وی چاك بكایمه ئه به خشین به و كه سانه
پاداشتی كاره كهی دوو جار: جاری له بهر ئه وهی فه رمان بهرداری ئه وای نیوه، جاری له بهر داوای
په زامه ندی پیغمه مر ی كرده و هاوړی په تی ئه وی پین خوځش به و، ئیمه ئاماده مان كرده بۆ
ئه وان له روژی دوا پیدا و له به هه شتا خواره مهنی به ریز و پاداشتی زۆر تره .
﴿ يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ لَسْتَ كَاحِدٍ مِّنَ النِّسَاءِ اِنْ اَتَّقَيْتُنَّ ﴾ ئه ی ژنانی پیغمه مر: ئیوه وینه ی جگه ی
خوتان نین له ژناندا ئه گه ر ئیوه له خواب تر سن و خوتان بیاریژن له بی فه رمانی خوا؛ چونكه ئیوه
ریژی تاییه تیتان دراوه تی له لایه ن خوی مه زنده و.

﴿ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ ﴾ دوا یی ئیوه گف و گوی نه رم و ناسك
مه كهن له گه ل پیاوانی بیگانه دا، دوا یی به بو ئه وه كه سیکی ئه و تو له ناو دلیایه تی نه خوځشی و

ته فسیری زمانه کوی

ره وشتی خراب نومیدی خراپه بکا له ئیوه، چونکه گفت وگزی نهرم و ناسک ریگه نه کاتهوه
بو تاوانباران و نه بی ئیوه به جوړی گفت وگو بکهن دوربی له گومان و هیوای پیاو خراپان.

﴿وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا﴾ وه ئیوه گفت وگو بکهن به جوړه گفت وگزیه یاسای ئیسلام
په سندی بکا و زورتر له پیوست گفت وگو مه کدن و خوټان به یادی خواوه خدریک بکهن.

﴿وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى﴾ وه ئیوه له خانه کانی خوټانا دانیشتن
و نارام بگرن و، ئیوه جوانی خوټان دهرمه خدن بو پیاوانی بیگانه به وینهی دهرخستنی پیش
ئیسلام و نه زانیی یاسای نایینی خوی مه زن، مه چنه دهرهوه بو جگهی سهردانی باوک و دایک و
خزمان و سهردانی نه خوڅ و نویژ کردن و پرسه و حدج کردن بهی ده ستور پیدانتان.

به داخه وه له م سهرده مهی ئیمه دا هیچ ره وشتیکی ناپه سندن نه ماوه ته وه ژنان بیکن له خو
دهرخستن و سوږدان و سهرنج راکیښانی پیاوانی بیگانه به ته قه ی قونده ره کانیان، مه گهر
بده گمهن هندی له ژنانی به ناموس هبن، نه وانهش به لای زوربهی دانیشتوانی بی باوه
به کونه پهرستی نه ژمیرین، نازان کونه پهرستی و بهر لای و ره وشتی پیش ئیسلامه و، ئیستا
گه راوه ته وه بولای نه وان.

﴿وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ وه ئیوه نویژه کانتان بکهن به گویره ی
یاسای دیاری کراوی خوټان که به ردی بنچینه ی پهرسته و، ئیوه زه کاتی پیوستی دارای خوټان
به خشن به هه ژاران که گه وره ترین پهرستی داراییه بو خواو، ئیوه فرمان به رداری خوا و
فرو ستاده خوابن.

﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا﴾ به راستی خوا فرمانی
دا به ئیوه به کردنی نهو کارانه له بهر نه وهی خوا نه یه وئ لایا له ئیوه گوناهی شتی ناموسی ئیوه
برووشین، نهی ژنان و خانه واده ی پیغمهر، خوا نه یه وئ ئیوه پاک بکاته وه به پاک کردنه وه له
همو گوناهی، به جوړی ئیوه بن به پیشه وای هه موو ژنان له ره وشتی بهرز و بهر خدا،
هموویان چاو له ئیوه بکهن. زانایان بیران جیاوازه له مه به ست له رسته ی (اهل البیت)
زوربه ی زوریان لایان وایه مه به ست هه موو ژنانی پیغمهر و هندی کده سی تریش وه: حه سدن
و حوسه ی و فایمه و عدلی. هندی تری که میان لایان وایه مه به ست حه سدن و حوسه ی و
فایمه و عدلیه، به ته نها. نه وهی راستی بی بریتن له هه موو ژنانی پیغمهر و نهو چوار که سانه یشتن.
به لگه یشتن فهرموده ی پیغمهر و نایه ته کانی پیشه وه و نایه ته کانی دوایی نه م سوره تن که
هموویان له به ره ی ژنانی پیغمهر وه هاتوونه ته خواره وه.

﴿وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلَىٰ فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا﴾ وه ئیوه ی
ژنانی پیغمهر یادی خوا بکهن و ناموژگاری وهرگرن به شتی بخوینری له ناو خانه کانی خوټانا له
نایه ته کانی قورنان و له فهرموده ی پیغمهر، سوپاسی خوا بکهن که ئیوه ی گپ راوه به هاوړی
گه وره ترینی هه موو بونه وهران و ئیوه کردوه به خانه دانی پیغمهر ایه تی. به راستی خوا نه زانی
به دؤستان و خوا به رستان، ناگاداره به هه موو بونه وهران.

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ
وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ
وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ
فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا
وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٥﴾

دوای هاتنه خواره وهی نهو نایه تانه ی پیشو و ژنانی موسلمانان و وتیان: جاری له باره ی نیمه وه
نایه تی نایه ته خواره وه، خوی مه زن دلخوشی کردن و فده موی:
﴿إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ﴾ به راستی پیاوانی
موسلمان و ژنانی موسلمان پیاوانی باوه پردار و ژنانی باوه پردار، پیاوانی بهره دوام له سه ره پرستی
خوا و ژنان بهره دوام له سه ره پرستن.
﴿وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ﴾ وه پیاوانی
راستگو له باوه پردار و ژنانی راست له باوه رهینانا و پیاوانی نارام گر له سه ره نازار و پرستی
خوا و ژنانی نارام گر، پیاوانی له خواترس و ژنانی له خواترس به دل و به نه ندامیانه وه.
﴿وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ﴾ وه
پیاوانی دارای خویان نه به خشن و به هه ژاران و ژنانی دارای خویان نه به خشن، پیاوانی خویان
نه پارتین له داوین پیسی و ژنانی خویان نه پارتین له داوین پیسی.
﴿وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا﴾ وه پیاوانی به دل و
به زمان یادی خوا نه کهن به زوری له نویژه کانینا و ژنانی یادی خوا نه کهن به زوری، خوا
ناماده ی کردوه بویان لی خزشبون له گونه هه کانینا و بوشیان ناماده کراوه پاداشتیکی زور
که وه له به هه شتا، نیت پیابن یا ژن.

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ
لَهُمْ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا

مُسِينًا ﴿٣٦﴾ وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٣٧﴾ مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا ﴿٣٨﴾ الَّذِينَ يَبْلِغُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٣٩﴾ مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَئِنْ رَأَوْا رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٤٠﴾

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ﴾ ﴿وَهُ

شایسته نی یه بۆ هیچ ځایوئیکې باوهر دار بۆ هیچ ژنیکې باوهر دار هدر کاتی خوا و یتغه مەر

فهرمانیاندا به هدر کاری بۆ نه وان هدی هه لێ زاردنی کاری تر جگه ی نه و کاره ی نه وان فهرمانیان

یښ درایی.

﴿وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا﴾ وه هدر که سنی بئ فدرمانی خوا و پیغمه مری
خوا بکا، دوائی نهو که سه به راستی لایداوه له ریگهی راستی لایینی ئیسلام به لادانیکی
ناشکرا، هژی هاتنه خواره وهی نهو نایته نهو بهو: کاتی پیغمه مری خوا خوازبیتی زهینه بهی کچی
جده حشی پورزای خوی کرد بۆ زهیدی کوری حاریسهی ئازادکراوی پیغمه مەر ﴿ﷺ﴾ به هژی
فدرمانی خواوه زهینه به و عهبدوللای برای زوریان بئ ناخوشبو، چونکه هاوسه مری نهوان نهو،
نهوان بنه ماله ی ناودار و زهید بنده ی ئازادکراو. به لام دوائ هاتنه خواره وهی نهو نایته
عهبدوللا و زهینه به سهریان بۆ فدرمانی خوا و پیغمه مەر شوړکرد، زهینه به ماره بر درا بۆ زهید و
کاری ژن ومیردی نیوانیان تهواو بوو. به لام ژبانی نیوانیان زور ئالوز بو، زهینه به ئازاری زوری
زهیدی نهوا و خوی به هاوسه مری نهو دانه نهوا. بۆ نهو مه به سه خوائ مه زن فدرموی:

تہفسیری زماناکوپی

﴿وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ﴾ وه تو بیرى نهو کاته بکهرهوه نیوانی زهید و زهینهبه نهو پهړی ئالوزی و ناخویشیان گرتنه خویشان، زهینهبه ئازاری زوری زهیدی نهدا، بهجوړی زهید چنده جارې چوه خزمهت پیغمهده ﴿﴾ بو تهلاقدانى زهینهبه: ههموو کاتې تو نهتووت به کهسیکی نهوتو خوا چاکه‌ی له‌گه‌ل کرد به ئیسلام بوونی و به هاورپې تو، تویش چاکه‌ت له‌گه‌ل کرد بو به ئازادکردنی له‌بنده‌ی تی و به‌خیت کردبو، نهو کهسه زهیدی کورې حاریسه بو: ژنه‌که‌ی خوټ راگره و ته‌لاقی مده، له خوا بترسه لهو باره‌وه.

پیغمهده ﴿﴾ ههموو کاتې ناموزگاری زهیدی نه‌کرد که ته‌لاقی نه‌دا. به‌لام پیغمهده ﴿﴾ به‌هوی سروشه‌وه خوی مه‌زن ناگارداری کردبو که زهید زهینهبه ته‌لاق نه‌دا و تویش دواى ته‌لاقدانى و ته‌واو بوونی عیده‌ی ماره‌ی نه‌که‌ی له‌بهر بنه‌پرکردنی ره‌وشتی کورې جگه‌ی خو به‌کورې خو‌کردن. به‌لام پیغمهده نهو کاره‌ی له زهید و دانیشتون په‌نهاندا بو، له‌بهر تانه و تاوانجی بی‌باوه‌پان که موحه‌مه‌د چو‌ن ژنی کورې خو‌ی ماره نه‌کا، خوا بهو بونه‌یه‌وه سه‌ره‌نشتی پیغمه‌ده‌ی کرد و فده‌رموی:

﴿وَتَخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ﴾ وه تو له ده‌روونی خوټا شتی نه‌شاریتدوه خوا ناشکرای نه‌کا، نهو شته‌یش ماره‌کردنی زهینه‌به‌ی ژنی زهیدی ئازادکراوی خوټه که له لای خوا ره‌وايه و، تو ناشکرای ناکه‌ی و له ناده‌میزاد نه‌ترسی که بلین: موحه‌مه‌د ژنی کورې خو‌ی ماره‌کرده و، خوا شایسته تره له ههموو که‌سې که تو لی‌ی بترسی، روژ هات رویش و، زهید زهینه‌به‌ی ته‌لاقدا و خوی مه‌زن ههموو شتیکی ناشکراکرد، وه‌ک روونی نه‌کاته‌وه و نه‌فده‌رموی:

﴿فَلَمَّا قَضَىٰ زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا﴾ دواى کاتې زهید پیویستی خو‌ی جی‌به‌جی کرد بو له‌زهینه‌به و ژن و می‌ردی له‌گه‌ل کردبو، ته‌لاقی داو موعده‌ی دایه و عیده کوټایی بی‌هات نیمه زهینه‌به‌مان ماره‌پرې له‌تو، له‌بهر نه‌وه‌ی هیچ خراپه‌یه به‌سه‌ر باوه‌پدارانه‌وه نه‌می‌تسه‌وه له‌باره‌ی ماره‌کردنی ژناني کورې جگه‌ی خو به‌کورې خو‌کردو و هه‌رکاتې نهو کوره به‌خو‌کردوانه ژنه‌کانی خو‌پانیان ته‌لاق داو په‌یوه‌ندیان پی‌پانه‌وه نه‌ما و موعده‌یان دانې و عیده‌یان رویشت روایه ماره‌کردنیان، فده‌رمانی خوا پیویسته جی‌به‌جی بکړئ و گه‌پانه‌وه‌ی نابې، نه‌وه‌بوو زهید زهینه‌به‌ی ته‌لاقدا، دواى چونه لایی و موعده‌دایه و عیده‌ی رویشت و له پیغمه‌ده‌مان ماره‌ی کرد، خوا نهو کاره‌ی روون کرده‌وه بو باوه‌پداران و ههموو ناده‌میزادې بو نه‌هیشتی خراپه‌ی ماره‌کردنی کورې جگه‌ی خو‌کرد به‌کورې خو، سه‌ره‌نشتی پیغمه‌ده‌ی کرد له‌سه‌ر بلاونه‌کردنه‌وه‌ی نهو کاره له‌بهر ترسی دانیشتونان. نایا پیغمه‌ده هه‌وسبار بوو نه‌گه‌ر فده‌رمانی خوی جی‌به‌جی بکر‌دایه؟ وه‌ک خوا نه‌فده‌رموی:

ئه توانن له قورئان ووردبینه وه له سه ره وه هه تا خوار، ئه و کاته به راوردی قورئان به کن له گهـ
نامه کانی تر و هه مو یاسای تر، ئه و کاته بۆیان ده رنه که وئ که قورئان له سه ره هه مو ویا نه وه یه،
که س ناتوانی وینه دابنی و ده ستیان نه که وئ قورئان هه مو په ره و یاسای گونجای تیدا به بۆ
پیوستی ژیا نی ئاده میزاد، سود و پیشکه و تنی ئه وانی تیدا به هه تا رۆژی دوا یی، هیچ راپه رینی بۆ
په ره پیدانی زانیاری هیچ شو رشی بۆ سه رکه و تن نه بو ه و نابیی قورئان دا وای نه کا و پیرۆزیایی
لی نه کا. که واته پیغمه ره هه ره ما وه هه تا قورئان بمینی. پیغمه ره ان هه مو ویا نه به رپژن و خا وه نی پله و
پایه ن. به لām جیا وازی له پله یا نا هه یه، پیغمه ره ی ئیسلام خوا له هه مو ویا نه زۆر تر پله و پایه ی
بی به خشیوه که له پاش ئه و پیغمه ره ی تر ره وانه نا کری، قورئانیش هه مو و یاسای ژیا نی رۆژانه ی
ئاده ی میزادی تیدا به، هه مو بۆشایی ژیا نه به قورئان و به مو حمه د پر کرانه ته وه، جیهانیان پی
رو و نکراره ته وه زۆر تر له رو و ناکی خۆر و کاره یا،

بۆ زۆر تر شه ره زا بو و له رو دا و ی زه یه د و زه یه به دا جا ری تر ئه م با سانه ی خوا ره وه
پیشکه شی با وه رداران و هه مو و ئاده میزادی نه که یه ن:

زه یه د کو ری حاری سه یه له دیل کرا و ی شامه، کۆمه لئی له تو هامه به مندالی دیلیان
کرد، دوا یی حه کیمی کو ری خوا زام کو ری و به خشیو یتیی به خه دیجی کچی خوه یلید، که شوی
کرد به پیغمه ره به خشی به پیغمه ره به ره له وه ی بکری به پیغمه ره ﴿﴾ به بست و پینج سا ل،
پیغمه ره ئازادی کرد و کردی به کو ری خو ی و نا و بانگی ده ر کرد به زه یه دی کو ری مو حمه د و
یه کئ بو له و که سانه به ره له زۆر که س با وه ری هتا به پیغمه ره و پیغمه ره خو شی ئه و یست و
پیشی ئه خست له زۆر که س و ها وړیکانی، به نیازی پا که و کۆشی کرد بو بۆ به رزی ئایینی
ئیسلام، له به ره ئه وه ی زۆری خو ش ئه و یست له سا لی (۵) ی کۆچیدا خوا زیینی زه یه به ی کچی
جحشی کرد بۆی که پورزای با وکی خو ی بو نا و ی پوره که ی ئومه یه کچی عه بدو لمو ته لیب،
زه یه به و عه بدو لای برای هه رچه نه ده لایان خو ش نه بو، چونکه ئه و ان قو ره یشی و له
بنه ما له یه کی ریزدار بو و، زه یه دیش به نه ده ی ئازاد کرا و بو، له به ره ئایه تی له قورئان ها ته خوار،
زه یه به شو و کرد به زه یه د هه رچه نه ده له دل دا لای گرا نبو و عه بدو لای برایشی رازی نه بو و به و
شو و کرد نه، پیغمه ره ﴿﴾ شه ست دره م و (۱۰) دیناری له گهـ هه ندی که ل و په ل و
خوا رده مه نی تری دا به زه یه نه ب له ما ره ییدا.

دوا ی شو و کردنی زه یه به به زه یه د، چونکه به ها و سه ری خو ی نه ئه زانی ئازاری دلی زه یه دی
زۆر ئه دا ها نای برده خزمه ت پیغمه ره چه ند جا ری که زه یه به زۆر ئازاری ئه دا، هه مو و جا ری
پیغمه ره ئه یفه ره مو و ته لاقی مده و له خوا به تر سه. به لām زه یه د توانای ها وړی ته ی زه یه به ی نه ما و
ته لاقی دا. ئه وه ی یاسای ئیسلام پیوستی کرد بو و زه یه دای به زه یه به.

به ره له ها تنی ئایینی ئیسلام عه ره به کان کو ری جگه ی خو یانیان نه کرد به کو ری خو یان و
له هه مو رو یتکه وه وه ک کو ر مامه له ی بۆ ئه کرا و میراتیان له یه کتری ئه گرت، خوا ی مه زن

ویستی نهو رهوشته بنه بر بکات نه گهر نایینی نیسلام بهو جوړه بر وشتایه دروست نه نه بو ژنی کورې جگه ی به کورې خو کردو ماره بکا دوی ته لاقدانې. به لام خوی گه وړه جگه به ژنی کورې پشی رهوا کرد، بهو بو نه یه وړه دوی فدرمو ماره کردنی ژنی کورې به دهم کراو به کورې خو.

بو بنه بر کردنی نهو رهوشته و، بو را گه یاندنی رهوا بوونی نهو کاره خوی مه زن فدرمانی دا به پیغمهر زهینه بهی ژنی زهیدی به کور کراوی پیغمهر ماره بکا بو پوچ کردنه ووی نهو کاره ی که دروست نه بو ماره کردنی نهو جوړه کورانه به دهم کراوان به کور نه که به پشت، پیغمهر ﴿ﷺ﴾ فدرمانه کهی خوی مه زنی به جی هینا و به یه که جاری نهو رهوشته نه ما وه زهینه بهی دوی ته لاقدانې زهید و کوتایی عیده پیغمهر زهینه بهی ماره کرد. له بهر گرنگی نهو کاره چهند جاری نهو باسه دوو پات کراوه ته وه.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ﴿٤١﴾ وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً
وَأَصِيلًا ﴿٤٢﴾ هُوَ الَّذِي يُصَلِّيْ عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُم
مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا ﴿٤٣﴾
تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا كَرِيمًا ﴿٤٤﴾ يَا أَيُّهَا
النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٤٥﴾ وَدَاعِيًا
إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُّنِيرًا ﴿٤٦﴾ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ بِأَنَّ لَهُمْ
مِّنَ اللَّهِ فَضْلًا كَبِيرًا ﴿٤٧﴾ وَلَا تَطْعَمُ الْكُفْرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ
وَدَعِ أَذْنَهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٤٨﴾
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ
مِّن قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُونَهَا
فَمَتَّعُوهُنَّ وَسِرَّحُوهُنَّ سِرَاحًا جَمِيلًا ﴿٤٩﴾

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا﴾ ئەى كەسانىكى ئەوتۆ باوەرپان هیتاوه: یادى خوا بکەن بە یادىكى زۆر بەدل و بە زمان و بەهەمو ئەندامە کانتان بە هەموو جوړە ستایشى، بەو جوړەى شایستەى خوا بى.

﴿وَسَبِّحْهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا﴾ وه ئیوه خوا دووربخەنەوه لە شتى شایستەى گەورەى ئەو نەبى لە بەیانان بەهوى کردنى نوێزى بەیانەوه و لە ئیواران بەهوى کردنى نوێزى نیوهر و عەسر و مەغریب و عیشاوه، لەبەر ئەوەیادی ئادەمیزاد بۆ پەرورەدگارى خۆى لەو دوو کاتاندا ئامازەیه بۆ گەورەى خوا کە بە میهرەبانى خۆى ئەو دوو کاتەى دروست کردوه بۆ سوودی ئادەمیزاد ئەگینا پێویستە یادى خوا بکړئ لە هەموو کاتىكا ئەو هەر لەو دوو کاتەدا.

﴿هُوَ الَّذِي يُصَلِّيْ عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُمْ مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا﴾ وه خوا كەسىكى ئەو تۆیه لە ئیوه خۆش ئەبى و میهرەبانە بۆتان فریشتەکانى داواى لىخۆشبوون ئەكەن بۆ ئیوه لە خوا؛ لەبەر ئەوەى خوا ئیوه لەتاریکیەکانى بى باوەرى و گوناھ و دۆزەخ دەر بهیتى بۆلای رووناكى باوەر و پەرستەن و بەهەشت، خوا میهرەبانە بۆ باوەرپاران و لیان خۆش ئەبیت و رێزبان ئەگرت.

﴿تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا كَرِيمًا﴾ خۆش و تەوازەى خوا بۆ باوەرپاران لە لایەن خوا و رێزى بە خزمەت خوا ئەگەن هەوالدانى خوا بەوان کە دوورن لە هەموو خراپەیه و، خوا ئامادەى کردوه بۆ ئەوان و پاداشتىكى بەنرخ و بەرپز کە چوونیانە بۆ بەهەشت.

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا﴾ ئەى پێغەمەر: ئیمە تۆمان رەوانە کردوه بۆلای ئەو كەسانەى تۆ رەوانە کراوى بۆلایان شایەتى بەدى لەسەریان پەيامى خۆت بەوان راگەیانندوه و، مۆژدە بەدى بە بەهەشت بۆ ئەو كەسانەى باوەریان بەتۆ هیتاوه و، ئەو كەسانە بۆستى باوەریان بەتۆ نەهیتاوه.

﴿وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِآذِنِهِ وَسِرَاجًا مُّبِينًا﴾ وه بانگى ئادەمیزاد بکە بۆلای پەرستنى خوا بەتەنها و، چرایەكى خواوەن رووناكى بۆیان بۆ دۆزینەوهى رێگەى راست و وەرگرتنى رێگەى راست بەگوێرەى دەستورى خوا.

﴿وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ أَنَّ لَهُمْ مِّنَ اللَّهِ فَضْلًا كَبِيرًا﴾ وه تۆ مۆژدە بەدە بە باوەرپاران کە بۆ ئەوان هەیه لە لای خواى مەزن پاداشتىكى گەوره و رێزىكى بەنرخ زۆرتر لە نەتەوه کانی تر لەبەر ئەو کارە گرانهى بەوان سپێردراوه.

﴿وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ وَدَعْ أَذَاهُمْ﴾ وه تۆ پەیرهوى بى باوەرپان و دوورپووان مەكە لەو شتانەى كە دژى دەستورى ئایىنى ئیسلامن و، تۆ واز لە ئازاردانى ئەوان بهیته بۆ تۆ، وولامى ئەوان مەدەرەوه.

﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا﴾ وه تۆ پشت هەر لەسەر یاریدانى خوا بیهسته و هەموو کاریکت هەوالەى خوا بکە و، بەسە خوا تۆ پيارێزى لە ئازارى بى باوەرپان و دوو رووان.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ ﴾ نهی که سانیکی نهوتو باوهرتان هیناوه هدرکاتی ئیوه ژنانی باوهردارتان مارهبری له پاشدا ئیوه نهو ژنانهتان تهلاق دا پیش نهوهی ئیوه بچنه لایان و ژن و میردایهتیان له گهل بکدن، لهلای حه نه فیه کان دانیشتی ته نهایی له گهل نهو ژنانه وهك چوونه لایان وایه.

﴿ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَةٍ تَعْتَدُوْنَهَا فَمَتَّعُوْهُنَّ وَسَرَخُوْهُنَّ سَرَاحًا جَمِيْلًا ﴾ بو ئیوه نییه بهسه ر نهو ژنانهوه عیدهیه نهوان بزمیرن بهچهند روژی یان بهچهند حدیز و پاکیهوه به گویره ی یاسای دیاری کراو، دواپی ئیوه شتی بهن بهو ژنانه و بین رابویرن بو نهو ماوهیه و ریگیان بو چؤل کهن و بهره لایان بکدن به بهره لاکردنیکی بین بازار و نه توان عیده نه زمیرن و شو بکدن. موعه پیویسته بدری بهو ژنانه نه گهر ناوی ماره بیان بو نه برایی، نه گهر ماره بیان بو دیاری کرابو نیوهی ماره بیان نه دریتی و موعه پیدانیا ن پیویست نییه.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا

أَحْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَكَ النَّبِيِّ ءَاتَيْتَ أَجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ

يَمِينُكَ مِمَّا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَيْكَ وَبَنَاتِ عِمِكَ وَبَنَاتِ عَمَّتِكَ

وَبَنَاتِ خَالِكَ وَبَنَاتِ خَلَّتِكَ الَّتِي هَاجَرْنَ مَعَكَ وَامْرَأَةً

مُؤْمِنَةً إِنْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا

خَالِصَةً لَّكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا

عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ لِكَيْلَا

يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٥﴾

﴿ تَرْجِي مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ وَتُتَوَى إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ وَمِنْ أَبْغَيْتَ

مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ تَقْرَأَ عَيْنَهُنَّ

وَلَا يَحْزَنَ وَيَرْضَيْنَ بِمَا ءَاتَيْتَهُنَّ كُلُّهُنَّ وَاللَّهُ يَعْلَمُ

مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَلِيمًا ﴿٥١﴾ لَا يَحِلُّ لَكَ
النِّسَاءُ مِنْ بَعْدُ وَلَا أَنْ تَبَدِّلَ بَيْنَ مِنْ أَزْوَاجٍ وَلَوْ أَعْجَبَكَ
حُسْنُهُنَّ إِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ رَقِيبًا ﴿٥٢﴾

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَحْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَكَ اللَّاتِي آتَيْتَ أَجُورَهُنَّ﴾ ئەى پىغەمەر ئىمە بۆ تۆمان رەواکردوۋە ئەو ژناندى ئەوتتۇى خۆت بەخشىۋتە پىيان مارەيى يە كانيان لەھەر كاتىكا بى. بىلەم وا چاكە لە پىشەوۋە مارەيى يە كانيان بىلدىتى، ئاۋىردى مارەيى و دىيارىكىردى سۈنەتە. ژنى ئاۋى مارەيى يە كەى نەبراىى لە كاتى مارەبىرىندا ھەركاتى ژن و مىردى لە گەل كرا پىۋىستە مارەيى بىلدىتى بە وىندى مارەيى ژنى وىندى ئەو بى لە پىلەۋپايەدا. مارەيى ژنە كانى پىغەمەر ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَحْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَكَ اللَّاتِي آتَيْتَ أَجُورَهُنَّ﴾ پىنج سەد دراۋ بوە، لەو رىستەۋە وا دەرئەكەۋى درۋستىۋە بۆ پىغەمەر بەبى ژمارە ژن بەيتى، ئەو كارەيش تايىبەتى بوە بە پىغەمەرۋە لەبەر چەسپاندنى ياسا تايىبەتى يە كان بە ژنانەۋە و پەرەپىندانى ياساى ئىسلام بەناۋ نىۋەى كۆمەلدا.

﴿وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ مِمَّا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَيْكَ﴾ وه بۆيشمان رهوا کردوی ئهو ژنانهی تو بووی به‌خواه‌نیان له جەنگدا بوه به‌ده‌ست‌که‌وتی تو و خوا یی به‌خشیوی بازماره‌پیشیان زۆربیی، لهو ژنانهی سه‌ربه‌ستن، وه ئهو کاره‌که‌رانهی پێغه‌مهر ﷺ کردوونی به‌ژنی خۆی ئه‌مانه‌ن:

۱. سہ فیدی کچی حوبہ کی کوری ٹہختہ پیغمدر ﷺ بہ دیل گرتی لہ خدیہ ردا سالی
 حہوتہ می کچی، موسلمان ہوو پیغمدر نازادی کردو، نازاد کردنہ کھی کرد بہ مارہی بی.

۲. جوہیرہ کی کچی حاریس: لہ غہزای بنہولموستہ لیلقدہ بہ دیل گیرا و بو بہشی سابیٹی کوری قہیس و خوی پی فروشت بہ پارہ و پیغمہدر ﴿﴾ پارہ کہی بو داو کردی بہڑنی خوی دوی نازا کردنی.

۳. ماریه‌ی قیبتی هیرقل بەدیاری ناردی بۆ پیغمەدر ﴿ﷺ﴾ ئیبراهیمی کورپی پیغمەدر لەو پەیدا بو. ۵.

﴿وَبَنَاتِ عَمِّكَ وَبَنَاتِ عَمَّتِكَ وَبَنَاتِ خَالَكِ وَبَنَاتِ خَالَتِكَ اللَّائِي هَاجَرْنَ مَعَكَ﴾ وه ئيمه
بۆ تۆمان رهوا کردوه ماره برینى کچه کانی مامى خۆت و کچانی خوشکی باوکت و کچه کانی
خالت و کچه کانی خوشکی دایکت نهواندی نهوتۆیان کۆچیان کردوه له گهڵ تۆ بۆ مه دینه.
بۆ زانین: نهوێ شایسته ی پله ی پیغه مهری نهوێه: ئه و ژنانه ی خزمی خۆی ماره بکا که به
باوه برداری کۆچیان کردوه له گهڵ پیغه مهر ﴿﴾ به لام دواى هاته خواره وێ ئهم ئایه ته ئه و
ژنانه ی کۆچیان نه کردوه ماره برینان قه ده غه کرا له سه ر پیغه مهر ﴿﴾.

پيغمهر ﴿ ﷺ ﴾ خال و خوشكى دايكى نه بوه، مه بهست له وان هؤزى به نوزوهره يه كه نديان ووت: نيمه خالوانى پيغمهرين. پيغمهر (۹) مامى هه بوه: عه ياس. حه مزه. زوبه ير. نه بوتاليب. حاريس. مه جلا. نه لوقه ويم. نه بوله هه ب. شهش خوشكى باوكى هه بوه: سه فيه. نومو حه كيم. عاتيكه. نوميمه. نه روا. به ره.

﴿ وَأَمْرًا مُّؤَمَّنَةً إِنْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا خَالِصَةً لَّكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ ﴾ وه نيمه بو تومان رهوا كرده ماره كردنى ژنيكى باوه ردار كه خوى بيه خشى به پيغمهر نه گهر پيغمهر ويستبووى كه ماره ي بكا، نهو به خشينه به تاييه تى بو نهو دروسته نهك بو باوه ردارانى تر، به لام نه بى ماره يان بكا. دواى خو به خشين.

زوربه ي زانايان لايان وايه ماره پرپنى ژنان به ووشه ي هيبه دروست نى به. لاي هه ندى له زانايان ماره پرپنى ژنان به ووشه ي هيبه و ته مليك دروسته. نهو ژناندى خويانيان به خشى به پيغمهر و داواى ماره ييان نه كرد نه مانه ن: مه يمونه ي كچى حاريس كه دواهمين ژنى پيغمهره. زهينه به ي كچى خوزه يميه نه نساى كه بهر له نايينى ئيسلام ناوبرابو به دايكى هه ژاران. چونكه خواردنى نه دانى و نهو له ژيانى پيغمهر دا مردوه. نومو شوره يكي نه زدى، پيغمهر ﴿ ﷺ ﴾ نه چوه لايى و ته لاقى دا.

﴿ قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ ﴾ وه نيمه زانيومانه و پيويستمان كرده له سهر باوه رداران شتى له باره ي ژنه كانياهوه نابى له چوار ژن زورتر به يتن جگه ي پيغمهر و نه بى له كاتى ماره كردنياندا دوو شايدت ناماده بن، خهوتن لايان يه كسانبى، به خشينى ژنان خويان به جگه ي پيغمهر قه ده غه يه و دياريمان كرده بو باوه رداران له باره ي نهو ژناندى به نده ي نه وانن به كرين و جگه ي كرين دروسته گه وره كانيان بچه لايان.

﴿ لِكَيْلَا يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴾ نيمه پله ي تاييه تيمان به خشيوه به تو نه ي پيغمهر: كه بو تو دروسته ژنان خويان بيه خشن به تو، زورتر له چوار ژن بو تو دروسته، له بهر نهوه هيچ خرابى و گراني نه كه ويته سهر تو لهو فدرمانانه ي خوا پيويسته به رهيان پى بدرى و، هيچ كه سى گومان نه با كه تو بهو كارانه گونا بهار نه بى و خوا خوش نه بى له شتى گرانبى خوياراستن لهو شته، ميه ره بانه بو نهو كه سه ي زورتر ريزى بگرى و چاكه ي بداتى.

﴿ تُرْجِي مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ وَتُؤْزِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ وَمَنْ ابْتَغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ ﴾ خوى مهن له نايه تى پيشوودا پيغمه رى سهر بهست كرده بو له ژماره ي ژناندا، له م نايه ته دا سهر به سى كرده له خهوتن له لاي هه ر ژنى ناره زوى هه بى و نه خهوى لاي هه ر ژنى ناره زوى نه فدرموى: تو دوا بچه هه ر ژنى ناره زوت هه يه له ناره كات له جگه ي نوره ي خويابو نوت هه يه نهو ژنه ي بولاي خوت هه ر ژنى ناره زوت هه يه له ژنه كات له جگه ي نوره ي خويابو نوت هه يه نهو ژنه ي لاي نه خهوتووى بيگير ته وه بو لا خوت و، واز لهوى تريان به يتنى لاي خهوتووى، دواى هيچ گونا هى له سهر تو نيه لهو كارانه دا تو نه يكه ي.

هه ندئ له زانایان ئه لئین: خه وتنی پیغمهر لای ژنه کانی به یه کسانى بووه هه تا هاتنه خواره وهی ئه م ئایه ته. هه ندئ تریان لایان وایه هه ر بو ئه و ژنانه ی پیغمهره داوای گوزه رانی خوشیان ئه کرد، پیغمهر ماوه ی مانگى ئام وشوی نه کردن هه تا ئه م ئایه ته هاته خواره وه سه ره بستم کرا که هه وائ بدا به ژنه کانی: من سه ره بستم کامتان گوزه رانی خوشی جیهانتان ئه وى لیتان جوئ ئه بجه وه، هه ر کامتان خوا و نیژ راوی خواتان ئه وئ ئه تان هیلمه وه و، له مه وپاش ژنی تر ناهیتم و، سه ره بستم خه وتن به یه کسانى بئ یا نه، ئه و فه رمانانه بسو پیغمهر ره وایه بوه. به لام پیغمهر ﴿ﷺ﴾ له گهل ئه و سه ره بستم یه دا هیج که سئ له ژنه کانی خوئ بئ به ش نه کرد له خه وتن له گهل یان جگه له سوده که ی به شى خوئ به خشى به عایشه.

﴿ذٰلِكَ اَدْنٰی اَنْ تَقْرَ اَعْيُنُهُنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ يَمَّا اَتَيْتَهُنَّ كُلُّهُنَّ﴾ ئه و سه ره بستم خوا به خشى به تو نزیکتره بولای ره زامه ندی و پیخوشبوونی ژنه کانت و خه فته بار نه بن و هه موویان رازی بن به شتی تو بیکه ی له گهل یان له خه وتن له گهل یان که مبی یا زوره چونکه ئه وان نه زانن هه رشتی تو ئه یکه ی له گهل یان چاکه ی خو ته و پیوست نی به له سه رت، له گهل ئه وه یشدا پیغمهر ﴿ﷺ﴾ هه ر یه کسانى ئه خسته ناو ژنه کانی.

﴿وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا فِيْ قُلُوْبِكُمْ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيْمًا حَلِيْمًا﴾ وه خوا ئه زانی به شتی له ناو دلئ ئیوه دایه له وه ی مه یلتان بولای هه ندئ له ژنه کاتانه و، خوا سزای ئیوه نادا له خوشویستی هه ندئ کیان جگه ی ئه وانی تر له دلدا و، خوا ئه زانی به شتی له دل تانایه، په له ناکا له سزادانا، هه ر ئه و شایسته یه له سزادانا.

﴿لَا يَحِلُّ لَكَ النِّسَاءُ مِنْ بَعْدُ وَلَا اَنْ تَبْدَلَ بَهِنَّ﴾ له مه وداو بو تو ره وای به ماره کردنی هیج ژنی له جگه ی ئه و (۹) ژنانه ی ئیستا: عایشه کچی ئه بوبه کر، حه فسه ی کچی عومه رى کورى خه تاب، زه ینه به ی کچی جده حشئ ئه لئه سه دی. ئوموسه له ی کچی ئومه دی ئه له خزوومی. ئومو حه بیبه ی کچی ئه بوسوفیان. سه فیه ی کچی حویه ی کورى ئه لئه خته ب. مه یو نه ی کچی حه رسی ئه هیلالی. سوده کچی زه مه ده ی کورى ئه لئه سه وده. جو به رى کچی حه رسی ئه لموس ته لیقی. ئه و نو ژنانه به ته نه ها هه ر بو تو دروسته، به وینه ی جوار ژن بو جگه ی تو.

﴿مِنْ اَزْوَاجٍ وَلَوْ اَعْجَبَكَ حُسْنُهُنَّ اِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِيْنُكَ وَكَانَ اللّٰهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ رَّقِيْبًا﴾ وه بو تو ره وایه جگه ی ئه م ژنانه بگورى به ژنانی تر. یانی ئه گه ر یه کیکیان مرد یا ته لاقت دا ره وانیه بو تو ژنی تر بیئی و، باوه کو سه رنجی تو راکیشتی جوانی جگه ی ئه م ژنانه مه گه ر ژنی به نه دین و تو ببی به خوا وه نی به کرین یا به جگه ی کرین، دواى هاتنه خواره وه ی ئه م ئایه ته هیر قهل فه رمانه وای میسر ماریبه ی به دیاری نارد بو پیغمهر ﴿ﷺ﴾ ئیبرا هیم له و په یدابوه و، خوا ناگاداری هه موو شتی که ناگاتان له خوتانی و له سه نور ده رمه چن.

زانایان ئه لئین: جده عفه رى کورى ئه بو تالیب شه هیدکرا پیغمهر ویستی ئه سمائی کچی عه میسی و ژنی جده عفه ر ماره بکا، به و ئایه ته قده غه کرا. هه روه ها ئه لئین: رسته ی ﴿وَلَوْ اَعْجَبَكَ حُسْنُهُنَّ﴾ ئاماره یه بو ئه وه ی کاتی ناده میزاد ویستی خوازیتی ژنی بکا دروسته ته ماشا کردنی.

عده به کان له کاتی زه ماوه ند و شایی و شیرینی خوار د نه وه دا دانیش توانیان بانگ نه کرد بو نان خواردن و دانه نشتن و چاوه روانی پیگه یشتی خوار د ه مه نیان نه کرد، دوا ی ناخواردنیش دانه نشتن و ده ستیان نه کرد به گفت و گز کردن. کاتی پیغمه مر ﴿ ﷺ ﴾ زه نه بهی پورزای خوی هینا خوار د ه مه نی دروست کرد و بانگی ها ور پکانی خوی کرد بو ناخواردن، نه و انیش تا قم نه هاتن و نانیان نه خوارد. تا قمیکیان له پیشا چاوه روانی پیگه یشتی خوار د نیان نه کرد، هه ندی تریان دوا ی ناخواردن دانیشتن و ده ستیان نه کرد به گفت و گز کردن و دریژه یان نه دا به دانیشتن، پیغمه مر ﴿ ﷺ ﴾ نه یه ویست هه لسی و نه وان نه نه چوونه دهر وه، دوا یی هه لسا و چوو بولای ژنه کانی و خوشی و ته وازی له گه ل کردن سی که سیان هه ر ما بوونه وه، پیغمه مر ﴿ ﷺ ﴾ شهر می کرد و گدرا یه وه، له پاشا هه و الیاندا هه لسا ون، له باره ی نه و رو د اوه وه خوا ی مدزن فدر موی:

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَا تَدْخُلُوْا بُيُوْتَ النَّبِيِّ اِلَّا اَنْ
يُّؤْذَنَ لَكُمْ اِلَى طَعَامٍ غَيْرٍ نَّظَرٍ اِنَّهٗ وَلٰكِنْ اِذَا دُعِيتُمْ
فَادْخُلُوْا اِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوْا وَلَا مُسْتَعْسِفِيْنَ لِحَدِيْثٍ اِنَّ
ذٰلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيٰ مِنْكُمْ وَاللّٰهُ لَا
يَسْتَحْيٰ مِنْ الْحَقِّ وَاِذَا سَأَلْتُمُوْهُنَّ مَتَعًا فَسْأَلُوْهُنَّ مِنْ
وَّرَآءِ حِجَابٍ ذٰلِكُمْ اَطْهَرُ لِقُلُوْبِكُمْ وَقُلُوْبِهِنَّ وَمَا كَانَ
لَكُمْ اَنْ تُؤْذُوْا رَسُوْلَ اللّٰهِ وَلَا اَنْ تَكُوْنُوْا اَرْوَاجُهُ
مِنْ بَعْدِهٖۚ اَبَدًا اِنَّ ذٰلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللّٰهِ عَظِيْمًا ﴿٥٣﴾
تَبَدُّوْا شَيْئًا اَوْ يَخْشَوْهٗ فَاِنَّ اللّٰهَ كَاتِبٌ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمًا ﴿٥٤﴾
لَا جُنَاحَ عَلَيْنَ فِىْ ءَاْبَآءٍ وَلَا اَبْنَآءٍ وَلَا اِخْوٰنٍ وَلَا اَبْنَآءِ
اِخْوٰنٍ وَلَا اَبْنَآءِ اَخَوٰتِهِنَّ وَلَا نِسَآءٍ هُنَّ وَلَا مَمْلٰكَتٌ

أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَاطِرِينَ إِنَاءُ

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَاطِرِينَ إِنَاءُ ﴾
 ئه‌ی کهسانیکه ئه‌وتو باوه‌رتان هیناوه ئیوه مه‌چن بۆ ناو خانوه کانی پیغمه‌مه‌ر مه‌گدر کاتێ بچه‌
 ژووره‌وه ده‌ستووهر بده‌ری به‌ ئیوه بۆلای خواردنی خواردمه‌ده‌نی پینگه‌یشتی، بچه‌ ژووری
 به‌جۆری ئیوه چاوه‌روانی پینگه‌یشتی خواردمه‌ده‌نی نه‌که‌ن.

هه‌ره‌یه‌که له ژنه‌کانی پیغمه‌مه‌ر هۆده‌یه‌کی تایبه‌تییان هه‌بوو له‌م لا و نه‌ولای مزگه‌وته‌وه کاتێ
 کۆچی دوا‌یان کرد خرا‌نه سه‌ر مزگه‌وت.

﴿ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا مُسْتَأْنِسِينَ لِحَدِيثٍ ﴾ وه به‌لام هه‌ر کاتێ
 ئیوه بانگ کران بۆ ناو خواردن، دوا‌ی ئیوه بچه‌ ژووره‌وه، دوا‌ی ئه‌وه‌ی ئیوه نا‌ئشان خوارد
 بچه‌ ده‌ره‌وه بۆلای کاری خۆتان، ئیوه دامه‌نیشن و له‌گه‌ل به‌کتری رابوێرن بۆ گفتو‌گو‌کردن
 له‌گه‌ل به‌کتری.

﴿ إِنَّ ذَلِكَ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ ﴾ به‌راستی دانیه‌شتی
 ئیوه نا‌زاری پیغمه‌مه‌ر نه‌دا، دوا‌ی پیغمه‌مه‌ر شه‌رم نه‌کا له ئیوه که‌ به‌تی: ئیوه بچه‌ ده‌ره‌وه و، خوا
 شه‌رم نا‌کا له ووتنی کاری راست و نامۆزگاری ئیوه نه‌کا بۆ فی‌ربوونی ره‌وشتی بێ‌نا‌زاری و
 کۆمه‌لایه‌تی.

هه‌رچه‌نده هۆی ها‌ته‌ خواره‌وه‌ی ئه‌و رسته‌انه‌ی پێشو له‌باره‌ی خانوه‌کانی پیغمه‌مه‌ره‌وه
 ها‌تو‌نه‌ته خواره‌وه به‌لام نا‌هه‌رۆکه‌کانیان خانووی هه‌موو که‌سه‌ی نه‌گرێته‌وه.

پیغمه‌مه‌ر ﴿﴾ جارێ له‌گه‌ل عایشه‌دا نانی ئه‌خوارد، عومه‌ری کوری خه‌تاب به‌لایاندا
 رۆیشت، پیغمه‌مه‌ر بانگی کرد نانیان له‌گه‌لدا بخوات، له‌کاتێ نا‌خواردندا په‌نجی عومه‌ر که‌وت
 له په‌نجی عایشه و عومه‌ر ووتی: ئه‌ی وه‌ی بۆ من: له‌پاشا ووتی: ئه‌ی پیغمه‌مه‌ر: وا‌چاکه
 پیغمه‌مه‌ر په‌رده‌یه‌ک دا‌بێ له‌ نیوان ژنه‌کانه‌ و ده‌ره‌وه‌دا، به‌راستی پیاوی چاک و خراپ نه‌چنه
 خانوه‌کانی ئه‌وانه‌وه. خوا‌ی مه‌زن له‌وباره‌وه فه‌رمووی:

﴿ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ ﴾ وه
 هه‌ر کاتێ ئیوه ئاده‌میزاد دا‌وا‌ی شتی له‌ که‌ل په‌ل ناو خانوه‌کانتان کرد له‌ ژنانی پیغمه‌مه‌ر،
 دوا‌ی ئیوه دا‌وا‌ی ئه‌و شتانه‌یان لێ‌که‌ن له‌ پشتی په‌رده‌وه، قه‌ده‌غیه‌ ته‌ما‌شا‌کردنی ژنانی پیغمه‌مه‌ر
 به‌هه‌موو شیوه‌یه. ئه‌وه‌ی با‌س‌کرا چاکتر و پاک‌تره بۆ دلی ئیوه و دلی ژنانی پیغمه‌مه‌ر و، دوور‌تره
 له‌ گومان بردن و ها‌تو‌چۆی خراپه به‌دل‌تانا، که‌واته تیکه‌لا‌وبوونی پیاوان و ژنانی بێ‌گانه

قه ده غه یه، یا چاکر وایه به لای که مه وه وازی لی بهیترئ: چونکه تیکه لاوی نه بیته هوئ ووروژاندنی خراپه له دل دا.

ناموزای یه کئی له ژنه کانی پیغمهر گفتوگۆی نه کرد له گه ل ژنیکئی پیغمهر دا، پیغمهر فهرمووی: لیره مه وه سته. نهو پیاوه ووتی: نهو ژنه ناموزای منه و گفتوگۆی خراپان نه کردوه، پیاوه که رویش و وتی: به راستی دوا ی پیغمهر نهو ژنه ماره نه کهم له خۆم، خوا ی مدزن لهو باره وه فهرمووی:

﴿ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تُنْكِحُوا زُوجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا ﴾ وه شایسته نی یه بو ئیوه نازاری فروستاده ی خوا بدهن به کارئ یا به گفتوگۆیه و، په وانیه بو ئیوه که ژنه کانی پیغمهر ماره بکهن له دوا ی مردنی پیغمهر.

﴿ إِنَّ ذَلِكَ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا ﴾ به راستی نازاردانی پیغمهر له کاتی ژیانیدا و، ماره کردنی ژنه کانی دوا ی مردنی گوناھیکئی زۆر گه وره ن به لای خوا وه، بی پیری یه بو پله ی بهرزی پیغمهر، مانی پیغمهر و نه مانی یه کسانه پیوسته نازاری نه درئ له هه موو کاتیکا.

﴿ إِنْ تُبْذُوا شَيْئًا أَوْ تُخْفَوْهُ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴾ نه گهر ئیوه هه رشتی ناشکر ابکهن له نیازی ماره کردنی یه کئی له ژنه کانی پیغمهر یا بیشارنه وه له دل تانا دوا یی خوا به هه موو شتی نه زانی، سزاتان نه دا.

دوا ی نه وه ی خوا ی گه وره فهرمانی دا به پیاوان له پشتی په رده وه گفتوگۆ بکهن له گه ل ژنانی پیغمهر ﴿ کاتی داوا ی کهل و پهل ناو خانوه کانیا ن لی بکهن، فهرمووی:

﴿ لَا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِي آبَائِهِنَّ وَلَا أَبْنَائِهِنَّ وَلَا إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءَ أَخَوَاتِهِنَّ وَلَا نَسَائِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ ﴾ وه هیچ گوناھئی نیه له سه ر ژنانی پیغمهر و جگه ی پیغمهر له تیکه لاوی نیوان نه وان و نیوان باوک و کور و براو کوری براو کوری خوشک و ژنانی موسلمان و بنده و کاره که ره کانیا ن، دوا یی بو ژنانی پیغمهر په وایه چاویان به وان بکهوئ و گفتوگۆیان له گه ل بکهن به بی په رده. به لام ژنانی بی باوه پیوسته خویان دا پۆشن له وان به وینه ی پیاوانی بیگانه.

﴿ وَالَّذِينَ لِلَّهِ إِنْ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴾ وه نه ی ژنانی پیغمهر ئیوه له خوا به رسن له شتی فهرمانتان پندراوه. به راستی خوا نه زانی به هه موو شتی، هیچ که سی له خوا په نهان نی یه.

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٥٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ
اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا

مُهِينًا ﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدْ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿٥٨﴾

﴿ إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ ﴾ به راستى خوا خوشه ويستى و ره زامه ندى و
ميه ره بانى خوى ئه ريزئى به سهر پيغمه ردا و، فريشته كانى له خوا ئه پارينه وه و داواى
ليخوشبونى بو ئه كدن له خوا هه تا به ته واوى خوا چا كه بريزئى به سهر پيغمه ردا. كه واته
پيغمه ر ﴿ ﷺ ﴾ خوا له كاتى زيانى پيغمه ر و له داواى مردنى دا ريزئى لى گرتوه و، پلىدى به رزى
پيغمه رى روون كردوه ته وه له نامدى خويا.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴾ ئه كسانى كى ئه وتو باوه رتان هينا وه:
ئيه دروود بنين تنه با سهر پيغمه ر جگه پيغمه رانى تر له به ر پلىدى پيغمه ريتى به سهر
ئه واندا و، ريز له هه مويان بگرن و، ئيه وى باوه ردار داواى ناشتى و بئ وه يى بكدن بو
پيغمه ر. بئين: ﴿ اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ﴾ به ناشى به كى گه وه.

بو زانين: سه له وات دان له سهر پيغمه ر ﴿ ﷺ ﴾ پيوسته پينج جار له شه و روژيكا له
نوژه كانا، هه موو زانايان پيك هاتوون له سهر پيوستى سه له وات، له پاشا جياوازيان هديه له
ئه ندازه ييدا لاي زوري زانايان له هه موو ته مهنى ئاده ميزاددا پيوسته يه ك جار سه له وات
بدا له سهر پيغمه ر، هه ندى ترين ئه لئين: پيوسته له هه موو ته حياتى كو تا يى نوژدا، رسته كه يشى
به م جوژه يه: ﴿ اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَسَلِّمَ تَسْلِيمًا ﴾ هه ندى ترين لايان وايه هه مو كاتى ناوى
پيغمه ر برا پيوسته سه له واتى له سه ريدري. سه له واتدان له سهر ئالى پيغمه ر له داواى
پيغمه ره وه چا كه. به للام به تنه سه له واتدان له سهر ئالى پيغمه ر چاك نيه.

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ﴾ به راستى كه سانيكى ئه وتو شتى ئه كدن خوا و
فروستاده ي خوا پينان ناخوشه له بئ باوه رى و بئ فه رمانى خوا ئه لئين: خوا كورو زن و هاو به شى
هديه و، پيغمه ر شينه و شاعير و پوشه ويژه، جادو گه ره و، موحه مد پيغمه رنى يه.

﴿ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُّهِينًا ﴾ خوا دوورى خسته ته وه له هه ر دوو
جهاندا له ميه ره بانى خوى و يارمه تيان نادا بولاى ريگه ي راست و، خوا ئاماده ي كردوه بو يان
سزايه كى خاوه ن ئازار و ئابروو به ريان.

﴿ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدْ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴾ وه
كه سانيكى ئه وتو ئازارى پياوان و زنانى باوه ردار ئه دن به جگه ي شتى ئه وان كر دوويانه به
گفتو گو و كردارى خراب به بئ ئه وه ي ئه وان تاوانيكيان كر دبن، دوايى ئه و كه سانه هه ليان
گرتوه بوختانيكى گه وه و گونا هيكى ئاشكرا.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ
عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلْبَابٍ ۚ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٩﴾ لِّئَلَّا يُؤْذِينَ وَلَا يُوْذِيَ
فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ وَالْمَرْجُفُونَ فِي الْمَدِينَةِ لَنُغْرِبَنَّكَ
بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٦٠﴾ مَلْعُونِينَ
أَيُّهَا ثَقِفُوا أَخِذُوا وَقْتًا ثَقِيلًا ﴿٦١﴾ سُنَّةَ اللَّهِ فِي
الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَلَن تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٦٢﴾

﴿ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلْبَابٍ ﴾ نهی
پیغمبر: تو بلی به زنه کانت و کچه کانت و ژنانی باوهر داران رومهت و لهشی خویان داپوشن
بدسه ریوش و کراسه کانیان کاتی چوونه دهره وه بو جی به جی کردنی پیوستی به کانی خویان و،
تدنها یه ک جاویان به دهره وه بی لدهر نه وهی ریگهی بی بدوزنه وه.

﴿ ذَلِكَ أَذْنِي أَنْ يُعْرِفَنَ فَلَا يُؤْذِينَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴾ نهو خوداپوشته یان نزیکره که
بناسرین ژنانی سدر به ستق و جوی بینه وه له کاره که ره کان و، دواپی نازاریان ندری به وهی
ریگه بی گرتیان له لایه د داوین پیسانی له سنور لادهری یاسای پاکی نیسلام و رهوشی بهرز
و، به ناواتی خرابی خویان نه گهن و، خوا له گوناھی روتی له مه و پیشمان خوش نه بی، میهره بان
و خاوه نی به زه ییه بو بنده کانی خوی و، چاودیری سوودیان نه کا و نه یانپاریزی.

هوی هاتنه خواره وهی نه م نایه ته نه وه به، عه ره به کان جیگهی تایه تیان دروست نه کردبو
بو نه وهی پیوستی خویان جی به جی بکه و، ژنانی سدر به ست و کاره که ره بنده کان بو
جی به جی کردنی پیوستیان نه چون بو ناو باخ و دره ختی خورما، داوین پیس و بی ناموسه کان
ریگه یان به کاره که ره شوخه کان نه گرت.

﴿ لِّئَلَّا يُؤْذِيَ الْمُؤْمِنِينَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ وَالْمَرْجُفُونَ فِي الْمَدِينَةِ ﴾ به راستی نه گهر
دوو رووه کان و نهو که سانه ی باوهر یان لاوازه له دلایان و، ونده داوین پیسه کان و لادهران له
سنوری ناین و، نهو که سانه ی درو و بوختان بلا و نه که نه وه بو له شکری نیسلام و واز لهو
خراپانه ی خویان نه هین و، کوتایی بهو کارانه نه هین له شاری مه دینه دا.

تهفسیری زمانکویی

﴿لَتُغْرِيَنَّكَ بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا﴾ به راستی نِیمه هانی تو ندهین و، فرمان به تو ندهین که باره‌ی دیار یکردنی کاری نه‌وان، له پاشا نه‌وان له گهل تو دانه‌نیشن له مه‌دینه‌دا مه‌گدر ماوه‌یه کی کدم بهو نه‌ندازه‌یه تو پیوستیت لی هه‌بی هه‌تا له مه‌دینه‌ده‌ریان نه‌کدی.

﴿مَلْعُونِينَ أَيْنَمَا تَقِفُوا أُخِذُوا وَقَتْلُوا تَقْتِيلًا﴾ نه‌و که‌سانه‌ بی‌به‌شن له میهره‌بانی خوای مه‌زن و، دوور خراونه‌ته‌وه له به‌زه‌یی خوا و، کاتی ده‌ر کران لاوازی و بی‌توانان و په‌نایه‌ بو نه‌وان نابی، له‌هه‌ر چی‌گه‌یه‌ بوون نه‌گیرین به‌ دیلی نه‌کوژرین به‌ خراپ‌ترین کوشن.

﴿سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا﴾ به‌ راستی نه‌و شتاندی باسکران ده‌ستوری‌که‌ خوا دایناوه له‌ ناو که‌سانیکی نه‌وتو له‌ پیش ئیستاه‌ بوون، نه‌و که‌سانه‌ی نه‌وتو دووروویان به‌ کاره‌تایی له‌ خزمه‌ت پیغه‌مه‌ره‌ کانیان و گالسه‌یان به‌خواکه‌ی کردبی و، گفتوگوی خراپیان له‌ ناو ناده‌میزادا بلاو‌بکر دایه‌ نه‌کوژران و، هیچ که‌سی ناتوانی ده‌ستوری خوا داینا‌بی بی‌گوری له‌ ناو بوونه‌وراندا، چونکه‌ نه‌و ده‌ستورانه‌ له‌سه‌ر زانست دانراون به‌جوری سوودی ناده‌میزاد له‌سه‌ر نه‌و ده‌ستورانه‌ نه‌سووری.

يَسْأَلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُدْرِيكَ
لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا ﴿٦٣﴾ إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ وَأَعَدَّ
لَهُمْ سَعِيرًا ﴿٦٤﴾ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا
﴿٦٥﴾ يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَلَيْتَنَّا أَطَعْنَا اللَّهَ
وَأَطَعْنَا الرَّسُولَ ﴿٦٦﴾ وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا
فَأَضَلُّنَا السَّبِيلَ ﴿٦٧﴾ رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ
وَالْعَنَهُمُ لَعْنًا كَبِيرًا ﴿٦٨﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ
ءَاذَوْا مُوسَى فَبَرَّاهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجْهًا ﴿٦٩﴾

﴿يَسْأَلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ﴾ بی‌باوه‌رانی ناده‌میزاد پرسیار له‌ تو نه‌کدن له‌باره‌ی رۆژی دوا‌یه‌وه، دووروه‌کان پرسیاران لی نه‌کرد، بروایان به‌ هاتی رۆژی دوا‌ی نه‌بو، جوه‌کان بروایان به‌هاتی هه‌بو بو تاقی کردنه‌وه پرسیاران لی نه‌کرد، تو بلتی له‌ وولا‌میاندا به‌ راستی زانیی کاتی رۆژی دوا‌ی هه‌ر لای خوا‌یه و جگه‌ی خوا نایزانس، نه‌فریشته‌کان و نه‌ پیغه‌مه‌ران، که‌س ناگاداری کاتی هاتی نیه‌.

﴿ وَمَا يُذْرِكْ لَعْلَ السَّاعَةِ تَكُونُ قَرِيبًا ﴾ وه چ شتی بئ به توی رابگه یه نی کاتی هاتنی رۆژی دوا بی؟ نه گهر ئیمه به توی رانه گه یه نین، شایسته یه رۆژی دوا بی نزیکی بئ هاتنی. خوا په نهانی داوه، بۆ ئه وه ی ئیوه بیر بکه نه وه و چالاک بن بۆ کردنی فەرمانی خوا، په لهما کهن بۆ هاتنی.

﴿ إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ﴾ به راستی خوا بئ باوه رانی دوورخسته وه ته وه له میهره بانی و به زه یی خۆی و، بۆیانی ناماده کردوه ناگریکی سه ختی کلپه داری زۆر گهرم.

﴿ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴾ ئه و بئ باوه رانه به رده وامن له ناو ئه و ناگره دا هه تا هه تابه، ده ستیان نا که و ی هیچ که سی نا گایان لیانی بی و، هیچ که سی سزای خویان لی بگه ی ته وه.

﴿ يَوْمَ ثَقُلَتْ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولًا ﴾ تۆ بیری ئه و رۆژه بکه ره وه رومه تی بئ باوه ران له ناو ناگره دا ئه م دیو دیوی بئ نه کری، وه ک پارچه گزشتی بېر ژێری، ئه و کاته سه روکی بئ باوه ران ئه لێن: ئه ی دانیشه توان: خۆز گایه ئیمه باوه رمان به یانیه و، په یه وه ی فەرمووده ی خوا و فروستاده ی خوامان بکرا دیه، خه فته ئه خۆن و په شیمان ئه بنه وه.

﴿ وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلًا ﴾ وه بئ باوه ره ژێر دهسته کان به ناخۆشی یه وه ئه لێن: ئه ی په روهرد گاری ئیمه: به راستی په یه وه ی پاشا و گه و ره کانی خۆمان گان کردوه، دوا بی ئه وان ئیمه یان له ریگه ی فەرمانی تۆ لادا و، بئ فەرمانی تۆیان بۆ ئیمه ئه رازانده وه.

﴿ رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنَهُمُ لَعْنَا كَبِيرًا ﴾ ئه ی په روهرد گاری ئیمه: تۆ سزای ئه وان بده به دوو چه نه انه ی سزای ئیمه؛ چونکه ئه وان خۆیان گومر ابوون و ئیمه یان له ریگه لادا وه و، تۆ ئه وان دوور بخه ره وه له میهره بانی و به زه یی خۆت به دوور خسته وه یه کی زۆر گه و ره.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَى فَبَرَّاهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجِيهًا ﴾ ئه ی که سانیکی ئه و تۆ باوه رتان هه ناوه: ئیوه وینه ی که سانیکی ئه و تۆ مدین نازاری موسایان دا، دوا بی خوا موسای رزگار کرد له شتی که ئه وان ووتیان به موسا و، موسا لای خوا خاوه نی رێژیکی زۆر گه و ره یه.

ئه و فەرمووده یه ی خوی مدزن له وه وه هاتووه: به نو ئیسرا ئیلیه کان به رووتی خۆیان ئه شۆرد و، موسا زۆر به شهرم و په وشت به رز بوو، به ته نه نا خۆی ئه شۆرد و خۆشی دانه پۆشی، ووتیان: بۆیه خۆی دانه پۆشی خرا په یه یه له شیا به تی، رۆژی موسا رۆشت خۆی بشۆری، به رگه کانی خۆی له سه ر به ردی داناو، به رده که به به رگه کانی یه وه رۆشت، موسا به رووتی دوا ی که و ت هه تا گه ی شته تاقمی له به نو ئیسرا ئیلیه کان، دوا بی ته ماشای موسایان کرد به و جو ره نی به ئه وان گومانیان ئه برد. که واته ئیوه ش نازاری پیغه مه ری خۆتان مه ده ن به شتی لای خۆش نه بی.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٧٠﴾ يُصْلِحْ
لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
فَقَدْ فَرْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾ إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا
الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴿٧٢﴾ لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ
وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ اللَّهُ
عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٣﴾

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ﴾
ئهی که سانیکی نه وتو باوه رتان هیتاوه. ئیوه خرتان بیاریژن به هوی ترسی خواوه له هه موو شتی
ئیه نه یکه ن و له هه موو شتی ئیه وازی لی نه هین و، ئیه گف و گزی راست بلین و، ناگاتان
له زمانی خرتان بین، بوختان و درو مده نه پال فروستاده ی خوا له باره ی کاری زهینه به وه به
تایه تی، نه گهر ئیه نهو کارانه بکه ن خوا یارم دی ئیه نه دا بولی هه موو کاریکی چاک و، لی تان
وه نه گری و، گونا هه کاتان نه شو ریته وه.

﴿ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَرْزًا عَظِيمًا ﴾ وه هه ر که سی په پره ی خوا و فروستاده ی
خوا بکا له هه موو شتی نه وان فدرمانی بین نه ده ن و، له هه موو شتی کا نه وان قده غدیان کردوون،
دوایی به راستی رزگاریان بووه به رزگار بوونیکی گه وره، له جیهاندا به چاکی نه ژین و، له
پاشه روژدا به به خیار ی نه ژین.

﴿ إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ ﴾ به راستی ئیمه په رستن و خو
به ختر کردمان نومایش کردوه به سه ر ئاسمانه کان و زهوی و کیوه کاندا که بیان گر نه ئه ستوی
خو یان و جی به جیان بکه ن.

زانایان بیرو بوو چو نیان جیاوازه له ووشدی ﴿ الْأَمَانَةَ ﴾ هه ندیکیان نه لئین: به مانا داواکاری
و په رستی خوایه، هه ندی تریان نه لئین: مه به ست ووشدی ﴿ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ﴾ هه ندی تریان لایان
وایه مه به ست نه ندانه کانی ئاده میزاده که پیوسته له سه ری هه ریه که یان به کار بهینی له شتی کا
بوی درو و سترکراوه. هه ندی تریان لایان وایه به مانای ده ست پاکی به له به کار هیتانی دارایی.

ته فسیری زمانا کوی

ئهو مانایانه هه موویا شایسته نه لاهم خو به خت کردن بو سوودی گشتی شایسته تره له هه موویان.

﴿ فَأَبْنِ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا ﴾ دواپی ئاسمان و زهوی و کیوه کان له بهر گرانی جی به جیهانی ئه و ئه مانه ته بیانوویان هیتاره بو وه گرانی و، ترسان له وهی بیانگر نه ئه ستوی خو یان تووشی سزای خوا بین.

﴿ وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴾ وه ئادهه ئه و په رسته ی هه لگرت خسته یه ئه ستوی خو ی. به راستی ئادهه سته می له خو ی جگه ی خو ی کرد نه گهر ئه و ئه مانه ته جی به جی نه کهن و، نه یزانی نه گهر جی به جی نه کهن تووشی پاشه روژیکی خراب نه بن. که واته مه به ست له ناو بردنی ئاسمانه کان و زهوی و کیوه کان ئامازه یه بولای گه وره یی ئه و خو به خت کردنه و دووا روژی ئه و هه لگرتنه و، هه ر به تهنه ئه مانه مزاده بتوانی روو به رووی نیازی خراپه ی خو یان بوه سن و کاری چاک بکهن و خراپه نه کهن.

﴿ لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ ﴾ بو ئه وهی دوا روژ سزای پیاوان و ژنانی دوو روو بدا له سه ر ئه وهی به روا له ت ئه و ئه مانه ته جی به جی نه کهن و له ژیره وه دل پس و بی باوه ران، بو ئه وهی سزای پیاوان و ژنانی بت په رست به دین، چونکه تاوانه کانیا ن زور گه وره یه و هیچ چاکه و خو به خت کردنیان گونا هه کانیا ن ناشور یته وه.

﴿ وَيَتُوبَ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴾ وه بو ئه وه یش خوا په شیمان بوونه وه وه رگری له پیاوان و له ژنانی باوه ردار له سه ر ئه و هه لانه ی له وانه وه په یدابوون و، بو ئه وه دواپی چاکه کان بکهن و ئه مانه ته که به جی به یتن و، خوا لیخو شبوونی زوره بو که سانی په شیمان نه بنه وه و، خاوه نی به زه یی و میهره بانی یه بو باوه رداران.

به یاری دهی خوی مه زن کو تایی هات به مانا کردنی ئه م سوره ته له روژی دوو شه ممه (۲۹) په بیعول ئه و من، سالی (۱۴۲۱)ی کوچی بهرام بهر ۱۲-۹-۲۰۰۰ی زایینی

﴿سوره تی سبه ا﴾

له مه كه هاتوته خواره وه. هندی له زانیان نه لئین: جگه له ئایه تی (٦) له مه دینه هاتوته خواره وه. ژماره ی ئایه ته كان (٥٤) ئایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَفِ السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَلَهُ الْحَمْدُ
 فِي الْآخِرَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ﴿١﴾ يَعْلَمُ مَا يَلْجُ فِي الْأَرْضِ
 وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ
 الرَّحِيمُ الْغَفُورُ ﴿٢﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ
 قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتَأْتِيَنَّكُمْ عِلْمُ الْغَيْبِ لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ
 ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَلَا أَصْغَرُ مِنْ ذَلِكَ
 وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٣﴾ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ
 ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ هُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ
 كَرِيمٌ ﴿٤﴾ وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي ءَايَاتِنَا مُعْجِزِينَ أُولَٰئِكَ
 لَهُمْ عَذَابٌ مِّن رَّجْزٍ أَلِيمٍ ﴿٥﴾ وَيَرَى الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ
 الَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ هُوَ الْحَقُّ وَيَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ
 الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿٦﴾

بسم الله الرحمن الرحيم

به ناوی خواي به خشندهی میهره بان

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَفِ السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ هه موو سو پاسی به هه رشتی بکری،
 هه رکه سی بیکا، بۆ هه رکه سی بکری، له سه هه رشتی بی، هه موویان بۆ خوایه کی نه وتویه،

ته فسیری ز مناکوی

هه رشتی له ناو ئاسمانه کان و زهوی دایه هه ر بۆ ئه وه. هه مو بونه وه ران، خوا درووستی کردوون، له ژێر دهسته لاتی ئه ودان. کار و گوزهرانی هه مویان و، خوارده مه نی بۆ گیانداره کانیا ن ساخته ئه هیتی.

﴿وَالَّذِي أَحْمَدُ فِي الْآخِرَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ﴾ وه سوپاسی دانیش توانی به هه شت له رۆژی دوا یی هه ر بۆ خوا یه و، هه موو شتی له جینگه ی شیاوی خویا دائه نی له هه ردوو جیهاندا، ناگاداری نهی ئی به کانه.

﴿يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ الرَّحِيمُ الْغَفُورُ﴾ خوا ئه زانی به شتی ئه جیته ناو زهوی له تویی دانه وێله دانه وێله درهخت و له باران و سه رچاوه ی ئاو و مردوانی ئاده میزاد، ئه زانی به شتی دینه دهروه له زهوی، له گیاو رووه ک و درهخت و سه رچاوه ی ئاو و نهوت و، له زێر و زیو و ئه لماس و شتی تر، ئه زانی به شتی دینه خواره وه له ئاسمان، له باران و به فر و ته رزه وه هه وره گر مه، ئه زانی به شتی بهرز ئه بیته وه له ناو زهوی بۆ ئاسمان له هه وا و ته م و دوکه ل و له فریشته کان و له کار و گیانی ئاده میزاد و دوا ی مردنیا ن و، هه ر خوا میه ره بان و خاوه ن به زه ییه، خو ش ئه بی له هه له و گونا ه ی به نده کانی خو ی.

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ قُلْ بَلَى وَرَبِّي لَتَأْتِيَنَّكُمْ﴾ وه که سانیکی ئه وتۆ باوه ریا ن نه هیتا وه ئه لێن: رۆژی دوا یی نایه بۆ لای ئی مه و نازانین رۆژی دوا یی چ شتی که، تۆ بلی: به وان : سویند به پهروه ردگاری خو م ئه خو م رۆژی دوا یی به راستی دیت بۆ لای ئی وه. به لام کاتی هاتی هه ر خوا ئه یزانی.

﴿عَالِمُ الْغَيْبِ لَا يَغْرُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَلَا أَصْغَرُ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ﴾ پهروه ردگاری من ئه زانی به هه موو شتیکی نهی و نادیا ر له هاتی رۆژی دوا یی و شاره و ی هه موو بونه وه ران، کیشانه ی به جوو کترین میرو له یه له ئاسمانه کان و زهوی دا و، به جوو کترین له کیشانه ی ئه و میرو له یه و گه وره تریش له پهروه ردگاری من وون نایی، مه گه ر هه موویان له نامه یه کی ئاشکرادا که له و حه ل مه حفو زه تو مار کرا وه، هه موو شتی لای ئه و نهی ئی نی یه.

﴿لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ﴾ رۆژی دوا یی دیت بۆ لاتان، له بهر ئه وه ی پهروه ردگاری من پاداشتی چاکه ی که سانیکی ئه وتۆ بداته وه باوه ریا ن هیتا وه و، کرده وه چاکه کانیا ن کرده، ئه و که سانه بۆیا ن هه یه لی خو شبوون له هه له کانیا ن و، خوارده مه نی به رێر به بی ماندو و بوون.

﴿وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مِّن رَّجْزٍ أَلِيمٌ﴾ وه که سانیکی ئه و تو خویان ماندو و ئه که ن بۆ به چکر دنه وه ی ئایه ته کانی قورئانی ئی مه ره وانه مان کرده بۆ لای فروستاده ی ئی مه، پشپړ کئ ئه که ن بۆ رزگار بوون و گومانیا ن وایه له دهستی ئی مه ده رته چن، ئه و که سانه بۆیا ن هه یه سزایه له خراپترین سزا و ئازارده رترین سزاه هه ردوو جیهاندا، چونکه گومانیا ن وایه زیندوو بوونه وه و سزا نی یه.

﴿وَيَرَى الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ الَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ هُوَ الْحَقُّ﴾ وه که‌سانیکی نه‌وتو
 خاوه‌نی زانیارین له هاوریکانی تو و وینهی نه‌وان له خاوه‌ن نامه راسته‌کان نه‌زانن به شتیکی
 نه‌وتو نیردراوه بۆلای تو له لایه‌ن په‌روه‌دگاری خوته‌وه هه‌ر نه‌وه‌ی نیردراوه بۆلای تو راسته .
 ﴿وَيَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ﴾ وه هه‌ر نه‌وه‌ی نیردراوه بۆلای تو ئاده‌میزاد نه‌گه‌یه‌نی
 بۆلای ئایینی خوای زۆر به‌ده‌سته‌لات، توله‌سینه‌ره له که‌سی دژی پیغه‌مه‌ری من بی، خوايه
 هه‌موو سوپاسی له‌سه‌رچاکه‌کانی نه‌و نه‌بی بکری، ئه‌م ئایه‌ته له مه‌دینه هاته‌ته خواره‌وه .

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ نَدُلُّكُمْ عَلَى رَجُلٍ

يُنَبِّئُكُمْ إِذَا مُزِقْتُمْ كُلٌّ مِّنْكُمْ إِنِّكُمْ لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿٧﴾

أَفَتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَمْ بِهِ جِنَّةٌ بَلِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ

فِي الْعَذَابِ وَالضَّلَالِ الْبَعِيدِ ﴿٨﴾ أَفَلَمْ يَرَوْا إِلَى مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ

وَمَا خَلْفَهُمْ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِن نَّشَاءُ نَخْسِفْ بِهِمُ

الْأَرْضَ أَوْ نُسْقِطَ عَلَيْهِمْ كِسَفًا مِّنَ السَّمَاءِ إِن فِي ذَلِكَ

لَّآيَةٍ لِّكُلِّ عَبْدٍ مُّنِيبٍ ﴿٩﴾

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ نَدُلُّكُمْ عَلَى رَجُلٍ يُنَبِّئُكُمْ إِذَا مُزِقْتُمْ كُلٌّ مِّنْكُمْ إِنِّكُمْ لَفِي خَلْقٍ
 جَدِيدٍ﴾ وه که‌سانیکی نه‌وتو باوه‌ریان نه‌هیتاوه و به‌گالته‌پیکردنه‌وه هه‌ندیکیان به هه‌ندی تریان
 نه‌لین: ئایا ئیمه‌ شاره‌زایی ئیوه بکه‌ینله‌سه‌ر پیاوی گفتوگۆی سه‌یر و سه‌مه‌ره نه‌کا هه‌وال بدا به
 ئیوه: هه‌ر کاتی ئیوه مردن و نه‌ندامه‌ کانتان هه‌موویان پارچه‌ پارچه‌ کران و رزان و بوون به‌ تۆز
 و چوون به‌ ئاسماندا. به‌راستی ئیوه زیندوو نه‌کرینه‌وه سه‌ر له‌نوی و نه‌بنه‌وه به‌ بوونه‌وه‌ریکی تازه
 به‌ وینه‌ی ئیستا.

﴿أَفَتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَمْ بِهِ جِنَّةٌ﴾ نه‌و پیاوه یا بوختان و درۆ درووست نه‌کا و نه‌یدا
 به‌سه‌ر خوا‌دا یا شته‌ و به‌ی بنچینه‌ دیت به‌ده‌می دا نه‌و بوخاته‌ نه‌کا.

﴿بَلِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ فِي الْعَذَابِ وَالضَّلَالِ الْبَعِيدِ﴾ به‌لکو نه‌و که‌سانه‌ باوه‌ر به‌
 رۆژی دوا‌یی ناکه‌ن و له‌ ناو سزای رۆژی دوا‌یی دان و، له‌ ناو ریگه‌ی گوم‌راییی دان زۆر

دورن له راستی له جیهاندا که نه لښ: موحه مه د یا بوختان نه کا یا شینه. نه وان خزیان باش موحه مه د نه ناسن، نه زانن دووره له وانه ی نه وان نه یلښ.

﴿ اَقْلَمَ يَرْوَا إِلَى مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ﴾ نایا دواپی نه و که سانه ی باوه بیان به زیندو و بوونه و هی دوا ی مردن نی به، بز نه یان رو وانیسه بولای شتی جو ارده وری نه وانی داوه له نیشانه کانی توانای خوا له ناسمان و له زهوی دا و، واز له خراپه به ښن و شهرم بیانگری به هوی نه و شتانه له سدریانه و هیه و له ژیریانه.

﴿ إِنْ تُشَاءْ نُخْصِفْ بِهِمُ الْأَرْضَ أَوْ نُسْقِطَ عَلَيْهِمْ كِسَفًا مِّنَ السَّمَاءِ ﴾ نه گهر نیمه نار هزو بکدین زهوی نه دینه خو اره و به وانه وه، یا نیمه پار چدیه له ناسمانه وه نه خدین به سدر یانا و به بهر نه بن و له ناو نه چن:

﴿ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّكُلِّ عَبْدٍ مُّنِيبٍ ﴾ به راستی هیه له بیر کردنه وه و ته ماشا کردنی نیشانه کانی توانای خوا به لکه ی ناشکرا و گه و ره بز به نده یه بگر ږتسه وه بولای په و ره رد گاری خوی و به نیازی پاکه و به رستی.

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا دَاوُدَ مِنَّا فَضْلًا

يَجِبَالٍ أَوْبَىٰ مَعَهُ وَالطَّيْرِ وَالنَّالَةِ الْحَدِيدِ ﴿١٥﴾ أَنْ أَعْمَلَ

سَبِغَتٍ وَقَدَّرَ فِي السَّرْدِ وَأَعْمَلُوا صِلِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ

بَصِيرٌ ﴿١٦﴾ وَلَسَلِمْنَ الرِّيحِ غُدُوًّا شَرُّ رَوْرٍ وَاحَهَا شَهْرٌ

وَأَسَلْنَا لَهُ عَيْنَ الْقِطْرِ وَمِنَ الْجِنِّ مَن يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ بِإِذْنِ

رَبِّهِ وَمَنْ يَزِغْ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرٍ فَإِنَّهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿١٧﴾

يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَّحْرِبٍ وَتَمْثِيلٍ وَجَفَانٍ كَالْجَوَابِ

وَقُدُورٍ رَّاسِيَتْ أَعْمَلُوا ءَالَ دَاوُدَ شُكْرًا وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ

الشَّاكِرِينَ ﴿١٨﴾ فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَىٰ مَوْتِهِ

إِلَّا دَابَّةُ الْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنْسَاتَهُ فَلََمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ الْجِنَّ

أَن لَّوْكَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿١٩﴾

﴿ وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ مِنَّا فَضْلًا يَا جِبَالُ أَوِّبِي مَعَهُ وَالطَّيْرَ وَآلْنَا لَهُ الْحُلَيْدَ ﴾ وه به راستی ئیمه له لایه ن خۆمانه وه ریزیکی زۆر گه وره مان به خشیوه به داوود: له پیغمه رایه تی و نامه ی زه بور، پاشایه تی، دهنگی زۆر خۆش. ئیمه ووتمان به کیوه کان و به بالنده کان: ئیوه له گه ل داوودا پاك و خاوینی ده ربړن بۆ خوا و، پاکی به که ی خوی له گه ل دا بلینه وه ئیمه ئاسنمان بۆ داوود نه رم کرد به بی ناگر و چه کوش به ده ستی خۆی به کاری نه یینا.

داوود پیاویکی پیاویکی نازا و دلیر و زیره ک و ژیر و دادپه روه ر، دهنگ و ئاواز خۆش، به جوړی هه موو گیانداران گوینان له دهنگی داوود بووایه نه وه ستان، کیوه کان دهنگه که یان دووپات نه کرده وه، زۆربه ی زۆری شاره کانی شام و عومانی داگیر کرد، به هیژ ترینی پادشای نه و سه رده مه بوو، خوی گه وره ئاسنی بۆ نه رم کردبوو، کراس و تاس کلاو خه نجه ر و شمشیری قه شهنگی درووست نه کرد، به ئاره قی ناوچه وانی خۆی نه ژیا، دارایی به یتولمالی نه خوارد، له خوا ترس بوو.

﴿ أَنْ أَعْمَلَ سَابِغَاتٍ وَقَدِّرَ فِي السَّرْدِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴾ ئیمه فه درماندا به داوود که تو زری پان و فراوان دروست بکه ی و بیانفرۆشی و خۆت و خیزانه که تی پی به خپو بکه ی و بیشی به خشی له رینگه ی په زامه ندی خوا دا و، تو به ریک و پینکی زریکان به چه و بازه نه کانیان شیای یه ک بن، بزماره کانیان نه نه وه ونده به جوړه ک بن بشکین، نه نه وه ونده گه وره بن پارچه کانیان به چرپین. تو و خیزانه کانت و په یه و انت کاری چاک بکه ن. به راستی خوا به شتی نه زانی ئیوه بیکه ن له چاک و خراپ.

داوود کاته کانی خۆی به ش کردبوو به سی به ش: به شیکي بۆ په رستنی خوا. به شیکي بۆ جی به جی کردنی کاری ناده میزاد. کاتیکیش بۆ ژیا نی خۆی و خیزانی و پشوودانی.

﴿ وَلَسْلَيْمَانَ الرِّيحَ غَدُوَهَا شَهْرٌ وَرَوَّاحُهَا شَهْرٌ ﴾ وه ئیمه بامان رام کرد بۆ سوله یمان به هۆی توانای خۆمان، تاقی به یانی هه تا نیوه رۆ به نه ندازه ی رۆیشتی ئاسایی مانگه رینگه یه کی نه بری، تاقی ئیواره له نیوه رۆوه هه تا مه غریب مانگه ریه کی نه بری له یه ک رۆژدا، خۆی و پیویستی خۆی هه لته گرت له هه مو شتی.

﴿ وَأَسْلَمْنَا لَهُ عَيْنَ الْقَظْرِ ﴾ وه ئیمه توانه وه ی سه رچاوه ی ئاسن و پۆلا و مسمان فیری سوله یمان کرد، به وینه ی ئاو نه رۆیشتی به رۆوی زه وی دا، هه تا دروست بکا هه رشتی ئاره زۆی بکا.

﴿ وَمِنَ الْجِنَّ مَنْ يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ يَاجِدُ رَبَّهُ ﴾ و ئیمه هه ندی له جنۆ که کاغان رام کردبو بۆ سوله یمان که سی کار بکا لای سوله یمان به هۆی ده ستووری په روه ردگاری خۆیه وه که کۆشکیکی بۆ درووست بکه ن.

﴿ وَمَنْ يَزِغْ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِنَا لَذِقْهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴾ وه هه رکه سی له و جنۆ کانه لایه دن له و کاره ی ئیمه فه رماغان پیداه ئیمه به و که سه نه چیژین سزایه له ناگری دۆزه خ له رۆزی دوایی دا.

﴿يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَحَارِبَ وَكَمَا يُبَلِّغُونَ رَأْسِيَّاتٍ﴾ نده جنوكانه درووست بكن بؤ سولهيمان هدرشتي ناره زؤى بكا له كؤشكى نايابي پهرستن و، له پديكهري جوان له مس و شوشه و مهرمه ر له شيويه شي ر جگه ي شي ر. پديكه ر درووست كردن له ياسا ي نه واندا قه ده غه نه بوو، دوايي كورسي به كيان درووست كرد بؤ سولهيمان پيچكه كاني پيشه وه دوو شي ربوون، له سهر يه وه دوو هه لؤ باليان راكيشابوو، بؤيشيان درووست كرد چه ندين ته شتي گه وره وهك هه وزى ناو، بؤيشيان درووست كرد چه ندين ديزه ي نه جوولاو له جيگه ي خؤيانا له بهر گه وره يي و قورسييان بؤ درووست كردني چيشت و نامه ده كردني خواره مهن ي و، سهره راي نه وانه كاسه و كه وچك و شتي نايابي له مه نجهل و قاپ و قاچاغ.

﴿اَعْمَلُوا آلَ دَاوُودَ شُكْرًا وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ الشُّكُورُ﴾ نيمه ووتمان: نه ي خي زاني داوود: نيوه سوپاسي خوا بكن له سهر چاكه كاني خوا بو تان و، سوپاس كه ري خوا كه من له بهنده كاني من، به نيازي پاكه وه سوپاسم بكن گي راره ته وه داوود ده ستي به درووست كردني به يتولوقه دهس له جيگه ي كه پري موسادا، دوايي داوود كؤچي دوايي كرد بهر له ته و او كردني، راي سپارده بو به سولهيمان ته و او ي بكا، دوايي سولهيمان فهرماني دا به جنوكه كان به ته و او كردني به يتولوقه دهس، بهر له مردني به سالي داوای له خواي مه زن كردبو جنوكه كان به مردني نه زانن هه تا ته و او ي نه كهن و، بؤ ناده ميزاد روون بيته وه كه جنوكه نه وه ي نه يتي بي ناي زانن، وهك خؤيان نه يان ووت، ته مهن ي سولهيمان (۵۳) سال بوه، له ته مهن ي (۱۳) سالي دا بوه به پاشا، (۴۰) سال پاشايه تي كردوه، دوليي چوار سالي پاشايه تي فهرماني داوه به درووست كردني به يتولوقه دهس. بؤ روونكر دنده ي نه وانه ي پيشو خواي مه زن نه فهرموئ:

﴿فَلَمَّا قُضِيَنا عَلَيْهِ الْمَوْتُ مَا دَلَّهُمْ عَلَىٰ مَوْتِهِ إِلَّا دَابَّةُ الْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنسَأَتَهُ﴾ دوايي كاتي نيمه فهرمانان دا به سهر سولهيماندا به مردني و، فهرماني مردنيمان جي به جي كرد، سولهيمان به رده و امبو له سهر راره ستان و، خؤي دا بوو به سهر دارده سته كه ي خؤيا و، جنوكه كانيش به رده و امبوون له سهر به جي هيتاني نه و كاره گرانه ده داويان لي كر ابو ييانكهن و هه ستيان به مردني سولهيمان نه كردبو، هيچ شتي جنوكه كاني ناگادار نه كرد له سهر مردني سولهيمان مه گهر داره خؤره كه دارده سته كه ي سولهيماني خوارد و سولهيمان كهوت به ده مدا.

﴿فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ الْجِنَّ أَن لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبُ مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ﴾ دوايي كاتي سولهيمان دواي ته نكبوني دارده سته كه كهوت به ده ما، روون بو يه وه كه نه گهر جنوكه كان شتي نه يتيان بز انيايه نه يان زاني سولهيمان مردوه، به رده و ام نه نه بوون له سهر كردني نه و كاره گرانه نازاري نه وانه ي نه دا.

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكِنِهِمْ آيَةٌ جَنَّتَانِ عَنْ يَمِينٍ وَشِمَالٍ
كُلُوا مِنْ رِّزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ بَلَدَهُ طَيِّبَةً وَرَبُّ غَفُورٌ

﴿١٥﴾ فَأَعْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِمِ وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَيْهِمْ

جَنَّتَيْنِ ذَوَاتِ أَكْثَلٍ خَمَطٍ وَاتْلٍ وَشَىٰ مِنْ سِدْرٍ قَلِيلٍ

﴿١٦﴾ ذَلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِمَا كَفَرُوا وَهَلْ يُجْزَىٰ إِلَّا الْكَفُورُ ﴿١٧﴾

وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَىٰ الَّتِي بَرَكْنَا فِيهَا قُرًى ظَاهِرَةً

وَقَدَّرْنَا فِيهَا السَّيْرَ سِيرُوا فِيهَا لِيَالِي وَأَيَّامًا آمِنِينَ ﴿١٨﴾

فَقَالُوا رَبَّنَا بَعْدَ بَيْنِ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَجَعَلْنَاهُمْ

أَحَادِيثَ وَمَزَّقْنَاهُمْ كُلَّ مُمَرِّقٍ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ

شَكُورٍ ﴿١٩﴾ وَلَقَدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ ظَنَّهُ فَاتَّبَعُوهُ إِلَّا

فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٠﴾ وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ

إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَوْمُ الْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍّ وَرَبُّكَ

عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَفِیْظٌ ﴿٢١﴾

یه کهمین پاشای یمهن ناوی عبدو شه مسی کورئ یه شجوب کورئ یه عروب کورئ
قه حنات، ناز ناوی سده نه، چونکه ناده میزادی دیل نه کردن، له کاتی نهوا یمهن شارستانی و
پیش کهوتنی زوری به خویه پهیدا کردبو، خاک و زهوی یمهن به بیست و سامانی زوری تیدا
بوو، بهرله وهی بهنداوی مهتره ب دروست بکری سالانه له کاتی بارینی باراندا لافاو و کشت و
کالی له ناو نه بردن و خانوه کانیا نی نهرو خاند، دوا بی پاشا که دیان زانایانی نهو کاتهی کوکرده وه،
له باره ی نهو لافاو راویژی له گهل کردن، بیروریان هاته سهر نهوه ی له نیوان دوو کیودا
بهنداوی دروست بکه ن و، پاشا راویژه که ی په سهند کردن، بهنداوی مهتره بیان دروست کردو
بو نهوه ی ناوی تیدا کو بکه نه وه و به کاری بهین بو پیوستی خو یان و، به جوړیکی نه دنازیاری

تهفسیری زمنا کو بی

نه‌خشه‌یان بۆ کی‌شا به به‌رد و به‌قیر به‌نداوه‌که‌یان درووستکرد، ناو‌را به‌نداوی شاری مه‌ئره‌ب، دوا‌ی رو‌یشتنی چه‌ند سال‌ی به‌نداوه‌که رووخا؛ چون‌که چاود‌ی‌ریان نه‌کرد و، ئاوه‌که باخ و بیستان و خانوه‌کانی له‌ناو‌بردن و، دانیشتوان کۆ‌چیان کردو، بلا‌وبوونه‌وه به‌ناو زۆربه‌ی جی‌گه‌کاندا. خوا‌ی مه‌زن له‌و باره‌وه و بۆ ئه‌و رووداوه ئه‌فه‌رمو‌ی:

﴿لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكِهُمْ آيَةٌ جَنَّتَانِ عَنْ يَمِينٍ وَشِمَالٍ ﴿١﴾ بِه رَاسْتَى بۆ هۆزی سده‌أ هه‌بوو له‌جی‌گه‌ی دانیشتنی خۆ‌یا‌نا به‌ل‌گه‌یه‌کی زۆر ئاشک‌را له‌سه‌ر توانای خوا‌ی خاوه‌ن ده‌سه‌لات: ئه‌و به‌ل‌گه‌یه‌ بریتی بو له‌ دوو کۆمه‌ل باخ و بیستانی پر له‌ میوه و دانه‌وێله: کۆمه‌ل‌یک‌یان له‌لای راستی به‌نداوی مه‌ئره‌به‌وه بوون، تا‌قمی تر له‌و باخ و بیستانانه له‌لای چه‌په‌وه بوون، هه‌ردوو لایان ئه‌وه‌نده نزیک‌تر بوون له‌یه‌ک‌تری، وه‌ک یه‌ک باخ و بیستان وابوون. له‌ناو‌خۆ‌یا‌نا به‌یه‌ک‌تر‌یان ئه‌ووت:

﴿كُلُوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ ﴿٢﴾ ثِيَوْه بخۆن له‌ میوه‌ی ئه‌و با‌خانه‌ی ئه‌وتۆ په‌روه‌رد‌گاری ئیوه، به‌ ئیوه‌ی به‌خشیه‌و، ئیوه‌ سوپاسی خوا ب‌که‌ن له‌سه‌ریان.

﴿بَلَدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ ﴿٣﴾ ئه‌م شاره‌ شاریکی چاک و هه‌وا‌یکی خا‌وینی هه‌یه و، زه‌وی‌یه‌کی به‌ پسته و، په‌روه‌رد‌گاری ئیوه‌ لی‌خۆ‌ش‌بوونی بۆ ئیوه‌ زۆره‌ ئه‌گه‌ر سوپاسی چاکه‌کانی ب‌که‌ن و دا‌وای لی‌بو‌وردنی لی‌ب‌که‌ن، ئه‌و شاره‌ ئه‌وه‌نده پاک‌بو، می‌شوله و کی‌چ و مار و دو‌پشکی نه‌بو ئی‌تر چون سوپاسی خوا ناکه‌ن.

﴿فَاغْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرْمِ ﴿٤﴾ دوا‌یی ئه‌و تا‌قمه‌ وازیان له‌ سوپاسی خوا هیتا و، دا‌رای خۆ‌یا‌نیان له‌ بی‌فه‌رمانی خوا‌دا به‌کاره‌یتا و، وازیان له‌ خوا په‌رستی هیتا و، دوا‌یی ئی‌مه‌ لا‌فا‌و‌یکی سه‌ختمان له‌و ئاوه‌ی له‌ به‌نداوه‌که‌دابو و له‌ بارانی تری‌ش نارده‌ سه‌ریان و، به‌نه‌وانه‌که‌مان رو‌خاند، خانوه‌کانیانی رو‌وخاند، زه‌وی و زاری هه‌مووی له‌ناو‌بردن.

﴿وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَيْهِمْ جَنَّتَيْنِ ذَوَاتِي أَكْلٍ خَمْطٍ وَأَلَّلِ وَشِيءٌ مِّنْ سِندَرٍ قَلِيلٍ ﴿٥﴾ وه ئی‌مه‌ ئه‌و دو باخ و بیستانه‌ی ئه‌وان جو‌ره‌ها میوه و خوارده‌مه‌نی چاک‌ی تێ‌دا‌بوو گۆر‌عمان یۆ دوو باخی وا خاوه‌نی خوارده‌مه‌نیه‌ بون له‌ میوه‌ی تالی دره‌ختی ئی‌رات و دره‌ختی بیو، به‌شی‌کی که‌م له‌ دره‌ختی مۆرد، مه‌گه‌ر گیان‌دا‌ریکی برسی یا ئاده‌میزادی هیچ شتی تریان ده‌ست نه‌که‌و‌ی بی‌خۆن، ئه‌و کاته به‌نا‌جاری ئه‌ی‌خۆن.

﴿ذَلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِمَا كَفَرُوا وَهَلْ نُجَازِي إِلَّا الْكَفُورَ ﴿٦﴾ به‌هۆی ئه‌و شته‌وه بو، ئه‌وان سوپاسی ئه‌و چاکانه‌ی خوا‌یان نه‌کردو، بی‌فه‌رمانی خوا‌یان کردو، ئی‌مه‌ پا‌دا‌شتی هیچ که‌سی ناده‌ینه‌وه به‌و جو‌ره‌ پا‌دا‌شته‌ مه‌گه‌ر که‌سی سوپاسی خوا نه‌کا و بی‌باوه‌ری‌ی.

﴿وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقَرَى الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا قَرْى ظَاهِرَةً ﴿٧﴾ وه ئی‌مه‌ دروستمان کرد‌بو له‌ نیوان دانیشت‌ووانی یه‌مه‌ن و له‌ نیوان ئه‌و گونده‌نه‌ی ئه‌وتۆ ئی‌مه‌ پست و فه‌رمان دانا بو له‌ ناویانا، به‌ وینه‌ی شام و ئوردون و فه‌له‌ستین - چه‌ند گوندی به‌‌چاو ئه‌بیران و ئه‌وه‌نده نزیک‌بوون له‌ یه‌ک‌تری له‌ گوند‌یکه‌وه ئه‌و گونده‌که‌ی تر ئه‌بیرا به‌ ئاشک‌رای و، هیچ شتی ر‌ی‌گه‌ی له‌ بین‌یان نه‌گرت‌بو.

﴿وَقَدَّرْنَا فِيهَا السَّيْرَ سِيرُوا فِيهَا لَيَالِيَ وَأَيَّامًا آمِنِينَ﴾ وه ئیمه له بهر سودی دانیشتوانی یه مهن چنندین گوندمان دروستکرد له سهر نهندازه یه کی دیاری کراو له نیوانیان بۆ رویشتن، نه وهنده نزیکیبون له یه کتری نه گهر به بانی که سی برۆیشته بۆ شام نیوهرۆ له گوندی پشوری نه دا و، کاتی دهر بچوایه ئیواره نه گه یشته گوندی تر و شهوی پشوری نه دا و نه خهوت، ههروه ها به و جۆره ههتا نه گه یشته شام به بی ئاو و خوارده مهنی هه لگرتن. ئیمه به وانغان ووت: ئیوه برۆن به ناو نهو گوندا نه دا نه گهر ئاره زۆتان کرد چهند شهو و روژی به بی نه وهی ئیوه بترسن له هیچ خراپه و ئازاری و برسی و تینوتان نه بی، هه رچهنده ماوهی رویشته که تان دور و درێژیی.

﴿فَقَالُوا رَبَّنَا بَاعِدْ بَيْنَ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ﴾ دوا یی خاوهن سامانه کانی یه مهن ووتیان: نه ی پهروه رگاری ئیمه: تو ماوهی رویشتنی ئیمه بۆ شام دور و جۆره وه و نیوانیان بکه به دهشتیکی چۆلی بی ئاو و خوارده مهنی، نهو ساماندارانه که تهماشایان کرد نهوان جیاوازیان نی یه له گه ل هه ژاراندا هه ردوولایان به بی ترس هاتوچۆ نه کهن، داوایان له خوا کرد نهو کارانه بکا بۆ نه وهی نهوان دهست درێژی بکه نه سهر هه ژاران، به خو یان و پاسه وان و بنده کانیان ده وه به سواری چاوه ری برۆن بۆ شام، به نان و ئاوو خوارده مهنی یه وه، نهو ساماندارانه سته میان له خو یان کرد و یاخی بوون و سوپاسی خوا یان نه کرد.

﴿فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ وَمَزَقْنَاهُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ﴾ دوا یی ئیمه نه وانغان گێرا به جو ری ئاده میزادی دوا ی خو یان بیانکه نه به جیگه ی گفتوگو بۆ خو یان و سهریان سور بیتی له کرده وه یان و ته می وه ر بگرن و ئیمه نه وانغان پارچه پارچه کرد و په را گهنده ی جیگه کانی ترمان کردن به هه ژاری و به هه موو جۆره تی شکانی، دوا ی رووخانی بنه وانی مه ئه وه ب و په یوه نندیان به یه که وه نه ما، هه ندیکیان چون بۆ یه سرب و نه وانی تریشیان بۆ شام و جیگه کانی تر.

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾ به راستی هه یه له په را گهنده یی دانیشتوانی یه مهن به روی زهوی دا چنندین به لگه و ته می کردن بۆ هه موو که سی ئارام بگری له سهر ئازار و سه ختیدا و خو یان بهاریژن له گوناوه سوپاسی خوا بکه نه له کاتی خو شی و هه رزانیدا له سهر چاکه کانی خوا.

بۆ زانین: له ته فسیری مه راغیدا هاتووه که دانیشتوانی نه م سه رده مه تازه یه گومانیان هه بو له بهاره ی بوونی بنه وانی مه ئه وه ب. ههتا کاتی زانای خو ره لات ناسی فه ره نسا، به ناوی (ارنو) له سالی (١٨٤٣) زاینی چو بۆلای جیگه ی بنه وانی مه ئه وه ب و نیشانه کانی ده رخست و نه خشه ی بوکیشا و شوینه که ی دیاری کرد، له گو ژاری فه ره نسا دا له سالی (١٨٧٤) ی زاینیدا بلاوی کرده وه.

﴿وَلَقَدْ صَدَقَ عَلَيْهِمْ إِلَهِسُ ظَنَّهُ فَاتَّبَعُوهُ إِلَّا قَرِيقًا مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ وه به راستی شهیتان دایا له سه ر دانیشتوانی یه مهن گومانی خو ی و، ئاماده ی کردن بۆ لادان له خوا په رستی، کاتی له خزمهت خوا دا ووتی: (من ئاده میزاد لا نه ده م له په رستی تو مه گهر به بنده پاکه کانی تو له وان نه بی) دوا یی له وان دوا ی شهیتان که وتن مه گهر تا قمی له وان نه بی دوا ی نه که وتن له باوه رداران.

﴿ وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يُوْمِنُ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍّ وَرَبُّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴾ وه شهیتان هیچ دهسته لایتیکی نه بو به سه ریانا و، زوری لی نه کردن له سه ر باوه رنه هیتانیان. به لام نیمه نه وانمان تاقی کرده وه به خوشی و ناخوشی؛ له بهر نه وهی نیمه ده ری بجهنم بز ناده می زاد که سی باوه ر به ریزی دوا بی نه هیتی و، جویی بکه یه نه وه له که سی له گو ماندا یه بز ریزی دوا بی و، پهروه رد گاری تو نا گای له هه مو شتی هه یه، پاداشتی باوه ردار نه داته وه به به هشت، سزای نه وه انه نه داته وه گو مانیان له بوونی ریزی دوا بی دا هه یه به نا گری دوزه خ.

قُلْ أَدْعُوا الَّذِينَ رَعَيْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِنْ ثِقَالِ ذُرِّهِ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍَ وَمَا لَهُمْ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ ﴿٢٢﴾ وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ حَتَّىٰ إِذَا فُزِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٢٣﴾ قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ وَإِنَّا أَوْيَاكُمْ لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٤﴾ قُلْ لَا تَسْأَلُونَ عَمَّا أَجْرَمْنَا وَلَا نَسْأَلُ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٥﴾ قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبَّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ ﴿٢٦﴾ قُلْ أَرُونِي الَّذِينَ أَهَقْتُمْ بِهِ شُرَكَاءَ كَلَّا بَلْ هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٩﴾
قُلْ لَكُمْ مِيعَادُ يَوْمٍ لَا تَسْتَشْخِرُونَ عَنْهُ سَاعَةً وَلَا تَسْتَغِيثُونَ

﴿ ٣٠ ﴾

دانیشتروانی مده که فریشته و بنه‌کانیان نه‌پدرست خوای مهن، نه‌و کارهی لی قده‌غه‌کردن و نه‌وان وازیان نه‌هینا له‌و کارهی خو‌یان فدرموی به‌ پیغه‌مدر:
﴿ قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ ﴾
تو بلئی به‌وان: ئیوه بانگی که‌سانیکی نه‌وتو بکدن ئیوه گومان نه‌بنه‌ن خوان له‌ جگهی خوا، نه‌و که‌سانه‌خواه‌نی نه‌ندازه‌ی کی‌شانه‌ی بچو‌کترین می‌رو‌له‌نین له‌ ناو ئاسمانه‌کان و زه‌وی‌دا. خوا‌ه‌نی سود‌نین نه‌بو‌ خو‌یان نه‌ بو‌ جگهی خو‌یان.

﴿ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكَ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ ﴾ وه‌ بو‌ نه‌و بت پدرستانه‌نی له‌ ناو ئاسمانه‌کان و زه‌وی‌دا هیچ جو‌ره‌ها‌وبه‌شی بو‌ خوا و، هیچ یاریده‌ده‌ر و پشتیوانی بو‌ نه‌وان کاروباریان هه‌لسورینیی له‌ جیهاندا.

﴿ وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ ﴾ وه‌ پارانه‌وه‌ی نه‌و خویانه‌ی ئیوه‌لای خوا سودی نی‌یه، په‌رستنی ئیوه بو‌ نه‌وان بی‌سووده، پارانه‌وه‌ی لای خوا بو‌ که‌سیکه‌ خوا ده‌ستوری‌یدا به‌و که‌سانه‌بپارینه‌وه، نه‌و خویانه‌ی ئیوه بی‌نرخترین شتیکن له‌ بو‌ پارانه‌وه. پیغه‌مهران و فریشته و بی‌او‌چاکان چاره‌روان نه‌کدن خوا ده‌ستووریان بداتی بپارینه‌وه و، خوا ریگهی پارانه‌وه بدره‌لابکا. به‌لام نه‌وان له‌ خوا نه‌ترسن:

﴿ حَتَّىٰ إِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ ﴾ هه‌تا کاتی خوا ترس لانه‌با له‌ دلی نه‌و که‌سانه‌نه‌پارینه‌وه و له‌ دلی نه‌و که‌سانه‌پارانه‌وه‌یان بو‌ نه‌کری و، ترسیان نامین و، ده‌ستور نه‌دا بپارینه‌وه، نه‌و کاته نه‌و که‌ساندی پیوستیان هه‌یه بو‌یان بپارینه‌وه نه‌لین: په‌روه‌دگاری ئیوه چ شتیکی فدرموه بو‌ پارانه‌وه.

﴿ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴾ نه‌و که‌سانه‌ی راسته‌وخو ده‌ستووریان پی‌دراوه بپارینه‌وه نه‌لین: خوای مهن فدرموده‌ی راستی خو‌ی فدرموه و، که‌ پارانه‌وه بکری بو‌ نه‌و که‌سانه‌ی شایسته‌ن پارانه‌وه‌یان بو‌ بکری و، خوا خوا‌ه‌نی گه‌وره‌یی و به‌رزی بی‌ وینه‌یه، که‌س ناتوانی هیچ شتی بکا به‌بی ده‌ستووری نه‌و له‌ روژی دوابی‌دا.

﴿ قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ وَإِنَّا أَوْ إِيَّاكُمْ لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴾
تو بلئی به‌و به‌په‌رستانه‌هه‌تا بو‌یان ده‌ربکه‌وئ خوا‌ه‌نی هیچ شتی نین: چ که‌سیکه‌ خوا‌ردن

ئەدا بەراستی بەئێوە لە ئاسمانەکانەوە بە بارینی باران و گەرمایی خۆر و ڕووناکی مانگ و، لە زەوی دا بە ئاو و دانەوێڵە، ئەگەر نەدیان تەوانی وولامی تۆ بەدەندەو؛ چونکە ناتوانن بڵێن: خواکانی ئێمە ئەیکەن تۆ بڵێ لە وولامدا هەر خواوە بە تەنها ئەو شتە بکا بە راستی یا ئێمە باوەردار یا ئێوەی بت پەرست لەسەر ڕانوویمان بە لەسەر گومراین، زۆر ڕوونە ئێوە لەسەر ڕێگەی راست نین؛ چونکە ئێوە ناتوانن بڵێن: خواکانمان خواردن ئەدەن بە ئێمە.

﴿قُلْ لَا تُسْأَلُونَ عَمَّا أَجْرَمْنَا وَلَا نُسْأَلُ عَمَّا نَعْمَلُونَ﴾ تۆ بڵێ: ئێوەی بت پەرست پرسیارتان لێ ناکرێ لە شتی ئێمە کردوومانە لە تاوان و، ئێمە خوا پەرست پرسیارمان لێ ناکرێ لە شتی ئێوە بیکەن، دوایی من بانگی ئێوە بو لای چاکە ئەکەم، بێ باوەری ئێوە زیان بەمن ناگەینێ. ﴿قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ﴾ تۆ بڵێ پەرورەدگاری ئێمە لە ڕۆژی دوایدا ئێمە کۆ ئەکاتەو لە نیوان خۆمانا، لە پاشا خوا فرمان لە نیوانمانا بە جوړیککی دادپەرورە و بەبێ لایەنی ئەدا.

دوای دەرکەوتنی کاری ئێمە، ئەوەی راستی کردبێ ئەچیتە بەهەشت، ئەو کەسە خراپەیی کردبێ ئەچیتە دۆزەخ و، هەر خوا فرمان بەدا بە دادپەرورە، ئەزانێ بەوەی پێویستە و شایانە بکری.

﴿قُلْ أَرُونِي الَّذِينَ أَلْحَقْتُمْ بِهِ شُرَكَاءَ كُلًّا بَلْ هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ تۆ بڵێ: ئێوە نیشانی منی بەدەن کەسانیکێ ئەوتۆ ئەتان کردن بە هاوێدشی خوا لە پەرستندا و، ئەتانکردن بەخوای خۆتان، هەتا من بزانم ئێوە چون ئەو پایه بەرزهتان داوەتێ، ئایا ئەو خایانەیی ئێوە هاوێدشی خوا لە درووستکردنی ئاسمانەکان و زەوی، ئەوانە هاوێدشی خوا نین، بەلکو ئەبێ واز بهێنین لەو کارە، هەر خواوە خاوەنی دەستەلات و شایستەیی بە پەرستن، هەموو شتی لە جێگەی شیاوی دانهنی و ئەیانبا بەرێوە.

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ وە ئێمە تۆمان بەتایبەتی ڕەوانە نەکردووە بۆلای تاقمی جزمانی خۆت، بەلکو ئێمە تۆمان ڕەوانەکردووە بۆلای هەموو ئادەمیزاد بەعەرەب و جگەیی عەرەبەو، بەرەش و سور و جگەیی ئەوانیشەو، موژدە ئەدا بە باوەرداران بەبەهەشت لە ڕۆژی دوایدا، بێ باوەردان ئەترسینێ لە سزای دۆزەخ و، بەلام زۆربەیی ئادەمیزاد بەو راستی بەنازانن.

﴿وَيَقُولُونَ مَتَى هَٰذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ وە ئەوەندە نەزانن ئەلێن: چ کاتێ ئەو بەلێندی ئێوە دێتە دی کە ڕۆژی دوایی پەیدا ئەبێ ئەگەر ئێوە راست ئەکەن پەیدا ئەبێ.

﴿قُلْ لَكُمْ مِيعَادُ يَوْمٍ لَا تَسْتَأْخِرُونَ عَنْهُ سَاعَةً وَلَا تَسْتَقْدِمُونَ﴾ تۆ بڵێ: بۆ ئێوە بەلێندانی ڕۆژی کە ڕۆژی دواینه، کاتێ ئەو ڕۆژه یەخدی گرت بە ئێوە لەناکاودا پێش کەوتن بۆ ئێوە کەمترین کات و، دواکەوتنی ئێوە بۆلای ئەو ڕۆژه نی بە ونا بێ و، مۆلەتی دواکەوتن و پێشکەوتنتان نادری.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُؤْمِنَ بِهِذَا الْقُرْآنَ وَلَا
بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ عِنْدَ
رَبِّهِمْ يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ الْقَوْلَ يَقُولُ الَّذِينَ
أَسْتَضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَا أَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ﴿٣١﴾
قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتَضْعِفُوا أَنْخُنْ صَدَدُكُمْ
عَنِ الْهَدَىٰ بَعْدَ إِذْ جَاءَكُمْ بَلْ كُنْتُمْ شَجِرِينَ ﴿٣٢﴾ وَقَالَ الَّذِينَ
أَسْتَضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرُ الْيَلِّ وَالنَّهَارِ إِذْ
تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ بِاللَّهِ وَنَجْعَلَ لَهُ أَندَادًا وَأَسْرُوا النَّدَامَةَ
لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ وَجَعَلْنَا الْأَغْلَلَ فِي آعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا
هَلْ يُحْزَنُونَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٣﴾

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُؤْمِنَ بِهِذَا الْقُرْآنَ وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ﴾ وہ کہہ سانیکی نہوتر
باوہریان نہہتاوہ و تہلین: ئیمہ باوہر بہم قورناتہ ہاترہ بڑ موحدہدہ و، بدو نامانہی تر ناہتین
بہر لہم قورناتہ ہاترہ تہ خوارہوہ، وک تہورات بڑ موسا ونبجیل بڑ عیسا و، کہ تہلین: لہ
نامہ کانی ئیمہ باسی شیوہی موحدہدہ گراوہ و، باوہریشمان بہ رڑوی دواہی نیہ۔

ہوی ہاترہ خوارہوہی تہو نایہ تہ تہوہو: بی باوہرانی مہ کہہ نوئندری خوہان نارد ہولای
خاوہن نامہ کان ہر سیاریان لی بکدن لہ بارہی پتہمدراہتہی موحدہدہوہ، تہوان ووتیان: بہراستی
ئیمہ لہ ناو نامہ کانی خوہانا باسی شیوہی موحدہدہ گراوہ، دواہی ہست ہرستان تورہہوون و
ووتیان، باوہرمان بہم قورناتہ و بہنامہ کانی ہیشروشمان نیہ۔

﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ الْقَوْلَ﴾ وہ تہ گدر تڑ
ستہ مکاران تہیینی لہ خزمہت ہرورہدگاری خوہانا بہندکراون بڑ ہر سیار کردن لہوان لہناو چ
نازاریکدان، تہو کاتہ ہہندیکیان تہچن ہولای ہہندئ تر لہ خوہان بہم جڑورہ تہ کہونہ ووت
ووٹڑ لہ گہل یہ کڑی:

تہفسیری زمناکزی

﴿ يَقُولُ الَّذِينَ اسْتَضَعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَا أَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ﴾ كه سانیکي نه و تو
نه چه وسیرانده و به بی دهستلات دانرابون نه لنین به که سانی داوای گه وره بیان نه کرد نه گهر
نیوه ریگه تان له نیمه نه گرتایه بر باوه رهیتان به راستی نیمه له جیهاندا باوه رمان نه هینا به خوا و
پیغمه رانی خوا.

﴿ قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتَضَعِفُوا أَنْخُنْ صَدَدْنَاكُمْ عَنِ الْهُدَىٰ بَعْدَ إِذْ جَاءَكُمْ بَلْ كُنْتُمْ
مُجْرِمِينَ ﴾ نهو که سانهی سهر و کبون و خویان به گه وره دانابو نه لنین بهو که سانهی بجوک و
بی دهستلات بون: نایا نیمه نیوه مان لادا نه وهی باوه رهیتان له دواي نه وهی هاتبو بولای نیوه
پیغمه ری رانوی نیوهی کرد بولای ریگه ی راست. به لکو نیوه تاوانبارن و، دواي بیرو باوه ری
باو بایر انمان که وتن و، نهو بتانه نه په رستن له جگهی خوا؟

﴿ وَقَالَ الَّذِينَ اسْتَضَعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ بِاللَّهِ ﴾
که سانیکي نه و تو له جیهاندا بی چاره و بی نرخبوون و ژیر دهست بون نه لنین به که سانیکي نه و تو
خویان به گه وره دانه نا: به لکو فیل و فریودانی شهو و رژی نیوه بو، نیمه وازمان هینا له
باوه رهیتان کاتی نیوه فرمانتان نه دا به نیمه که نیمه باوه به خوا نه هیتان و، نه تان ووت:
موحه مدد جادو گهر و دروزنه.

﴿ وَنَجْعَلْ لَهُ أَندَادًا ﴾ وه نیوه فرمانتان نه دا به نیمه هتا نیمه چه ندین هاوبدش دابنن بو
خوا و، باوه به خوا و پیغمه ر و رژی دواي نه هیتان.

﴿ وَاسْرَوْا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ ﴾ وه همدردو لا له ژیر دهسته و له سهر و که کانیا
په شیمان بوونه وهی خویان دهر نه برن کاتی نه وان سزای ناگری دوزه خ نه بین. هندی له زانایان
مانای نهو رستانه یان بهم جوړه کردوه: (له دلی خویانا کاتی سزای ناگری دوزه خ نه بین،
په شیمان بوونه وه په نپان نه دن).

﴿ وَجَعَلْنَا الْأَغْلَالَ فِيْ أَغْثَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ و نیمه زه نجیر
نه کهینه ناو گهر دن و ملی نهو که سانه باوه ریان نه هیناوه به خوا و نایینی خوا، بهو زنجیره
دهستیان نه بدستین به ملیانه وه. نهو بی باوه رانه به گه وره و بجوو کیانه وه پاداشتیان نادرته وه
مه گهر به شتی نه یکه دن له جیهاندا.

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ

مِّنْ نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿٣٤﴾

وَقَالُوا لَنَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَدًا وَمَا نَحْنُ بِمُعَذِّبِينَ ﴿٣٥﴾

قُلْ إِن رَّبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ

لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾ وَمَا أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ بِالَّتِي تُقَرِّبُكُمْ عِندَنَا
 زُلْفَىٰ إِلَّا مَنْ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ جَزَاءُ الضَّعِيفِ
 بِمَا عَمِلُوا وَهُمْ فِي الْغُرُفَاتِ ءَامِنُونَ ﴿٣٧﴾ وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِي
 ءَالِنَا مُعْجِزِينَ أُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿٣٨﴾ قُلْ
 إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ وَمَا
 أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٣٩﴾
 وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَكَةِ أَهْتُولَاءِ ءَيَاكُمْ كَانُوا
 يَعْبُدُونَ ﴿٤٠﴾ قَالُوا سُبْحَنَكَ أَنْتَ وَلِسْنَا مِنْ دُونِهِمْ بَلْ كَانُوا
 يَعْبُدُونَ الْجِنَّ أَكْثَرُهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾ فَالْيَوْمَ لَا يَمْلِكُ
 بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ نَفَعًا وَلَا ضَرًّا وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ
 النَّارِ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿٤٢﴾

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ﴾ ﴿وه نیمه هیج پیغمه ریکمان ره وانه نه کردوه له ناو هیج گوندیکا دانیشترانی نهو گونده برسیتنی له بی فدرمانی خوا و ناگری دوزه خ مه گدر کار به ده سته خوش گوزره انه که یان و خه له تا و به را باوردنی جیهان نه یانوت: نیمه باوه بهو شته نابه رین ئیوه بوی نیراوان و، گالته یان بهو که سانه نه کرد و یتدی نهوان نه بون.

﴿وَقَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ﴾ ﴿وه نه یان ووت: دارایی و منالمان زورتره لهو هه ژارانه باوه ریان به ئیوه هیتاوه، نه گدر نیمه لای خوا چاکتر لهوان نه بووینایه له جیهاندا سامانی به نیمه نه نه دا و، نیمه سزیمان نادری نه گدر رژی دواپی بیی، چونکه نهو که سهی رژی نیمه ی گرتوه له جیهاندا بی نرخان ناکا له پاشه رژی دا، نه گدر نیمه ی خوش نهویستایه و ریزمان نه بوایه بولای نهو دارایی و منالی زوری نه نه دانی.

تهفسیری زمانکوی

﴿قُلْ إِنَّ رَبِّي يَسْتَطِيعُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ ﴿تَوْبَتِي﴾ به راستی پدروردگاری من ریزی و سامانی زور و فراوان نه به خشتی به هر که سی ناره زوی بکا و، کهم نه به خشتی به هر که سی ناره زو بکا. دارایی و منالی زور په یوهندی به باوهر و بی باوهر پوه نی ده، وانه بی باوهر داران هه ژار و بی دهرامه تن و، وایش نه بی سامانی زوریان نه بی و، به لام زورترینی ناده میزاد نازان به ویستی خوی مه زن، گومان نه بهن دارایی زور هوی ریزی خاوه نه که به تی و، کهم دهرامه تی و بی سامانی هوی بی نرخیه. بیگومان سامانداری و اهیه هه موو مروقیکی ژیر بیزی لی نه کاته وه و، پی شه رمه بی بهو که سه و، خاوه نی نهو سامانه بی، هه ژاری لای نهو به نرخته.

﴿وَمَا أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ بِالْبَاطِلِ تُقَرَّبُكُمْ عِنْدَنَا زُلْفَىٰ إِلَّا مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ جَزَاءُ الضَّعْفِ بِمَا عَمِلُوا وَهُمْ فِي الْغُرُفَاتِ آمِنُونَ﴾ ﴿وہ دارایی و منالی نیوه شتیکی نهو تو نین نیوه نزیکی نیمه بخاته وه به نزیکی و نه وه به سودی نیوی تیدی. به لام که سی باوهری هیتابی و کرده وای چاکی کرد بی، دوا بی نهو که سانه بزیان هیه پاداشتی دوو چنانه به هوی شتی که وه کرد وویانه له جیهاندا و، نهوان له ناو چننن کوشکی به هه شتدان. به بی ترس و دوورن له نازار و نه خوشی و خه فته و هه ژاری و سزا و مردن. چاکه و ریو لای خوا به دارایی زور و پله و پایه و بنه مال بهر اورد ناکری، به کره وای چاک و باوهر بهر اورد نه کری.

﴿وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِي آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ أُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ﴾ ﴿وہ که سانیکی نهو تو کوشش نه کهن و هه ول نه ده ن بو پوچ کرد نه وه ی نایه ته کانی نامه ی نیمه، به گومانی خوی نه وه وی ریگه له نیمه بگری له دهستی نیمه دهر چی، نهو که سه له لایه ن فریشته کانه وه ناماده کراون بو ناوسزای دوزه له پاشه رزدا.

﴿قُلْ إِنَّ رَبِّي يَسْتَطِيعُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ﴾ ﴿تَوْبَتِي﴾ به راستی خوی پدروردگاری من ریزی و خواره مدنی فراوان و زور نه به خشتی به هر که سی ناره زوی هه بی له بهنده کانی خوی و، کهم نه به خشتی ریزی بو که سی ناره زو بکا، نیوه نابه خشن هیچ شتی له دارایی خوتان له ریگه ی په زامه ندی خوا دا، دوا بی خوا نهو شته دا نه نیته وه له جینگه ی خویا و، بوشایی به خشراوه که ی پر نه کاته وه له جیهاندا و، نهیکا به تویشوی پاشه رز بزان و، خوا چاکترین که سی که هه موو شتی به خشتی به بهنده کانی خوی و به خیریان بکا، نه گهر که سی شتی به خشتی به نیوه، نه وه ی نهویش هه ر خوی مه زن بهوی به خشیه و، نهوی کرده به هوی به خشینی به نیوه.

﴿وَيَوْمَ يُخْشَرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَائِكَةِ أَهَؤُلَاءِ إِيَّاكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَ﴾ ﴿وہ تو بیری نهو روزه بکه ره وه خوی مه زن گه وره و بچو وکیان کو نه کاته وه هه مویان، باوهر دار و بی باوهران به هه ژار و سامانداریانه وه، به جوان و بد پیریانه وه، له پاشا خوا نه فهرموی به فریشته کان: نایا نهو بی باوهرانه نیوه یان په رسته له جگه ی من و، له بهر چ شتی نیوه یان په رسته به تایه تی و منیان نه په رسته.

﴿قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَلَيْنَا مِنْ دُونِهِمْ بَلْ كَانُوا يَعْبُدُونَ الْجِنَّ أَكْثَرُهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ﴾
 فرشته كان نه لئن: پاك و دورى بو تو به نهى پروهرد گارى نيمه لسهوى هاوبه شت هبى له
 په رستندا، هدر تو كه سىكى نهو تو نى نيمه به تنها بت په رستن، تو گه وره و دوستى نيمه، هيچ
 دوستايه تى به له نيوان نيمه و نهواندا نيه و، نيمه بيزارين لهو په رستنهى نهوان. بهلكو نهو بت
 په رستانه شهيتايان په رستوه و، نهوانيان والى كرده جگهى تو په رستن، خستويه تى به دهرونيان
 نيمه فرشتهين و بمان په رستن، زور تر لسهو بت په رستانه باوه رپان به شهيتان كرده كه
 فرشته كان په رستن، هدر چه ننده كه منى لهوان نه ستيره و ناگر و شتى تريان په رستوه له بته كان و
 جگهى بته كان.

﴿فَالْيَوْمَ لَا يَمْلِكُ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾ دواى نه مړو كه هه مو فرمانى به ده سى
 خوايه هه ندى له نيوه خاوه نى هيچ سوديك و هيچ زيانى نيه بو هيچ يه كنى له نيوه، نه فرشته و
 نه ناده ميزاد و نه جنو كه خاوه نى سود نين بو خويان، چ جاي بو جگهى خويان، هدر خوا
 خاوه نى سود و زيانه بو هه مو كه سى.
 ﴿وَقُولْ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ﴾ وه نيمه نه لئن بهو
 كه سانه ستهميان له خويان كرده و، گومانيان وابوه به هه شت و دوزه خ نى به: نيوه بچيزن
 سزاي ناگرىكى نهو تو نيوه به درو تان نه خستوه و پرو تان به بونى نه بوه.

وَإِذْ أَتَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بِرِجَالٍ مُّشِيٍّ
 قَالُوا مَا هَٰذَا إِلَّا رَجُلٌ يُرِيدُ أَنْ يَصُدَّكُمْ عَمَّا كَانُوا يَعْبُدُونَ أَبَاؤُكُمْ
 وَقَالُوا مَا هَٰذَا إِلَّا إِفْكٌ مُّفْتَرًى وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا
 جَاءَهُمْ إِنَّ هَٰذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٤٣﴾ وَمَاءِ آيَاتِنَاهُمْ مِّنْ كُتُبٍ
 يَدْرُسُونَهَا وَمَا أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَّذِيرٍ ﴿٤٤﴾ وَكَذَّبَ
 الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَمَا بَلَغُوا مِعْشَارَ مَا آتَيْنَاهُمْ فَكَذَّبُوا رُسُلِي
 فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٥﴾ قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ
 تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلَ خِزْيِ مَنْ قَبْلِكُمْ فَأَعِظُكُمْ بِذِكْرِ الْوَيْدِ
 مِّنْ جَنَّةٍ إِنَّ هَٰذَا لَا نَذِيرٌ لَّكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٤٦﴾

قُلْ مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ إِنَّ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَهُوَ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٤٧﴾ قُلْ إِنَّ رَبِّي يَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَٰمُ الْغُيُوبِ ﴿٤٨﴾
قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِيُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ ﴿٤٩﴾ قُلْ إِنْ ضَلَلْتُ
فَأِنَّمَا أَضِلُّ عَلَىٰ نَفْسِي وَإِنِ اهْتَدَيْتُ فِيمَا يُوحِي إِلَيَّ رَبِّي إِنَّهُ
سَمِيعٌ قَرِيبٌ ﴿٥٠﴾

﴿وَإِذَا تُنْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا قَالُوا مَا هَٰذَا إِلَّا رَجُلٌ يُرِيدُ أَنْ يَصُدَّكُمْ عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ
آبَاءَكُمْ﴾ وه هدر کاتی بخوینرتهوه بهسدر بت پدرستانی دانیشترا نی مه که دا نایه ته کانی ناشکرای
نامه ی نیمه، بت پدرستان نه یان ووت: نهو مه حه مدهده هیج که سنی نیه مه گدر هدر پیاو نیکه
نه یه وئی نیوه وه رگیزی له شتی باو بابیری نیوه نه یه رستق و، نه یه وئی نیایی نیوه بگو ری هتا
بتانکا به بچو کی خو ی.

﴿وَقَالُوا مَا هَٰذَا إِلَّا إِفْكٌ مُّفْتَرًى﴾ وه بت پدرستان نه لین: نهو نامه یه نهو پیاوه نه ی
خوینرتهوه بهسدر نیوه دا هیج شتی نیه مه گدر درو نیکی هه لبه سزاوه و به بوختانه وه نه یدا ته پال
خو ا.

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ إِنْ هَٰذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ﴾ وه که سانیکی نه و تو باوه ریان
نه هینا وه بهو راستی به که قورنانی پیروزه کاتی چوه بولا یان نه یان ووت: نهو قورنانه که نه و ان
نه یان نه توانی وینه ی دابین گومان یان وابه هیج شتی نیه مه گدر جادو نیکی ناشکرایه و، به لگه یان
به ده سه وه نه بو.

﴿وَمَا آتَيْنَاهُمْ مِنْ كُتُبٍ يَدْرُسُونَهَا وَمَا أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَذِيرٍ﴾ وه نیمه نه مان به خشیوه
به بت پدرستانی مه که هیج نامه یی بخویننه وه و، بیکن به به لگه له سه ر راستی هابه شدان یان و،
نیمه نه مان نار دوه بولا ی نه و ان له پیش تو و هیج پیغه مه ری نه و ان برستی له سه ر وازه یان
له بت پدرستی یا له سه ر راستی هاو به شدانان، نیتر نهو بیرو باوه ره پوچه یان چو ن پیک هینا وه،
هتا بیانویان وه ریگری؟

﴿وَكَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا تَلَّوْا مِعْشَارَ مَا آتَيْنَاهُمْ فَكَذَّبُوا رُسُلِي فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ﴾ وه
که سانیکی نه و تو له پیش بت پدرستانی مه که وه بوون له نه ته وه کانی رابوردو به درو یان
نه خسته وه پیغه مه ره کانی خو یان وه چو ن به پهرستانی مه که پیغه مه ر خو یان به درو نه خنده وه و،

بی باوه رانی مه که نه گه یشتوون به دهیه کی شتی ئیمه به خشبومان به گه لانی رابوردو له هیزو توانا و ته مدنی دریز و دارایی و منالی زور، دوا بی ئه و گه لانه ی پیشو پیغمه ره کانی ئیمه یان به دروخته توه، ئیمه له ناومان بردن، دوا بی بت پرستانی مه که بو بیرناکه نه وه به چ جورئ بوه باوه نه هینان به ئیمه و، به چ شیوه به بوه سزای ئیمه بو ئه و که سانه ی رابردوون، بنه برمان کردن و دارایی و منال نه گه یشته فریایان. که واته پیوسته بی باوه رانی مه که بترسن خوا توشی نه مانیان بکا وینه ی سزای ئه وانه ی پیشو.

﴿قُلْ إِنَّمَا أَعْظَمُكُم بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلَ خِثْلٍ خَلْتٍ﴾ تۆ بلی: به دانیش توانی مه که: به راستی من ناموزگاری ئیوه نه کهم به تاکه شتی که ئیوه ههلسن به نیازی پاکه وه له بهر ره زامه ندی خوا و، دور بی له لاسایی و ره گهر پرستی و بی باوه ری و کۆمه ل کۆمه ل و تاکه تاکه کۆبینه وه و، له به کتری بیرسن به چاوی دادپهروه ری و بی لایه نی له باره ی په یامی من و له باره ی خۆمه وه.

﴿ثُمَّ تَفَكَّرُوا مَا بِصَاحِبِكُمْ مِنْ جِنَّةٍ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ﴾ له پاشا ئیوه بیر بکه نه وه به وردی، بۆتان روون نه بیته وه و نه زانن هیچ جوړه شتی بهم هاوری ئیوه وه که موحه مده نیه، راست ویز و دم و داوین پاکه، جادو گهر و چیرۆک خوین نیه، مه گهر ئه و پیغمه ره و ره وانه ی لای ئیوه کراوه بتان ترسینی له بی فرمانی خوا، له پیش ئه و وه به سزایه کی سهخت له روژی دوایدا نه گهر ئیوه باوه نه یه رن توشان ئه بی.

﴿قُلْ مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ﴾ تۆ بلی: من داوای هیچ کرئیه کم له ئیوه نه کردوه به هیچ جورئ له سه ره گه یانندی په یامی خۆم به ئیوه، دوا بی ئه و کرئیه بو ئیوه بی نه گهر داوام کردی، کرنی من له سه ره هیچ که سی نی به مه گهر هه ره له سه ره خوا به و، خوا ناگاداره له سه ره هه مو شتی و نه زانی به نیازی پاکی من بو گه یانندی په یامی خوا به ئاده میزاد.

﴿قُلْ إِنْ رَبِّي يَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَافًا كَثِيرًا﴾ تۆ بلی: به راستی پهروه ردگاری من نه زانی به و شتانه ی له بهرچاوین، ناگاداری هه موو شارویه که، خوا راستی فره نه داته دلی ئه و پیغمه ره رانه هه لیان نه بزیری بو پیغمه ریه تی، هه موو شتی به دهستی ئه وه، هه ره که سیکی خوش بوئ ئه یکا به پیغمه ره.

﴿قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِيُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ﴾ تۆ بلی: به ده ره که وتی ئایینی ئیسلام و ها ته خواره وه ی قورئان راستی توانای خوا ی مدزن و کاری په ک خه ری پیغمه ره ران ده ره که وت. بنه بر بو ئه و شته پوچه ی ئه و تۆ ناتوانی هیچ شتی دروست بکا له نه بونه و، ناتوانی دوا ی مردن زیندوی بکاته وه بونه وه ران. ئیتر چون ئه و شته پوچانه نه به رستن؟

﴿قُلْ إِنْ ضَلَلْتُ فَإِنَّمَا أَضِلُّ عَلَى نَفْسِي وَإِنِ اهْتَدَيْتُ فِيمَا يُوحِي إِلَيَّ رَبِّي إِنَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ﴾ تۆ بلی: نه گهر له راستی لام دابی به هو ی واز هینام له ئایینی باو باپیری خۆم. به راستی ئه و

لادانه بوخوشم نه گهر پتهوه و، نه گهر رانومايم وهر گرتیی بۆلای راستی، دوايي بههوی شتيكهوه به پدروهر دگاری من بهسروش ناردوو بهتیه خوارهوه بۆلای من. بهراستی پدروهر دگاری من پارانهوی من نه بیئی، نزیکه بو وولامدانهوی من، له هه موو شتی نزیکه له منهوه.

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ فَرَغُوا فَلَا قُوَّةَ وَاتَّخَذُوا مِنْ

مَكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٥١﴾ وَقَالُوا ءَأَمَّا بَيْتُ اللَّهِ وَآيَاتُ الْفُتُوٰشِ مِنْ

مَكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾ وَقَدْ كَفَرُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ وَيَقْذِفُونَ

بِالْغَيْبِ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾ وَحِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ

كَمَا فُعِلَ بِأَشْيَاعِهِمْ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكٍّ مُّبِينٍ ﴿٥٤﴾

﴿ وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ فَرَغُوا فَلَا قُوَّةَ وَاتَّخَذُوا مِنْ مَّكَانٍ قَرِيبٍ ﴾ وه نه گهر تو نهو بی باوه رانه بیئی نه لئین: نهو پیاوه نهیهوی ئیه لادانه شتی باو بایر اتان نهیان پدروست و، نهیان ووت: قورئان جاده، شتیکی زور سه سوره یته نه بین کاتی نهوان ترسیان توش نه بی له کاتی زیندوبونه ویهان و دواي مردن، دواي راکردن بو نهوان نایی و له توانای خوا ده رناچن و، نهوان نه گیرین و نه برین بۆلای ناگره که نزیکه له جینگه ی وه ستانیان.

﴿ وَقَالُوا ءَأَمَّا بَيْتُ اللَّهِ وَآيَاتُ الْفُتُوٰشِ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴾ بی باوه ران کاتی سزا نه بین نه لئین: ئیمه باوه رمان به موحه مه ده هینا و، به لام چون به ئاسانی نهو باوه رهینانه لهوان وه نه گیرئ له جینگه یه کی دور له دانیشتیان که جیهانه، نه موو روژی پرسیار و پاداشته، روژی کردار و باوه رهینان نییه و سودی نییه بو یان.

﴿ وَقَدْ كَفَرُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ وَيَقْذِفُونَ بِالْغَيْبِ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴾ وه به راستی نهو بت پدروستانه له مه وه به له جیهاندا باوه ریان به موحه مه ده نه هینا، شتی له وانه وه دیار نه بو نه یانه زانی فره یان نه دا به راستی نازان له جینگه یه کی دوور له جیهان که روژی دوايه و له بیرى خو یانی نه به نه وه و، نه لئین: زیندوبونه وه و پرسیار و به ده شت و دۆزه خ نیه و ئیمه سزا نادرین به بی به لگه.

﴿ وَحِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ كَمَا فُعِلَ بِأَشْيَاعِهِمْ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكٍّ مُّبِينٍ ﴾ وه نه خرته نیوان بی باوه ران و نیوان شتی نهوان ئاره زوی نه کهن له وه رگرتی باوه رهینان لهوان و له رزگار بو نیان له ناگر، ناچار کراون باوه رهین به ئواتی خو یان ناگهن، به وینه ی شتی

کریابو به وینهی نهوان له بی یاوه رانی گهلانی رابر دوو. به راستی نهو بت پهرستانه و بی یاوه رانه وینهی نهوان کهوتونه ته ناوی گرمانه وه و راستیان بو ده رکهوت که رۆژی دواپی و زیندوو بوونه وه و بههشت و دۆزه خ هدی.

...

به یاریدهی خوا کوتایی بهمانا کردنی ئەم سورته هات له (١٤) ره بیعول نهو هل سالی (١٤٢١)ی کوچی به رانبهر (١٦/٦/٢٠٠٠)ی زایینی.

﴿سوره‌تی فاتیر یا نه‌له‌لایکِه﴾

له‌مه‌که هاتوره‌ته خواره‌وه. ژماره‌ی نایه‌ته‌کانی (۴۵) نایه‌تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا أُولَى
 أَجْنَحَةٍ مِّثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبْعَ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ
 شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾ مَا يَفْتَحُ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا
 وَمَا يُمْسِكُ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾ يَأْتِيهَا
 النَّاسُ أَذْكَرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَلْقٍ غَيْرُ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ
 مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَآفٍ تُؤْفَكُونَ ﴿٣﴾

﴿ الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا أُولَى أَجْنَحَةٍ مِّثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعٍ ﴾ سوپاسی پاک و بی پایان بۆ خواجه که دروستکاری ناسمانه‌کان و زهویه، به‌بی نه‌وه‌ی له‌پیشه‌وه و ینه‌یان بوبی، خواجه که فریشته‌کانی گپ‌راوه به‌نویته‌ر له‌نیوان خوئی و پیغمه‌رانداو، نه‌وان سروش نه‌به‌ن بۆلای پیغمه‌رو نه‌وانیش رای نه‌گه‌یه‌نن به‌ئاده‌میزاد و جنۆکه، نه‌و فریشته‌نه نیراویکن خاوه‌نی دوو بال یا سێ بال یا چوار بالن به‌گویره‌ی جیاوازی پله‌یان لای خوا، به‌و بالانه له‌ئاسمانه‌وه دینه‌ خوار و نه‌چنه سه‌ره‌وه، کارنه‌کدن به‌وجۆره‌ی خوا فه‌رمانیان پسی نه‌دا.. ده‌برینی بیرو بۆچوون له‌باره‌ی بالی فریشته‌کانه‌وه بی سو‌ده‌و، نه‌گونجی له‌گه‌ل توانای خواداو دژی نه‌قل نیه، به‌گویره‌ی زانیی ئیمه، له‌وه زۆرت‌ر هه‌واله‌ی زانیاری‌خوای مه‌زنی نه‌که‌ین و، په‌یوه‌ندی به‌زانیی ئیمه‌وه نیه، به‌لگه‌ی ییگومانیشمان ده‌ست ناکه‌وی .

﴿ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾ خوا له‌دروست کردنی بالدا زۆر نه‌کا شتی ئاره‌زو‌ی بکا، واته‌بی زۆرت‌ر له‌چوار بال دروست بکا به‌گویره‌ی جیاوازی پله‌و پایه‌ی فریشته‌کان. به‌راستی خوا توانای به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌کا هه‌یه. پیغمه‌ر فه‌رمو‌ی له‌شه‌وی میعراجدا جبره‌ئیلیم بینی شه‌ش سه‌د بالی هه‌بو. هه‌ربه‌و جۆره‌ی فریشته‌کان له‌پله‌و پایه‌دا جیاوازن: ئاده‌میزادیش جیاوزیان هه‌یه له‌جوانی رومه‌ت و ده‌نگی خو‌ش و نه‌قلی ته‌واو له‌شی گه‌وره‌و شتی تریش .

ته‌فسیری زمانکویی

﴿ مَا يَفْتَحُ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهُ وَمَا يُمْسِكُ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾ هدرشتی خوا بیهه خشنی به ناده میزاد له چاکه ی خوی و دهر گای میهره بانی خوی بهره لا بکا، دواپی هیچ کدهی توانای نهوهی نیه بیگریته وه لهوان و ، هدرشتی خوا لهوانی بگریته وه بهوانی نه به خشنی، دواپی هیچ کدهی بهره لای ناکا له دواپی گرتنه وهی خوا بو نه و شته و. هدرخوایه تنهها توانای گرتنه وه بهره لا کردنی ههیه، ههموو شتی به گویره ی زانین له جینگه ی شیاوی خویا دانه نی.

زانایان نه لئین: مه بهست له چاکه لیته دا تنهها دارایی و لهش ساگی و زانست و پله و پایه ی نیه، به لکو بریتیه لهوه ی خوا رانوماپی ناده میزدا بکا بولای کردنی کاری چاک، خوی پیاریزی له خراپه، چونکه دارایی و زانست و لهش ساگی و پله و پایه ی وا هه ن سه رته کیشن بولای یاخی بوون له فدرمانی خوا و سه مکردن.

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ ﴾ نه ی ناده میزاد: ئیوه بیری چاکه ی خوا بکنه وه به سه ر ئیوه دا که به ئیوه ی به خشیره، ئایا له جگه ی خوا دروستکه ری تر ههیه رۆزی و خواره مه نی به خشنی به ئیوه به خیتان بکا له ناسمانه وه به بارینی باران و، له زه ویه وه به سه وزبوونی روه وک و درهخت و دانه وئله؟ بیگومان خوتان نه زانن کدهی تر نیه جگه ی خوا.

﴿ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَانِی تُؤْفَكُونَ ﴾ هیچ کدهی نیه شایسته ی په رستی و رۆزی بدا به ناده میزاد مه گهر هدرخوای مهن، دواپی ئیوه چون له راستی لاداراون و به تنهها خوا ناپه رستن و بولای بت په رستی نه رۆن.

وَإِنْ يَكْذِبُوا فَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ وَإِلَى اللَّهِ تَرْجِعُ الْأُمُورُ
 ﴿٤﴾ يَتَأَيَّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا
 وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِاللَّهِ الْغُرُورُ ﴿٥﴾ إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ
 عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿٦﴾ الَّذِينَ
 كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ
 مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾ أَفَمَنْ زَيْنَ لَهُ سُوءَ عَمَلِهِ فَرَآهُ حَسَنًا
 فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ

عَلَيْهِمْ حَسْرَتٌ إِنَّ اللَّهَ عَلَيْهِمْ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٨﴾

﴿ وَإِنْ يَكْذِبُونَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رَسُولٌ مِنْ قَبْلِكَ وَ إِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴾ وه نه گدر بی باوه رانی مه که تو به درو بخنده وه نازری گیانی خوت مه ده، به راستی پیغمه ران له پیش تزوه به درو خراونه ته وه نازری دراون، نه وانیش نه یان ووت: زیندوو بونه وه نیه. کهاته تویش خاوه نی تارم به و، هدموو کاری هدر بولای خوا نه گیریته وه، خوا پاداشتی هدمو که سی نه داته وه به گویره ی کرده وه ی خویان.

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُمُ بِاللَّهِ الْفُرُورُ ﴾ نه ی ناده میزاد: به راستی به یی خوا به زیندوو بونه وه پادشت دانه وه راسته و بیگومانه، دوا ی فریوی نیوه نه دا خوشی وژیانی جیهان و، فریوی نیوه نه دا شه یانی زور فریودهر و لاتان بدا له به رستی خوا به وه ی دارایی و سامان و منالی زوره وه و بتانباته خوار به ناو خوشی و رابواردنی جیهان.

﴿ إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذْهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴾ به راستی شه یان دوزمنی سه سه خته بو نیوه ی ناده میزاد، دوا ی نیوه شه یان وهر بگرن به دوزمنی گه وره ی خوتان و، نه و پیمانده ی داویدتی نیوه لابدا له خوا به رستی بیر خوتانی بخنده وه. به راستی شه یان بانگی تاقمی خوی نه کا، له به رنه وه ی نه وان بن به دانیش توانی ناو ناگری کلپه داری دوزه خ.

﴿ الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَرِيمٌ ﴾ که سانیکی نه دوتو باوه ریان نه هیتاوه بویان هیه سه زایه کی زور سه خت له روژی دوا ییداو، که سانیکی نه دوتو باوه ریان هیتاوه کرده وه چاکه کانیا ن کرده وه، بو نه وان هیه لی خوشبون له گونا نه کانیا ن و پاداشتیکی زور گه وره و به نرخ.

﴿ أَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ فَرَآهُ حَسَنًا ﴾ نایا دوا یی که سی له لایه ن شه یانه وه بو ی رازیترا بیته وه کرده وه ی خرابی خوی، دوا یی و ابزانی نه و کرده وه ی خویه چاکه، وه که سی وایه چاک و خراب جو ی بکاته وه، بیگومان وینه ی یه ک نین.

﴿ فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسْرَاتٍ إِنَّ اللَّهَ عَلَيْهِمْ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴾ دوا یی به راستی خوا هدر که سی ناره زوی هه بی له ریگه ی راستی ناین لای نه دا، چونکه نه و که سه نه قلی خوی نه خسته ته کار بو دوزینه وه ی ریگه ی راست و، هدر که سی ناره زوی هه بی شاره زایی ریگه ی راستی نه کا، دوا یی تو خوت له ناومه ده له بهر خه فدت خواردن له سه ر به رده و امی تاقمی خوت له سه ر بی باوه ری و بی فره منی خواو بت به رستی، به راستی خوا نه زانی به شتی نه و بت به رسته نه یکه ن، نه وان سزای خراپه ی خویان وهر نه گرن، تو ههر راگه یاندنت له سه ره.

وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ
الرِّيحَ فَثِيرُ سَحَابًا فَسُقْنَاهُ إِلَى بَلَدٍ مَيِّتٍ فَأَحْيَيْنَاهُ الْأَرْضَ بَعْدَ
مَوْتِهَا كَذَلِكَ النُّشُورُ ﴿٩﴾ مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا
إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ وَالَّذِينَ
يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ يُبَوِّرُ
﴿١٠﴾ وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا
وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَى وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ
وَلَا يُنْقَصُ مِنْ عُمُرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿١١﴾

﴿ وَالله الذی ارسل الریاح فثیر سحاباً فسقناه إلى بلد میت ﴾ وه خوا که سبکی نهوتویه
رهوانه ی نه کا بایه کان به توانای گه وره ی خوی، دوا ی نهو بایانه هه وره کان له جیگه ی خویان
هه لئه که دن، دوا ی ئیمه نهو هه وره پال پیوه نه نین بولای پارچه یه ک زهوی وشکی بی گیار
سه وزایی

﴿ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا كَذَلِكَ النُّشُور ﴾ دوا ی ئیمه به ناوی بارانی هه ور نهو زهویه
مردوه زیندو نه که یه نه وه دوا ی وشک بونی و مردنی به ناسانی و به بی ماندو بوون، هه ر بهو
جو ره ی شه زیندو کردنه وه مردوه کان و هاتنه دهره وه یان له گوره کان یان.

﴿ مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا ﴾ هه ر که سی داوا ی گه وره ی و ریژ نه کا له هه ردو
جیهاندا، دوا ی گه وره ی هه موی هه ر بو خوا یه هه ر به ته نها، نه بی داوا ی گه وره ی له خوا بکه ن
و به ویستی خوی گه وره ی و جگه ی گه وره ی نه دا به هه ر که سی بیه وی، گه وره ی هه ر
به پهرستی خوا ده ست نه که وی. نه ک به پهرستی به ته کان به گویره ی گومانی بت پهرستان.

﴿ إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ ﴾ بولای خوا به رز نه بیته وه گفتوگوی پاک
و چاک له یادی خواو پارانه وه له خواو، له ناموز گاری و نیازی پاک و، کرده وه ی چاک له پهرستی
خوا به نیازی پاک و خو به خت کردن له ریگه ی خواو نیشتمانا گفتوگوی چاک به رز نه کاته وه
بولای خوی. که واته ئیوه هه ر گفتوگوی پاک و چاک بکه ن.

ته فسیری زمانا کو بی

﴿وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ يُبْورُ﴾ و ه كه سانیکي نه‌وتو
فیل و پیلان و خراپه‌کان نه‌سازین بۆ موحه‌مه‌دو بۆ له‌ناو بردنی، بۆ نه‌وان هه‌یه‌ سه‌زایه‌کی زۆر
سه‌خت له‌روژی دوا‌ییداو، فیل و پیلانی نه‌وکه‌سانه، نه‌و پیلانه‌یه‌ پوچ نه‌یته‌وه. به‌لام کاری خوا
سه‌رنه‌که‌وی.

﴿وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا﴾ و ه خوا یه‌که‌م باوکی ئیوه‌ی
دروست کردوه له‌خاک له‌پاشا مناله‌کانی ئاده‌می دروست کردوه له‌ تووئی دوا‌ی به‌یه‌ک
که‌یشتی نیرو من به‌یه‌کتری، له‌پاشا ئیوه‌ی کردوه به‌هاو جوت له‌نیرو من، بۆ نه‌وه‌ی ئیوه‌ی به‌چه
لای یه‌کتری و زاوژی بکه‌ن و ئاده‌میزاد زۆر بن.

﴿وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أَثْقَىٰ وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَمَا يُعَمِّرُ مِنْ مَّعْمَرٍ وَلَا يَنْقُصُ مِنْ عَمْرِهِ إِلَّا فِي
كِتَابٍ مُبِينٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾ و ه هیچ ژنی مناله‌که‌ی هه‌لناگری له‌ منال‌دانیدا، منالیشی
دانانی له‌منال‌دانی مه‌گه‌ر نه‌وانه‌ هه‌مویان به‌هۆی توانا و زانیی خواوه‌یه‌و، هیچ ته‌مه‌ن پی‌دراوی
ته‌مه‌نی درێژنایی هه‌تا بگاته‌ کاتی پیری‌وله‌ته‌مه‌نی که‌م نایته‌وه‌و بخړته‌ سه‌ر ته‌مه‌نی یه‌کێ تر
مه‌گه‌ر نه‌وانه‌ هه‌مویان له‌نامه‌یه‌کی ناشکرادا تو‌مار کراون که‌ له‌و‌حل مه‌حفوزه، یانی درێژی
ته‌مه‌ن و کورتی ته‌مه‌ن له‌نامه‌ی کرداری ئاده‌میزادا تو‌مار کراون. به‌راستی درێژی ته‌مه‌ن و
کورتی ته‌مه‌ن و دیاری کردنی ته‌مه‌ن بۆ هه‌مو که‌سی ئاسانه‌ له‌سه‌ر خوا‌ی مه‌زن و هیچ شتی لای
خوا گران نه‌یه.

وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هَذَا عَذَابٌ فَرَاتٌ سَابِغٌ شَرَابُهُمْ وَهَذَا
مِلْحٌ أُجَاجٌ وَمِنْ كُلِّ تَاكُلُونَ لَحْمًا طَرِيبًا وَتَسْتَخْرِجُونَ
حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ فِيهِ مَوَاحِرُ تَلْبَنُغُوا مِنْ فَضْلِهِ
وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾ يُولِجُ اللَّيْلُ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ
النَّهَارُ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ كُلٌّ يَجْرِي
لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ
تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ﴿١٣﴾ إِنْ
تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دَعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ
وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ يَكْفُرُونَ بَشِرِكُمْ وَلَا يُنِيتُكُمْ مِثْلُ خَيْرٍ

﴿ ١٤ ﴾ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ اَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ اِلَى اللّٰهِ وَاللّٰهُ هُوَ الْغَنِيُّ
 الْحَمِيدُ ﴿ ١٥ ﴾ اِنْ يَشَآءْ يُدْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿ ١٦ ﴾
 وَمَا ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ بِعَزِيزٍ ﴿ ١٧ ﴾ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرٰى وَاِنْ
 تَدْعُ مُثْقَلَةٌ اِلَىٰ خِمْلِهَا لَا يَحْمِلُ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبٰى
 اِنَّمَا نُنْذِرُ الَّذِيْنَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ
 وَمِنْ تَزَكٰى فَاِنَّمَا يَتَزَكٰى لِنَفْسِهٖ وَاِلَى اللّٰهِ الْمَصِيْرُ ﴿ ١٨ ﴾

﴿ وما يستوى البحرين هذا عذب فرات سائغ شراؤه وهذا ملح اجاح ﴾ وهدو دهریا
 یه کیکیان ناوه که ی زور شیرینی و به ناسانی بر واته خواریوه بؤ گهدهو تینوتی بشکیتی و، نهوی
 تریان ناوه که ی زور سویرو تال و تفتی و تینوتی نه شکیتی و به ناسانی نه پرواته خواریوه بؤ گهده
 ناوی نهو دو دهریا یه یه کسان نین.

﴿ وَمِنْ كُلِّ مَنۢهُمَا تَاكُلُوۡنَ لَحۡمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُوۡنَ حَلِيۡةً تَلۡبَسُوۡنَهَا ﴾ وهله هردو دهریا کان:
 شیرین و تالیاں نیوه گوشتیکی تازهو تهر و به تام نه خون و، نیوه له واند ا خشلی نایاب دهر نه هین
 و نه پیوشن و خورتانی بی نه رازینهوه به تایه تی له دهریا سویره کاند.

﴿ وَتَرٰى الْفَلَکَ فِیۡهِ مَوَاقِرَ تَبۡتَغُوۡنَ مِنْ فَضَلِهٖ وَلَعَلَّکُمۡ تَشۡکُرُوۡنَ ﴾ وهتو که شتیه کان نه بینی
 له ناو هدریه که لهو دوو دهریا نه دایا، نه رۆن و ناوه کانیان لهت نه کهن بهم لاو لای خویانا،
 له بهر نهوی نیوه پهیدا بکهن بؤ خوتان رۆزی و خواریوه منی و شتی تری نایاب به بازرگانی و
 جگه ی بازرگانی و، بؤ نهو هیش نیوه سوپاسی خوا بکهن له سهر چاکه کانی خوا.

نهو نایه پته نامازه بؤ نهوه نه کا: ههر وه که نهو دو دهریا نه هاویه شن له ناوی تیدا،
 هدریه که یان سودیکی تایه تی خویانیان هدی، ههروایش ناده میزاد هه رچهند هاویه شن له
 مرقایه تیدا. به لام هدریه که یان جوریکی تایه تی خویانیان هدی: هدیانه باوه ردارن و هدیانه بی
 باوه رن، هدیانه دهست گوشادو هدیانه دهست قوچراو، هدیانه زاناو هدیانه که ودهن، هدیانه
 نازاو هدیان ترسنوک. ههتا دی.

﴿ یُوۡحٰی الْاَیُّۡلُ فِی النَّهَارِ وَیُوۡحٰی النَّهَارُ فِی الْاَیۡلِ ﴾ خوا کاتی شو نه با به ناو کاتی رۆژداو
 کاتی رۆژ کهم نه بیتهوه، کاتی رۆژ نه با به ناو کاتی شه وداو کاتی شو کهم نه بیتهوه.

خوای مدزن زهوی دروست کردوه به خری، نه سورینهوه بهم لاو لای خوژدا، بهو بؤ نهوه
 چوار وهرزی بههارو هاوین و پایزو زستان پهیدا نه بی، نهخته نهخته بههوی نهو سورانهوه یه کئی

له شهو ورژر کاته کانيان وا نه بئ زورو کهمى رويان تې نه کا، نه گهر خور به لای باشورى زهويدا کهوت رور کهمتر نه بئ، نه گه ربه لای باکوردا بروا شهو کهمتر نه بئ. له کاتى چونى خور به سهر هيلئ ناوه راستى زهويدا شهو ورژر کاته کانيان وهک يهک نه بن، هه ندئ جار له يهک کاتدا لایه کى زهوى تاريکهو نه بئ به شهو، نهو لاکهى تر روناکهو نه بئ به رور. ههروه ها نهو سورانهى زهوى بدرده وامه هه تا کاتى ديارى کراو بويان.

﴿ وَسَخَّرَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ كُلٌّ لِّجَرَى لَآجِلٍ يُسَمَّى ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ ﴾ وه خوا خورو مانگى رام کردوه له بوسودى به نده گانى خوى، هه ربهک له خورو مانگ نه رور به باز نهى ديارى کراوى خويانا به گوږهى سورانى تايه تى خويان هه تا ماوه يه کى ديارى بويان. دواى نهو ماوه يه له سور نه کهون و جيهان خاپور نه بئ و رور دواى پيدا نه بئ، نهو کهسهى نهو کاره سهر سور پنه رانه نه کا خوايه، پهروه رد گارى ئيوه يه، هه ر بوخوايه پاشايه تى و خواه نيه تى ئيوه هه مو بونه وهران .

﴿ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ﴾ وه کهسانى کى نهو تو ئيوه نهوان نه په رستن له جگهى خوا خواه نى نهو پيسه سپيه ته نکه نين به سهر ده نکى خوار ماوه يه.

﴿ إِنْ تَدْعُوا لَا يَسْمَعَ دُعَاؤُكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ ﴾ نه گهر ئيوه بانگى نهو کهسانه بکه ن ئيان په رستن، نهو بانگ و هاوارهى ئيوه نايستن، چونکه نهوانه هه يانه دارو به ردى بيگانن و، نه گهر ييشى بيستن و فريشته و ناده ميزاد بن و لامى ئيوه ناده نه وه. چونکه خواه نى سود نين بوخويان، هه تا سودو زيان به ئيوه بگه يه نن، ئير چون ئيوه ئيان په رستن؟

﴿ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُكْفَرُونَ بِشِرْكِكُمْ وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ ﴾ وه له رور دوايدا نهو کهسانهى ئيوه ئيان په رستن له جگهى خوا باوه ريان بهو هاويه شدانانهى ئيوه نيه بو نهوان و لهو کاره زور بيزان و سهر زه نشتى ئيوه نه کهن و، هه وال به تو نادا هيج کهسئ له به سهر هاتى نهوان و به کانيان له رور دوايدا هه وال نادا به وینهى کهسئ زور ناگادارى کرده وه و کارى نهوانه که خواى مه زنه.

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴾ نهى ناده ميزاد: ئيوه هه زارى لای خوان بو هه مو کارى و له هه مو کاتيکا. کهواته خورتان نزیک بخه نه وه له خوا به په رستنئ نهو هاويه شى بو دامه نين و، خوا نهو کهسه يه و پيوستى به هيج کهسئ نيه و هه ر نهو شايستهى سوپاسه، به لکو ئيوه پيوستيتان بهو هه يه رزگارتان بکا له نه خوشى و ته نگانه و له هه مو شتى کا.

﴿ إِنْ يَشَاءْ يُدْهِكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ وَمَا ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ ﴾ نه گهر خوا ناره و بکا ئيوه له ناو نه باو، بونه وهرانيکى تازه نه هينئ جگهى ئيوه و خوا په رستر نه بن له ئيوه بئ فه رمانى خوا ناکه ن و، نهو له ناو برده نى ئيوه و دروست کردنى بونه وهرئ تر گران نيه له سهر خوا و زور ناسانه، نه فه رموى: بن و نهوانيش کوتوپر نه بن.

﴿ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَإِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ حِمْلِهَا لِيَحْمِلْ مِنْهُ شَيْءٌ ﴾ وه هیچ که سیکي گوناھ بار گوناھي هیچ که سنی تر هه لئا گری له رۆزی دوایداو، به لکو هه ر گوناھي شتی هه لئه گری خوی کردییتی و سزای به هوی تاوانه وه نه درئ، نه که به هوی تاوانی یه کئی تره وهو، نه گه ر که سنی باری گران کرابی به گوناھي خوی داوا له که سنی تر بکا بۆلای هه لئا گرتی هه ندئ له گوناھه کانی، هیچ شتی لهو گوناھه هه لئا گیرئ و، با نه وهی که بانگ نه کری خزمی نزیکي بانگ که ره که بی وه که براو کوړو که سی تر.

پرسیار/ له سوره تی عه نکه بوت خوا نه وه رموی: با نهو بی باوه رانه گوناھي بی باوه ری تر هه لئا گرن له گه ل گوناھي خویا، ئایا نه وهی نهوئ درئی نه مهی ئیره نیه؟ وه لام/ درئی یه کتر نین، چونکه نه وهی سوره تی عه نکه بوت هاته وه خواره وهو له باره ی که سیکه وه خوی له ریگه ی راست لای داوه وه که سانی تریشی له ریگه لا داوه، نهو که سانه گوناھي له ریگه لا دانی خوی و له ریگه لا دانی که سانی تری هه لئا گرتوه که هه ردو گوناھه که هی خۆین و گوناھي که سی تر نین.

﴿ إِنَّمَا نُنذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ ﴾ به راستی ترساندنئ توو ئامۆز گاری کردنی توو که سانیکی نهو توو وهی نه گرن له په ره ورد گاری خۆیان بترسن به بی نه وهی سزای خۆیان بینیی و، دورن له دوروی و، نوێزه کانیان به جئ نه هینن به گوێره ی یاساو به رد وه وامن له سه ر کردنیان.

﴿ وَمَنْ تَذَكَّرْ فَإِنَّا نَتَذَكَّرُ لِنَفْسِهِ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴾ وه هه ر که سنی خوی پاک کردیته وه له بت په رستی و بی فه رمانی خوا، به راستی نهو پاکیه سودی هه ر بۆخۆیه تی و چاکه ی بۆخۆی نه گه ریته وهو، هه ر بۆلای خوا به گه رانه وهی له رۆزی دوایدا، دواپی پاداشتی هه مو که سنی نه داته وه به گوێره ی پاداشتی خوی.

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ ﴿١٩﴾ وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ ﴿٢٠﴾ وَلَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُورُ ﴿٢١﴾ وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ ﴿٢٢﴾ إِنَّ اللَّهَ يَسْمِعُ مَنْ يَشَاءُ وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ ﴿٢٣﴾ أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ ﴿٢٤﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ﴿٢٥﴾ وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَالْكِتَابِ

الْمُنِيرِ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ أَخَذْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٢٦﴾
 أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُخْتَلِفًا
 أَلْوَانُهَا وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بَيَضٌ وَحُمْرٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا
 وَغَرَابِيبُ سُودٌ ﴿٢٧﴾ وَمِنَ النَّاسِ وَالدَّوَابِّ وَأَلْأَنْعَامِ
 مُخْتَلِفٌ أَلْوَنُهُمْ كَذَلِكَ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ
 إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿٢٨﴾

﴿ وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ ﴾ وه كهسئ كوير بئ له ناستی ناینکی نهوتو خوا توی بهو
 ناینهوه ناردوهو، کدهسئکی نهوتو شاره زایی بینو دواي تو بکهویو باوه رت پی بهیتی وینهی
 یدک نین.

﴿ وَلِالضُّلُمَاتِ وَلَا النُّورِ وَلَا الظِّلِّ وَلَا الْخُرُورِ ﴾ وه تاریکیه کانی نه زانین و روناکی
 زانست و شاره زاییو، بهه شتی سیهری بهرده وامهو دوزه خئی گهرمایه کی بهرده وامه وینهی یدک
 نین.

﴿ وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْواتِ ﴾ وه کهسانیکی نهوتو شاره زاییان وه رگرتوهو، باوه رپان
 بهخواو پیغه میهری خوا هیئاوهو، کهسانی بهرده وامبون له سر بئ باوه ریو خویان به گهوره
 داناوه وینهی یدک نین.

﴿ إِنَّ اللَّهَ يَسْمَعُ مَنْ يَشَاءُ وَمَا أَنْتَ بِمُسْمَعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ ﴾ به راستی خوا نه بیستی بههر
 کهسئ ناره زوی هدی رانوماپی وه رگری دهنگی راستی و باوه بهخواو فروستاده خوا نه هیتیو،
 تو ناتوانی راستی بیستی به کهسئ بهرده وام ببی له سر بئ باورهی به وینهی کهسئ مردبیو
 خرابیته گورستانه وهو، هیچ شتی نه بیستی.

﴿ إِنَّ أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ ﴾ هیچ شتی له سر تو نیه مه گهر تو نهوته له سره نهوان بزستی
 له سزای خوا. بهلام بیستی راستی بهوان پیشهی تو نیه. دواپی وه رگرتی نهو شتی تو هیئاوته
 بولای نهوان بهدهستی خوایه. نهك بهدهستی تو، کهواته تو بهخهفتی نهواندهو خوت لهناو مدهبه.

تهفسیری زمانکویی

﴿ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ﴾ بهراستی ئیمه تۆمان رهوانه کردوه به ئاینیکی راستهوه موژده بدهی به باوهرداران به بههشت و، بی باوهردان بترستی به ناگری دۆزهخ. تۆ له خوتهوه موژده نادهیی و کس ناترستی و، به فدرمانی خوا ئه و شتانه ئه کهی و، هیچ نه تهویه نه به له پیش کاتی تۆوه مه گهر رویشتهو بۆناو ئهوان پیغمهری یازانایه ئهوانی ترسانوه له پاشه روژی خرابی بهرده و امبون له سهر بی باوهردی و بی فدرمانی خوا.

﴿ وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالْزُّبُرِ وَبِالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴾ وهه گهر بت په رستانی مه کهه تۆ به درۆ بخه نهوه به لاتهوه تازه نه بی، دواپی بهراستی که سانیکی ئه و تۆ له پیش بت په رستانی مه کههوه بوون پیغمهره کانی خویانیان به درۆ خسته وهوه کاتی پیغمهره کانیان چوپون بۆلایان به چهن دین به لگهی ئاشکراو کاری په کخهر و ده ستوری رونه وه، هه موویان به لگه بوون له سهر پیغمهرایه تی ئهوانو، به چهن دین نامه ی نیروا و بۆسه ریان وینه ی نوسراوه کانی ئیبراهیم و، به چهن دین نامه ی روون کهری یاسا بۆئهوان، وهک ته ورات و ئینجیل، به درۆیان خسته وه و ئارامیان گرت تۆیش ئارام بگهر.

﴿ ثُمَّ أَخَذْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴾ له پاشا من سزای که سانیکی ئه و تۆم دان باوهردان نه هیتابوو به پیغمهره کانیان به چهن دین سزای گران، دواپی تۆ ته ماشا بکه پاشه روژی گۆرانکاری من له سهر ئهوان و، سزادان و له ناو بردنی ئهوان و جیگه کانیان به جوړی بهوه، مه گهر ههر ناویان بیری.

﴿ أَلَمْ تَرَى أَنَّ اللَّهَ أُنْزِلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا ﴾ ئایا تۆ نازانی ئیمه ناردومه ته خواره وه ئاوی له ئاسمانه وه و دواپی ئیمه دره خته کاغان بهو ئاوه ئاوداو، دواپی ئیمه لهو دره ختانه چهن دین میوه ی ره گهر و رهنگ و تام جیاوازمان دهرهیتاوه له بهر سوودی ئاده میزاد.

﴿ وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بَيَضٌ وَحُمْرٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَغَرَابِيبُ سُودٌ ﴾ وه چهن دین ریگهی سپی و سوور، رهنگه کانیان جیاوازن، هدیانه زۆر سپین و هدیانه زۆر سوورن و هدیانه مام ناوه ندین و، هه ندی له کیوه کان زۆر زۆر رهشن، ئه و گۆرانکاریانه به لگهن له سهر توانای خوا، ههروهک میوه کانی به لگهن له سهری.

﴿ وَمِنَ النَّاسِ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ ﴾ وه چهن د ره گهری هه ن له ئاده میزاد و لهو شتانه ئه خشین به سهر زه ویدا و له چوار پیکان، رهنگیان جیاوزه: هدیانه سپی و هدیانه سوورن، هدیانه رهشن و هدیانه زهرن، هدیانه رهنگی ترن.

﴿ كَذَلِكَ ﴾ خوی مه زن رهنگی ئاده میزاد و ئهوانه ی تری به جیاواز دروست کردوه، ههروهک رهنگی میوه کان و کیوه کان جیاوازن، ئهوانه هه موویان به لگهن له سهر توانای خوا.

﴿ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴾ بهراستی زانا خواناسه کان له بنده کانی خوا له خوا نه ترسن و، دواپی لاسایی و بیرو باوهردی پیاو خراپان ناکهون و به به لگهی بیگومان خوا نه ناسن، بهراستی خوا زۆر به ده سه لاته سزای بی باوهردان ئه دا، خوش ئه بی له وه که سانه په شیمان ئه بنه وه و باوه ره هیتن.

إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ
 وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً
 يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّن تَكْبُرَ ﴿٢٩﴾ لِيُوفِّيَهُمْ أَجُورَهُمْ
 وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٠﴾
 وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ
 يَدَيْهِ إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٣١﴾ ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ
 الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ وَمِنْهُمْ
 مُّقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ بإِذْنِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ
 الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٣٢﴾ جَنَّتٌ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ
 فِيهَا مِنْ أَصْوَارٍ مِّن ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٣٣﴾
 وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ
 شَكُورٌ ﴿٣٤﴾ الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمُقَامَةِ مِن فَضْلِهِ لَا يَمَسُّنَا
 فِيهَا نَصَبٌ وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا لُغُوبٌ ﴿٣٥﴾

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً
 لَّن تَكْبُرَ ﴾ بدرستی که سانیکی نهوتو نامدی خوا بهبردهوامی نهخوتین وکاربه یاساکانی نهکدن
 و، نویژهکانیان بهرپائهکدن بهگویره ی یاسای دیاری کراو بویان و، سستی تیدانا کدن و،
 نهبهخشن بههزاران هندی لهوشتهی بهوانمان بهخشیوه بهنهیتی و بهناشکرا، نومیدهوارن
 بازرگانی خوا پدرستیان تووشی زیان نهبی و، قازنچیان مسوگهربی.

تفسیری زمانکوی

﴿ لِيُوفِيَهُمْ أَجُورَهُمْ وَيُزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴾ له بیره وهی خوا پاداشتی ئه وان به ته وای ببه خشی بیان وخوا زورتیشی بکا به وهی گه وره بی خویه وه هه تا ده چندانه . به راستی خوا خوش ئه بی له هه لیه کردویانه ، پاداشتی گه وره یان ئه داتی له سدر وهی سوپاسی چاکه ی خویان کردوه .

﴿ وَالَّذِي أَوْصَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴾ وه شتیکی ئه وتو له نامه ی ئیمه به سروس ناردومانسه بؤلای تو ئه و شته زور راسته و گومانی تیدانیه ، ئه و نامه یه به راست ئه گیرئ شتی له نامه کانی پیشودان و ، ده ستکاری نه کران و ، له سدر ده ستوری ئه و نامه یه ماونه ته وه .

به راستی خوا ئاگاداری کرده وهی ئاشکرانوهیتی به ندانه کانی خویه تی وئیدان زانی که تو شیای وهی ئه م نامه یه به نیری بو تو و ، بکری به ده ستوری به رده وام .

﴿ ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا ﴾ له پاشا ئیمه بریارماندا له دوی تو ئه و نامه یه که قورئانه بیکه دین به میرات بو که سانیکی ئه وتو هه لمان بژاردوون و ریزمانداون به سدر هه موو نه ته وه کانی تردا که ئه وایش بریتن له ئومه ت و به ریه وانی تو ، فه رمان ویاساکانی ئه و نامه یه بزنان به بی مانو بون ، هه ندیکن له و به ندانه ی ئیمه هه لمان بژاردوون .

۱- ﴿ فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ ﴾ دوی هه ندئ له و به ندانه ی ئیمه که سیکه که مته رخمی کرده له باره ی کارکردن له شتی له ناو قورئاندا هاته و ، دوی خوی نومایش کرده بو سزای خوا له رژی دوایدا . ئه و که سه به ند ئه کرئ ماویه کی زور له و رژه دا ، سه رزه نشتی زور ئه کرئ به جورئ گومان ئه با سزای گرانی ئه درئ ، دواجار خوا لی ئه بورئ و ئه یخاته به هه شت .

۲- ﴿ وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ ﴾ وه هه ندئ له و به ندانه ی ئیمه که سیکه کاری کرده به فه رمانی خوا له زور کاتدا ، که مته رخمی کرده له هه ندئ کانی تردا ، دوی کاری چاکی تیکه لا و به کاری خراپ کرده ، ئه و که سه خوا پرسیاریکی سوکی لی ئه کاو ، له پاشا ئه یخاته به هه شته وه .

۳- ﴿ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ إِذْنَ اللَّهِ ﴾ وه هه ندئ له و به ندانه ی ئیمه که سیکه له کردنی کاره چاکه کاندا پیش که وتی بو خوی به ده ست هیتاوه ، خوی ماندو کرده له کاری چاکدا به وهی یارمه تی خوا و ، چاکه کانی قورسته له خراپه کانی و خراپه کانی ئه شوریته وه ، به نیازی پاکه وه له به ر ره زایه تی خوا کاره کانیاں کرده ، ئه و که سانه به بی پرسیار ئه چنه به هه شته وه .

﴿ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ جَنَّاتٌ عَذْنٌ يَدْخُلُونَهَا ﴾ ئه و به میرات دانه ی قورئانه ی ئه وتو دراوه به ئومه تی تو ریزیک زور گه وره یه له لایدن خوا و به خشیوه به وان که بریتیه له چه ندین به هه شتی به رین و جیکه ی به رده وام ئه چنه ناوی هه تاهه تایه .

﴿ يُحَلُّونَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَ لُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴾ ئه و که سانه هه موویان ئه رازیرته وه له به هه شتا به هه ندئ له بازنه کانی زیرو به لوئلوئو ، به رگیان له به هه شتا ئه وریشمه . ﴿ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ ﴾ له خوشیاندان ئه لین : هه موو سوپاس بو خوایه کی ئه وتویه ئه و خه فته ی ئیمه لی ئه ترساین که پاشه رژمان خراپ بی

له ئیمه ی لابر دو، ترسمان نهما، به راستی خوا لی بوردنی بو گونا ه زوره هه رجه نده زوریشین،
پاداشتی به نده کانی خوی نه داته وه له بهر نه ونه ی سوپاسیان کرد وه .
﴿ الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمُقَامَةِ مِنْ فَضْلِهِ لَا يَمَسُّنَا فِيهَا نُصَبٌ وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا لُغُوبٌ ﴾ خواجه کی
نه وتویه ئیمه ی دانا وه له جیگه یه کا دانیشن له ناویدا بهرده وامه له بهر گه وره یی خوی نه ک
به هوی کرده وه کانی ئیمه وه تووشی ئیمه نابی ئاززی له شمان و ، تووشی ئیمه نابی ئاززی
دهروون که بهیدا نه بی له ئاززی له شمان.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ
نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فَيَمُوتُوا وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ
عَذَابِهَا كَذَلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَافِرٍ ﴿٣٦﴾ وَهُمْ يَصْطَرِخُونَ
فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ
أَوَلَمْ نَعْمَرْكُمْ مَّا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرْ وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ
فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ ﴿٣٧﴾ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ
غَيْبِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ عَلِيمُ ذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٣٨﴾
هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَلَا
يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا مَقْتًا وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ
كُفْرُهُمْ إِلَّا خَسَارًا ﴿٣٩﴾

﴿ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فَيَمُوتُوا وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا كَذَلِكَ
نَجْزِي كُلَّ كَافِرٍ ﴾ وه بو که سانیکی نه وتو هیده باوه ریان نه هیتا وه ئاگری دوزه خ، فه رمان
نادری به سه ریا نا جاری تری دو وه هم، دوایی له وان بمرن ورزگاریان بی و، سزای ئاگری
دوزه خیش سو کنا بی بۆیان چا ونوقانی، هه ربه وینه ی نه و سزا گرانه ئیمه پاداشتی هه موو که سی
نه دینه وه باوه به خوا وه پیغه مده ری خوا نه یه رن و، سوپاسی خوا نه که ن له سه ر چاکه کانی خوا بو
له وان.

﴿ وَهُمْ يَصْطَرِّحُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ ﴾ ﴿ وَهِيَ بَأْوَهْرَانِ هَاوَارِئِهِ كَدَنَ وَتَهْپَارِئِهِوَهْئِهِلَيْنَ: ئِهِی پهروهردگاری ئیمه: تو ئیمه دهریکه لهناو ئاگری دۆزهخدا ئیمه دواپی کاری چاک نه کهین جگهی نهو کاری نهو تو کردومانه له کاری خراب له جیهاندا ، وهلامیان نهدرئیهوه:

﴿ أَوَلَمْ نَعْمَرْكُمْ مَا يُدْرِكُ فِيهِ مِنْ تَرْكٍ وَجَاءَكُمْ التَّنْذِيرُ فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ ﴾ ﴿ بَايَا ئیمه مؤلتهتی ئیوهمان نهداو، تهمهنی تهواوی وامن نهدانئیتوانن بیر له کاری دوا رۆزی خوئان بکهندهوه، ئامۆزگاری وهگرگن لهو ماوهیدا کهسی بیهوی ئامۆزگاری وهگرگن و، نهقلی خوئی بخاته کارو، هات بۆلای ئیوه پیغمهرئ ئیوهی ترسان لهسزای ئهم رۆزهو باوهرتان پی نههیتا، دواپی ئیوه بجیژن سزای ئاگری دۆزهخ و، دواتر بۆ ئیوهی ستهمکار نیه کهسی یاریدهتان بداو سزای ئاگری دۆزهختان لهسدر لایا.

﴿ إِنَّ اللَّهَ عَالِمُ غَيْبِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴾ ﴿ بهراستی خوا ئهزانی بههممو نهئیهکانی ئاسمانهکان و زهوی و، بهکردهوی بی باوهراشهزانی و، ئهزانی نهگهر بگهرئیهوه بۆلای جیهان کاره خراپهکان نهکهندهوه. بهراستی خوا ئهزانی بهشتی بروا بهدلی ئادهمیزادا.

﴿ هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ ﴾ ﴿ خوا کهسیکی ئهوتویه ئیوهی بی باوهری کردوه بهجینگهنشینی کهسانیکی ئهوتو لهپیش ئیوه بوون لهناو زهویداو، ئهزانن پاشهرۆزی ئهوان بهج جورئ بووه، خوا بۆ ئیوهی رهوا کردوه بهسودی زهوی رابورئیرن، دواپی ئیوه لهخوا یاخی بوون، سوپاسی چاکهکانی خواتان نهکرد، ههروهها ئیوه ئهروون و تاقمئ تر دئته سهرزهوی جینگهی ئیوه نهگرهوه، پئویسته ئیوه باوهر بهوخوایه بهئین.

﴿ فَمَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا خَسَارًا ﴾ ﴿ دواپی ههرکهسی باوهری نههیتابی لهسهر خوئیتی سزای بی باوهرییهکهی و، بی باوهری ئهوان هیچ شتی زۆر ناکا بۆ ئهوان لهلای خوا مهگهر خهشئ سخته و بی نرخئ و زیان.

﴿ وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا خَسَارًا ﴾ ﴿ وهبی باوهری بی باوهران هیچ بۆ ئهوان زۆر ناکا مهگهر زبانی رۆزی دواپی، دواپی ههرکهسی فهرمودهوی خوای بیستو، خوئی لهخراپه پاراست، بۆئهو کهسه هیده پاداشتی بهنرخ، ههرکهسی واز لهفهرمودهوی خوا بهئیتی بۆئهو کهسه هیده سزای دۆزهخ.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَكُمُ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ أَمْ آتَيْنَهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَى بَيِّنَةٍ مِّنْهُ بَلْ إِن يَعِدُ الظَّالِمُونَ

بَعْضُهُمْ بَعْضًا إِلَّا غُرُورًا ﴿٤٥﴾ إِنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا وَلَئِنْ زَالَتَا إِنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ ۚ
إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤٦﴾ وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ
جَاءَهُمْ نَذِيرٌ لَيَكُونُنَّ أَهْدَىٰ مِنْ إِحْدَى الْأُمَمِ فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ
مَّا زَادَهُمْ إِلَّا نُفُورًا ﴿٤٧﴾ أَسْتَكَبَّارًا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرُ السَّيِّئِ
وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلَّا بِأَهْلِهِ ۚ فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا لَأَسُنَّتِ
الْأُولَىٰ فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَحْوِيلًا

﴿ قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَائَكُمُ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ ﴾ ﴿ تَوْبَلَىٰ بِهِ دَانِيشْتَوَانِی مَدِکَکَ: نایا ئیوه ههوال ئهدهن بدهمن لهبارهی ئهو بهتانهی ئهوتو ئیوه گومانتان وایه هاوبهشی خوان لهپهرستن بهچ مافی شایستهی ئهوه ن که ئیوه بیانپهرستن لهجگهی خوا؟، ئیوه نیشانی منی بدهن بهچ بهشیکه لهزهوی ئهوان بهتهنهما دروستیان کردیی؟

﴿ اَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَاوَاتِ اَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْهُ ﴾ ئايبا بۆ ئەو بتانە ھەدە بەشیکی زۆر كەم لەدروست كەردىن ئاسمانە كاندا لەگەڵ خوادا، ھەتا شايستەى پەرسق بن؟، يا ئيمە بەخشيومانە بەوان لەنامەدە لای خویمانەو ھەرمانان دابى بەوان ھاویدەشى ئيمە بن لەپەرسندا، دواى ئەوان لەسەر بەلگەدەكى ئاشكرابن لەو نامەدەدا بېي بەيانو بۆيان؟

﴿بَلْ إِنْ يَعِدُ الظَّالِمُونَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا إِلَّا غُرُورًا﴾ به لکو نهوہی راستی بی ستمکاران
 هندیکیان به لئین نادهن به به نندی تریان هیچ شتی مه گهر هدر فریودانی یه کتری
 که سهرز که کانیان نه لئین: نه وبتانه بومان نه پارتنده لای خوا و ژیر ده سته کان پروایان بی نه کدن.
 ﴿إِنَّ اللَّهَ يُمِصُّكَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْ تَرُولا﴾ به راستی خوا ناسمانه کان وزهوی دروست
 کردوون و، رای وه ستانون له بهر نهوہی له ناونه جن به هوئی توانای خو پده وه، خوا کانی ئیوه بی
 هیترین شتیکن که بتوانن شتیکی کم دروست بکهن ونه پهلن ناسمانه کان وزهوی له ناو بچن.

﴿وَلَيْنَ زَالَا لَئِنْ أَمْسَكْتُهُمَا مِنْ أَحَدٍ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا﴾ و نه گهر ناسمانه کان وزهوی نه میتین وبکه ون چ که سی جگهی خوا رایان نه گری؟ به راستی خوا زور به نارامه له دو اخستنی

تہفسیری زمناکوڑی

سزای بی باوه‌ران و، نه‌گهر ئارامی خوا نه‌بوايه زهوی شه‌قی نه‌بردو قوتی نه‌دان، لی خوش‌بونوی زوره بو نه‌و که‌سانه‌ی په‌شیمان نه‌بنه‌وه.

﴿ وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَهُمْ نَذِيرٌ لَّيَكُونُنَّ أَهْدَىٰ مِنَ إِبْدَىٰ الْأَوَّلَىٰ ﴾
وه‌قوره‌یشیه‌کان سویتیان نه‌خوارد به‌خوا به‌شتی له‌توانای سویتندی نه‌واندا‌بو، به‌راستی نه‌گهر پی‌غمه‌مری بیت بۆلایان و، بیانترسیتی له‌سزای خوا، به‌راستی نه‌وان رانوما‌یی تر نه‌بن له‌هه‌ریه‌که له‌نه‌ته‌وه‌کانی ترو، باوه‌ر به‌و پی‌غمه‌مه‌ره نه‌هیتن هه‌موویان و، یه‌کتری به‌درۆ‌ناخه‌نه‌وه به‌ویتی نه‌و نه‌ته‌وانه.

﴿ فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ مَّا زَادَهُمُ الْإِنْفُورُ ﴾ دوا‌یی کاتی نه‌و پی‌غمه‌مه‌ره که‌موحه‌مه‌ده چوو بۆلای قوره‌یشیه‌کان و له‌بێ فره‌مانی خوی ترساندن، چوونی نه‌و پی‌غمه‌مه‌ره هه‌چ شتیکی بو نه‌وان زور نه‌کرد مه‌گهر دوور که‌وته‌وه له‌کاری نه‌و پی‌غمه‌مه‌ره و به‌درۆیان خسته‌وه و باوه‌ریان بی نه‌هیتا.
﴿ اسْتِكْبَارًا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرَ السَّيِّئِ ﴾ هه‌ر له‌به‌ر داوا‌کردنی گه‌وره‌یی بۆخو‌یان له‌ناو زه‌ویداو، له‌به‌ر نه‌وه‌ی پیلانی خراپ ساخته به‌یتن بو نه‌و پی‌غمه‌مه‌ره داوا‌ی باوه‌ره‌یتانی لی نه‌کردن و پیلانیشیان بۆ ساز‌کرد.

﴿ وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلَّا بِأَهْلِهِ ﴾ وه‌سزای پاشه‌پوژی پیلانی خراپ نایه‌ته‌خواره‌وه بۆسه‌ر هه‌چ که‌سی مه‌گهر هه‌ر تووشی خاوه‌نه‌که‌ی خۆی نه‌بی و، هه‌ر که‌سی بی‌ری هه‌لکه‌نی بو جگه‌ی خۆی هه‌ر خۆی نه‌که‌وته‌ ناوی.

﴿ فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا سُنَّةَ الْأَوَّلِينَ فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَحْوِيلًا ﴾ دوا‌یی نه‌و بی باوه‌رانه‌ تو به‌درۆ نه‌خه‌نه‌وه نابێ چاره‌روانی هه‌چ شتی بکه‌ن مه‌گهر چاره‌روانی ده‌ستورێ بکه‌ن خوا تووشی گه‌لانی پی‌شووی کردوه و سزای داو‌ن که‌نه‌مانیش تووشی سزا نه‌کا وه‌ک نه‌وان، دوا‌یی گۆران بو ده‌ستور خوا ده‌ست ناکه‌وی و، ده‌ست ناکه‌وی سزای نه‌مان بر‌وا بۆلای جگه‌ی خو‌یان.

أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ
قَبْلِهِمْ وَكَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُمْ مِنْ شَيْءٍ
فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ إِنَّهُمْ كَانُوا عَلِيمًا قَدِيرًا ﴿٤٤﴾
وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَهُ عَلَىٰ
ظُهُرِهِمْ مِنْ دَابَّةٍ وَلَا كُنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى
فَإِذَا جَاءَهُمْ أَجَلُهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِعِبَادِهِ بَصِيرًا ﴿٤٥﴾

﴿ أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ﴾ نایا دانیشتوانی مه ککه نه پریشتون به ناو زهوی یه مدن و شام و غیرا قدا ته ماشا بکهن چۆن بوه کوتایی بی هاتنی نهو که سانهی نهوتو له پیش نهوانده بون، ناگاداری نهوه بن نیمه به برمان کردون و جیگه کانیاغان کاول کردوه؟

﴿ وَكَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً ﴾ وه نهو که سانهی پیش دانیشتوانی مه ککه زور به هیزتر بوون له مان و هیزو هه لمه تیان سودی به وان نه به خشی، دواپی بو ناموزگاری وهر ناگرن و واز له خراپه بهین؟

﴿ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُ مِنْ شَيْءٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ ﴾ وه هیچ شتی له ناو ناسمانه کان و زه ویدا نیه ریگه بگری له خوا نه گهر بیهوی سزای تا قمتی بدا . که واته هیزی نهوان له بهردهم هیزی خوادا بی نرخه.

﴿ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا ﴾ به راستی خوا نه زانی به هه موو شتی و په نهان نیه لای نهو هیچ شتی، توانای به سهر هه موو شتی که هیه .

﴿ وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلَى ظُهُرِهَا مِنْ دَابَّةٍ ﴾ وه نه گهر خوا سزای ناده میزاد بدا به هوی شتی کردویانه له بی فرمانی خوا جیی نه نه هیشت هیچ شتی پریشتایه به سهر زه ویدا.

﴿ وَلَكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ خَبِيرٌ ﴾ وه به لام خوا پرسیاری نهوان دوا نه خا بولای کاتی ناوی براوه و دیاری گراوه له نامه ی خویا نهو کاتهش رۆزی دواپیه، دواپی نهو کاته هات بولایان به راستی خوا ناگاداری کرداری بهنده کانی خویه تی وپادشتیان نه داته وه به گویره ی کرده وه ی خویان پاداشتی باوه رداران نه داته وه سزای بی باوه ران نه دات.

به یاریده ی خوا کوتایی بی هات ۶/۱۹ / ۲۰۰

﴿ سوره تی یاسین ﴾

لهمه که هاتوته خواره وه. هندی له زانیان ئه لێن: جگه له ئایه تی (٤٥) له مه دینه هاتوته خواره وه. ژماره ئایه ته کانی (٨٣) ئایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَس ١ وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ ٢ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ٣ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ٤ تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ٥ لِنُنْذِرَ قَوْمًا مَّا أُنْذِرَ آبَاؤُهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ ٦ لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَى أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ٧ إِنَّا جَعَلْنَا فِي أَعْنَاقِهِمْ أَغْلًا فهِىَ إِلَى الْآذْقَانِ فَهُمْ مُقْمَحُونَ ٨ وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ٩ وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنْذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ١٠ إِنَّمَا نُنْذِرُ مِنَ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمَنََ الْغَيْبَ فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ ١١ إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَى وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَرَهُمْ وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُبِينٍ ١٢

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خوای به خشندهی میهربان

﴿ یس ﴾ زوربهی زانیان لایان وایه مانای ئه و پیتانه وه مانای (الم) وایه که لهوئ راون کراوه ته وه، هندی تر له زانیان ئه لێن: یاسین ناوی یغدهمبهره، هدروها به چه ندین مانای تر مانایان کراوه، هدر خوا هه مو شتی ئه زانی.

﴿ وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ ﴾ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿ سوتندم به و قورنانهی خواوه نی زانستی بئ وینهیه له ریک و پیک و باراویدا، به جوړئ کهس ناتوانی وینهی دابنئ. به راستی تو

تهفسیری زماناوی

یه کئی لهو پیغه مبه رانه ی نیراون بۆلای ئاده میزادو جنۆکه، له سه ر پښگه یه کی راستی و خوار ی ولاری تیدا نیه که پښگه ی ته نهایی خواجه وشاره زابونه بۆلای پښگه ی راست. که واته گرنگی مه ده به وین باوه رانه ئه لښن: تو پیغه مه ر نیت.

﴿ تَنْزِيلَ الْغَزِيرِ الرَّحِيمِ لَتُنْذِرَ قَوْمًا مَّا أَلْذِرَ آبَاؤُهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ ﴾ ئه و قورئانه ی ناردوه ته خواره وه بۆسه ر تو خواجه زور گه وه وه به ده سه لاته، میهره بان و خاوه نی به زه ییه، به ناردنه خواره وه یه، له به رنه وه تو به و قورئانه تاقمی بترسینی، نه چوه بۆلای باو بایره نزیکه کانیا ن به رله تو هیچ پیغه مه ری بیان ترستی له نیراون تو و عیسادا که نزیکه ی (۶۰۰) ساله، دوا یی ئه وان بی ناگا بوون له باوه ره یان وړانوما یی، چونکه پیغه مه ر نه نیرا بو بۆلایان.

﴿ لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَى أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴾ به راستی فه رموده ی من له سه ر زورترین ی جنۆکه و ئاده میزادو بو ئه وان پیوست کراوه که دۆزه خ پر ئه که له جنۆکه و ئاده میزاد، چونکه ئاماده یی خو یانیا ن ده رنه بریوه بو باوه ره یان و به یی باوه ری مردوون، دوا یی پښگه بو باوه ره یان نه به ستراره.

به رپښگه وت جار ی ئه بو جه هل سو یندی خوارد ووتی: ئه گه ر موحه مه دم بی نی نو یژ بکا به به ردی سه ری ئه شکیم، دوا ی پیغه مه ری بی نی نو یژ ئه کا، به ردیکی هه لگرت و فره ی دا بو پیغه مه ر، ده ستی چه مایه وه بۆلای گه ردنی و به رده که لکا به ده ستیا، ها ورپکانی به توندی له ده ستیا ن کرده وه.

پیاوی تر له بت په رستان ووتی: من به م به درده موحه مه دئه کوژم، کاتی پیغه مه ر نو یژی ئه کرد چو بۆلای و، ویستی به رده که ی بو به اویژ ی چاوی کو یرو، پیغه مه ری نه دی و، ده نگه که ی نه بیست، چویه وه بۆلای ها ورپکانی، ئه وانیشی نه دی.

پیاوی تری سښهم ووتی: من به م به رده سه ری موحه مه د ئه شکیم، به ردیکی هه لگرت و، به ره ولای پیغه مه ر رژیست، که چی پشتا و پشت گه راپه وه، هه تا به پشتا که وت به یی هوشی، پیا ن ووت: ئه وه چیه؟ ووتی: هوش ریکی نیرم بی نی، ئه گه ر نزیک ی بکه و تمایه وه ئه ی خواردم و په لاماری ئه دام. خوا ی مه زن به و بۆنه وه فه رموی:

﴿ إِنَّا جَعَلْنَا فِيْ أَعْنَاقِهِمْ أَغْلَالًا فَهِيَ إِلَى الْأَذْقَانِ فَهُمْ مُّقْمَحُونَ ﴾ به راستی وینه ی ئه و بی باوه رانه واز له باوه ره یان ئه هین و، هه وئنه دن ئازاری پیغه مه ر به دن: به وینه ی که سانی وان ئیمه زنجیر بکه یته ملیان و به سه ری به چه نا گه یانه وه، دوا یی ئه وان سه ریا ن به رز ئه که نه وه نه توانان دای نه وین و ملیان به چه رختن به م لا ولادا، ئه و بی باوه رانه یش ناتوانن رو و وه رگین بۆلای راستی و باوه ره یان.

﴿ وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴾ وه وینه یان وه که سانی وانیمه دیوار یکمان دانابی له به رده میاناو، دیواری ترمان دانابی له پشتیا نه وه، ئه م لا ولایان به و دیوارانه داما ن پۆشین و، نه له پشه وه و نه له پاشه وه هیچ شتی نه بینن، دوا یی ئه و بی باوه رانه یش به لگه یه کی ئه و تو نا بینن پښگه ی راستی ئا بینان بو روون بکاته وه و باوه ره به خوا و به پیغه مه ر به ین.

﴿ وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴾ و نهو که سانهی بهو جو ره بن یه کسانه له سه ریان، ئایا تو ییان تر سیئی له سزای خوا یا نه یان تر سیئی نهو که سانه باوه رنایه رن تائه مرن، تر ساندن سودی نیه بو یان.

﴿ إِنَّمَا تُنذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمَنَ الْغَيْبَ فَيَشْرَهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ ﴾ به راستی تر ساندنی تو سوود به که سیئی نه به خشی دوا ی ناوه رۆ کی قورئان بکه وی و، له خوی خوا وه نه به خشنده به سیئی به بیئی نه وه ی بیینی و، کار به فه رموده کانی بکا، به رله وه ی تووشی سزای پاشه رۆژ بی، دوا یی تو موزده بده بهو که سه به لی بودرنی گونا هه کانی و به پادا شتیکی به نرخ و گه وره و به ریز .

﴿ إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ ﴾ به راستی ئیمه مردوه کان به باوه ردارو به بیئی باوه روه زیندوو نه کهینه وه، نه وشته ی گردویانه له چاک و له رخا پ نه یوسین له نامه ی کرداریان، له به رله وه ی ئیمه پادا شتی هه موویان بدهینه وه به گو یه ی کرداریان و، نه یشنوسین نه وه ی به جیتی یه لئن له زانیی به سوود و بی سوود له کاری چاک و خراپ و، ئیمه هه موو شتی نه ژمیرین و رونی نه کهینه وه له نامه یه کی ئا شکرادا که بریتی هه له له و حمله حفوز.

زانایانی میژوو و تو یانه: دانیشتوانی شاری نه تاکیه له سه رده می عیسا دا بتیان نه په رست. نهو شاره که وتوه ته باکوری رۆژئاوای ده ریا ی سپی ناوه ند. له سه رده می عومهری کوری خه تا بدا نه بو عوبه یده ی کوری جهراح داگیری کردو خسته ی سه ر نیشتمانی موسلمانان، گو رپی حه بیی نه جار له و شاره دایه، نهو شاره سه ره نه سه کهنده رونه ی کو ماری تور کیه یه.

عیسا دوو نوینه ری خو ی نارد بۆلای دانیشتوانی نهو شاره، هه تا یاساو ده ستوری خوا په رستی به وان رابگه یه نن و واز له بت په رستی به یئن، دوا یی کاتی نهو دوو پیاوه نزیکبونه وه له و شاره حه بیی نه جاریان بیی مه ری نه له وه راند، په سیاری لی کردن: ئیوه چ که سن وچ شتی کتان مه به سه ته؟ نه وانیش هه وائیان دایه ووتیان: ئیمه نیراوی عیسا پیغه مه رین به فه رمانی خوا ئیمه ی نادروه بۆلای دانیشتوانی خزمی تو له م شاره دا، حه بیب ووتی: نیشانه ی راستی خو تانتان لایه، ووتیان: به لی ئیمه به ده ستوری خوی مه زن نه خو ش رزگار نه که یین له نه خو شیه که ی، کو یرو به له کاوی چاک نه کهینه وه، حه بیس کو ریکی هه بو ه ماوه ی دوو سال نه خو شبو ه، ده ستیان هینا به سه ریا چاک بو یه وه، دوا یی حه بیب باوه ری هینا، هه وال و ده نگ و باسی نهو دوو پیاوه بلا بو یه وه به ناو شاردا ده نگ و باسیان گه یشته لای پاشاو، بانگی کردن و په سیاری لی کردن: ئایا ئیوه جگه ی خوی ئیمه خوی تر تان هیه؟ ووتیان: به لی نهو خوا یه که تو و خواکانی تزی دروست کردوه خوی ئیمه و خوی تو یشه، پاشا زۆر تو ره بو، فه رمانی دا به دار کاریان و به ند کردنیان.

له پاشا عیسا سهرۆکی یاریده رانی خۆی نارد كه ناوی (شه معون) بو بۆلای دانیشتوانی ئهو
 شاره و یاریدانی ئهو دوویساوه، شه معون پیاویکی زیرهك و زیرو زانا بو، به جۆریکی نهیته
 و نه ناسراو چوه ناوشاره وه. تیکه لاوی دارو دهستهی پاشای کرد، به مرۆفیکی ژیر هاته پیش
 چاویان و، گه یاندیان له لای پاشا، ئه ویش به پیاویکی تیکه یشتوو هاته پیش چاوی و،
 بوبه یه کێ له پیاوه تایبه تیه کانی پاشا. رۆژی شه معون ووتی: پاشا: به من گه یشتوه دوو پیاوتان
 به ند کردوه، ئایا جه نابتان گفتوگۆتان له گه ل کردوون و، گویت له مه بهستی ئه وان گرتوه؟ پاشا
 ووتی: له کاتی توره یدا بووم و پرسیارم لی نه کردن، داوای له پاشا کرد بانگیان بکا بۆلای
 خوی، پاشا فه رمانی دا به هیانیان و شه معون لای پاشا ووتی: ئیوه چ شتی ئه په رستن؟ ووتیان
 خوایه کی تاك و ته نها كه هه موو بونه وهران ئهو دروستی کردوون و هاو به شی نیه، شه معون
 ووتی: درێژه به گفتوگۆ مه ده ن، به کورتی باسیکی ئهو خوایه مان بۆ بکه ن، ووتیان: خوایه که
 هه رشتیکی مه به سته ی ئه یکا، شه معون ووتی: نیشانه و کاری په کخه رتان چ شتیکه؟ ووتیان:
 هه رشتی پاشا داوای بکا جی به جی ئه که یه ن: کوریکی کورپیان هیتا که جیگه ی چاوی نه بوه،
 ده ستیان به سه ریا هیتا و جیگه ی چاوی بۆ دروست بو، دوو چاوی شی بۆ په یدا بوو ئه یان بینی،
 شه معون به پاشای ووت: ئه گه ر تۆ داوای شتیکی و له خوا ی خۆت بکه ی ئه توانی بیکا، پاشا
 ووتی له تۆ په نهانیه ناتوانی شتی واکا، خوا ی ئیمه نابینی و نابستی. سوود و زیان به که س
 ناگه یه نن. له پاشا شه معون ووتی به دوو که سه: ئه گه ر ئیوه بتوان مردوو زیندوو بکه نه وه ئیمه
 باوه رتان بچ ئه هیتن، منالیکیان هیتا ههوت رۆژ مردبوو، له خوا پارانه وه و کوره که هه لسا یه
 سه ری و زیندوو بویه وه، دوا ی پاشا و تاقمه که ی باوه ریان هیتا و. خوا ی مه دن له و باریه وه
 ئه فه رموی:

وَأَضْرِبْ لَهُم مِّثْلًا مِّنَ الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿١٣﴾
 إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُمْ مُّرْسَلُونَ ﴿١٤﴾ قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَمَا أَنْزَلَ
 الرَّحْمَنُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ ﴿١٥﴾ قَالُوا رَبَّنَا عَلِّمْنَا
 إِلَيْكُمْ لَمْرَسَلُونَ ﴿١٦﴾ وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٧﴾
 قَالُوا إِنَّا نَطِيرُ نَابِكُمْ لَئِنْ لَّمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُمْ

مَتَاعَذَابِ أَلِيمٌ ﴿١٨﴾ قَالُوا طَئِرُكُمْ مَعَكُمْ أَيْنَ ذُكِّرْتُمْ
بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿١٩﴾ وَجَاءَ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ رَجُلٌ
يَسْعَى قَالَ يَنْقُومُ أَتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٠﴾ أَتَّبِعُوا مَنْ
لَا يَسْتَلْكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُّهْتَدُونَ ﴿٢١﴾ وَمَالِيَ لَا أَعْبُدُ إِلَّا
فِطْرَنِ وَالْيَهُ تَرْجِعُونَ ﴿٢٢﴾ أَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ آلِهَةً إِنْ
يُرِيدُ الرَّحْمَنُ بَضْرًا لَا تَغْنِي عَنِّي شَفَعَتُهُمْ شَيْئًا وَلَا
يُنْقِذُونَ ﴿٢٣﴾ إِنِّي إِذْ أَلْفَى ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾ إِنِّي آمَنْتُ
بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُونِ ﴿٢٥﴾ قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَلَيْتَ قَوْمِي
يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾ يَمَّا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ ﴿٢٧﴾

﴿ و اضرب لهم مثلا اصحاب القرية اذ جاءها المرسلون ﴾ وهن پروون بکهرهه بو دانیشتوانی مه کهو بی باورهان وینهی دانیشتوانی گوندی نهناکیه کاتی چو بولایان نیراوه کانی عیسا له هاورئ هه لیراوه کانی ، له بهر نه وهی دانیشتوانی مه که په ند وه رگرن .
﴿ اذ ارسلنا اليهم اثنين فكذبوهما فعزز بثالث ﴾ کاتئ ئیمه ناردمان بولای دانیشتوانی نهناکیه دوو کهس له قوتاییه کانی عیسا له پی شه وه بو راگه یاندنی په یامی خویان ، دواى راگه یاندنی په یامه که دانیشتوانی نهو شاره نهو دوو کهسانه یان به درو خسته وه ، دواى لیدانیان به ند کردنیان . زانایان بیرایان جیاوازه له پروون کردنه وهی ناوی نهو دوو کهسانه : نه وهی گرنه بی نهو دوو کهسه نیرابون و به درو یان خستونه وه ، دواى ئیمه بو بهرز کردنه وهی هورهی نهو دوو کهسه و به هیز کردنی دهرویان کهسئ تری سیه همان ره وانه کرد بو نهو شاره ، زانایان نه لئین : ناوی نهو کهسه ی سیه همان شه دعون بو گه وورهی قوتاییه کانی عیسا بو ، دواى له نیوان نهو سئ کهسه و له نیوان دانیشتوانی نهو گونده دا ندم گفتو گویانه ی خواره وه هاتوه چوی بی کرا بهم جوړه :

﴿ فقلوا انا اليكم مرسلون ﴾ دواى نهو سئ کهسانه به دانیشتوانی نهو گونده یان ووت به راستی ئیمه ره وانه کراوین بولای ئیوهی دانیشتوانی نهناکیه ، بو نه وهی خواى تاك و ته نها په رستن و واز له بت په رستی به یئن .

ته فسیری زمناکویى

﴿ قَالُوا مَا أَنتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَمَا أَنزَلَ الرَّحْمَنُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ ﴾ دانیشتوانی نه تناکیه ووتیان بهو سی که سانه: ئیوه نیرراوی خوا نین و مه گهر ئاده میزادیکن بهو یتیه ئیمه نه خون و نه خونه وه نه گهر پین به بازاردا، ریزیکی تایه یتیان نیه شایسته ی ئه وه بی پهیامی خوا به تایه تی بو ئیوه به نیرری و، خوی خاوهن به خشنده هیچ سروشیکی نه ناردوه بولای ئیوه، ئیوه هیچ که سی نین مه گهر ئیوه درو نه کهن له م داواکاریه ی خوتانا و، خوا فرمانی نه داوه به ئیوه که هیچ شتی راگه یه نن به ئیمه.. نهو سی که سانه کولیان نه داو ماندو نه بون بو به جی هتانی فرمانی خوا.

﴿ قَالُوا رَبَّنَا يَعْلَمُ إِنَّا إِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴾ ووتیان: پهروه ردگاری ئیمه نه زانی به راستی ئیمه نیرراوین بولای ئیوه درو ناکه ین و، هیچ شتی له سه ر ئیمه نیه مه گهر راگه یاندنی ناشکرا به ئیوه بگه یه نین و، نهو هیش بزانی به هو ی ده ستوری خواوو کویر و به له کاوی چاک نه که یه نه وه مردو زیندو نه که یه وه، دوا یی ئیوه داوای چ شتی له ئیمه نه کهن و بو باوه رنا هتین؟

﴿ قَالُوا إِنَّا نَطَّيَّرُكُمْ بِكُمْ لَئِنْ لَمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ ﴾ دانیشتوانی شاری نه تناکیه ووتیان: به راستی ئیمه خرابی و به دفری به ئیوه نه یین که به بونه ی نه گه تی ئیوه وه باران ناباری و تووشی گرانی بوین و کشت و کالمان و وشکبه وه، سه ره رای نه وه ئیوه داوای شتیکی زور گه وه نه کهن. به راستی نه گهر ئیوه کوتابی به م داواکاریه دروینه نه یه رن ئیمه ئیوه به رده باران نه کهن و سزایه کی زور نازرده ر له لایه ن ئیمه وه تووشی ئیوه نه بی نه گهر نه یشان کوژین.

﴿ قَالُوا طَائِفُكُمْ مَعَكُمْ إِنِنْ لَمْ يَكُنْ مِنْكُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴾ قوتابیه کانی عیسا به دانیشتوانی نهو گونده یان ووت: به دفری و خرابه ی ئیوه له گهل خوتانه. نایا نه گهر ئیوه ناموزگاری بکرین و بترسیرین له سزای خوا له لایه ن ئیمه وه، بو نه بی هه ر شه له ئیمه بکه ن و خرابه بده نه پال ئیمه، نهو کاره ی ئیمه خراب نیه. به لکو ئیوه تاقمیکن له سنور لاتان داوه و بی فرمانی خوا نه کهن و هاو به شی بو دانه نین. که واته هاتنی خرایه بولاتان به هو ی خرابی خوتانه وه یه. نه که له لایه ن ئیمه وه.

﴿ وَجَاءَ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ ﴾ وه له لای دورترین جینگه ی نهو شاره وه پیاو ی رای نه کرد، ووتی: نهی تاقمی من و دانیشتوانی شار: ئیوه دوا ی نهو نیراواله ی خوا بکه ون که داوای خوا په رستیتان لی نه کهن.

زانایان نه لئین: نهو پیاه ناوی حه بییی نه جار بو که کاتی نیرراوه کانی عیسا هاته نه نزیک ی شاره که وه باوه ری به خوا هتیا بو له سه ر ده ستی نه وان.

﴿ اتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْأَلُكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴾ ئیوه داوای که سی بکه ون داوای هیچ کر ی به له ئیوه ناکا له سه ر گه یاندنی په یامی خویان و نهو نیرراوانه شاره زایی و رانومایی یان وه رگرتوه

بۆلای بهختیاری هەردوو جیهان ئەو نێراوانە شارەزای ڕێگەی راست و ئەتان گەیهنە چاکە و بهختیاری هەردوو جیهان، دانیشتوانی ئەو شارە بەو پیاویان ووت: ئایا تۆ لەسەر ئایینی ئەوانی؟ ووتی:

﴿ وَ مَالِي لَا آغْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴾ وه چ شتێکە ڕێگە بگرێ لە من خواپەکی ئەوتۆ بپەرستن کە منی دروست کردووە لەنەبۆنەو، ئێوە لەدوای مردن بۆلای ئەو ئەگێڕێنەو لەڕۆژی دوایدا بۆ پرسیار کردن و، پاداشتی کردووە کانتان ئەداتەو؟ بۆ ئێوە هاوبەشی من ناکەن لەپەرستنی خوادا؟

﴿ أَتَخَذُ مِنْ دُونِهِ آلِهَةً إِنْ يُرِدْنِ الرَّحْمَانُ بَضْرًا لَّا تُغْنِي عَنْهُمْ شِفَاعُهُمْ وَلَا يُنْقِذُونَ ﴾ ئایا من چۆن جگەی خوا لەهتەکانی ئێوە وەرئەگرم بەخوا؟ ئەگەر خوای خاوەن بەخشندە ی من بیهوی من تووشی زیانی بکا، پارانەوێ ئەو خاوانە ی ئێوە هیچ سودێ بە من نابەخشن و، من ڕزگارناکەن لەو زیانە تووشی من بوە.

﴿ إِنِّي إِذَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴾ بەراستی ئەگەر من لەجگەی خوا بپەرستم و، شتی هەلبێژم بۆ خۆم خاوەنی سود و زیان نەبم ئەو کاتە من لەناو گومارێکی ئاشکرا دام.

﴿ إِنِّي آمَنْتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمِعُونِ ﴾ بەپەلە ئەو پیاو ڕۆشت بۆلای نێراوەکان و، ووتی: بەراستی من باوەڕم هێناوە بەپەروردگاری ئێوە، دوا ی ئێوە گوێم لی بگرن و بیسین و شایەتیم بۆ بەدەن.

﴿ قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ ﴾ بەلام تاقمی ئەو پیاو بەردهوام بوون لەسەر بێ باوەڕی و بەردهبارانیان کردو کوشیان و، ئەو ووت: ئەو خوای من: تۆ رانوما ی ئەم تاقمە ی من بکە بۆلای پەرستی خۆت، دوا ی لەکاتی مردنیدا بەو پیاو بێژا: خوا بەهەشتی کردو بەبەشی تۆ ڕۆژە ناویەو، ووتی: خۆزگایە: ئەو تاقمە ی من ئەیانزانی بەو پەروردگاری من لەمن خۆشبوو، منی گێڕاوە بەیەکی لەو کەسانە ڕێزبان گیراوە، منی ناوەتە ناو بەهەشت، بۆ ئەو وازیان لەبێ باوەڕی بهێتایەو، بەوێنە ی من تووشی ڕەزامەندی خوا ببوایەو بەم پەلە بەگەیشتناپە.

زانایان بیران جیاوازی لەپاشەرۆژی پاشا و دانیشتوانی شار: هەندیکیان ئەلین: هەمویان باوەڕیان هێنا، هەندێ تریان لایان وایە هەمویان باوەڕیان نەهێنا، هەندێ تر لەزانایان لایان وایە بوون بەدوو بەشەو: هەندیکیان باوەڕیان هێنا، هەندێ تریان لەسەر بێ باوەڕی و بت پەرستی مانەو. ئەو و شایانی باسێ، خوای مەزن لەو بارەو هیچ شتێکی ڕوون نەکردووە، ئێمە پێویستە لەسەرمان باوەڕی بێگومانان هەبێ بەو ڕوداو، پاشەرۆژی دانیشتوانی شار هەر خوا ئەیزانی.

بەیاریدە ی خوا کوتایی پێ هات (۲۰/۶ / ۲۰۰۰) ی زاینی

(۱۸) ی ڕەبیبەوئەوئەلی ۱۴۲۱ ی کوچی

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان. سوپاس و ستایشی بی پایان بۆ خوای همهو بونه وهران
درودی زۆر له سهر پیشه وای مرو فایه تی پیغه مه ری ئیسلام و له سهر یارو یاوه ران و خیزانی
و ئومه تی بی .

وَمَا أُنْزِلْنَا عَلَىٰ قَوْمِهِ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ جُنْدٍ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا
كُنَّا مُنْزِلِينَ ﴿٢٨﴾ إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَامِدُونَ
﴿٢٩﴾ يَحْسَرَةُ عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٠﴾ أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ
أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣١﴾ وَإِنْ كُلُّ لَمَّا جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ
﴿٣٢﴾ وَآيَةٌ لَهُمُ الْأَرْضُ الْمَيِّتَةُ أَحْيَيْنَاهَا وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا
فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ ﴿٣٣﴾ وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِّنْ نَّخِيلٍ
وَأَعْنَابٍ وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ ﴿٣٤﴾ لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ
وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٥﴾ سُبْحَانَ الَّذِي
خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ
وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾

﴿ وَمَا أُنْزِلْنَا عَلَىٰ قَوْمِهِ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ جُنْدٍ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ ﴾ وه ئیمه ره وانه مان
نه کرد بۆ سهر تا قمی حه بیی نه جار دواى مردنی بۆ له ناو بردنی تا قمه کدی هیچ له شکری
له ئاسمانه وه بۆ له ناو بردنیان و، بۆ ئیمه شایسته نیه فریشته کان بنیینه خواره وه بۆ له ناو بردنیان.
ناردنه خواره وه ی فریشته کان بۆ کاریکی گه وهریه، وهك نادر نه خواره وه یان له روژی به در و
روژی نه جزا بدها و، له روژی حونه پیدا له بدر ریژی پیغه مه ر .
﴿ إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَامِدُونَ ﴾ سزایه ها ته خواره وه بۆ له ناو بردنی تا قمی
حه بیی نه جار یهك دهنگی زۆر سهخت بو له لایدن جبه ئیله وه، دواى نهو دهنگه هه مو یان مردن
و جوله یان نه ما .

﴿ يَا حَسْرَةً عَلَىٰ عِبَادٍ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴾ ئەى داخ وخەفەت بۆ بەندە بى باوەر، كان: نايە بۆلايان هىچ پيغەمەرئى داوايان لى بگەن باوەر بيهيتن مەگەر ئەوان گالته ئەگەر بە پيغەمەرە.

﴿ أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴾ ئايا دانىشتوانى مەكە نەيانزانىوہ ئيمە چەندىن نەتەوہى زۆرمان لەناو بردوہ لەدانىشتوانى خولەكانى پيشو بەر لەدانىشتوانى مەكە، چونكە پيغەمەرەكانى خويانيان بەدروژەخستەوہ. بەپراستى ئەو تاquamەى پيشو دواى لەناو بردن ناگەریتەوہ بۆلاى ئەوان لەجيهاندا .

﴿ وَإِنْ كُلُّ لَمَّا جَمِيعٌ لَّدُنَّا مُخْضَرُونَ ﴾ وەبەپراستى ئەوانە هەموويان كۆئەكریتەوہ لەلاى ئيمە لەپوژى دوايدا دواى زىندوبونەويان ، نامادەئەكرين بۆ پرسيارو پاداشت. كەواتە مردنيان جيگەى ئاسودە نە.

﴿ وَآيَةٌ لَهُمُ الْأَرْضُ الْمَيِّتَةُ أَحْيَيْنَاهَا وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَيًّا فَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴾ وەبەلگە بۆ دانىشتوانى مەكە لەسەر زىندو بونەوہ زەویدكى مردوى بى گياو بى سەوزايەئيمە زىندووى ئەكەينەوہ بەجۆرى شايشە بى بۆ سەوز بونى گياو هەمو روەكى و، ئيمە هيناومانەتە دەروە لەو زەویدە مردوہ ووشكە دانەوێلەيه، دواى ئەوان ئەو دانەوێلەيه ئەخۆن ویتى ئەژين .

﴿ وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ تَحْتِهَا أَعْنَابٌ وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ ﴾ وەئيمە پەيدا ئەكەين لەروى ئەو زەویدە چەندىن باخ و بستان لەخورما و لەترى و، ئيمە هەلەقوێتىن لەو زەویدە چەندىن كانياو باخەكانيان پى ئاودەدەن.

﴿ لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴾ لەبەرئەوہى ئەوان لەو ميوهيه بەهوى ئاوەوہ پەيدا ئەبى و لەو شتەى ئەوان بەدەستى خويان پەيدای ئەگەن بىخۆن: لەهەنگوين و سرکەو دوشاوى هەمەجۆرە شيرينى و زۆر شتى تر، ئايا دواى بۆ ئەوان سوپاسى ئەو هەموە چاكانە ناکەن خوا بەوانى بەخشيوە؟ رستەى ﴿ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ ﴾ ئامازەيه بۆ ئەوە دارايى رەوا ئەوہيه بەئارەقى ناوچاوان وماندو بونى ئەندامەكان پەيدا بکړين .

﴿ سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ ﴾ ئيوە كەسيكى ئەوتۆ دووربخەندەوہ لەشتى شايشتەى ئەو نەبى وەك منال و هاوبەش لەپەرستن و دروستکردنى بونەوهران، ئەو خوايه هەمو جۆرە هاوجوتىكى دروستكردوہ لەشتى زەوى پەيدای ئەكا لەدرەخت و لەبەرروبوم و دانەوێلە، لەخۆتان بەهوى چوئە لاى نىرو مى بۆلاى يەكترى و زاوژى ئەگەن و، لەشتى ئيوە نايزان لەناو زەوى و دەرياداو، لەهيترى نىرومى كارەباو، لەبەيدەك گەيشتى نىرو مى گياندارانى تر.

بۆ زانين: خواى مەزن هەروەك لە گياندارانا نىرو مى دروست كردوہ، لەدرەخت و روەكيشدا نىرو مى دروست كردوہ بەهوى باو ميوەلەو شتى ترەوە متوربە ئەبن و بەروبوم فەرەهەم دىن. بىگومان ئەوانە هەمو بەهوى توانای خواى مەزنەوہيه نەك بەرپىكەوت. لەبەر مانەوہى ئەو شتانە وپيش كەوتنى زانست و شارستانی و ئاوەدان كردنەوہى زەوى.

وَأَيَّةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ
فَإِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ ﴿٣٧﴾ وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا
ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٣٨﴾ وَالْقَمَرَ قَدَرْنَاهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ
عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ ﴿٣٩﴾ لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ
الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾
وَأَيَّةٌ لَهُمُ أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلِّ الْمَشْحُونِ ﴿٤١﴾ وَخَلَقْنَا
لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٢﴾ وَإِنْ نَشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيخَ لَهُمْ
وَلَا هُمْ يُنْقَذُونَ ﴿٤٣﴾ إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴿٤٤﴾

﴿ وَايَّةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ ﴾ وه بهلگهیه کی زور گه وره و
سهر سوریتهر له سهر توانا و به کیتی نیمه بو بی باوهران نه وه یه: نیمه بونه وهر اتمان دروست کردوه
له سهر پدیره و پروگرامیکی زور سهر سوریتهر که نیمه روناکی رۆژ لانه بهین و تاریکی شه و
له جیگه یدا دانه نین، دوا بی نه وان نه که ونه ناو تاریکیه وه.. یانی شه و رۆژ دین به دوا ی یکداو،
زهوی خپره و نه سوریته وه بهم لاوای خوردا، نهو لایه ی زهوی بهر انبه ر به خوره نه بی به رۆژ، نهو
لایه که ی تری نه بی به شه و، دوا ی سورانی زهوی نهو لاکه ی تری بهر انبه ر به خور نه وه ستی نه بی
به رۆژ و نهو لاکه ی نه بی به شه و، ههروه ها.

﴿ وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴾ وه بهلگهیه تر له سهر توانای خوا
نه وه یه: خور نه روا هه مو رۆژی بولای جیگه یه کی دیاری کراو بو وه ستانی، له خوره هلات و
خور نشینداو، بو خور هه به له هه مو رۆژیکا جیگه یه بو هله اتنی و، جیگه یه بو ناو ابوونی،
له پاشا خور نایه نه وه بولای نهو جیگانه له سالی داهاتوودا نه بی له هه مان کاتدا، نهو رۆشته ی
خوره به و جوره و، پیدای بوونی شه و و رۆژ به دوا ی به کتریدا به دیاری کردنی خوا یه کی زور
گه وره و به ده سه لاته، هه مو و شتی نه زانی.

خواهونی نامه ی ﴿ القرآن والعلم الحديث ﴾ که یه کی که له زانا گه وره کانی ناسمان ناسینی نه م
سهر دهمه نه لی: (خور به تیژی نه روا له یه که چرکه دا (۱۲ میل نه بری، جگه گه رانی خو ی
به ده وری خو یا و، نهو گه رانه ی خو ی جیاوازه له و گه رانه ی زهوی به ده وری خوردا.

ته فسیری زمان کوی

﴿ وَالْقَمَرُ قَدَرًا مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ ﴾ وهبلگهیه تر لهسهر توانای خوای مهزندا ئهوهیه: ئیمه دیاریمان کردوه بۆ رویشتنی مانگ چهند جیگهیه، هدریه که لهو جیگانه ئهبرئ لهشه و رۆژیکا، ئهندازهی ئه جیگانهی (۲۸) رۆژه . ههروهها مانگ ئهروا ههتا ئه کاته دواهمینی جیگهی خۆی، بهوینهی لقی دارخورمایه کی کۆنی چهماوهی لیدئ، لهباشا مانگ بۆماوهی دوو شه و وون دهبی ئهگهر مانگ (۳۰) رۆژ بی و، بۆماوهی یهك رۆژ ئهگهر (۲۹) رۆژ بی . ئه جیگانهی مانگ ناگۆرین بهجگهی خۆیان و، لهجیگهی خۆیان دهرناچن . ئاسمان ناسه کان ئهلین: ئه جیگانهی مانگ (۲۸) جیگهن مانگ هدرشهوی لهیه کی له جیگانه دایه مانگ له کۆتاییدا دووشه و وون ئهبی ئهگهر مانگ (۳۰) رۆژ بی ، شهویك وون ئهبی ئهگهر (۲۹) رۆژ بی . له کاتانه دا وون ئهبی وهك لقی دارخورمایه کی باریکی چهماوهی لیدئ. خۆرو مانگ هدریه کهیان بهگۆیره پیره دیاری کراوی خۆیانا ئهرو و به شوینی خۆیانا . ﴿ لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴾ نه بۆ خۆر دروسته یا ئاسانه بگاته مانگ و ، کۆبیته وه له گهلیا لهشه ودا له کاته دا دیاری کراوه بۆ مانگ و ، نه شه ویش پێشی رۆژ ئه کهوی له کاتی کۆتایی رۆژدا ، بهلکو هدریه کهیان ئهرو نه بازندهی دیاری ئاسمانی خۆیانا بهگۆیره پیرهوی بۆیان دیاری کراوه له لایه ن خوای مهزنده وه .

﴿ وَآيَةٌ لَهُمْ أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفَلَكِ الْمَشْحُونِ ﴾ وهبلگهیه تر لهسهر توانای ئیمه بۆ دانیشوانی مه که ئهوهیه: که به راستی ئیمه باواییری ئهوان و هه مو و ئاده میزادمان له ناو ئه که شتییهی پر کرابو له وانهی خرابونه ناوی له کاتیکا ئا و هه مو روی زهوی داگرت له سه درده می نوحداو ، ئه گه نه خرایانه ناوی هه مویان ئه خنکان و ئاده میزاد بنه بر ئه بوون .

﴿ وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ ﴾ وه ئیمه دروستمان کردوه بۆ ئاده میزاد له وینهی که شتی نوح چهند شتی تر بۆ ئه وهی سواریان بن له کاتی پێوستدا و ، کهل و په لی خۆیانان بخنده سهریان ، وهك هوشتر و هیسر و شتی تریش ، ئیمه خستمانه ته میشکیان چه ندين شتی تر دروستبکه ن بۆ ئه وهی بچه ناویان له ده ریاو دهشت و هه وادا وهك پاپۆرو ئوتومبیل و فرۆکه و شتی تریش .

﴿ وَإِنْ نَشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيخَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنْقَذُونَ إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴾ وه ئه گهر ئیمه ئاره زوومان بی بی باوه ران ئه خنکین و ، کهل و په لیان بن ئا و ئه که بن ، دوا یی هیچ که سی ناگاته فریایان و رزگاریان بکا له خنکاندان و ، ئهوان رزگاریان نه شه بو له مردن مه گهر له بهر به زه یی خوا رزگاریان ئه بی و له بهر ئه وهی رابوین له جیهاندا به خۆشی ههتا کاتی دیاری کراوه بۆ مردن . که واته ئه بی له کاتی رابواردن و خۆشیانا له سزای خوای مهزن بترسین .

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾

وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ

﴿ ٤٦ ﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالُوا الَّذِينَ كَفَرُوا

لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ أَطْعَمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي

ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿ ٤٧ ﴾ وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

﴿ ٤٨ ﴾ مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ

﴿ ٤٩ ﴾ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَى أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴿ ٥٠ ﴾

وَيُنْفِخُ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَى رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ

﴿ ٥١ ﴾ قَالُوا إِنِّي نَبَلْنَا مِنْ بَعْثِنَا مِنْ مَرْقَدِنَا هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ

وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ﴿ ٥٢ ﴾ إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً

وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿ ٥٣ ﴾ فَالْيَوْمَ لَا تَظْلَمُ

نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿ ٥٤ ﴾

﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴾ و ه ه ر ک ا ت ی ب ی ژ ر ا ب ه ی

باو ه ر ا ن : ئ ی و ه ل ه س ز ا ی ه ب ر س ن ل ه ج ی ه ا ن د ا ت و ش ت ا ن ب ی ن ن ه گ ه ر ئ ی و ه ب ه ر د ه ا و م ب ن ل ه س ه ر ب ی ب ا و ه ر ی ،

و ه ک چ و ن ت و و ش ی گ ه ل ا ن ی ب ی ش ئ ی و ه ب و ، چ و ن ک ه ن ه و ا ن ی ش ب ی ت ه م ه ر ه ک ا ن ی خ و ز ی ا ن ی ا ن ب ه د ر و خ س ت ه و و

ئ ی و ه ل ه س ز ا ی ر و ز ی د و ا ب ی ب ر س ن ، ل ه ب ه ر ن ه و ی ئ ی و ه ب ه ن و م ی د ی ن ه و ب ن خ و ا م ی ه ر ه ب ا ن ی ت ا ن ل ه گ ه ل

ب ک ا و ل ه گ و ن ا ه ک ا ن ت ا ن ب و ر ی ، چ و ن ک ه ر ز گ ا ر ب و ن ه د ر ب ه م ی ه ر ه ب ا ن ی خ و ا و ل ه خ و ا ت ر س ا ن ه .

﴿ وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴾ و ه ن ا ی ه ب و ل ا ی ب ی ب ا و ه ر ا ن ه ی چ

ن ا ی ه ت ی ل ه ن ا ی ه ت ه ک ا ن ی ق و ر ن ا ن ی پ ه ر و ه ر د گ ا ر ی ن ه و ا ن ب ا س ی ک ا ر ه گ ه و ر ه ک ا ن ی خ و ا و ، چ ا ک ه ی خ و ا ب ک ا

ب ه س ه ر ن ه و ا ن د ه م ه گ ه ر ن ه و ا ن ر و ی ا ن ل ی و ه ر ن ه گ ی ر ن و ب ا و ه ر ی ا ن ب ی ن ن ا ه ی ن .

﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ ﴾ و ه ه ر ک ا ت ی ل ه ل ا ی ه د ن ب ی ت ه م ه ر ه و و ب ی ژ ر ا ی ه ب ه ی

باو ه ر ا ن : ئ ی و ه ه ن د ی ل ه و ش ت ا ن ه خ و ا ب ه ئ ی و ه ی ب ه خ ش ی و ه ب ی د ه ن ب ه ه ژ ا ر ا ن ی م و س ل م ا ن ا ن ی خ ز م ی

خ و ز ت ا ن .

ت ه ف س ی ر ی ز م ن ا ک و ی ی

﴿ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا اطَّعِمُوا مَنْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ اطَّعَمَهُ ﴾ ئەو کەسانەی ئەوتۆ باوەریان نەهێناوە بە گالته کردنەو بە کەسانەی ئەوتۆ باوەریان هێناوە ئەلین: کاتی خوا توانای هەیه خواردەمەنی بدا بە هەر کەسێ هەزارو نەیداتی، ئایا ئیمە شایسته ترین خواردەمەنی نەدەینی؟ ئیتر داوای خواردەمەنی لە ئیمە نە کاو، کاتی خوا بیهوی هەزار بی، ئیمە چۆن رۆزی ئەدەین بەو کەسه .

﴿ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴾ دوا ی ئیوهی بت پەرست لە گومراییه کی زۆر ناشکرادان، پەنھان نیە لە سەر هیچ کەسێ، خوی مەزن رۆزی هەزارانی پتویست کردووە لە سەر دارایی سامانداران، چونکە خوا مافیکی تایبەتی پتویست کردووە لە ناو دارایی سامانداراندا بۆ هەزاران، هەموو شتی هەر هی خودایە.

﴿ وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴾ وەبت پەرستان ئەلین: چ کاتی ئەو زیندو بونەو هیه ئیوهی باوەردار گومان ئەبەن هەیه دیت، ئە گەر ئیوه راست نە کەن هەیه؟ خوی مەزن وەلامیان ئەداتەو بە راستی ئەو بەلێنە بنگومانه دیت و، کوتوپر تووشی ئەوان ئەبی و ئاگیان لەخویان نیە.

﴿ مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ﴾ ئەو بی باوەرپانە ناوەستن و چاوەروانن کەن مە گەر کاتیکی زۆر کەم و، ئیسرافیل تەنها دەنگیکی زۆر سەخت نە کا بە سەریانان، دوا ی ئەو لە ناو ئاسمانە کان و زەویدان ئەمرن جگە ی هەندێ لە فریشتە کان نە بی و، ئەوان لە ناو یە کتریدا گفتوگو لە کاروبار و بازرگانی خویان ئە کەن، ئەو بەلێنە ی خوا بە دلێانا نایەو، بەو دەنگە سەختە هەموویان ئەمرن و دلێان پارچە پارچە ئە بی.

﴿ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴾ دوا ی ئەوان توانای ئەو یان نیە هیچ گفتوگۆ یە ک و راسپاردە یە کەن، بانه و پەری پتویستیان پێیان هە بی و، توانای ئەو یان نیە بگەرێنەو بۆ لای خێزانە کان و بۆ لای بازار . بەلکو ئەمرن هەربە و جۆرە ی مردوون.

﴿ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاتِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَسَلَّلُونَ ﴾ وە لە لایەن ئیسرافیلەو فو ئە کری بە سوردای بۆ جاری دوو هەم، دوا ی ئەوان زیندو ئە بنەو لە رۆزی دوا یداو، هەمو یان لە گۆرە کانیا ن دیتەو، زۆر بە گورجی رانه کەن بۆ لای فەرمانی پەرورە دگاری خویان.

بۆ زانین: ئیسرافیل دوو جار فو ئە کات بە سوردای: جاری یە کەم هەمو گیانداران ئەمرن، وە ک لە ئایەتی پێشودا باسی کرا، جاری دوو هەم هەمو گیانداران دوا یی زیندو ئە بنەو... زانایان ئەلین: ووشە ی ﴿ الصُّور ﴾ بە مانای کەر نایەو و یتە یە بۆ زیندو کردنەو ی مردووە کان و هاتنە دەرەو یان لە گۆرە کانیا ن. بە وێنە ی وەلامدانەو ی سەربازە کان لە کاتیکی یە کێکیان فو ئە کات بە کەرە نادا، بۆ ئەو ی ئامادە بن بۆ مەشقی، جاری دوو هەم فوی پێدا ئە کات بۆ ئەو ی برۆن بەرەو گۆرە پانی مەشقی کردن.

﴿ قَالُوا يَا وَيْلَنَا مِمَّنْ بَعَثْنَا مِنْ مَرْقَدِنَا هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ﴾ کاتی گیانداران زیندو نه کریتنه وه ، گیان نه کریتنه وه بدله شیانا ، بن باوه ران نه لئین : نهی نابرو چون بز نیمه و چهنده گران و سهخته نهو سزایهی نهوتو چاوهروانی نیمهی نهکرد ؟ چ کهسیکه نیمهی زیندو کر دوهو ، نیمهی بیدار کر دوهتوهو لهجیگی خدمتنامان . نالهمه نهو زیندو بونهویه خوی خاوهن بهخشنده بهلینی پیدابو لهسر زمانی پیغمبر و ، نیراوه کانی خوا راستیان کرد لهو شته هوالیان پیدابو ، به نیمهیان راگیانند و بدر زمان خسته وهو باوه رمان پی نه هیان .
﴿ إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جُوعٍ لَذَيْنَا مُخَضَّرُونَ ﴾ نهو فوکر دندی دواپی بدسوردا تاکه دهنگی بز له لایدن نیسرافیلوهو ، دواپی بونهوه ران بهیستی نهو دهنگه کونه کریتنه وه له لای نیمهو ، ناماده نه کرین بز پر سیار و وه لام و پاداشت .
﴿ فَالْيَوْمَ لَا تَنْظِلُمْ نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا تَنْجُزُونَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾ دواپی ندم روزهی دواپی ترازی دادپروه ری دانه نری و ، هیچ کهسی به هیچ شتی ستمی لی ناکری ، نیز نهو کهسه چاکبی یا خراب ، نیز کر دوهو کهی کهمی یازرر ، خوی گهوره نهیان هینی بز خاوهنه کدیان ، دواپی نهو کهسه پادشتی به هیچ نادریته وه مه گدر بهو شتهی بیکا ، چاکبی یا خراب .

إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغْلٍ فَاكِهُونَ ﴿٥٥﴾ هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلِّ عَلَى الْأَرَائِكِ مُتَكِفُونَ ﴿٥٦﴾ لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ مَا يَدْعُونَ ﴿٥٧﴾ سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ ﴿٥٨﴾ وَامْتَنُوا الْيَوْمَ أَنْتُمْ الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٩﴾ أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَبْنَئِءَ آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٦٠﴾ وَأَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾ وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا كَثِيرًا أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ ﴿٦٢﴾ هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٦٣﴾ أَصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٦٤﴾ الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَى أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٦٥﴾ وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلَى أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا

الصِّرَاطَ فَإِنَّ يَبْصُرُونَ ﴿٦٦﴾ وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ
عَلَىٰ مَكَانَتِهِمْ فَمَا اسْتَطَعُوا مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ
﴿٦٧﴾ وَمَنْ نُعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾

﴿ إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغْلٍ فَكِهِون ﴾ بدرستی دانیستوه باوه پرداره نیاز پاکه کانی
بهدهشت لهم روژهی دوا پیدا له ناو چه ند کار یکی خویانا رائه بو پرن به خوار دن و خوار دندوه و
شادمانن وبی ناگای کردون له جگدی خویان.

﴿ هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلَالٍ عَلَى الْأَرَائِكِ مُتَكِئُونَ ﴾ شتی تر که نهوان زور تر شادمان بکاو بی
ناگیان بکا له جگدی خویان، بدرستی خویان و نهو ژنانهی جیهانیان له ناو سیته ریکی بهرده وام
له بدهشتان، نه گهرمدو نه سارد، پالنه دهنده له سدر چه ندین کورسی رازوه به پدیده و بدر اخر.
﴿ لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ مَا يَدْعُونَ ﴾ بویان هدیه له ناو بهدهشتا جورها میوهی خوش و بدتام
و، بویان هدیه شتی داوای بکدن و ناره زوی بکدن وله خزمهت خوادا دلخوش و شادن.

﴿ سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ ﴾ فریشته کان بهوان رائه گدیهنن فدرموده یسه له لایه دن
پدروهر دگاری میهره بان و خاوهن به زه ییده که سلاوی خوا به لهوان.

﴿ وَامْتَرُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ ﴾ کاتی باوه پرداران نه برین بولای بهدهشت، به تاوان باران
نه بیژری، ئیوه جیا بینه وه له باوه پرداران و، بچن بولای جیگهی خوتان له ناو ناگری دوزه خ.

﴿ أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ عَدُوٌّ لَكُمْ ﴾ نایا نهی ناده میزاد : من
فدرمانم نددا به ئیوه و ناموز گاریم نه کردن پدیره وی شهیتان نه کدن ؟ به لگهی زورم پیشان به ئیوه
نددا له سدر تاك و نه نهایی خومدا بو پدیرستن. بدرستی شهیتان دوزمنیکی ناشکرایه بو ئیوه هدر
له کاتی بایره ناده متانه وه، بو تانی نه دراز تیتنه وه بی فدرمانی من بکدن.

﴿ وَأَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴾ وه فدرمانم بی نه دان ئیوه هدر به تدهنا من پدیرستن ،
به تاییدی نهو پدیرستهی من ریگهی راستی بی خوارو خیجهو، ناینیکه شاره زایتان نه کا بولای
راستی ؟

﴿ وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِيلًا كَثِيرًا أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ ﴾ وه بدرستی شهیتان تاقمیکی زوری
له ئیوه لاداو له ریگهی راستی ناین. نایادوایی بو ئیوه بیر ناکه نه وه له ناو بردنی گهلانی رابوردو
که به هوی پدیره وی شهیتانه وه له ناو چون.

﴿ هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي يُوعَدُونَ إِصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴾ نائمه نهو دوزه خهی نهو تویه
که بدلینی بی درابو له سدر زمانی پیغمه ران کدبو نهو که سانه یه پدیره وی شهیتانن و، واز
له پدیرستنی من نه هینن، ئیوه بچنه ناو نهو دوزه خه وه، سزاکدی بچیژن به هوی نه وه وه باوه رتان
به بونی دوزه خ نه بو له جیهاندا.

﴿ الْيَوْمَ نَخِمْ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴾ ئیمه لهم روزه‌دا مؤر نه‌دهین به‌سهردهمی تاوانبارانداو، گفتوگویان لی قه‌ده‌غه ده‌کدین، چونکه باوه‌ریان به‌ئیمه و پیغمه‌ران نه‌هیتابو له‌جیهانداو، ئیمه ده‌سته‌کانیان نه‌هیتینه گفتوگوو نه‌و شته‌ی کردویانه نه‌ندامه‌کانیان ئیدیلین و، پیکانیان شایه‌تی نه‌دهن به‌شتی ئیدیکه نه‌جیهاندا.

﴿ وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلَىٰ أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا الصِّرَاطَ فَأَنَّىٰ يُبْصِرُونَ ﴾ وه‌ئه‌گهر ئیمه ناره‌زو ویکه‌ین چاوی بی باوه‌ران کویر نه‌که‌ینو جیگه‌که‌ی نایه‌لین، دوا‌یی نه‌یان‌ه‌وی برؤن بؤ‌لای ریگه‌یه له‌وه‌ویه‌ر به‌وا رۆیشتون، دوا‌یی چؤن تووشی نه‌و ریگه‌یه نه‌ین دوا‌ی کویر بونیان.

﴿ وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ عَلَىٰ مَكَانَتِهِمْ فَمَا اسْتَطَاعُوا مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ ﴾ وه‌ئه‌گهر ئیمه ناره‌زو ویکه‌ین به‌راستی ئیمه شیوه ره‌نگی بی باوه‌ران نه‌گورین له‌جیگه‌ی خو‌یان‌او، هیزو توانایان بوچ نه‌که‌ینه‌وه، دوا‌یی نه‌وان توانایان نامیتی به‌ره‌و‌پیش برؤن و، ناتوان به‌ره‌و‌دوا‌یش بگهرینه‌وه نه‌به‌لای راستاو نه‌به‌لای چه‌با.

﴿ وَمَنْ نُعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴾ وه‌هه‌ر که‌سی ئیمه ته‌مه‌نی دریز بکه‌ین و مو‌له‌تی بده‌ین ته‌مه‌نی دریز بی، ئیمه شیوه‌ی دروستونی نه‌و که‌سه نه‌گورین و، هیزو توانای که‌م نه‌که‌ینه‌وه هه‌تا وه‌ک کاتی منالی لی دیته‌وه، له‌شی لا‌واز نه‌بی و نه‌قلی که‌م نه‌بیته‌وه‌و، که‌وته‌کار نه‌بی، ئایا دوا‌یی بؤ بیر له‌توانای خوا ناکه‌نه‌وه، نه‌و که‌سه‌ی بتوانی ده‌متان مؤربکا‌و شیوه‌تان بگورئ و دوا‌ی لا‌وی و جوانی نه‌خته‌نه‌خته‌به‌ره‌و پیری بتانبا، نه‌توانی دوا‌ی مردن زیندوتان بکاته‌وه بؤ پرسیار و وه‌لام و پادا‌شت.

وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُبِينٌ
لِيُنْذِرَ مَنِ كَانَ حَيًّا وَيَحِقَّ الْقَوْلُ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧٠﴾

پیغمه‌ر ﴿ ﷺ ﴾ هه‌ر کاتی قورئانی بخو‌ندایه، بی باوه‌ران نه‌یان ووت: مو‌حه‌مه‌ددیسانه‌وه هؤ‌نراوه دائه‌نی، خوا‌ی مه‌زن به‌درو‌یان نه‌خاته‌وه‌و، نه‌فه‌رموی:

﴿ وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ ﴾ وه‌ئیمه هؤ‌نراوه‌مان فیری مو‌حه‌مه‌د نه‌کردوه‌و، قورئان ویته‌ی شیع‌ر نه‌، چونکه قورئان دوره له‌ئا‌واتی هانده‌رو ئال‌وزو، ویته هیتانه‌وه‌ی خه‌یالی و، هؤ‌نراوه شایسته‌ی په‌له‌ی بدرزی مو‌حه‌مه‌د نیه، چل سال پیش بو‌ونی به‌پیغمه‌ر نه‌بیسراوه هؤ‌نراوه‌ی دانایی، نه‌و مه‌رجانه‌ی بؤ دانایی هؤ‌نراوه دانراوه له‌قورئاندا نایه‌تده‌ی، پارچه‌ پارچه کردنی ووشه‌کانی و بر‌گه‌کانی، به‌گویره‌ی هونه‌ری هؤ‌نراوه له‌قورئاندا نایه‌تده‌ی.

﴿ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَ قُرْآنٌ مُبِينٌ لِيُنْذِرَ مَنْ كَانَ حَقًّا ﴾ نه‌و شته‌ی نه‌وتو مو‌حه‌مه‌د هیتا‌ویه‌تی نامؤزگاری کردن و شاره‌زایی کردنه له‌لایه‌ن خوا‌و، قورئانیکه ده‌ستورو بیر‌با‌وه‌رو فه‌رمانه‌کانی نایینی نی‌سلام ر‌ون نه‌کاته‌وه بؤ ناده‌میزاد، خوا ناردویه‌تیه خواره‌وه بؤ نه‌وه‌ی که‌سی

دلئکی زیندوی هدی و خاوهنی هوشده و بترستی، نهک نهو کهسانه بی ناگان وهک مردوانه، چونکه نهو کهسانه لهناوهروکی قورنان ناگدن و، نهگدر بیشی زانن خویان بهگدورهتردائهنین لهوهی گوی لهقورنان بگرن.

﴿ وَ يَحِقُّ الْقَوْلُ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴾ وهلهبدر نهوهیش فهرمودهی خوا بهسدر بی باوهپراندا بیتهدی که خوا فهرمویهتی: دوزهخ پر نهکهم لهجنوکهو نادهمیزاد.

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِيَنَا أَنْعَمًا فَهَمَّ لَهُمَا
مَلِكُونَ ﴿٧١﴾ وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴿٧٢﴾
وَهُمْ فِيهَا مِنْ مَنَافِعٍ وَمَشَارِبٌ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾ وَاتَّخَذُوا
مِن دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَّعَلَّهُمْ يُنصَرُونَ ﴿٧٤﴾ لَا يَسْتَطِيعُونَ
نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُنْدٌ مُّحْضَرُونَ ﴿٧٥﴾ فَلَا يَحْزَنكَ قَوْلُهُمْ
إِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٦﴾

﴿ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِيَنَا أَلْعَمَاءَ فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ ﴾ ئایا نادهمیزاد نهیانزانیهو ههوالیان نه دراوهتی که بهراستی ئیمه دروستمان کردوه بو سوودی نهوان ههندی لهوشتانهی ئیمه دروستمان کردوون و، جگهی ئیمه ناتوان پهیدایان بکهن، لههوشرو گاو بز و مهر، دوابی نهوان نهبن بهخاوهنیان و، بو کاروباری خویان نهیان خه نه کار، بههر جورئ نارهزووی بکهن.

﴿ وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴾ وهئیمه نهو چوارپییاندهمان بو نهوان رام کردوه، بهجورئ ناتوان لهوان یاخی بن و، منالئکی بهچوک هوشترئکی گهوره رائه کیشی و وائهبی لئی نهدا، دوابی نهوان سواری ههندیکیان نهبن و، لهگوش وشتی تری نهوان نهخون، خوری و کورگ و موهکانیان بهکار دیتن.

﴿ وَهُمْ فِيهَا مِنْ مَنَافِعٍ وَمَشَارِبٌ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴾ وه بو نهوان هدی لهناو نهو چوارپییاندهمان چهندین سودی زور وهک پیسهکانیان و گوشت و کیلانی زهویی و، لهوانا ههیدخوراوهی پاک و خاوپن، ئایا بو دوابی نهوان سوپاسی خوا ناکدن لهسدر نهو چاکانهیداو، باوهپری پی بهیتن و بهتدهها هدر نهو بهدرست ؟

نهگدر خوا نهوانهی بو نهوان دروست نه کردایه، نهوان بهوجوره نایابه رایان نهتهبوارد.

﴿ وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَعَلَّهُمْ يَنْصُرُونَ ﴾ و هبی باوهران و هریان نه گرت بوخویان له جگهی خوا چندند خویاه له بته کان و نه یانیه رستن، به نومیدی نه وهی یارمه تیان بدری له لایه ن نه و بتانه وه. بویان پارینه وه لای خوا و سزایان نه دا له رژی دوا پیدا.

﴿ لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُنْدٌ مُخَضَّرُونَ ﴾ نه و خویانه ی نه و ان توانای نه و هریان نه یارمه تی بئ باوهران بده ن و، بئ باوهران سهر بازن بو بته کان و ناماده کراون بو پارستیان نه گهر ده ست درژی بگریته سهر بته کان. زور جیگهی سهر سورمانه نه و بتانه بئ باوهران پاسه و انیان و نایدن ده ست درژی بگریته سهریان، ئیر چون نه دیان په رستن و به ته مای پارانده و یانن ؟

﴿ فَلَا يَخْزُكَ قَوْلُهُمْ إِنْآ نَعْلَمُ مَا يَسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴾ دویی گفتوگوی بت په رستان نازاری تو نه دا که نه لئین: تو شاعیری یا جادو گهری، یا پوشه ویز یا تو شیتی. به راستی ئیمه نه و شته نه زانین نه و ان نه یشار نه وه شتی نه و ان ناشکرای بکن، هیچ شتی له ئیمه و ون نابئ، ئیمه له رژی دوا پیدا سزایان نه ده یین. که واته تو نارام بگره بدوئنه ی پیغه مهرانی تری خاوه ن مده ست.

أَوَلَمْ يَرِ الْإِنْسَانُ أَنَا

خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ﴿٧٧﴾ وَضَرَبَ لَنَا

مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُعْجِ الْعِظَمُ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾

قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ

﴿٧٩﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَا أَنْتُمْ

مِّنْهُ تُوقِدُونَ ﴿٨٠﴾ أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ

بِقَدْرِ عَلَى أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلَىٰ وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴿٨١﴾

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾

فَسُبْحَنَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

﴿ أَوَلَمْ يَرِ الْإِنْسَانُ أَنَا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُّطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ﴾ نایا ناده میزاد نه یانزانیوه که به راستی ئیمه نه و انمان دروست کردوه له دلوین ناوی بئ نرخ و قیره ون له لایه ن پیاووه چوه ته منالدهانی ژنه وه، دویی کردمان به مروئیکی خاوه ن بیرو زانا و به توانا و نه توانی

ته فیسری زمانکوی

ئەوی لە دلبایە دەری بڕی، دواى شتیکی وانهو باسی بکرایه، دواى ئەو ئاده میزاده دوزمنیکی ئاشکرای سەر سەختی لی دەر ئەچێ بەرانبەر بە ئیمه، بێر لە پیتشووی خۆی ناکاتهوه، گفتوگۆی خراپ ئەکا.

﴿ وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَ نَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَ هِيَ رَمِيمٌ ﴾ وه ئەو بێ باوه ره لهبارهی ئیمهوه گفتوگۆی سەر سۆر پێر ئەکا و ئەلێ ئیمه توانای زیندو کردنهوهی مردوانمان نیه، واته زانی ئیمه وینهی ئەوین له بێ تواناییداو، دروست کردنی خۆی له بێر چوه تهوه کە ئیمه ئەومان له دلبای ئاو دروست کردوه، ئەلێ: چ کەسیکه ئەو ئیسکانه زیندو بکاتهوه به وینهی جارێ بکایان بکا پهبه ریاو، ئەو ئیسکانه رزاون و پواون ؟

﴿ قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَ هُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴾ تۆ بلی بهو بی باوه رانه: ئەو کەسهی ئەو تۆ ئەو ئیسکانه زیندو ئەکاتهوه یه کەم جار دروستی کردوون له نه بونهوه، بگره زیندو کردنهوهی دواى ئاسانه له پیداکردنی یه کەم جارو، خوا به هه موو بونهوه رێ ئه زانی و، ئەه زانی به پارچه پارچه رزیه کانی مردوان و ئەه زانی له چ جیگه یه کن و ئەندامه کانیان له یه ک جوی ئەکاتهوه. ئەو کەسه چاو و گوێچکهو ئەقل بدا به دلبای ئاوی بێ نرخ، ئەتوانی مردوان زیندو بکاتهوه.

﴿ الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَا أَنْتُمْ مِنْهُ تُوقَدُونَ ﴾ کەسیکی ئەو تۆ ئیوهی یه کەم جار دروست کردوه، دروستی کردوه بۆ سوودی ئیوه ئاگر له دره ختیکی سهوزی ئاودار، دواى ئیوه پهیدا ئەکەن ئاگر له و دره رخته سهوزه، له گەل ئەوه یشدا ئاو و ئاگر دزی یه کترین. بێگومان کەسی توانای ئەوهی هه بێ ئاگر له دره ختیکی ته ری ئاودار پهیدا بکا، ئەتوانی مردوه کان زۆر به ئاسانی زیندو بکاتهوه و گیان بکاتهوه به به ریا نا.

بۆ زانین: خواى مه زن دوو دره ختی دروست کردوون سهوز و پاراون، ئەگەر ئیوه له هه ریه کەیان له قیکیان لی بکه نهوه دلبای دلبای ئاویان لی دیتسه ده ری، که چی ئەگەر ئەو دوولقانه بدرێن له یه کتری ئاگریان لی پهیدا ئەبێ.

﴿ أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ بِقَادِرٍ عَلَى أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ ﴾ ئایا کەسیکی ئەو تۆ ئاسمانه کان و زهوی دروست کردوون له نه بونهوه، توانای به سه ر ئەوه دا نیه که وینهی ئەو بێ باوه رانه دروست بکا دواى مردنیان زیندو یان بکاتهوه ؟

﴿ بَلَى وَ هُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴾ به لێ: ئەو خوا یه توانای به سه ر هه مو شتیکا هه یه، بونهوه ریکی زۆری هه یه، ئەه زانی به هه مو شتی، کەسیکه هه یه شتیکی له ئاسمانه کان و زهویدا لی وون نابێ.

﴿ إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴾ به راستی فه رمانی خوا به جو ریکه هه رکاتی بیهو ئ شتی دروست بکا، ئەفه رمو ئ بهو شته تۆ بیه، دواى ئەو شته کوتوپر پهیدا ئەبێ و، خواى مه زن پیتیستی به ئامێر و کهرسه نیه بۆ دروست کردنی هه موو شتی. کدواته خواى گهوره هه رکاتی بیهو ئ مردوه کان زیندو بکاتهوه ئەفه رمو ئ: ئیوه زیندو ببنهوه، کوتوپر زیندو ئەبنهوه.

﴿ فَسُبْحَانَ الَّذِي يَدِيهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴾ كه فرمائی خوا به و جوړه بئ
 ئیوهی بئ باوه رانی مه ککه که سیکي نه و تو یه ده ست و توانای نه وه خاوه نیه تی و دهسته لاتی
 هه موو شق بئ، ئیوه پاکي بکه نه وه و دوری بځه نه وه له هه مووو شتیکی ناشایسته و ناره واو، ئیوه
 هه ر بولای نه و که سه نه گپړینه وه له ر وژی دوا پیدا دوا ی مردنتان و زیندو بونه و تان.
 هوی هاتنه خواره وهی نه و ئایه تانه ی پيشو و نه وه بوه: ئوبه ی کور ی خه له ف چوه خزمه ت
 پیغمه ر و، هه ندی ئیسکی رزیوی بئ بوو و وتی: ئایا خوا نه مه زیندو نه کاته وه داوی رزیبی،
 پیغمه ر ﴿ ﷺ ﴾ فرموی: به لئ، تویش مردی زیندوت نه کاته وه و نه تختاته ناو ناگری دوزه خ.

به یاریده ی خوا ی مه زن کو تایی پی هات

﴿ سوره تی سافات ﴾

لهمه که هاتوته خواره وه ژماره ی نایه ته کانی (۱۸۲) نایه تن.

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

﴿ وَالصَّافَاتِ صَفًا فَالزَّاجِرَاتِ زَجْرًا ﴾ وه سویندم به سوپای باوهرداران کاتی نه وه ستن و ریز نه دهن به ریزدانیکی ریک ویتک و نه یانه وی خویان بفرۆشن و دوژمنی خوا بکوژن و خویان بکوژین، هه تا به ههشتیان دهست که وی، دوا ی سویند به و کۆمه له سوپایه ی باوهرداران چاره ویکانی خویان لی نه خورن بدلی خورپینکی ته واو، نه چنه گۆره پانی جهنگ و په لاماری بی باوه ران نه دهن و گوی ناده نه نه وی بکوژین له ریگه ی بهرزی ئاینی خوی گه وره دا.

﴿ فَالتَّالِيَاتِ ذِكْرًا إِنَّ إِلَهُكُمُ لَوَاحِدٌ ﴾ دوا ی سویندم به و کۆمه له ی باوهرداران قورئان نه خوینن به بی ماندوبون و، داوی یارمه تی هه ر له خوائه که ن بۆ پاراستنی ئاین و نیشتمانی خویان. به راستی خوی ئیوه ته نه یه بۆ په رستن و داواکردنی یارمه تی و هاو به شی نه.

﴿ رَبُّ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشَارِفِ ﴾ په روه ردگاری ئاسمانه کان و زه وی و شیکه له نیتوان نه واندان و، په روه ردگاری جیگه کانی هه له اتنی خۆره که ژماره یان (۳۶۵) جیگه ن هه مو رۆژی خۆر له یه کیکیان هه لدی و ئاوا نه بی، به گۆیره ی نه ندازه ی سالی هه تاوی.

ته فسیری زمانکۆبی

ز انایان بیرو بوجونیان جیاوازه له باره ی مه بهست له مانای ووشه کانی (الصافات، الزاجرات، التالیات) هندیکیان نه لئین: مه بهست له مانا کانیان فریشته کانی.

﴿ إِنَّا زَيْنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزَيْنَةِ الْكَوَاكِبِ ﴾ به راستی ئیمه نهو ناسمانه ی نزیکه له ئیوه وه روغان کردو ته وه بهرونای ئه ستیره کان، ئه ستیره نهو شتانه به ناسمانی جیهانه وه ئه بینرین و ناسمان بهوان راز پراوه ته وه.

﴿ وَحِفْظًا مِنْ كُلِّ الشَّيْطَانِ مَارِدٍ ﴾ وه ئیمه ناسمانه کاغان پاراستوه له هه مو شهیتانی یاخی بویی و له فه رمان و به رستی ئیمه ده رجویی و، ئیمه نهو ئه ستیرانه مان کردوه به پاسه وانی ناسمان.

﴿ لَا يَسْمَعُونَ إِلَى الْمَلَأِ الْأَعْلَى يُفْذَقُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ﴾ ناتوانن بیستق هیچ شتی له گفتوگوی تاقمه کانی سهره وه که بریتین له فریشته پاکه کان و، هه ولی نه وه نه ده ن بۆ گوی گرتن بچن بۆلایان و، بۆیان فری نه درئ کومه لئ گری سو تینه ری ناگر له هه مو لایه که وه.

﴿ ذُخْرًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِيبٌ ﴾ نهو شهیتانه سزایان نه درئ به ده ر کردن له هه مو لایه که وه، بۆیان هه به له روژی دوایدا سزای سهختی به رده وام و نه پراوه.

﴿ إِلَّا مَنْ الْخِطْفَةِ الْخِطْفَةِ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ ثَاقِبٌ ﴾ نهو شهیتانه ناتوانن برون بۆلای سهره وه بۆ گوی له گفتوگوی فریشته کانی سهره وه مه گهر که سی له وان شتی له گفتوگوی نه وان وه ر بگری به به له وه به دریه وه، دوایی به رله وه ی بگاته وه بۆلای زهوی توشی نهو نه بی کومه لئ ناگری زور روناك و نه یسو تینئ به رله وه ی بگاته وه بۆلای پۆشه و یژه کان و، درۆ بوختانی تروه ی بجه نه سهر و دانیشتوانی زهوی له رینگه راست لایه دن.

فَاسْتَفْتِهِمْ أَهُمْ أَشَدَّ خَلْقًا

أَمْ مَنْ خَلَقْنَا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ ﴿١١﴾ بَلْ عَجِبْتَ

وَيَسْخَرُونَ ﴿١٢﴾ وَإِذَا ذُكِّرُوا لَا يَذْكُرُونَ ﴿١٣﴾ وَإِذَا رَأَوْا آيَةً يَسْتَسْخِرُونَ

﴿١٤﴾ وَقَالُوا إِن هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾ أَمْ ذَا مَنَا وَكُنَّا رِبَا وَعِظْمًا

أَمْ نَالَمَبْعُوثُونَ ﴿١٦﴾ أَوْءَابَاؤُنَا الْأَوَّلُونَ ﴿١٧﴾ قُلْ نَعَمْ وَأَنْتُمْ دَاخِرُونَ

﴿١٨﴾ فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ يَنْظُرُونَ ﴿١٩﴾ وَقَالُوا ابْنُوا لَنَا هَذَا

يَوْمَ الدِّينِ ﴿٢٠﴾ هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢١﴾

﴿٢٢﴾ أَحْشَرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٢٣﴾ مِنْ دُونِ

اللَّهُ فَاهْدُوهُمْ إِلَى صِرَاطِ الْجَحِيمِ ﴿٢٣﴾ وَقَفَّوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ ﴿٢٤﴾
 مَا لَكُمْ لَا تَنَاصَرُونَ ﴿٢٥﴾ بَلْ هُمْ أَلْيَوْمَ مُتَسَلِّمُونَ ﴿٢٦﴾

﴿فَاسْتَهْتُمْ أَهْمُ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ مَنْ خَلَقْنَا﴾ دوايي تو پرسيار بکه لهو که سانه پروایان بهزیندو بونهوه نیه: نایا دروستکردنی نهوان و زیندوبونهوهی نهوان دوايي مردنیان گرانه یادروستکردنی ناسمانه کان و زهوی و نهوی لهنیوان نهواندایه؟

﴿إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ﴾ بهپرستی ئیمه نهو بی باوه پانه مان دروست کردوه له خاکیکی لقی و ترشاو نهنوسا بهدهستهوه راستهوخو یه کهم جار وهك نادهم و، دوواتر له دلوی بی ناوی بی نرخ و قیزهوهن، ئیز بو بیر له خوئیان ناکه نهوه؟

﴿بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَ﴾ بهلکو بهپرستی تو سهرت سوپر نه مینی له بیروبو چونی نهو که سانه پروایان بهزیندوبونهوه نیه دواي مردن و، نهوان گالته به بیروباوه ری توو بهزیندوبونهوه نه کهن، تو سهرت سورنه مینی همو شتی لای خوا ناسانهو، تو له یان لی نه سینتی.

﴿أَوْ إِذَا ذُكِّرُوا لَا يَذْكُرُونَ﴾ وه هدرکاتی ناموز گاریان بکرین بههوی ئایه ته کانی قورئانهوه، ناموز گاری وهرناگرن و سود لهو ناموز گاریه وهرناگرن.

﴿وَإِذَا رَأَوْا آيَةً يَسْتَسْخَرُونَ وَقَالُوا إِن هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّثِينٌ﴾ وه هدرکاتی کاریکی په کخهر له کاره کانی توو، بهلگه به له بهلگه راسته کانی توئیان بینیا به له نیوان خوئیانا دهستان نه کرد به گالته کردن پیان و، نه یان ووت: نهو شتی موحه مه د هیناویه تی جادوی ناشکرایه، نه یانه وی بهو کاره ی خوئیان دانیشتران له ریگه لایه دن.

﴿إِذَا مَتَّوْكَنَا ثُرَابًا وَعِظَامًا آتَيْنَا لَمَبْعُثُونَ أَوْ آبَاؤُنَ الْأَوَّلُونَ﴾ نهو که سانه ی باوه ریان بهزیندوبونهوه نیه نه لئین: نایا کاتی ئیمه مردین، له شمان رزاو بوین به خاک و ئیسک و بوین بتوزو بلاو بونهوه بهم لاو لادا نایا ئیمه زیندو نه کرینهوه بو پرسیار؟ یا ئیمه چون پروامان به زیندوبونهوی باو باپره کانی خو مان هدیه ههزاران ساله مردون و گیان بکریتهوه به له شیان؟

﴿قُلْ نَعَمْ وَأَنْتُمْ دَاخِرُونَ. فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ. فَإِذَا هُمْ يَنْظُرُونَ﴾ تو بلئی: بهلئی ئیوه له گوړه کانتان دینه ده ری و دوايي ئیوه و باپیرانتان زیندو نه کرینهوهو، ئیوه نه نیرین بو لای پرسیار کردن لیان به لاوازی و به سهر شو ری، دوايي به پرستی زیندو بونهوه لای ئیمه کاریکی گران نیه مه گهر تاکه ده نگیکه که ئیوه نه یسن و، دوايي زیندو نه بنهوهو هه لئه سنه سهری و، هه ندیکان ته ماشای هه ندی تر تان نه کهن.

﴿وَقَالُوا يَا وَيْلَنَا هَذَا يَوْمُ الدِّينِ. هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ﴾ وه کاتی له گوړه کانیان هاتنه دهرهوه، هه ندیکان به هه ندی تریان نه لئین: ئی هوار بو ئم پرسیاره سهخته

نه کړی له نیمه و، پر هم سزا درېږ خایه نه ی نیمه، هم روزه روزه ځکه پاداشتی نیمه نه درېږه وه له سهر نه و کارانه ی کردومه، دوا یی به و ان نه بیژرئ: هم روزه روزه ځکه نه و تریه کاری راست و کاری خراب جوئ نه بڼه وه، نه و روزه یه نیو به درو تان نه خسته وه، پیا و چاکان و خرابه کاران له به ځه جوئ نه بڼه وه، دوا یی تا قمی بولای به هشت و تا قمی تر بولای دوزه نه نیرئ. که واته نیو به چیرن سزا شتی کرد و تانه.

﴿ احشروا الذین ظلموا وازواجهم وما كانوا یعبدون من دون الله ﴾ خوی مه زن داوی نه و ی ناده می زاد له گوره کانیا ن هاتنه دهر به فرشته کان نه فهر موی: نیو به که سانیکی نه و تو به هاو به شدانا ن بوی نیمه سته میان له خویان کردوه کویان بکه نه و نه و ان و هاوړی هاو به ش دانه ره کان و نه و که سانه ی نه یان په رستن له بته کان له جگه ی خوا له ده شتی کوبونه وه دا.

﴿ فاهدوهم إلى صراط الجحیم. وقفوههم إنهم مسئولون ﴾ دوا ی نه و شته ی کرا به تا و انباران به فرشته کان نه بیژرئ: نیو به که رچی تا و انباران به د بونا و راستی دوزه خ و، بهر له بردنیا ن نیو نه و ان راوه ستین. به راستی نه و ان پر سیاریان لی نه کړی له و کارانه ی کردویانه و، له سهر بی باوړی و بی فهرمانی خوا.

﴿ مالکم لاثنا صیرون. بل هم الیوم مستسلمون ﴾ به و تا و انبارانه نه بیژرئ: له بهر چ شتی هندنئ له نیو یاریده ی هندنئ تر تان ناده ن نه مړ و، وه که نه و ی له جیهاندا یارمه تی یه کتر تان نه دا. به لکو نیو نه مړ و فهرمان به رداری خوی گه وړه ن و، توانای پیلان و فیلتان نیو و ریگه ی رزگاری نادو زنه وه.

وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ

عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٧﴾ قَالُوا إِنَّا كُنْتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ ﴿٢٨﴾

قَالُوا بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٢٩﴾ وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ

بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا طَٰغِينَ ﴿٣٠﴾ فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا إِنَّا لَذَٰئِقُونَ ﴿٣١﴾

فَأَعْوَيْتَكُمْ إِنَّا كُنَّا عَاوِينَ ﴿٣٢﴾ فَأَنَّهُمْ يَوْمِئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ

﴿٣٣﴾ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٤﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٥﴾ وَيَقُولُونَ إِنَّا لَتَارْكَوَاءَ الْهَيْتِنَا

لِشَاعِرٍ مَّجْنُونٍ ﴿٣٦﴾ بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٧﴾

﴿وَأَقْبَلْ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ. قَالُوا إِنَّا كُنْتُمْ تَأْتُونَنَا عَنْ الْيَمِينِ﴾ لهروژی دوایدا ناکوکی سهخت پهیدا نهی له نیوان تاوانباره سهروکه کان و ژیرهسته کانیا و، ههندیکیان رو نه کهن بولای ههندیکی تریان و، پرسیار لهیه کتری نه کهن. ژیره دهسته کان به سهروکه کانی خویمان نه لاین: به راستی ئیوه نه هاتن بولای ئیمه سویندتان بو ئیمه نه خوارد که نیازتان پاکه له گهل ئیمه و، دواپی ئیمه برومان پی کردن. که واته ئیوه نه تان هیشت ئیمه باوه ربهین، نه گینا ئیمه باوه رمان نه هینا.

﴿قَالُوا بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ. وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا طَاغِينَ﴾ سهروکه کان وولامی ژیره دهسته کان نه ده نه وه و نه لاین: به لکو ئیوه خوستان به ئاره زوی خوستان باوه رمان نه هینا وه، ئیمه هیچ ده سه لاتیکیان به سه ر ئیوه دا نه بو به باوه رنه هینا. به لکو ئیوه تاقمیک بون له سنوری رینگدی راست لاتان دابر به سه ر به سستی خوستان. که واته خوستان بهر پرسیارن.

﴿فَحَقَّ عَلَيْنَا لَنَا قَوْلَ رَبِّنا إِنَّا لَنَاقُونَ﴾ دواپی پیویسته له سه ر ئیمه و له سه ر ئیوه شتی پهروه دگاری ئیمه هه ره شهی لی نه کردین، به در زمان خسته وه. به راستی با بیچیژین سزای سهخت. فهرموده ی خوا هاته دی: ئیمه دوزه پر نه کهین له پی باوه رانی جنوکه و ئاده میزاد. ﴿فَأَعْوَيْنَاكُمْ إِنَّا كُنَّا عَادِينَ فَأَنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْرَكُونَ﴾ له دواپی ئیمه پی باوه رمان بو ئیوه رازانده وه و، ئیوه مان له ریگهی راست لادا. به راستی ئیمه وه که ئیوه له ریگهی راست لامان دابر، خوی مهن فه رموی: دواپی نه وان هه مویان له سزادا هاو به شن، ههروه که له ریگهی راست لادان و، پی باوه ریدا هاو بهش بوون.

﴿إِنَّا كَذَلِكَ فَعَلْنَا بِالْمُجْرِمِينَ إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ﴾ به راستی ئیمه هه ربه و جو ره سزای نه و پی باوه رانه ماندا، ئیمه هه ربه و جو ره ئیمه کار نه کهین له گهل هه مو تاوانباران، چونکه نه و پی باوه رانه هه رکاتی بیژرایه به وان: هیچ خوا به نیه په رستی بو بکری جگه له خوا به تا و نه نهایه، نه وان له تاستی نه و فه رموده یه خویمان به گه وه ره دانه نا و به به رزتر نه زانی.

﴿وَيَقُولُونَ إِنَّا لَنَارُكُوا آلِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَجْنُونٍ﴾ وه تاوانباران نه لاین: ئایا به راستی چو ن ئیمه واز له په رستی خواکانی خو مان نه هین له به ر شاعریکی شیت. پی باوه ران دوو شتی دژ به یه کتری تیکه لا و نه کهن و نه یه نه پال پیغه مه ر ﴿ﷻ﴾: یه که میان: موحه مه د هؤنرا وه بیژه. که واته نه بی خوا هه نی بیرو هؤش پی. دوو هه میان نه لاین: موحه مه د شیته. که واته نه پی ناگای له خو ی نه بی و بیرو هؤشی نه پی. نه وه نه ده نه فامن دوو شتی دژ به یه کتری له یه که رسته دا کو نه که نه وه.

﴿بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ﴾ به لکو موحه مه د به ئانیکی راسته وه له لایه ن خوا وه ها توه بولای ئاده میزاد و، خوا هه نی به لگهی راسته و، بروای به شتی هینا وه پیغه مه رانی تر هینا ویا نه، هؤنرا وه شیتی له پیاویکی وه که موحه مه ده وه دور و، ژیره ترین مروقی رووی زه ویه.

إِنَّكُمْ

لَذَائِقُوا الْعَذَابِ الْأَلِيمِ ﴿٣٨﴾ وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٩﴾
 إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾ أُولَئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَعْلُومٌ ﴿٤١﴾
 فَوْكَهُ وَهُمْ مُكْرَمُونَ ﴿٤٢﴾ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٤٣﴾ عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٤٤﴾
 يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَأْسٍ مِنْ مَّعِينٍ ﴿٤٥﴾ بَيْضَاءَ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ ﴿٤٦﴾
 لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْفَوْنَ ﴿٤٧﴾ وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ
 الطَّرْفِ عِينٌ ﴿٤٨﴾ كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَكْنُونٌ ﴿٤٩﴾

﴿ إِنَّكُمْ لَذَائِقُوا الْعَذَابِ الْأَلِيمِ وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴾ به راستی نپوهی تاوانبار
 بچیزن سزایه کی سخت و خاوهن نازارو، نپوه پاداشتان ناندزیتوه مه گدر بهشتی نپوه نه یکه
 بهی کهم وزور.

﴿ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ أُولَئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَعْلُومٌ ﴾ ناده میزاد سزای سخت نه چیزن مه گدر
 نهو به ندانهی خوا پاریزراون له بی باوه ری و، باوه ریان به خواو به پیغه مهر هیئاوه، نهو که سانه
 بویان هدیه خواردن و خواردنهوی دیاری کراو و تاییه تی به هه مو شیوه: له رنگ و تام و بون
 و سودا، به ناسانی بهی ماندو بون دیت بولایان له به هه شتا. نهو خواردن و خوارده مه نیانه
 بریتین:

﴿ فَوَاكِهُ وَهُمْ مُكْرَمُونَ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ ﴾ له چندین میوهی جورا و جور
 پاک و جوان، پیش که شیان نه کری و، نهوان ریزریان لی نه گیری هدیه که یان به گویری
 پله و پایه ی خویان له ناو به هه شتی هه مو چا که یه کی تیدا کو کراوه تهوه، بویان ناماده کراوه چندین
 کورسی پالی پتوه نه دهن هه مو یان به راندر به یه کتری و، به خورشیه وه گفتو گو له گهل یه کرتی
 نه کهن به روی گه شه وه.

﴿ يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَأْسٍ مِنْ مَّعِينٍ بَيْضَاءَ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ ﴾ پیش که شیان نه کری و نه گیری
 به سهریانا جامیکی پر له جورها مهی دیته دهر وه له سدر چاوه کی زور سپی تر له شیرو، زور
 به تام و کوتابی بی نایه، بزئو که سانه ی نه یخونه وه، به شادمانی له سدر کورسیه کان دانیشتون.
 ﴿ لَا غَوْلٌ فِيهَا وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْفَوْنَ ﴾ له ناو نهو مهی دا تیک چوونی نه قل و نازاری له ش و
 سهر نیشه ی تیدا نهو، نهو که سانه ی له به هه شتان به خواردنهوی نهو مهی به سدر خوش نابن.
 به لکو خوشیان زورتر نه بن.

الزَّقُومِ ﴿٦٣﴾ إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ ﴿٦٣﴾ إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ ﴿٦٤﴾ طَلْعُهَا كَأَنَّهُ زُرُّوسُ الشَّيْطَانِ ﴿٦٥﴾ فَإِنَّهُمْ لَا يَكُونُونَ مِنْهَا لَئِيمًا لِّئَلَّا يُبْطُونَ ﴿٦٦﴾ ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِّنْ حَمِيمٍ ﴿٦٧﴾ ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ لَإِلَى الْجَحِيمِ ﴿٦٨﴾

﴿ فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴾ دواى ئه وهى باوه پرداران له به دهشتا به خوښى وشادمانيه وه رانه بوړن، هه نديكيان رونه كهن بولاي هه ندى تريان، پرسيار له يه كزى نه كهن له وشانهى روښتون له جيهانداو بيريان نه كهن وه.

﴿ قَالَ قَاتِلْ مِنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ. يَقُولُ أَأُنْكَ لَمِنَ الْمُصْذِقِينَ أَلِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَأَنْتَا لَمَدِيثُونَ ﴾ يه كنى له وكه سانهى له به دهشتان وگفتو گزيان له گهل يه كزى نه كرد، ئه لى: من به راستى به بيزم ديتته وه من هاورپكېم هه بوو له جيهاندا زورجار به يه كه وه بووين، هه ولى ئه دا من له رېگه ي راست لايدا، ئه بووت به من: نايان تو له وكه سانهى پروات وايي كاتى ئيمه مردين وبوين به خاك و به ئيسك ورزاين، ئيمه زيندوو نه كړينه وه دواى مردغان، بولنه وهى پرسيارى كرده وه كاغان لى بكړى و پاداشت و توله مان وه بگړين، ئه و كار ه ئيه وهى باوه پردار نه يلين، زور دووره وه ئه فسانه و پر وپوچه.

﴿ قَالَ هَلْ أَنتُمْ مُطِيعُونَ ﴾ ئه و كه سه ي گفتو گزى نه كردو ووتى به دانښتوانى به دهشت: نايان ئيه ته تانه وى ته ماشا بكه و نيشانى ئيه ي بدهم ئه وكه سه ي هاورپى من بوو له جيهاندا له باره ي زيندو بونه وه گفتو گزى له گهل من نه كردو، پرواي به زيندو بونه وه نه بوو؟

﴿ فَاطْلَعُ فَرَأَاهُ فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ. قَالَ تَاللَّهِ إِنْ كِدْتَ لَتُرْدِينَ ﴾ دوايى ئه و پياوه باوه پرداره ناگاداري پيدا نه كا له سه ر دانښتوانى دوزه خ و، هاورپكه ي خوى ئه يني له ناوه راست ئاگرى دوزه خدا، به هاورپكه ي ئه لى: سوښدم به خواى مه زني، به راستى نزيكو تو من له ناو بيه ي به وښه ي خوتم لى بكه ي.

﴿ وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُخْضَرِّينَ ﴾ وه نه گز چاكه ي په روه ردگارى من نه بوايه به سه ر مه وه و، منى پاراست له بت په رستى، به راستى منښ به وښه ي تو ئيستا ناماده ئه كرام بولنه وهى بخريمه دوزه خده.

﴿ أَلَمْ أَنْحَ بِمِثْنٍ إِلَّا مَوْثِقَتَا الْأُولَى وَمَانَحْنُ بِمُعَذِّبِينَ ﴾ دوايى ئه و كه سه ئه لى له خوښى ئه و چاكه ي په روه ردگارى خوى: نايان دوايى ئيمه نامرين و له م شادمانيه دا ئه بين و، ئيمه جارى تر نامرينه وه، جگله و مردنه ي پيشووى ئيمه له جيهانداو سزا نادرين؟

ته فسرى زمنا كويى

﴿ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ لِمِثْلِ هَذَا فَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُونَ ﴾ بهراستی نهو چاکه و رهزاهه نندییه خوا رزگار بون و سهر که و تیکی زور گه ورهیه. مردن و نازار لهم روزه به دواوه نیه، دوا بی وینه نهو مه بهست وپله گه ورهیه بابا وهر داران کار بکن و، واز له گونا هو بی فه رمانی خوا و نیشتمان فر وشی بهین.

﴿ أَذَلِكَ خَيْرٌ نُزُولًا أَمْ شَجَرَةِ الزَّقُّومِ ﴾ خوی مدزن نه فه رموی: نایا نهو شته ی ناماده کراوه بو دانیش توانی به هشت چاکره یا بهری دره ختی زه قوم که ناماده کراوه بو دانیش توانی دوزه خ؟ که تامیکی تال و بو تیکی پیسی هدیه.

﴿ إِنَّهَا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ. إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ ﴾ بهراستی دره ختی زه قوم لیتمه دروستان کردوه بو سزادان و نازاردانی سته مکاران و بی با وهران. بهراستی دره ختی که ناگری دوزه خ نای سوتینی سدوز بوه له خواری خواره ووی دوزه خ و سهری هیناوه دهرو، لهف کانی ناگری لی نه بیته وه.

﴿ ظَلَعُهَا كَأَنَّهُ رُؤُوسُ الشَّيَاطِينِ. فَأَنَّهُمْ لَا يَكُلُونَ مِنْهَا فَمَا لَثَوْنَ مِنْهَا الْبُطُونَ ﴾ بهری نهو دره خته له نه و بهری ناشیرینیدایه به وینه ی سهری شهبان وایه، دوا بی دانیش توانی دوزه خ له بهری نهو دره خته نه خون به نا چاری، چونکه زوریان برسیده، دوا بی له تینوانا سکی خزیانی لی پر نه کن و تینو تیان سه ختر نه بی.

پر سیار: سهری شهبان نه بپراوه، دوا بی چون نه بیژری نهو دره خته وینه ی سهری شهبانه؟ وه لام: ناشیرینی شهبان له دهرو وندا چه سپاوه، بانهش بینرابی، که واته دروسته بیژری به وینه ی سهری شهبانه، له لایه تره وه: لای عه ره به کان به هدر شتی لایان خراب بوا به، نه یان ووت: نه لئی: سهری شهبانه و، هدر شتی لایان جوان بوا به نه یان ووت: نه لئی: فریشته یه. هه ندی له زانایان نه لئین: شهبان لهم جیگه یه دا به مانای ماره. هه ندی تر نه لئین: له نیوان مکه دو یه مه ندا دره ختیکی ناشیرین هدیه ناوی زه قومه.

﴿ ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْنَا لَشَوْبًا مِنْ حَمِيمٍ. ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ لَإِلَى الْحَمِيمِ ﴾ له پاشا دوا ی نهو ی سکی خزیان پر نه کن له خواردنی بهری نهو دره خته و تینو تی زوریان پی دینی، خورا ویه کیان بو نه هین تیکه له له کیم وزوخی گهرم ریخو له یان پارچه پارچه نه کا. پاش پیشکه شکردنی نهو خواردن و خورا ویه گه رانه و هیان بولای دوزه خه.

إِنَّهُمْ أَقْوَاءُ آبَاءَهُمْ ضَالِينَ ﴿٦٩﴾ فَهُمْ عَلَى آثَرِهِمْ يُهْرَعُونَ ﴿٧٠﴾
وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٧١﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ
مُنْذِرِينَ ﴿٧٢﴾ فَأَنْظَرُوا كَيْفَ كَانَ عَذَابُ الْمُنْذِرِينَ ﴿٧٣﴾
إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٧٤﴾ وَلَقَدْ نَادَيْنَا نُوْحًا فَلَنِعْمَ

الْمُجِيبُونَ ﴿٧٥﴾ وَبَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾
وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمْ الْبَاقِينَ ﴿٧٧﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿٧٨﴾ سَلَّمَ
عَلَى نُوحٍ فِي الْعِلْمِينَ ﴿٧٩﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٠﴾ إِنَّهُمْ مِنْ
عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨١﴾ ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخِرِينَ ﴿٨٢﴾

﴿ إِنْهُمْ أَلْفُوا أَبَاعَهُمْ ضَالِّينَ فَهُمْ عَلَى آثَارِهِمْ يَهْرَعُونَ ﴾ بهراستی بت پهراستی مه که که ندهو سزایانه شایسته ی نهوانه، چونکه باوباپیری خویانیان له سهر بت پهراستی و گومرای بی دهست کهوتبو، نهوانیش به گورجی له سهر نایینی نهوان رویشتن ودویان کهوتن، به بی نهوه ی بیر بکه نهوه له و شته ی پیغمه ر هاوردی بولایان له چندنین به لگی ناشکرا له سهر یه کیتی خواو ریگی راست.

﴿ وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأُولَئِينَ ﴾ دانیشتوانی بت پهراستی مه که یه کهمین تا قم نه بوون له ریگی راست لایان دای و دوی نایینی باوباپیری خویان کهوتن و بیان خه نه داوی خویان و، بهراستی بهر لهوان زورترین نه ته وه ی پیشوان و، دوی نایینی باوباپیری خویان کهوتن و سه رو که کانین نهوانیان خه له تان و بی فرمانی پیغمه ره کانی خویانیان کردو به درویان خسته نهوه. ﴿ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُنْذِرِينَ ﴾ وه بهراستی نیمه ره وانه مان کردبو له ناو گهلانی رابوردودا چندنین پیغمه ر نهوانیان نه ترسان له پاشه روژی خرابی بی باوه ری ولادان له ریگی راست. به لام دوی نهو پیغمه رانه نه کهوتن.

﴿ فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذِرِينَ ﴾ دوی تو ته ماشا بکه له خرابی و بنه بریوون و ئابرو چوون ورسوایی نهو که سانه ی ترسیتراون له لایه ن پیغمه ره کانیه وه و باوه ریان بی نه هیتاون. ﴿ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴾ مه گدر نهو به ندهانه ی هه لبرئروی و پوخته ی خوان و به نیازی پاکه وه باوه ریان هیتا وه، نهو که سانه رزگاریان نه بی له سزای خوا.

﴿ وَلَقَدْ نَادَانَا نُوحٌ فَلْيَنْعَمْ الْمُجِيبُونَ ﴾ وه بهراستی تا قمی نوح نازاری زوری نوحیانداو بی فرمانی خویان کرد، دوی نوح له نیمه پارایه وه که رزگاری بکه ن له خرابی نهوان و بیاریترین لهو سزایه ی نهو تو بو توان تومارکراوه. دوی نیمه چاکترین که سی بوین وولامی پارانه کهیمان دایه وه به چاکترین وولام.

﴿ وَكُنْیَا أَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴾ وه نیمه نوح و نهو خیرانانه ی باوه ریان هیتا بو رزگارمان کردن له نازاری سهخت و خنکان به لافاری زور گران.

﴿ وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقُونَ. وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴾ وه نیمه مناله کانی نوحان هیشتدوه هه ر نهوان بمینه وه، زهوی ناوه دان بکه نه وه، نیمه نهوانان گیرا به جو ری نه وه کانی دوی خویان ناویان بیتن و باسیان بکه نه به چاکه وه به ستایشی شیرین وه نیمه باسی چاکه کردغان هیشتدوه هه تا هه تایه.

﴿ سَلَامٌ عَلَىٰ نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ ﴾ بی‌وهی و ناسایش له‌سهر نوحیٰ له‌لایدن بونده‌ورانی دوابی
خوی و بوی بپارینه‌وه لای خوا پاداشتی ئدو نارام گرتنه‌وهی بداته‌وه له‌سهر نازاری بی‌باوه‌ران.
﴿ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ. إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴾ بدرستی بدو جزره پاداشتی نوحان
دایه‌وه، هدر به‌جزره پاداشتی همدو کس ته‌ده‌بنه‌وه چاکه بکه‌ن و، خویان ماندوبکه‌ن
له‌ریگه‌ی خوا‌دا. بدرستی نوح له‌بنده باوه‌رداره‌کانی ئیمه‌یدو کرده‌وهی چاکی کرده‌وه.
﴿ وَأَعْرَفْنَا الْآخَرِينَ ﴾ وه ئیمه ئدواندی تری جگه‌ی نوح و کۆرو خیزانه‌کانی خندکاندمان
به‌ناوی لافار له‌جیه‌اندو، له‌پاشه‌روژیشدا سزای زۆر سه‌ختریان ته‌ده‌ین.

بۆزانین: کوره‌کانی نوح سنی کورن که باپیری همدو نه‌وه‌کانی دوابی خویانین:

۱- سام که له‌زمانی عده‌یه‌یدا به‌مانا (ناوه) کوره‌گه‌وره‌که‌ی نوحه: عده‌ب و جوو
ناشوری و نارامیه‌کان له‌نه‌وه‌ی ئه‌ون، بۆید پێیان ئه‌بێژری سامی.

۲- یافیس: به‌زمانی عده‌به‌ی یانی (جوانی) باپیری دانیشتوانی خۆرنواوی باکوری ده‌ریای
قه‌زوین و، دانیشتوانی دورگه‌کانی ده‌ریای ناوه‌راست، له‌بنجینه‌دا پێیان ئه‌وتری هندوئه‌وروپی‌و،
باپیری تورکه‌کانی سه‌قالیه‌و خه‌زه‌رو یاجوج و ماجوجیسه.

۳- حام به‌مانا (گهرمیه) بچو‌کترین کوری نوحه. باپیری سودان و حه‌به‌شه‌وبه‌رده‌ره.

وَاتِّمِمْنَا

شِعْرَهُ لِبَرْهِيمَ ﴿٨٣﴾ إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٤﴾ إِذْ قَالَ

لَأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تَعْبُدُونَ ﴿٨٥﴾ أَیُفْكَاءُ إِلَهَ دُونِ اللَّهِ تُرِيدُونَ

﴿٨٦﴾ فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾ فَظَرَّ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ ﴿٨٨﴾

فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ ﴿٨٩﴾ فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ ﴿٩٠﴾ فَرَاغَ إِلَىٰ آلِهِنَّهِم

فَقَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٩١﴾ مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ ﴿٩٢﴾ فَرَاغَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًا

بِالْيَمِينِ ﴿٩٣﴾ فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَزْفُونَ ﴿٩٤﴾ قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ

﴿٩٥﴾ وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾ قَالُوا أَبْنَاؤُا لِهَيْبَتِنَا فَأَلْقُوهُ

فِي الْجَحِيمِ ﴿٩٧﴾ فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ ﴿٩٨﴾

وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّي سَيِّدِينَ ﴿٩٩﴾

﴿وَأَنْ مِنْ بَشِيعَتِهِ لَأُبْرَهِيمُ﴾ وه له‌تاقم و هاو ناین و وینه‌ی نوحه ئیبراهیم، له‌ده‌ربرینی بانگه‌واز بۆلای په‌رستی خوا به‌ته‌نهاو، له‌تارام گرتیدا له‌سه‌ر ده‌ستوری خواو، له‌سه‌ر نازاردانی بی‌باوه‌ران بۆی.

﴿إِذَا جَاءَ رَبُّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾ تۆ بیرى ئەو کاته بکه‌ره‌وه: ئیبراهیم چوو بۆلای په‌روه‌ردگاری خۆی به‌دلێکی دور له‌بت په‌رستی و گومان له‌همو گفتوگۆو کرداریا، به‌نیازی پاکه‌وه بۆلای ناینی خوا.

﴿إِذْ قَالَ لِأَبْنَيْهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تَعْبُدُونَ﴾ تۆ بیرى ئەو کاته بکه‌ره‌وه ئیبراهیم به‌باوکی و تاقمه‌که‌ی خۆی ووت: ئێوه چ شتی ئه‌په‌رستن؟ خۆتان دروستیان ئه‌که‌ن و بازرگانیان پێوه ئه‌که‌ن.

﴿أَنْفُكَا آلِهَةً دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ﴾ ئایا ئێوه چۆن به‌درووه چهند خوائی داوا ئه‌که‌ن و ئه‌یان په‌رستن له‌جگه‌ی خوا، به‌باوه‌رو پرۆای راسته‌قینه‌وه نیه. به‌لکو به‌بوختان و گومراپیه‌وه ئه‌یان په‌رستن.

﴿فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ ئایا دواى ئێوه به‌چ شتی گومان ئه‌بنه په‌روه‌ردگاری هه‌مو بونه‌وه‌ران که‌به‌راستی شایسته‌ی په‌رسته‌ هه‌تا وازی لی به‌یتن و ئەو بتانه په‌رستن؟

بۆزانین: تاقمه‌که‌ی ئیبراهیم له‌به‌ر ئه‌وه‌ی ئیبراهیم واز له‌تانه‌دان و خراپه‌ی خواکانیان به‌یتن و داویان له ئیبراهیم کرد له‌گه‌لیان برۆا بۆلای جه‌ژنه‌که‌یان و، به‌شداریان بکا له‌را‌بواردندا. به‌لکو خۆی ئەوان بگرێ. به‌لام ئیبراهیم له‌دلای نیازی دابو، به‌لگه‌ی ئاشکریان بۆ په‌یدا‌بکا له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی خواکانیان خاوه‌نی زیان و سود گه‌یان‌دن نین، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی نه‌روا له‌گه‌لیان برۆیانوی بۆ هه‌ینانه‌وه‌و، توشی گومانی کردن و ووتی:

﴿فَنظَرَ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ. فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ. فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ﴾ تهماشای هه‌له‌هاتی ئه‌ستیره‌کانم کرداوه به‌ت‌ماشا کردنکی قول، بۆم ده‌رکه‌وتوه. به‌راستی من تووشی نه‌خوشی تاعون بووم که‌ئه‌و کاته به‌لا‌وبوبوه‌وه له‌ناویانا، دواى تاقمه‌که‌ی ئیبراهیم له‌به‌ر ئه‌وه‌ی تووشی تاعون نه‌بن پشتیان کرده ئیبراهیم. چون بۆلای کۆبونه‌وه‌ی جه‌ژنه‌که‌یان، زۆر به‌په‌له‌ ئه‌و گه‌له‌ی سه‌رده‌می ئیبراهیم برۆیان و ابو که ئه‌ستیره‌کان سه‌رچاوه‌ی هه‌مو شتیکن.

ئه‌وانه‌ی مانای قورئانی پیرۆزیان کردوه مانای زۆریان بۆ وشه‌ی (سقیم) باسکرده‌وه، له‌هه‌مویان به‌هێ‌تر ئه‌مه‌یه که‌به‌مانا (شاک) بێ، یانی به‌راستی من ئیستا له‌گومان‌دام و سه‌رگه‌ردام ئه‌گه‌ر پێم و ورد ئه‌به‌وه له‌به‌ر ئه‌وه راغوی بێم بۆلای دروست که‌ری بونه‌وه‌ران و، به‌راستی تهماشای به‌ت‌کانم کردوه، دواى برۆای بێگومانم په‌یدا‌کردوه که‌ئه‌وان خوانین، له‌پاشا تهماشای ئه‌ستیره‌کانم کردوه، دواى من راغوی نه‌بوم بۆلای هه‌چ شتی. به‌لکو له‌سه‌ر گومان و سه‌ر گه‌ردانی ماومه‌ته‌وه، ئیبراهیم له‌و فەرموده‌یه‌دا ئه‌یه‌وئ له‌گه‌ل تاقمه‌که‌ی نه‌روا له‌گه‌لیان هه‌تا به‌ به‌لگه‌ی راست بۆریان بدا و بیانویان برۆی ئه‌گینا ئەو گومانی له‌بونی خودا نه‌به‌وه ئه‌یزانی ئه‌ستیره‌کان هه‌چ شتی فیری ئاده‌میزاد ناکه‌ن.

بَبْنِيَّ إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرَى ۚ قَالَ
 يَأْتِيكَ أَفْعَلٌ مَّا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١١٢﴾
 فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ ﴿١١٣﴾ وَنَدَيْنَاهُ أَنِ يَتَّبِعْ أَبَاهُ ۖ قَدْ
 صَدَقْتَ الرَّبُّ يَا إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٥﴾ إِن هَذَا هُوَ
 الْبَلَاءُ الْأَمِينُ ﴿١١٦﴾ وَنَدَيْنَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ ﴿١١٧﴾ وَتَرَكَنَا عَلَيْهِ فِي
 الْآخِرِينَ ﴿١١٨﴾ سَلَّمَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ۖ كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ
 ﴿١١٩﴾ إِنَّهُمْ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٠﴾ وَبَشَّرْنَاهُ بِإِسْحَاقَ نَبِيًّا مِّنَ
 الصَّالِحِينَ ﴿١٢١﴾ وَتَرَكَنَا عَلَيْهِ وَعَلَىٰ إِسْحَاقَ وَمِن دُرِّيَّتِهِمَا
 مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ مُبِينٌ ﴿١٢٢﴾

﴿ رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ. فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ ﴾ کاتی ئبراهیم بویو، ههتا نه وکاته
 خوای مدزن منالی بئ نه به خشپوو، له خوای گهوره پارایه وه ووتی: نهی پهروه دگاری من تو
 به خشه به من کوریک له باوه رداران وپیاو چاکان، بۆ نه وه له م کاتی پیرما یارمه تیم بدا،
 پارانه وه کم لی وه رگرت، دواپی نیمه موژده مان دایه به کوریک زور به نارام و به شهرم، ناوی نا
 به ئسماعیل، له پاشا بردی بۆلای شیوکی بئ شینایی کشتوکال، لای خانه ی ریژداری خوا.
 ﴿ فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَابْنِي إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرَى ﴾ دواپی
 کاتی نه و کوره پنگه یشتوو گهوره بو، توانای پهیدا کرد له سهه کۆشش له گهل باوکیا
 له کاروباری جیهانداو یارمه تی بدا بۆ به جئ هینانی کاره کانی، ئبراهیم بهر له شهوی (عهده فه)
 خهویکی بییی، ووتی: نهی کورپی خۆم: خوا فدرمانی پیداوم له خهوما که تو سهه سهه بپریم، دواپی
 بیر له وکاره بکدره وه و نامازه بکه بۆ بیرو بۆ چوونی خۆت له وباریه وه. سی شدو له سهه ریه که نه و
 خهوه ی بییی، دواپی بزی دهر کهوت فدرمانیکه خوا فدرمانی پیداوه و نه بی بکری.
 ﴿ قَالَ يَأْتِيكَ أَفْعَلٌ مَّا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴾ کوره که ی ووتی: نهی باوکی
 خۆم: نه وشته ی له لایه ن خواوه فدرمانت بئ دراوه بیکه و جئ به جئ بکه، نه گهر خوا ناره زوو
 بهر موی، منت دهست نه که وی له وکه سانه بم نارم نه گرن له سهه فدرموده ی خوا.

ته فیسری زمانکوی

﴿فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ﴾ دواپی کاتی ئیبراهیم وئیسماعیلی کوری مل که چ و سهرشوری فهرمودهی خوا بون و، ئیبراهیم کوری خوی راکیشا به‌سهر زه‌ویدا وله‌سهر ته‌نیش و ته‌ویلی نایه سهر زه‌وی و ویستی سهری بری، خوا فهرموی: په‌له مه‌که له‌سهر برینیدا.

﴿وَنَادَيْنَاهُ أَنْ يَا إِبْرَاهِيمُ قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ﴾ وه‌ئیمه بانگی ئیبراهیممان کرد، ئە‌ی ئیبراهیم: به‌راستی ئە‌و شته‌ی ئیمه له‌خه‌ودا فهرمانمان دا به‌تو جی به‌جیت کردو مه‌به‌سته که هاته دی، وه‌ک سهرت بریی وایه. به‌راستی ههر به‌وجوره‌ی ئیمه دوا‌ی خه‌فدت وناخوشی تۆمان شادمان کرد ههر به‌وجوره ئیمه پاداشتی هه‌موو که‌سی ئە‌ده‌ینه‌وه چاکه بکاو فهرمانی خوا به‌جی به‌یتی.

﴿إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْبَلَاءُ الْمُئِمِّنِ﴾ به‌راستی په‌لاماردانی ئیبراهیم بو سهر برینی کوره‌که‌ی و، خو‌دانه‌وه ده‌ستی ئە‌و کوره بۆ‌ئه‌وه‌ی سهری بری تاقی کردنه‌وه‌یه‌کی ناشکرا بوو بو جوی کردنه‌وه‌ی پیاوچاکانی و پیاوخرایان.

﴿وَقَدَيْنَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ﴾ وه‌ئیمه کردغان به‌سهر گهردانی ئیسماعیل سهر برایی زور گه‌وره و قه‌له‌و، به‌رائیکمان به‌جهره‌ئیلدا نارد بو ئیبراهیم له‌جیاتی کوره‌که‌ی سهری بری ویکا به‌قوربانی.

﴿وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ . سَلَامٌ عَلَى إِبْرَاهِيمَ كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ﴾ وه‌ئیمه ئیبراهیممان گێرا که‌له‌ناو نه‌ته‌وه‌کانی دوا‌یدا زور به‌چاکی وپاکی و خوا په‌رستی باسی بکه‌ن و ستایشی بکه‌ن و، بلین: بی‌وه‌یی وناشتی ونا‌سایش له‌سهر ئیبراهیم بی، ههر به‌وجوره ئیبراهیممان رزگار کرد پاداشتی هه‌مو پیاوچاکان ئە‌ده‌ینه‌وه.

﴿إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ﴾ به‌راستی له‌به‌رئه‌وه‌ی ئیبراهیم یه‌کیکه له‌و به‌ندان‌ه‌ی ئیمه به‌نیازی پاکه‌وه باوه‌ری هه‌تاوه ئیمه ئە‌و چاکه گه‌وره‌یه‌مان له‌گه‌ل کردو، رزگارمان کرد له‌وه‌ی کوره‌که‌ی خوی سهر بری.

زانایان ته‌لین: ئیبراهیم شه‌وی هه‌شتی مانگی زیل حیجه خه‌ویکی بینی و که‌سی پی‌ی ووت: خوا فهرمانی داوه به‌سهر برینی ئە‌و کوره‌ی خوت. به‌یانی بری کرده‌وه ئایا ئە‌و خه‌وه راست بی یا نه، بۆ‌یه ئە‌وه‌رۆژه ناو‌راوه به‌رۆژی (یوم الترویة) یانی رۆژی بیر کردنه‌وه. له‌شه‌وی نو‌ی مانگدا خه‌وی تری بینی پشان ووت: به‌یانی بۆت ده‌رئه‌که‌وی و ئە‌زانی خه‌وه‌که‌ت راسته؛ بۆ‌یه ئە‌و رۆژه ناو‌راوه به‌ (یوم العرفه) یانی رۆژی زانیی راستی. له‌ (۱۰)ی مانگی زیل حیجه‌دا خه‌وی تری بینی پشان ووت: ئە‌بێ به‌یانی ئە‌و کورپه‌ت سهر بری بۆ‌یه ئە‌و رۆژه ناو‌راوه به‌ (یوم الفخ) یانی رۆژی سهر برین.

زانایان بیرو بۆ‌چونیان له‌باره‌ی ئە‌و کوره‌ فهرمان دراوه به‌سهر برینی ئایا ئیسحاقه یا ئیسماعیله؟ هه‌ندیکی که‌م له‌زانایانی ئیسلام و جوه‌کان لایان وایه ئە‌و کوره ئیسحاقه و ئیبراهیم به‌دو‌یه‌تی بو مه‌که سهری بری.

به لام زوربهی زوری زانایان نه لئین: نهو کوره ئیسماعیل به گویره ی نه م به لگانه ی خواره وه:
۱- نایه ته کانی (۱۰۲-۱۰۳) به زه قی و به ناشکرا به لگن له سه ر نه وه ی که نهو کوره
موزده پی دراوه نهو که سه یه که له گه ل ئیراهیمدا کاری کردوه ئیسماعیل بهو، کوری گه وری
ئیراهیمه، به لای هه مو زانایانه وه. به گاواره کان و جوه کانیشه وه نهو کوره ی فه رمانی پی دراوه
سه ر بری کوری گه وری ئیراهیم بهو، که واته بریتیه له ئیسماعیل. نه که ئیسحاق، چونکه له
ئیسماعیل منالزه.

۲- نایه تی ﴿وَبَشِّرْهُ بِإِسْحَاقَ نَبِیًّا مِنَ الصَّالِحِیْنَ﴾ موزده دانه به ئیراهیم له پاداشتی نه وه دا
به فه رمانی خوی مه زن هه لساوه و، به لاماری داوه کوری گه وری خوی سه ربریی کوری تری
بداتی و بیکا به پیغه مه رو پیاو چاک.

۳- نه گه ر سه ربراهه که ئیسحاق بوایه: سه ربرینی قوربانی. را کردنی نیوان سه فاو مهروه.
به رده بارانی شه یان له شام دا بوایه: چونکه خاتون ساراو ئیسحاقی کوری دانیشتی شام بوون.
﴿وَبَشِّرْهُ بِإِسْحَاقَ نَبِیًّا مِنَ الصَّالِحِیْنَ﴾ وه ئیمه موزده مان دا به ئیراهیم به کوری تر ناوی
ئیسحاقه و نه یکه یین به پیغه مه ری له پیغه مه ره چاکه خوا ناسه کان له پاداشتی نه وه دا به فه رمانی
خوا هه لساو به لاماری سه ر برینی کوره گه وره که ی خوی هه لساو نارامی گرت له سه ر نازار.
﴿وَبَارِكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَى إِسْحَاقَ. وَمِنْ ذُرِّهُمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِنَفْسِهِ مُبِیْنٌ﴾ وه ئیمه یست و
فهرو پیرۆزی هه ردوو جیهانان رژاند به سه ر ئیراهیم و ئیسحاق داو، کورو نه وه ی زۆرمان دانی.
وه هه ندی له مناله کانی ئیراهیم و ئیسحاق به په رستی خواو باوه ره یان چاکه نه که ن بو خویان
و، هه ندی تریان سستم له خویان نه که ن به سه ته میکی ناشکرا، بی فه رمانی خوا نه که ن و
باوه رناهین.

وَلَقَدْ مَنَّا عَلَىٰ مُوسَىٰ

وَهَارُونَ ﴿١١٤﴾ وَجَعَلْنَاهُمَا قَوْمَهُمَا مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ

﴿١١٥﴾ وَنَصَرْنَاهُمْ فَكَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ ﴿١١٦﴾ وَءَاتَيْنَاهُمَا الْكِتَابَ

الْمُسْتَبِينَ ﴿١١٧﴾ وَهَدَيْنَاهُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١١٨﴾ وَتَرَكْنَا

عَلَيْهِمَا فِي الْآخِرِينَ ﴿١١٩﴾ سَلَّمَ عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَارُونَ

﴿١٢٠﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢١﴾ إِنَّهُمَا مِنْ

عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٢﴾ وَإِنَّ إِلْيَاسَ لَمِنْ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾

إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَلَأَنْتُمْ قَوْمٌ بَعْلَاءٌ وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ

الْخَالِقِينَ ﴿١٢٥﴾ اللَّهُ رَبَّكُمْ وَرَبَّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٢٦﴾
 فَكَذَّبُوهُ فَإِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٢٧﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٢٨﴾
 وَتَرَكَنا عَلَيْهِ فِي الْأَخْرَيْنَ ﴿١٢٩﴾ سَلَامٌ عَلَى إِبْرَاهِيمَ ﴿١٣٠﴾ إِنَّا كَذَلِكَ
 نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣١﴾ إِنَّهُمْ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾

﴿وَلَقَدْ مَتَّنا عَلَى مُوسَا وَهَارُونَ وَنَجَّيْنَاهُمَا مِنْ الْكُرْبِ الْعَظِيمِ﴾ وه بهراستی نیمه
 چاکه مان له گهل موسا و هاروندا کرد بهوهی کردغان به پیغمبرهرو، نیمه نهوان و تاقمه کانیاغان
 رزگار کرد له خهفتهی نازاردانی بهنو ئیسرائیلیه کان له لایهن فیرعهون و تاقمه کهییو، له
 خنکانیان بهئاو.

﴿وَنَصَرْنَاهُمْ فَكَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ﴾ وه نیمه یاریدهی موسا و هارون و تاقمه کانیاغاندا، دواپی
 هدر نهوان زالبون بهسدر فیرعهون و تاقمه کهیاو، رزگاریان بوو له بهندایهتی و چهوساندنوه.
 ﴿وَأَتَيْنَاهُمَا الْكِتَابَ الْمُسْتَبِينَ. وَهَدَيْنَاهُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾ وه نیمه نامهیه کی روناك و
 ناشکرمان بهخشی به موسا و هارون که بریتی بوو له تهورات، ههمو یاساکانی خوی تیا دا رون
 کرابوهوو، نیمه نهوانمان شارهزای ریگه راستی خوا پهرستیمان کردن.
 ﴿وَتَرَكَنا عَلَيْهِمَا فِي الْأَخْرَيْنَ. وَسَلَامٌ عَلَى مُوسَا وَهَارُونَ﴾ وه نیمه جیمان هیشت بهسدر
 موسا و هاروندا له ناو گهلانی دواپی اسیان بکهن به چاکه و ستایش و خوا پهرستی، ناشتی و
 ناسایش و ره زامهندی خوا لهسدر موسا و هارون بی.

﴿إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ. إِنَّهُمْ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ﴾ بهراستی نیمه هدر بهو جوړه
 موسا و هارونمان رزگار کرد له نازاری فیرعهون، هدر بهو جوړه نیمه پاداشتی ههمو پیوا چاکان
 نه دینهوهو شایستهی نهویشن، بهراستی موسا و هارون له بهنده باوهردارو نیاز پاکه کانی نیمهن.
 ﴿وَإِنِ الْيَاسَ لَمِنْ الْمَرْسَلِينَ. إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَلَا تَتَّقُونَ﴾ وه بهراستی ئیلیاس به کی بوو
 له ره وانه کراوه کان. پیغمبره ری بو له پیغمبره ره کان. تو بیر که رهوه کاتی ئیلیاس به تاقمه کهی
 خوی ووت: ئایا ئیوه بو له سزای خوا ناترسن؟ ئیلیاس کوری یاسینه له نهوهی هارونی برای
 موسایه.

﴿أَتَدْعُونَ بَغْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ. اللَّهُ رَبَّكُمْ وَرَبَّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ﴾ ئایا ئیوه بو نهو
 بهی نهو تو نه پهرستن خوتان و ناوتان ناوه (بهعل) وواز له که سئ نههین شیرینترین بونهوهی
 دروست کردوه که ناده میزاده، نهو که سدهش خوا بهو پهروردگاری ئیوه باو باپیره
 پیغمبره کانتانهو ئیوه بهخیو نهکا.

﴿ فَكَذَّبُوهُ فَإِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴾ دوابی تاقمه که ی نیلیاس نیلیاسیان به درو خسته وه، دوابی نهو تاقمه ناماده نه کرین و نه نیرین بولای ناگری دوزه خ، له بهر نه وه ی بگه نه پاداشتی خو یان، نهو تاقمه رزگاریان نابی له سزای خوا مه گهر نهو بهنده نیاز پاک و هه لیز دروا وانه ی نیمه نه بی که رزگاریان نه بی له سزاو پاداشتی چاکه ی خو یان وه نه گرن.

﴿ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ. سَلَامٌ عَلَى إِبْرَاهِيمَ. إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ. إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴾ وه نیمه جیمان هیشت به سدر نیلیاساو له ناو گه لانی دوا ییدا ناوی بری بی پیاو چاک و خوا بهرست و ستایشی بگری به چاکه و، له سدر نیلیاس بی ناشتی و ناسایش و ره زامه ندی خوا. به راستی هدر بهو جو ره ی پاداشتی نیلیاسمان دایه وه، هدر بهو جو ره نیمه پاداشتی پیساوانی چاکه که ره نه دینه وه، به راستی نیلیاس له بهنده باوه ردارو نیاز پاکه کانی نیمه ده.

هه ندی له زانایان نه لین: نیلیاس نهو پیغمبره ده ناوی براوه به نیدریس و، له نایاتی (۵۶) ی سوره تی مده مدهاو، له نایه تی (۸۵) ی سوره تی نه لئه نییادا باسی کراوه.

وَإِنْ لَوْطًا

لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٣﴾ إِذْ بَعَّيْنَاهُ وَآهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٣٤﴾ إِلَّا عَجُوزًا

فِي الْغَابِرِينَ ﴿١٣٥﴾ ثُمَّ دَمَرْنَا الْآخَرِينَ ﴿١٣٦﴾ وَإِنَّا لَنُفَرِّقُهُمْ

مُصْبِحِينَ ﴿١٣٧﴾ وَبِالْأَيْلِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٣٨﴾ وَإِنَّا يُؤْتِسِرَ لَمِنَ

الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٩﴾ إِذْ أَتَى إِلَى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿١٤٠﴾ فَسَاهَمَ فَكَانَ

مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴿١٤١﴾ فَالْنَقْمَةُ الْهَوْتُ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿١٤٢﴾ فَلَوْلَا أَنَّهُ

كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿١٤٣﴾ لَلَيْثَ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾

فَبَدَّدْنَاهُ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿١٤٥﴾ وَأَنْبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً

مِّنْ يَقْطِطِ مِنْ يَظْطِئِ ﴿١٤٦﴾ وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَى مِائَةِ آلَافٍ أَوْ يُزِيدُ ﴿١٤٧﴾

فَكَامُوا فَامْتَعْنَهُمْ إِلَى حِينٍ ﴿١٤٨﴾

﴿ وَإِنْ لَوْطًا لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ. إِذْ بَعَّيْنَاهُ وَآهْلَهُ أَجْمَعِينَ. إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ ﴾ وه به راستی لووتی کوپی هاران له ره وانه کراوه کان و له پیغمبره کانی خوایه، تو بری نهو کاله بکه ره وه

ته فسیری زمان کوپی

ئیمه لوت و هه مو خیزانه که یمان رزگار کردن جگه له پیره ژنی که ژنی لوتبو له ناو نهو که سانه دا مابونه وه، نه هاته ده ری و توشی سزا بو.

﴿ثُمَّ دَمَرْنَا الْأَخْرِينَ. وَأَنْتُمْ لَتَمُرُّونَ عَلَيْهِمْ مُصْبِحِينَ. وَبِالْأَيْدِي أَمْلَأْنَا ثَغْلِيلًا﴾ له پاشا ئیمه نهوانه ی مابونه وه و باوه ریان نه هیتابو له ناو مان بردن و، به راستی ئیوه به شه و به رۆژدا نه رۆن به سهر شوینه واری جیگه کانیا ناو، ئیوه به رینگه دا نه رۆن بۆشام بۆبازرگانی. ئایا ئیوه ی بی باوه رانی مه که بۆ بیر له پاشه رۆژی خۆتان ناکه نه وه کاتی شوینه واری نهوان نه بین و ته می خوار بین و باوه ر به یتن.

﴿وَإِنْ يُوسُفُ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ. إِذْ أَنْبَأَ إِلَى الْفُلْكِ الْمَشْخُونِ﴾ وه به راستی یونسی کوری مه تا یه کیگه له پیغه مبه ره کان تۆ بیر ی به سهرهاتی بکه ره وه کاتی هه له هات به بی ده ستوری خوی په ره و ردگاری خوی و، ئومیدی به وه نه ما دانیش توانی (نهینه وا) باوه ری بی به یتن که خوا رهوانه ی کردبو بۆلایان و، رۆیی بۆلای ده ریای رۆم و که شتی که ی پر که ل و پهل و ئاده میزادی ده ست که وت و داوای کرد سواری که شتی که ی بکه ن و سواریان کرد. هه ندی له زانایان نه یتن: یونس دانیش توی شاری نهینه وایه.

﴿فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ. فَالْتَمَعَهُ الْحَوْتُ وَهُوَ مُلِيمٌ﴾ دوا یی نه وه ی که شتی که که وته رینگه به ناو ده ریادا، ره شه باو گه رده لول هه لی کرد به سه ریاناو شه پۆلی گه وره ئاو له هه مو لایه که وه نه هات بۆلای، نزیکبو بکه ویتنه ژیر ئاو، به ناچار ی وه ستا. دوا یی له بهر سو کونی باره که ی هه مو کول و په لی ناو که شتی که یان فری دایه ناو ئاوه که. به لام هیشتا که شتی که له جم و چۆل نه وه ستا، دانیش توانی ناو که شتی که داوایان کرد که پشک رابکیشن به ناو دانیش توانی ناو که شتی که بهر هه ر که سیکا که وت خوی فری بداته ناو ئاوی ده ریاکه. وه که خوی مه زن نه فه رموی: دوا یی پشکیان راکیشاو که وته سه ر یونس و، بوبه یه کی له و که سانه شکستی خواردو، خوی فری دایه ناو ئاوی ده ریاه، دوا یی نه هه نگی قوتی داو، یونس توشی لومه ی خوا بو، چونکه ئارامی نه گرت له سه ر ئازاری تاقمه که ی خوی، وه که پیغه مبه رانی تر.

﴿فَلَوْلَا إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسْحِقِينَ. لَلَبْتَ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ﴾ دوا یی نه گه ر یونس له و که سانه نه بوا یه به زۆری پاک ی. ورپزی بۆخوا ده ر نه بریا یه وادی خوی نه کردایه ته وه، به راستی له سکی نه و نه هه نگه دا نه مایه وه هه تار و ژنی هه مو ئاده میزاد زیندو نه کرانه وه، سکی نه و نه هه نگه نه بو به به ندی خانه بۆ.

﴿فَتَبَدَّلَ اللَّهُ بِالنَّارِ وَالْهَرَقِيمِ. وَأَنْتَ عَلَيْهِ شَجَرَةٌ مِنْ يَاقِينٍ﴾ دوا یی ئیمه یونس مان فره دایه جیگه یه کی چۆل له دره خت و ئاو و شینایی و ئاده میزاد و، یونس نه خۆش و ده رده داری ناو ئازاری سکی نه هه نگه بوو، له ته نیایی و ئازر خوی نه ترسا، دوا یی ئیمه رواندمان به سه رییه وه دره ختی له کوله که، سیه ری کرد به سه رییه وه له گه رمای خۆری پاراست و لیتی دوور خسته وه و، ترسه که ی نه ماو ههستی به خۆشی کردو ئومیدی زۆرتری پهیدا کرد به میه ره بانی و به زه یی خوی مه زن.

﴿ وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَى مِثَةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ . فَأَمَّاؤا فَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَى حِينٍ ﴾ وه نیمه یونسمان ره وانه کرد بولای سده هزار له دانیشتونای (نهینه وا) یا زورتر کاتی تمأشا بکرانایه واده رنه کهوت نهو نه ندازه به بن دوابی هه موویان باوه رپان هیناو داوای لی بوردنیان له خوا کرد که یه کم جار باوه رپان نه هینابوو، دواتر نیمه بهر خوردارمان کردن هه تا کورتایی ته مه نیان زور به خوشی وناسوده بی بژین و، به وینه ی گهلانی پیغه مه رانی تر سزمان نه دان.

بو ناگاداری : خوای مدزن یونسی نارد بولای دانیشتونای نهینه وا، فره مانی خوای پی راکه یاندن، نهوان یه کم جار باوه رپان نه هینا، یونوس کچی کرد لایان له به نه وه ی نه ترسا لهو سزایه خوا به لیتی پی دابوو برژی به سهر تاقمه که یا تووشی نه میش بی، دوابی رویشتی یونوس له لایان هه موویان باوه رپان هیناو داوای لی بوردنیان له خوا کردو، گهران به دوابی یونسدا و خوا لهوان خوشبوو، دوابی یونوس گه راپه وه بولایان و، به گهرمی پیشوازیان لی کرد.

فَاسْتَفْتِهِمُ الرِّبَّكَ الْبَنَاتُ

وَلَهُمُ الْبَنُونَ ﴿١٤٩﴾ أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ إِنْسَاءً وَهُمْ

شَاهِدُونَ ﴿١٥٠﴾ أَلَا إِنَّهُمْ مِنْ إَفْكِهِمْ لَيَقُولُونَ ﴿١٥١﴾ وَلَدَ

اللَّهِ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٥٢﴾ أَصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ ﴿١٥٣﴾

مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿١٥٤﴾ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٥﴾ أَمْ لَكُمْ سُلْطَانٌ مُبِينٌ

﴿١٥٦﴾ فَأَتُوا بِكِتَابِكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٥٧﴾ وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ

نَسْبًا وَلَقَدْ عَلِمَتِ الْجَنَّةُ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٥٨﴾ سُبْحَنَ اللَّهِ عَمَّا

يَصِفُونَ ﴿١٥٩﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٠﴾

﴿ فَاسْتَفْتِهِمُ الرِّبَّكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُونَ ﴾ دوابی تو پرسیار بکه لهو که سانه ی گومانیان وایه فریشته کان کچی خوان: نایا بو نه بی په روره دگاری تو کچی هه بی که کج لای نهوان بی نرخو، نیوه کورتان هه بی. کهواته زور جیگدی سدر سورمان و رسوایه که نیوه خوتان به گه وره تر دانه نین له خوا.

﴿ أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ إِنْسَاءً وَهُمْ شَاهِدُونَ ﴾ نایا نیمه کاتی فریشته کانمان دروست کرد بدژن، نهو که سانه ناماده بوون لهو که اتدا لای نیمه؟ نیوه فریشته کانمان بینوه بزائن ژنن یا پیاو، نیتر

چونتان زانیوه ژنن. زور ناشکرایه لای هدموو کدهسی نهو کاته ناماده نهبوون و، بهلگه‌یشتان نیه ههتا بزنان پیاون یا ژن.

﴿ أَلَا إِنَّهُمْ مِنْ إَفْكِهَمْ يَقُولُونَ وَلَدَ اللَّهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴾ ئیوه ناگادارین له‌دزرو بوختانه نار‌ه‌واکانی نهو کدهسانه‌ی ئهلین و گومانیان وایه خوا منالی بوه، نه‌زانن ناگونجی خوا منالی بوئی و، به‌راستی نه‌وان دروئه‌کدن له‌وه‌ی ئهلین: خوا منالی بوه، خوی مه‌زن زور دوره له‌وه‌ی منالی بوئی.

﴿ اصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ ، مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ . أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴾ زور دروئه‌کدن له‌و گومانیه‌ی هه‌یانه خوا کچی هه‌لبژاردوه بو خوی و کوری دایین به‌وان، چ به‌لگه‌یه‌کی نه‌وتو بو ئیوه هه‌یه‌بو، چون ئیوه نه‌و فدرمانه‌ئده‌ن خوا کچی هه‌یه‌و ئیوه کورتان هه‌بن، ئایا ئیوه بو بیر ناکه‌نده‌و له‌به‌نه‌هرانی خوا له‌توانای خواوا له‌وه‌ی خوا دووره منالی هه‌بن، دوا‌یی بو‌تان دهر‌که‌وی نه‌و گومانیه‌ی ئیوه پوچه‌و بیروبو‌چونتان نار‌ه‌واو نا‌په‌سه‌نده.

﴿ أَمْ لَكُمْ سُلْطَانٌ مُبِينٌ . فَاتُوا بِكِتَابِكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴾ ئایا به‌لگه‌یه‌کی ناشکرا بو ئیوه هه‌یه له‌ئاسمانه‌وه بو‌تان هاتیی که‌خوا فریشته‌کانی به‌ژن دروست کردبی، بی‌گومان ئیوه به‌لگه‌تان نیه بو راستی نه‌و گومانه‌تان، دوا‌یی نه‌گهر هه‌تانه نه‌و نامه‌یه بو‌تان هاتوه بیه‌تین نه‌گهر ئیوه راست نه‌کدن؟

﴿ وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ نَسَبًا وَلَقَدْ عَلِمَتِ الْجِنَّةُ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴾ وه بی‌باوه‌ران به‌گومانی خو‌یان دایان ناوه که‌خوا له‌نیوان جنو که‌کاندا خزمایه‌تی و زاوایه‌تی و خه‌زورایه‌تی و ده‌ست و په‌یوه‌ند داره، گومانیان وایه جنو که‌کان دایکی فریشته‌کانن و خه‌سوا باوکی نه‌وانه‌و، به‌راستی جنو که‌کان نه‌زانن. به‌راستی نه‌و بی‌باوه‌رانه نه‌و شته نار‌ه‌وایه ئهلین، ناماده نه‌کرین بولای ناگری دوزه‌خ و سزا نه‌درین.

﴿ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُصْنَعُونَ . إِيَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴾ فریشته‌کان نه‌لین: پاکی و دووری بو‌خوایه له‌شتی نه‌و بی‌باوه‌رانه باسیان کردوه له‌هاوبه‌ش دانان و کبر‌رو خه‌زورایه‌تی جنو که‌کان. به‌لام نه‌و به‌نده نیاز چاک و دهر‌ون پا‌کانه رزگاریان ئه‌بی له‌ ناگری دوزه‌خ. فریشته‌کان له‌و به‌نده‌ی خو‌ان و، ناماده‌نا‌کرین بولای ناگری له‌و کدهسانه بی‌زارن، نه‌لین: فریشته‌کان منالی خو‌ان.

قَالَ تَزُومَاتَعْبُدُونَ ﴿١٦١﴾ مَا أَنتُمْ عَلَيْهِ بِفَعَّاتِينَ ﴿١٦٢﴾ إِلَّا مَنْ هُوَ صَالِي الْجَحِيمِ ﴿١٦٣﴾ وَمَا مِنَّا إِلَّا لِمَوْمِقَامٍ مَعْلُومٍ ﴿١٦٤﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ الصَّافُونَ ﴿١٦٥﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ ﴿١٦٦﴾ وَإِنْ كَانُوا لَيَقُولُونَ ﴿١٦٧﴾ لَوْ أَنَّ عِنْدَنَا ذِكْرًا مِّنَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٦٨﴾ لَكُنَّا

عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ ﴿١٦٩﴾ فَكْفَرُوا بِهِ ۖ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿١٧٠﴾

﴿فَانَكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ. مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ بِغَائِبِينَ. إِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ الْجَحِيمِ﴾ دواپی نیروهی بت پدرست و شتی ئیوه ئه پهرستن له جگدی خوا، نه ئیوه و نه ئه وان به ده مو تانه وه هیچ که سی لانه دن له سه ر خوا پهرستی و لایده ن له ریگهی راست مه گهر که سی به سه ر به سی ریگهی خرابی گرتبی، ئه و که سه نه گا به گهر مایی ناگری دوزه خ و سزای ئه دری به و ناگره .
﴿وَمَا مِنَّا إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَقْلُومٌ. وَإِنَّا لَنَحْنُ صَافُونَ. وَإِنَّا لَنَحْنُ الْمُسْتَحِقُونَ﴾ وه ئیمه ی فریشته ئه لاین: هیچ به کئی له ئیمه نه مه گهر پله یه کی تایه تی و دیار یکراوی خوی هده له پهرستی خواداو له به جی هینانی فه زمانه کانی و له و سنوره ده ر ناچین و توانامان نه لئی لایده یین و، به راستی ئیمه ریزمان داوه بو پهرستی خوا، هه ر وه ک ئه وه ی ئیوه ریز ئه ده ن به نو یژو به شتی تره وه خه ریک نایین و، ئیمه به راستی هه مو کاتی خوا پاك ئه که یه وه و دوری ئه خه یه وه له شتی شایسته ی ئه و نه یی.

﴿وَإِنْ كَانُوا لَيَقُولُنَّ لَوْ أَنْ عِنْدَنَا ذِكْرُنَ الْأَوَّلِينَ. لَكُنَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ﴾ وه به راستی بی باوه رانی قوره یش به ر له هاته خواره وه ی قورنان ئه یان ووت: به راستی ئه گهر بیته خواره وه نامه یه له نامه کانی پیغمه به ره پیشوه کان ئیمه به راستی له به نده نیاز پاك و بوخته کانی خوا ئه یین و، باوه ر یبه و نامه یه ئه هیتین. به راستی نامه یه چاکتر له و نامانه هات بۆلایان وه ک قورنان بی.
﴿فَكَفَرُوا بِهِ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ﴾ دواپی ئه و نامه یه به گریه ی ناواتی خویان هاته خواره وه بو لایان و باوه ر یان بی نه هیتا، دواپی خویان ئه زانن توشی چ سزایه کی سده ت ئه بن.

وَلَقَدْ

سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧١﴾ إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ ﴿١٧٢﴾ وَإِنْ
جُنَدْنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿١٧٣﴾ فَقَوْلَ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٤﴾ وَأَبْصَرَهُمْ فَسَوْفَ
يُبْصِرُونَ ﴿١٧٥﴾ أَفَعِدَّاءُنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٧٦﴾ فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ فَسَاءَ
صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٧﴾ وَتَوَلَّىٰ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٨﴾ وَأَبْصَرَهُمْ فَسَوْفَ
يُبْصِرُونَ ﴿١٧٩﴾ سُبْحَنَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٨٠﴾
وَسَلَّمَ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿١٨١﴾ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٢﴾

﴿ وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ . إِنَّهُمْ لَمُنْصُرُونَ . وَإِنَّا جُنْدُنَا لَهُمُ الْعَالِيُونَ ﴾
 وه‌پرستی به‌لین وفهرموده‌ی ئی‌مه بۆ پیغمه‌ره راسته‌کان وه‌نده نیردراوه‌کانی ئی‌مه پیش
 که‌وتوه که‌به‌پرستی ئەوان سەرئەکه‌ون و یاریده‌یان ئەدری و ، به‌پرستی سوپای باوه‌رداران
 پیغمه‌ره‌کانی ئی‌مه ، سەرکه‌وتن به‌سەر دوژمنه‌کانیان ه‌دیو ئەوانه له‌ه‌ردوو جیهاندا .

﴿ وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّى جِنَ . وَأَبْصِرْهُمْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴾ دوایی تۆ واز له‌بت په‌رستان
 به‌ینه و گ‌رنگی به‌بێ باوه‌ری ئەوان مه‌ده ه‌تا کاتی سەرکه‌وتنی تۆ دیت و خوا س‌ه‌رت ئەخوا ، تۆ
 که‌می چاره‌روانی ئەوان بکه له‌پیش ئەوه‌ی بی‌نی ئەو کوشتن و به‌ند کردنه تووشی ئەوان به‌ی ،
 دوایی ئەوان به‌چاوی خۆیان ئەبین سەرکه‌وتنی تۆو یارمه‌تی‌دانی خوا بۆتۆو ، س‌ه‌رشۆری و
 رسوایی ئەوان ، ئەوه‌بوو به‌چاوی خۆیان بینان له‌پۆژی به‌درو له‌ج‌ه‌نگی ئەح‌زابدا به‌چ جو‌ری
 تووشی س‌زاو رسوایی بون ، کاتی ئەو ئایه‌ته‌ی (١٧٥) هاته‌ خواره‌وه . بت په‌رستان ووتیان چ
 کاتی ئەو س‌زایه دیت . ئەگ‌ه‌ر راسته بای‌ت بۆلام؟ خوا فهرموی :

﴿ أَفَعَدَانَا يَسْتَعْجِلُونَ فَأَذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذِرِينَ ﴾ ئایا دوا‌ی بت په‌رستان بۆ
 داوا‌ئه‌که‌ن س‌زای ئی‌مه تووشیان بی‌ی به‌رله‌کاتی دیاری خۆی و ، گ‌رمایان وایه تووشیان ناب‌ی
 بی‌گ‌ومان ئی‌مه س‌زایان ئەده‌ین ، دوایی کاتی س‌زای ئی‌مه هاته‌ خواره‌وه بۆس‌ه‌ر جی‌گ‌ه‌و شۆینی ئەوان
 به‌کو‌توپ‌ری به‌بێ ئەوه‌ی ه‌ستی بێ بکه‌ن ، دوایی ئەوه خ‌راپ رۆژیکه به‌یانی ئەو بی باوه‌رانه
 ترس‌ینراون به‌و س‌زایه له‌لایه‌ن پیغمه‌ره‌کانه‌وه .

﴿ وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّى جِنَ . وَأَبْصِرْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴾ دوایی تۆ واز له‌و بت په‌رستانه به‌ینه و
 گ‌رنگی به‌وان مه‌ده ه‌تا س‌ه‌رکه‌وتنی دیت و خوا س‌ه‌رت ئەخوا ، تۆ ئەو س‌زایه دیت‌ه خواره‌وه
 بی‌ینه . دوایی ئەوان س‌ه‌رکه‌وتنی تۆو رسوایی و س‌ه‌رشۆری خۆیان ئەبین و ، ئەزان چیان
 به‌سه‌ردی . دووپات کردنه‌وه‌ی ئەو په‌رستانه د‌ل‌نیایی بونه له‌وه‌ی گ‌ومان له‌هاتنه‌ خواره‌وه‌ی ئەو
 س‌زایه‌دا نیه .

﴿ سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصْنَعُونَ . وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ . وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ
 الْعَالَمِينَ ﴾ خ‌وای م‌ه‌زن پاك و دوره له‌شتی شایسته‌ی په‌رورده‌که‌ری تۆ نیه که‌بت په‌رستان
 با‌سی ئەکه‌ن ، په‌رورده‌که‌ریکه‌ خ‌اوه‌نی گ‌ه‌وره‌یی و ده‌سته‌ل‌آته‌و ، ناشتی و دووربون له‌ه‌ه‌موو
 خ‌راپه‌یه له‌سه‌ر پیغمه‌ره‌کان‌ی و ، ه‌ه‌موو سوپاس و ستایشی بۆ په‌رورده‌گ‌اری ه‌ه‌موو بونه‌وه‌رانه
 له‌سه‌ر له‌ناوبردنی دوژمنانی ئاین و ، له‌سه‌ر یاری‌دانی پیغمه‌ر .

پرس‌یار : زۆر جار بینراوه باوه‌رداران له‌ج‌ه‌نگدا شک‌ستیان خ‌واردوه‌و ، ه‌ندئ‌ی له‌پیغمه‌ران
 کو‌ژراون ، خوا ئەف‌هرموی : س‌ه‌رئەکه‌ون و یارمه‌تیتان ئەده‌ین؟

وه‌لام : س‌ه‌رکه‌وتن چ‌ه‌ند جو‌ری ه‌یه : ه‌ندئ‌ی جار به‌به‌ل‌گ‌ه‌و به‌ه‌یز ئه‌بی . وایش ئه‌بی
 به‌چه‌ک . وائ‌ه‌بێ به‌تارام گ‌رتن به‌ران‌به‌ر ئازارو کاره‌سات . که‌واته ئەگ‌ه‌ر باوه‌رداران ه‌ندئ‌ی جار
 شک‌ست بخۆن به‌ه‌وی که‌م چه‌کیه‌وه ئەنجامیان س‌ه‌رکه‌وتن ئەبی . به‌تایه‌تی له‌پاشه‌پۆژدا .

﴿سوره تی ساد﴾

لهمه ککه هاتوته خواره وه، ژمارهی نایته کانی (۸۸) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

صَّ وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ ﴿١﴾ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ ﴿٢﴾
 كَرَاهَا كُنَّا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ فَنَادَ وَأَوَّلَاتٍ حِينَ مَنَاصٍ ﴿٣﴾ وَعَجَبُوا
 أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِّنْهُمْ وَقَالَ الْكَاْفِرُونَ هَذَا سِحْرٌ كَذَّابٌ ﴿٤﴾
 أَجْعَلُ لِلَّهِ إِلَهَةً إِلَهًا وَاحِدًا إِنْ هَذَا الشَّيْءُ عَجَابٌ ﴿٥﴾ وَأَنْطَلَقَ الْمَلَأُ
 مِنْهُمْ أَنْ أَمْشُوا وَأَصْبِرُوا عَلَىٰ آلِهَتِكُمْ إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ ﴿٦﴾
 مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ إِنْ هَذَا إِلَّا اخْتِلَاقٌ ﴿٧﴾ أَمْ نَزَّلَ
 عَلَيْهِ الذِّكْرَ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْ ذِكْرِي بَلْ لَمَّا يَذُوقُوا عَذَابِ
 ﴿٨﴾ أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيزِ الْوَهَّابِ ﴿٩﴾ أَمْ لَهُمْ
 مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَلْيَرْتَقُوا فِي الْأَسْبَابِ ﴿١٠﴾
 جُنْدٌ مَّا هُنَالِكَ مَهْزُومٌ مِّنَ الْأَحْزَابِ ﴿١١﴾

(بسم اله الرحمن الرحيم)

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان

﴿ص﴾ یانی بهو پیتهو پیته کانی تری ویتدی لهو پیته ئیمه دهست نه کدین بهم سوره تانه که
 قورنانی پیروز لهم پیتانه یتک هاتوه، ئیوهی بت پهرست گفتوگزیان بی نه کدن و، ئیوه ناتوان
 بهو پیتانه ویتدی سنی نایه تنلهو قورنانه دا بنین. کهواته ئهم قورنانه فهرمودهی خوایه ودانراوی
 موحه مه دو ئاده میزادی تر نه، مانای لهو پیتانه له سوره تی ئه لبه قهره و سوره ته کانی تر دا کراوه،
 زانایان مانی زورتریان بۆ کردوه.

تهفسیری زمانکوی

﴿وَالْقُرْآنُ ذِي الذِّكْرِ . بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ﴾ وه سویندم بهو قورئانهی خاوهنی ریزو نرخ و ناموزگاریه بۆ گه لانی رابووردو و داهاتوو: له لایهن خواوه هاتوه ته خواوه وهو راسته و بیگومانه. به لام که سانیکی ئه و تو باوه ریان نه هیناوه له ناو گیرۆدهی خو به گه وه داناندان له ئاستی بدرستی و له ناو دژایه تی خواو پیغه مه ری خوادان، بۆیه باوه رنه یه تین.

﴿كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ فَنَادَوا وَلَوْلَا حِينُ مَنَاصٍ﴾ ئیمه زور تاقممان له دانیشتوانی خوله کانی پیشوو له پیش بت په رستانی مه که وه له ناو بردوون، دواي ئه وهی سزایان بینی به ئاشکرایی ئه پارانه وه و په شیمان ئه بو نه وه و داوای لی خوشبوونیان ئه کردو، کاتی رزگاری نه بو، چونکه ئه وان باوه ریان نه هینا هه تا توشی سزا نه یون.

﴿وَعَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِّنْهُمْ وَقَالَ الْكَافِرُونَ هَذَا سَاحِرٌ كَذَّابٌ﴾ وهوقورهيشيه كان سدريان سورئله ما كه ها ته بولای ئهوان بيغه مهرى له خويان بيانترسيي له سزاي خواو له ره گه زى خو ياني و، له پياوه گه وره كاني فارس و روم و، له فريشته كانو جنوكه كان نهبي و، بي باوه ران وو تيان: ئهم موحه مه ده جادو گه رو زور دروزه.

﴿اجْعَلْ الْإِلَهَ لَهَا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا الشَّيْءَ عَجَابٌ﴾ نایا چوَن موحه مده چہند خوائِ ئہ گپڑی
 بدہک خوا. بہراستی ئہوہی موحه مده ئہیلی، زور شتیکی سہسورینہرہ، چونکہ بانگیان ئہ کا
 بولای شتی لہ باو بایرانیانہوہ نہیان بیستہ.

پیاوه گموره کانی قوره‌ش بریاریندا بچنه لای ئه‌بو تالیب، له‌باره‌ی پێغه‌مه‌روه‌ه‌ گفتوگۆی له‌گه‌ڵ بکه‌ن و، چونه‌ لای و ووتیان: ئۆه‌زان‌ی ئه‌م برا‌زایه‌ی تۆ، کۆرۆ کۆمه‌له‌ که‌ی چ شتی به‌ئێمه‌ نه‌لێن. ئێمه‌ هاتوینه‌ لای تۆ فه‌رمانی دیا‌ری بکه‌ی له‌نیوان ئێمه‌ وئه‌واندا. به‌بۆنه‌وه ئه‌بو‌تالیب پێغه‌مه‌ری بانگ کردو ووتی: ئه‌مانه‌ خزمی تۆن و داواتان لی ئه‌که‌ن که‌به‌یه‌که‌ جا‌ری داواکانیان پال پێوه‌ نه‌نێی، پێغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ فه‌رموی: داوا‌ی چ شتی ئه‌که‌ن، ووتیان: تۆ واز له‌خوا‌کانی ئێمه‌ به‌ته‌، ئێمه‌یش واز له‌تۆ خوا‌که‌ت ئه‌ه‌یین، پێغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ فه‌رموی: ئه‌گه‌ر من داوا‌کانتان وه‌ربگرم، ئێوه‌ یه‌که‌ داوا‌ی من وه‌رئه‌گرن، ووتیان. به‌لێ. به‌زۆرتره‌وه‌. پێغه‌مه‌ر فه‌رموی: بلین: ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾ ووتیان زۆر سه‌یره، ئێمه‌ داوا‌ی چ شتی ئه‌که‌ین وئه‌و چ شتی ئه‌لی.

﴿وَانْطَلَقَ الْمَلَأُ مِنْهُمْ أَنْ آمْسُوا وَاصْبِرُوا عَلَى آلِهَتِكُمْ إِنَّ هَذَا الشَّيْءُ يُرَادُ﴾ وەبەپەلە پیاوھ گەورەکان لەوانەى لای ئەبوتالیب چوئە دەردەو و بەدە کەریان ووت: ئێوە برۆن و ئێوە ئارام بگرن و بەردەوامین لەپەرستنى خواکانى خۆتان و لامەدەن. بەراستى دژایەتى موحەمەد و پەرستنى خواکانى خۆتان شتێکە کراوھ بەمدەبەست بۆ ئێمەو، چارەبەترمان نیە جگەى خۆراگرتن لەسەر ئایینی خۆتان، موحەمەدیش ئەیدەوێ ئێمەو ھەمو ئادەمیزاد بکا بەبچوکی خۆی.

﴿ مَسْمَعُنَا بِهَذَا فِي الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ إِنْ هَذَا إِلَّا اخْتِلَاقٌ ﴾ ئەوێ موحەمەد ئەیلێ: کە هەریەک
خوایەتی ئێمە نەمان بیستووە نە لە بابوایرانی خوێمانەووە نە لە ئەتەووە کانی ترەو. ئەو تە گاورە کان
ئەلێن: سێ خوا هەن و جەو کانی ئێلێن: عەزیز خوایە، ئەوێ موحەمەد هێناویەتی هێچ شتی
نە جگە لەوێ درۆ بوختان دروست کردنی خۆیەتی.

﴿أَنْزَلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْ ذِكْرِي بَلْ لَمَّا يَدْعُوا عَذَابَ﴾ ثایا قورئان به تهنهها چۆن نیراوه ته خواره وه بۆسه ر موحه مه د له نیروان ئیمه داو، ئیمه پله مان له وه به رزتره و دارایی و تاقمه مان له وه زۆرتره، به راستی بی باوه ران له ناو گومان دان له هاته خواره وه ی قورئانی ئیمه بۆسه ر موحه مه دو، به راستی هه ر له وه گومانه دان هه تا کاتی سزا تووشی ئه وان ئه بی و بیدار نه بنه وه، ئه و کاته ئه زانن موحه مه د راسته و قورئان له لایه ن خوا وه ها ته بۆلای.

﴿أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ الْغَزِيرِ الْوَهَّابِ﴾ ثایا لای ئه و بی باوه رانه یه گه یه نه ی چاکه ی په ره و ردگاری زۆر به ده سه لاته و زۆر به خشن ده ی تو، به کاری به یته ن له شتی خو یان بیانه و ی، به ئاره زووی خو یان پیغه مه رایه تی به ن به که سه ئی ئاره زوویان هه بی و به گوێره ی ده ستوری ئه وان کاربکا. ئه وانه هه موویان هه ر به ده ستی خوا ن.

﴿أَمْ لَهُمْ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا﴾ ثایا بۆ ئه و بی باوه رانه یه خوا وه نه یه تی ئاسمانه کان و زه و ی و شتی له نیروان ئاسمانه کان و زه ویدان. ئه و بی باوه رانه خوا وه نی هه چ شتی نه ی و له ناو ئاسمانه کان و زه ویدا نه که مو نه زۆر، نه گه ر به روا یش نا که ن.

﴿فَلْيَرْتَقُوا فِي الْأَسْبَابِ﴾ دوا بی با ئه و بی باوه رانه له ناو ئه و هو یانه هه یانه به رز بی نه وه بۆ لای هه ر جیه که یه خو یان ئه یانه و ی نه گه ر ئه توانن، له و ی ده سه لاته بگه رنه ده ست و، پیغه مه رایه تی به خشن به هه ر که سه ئی ئاره زوویانه رێزدار ی بکه ن، نه گه ر رێگه یه ک و هو یکیان ده ست نه که و ی. بیگو مان ئه و رێگه یانه یان بۆ پێک نایه.

﴿جُنْدٌ مَا هُنَاكَ مَهْزُومٌ مِنَ الْأَحْزَابِ﴾ ئه و سو یایه دوژمنایه تی تو نه که ن له و جیه که یه ئه یانه و ی تو بکوژن که رۆزی به دره تاقمینی که من له و تاقمانه کۆبو نه ته وه و ئه یانه و ی تو به درو بجه نه وه خو یان نه کوزرین و نه شکین ورسوا ئه بن و، تو سه رئه که و ی به سه ریانا.

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ

نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُو الْأَوْنَادِ ﴿١٢﴾ وَثَمُودُ وَقَوْمُ لُوطٍ وَأَصْحَبُ

لَيْكَةِ أُولَئِكَ الْأَحْزَابُ ﴿١٣﴾ إِنَّ كُلًّا إِلَّا كَذَّبَ الرَّسُلَ

فَحَقَّ عِقَابُ ﴿١٤﴾ وَمَا يَنْظُرُهُمْ إِلَّا الْأَصِيبَةُ وَجِدَّةٌ مَّا لَهَا

مِنْ فَوَاقٍ ﴿١٥﴾ وَقَالُوا رَبَّنَا عَجَلْ لَنَا قِطْنًا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ ﴿١٦﴾

أَصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَادْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُدَ ذَا الْأَيْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿١٧﴾

إِنَّا سَخَرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ بِالْعِشِيِّ وَالْإِشْرَاقِ ﴿١٨﴾ وَالطَّيْرَ

مَحْشُورَةً كُلٌّ لَهُ أَوَّابٌ ﴿١٩﴾ وَشَدَدْنَا مُلْكَهُ وَءَاثَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ

وَفَصَّلَ الْخُطَابِ ﴿٢٠﴾

﴿كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُو الْأَوْتَادِ﴾ خوای مهزن دلخوشی پیغمهره
 نه داتهوه، نه فرموی: پیش بت پهرستانی مه که تا قمی نوح و، هوزی عادو، فیرعه و نی خواوهن
 سوپایه کی به هیزو به توانا، پیغمهری خوئیانیان به دروختهوه، زانیان بیران جیاوازه له مانای
 ﴿ذُو الْأَوْتَادِ﴾ هندیکیان نه لئین: فیرعه ون چندن میخیکی هدیو یاری بن نه کردن. هندی نه لئین
 کاتی بیویستیه سزای یه کی بدا هدریه که له چواریدلی نه به ستهوه به میخده کهوه.

﴿وَتَمُودٌ وَقَوْمُ لُوطٍ وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ﴾ وه هوزی سهمودو تا قمی لوتو دانیشتوانی نه لئه بکه
 پیغمهره کانی خوئیانیان به دروختهوه. (نه لئه بکه) به جیگه یه نه لئین: دارو دره ختیکی چروپری
 هه بی. شوینی نه وان دارستانیکی چروپری به.

﴿أُولَئِكَ الْأَحْزَابُ. إِنَّ كُلَّ إِلَّا كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ عِقَابٌ﴾ نه وانه هه موویان تا قمی شهیتان
 بوون، کزبونهوه له سهر درایه تی پیغمهره کانیان، هه موو یه کی له و تا قمانه پیغمهره کانیان
 به دروختهوه، دوابی پیویستم کرد له سهریان سزای خویم. تا قمی نوح نوحیان به دروختهوه.
 هوزی عاد هودیان به دروختهوه، فیرعه ون موسای به دروختهوه. دانیشتوانی دارستانی چروپری
 شوعه بییان به دروختهوه، نه وانه هه موویان تا قمی بوون دزی پیغمهره کانیان هدریه که یان به جوره
 سزایه سزایان درا.

﴿وَمَا يَنْظُرُ هَؤُلَاءِ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً مِّمَّا هُنَّ مُوَحَّدَةٌ﴾ وه نهو که سانه موحه مد و پیغمهره کانی
 پیشوویان به دروختهوه چاره روان ناکه ن بۆ له ناوبردنی خوئیان مه گهر چاره روانی ته نها
 ده نگیکی زور سهخت بکه ن گهرانه وهی بۆ نیه. به وینه ی شیری دوشراو له گوانی مهری
 ناگهرینه وه بولای گوانه که. یانی له کاتی له ناوبردنیاندا موله تیان نادری به که مترین ماوه.

﴿وَقَالُوا رَبَّنَا عَجَلْ لَنَا قِطْنًا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ﴾ وه بی باوه ران به گالته کردنه وه نه یان
 ووت: نهی پهروه ردگاری ئیمه: تو پاداشتی ئیمه به دهره وه به گورجی له جیهاندا به رله هاتنی
 رۆزی دوابی بهو به هدی سزایه ی موحه مد به لئینی داوه نه دری پیمان له جیهاندا به مانده ری.
 داواکه یان پوچه له چاکه ی هدر دوو جیهان بی به شن.

﴿اصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَادْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُدَ ذَا الْأَيْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ﴾ تو ئارام بگره له سهر شتی
 بی باوه ران به توی نه لئین به درو و به بوختان هه لی نه به ستن. به راستی پاشه رۆزیان نه مان و
 رسواییه و، تو بیری داوودی خواوهن ده سته لاتنی شکواری داوود بکهره وه له جیهاندا هه بیو،
 کاتی هه لئه یه کی به جوو کی کرد خوا لی خوشبوو. به راستی داوود که سی بوو په شیمان بونه وهی
 زوری بو داوای په زامه ندی له خوا نه کرد.

﴿إِنَّا سَخَّرَ الْخِيَالَ مَعَهُ يَسْجَنَ بِالْعَشِيِّ وَالْإِشْرَاقِ وَالطَّيْرَ مَحْشُورَةً كُلٌّ لَهُ أَوَّابٌ﴾ و هئیمه
 کیوه کان و بالنده کانمان به ههمو ره گه زیانه وه له ههموو لایکه وه رانمان کردوون پاک و دوربونی
 خوا له کاری ناشایسته دهر برن بؤ خوا له گهل داودا له یئواران وله خوره لاتندا وله نیوان
 نهواندا، ههموو یه کن له کیوو بالنده کان په پره وی خوا نه کن و سهرشوری ویستی خوان.
 بؤ زانین: دهر برینی پاکي و دووری کیوه کان بؤ خوا بریتیه له وه که خوا پاراستونی له جم
 و جؤل و، به لگن له سهر توانای گه وه ری خوا و، ههمو کاتی وه که له پاک دهر برینی خوادان و،
 هدر که سی بیران لی بکاته وه پاک و خاوتی بؤ خوا دهر نه بری، پاک و خاوتی دهر برینی بالنده کان
 جورا و جوره: فرینیان دهر برینی که، دهنگیان دهر برینی که. ههموو رژیشتیک و هوستانیکیان
 دهر برینی پاکي خوان و به لگن له سهر توانای خوا.
 ﴿وَسَدَّوْنَا مُلْكَهُ وَأَتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ وَفَضَّلَ الْخِطَابَ﴾ و هئیمه پاشایه تی داودمان به هیز کردبو
 به پله یه کی زور گه وه و به پاسه وان و سویای زوری گیانداران و، ئیمه زانیاری و پیغه مه رایه تی
 و گفتو گویه چاک و خراب جوی بکاته وه و گومان و دوودلی و هرنه گری به خشیمان به داوود و،
 ههموو شتیکی له جینگه ی شیای خویا دانه نا.

وَهَلْ أَتَاكَ نَبَأُ الْخَصْمِ إِذْ تَسَوَّرُوا

الْمِحْرَابَ ﴿٢١﴾ إِذْ دَخَلُوا عَلَى دَاوُدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَخَفْ

خَصْمَانِ بَعَى بَعْضُنَا عَلَى بَعْضٍ فَأَحْكُم بَيْنَنَا يَا أَحَقُّ وَلَا تُشْطِطْ

وَأَهْدِنَا إِلَى سَوَاءِ الصِّرَاطِ ﴿٢٢﴾ إِنَّ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَجَّةً

وَلِي نَجَّةٌ وَاحِدَةٌ فَقَالَ أَكْفِلْنِيهَا وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ ﴿٢٣﴾ قَالَ

لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَجَّتِكَ إِلَى نِعَاجِهِ وَإِنْ كَثِيرٌ مِّنَ الْخُلَطَاءِ لَيَبْغِي

بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ

مَّا هُمْ وَظَنَّ دَاوُدُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ

﴿٢٤﴾ فَعَفَرْنَا لَهُ ذَلِكَ وَإِنَّ لَّهُ عِندَنَا لُزْفَى وَحُسْنَ مَّعَافٍ

زانایان ئەلئین: داوود پیغمەر رۆژه کانی خۆی بەش کردبوو بە چوار بەش: رۆژیکی بۆ پەرستنی خوا. رۆژیکی بۆ فەرماندان لە نیوان دانیشتواناو نەهیشتی گیر و گرتیان. رۆژیکی بۆ نامۆزگاری کردن. رۆژیکی بۆ رابواردن و پشوو دان لە ناو خێزانەکانیا، لە رۆژی پشوودانیا پاسەوان دانرابوو، ئەبوابە هیچ کەسێ تەهاتنا بە بۆلای داوود، لەو رۆژەدا لە جیگە رابواردنیدا دانیشتن، لە ناکاودا هەندێ لە فریشتەکان بە فرمانی خوا لە شیوەی ئادەمیزادا بە دیواری کۆشکە کەیا هەلگەران و سەرکەوتن و چوێ لای داوود، کە چاوی پێیان کەوت ترسا لێیان، ئەوانیش ووتیان: مەترسە، ئێمە کەسانیکین ناکۆ کێمان لە نیواندا پەیدا بو، هاتووین بۆلای تۆ بۆ نەهیشتی ئەو ناکۆکیە، فەرمان بە لە نیوانماندا و، لە سنووری راستی دەر مە چۆستەم بەرپەر و مەبێنە، سەم لێ کرار و ووتی: ئە وێرایی من سەم لێ ئەکاو، خاوەنی نەو دەو و نۆ مەرە و، من یەك سەر مەرەم هەیه، ئەیهوئێ ئەم سەرە مەرەیش لەمن بستیێ بەهۆی زمانی خۆی و، بوە بە دەمەقالەمان، بەو زمانە لوسە خۆی بۆری داووم و چاری ناکەم، داوود گوئی لێ گرتن و، کردەوێ خاوەن مەرە زۆرە کە لای رەوانەبوو، فەر موی: تۆ سەمەکاری بەهۆی ئەو شتە کردو، زانایان ئەلئین: ئەو شتەیش ئەو بوو: داوود شتیکی نایابی لای کەسیک دیبو، لای خۆشبو بۆخۆی بێ، ئەو جۆرە ئاواتەیش لە پەلە و پایە پیغمەرایەتیەو دەر بوو، بۆیە خۆی مەزن لەو کارە ئاگاداری کرد لەو ئاواتە خۆی پەشیمان بێتەو، ئێر ئەو شتە دارایی بویی یا شتی تر گرنگ نیە و، هەوالە زانستی خوایه، هەر چەندە خاوەنی نامە دەست لێ دراوێ کان هەندێ شتیان ووتو شایستە پەلە پیغمەران نیەو زۆر بێ شەرمیە. بۆر وون کردنەوێ ئەو رۆو داوێ خوا ئەفەر موی:

﴿وَهَلْ آتَاكَ نَبَأُ الْخَصْمِ إِذْ تَسَوَّرُوا الْمِحْرَابَ﴾ وەئایا نەهاتوێ بۆلای تۆ هەوالی زۆر سەر سۆرینەری دوو کەس داواکاریان لە یە کتری هەبو، تۆ بێر بکەرەوێ لەو کاتە ی ئەو کەسانە بەرز بوونەو بە دیواری ئەو جیگە داوود ئەچوێ ناوی بۆ پەرستنی خوا.

﴿إِذْ دَخَلَ عَلَى دَاوُدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ﴾ کاتی ئەناکاودا ئەو کەسانە بەبێ پرس چوێ لای داوود، داوود کە چاوی کەوت بەو کەسانە ترسا لەوان، بە چ جۆری بەسەر ئەو هەموە پاسەوانەدا ئەوان هاتوێ تە زۆرەو دەرگا نە کراو تەو.

﴿قَالُوا لَا تَخَفْ خَصْمَانِ بَغَى بَعْضُنَا عَلَى بَعْضٍ﴾ ئەو کەسانە هاتبوونە زۆرەو بە داوودیان ووت: تۆ مەترسە، ئێمە دوو کەسین داواکاریان لە یە کتری هەیه، هەندیکمان دەست درێژیمان کردوێ سەر هەندێ تەمان بەبێ ئەوێ راستی. هاتووین بۆلای تۆ.

﴿فَأَحْكَمَ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تَشْطِطْ وَاهْدِنَا إِلَى سَوَاءِ الصِّرَاطِ﴾ دوا ی فەرمانی یاسایی بە ئە نیوان ئێمەدا بە جۆری راستی و دادپەرەری و، تۆ لە دادپەرەری لادەو و لە سنووری خوا دەر مە چۆ، شەرەزای ئێمە بکە بۆلای رێگە راست و ئاشکرا و ئەم لاوای تێدا نەبێ. ئەمەیش کێشە ی نیوانمانە.

بُو زانين: هدرشتيكي تر جگه نه وانه ي باسگران له باره ي داووده وه: له باس و خواست و بوختاني جو ه كان كه شايسته ي پياوچاكان نين چ جاي پيغمه ران، پيويسته به ريچ بدرينه وه، بُو دهر كه وتي ريزي داوود ته ماشاي نه و نايه ته ي دوايي بكن بُو تا روون نه بيته وه به رزي پله ي داوود.

يٰۤاٰدٰوُدْ اِنَّا جَعَلْنٰكَ خَلِيْفَةً فِى الْاَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ
بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوٰى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اِنَّ الَّذِيْنَ يَضِلُّوْنَ
عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيْدٌۢ بِمَا نَسُوْا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿٢٦﴾
وَمَا خَلَقْنَا السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بِطِلَآءٍۭ ذٰلِكَ ظَنُّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا
فَوَيْلٌۢ لِّلَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنَ النَّارِ ﴿٢٧﴾ اَمْ نَجْعَلُ الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا وَعَمِلُوْا
الصّٰلِحٰتِ كَالْمُفْسِدِيْنَ فِى الْاَرْضِ اَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِيْنَ كَالْفُجَّارِ
﴿٢٨﴾ كَتَبَ اَنْزَلْنٰهُ اِلَيْكَ مُّبٰرَكٌۢ لِّدَّبَرُوْاۤ اٰيٰتِهٖۚ وَلِيَتَذَكَّرَۤ اُولُوْا
الْاَلْبٰبِ ﴿٢٩﴾

﴿يَا دَاوُدُ اِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيْفَةً فِي الْاَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ﴾ نه ي داوود: به راستي ئيمه تومان كرده به جيگه دار له ناو زهوي دا، بهر پرسياري له بهردهم ئيمه دا بُو جي به جي كردني كار و كرده وه ي ناده ميزاد و، بُو بلا و كرده وه ي كاري چاك له جيهاندا، دوايي تو فرمان بده له ناو ناده ميزادا، گيرو گرفتنيان جي به جي بكه به راستي و به دادپهروهر ي، هه موو كه سني جيگه نشيني خواجه. نهك به ويته ي پيغمه ران.

﴿وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوٰى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ﴾ وه تو دواي ناره زوي دهر ووني خووت مه كه وه، دوايي تو لا بدا له ريگه ي ئاييني خوا، پله ي پيغمه رايه تي خوي له خويا داواي نه وه ت لي نه كا دواي ناره زوي خووت نه كه وي.

﴿اِنَّ الَّذِيْنَ يَضِلُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيْدٌۢ بِمَا نَسُوْا يَوْمَ الْحِسَابِ﴾ به راستي كه سانيكي نه و تو لا بدهن له ريگه ي راستي ئاييني خوا، بُو نه وان هه يه مزايه كي سهخت، به وه ي له بير چوونه ويان بُو روي پرسيار كردن له وان، نه گهر له جيهاندا له ريگه ي ئايين لاتان نه دايه نه م روزه تان له بير نه نه چوو.

﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا﴾ وه ئیمه ئاسمان و زهوی و شتی له نیوان نهواندایه بهبی سوود و بهبی هوده دروست نه کردوه. بهلکو دروستمان کردوون بکرتین به بهلگه له سدر توانای ئیمه و، ناردومانته خوارهوه بو خوا په رستن و دادپهروه ری، دواى ئاره زوی خو تان نه که ون و فەرمانیه رداری خوا بن.

﴿ذَلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ﴾ دروستکردنیان بهبی سوود، گومانی کهسانیکی نهوتویه، باوهریان نههیناوه، دواى نه مان و سزایه کی سخت بو کهسانیکی نهوتویه باوهریان نههیناوه به سزای ناگری دۆزه خ.

﴿أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ﴾ ئایا ئیمه کهسانیکی نهوتو باوهریان هیناوه و کردهوی چاکه کانیان کرده ئهیان گیرین بهوینیه کهسانی خراپه بلا و نه کهندهوه به هاو به شدانان بو خوا و بهت په رستی، ئایا ئیمه کهسانیکی نهوتو له خوا نه ترسن و خویان له گونا نه پارێژن نهیان گیرین بهوینیه کهسانی له خوانا ترسن و خویان له گونا ناپارێژن؟ بیگومان نهو کهسانه وینیه یهک نین. باوهرداران و خوپارێژان له بهههشتان. بی باوهریان و خراپه کهران له دۆزه خدان.

﴿كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُوا الْأَلْبَابِ﴾ نهو قورئانه نامهیه که ناردوومانته خوارهوه بولای تو خاوهنی سوود و پیروزیه بو ئادهمیزاد، له بهر نهوهی بیرکه نهوه له وانه و بهلگه ی ئایهته پیروزه کانی و، له بهر نهوهی نهو کهسانه ی خاوهنی نهقلن نامۆزگاری وه ر بگرن.

وَوَهَبْنَا لِدَاوُدَ سُلَيْمَانَ نِعَمَ الْعَبْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ

﴿٣٠﴾ إِذْ عَرَضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ الصَّفَصَافَتِ الْجِيَادَ ﴿٣١﴾ فَقَالَ إِنِّي

أَحْبَبْتُ حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّي حَتَّى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ ﴿٣٢﴾

رُدُّوَهَا عَلَيَّ فَنَظَّفَقَ مَسْحًا بِالسُّوقِ وَالْأَعْنَاقِ ﴿٣٣﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا

سُلَيْمَانَ وَالْقَيْنَا عَلَى كُرْسِيِّهِ جَسَدًا ثُمَّ أَنَابَ ﴿٣٤﴾ قَالَ رَبِّ اغْفِرْ

لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِّنْ بَعْدِي إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٣٥﴾

فَسَخَرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُخَاءً حَيْثُ أَصَابَ ﴿٣٦﴾ وَالشَّيَاطِينَ

كُلَّ بَنَاءٍ وَغَوَاصٍ ﴿٣٧﴾ وَءَاخِرِينَ مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٣٨﴾ هَذَا

عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٩﴾ وَإِن لَّمْ عِندَنَا لُزْفٌ وَحَسَنٌ

مَتَابٍ ﴿٤٠﴾

﴿وَوَهَبْنَا لِدَاوُدَ سُلَيْمَانَ نِعَمَ الْعَبْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ﴾ وه نیمه به خشیمانه به داوود و سوله یمانی کوری، چاک بهنده ی نیمه بو سوله یمان. به راستی سوله یمان به زوری نه گه راپه وه بۆلای فدرمانی خوا و، بۆلای کرده وه ی چاک.

ووشدی (داوود) به زمانی عیری به مانای خوشه ویستی و ووشدی (سلیمان) به مانا ناشتی و بی وه ی.

بۆ زانین: سوله یمان به خیر کردنی چاره وئی لا مدهستیو، له بهر نه وه بۆ جهنگ پیکردن پیوستی بیان هه بوو، له بهر به ره پیدانی ئایینی خوا. نه ک بۆ مدهستی جیهان، جابه جاری: نه و چاره ویتانه یان رائه نوان له بهر ده میا، هه تا بزانی چۆن به خیر کراون و فدرمانیدا چاکتر به خیر بکړین، بۆ نه و مدهسته چاره ویکان به سواره کانیه وه نه هاتن و نه رویشتن هه تا له چاو وون نه بوون و، جاری تر نه گه راپه وه هه تا نه چوونه ناو ته ویله کانیا، له و باره وه خوا نه فدرموی:

﴿إِذْ عَرَضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ الصَّافِئَاتُ الْجِبَادُ﴾ تۆ بیر ی نه و کاته بکه ره وه: نه و چاره و یانه له سه ر سێ په ل نه وه ستن و چاره میان بهرز نه کهنه وه، به تیزی نه رۆن و نومایش نه کران به سه ر سوله یماندا، دوا ی نیوه رۆ، نه و جوړه وه ستانه ره سنی و په سهندی چاره ویکان ده رته خا.

﴿فَقَالَ إِنِّي أَحْبَبْتُ حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّي حَتَّى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ﴾ دوا ی نه وه ی نومایشی چاره ویکان دهستی پیکرد سوله یمان ووتی: به راستی من رویشتن و نومایشی نه و چاره ویتانه م پیخوشه، به ویتدی خوشیستی هه موو چاکه یه، نه و کارم کرده به فدرمانی په روه دگاری خۆم، بۆ به هیز کردنی ئایینی خوا به جهنگ کردن به و چاره ویتانه، نه ک به فدرمانی خۆم و خوشه ویستی سامان، هه روه ها نومایشی نه و چاره ویتانه به رده وامبی هه تا هه موویان وون نه بن وله بهر چاوانمیتن و نایان بینم.

﴿رُدُّوَهَا عَلَيَّ فَطْفَقَ مَسْحًا بِالسُّوقِ وَالْأَعْنَاقِ﴾ له پاشا سوله یمان ووتی به پیاوه کانی: ئیه وه نه و چاره ویتانه به سواره کانیه وه بگێر نه وه به سه ر مندا جاری تر، دوا یی سوله یمان دهستی کرد به دهست پیداهیتانی قاج و ملی چاره ویکان، له بهر خوشه ویستی و لاوانده وه یان.

خه ریکبونی سوله یمان به مۆچاندن و، وه رزش به چاره ویکان درێژه ی کیشا و، کاتی زوری به وانه وه نه برده سه ر و، دارایی زوری له وانه دا به کار نه هیتا به جوړی نزیکسوو یادو په رستنی خوا ی له بیر بچیته وه، بۆیه خوا تا قی کرده وه و، توشی نه خوشی و لاوازی کرد، نه ی نه توانی کاروباری پاشایه تی راپه رپیتی نه و نه خوشیه په ره ی سه ند به جوړی کاتی دانیشتایه له سه ر

کورسیه که ی به و ینه ی له شیکی بیگیان بو دوا ی رۆیشتنی ئەو نه خوشیه به سهریا، خوا ی مه زن لئی خوشبو، رزگاری کرد له و نه خوشیه، به و ینه ی جار ان له سهر کورسی یه که ی دانیشه وه، کاروباری پاشایه تی به رۆه نه برد و، زۆر تر له جار ان فراوانی ئاوه دانی نیشتمان ه که ی زۆر تر بو، له و باره ی وه خوا ی گه و ره نه فرموی:

﴿وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَانَ وَالْقَيْنَا عَلَى كُرْسِيِّهٖ جَسَدًا ثُمَّ اَنَابَ﴾ وه به راستی ئیمه سوله یمان تاقی کرده وه به نه خوشی یه کی زۆر گران که نه ی ئەتوانی کاروباری فرمانروایی بیا به رۆه و، ئیمه دامان له سهر ته ختی خوی و، دانیشی له سهری به و ینه ی له شیکی مردوو نه تلایه وه به ئازاره وه و، له پاشا گه راپه وه بۆلای کاروباری پاشایه تی و په رستی خوا و، له و کاره ی کردبو ی په شیمان بو یه وه.

﴿قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِّنْ بَعْدِي إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ﴾ سوله یمان ووتی: ئە ی په روه ردگاری من: تو له و هه له یه ی من خوش بیه و، تو سامان و پاشایه تی به خشه به من ئاسان نه بی و ناماده نه کری بۆ هیچ که سی دوا ی من. به راستی هه رتو هه موو شتی نه به خشی به ئاده میزاد و جگه ئاده میزاد.

﴿فَسَخَرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهٖ رُخَاءً حَيْثُ أَصَابَ﴾ دوا ی ئیمه بامان رام کرد بۆ سوله یمان، ئەو بایه برۆا به فرمانی سوله یمان و، به نهرمی و ئاسانی سوله یمان بیا بۆ هه ر جیگه یه نیازی بکا و بیه و ی برۆا بۆ ئەو جیگه یه، به بی ئازاری توشی بی.

﴿وَالشَّيَاطِينُ كُلٌّ بِنَاءٍ وَعَوَاصٍ وَآخِرِينَ مَقَرِّينَ فِي الْأَصْفَادِ﴾ وه ئیمه رامان کردبو بۆ سوله یمان له شه یانه کان و هه موو ئەندازیار و شاره زا و پسپۆر له دروستکردنی کوشک و ته لاردا، هه موو یه کی له وانه یان شاره زابن بۆ خو قوتا کردن به ناو ده ریاکاندا بۆ ده ره یانی شتی به نرخ و، تاقمی تری سیه مان بۆ رام کردبو له شه یانه یاخیه کان و بی فرمانی سوله یمانیان کردبو، به سترابو و نه وه به زنجیر و پیونی ئاسنه وه.

﴿هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ ئەو سامان و پاشایه تی و ئەو هه موو شتانه به خشی ئیمه یه، به تۆمان به خشیوه، دوا ی تو به خشه له و شتانه پیما دوا ی هه رشتی ئاره زۆت هه یه بییه خشی به هه ر که سی ئە ی به خشی و، یابی بییه ش بکه له و شتانه هه ر که سی ئاره زۆت هه یه، ئەو به خشی ئیمه به تو نایه ته ژماره، به زۆر و به که م بییه خشه به بی کیشانه وه پیوانه دوا ی نایه.

﴿وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَّآبٍ﴾ وه به راستی بۆ سوله یمان هه یه پله یه کی به رز له جیهاندا و، گه رانه وه ی شیرین و پاک له لای ئیمه له رۆژی دوا ییدا به چوونی بۆ به هه شت.

وَاذْكُرْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ
بِنُصَبٍ وَعَذَابٍ ﴿٤١﴾ اَرْكُضْ بِرِجْلِكَ هَذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ ﴿٤٢﴾

تهفسیری زمانکۆبی

وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذِكْرَىٰ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٤٣﴾
 وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا فَاضْرِبْ بِهِ وَلَا تَحْنُثْ إِنَّهُ وَجَدَنَّهُ صَابِرًا
 نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿٤٤﴾ وَأَذْكُرْ عَبْدَنَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ
 أُولِي الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ ﴿٤٥﴾ إِنَّا أَخْلَصْنَاهُمْ بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى
 الدَّارِ ﴿٤٦﴾ وَإِنَّهُمْ عِنْدَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنَ الْأَخْيَارِ ﴿٤٧﴾ وَأَذْكُرْ
 إِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِ وَكُلٌّ مِنَ الْأَخْيَارِ ﴿٤٨﴾

نهیوب پیغمبر پیاوکی ساماندار و باوه‌دار بووه، چاکه کهر و نارام گریوه، له‌نه‌وه‌ی
 (عیسو) ی کوری نیسحاقی کوری ئیبراهیمه، دانیشتوی گوندی بوه له‌نیوان دیدشق و
 نه‌زروغاتا. ژنیکی بوه ناوی (په‌هه) بوه له‌نه‌وه‌ی یوسفی کوری یه‌عقوب بوه، وینه‌ی نه‌یوب
 باوه‌دار و چاکه کهر بوه. خوی مه‌زن سامانی زور و پله‌وپایه‌ی به‌رز و کور و کچی زوری
 پیته‌خشیوو، به‌لام نه‌یوب له‌گهل نه‌و هه‌موو سامانه‌دا نه‌وه‌نده‌ی نه‌خوارد و نه‌پوشی که پتی
 بزی، پارچه قوماشیکی نه‌نه‌پوشی و پاروه نانیکی نه‌نه‌خوارد بیزانیایه که‌سی هه‌یه پیوستی به‌و
 شتانه هه‌یه نه‌یدایه.

نه‌یوب زمانی له سوپاسی خوا نه‌وه‌ستا و له یادی خوا بی‌ده‌نگ نه‌نه‌بوو، سه‌ری له خزم و
 دراوسیکانی نه‌دا و چاکه زوری له‌گهل نه‌کردن، چاودیری چاکی جوتیاری کشت و کال و
 شوانی نازه‌له که خوی نه‌کردن و یارمه‌تی نه‌دان له‌هه‌موو کاریکیانا، زوربوایه یا که‌م.

به‌لام نه‌یوب ناقمه‌که‌ی له‌تاریکی گومراییدا خنکابوون و په‌روه‌دگاری خویانیان
 نه‌نه‌په‌رست و سوژده و کرنوشیان بو نه‌نه‌برد، له‌گهل نه‌وه‌یشدا لایان خوشه‌ویستوو چونکه
 ده‌ستگیرویی زوری نه‌کردن، جگه له‌سه‌ی که‌س باوه‌ریان به‌خوا نه‌بوو، نه‌یوب له‌ناو
 کۆرو کۆمه‌لیاندا دانه‌نیش و باسی خوی بو نه‌کردن. بیری له‌وه نه‌کرده‌وه ریگه‌ بدۆزته‌وه
 رزگاریان بکا له تاریکی بی‌باوه‌ری بۆلای رووناکی باوه‌په‌خوا.

شه‌یتان کاتی نه‌و ریزه‌ی نه‌یویی بینی له‌ناو نه‌اده‌میزادا و له‌ پرووی زه‌وی‌دا زوری
 بی‌ناخو‌شبوو له‌گهل نه‌وه‌شدا لای خوا پله‌وپایه‌ی به‌ریزه، سویندی خوارد به‌هه‌رجوری
 بۆی‌بکری توشی خراپه‌ی بکا. به‌لام باوه‌ر و ترسی نه‌یوب له‌خوا ریگه‌ی له شه‌یتان به‌ستبو نه‌ی
 نه‌توانی دوودلی بخاته ناو دلی نه‌یوب و لای‌بدا له‌په‌رستنی خوا.

ته‌فسیری زمناکویی

رۆژی له رۆژان شتیکی واری دا ریزی ئه یوب له ناو هندی له تاقمه که ی کهم بکاته وه و هه لی چاکی بۆ پێک هات گومان بخته ده روونیان بۆ دابه زینی پله ی ئه یوب، ئه و شته یش ئه وه بوو هه ندی له تاقمه که ی پێسته یه کیان به پاشا هه بو، له گه ل ئه یوبا چون بۆلای هه تا یارمه تیمان بدا لای پاشا. به لām ئه یوب به یی دهنگی وه ستا و بیروپرای خۆی ده رنه پری و، پاشایش کاره که ی بۆ نه کردن، هه رچهنده کاره که یشیان خراب نه بوو، تاقمه که ی له دلدا له بی دهنگی ئه یوب توره بوون، شه یتان خسته بویه ده رونی تاقمه که ی ئه یوبه وه که ئه یوب پساویکی دووروه، دل و زمانی وه ک یه ک نین و، هه ر سو دی تایبه تی خۆی ئه وی، بۆیه لای پاشا بی دهنگ بوو هه تا کاری خۆی به ئاسانی بپوا له لای پاشا.

له لایه تره وه کاره ساتی ناله بار روی کرد بۆلای ئه یوب، دارایی و ئاژال و کشت و کالی له ناوچو، خانه که ی روو خا به سه ر مندا له کانی دا و هه موویان مردن. خۆیشی نه خۆش که وت و درێژه ی کێشا ئه و نه خۆشیه زۆر گرانه ی ئه و، به لām هه ر سوپاسی ئه کرد و ئارامی ئه گرت و ئۆفیک ی نه کرد له بهرده م فه رمانی خوا دا، نه خۆشی یه که ی درێژه ی کێشا و، هه یج ده رمانی سو دی بی نه به خشی، ئه یوب به ئازاری خۆیه وه ئه تلایه وه، دۆست و خزم له ویان نه ئه پرسی و له بیریان چووبه وه جگه له ره هه می ژنی، ئه ویش هه یج دارایی به ده سه ته وه نه مایه کاری به یی بۆ به خێر کردنی خۆی و ئه یوب ناچار بوو په لکه یه له په لکه جوانه کانی خۆی بفروشی به مۆزه خاله و نرخه که به کار به یی.

شه یتان هه لی بۆ ره خسا و، خسته ده روونی ره هه می ژنی ئه یوب که به ئه یوب بلی: ئه و شتانه ی تووشی ئه بوون خوا به وی نه کرده، شه یتان ئه وی تووشی ئه و کاره ساتانه کرده. کهواته شتیکی و ابکات شه یتان رازی بکا، دوا یی ئه یوب به ده نگیک ی لاوازه وه ووتی: سو یتدم به خوا، ئه گه ر له م نه خۆشی یه رزگارم بوو، ئه بی سه د دارت لی بده م، ره هه می ژنی ئه یوب وازی له ئه یوب هه تا و، چو و بۆلای ئه و سێ که سانه رۆژی له رۆژان دۆستی راسته قینه ی ئه یوب بون، هه تا گو ی بگرن له گفتو گو ی ئه یوب و، به ئه یوبیان ووت: ئه و شته ی به سه رتۆ دا هاتوه به سه ر که سی تر دا نه هاتوه، چ شتی که کرده هه تا تووشی ئه م کاره بویت؟ هاوړیکانی شی وازیان له ئه یوب هه تا، ئه و کاره ی ئه وان و ژنه که ی کردیان ئازاری زۆری گه یاند به ئه یوب و زۆری لا گرانبو، بۆیه زۆر به نیازی پا که وه له خوا پارایه وه، ووتی: ئه ی په ره ورد گاری من: به راستی من به هۆی شه یتانه وه تووشی ئازار بووم، تۆیش له هه موو که سی میهره بان تری، له م نه خۆشی یه رزگارم بکه هه تا بتوام یادی تۆ بکه م و بتوام په رستن بۆ تۆ بکه م.

خوای مه زن میهره بانی خۆی به کاره هه تا بۆ ئه یوب، سه روشی ئارده خواره وه بۆلای فه رموی: قاچی خۆت بده له زه وی ناوی دینه ده ره وه و خۆتی بی بشۆره، زامه کانت ساریژ ده بن و، بیخۆره وه ناوه وه شت رزگاری نه ییت. ئه یوب به و جوړه ی خوا فه رموی کردی رزگاری بوو له نه خۆشی و له جاران چاکتر و هه موو له شی ساریژ بووه.

ته فسیری زمانا کۆبی

رَحه ڙنى كه هاتوه بۆلاى سهبرى كرد پياويكى لهش ساغ له جيگه نه يودايه و نه يناسى ههتا بانگى لى كرد، نهو كاته داواى لتيوردنى له نه يوب كرد، نه يوب ووتى خو تۆ نه زانى منن سويندم خواردوه، نه گهر لهم نه خوشى به رزگارم ببي سهد درات لى بدهم. خواى مه زن سروشى نارد بۆلاى نه يوب و فهرموى: له بهر نه وهى سوينده كهت نه كه وي، سهد دارى به چووك بهسته بهيه كه وه، بهيهك جار بيه لهو ڙنهى خو ت، دووايى خواى مه زن به دوو چه نانه مندا ل و دارايى و زهوى و زارى پي به خشيده وه. بۆ روونكر د نه وهى نهو رووداوانه خواى گه وه نه فهرموى:

﴿وَادْكُرْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسْنِي الشَّيْطَانَ يَنْصُبْ وَعَذَابٍ﴾ و تۆ پيرى نه يوبى بهندهى ئيمه بكه ره وه، كاتى نه يوب نه پارايه وه له پهروه رگارى خو ت و نه يوت: بهراستى من شهيتان نووشى ئازارى سهخت و سزاي گراني كردووم، نهيه وي به بۆنهى نه وهى سامان و مندا له كاغان نه مان و، خو يشم نه خوشم بيرو بارم بله خشي ت، ناوه ستى و بههه موو جو رى لههه و لدايه بۆ نهو مه بهستهى خو ت.

دواى نه وهى نه يوب نه خوشى به كهى دريژهى كيشا و زۆرى ئازاردا پهناى برد بۆلاى خوا و پارايه وه لهو نه خوشى به رزگارى بكا، خواى مه زن پارانه وه كه وه رگرت و، فهرموى به نه يوب: ﴿ارْكُضْ بِرِجْلِكَ هَذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ﴾ تۆ پي خو ت بده له زهوى، دوايى ئاويكى سارد و شيرين لهو زهويه دپته ده رى، بهو ناوه خو ت بشۆره برينى ده ره وهى لهشت ساريژ ده پي و، بيشيخۆره وه برينى ناوه وهى لهشت ناميتى، وهك جارانت لى دپته وه.

﴿وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذِكْرَىٰ لِي آلِ إِبْرَاهِيمَ﴾ وه ئيمه دواى نه وهى رزگارمان كرد له نه خوشى، ئيمه خيژانه كه يى و، وينيه ترى خيژانه كه يمان پيه خشى به دوو چه نانه: له بهر ميه ره بانى له لايه ن ئيمه وه بۆ نه يوب و، له بهر ئامۆزگارى كردنى نه وانهى خاوه نى نه قللى نه وان.

نه يوب له بهر نه وهى رچه له كاتى نه خوشى به كهى دا گفتوگۆ به كهى ناره واى به نه يوب ووتبوو، سويندى خواردبوو نه گهر لهم نه خوشى به رزگارم ببي سهد دارت لى نه ده م، له بهر نه وهى سوينده كهى نه شكى، خوا فهرموى:

﴿وَخَذَ بِدِكَ ضِعْفًا فَأَضْرَبَ بِهُ وَلَا تَحْتِثْ﴾ و تۆ كۆمه لى دارى ووردو جگهى درهخت بگه به دهسته وه، دوايى تۆ نهو كۆمه له درهخته ووردانه بده له رچه هى ڙنى خو ت و، سوينده كهت ناكه وي و گوناها رنابى.

﴿إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ﴾ بهراستى ئيمه نه يومان ده ست كه ووتبوو به جو رى ئارامى گرتبوو له سه ر نهو هه موو ئازار و كاره ساتانهى تووشى بوو بوو، نه يوب چاك بهنده يه كهى ئيمه يه. بهراستى نه يوب به زۆرى نه گه پارايه وه بۆلاى خوا، پهناى بۆلاى خوا، پهناى بۆلاى نهو نه برد به ته نها.

﴿وَاذْكُرْ عِبَادَنَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولِيَ الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ﴾ وه تو بیری ئیبراهیم و ئیسحاق و یه عقیوبی به نده کانی ئیمه بکهره وه، هه موویان خاوه نی کرده وهی چاکی ئاشکرا و بیر کردنه وهی نه نی بوون، خاوه نی په رستن و زانی نی یاسای ئاین بوون و سوپاسی خویان نه کرد.

﴿إِنَّا أَخْلَصْنَاهُمْ بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى الدَّارِ﴾ به راستی نه وان لهو پیاوه پاك و هه لبژیاوهی ناو ناده میزاد بون بولای ئیمه. شایسته ی نه وه بون بگرتن به پیغمه ر و، فه رمانی ئیمه رابگه یه نن به ناده میزاد.

﴿وَاللَّهُمْ عِنْدَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنِ الْأَخْيَارِ﴾ وه به راستی نه وانمان به جزو یکی پاك و بی گه رد دروست کرد بون بولای نه وهی هه موو کانی بیر له روژی دوا بی بکه نه وه و کار بو نه و روژه بکه ن و، ناده میزاد بانگ بکه ن بولای روژی دوا بی:

﴿وَاذْكُرْ إِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِ وَكُلٌّ مِنَ الْأَخْيَارِ﴾ وه تو بیری ئیسماعیل و ئه لیه سه ع و زولکیفل بکه ره وه و، هه موو یه کن له وان له پیاو چاکان و هه لبژا رده ی ناده میزاد بوون. بو زانین: ئه لیه سه ع کوری ئو ختوبه، ئیلیاس کردی به جیگه داری خو ی به سه ر به نو ئیسرا ئیلیه کاند ا و، دوا بی گرا به پیغمه ر. زولکیفل ناموزای ئه لیه سه ع، بویه ناوبرا وه به و ناوه یانی خاوه نی به خیر کردن؛ چونکه زور به ی پیغمه ران که رایان نه کرد خو یان رزگار بکه ن له کوشتن به خیری نه کردن و، مانای زور تریشی بو کرا وه.

هَذَا ذِكْرُ

وَإِنَّ لِلْمُتَّقِينَ لَحُسْنَ مَآبٍ ﴿٤٩﴾ جَنَّاتٍ عَدْنٍ مُمْتَحَنَةٌ لَّهُمُ الْأَبْوَابُ

﴿٥٠﴾ مُتَكَبِّينَ فِيهَا يُدْعَوْنَ فِيهَا بِفِكَهَةٍ كَثِيرٍ قُورَشَابٍ ﴿٥١﴾

﴿٥٢﴾ وَعِنْدَهُمْ قَصِيرَاتُ الْطَّرْفِ أَنْرَابٍ ﴿٥٣﴾ هَذَا مَا تُوْعَدُونَ لِيَوْمِ

الْحِسَابِ ﴿٥٤﴾ إِنَّ هَذَا الرِّزْقُ مَا لَهُ مِنْ تَفَادٍ ﴿٥٥﴾ هَذَا وَابٍ

لِلطَّاعِينَ لَشَرِّ مَآبٍ ﴿٥٦﴾ جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا فَيَنْسِفُ اللَّهُ هَذَا

فَلْيَذُوقُوهُ حَمِيمٌ وَعَسَاقٌ ﴿٥٧﴾ وَآخِرُ مِنْ شَكْلِهِ أَزْوَاجٌ ﴿٥٨﴾

﴿٥٩﴾ هَذَا فَوْجٌ مُقْتَنِحٌ مَعَكُمْ لَا مَرْجَاءَ لَهُمْ إِيْتَهُمْ صَلَواتُ النَّارِ

﴿٦٠﴾ قَالُوا بَلْ أَنْتُمْ لَا مَرْجَاءَ لَكُمْ أَنْتُمْ قَدْ مَتَمُّوهُ لَنَا فَيَنْسِفُ الْقَرَارُ

قَالُوا رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هَذَا فَزِدْهُ عَذَابًا ضَعُفًا فِي النَّارِ ﴿٦١﴾
 وَقَالُوا مَا لَنَا لَا نَرَى رِجَالًا كُنَّا نَعُدُّهُمْ مِنَ الْأَشْرَارِ ﴿٦٢﴾ أَخَذَنَّهُمْ
 سِحْرِيًّا أَمْ رَآغَتْ عَنْهُمْ الْأَبْصَارُ ﴿٦٣﴾ إِنَّ ذَلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ أَهْلِ
 النَّارِ ﴿٦٤﴾

﴿هَذَا ذِكْرٌ وَإِنَّا لِلْمُتَّقِينَ لَحُسْنٌ مَّآبٍ﴾ ئەوەی باسکرا بو لەبارەى چاکەى پێغەمەدرانەوه
 رۆژێكى زۆر گەورەیه بۆتۆ كە نامۆژگارى نەتەوه كانی لەمەو یاشیان پێ بكەو، بەراستی بۆ ئەو
 كەسانە هەیه لەخواتە ترسن و، خۆیان لەبێ فرمانی خوا ئەیارێژن شیرین گەرانەوه و جیگەى
 چاك.

﴿جَنَّاتٍ عَذْنٌ مُّتَّحَةٌ لَهُمُ الْأَبْوَابُ﴾ ئەو جیگە شیرین و چاکە بریتیه لە چەندین بەهەشتى
 بەدین و جیگەى دانیشتنى بەردەوام، دەرگای ئەو بەهەشتیان بۆ كراوەتەوه، پاسەوان و
 دەرگاوانیان نیه، بە ئارەزووى خۆیان ئەچنە ناویان.

﴿مُتَّكِئِينَ فِيهَا يَدْعُونَ فِيهَا بِفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ وَشَرَابٍ﴾ دائەنیشن لەناو ئەو بەهەشتانەدا زۆر
 بەخۆشى رانەبوێژن، لەناو ئەو بەهەشتانەدا داوى میوهى جوان ئەكەن، راخەرى نایابیان هەیه.
 ﴿وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ أَثْرَابٌ﴾ وه لەلای ئەواندا چەندین ژنیان هەیه چاویان بۆ
 جگەى میردى خۆیان ناروانی و، هەموویان لەهەك تەمەندان.

﴿هَذَا مَا نُوْعِدُونَ لِيَوْمِ الْحِسَابِ إِنَّ هَذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهُ مِنْ نَفَادٍ﴾ بە باوەرداران ئەبێژى لە
 لایەن فریشتەکانەوه: ئەوانە ئەو شانەن بەلێنى پێدرابوو لە جیهاندا بەدەرى بە ئێوه لە رۆژى
 پرسیار و پاداشت وەرگرتندا. بەراستی ئەوانە خوار دەمەنى و رابواردنى ئێمەیه و، دواھاتن و
 نەمان بۆ ئەو خوار دەمەنى یە نیه.

﴿هَذَا وَإِنَّا لِلطَّاغِينَ لَنُورِثَنَّ مَّآبَ جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا فَنُحْسِرُ الْمِهَادَ﴾ ئەو بەسکرا بەشى باوەردارانە
 و، بەراستی بۆ ئەو كەسانە هەیه لە سنوورى خوا لایانداوه، پێغەمەرەکانیان بەدرۆخستەتەوه
 خراپترین جیگەیه بۆی ئەگەر پێتەوه كە بریتى یە لە دۆزەخ ئەو تاوانبارانە ئەچنە ناوى، دواى ئەو
 جیگەیه خراپ راخەریكە بۆ ئەوان.

﴿هَذَا فَلْيَذوقُوهُ حَمِيمٌ وَغَسَّاقٌ وَآخَرُ مِنْ شَكْلِهِ أَزْوَاجٌ﴾ ئەوەى لە دۆزەخدا یە ئاوێكى زۆر
 گەرم و کیم و زوخی دانیشتوانى دۆزەخە، دزایی ئێوه با ئەو سزایە بچێژن و لەوانە بخۆن، ئەو
 سزایەى ئەوان هەر ئەوانە نیه و، بەلكو سزای تر لە وێنەى ئەو سزایانە بەجۆراوجۆر هەیه
 ئەچنە ناویان یەك لەدواى یەك.

﴿ هَذَا فَوْجٌ مُّقْتَحِمٌ مَّعَكُمْ لَا مَرْحَبًا بِهِمْ إِنَّهُمْ صَالُوا النَّارِ ﴾ تا قمتی له تاوانباران له پیشهوه نه چنه ناو نهو دوزه خه، دواپی کاتی تا قمتی تر دواپی نهوان چونه ناو دوزه خه وه، له لایه ن فریشته کانه وه به تا قمه پیشووه کان نه بیژری: نه مانه تا قمتی کن دینه ناو دوزه خ له گهل ئیوه، تا قمه پیشووه کان به تا قمه دواینه کان نه لین: خوشی و ناسایش بو ئیوه نه بی. به راستی نهوان نه چنه ناو دوزه خ و سزایان نه دری.

﴿ قَالُوا بَلْ أَنْتُمْ لَا مَرْحَبًا بِكُمْ أَنْتُمْ قَدْ مَتَمُّوهُ لَنَا فَبَسَّ الْقَرَارُ ﴾ تا قمه ژیره سته کان که دواپی نه چنه ناو دوزه خ به تا قمه سهرو که کانیان نه لین که له پیشهوه چونه ته ناو دوزه خ: خوشی و ناسایش بو ئیوه نه بی چونکه ئیوه نهو سزایه پیشکدهشی ئیمه کردوه، داواپی بی باوه ریتان له ئیمه کرد، دواپی خراپ جیگه یه که ئیمه هه مو لایه کمان نه چینه ناوی و، نارامی تیدا نه گرین.

﴿ قَالُوا رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هَذَا فَرَدُّهُ عَذَابًا ضِعْفًا فِي النَّارِ ﴾ بی باوه ره ژیره سته کان نه لین: نهی پهروه دگاری ئیمه: دواپی تو زور تر بکه بو نهو که سهی بی باوه ری پیش کهش به ئیمه کردوه سزای دوو چنه نایان له ناو ناگری دوزه خدا، چونکه نهوان بون به هوئی گومرایی ئیمه.

﴿ وَقَالُوا مَا لَنَا لَنَا نَرَى رَجَالًا كُنَّا نَعُدُّهُمْ مِنَ الْأَشْرَارِ ﴾ وه ههردو ولای بی باوه ران له دوزه خدایه به یه کتری نه لین: چ شتیک په یذا بووه بو ئیمه چهنه پیاوی نابین ئیمه له جیهاندا به پیاو خراپ و بی نرخ نه مان ژماردن؟ جیگه ی سهر سورمانه لی ره نابینین، وا دیاره لی ره نین، مه به ستیان لهو پیاو خرایانه: سوه یب و بیلال و عه مار و خه باب و سه لما نبون.

﴿ أَخَذَتْهُمُ سِخْرِيًّا أَمْ زَاغَتْ عَنْهُمْ الْأَبْصَارُ ﴾ ئیمه له جیهاندا گالته مان بهو پیاوانه نه کرد، به راستی له سه ر راستی بوون و ئیمه له سه ر گومرایدا بووین. یا له گهل ئیمه دان له دوزه خدا. به لام چاوی ئیمه له وانی لا واداه و، ئیمه نایان بینین و، نازانین له چ جیگه یه کن. بیگومان نهو پیاوانه له به هه شتان و، بی باوه ران له دوزه خدان بو یه نایابینین.

﴿ إِنَّ ذَلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ أَهْلِ النَّارِ ﴾ به راستی نهو شتانه ی باسکران له باره ی ههردو تا قمتی بی باوه ران و راست و بیگومانه، نه وانه یش گفتوگو و دوژمنایه تی دانیشتوانی دوزه خه له گهل یه کتری.

بو زانین: لای تاوانباران هه ر که سه ی به ماندو و بوونی خو ی بزی و له دزی سته مکاراندا راپه ری و داواپی یه کسان و ماف پهروه ری بکا پیاو خراپ و درنده یه. به لام سته مکاران و نیشتمان فروشان و نهو که سانه ی دانیشتوان بچه و سیئنه به ریژ و پیاو چاکن.

قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنْذِرٌ وَمَنْ إِلَهٌ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٦٥﴾
رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفُورُ ﴿٦٦﴾ قُلْ هُوَ تَوْبًا

عَظِيمٌ ﴿٦٧﴾ أَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ ﴿٦٨﴾ مَا كَانَ لِي مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَائِكَةِ الْأَعْلَى إِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٦٩﴾ إِنْ يُوحَىٰ إِلَىٰ إِلَّا أَنْتُمْ أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٧٠﴾ إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَأِكَةِ إِنِّي خَلَقْتُ بَشَرًا مِنْ طِينٍ ﴿٧١﴾ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٧٢﴾ فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٧٣﴾ إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾ قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِإِيْدِي اسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ ﴿٧٥﴾ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقَنِي مِنْ نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ ﴿٧٦﴾ قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٧٧﴾ وَإِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَتِي إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ﴿٧٨﴾ قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمٍ يُبْعَثُونَ ﴿٧٩﴾ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿٨٠﴾ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٨١﴾ قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَا أُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٢﴾ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمْ الْمُخْلَصِينَ ﴿٨٣﴾ قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقُّ أَقُولُ ﴿٨٤﴾ لَا مَلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّن تَبِعَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٥﴾ قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ ﴿٨٦﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾ وَلَنَعْلَمَنَّ نَبَأَ بَعْدَ حِينٍ ﴿٨٨﴾

﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنْذِرٌ﴾ بدرستی من نپوه نه ترستیتم بهشتی توشی نپوه نه بنی له روژی دوایدا، نه گهر نپوه بدرده و امین له سدر بن باوهری خوتان و، له سدر بت په رستی.

﴿وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْغَفَّارُ﴾ و بدرستی من به نپوهی رانه گه ینم هیچ نایینی نی به جگهی نایینی نیسلام و بدرستی هیچ خوا به نپوه شایسته ی په رستی جگهی خوا به کی ته نه های زور به ده سته لات، په روه رده کهر و به رپوه به ری

ته فسری زمانوایی

ناسمانه‌کان و و زهوی و شتی له‌نیوان نه‌واندان، خوایه‌که زۆر گه‌وره و، لی‌بوردنی زۆره بو نه‌و که‌سانه‌ی به‌نیازی پاکه‌وه په‌شیمان نه‌بنه‌وه.

﴿قُلْ هُوَ نَبَأٌ عَظِيمٌ أَنتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ﴾ تو بلتی به بی‌باوه‌ران: نه‌و شته‌ی من ئیوه‌ی بی‌نه‌ترسینم و نه‌لینم:

هیچ خوایه نه‌ی شایسته‌ی په‌رستنبی جگه‌ی خوای تاک و تهنه‌ها هه‌واییکی زۆر گه‌وره‌یه شایسته‌ی وه‌رگرتنه ئیوه‌ی وازی لی‌نه‌هینو بی‌ناگان له‌و هه‌واله‌ گه‌وره‌یه.

﴿مَا كَانَ لِي مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَأِ الْأَعْلَى إِذْ يَخْتَصِمُونَ﴾ من هیچ جوهره زانیاریکم نه‌بووه به‌گفتوگۆی تاقمه‌ پایه‌به‌رزه‌کان له‌ فریشته‌کان کاتی گفتوگۆیان نه‌کرد له‌گه‌ل یه‌کتری له‌باره‌ی دروست کردنی ئاده‌مه‌وه و، هیچ شتیکم له‌وباره‌یه‌وه نه‌نه‌زانی.

﴿إِنْ يُوحَىٰ إِلَيَّ إِلَّا أَنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ﴾ به‌راستی نه‌و گفتوگۆیه‌ی نه‌وام زانی به‌هوی سروشه‌وه بو خوا ناردی بۆلای من. به‌لام من هه‌ر پیغه‌مه‌ریکم ئیوه‌ نه‌ترسینم له‌ سزای خوای مه‌زن و بۆتانی روون نه‌که‌مه‌وه پاداشتی نه‌و شتانه‌ی ئیوه‌ بیکه‌ن و نه‌وانه‌ی ئیوه‌ نه‌یان که‌ن، هه‌رشتی خوا پیم نه‌فه‌رموی نایزیم.

﴿إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ طِينٍ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ﴾ تو بیری نه‌و کاته به‌که‌روه په‌روه‌ردگاری تو به‌ فریشته‌کانی فه‌رمو: به‌راستی من مروفتی دروست نه‌که‌م له‌خاک و ناوی نه‌دینم ئاده‌م، دوا‌ی کاتی من په‌یکه‌ر و نه‌خشه‌ی نه‌و مروفهم ریک‌خست به‌ته‌واوی، ژیانم کرد به‌له‌شیا، له‌و گیانه‌ی من دروستم کردوه و بو به‌ زینده‌وه‌ریکی ته‌واو، ئیوه‌ بکه‌ون به‌رودا له‌سه‌ر زه‌وی و، ریزی بگرن سوژده‌ی بۆ بیه‌ن.

﴿فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ. إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ﴾ و دوا‌ی دروستکردنی ئاده‌م فریشته‌کان هه‌موویان سوژده‌یان برد بۆ ئاده‌م، جگه‌ له‌ ئیبلیس سوژده‌ بو نه‌برد و، خۆی به‌گه‌وره‌تر دانا که‌ نه‌و شنه‌ی فریشته‌کان ریزی ئاده‌میان پنگرت نه‌میش بیکا و، به‌و بۆنه‌وه خۆی برده ریزی بی‌باوه‌رانه‌وه.

﴿قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِإِيْدِي اسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ﴾ خوا فه‌رموی: نه‌ی ئیبلیس: چ شتی رینگه‌ی گرت و نه‌ی هیشت که‌تو سوژده‌ بیه‌ی بۆ شتیکی نه‌وتو من به‌هوی توانای خۆمه‌وه دروستم کردوه، نایا تو خۆت به‌گه‌وره داناوه، به‌بی نه‌وه‌ی شایسته‌ی گه‌وره‌یی بی، نایا تو خۆت به‌به‌رزتر له‌و که‌سانه‌ داناوه شایسته‌ی به‌رزی بن، به‌وینده‌ی فریشته‌کان؟ نه‌و فه‌رموده‌ی خوایه: نه‌وه ناگه‌یه‌نی خوا دوو ده‌ستی هه‌بی، به‌لام زۆربه‌ی کاره‌کانی ئاده‌م‌زاد به‌دوو ده‌ست نه‌کری، بۆ بیرخسته‌نه‌وه‌ی نه‌وان به‌و جوهره‌ی فه‌رموه‌وه.

﴿قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِمَّنْ خَلَقْتَنِي مِنْ نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ﴾ ئیبلیس ووتی: بۆیه سوژده‌ی بۆ نابدم چونکه‌ من له‌و شته‌ چاک‌ترم، منت دروستکردوه له‌ ناگر و، نه‌و شته‌ت دروست کردوه له‌خاک، ناشکرايه ناگر چاک‌تره له‌ خاک، نه‌وه‌ی له‌بیره‌ما‌بوو بنچینه‌ی ژیان هه‌ر به‌هوی ئاوه‌یه.

ته‌فسیری زمانکۆبی

﴿ قَالَ فَأَخْرِجْ مِنْهَا فَأَنَّكَ رَحِيمٌ وَإِنْ عَلَيْكَ لَعْنَتِي إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ﴾ خوا فدرموی به شهیتان: دوا بی تو له به هدشت و، له ناو ناسمانه کان و فریشته کان بر وره دهره وه، دوا بی تو به راستی دهر کراوه ی له به زهی من و له میهره بانی من و، به راستی بی به شبوون له به زهی من له سهر توبی، هدا رورزی پاداشت و پرسیار.

﴿ قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴾ شدیتان ووتی: نه ی پهرورد گاری من: دوا بی تو دوا نجه و مؤلمه تی من بده و مه مرینه هدا رورزی هدموو گیانداران زیندوو نه کرینه وه، خوا فدرموی: به راستی تو به کی نه بی له و که سانه مؤله تیان نه در ی، هدا رورزی کاتی دیاری کراو که رورزی نه فحده یه که مه و، هدموو گیانداران سی نه مر ی، به شهیتانیشه وه.

﴿ قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمْ الْمُخْلَصِينَ ﴾ نیلیس ووتی: دوا بی به گهره یی تو سویند نه خوم: به راستی من هدموو ناده میزاد سهر جهم لانه دهم له ریگدی پهرستی تو، جگه له و به ندانه ی تو نیاز پاک و هه لبژیرا و باوه دارن. نه وانه من ناتوام لایان بدهم له به ریگدی راست.

﴿ قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقُّ أَقُولُ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ ﴾ خوا فدرموی: هدموو راستیه له منه وه پیدای نه بی و، من هدر به راستی نه لیم: به راستی من دوزه خ له تو و که سی دوا ی تو بکه وی له ناده میزاد پر نه کهم له وان به گشتی.

﴿ قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ إِنَّ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴾ تو بلی: من له سهر را گه یانندی ناوهر و کی قورئان به ناده میزاد داوا ی پاداشت و کر ی له وان ناکهم و، من له و که سانه یش نیم له خومه وه نه و قورئانه دابیم و خوم هه لبیه ستم، نه و قورئانه هیچ شتی نه مه گدر ناموز گاری کردنه بو هدموو بوونه وه ران.

﴿ وَلَتَعْلَمُنَّ نَبَأَهُ بَعْدَ حِينٍ ﴾ وه به راستی ئیه که قورئان به در و نه خه نه وه له دوا ی ماوه یه تری کهم، ئیه نه زان هه واله کانی قورئان راسته و گومانی تیدا نه، ههر له جیهاندا بو تان روون نه بیته وه به چاوی خورتان نه ی بینن کومه له کومه له ناده میزاد دینه ناو ئایینی ئیسلام و، له رورزی دوا یشدا باشر راستیان بو دهر نه که وی.

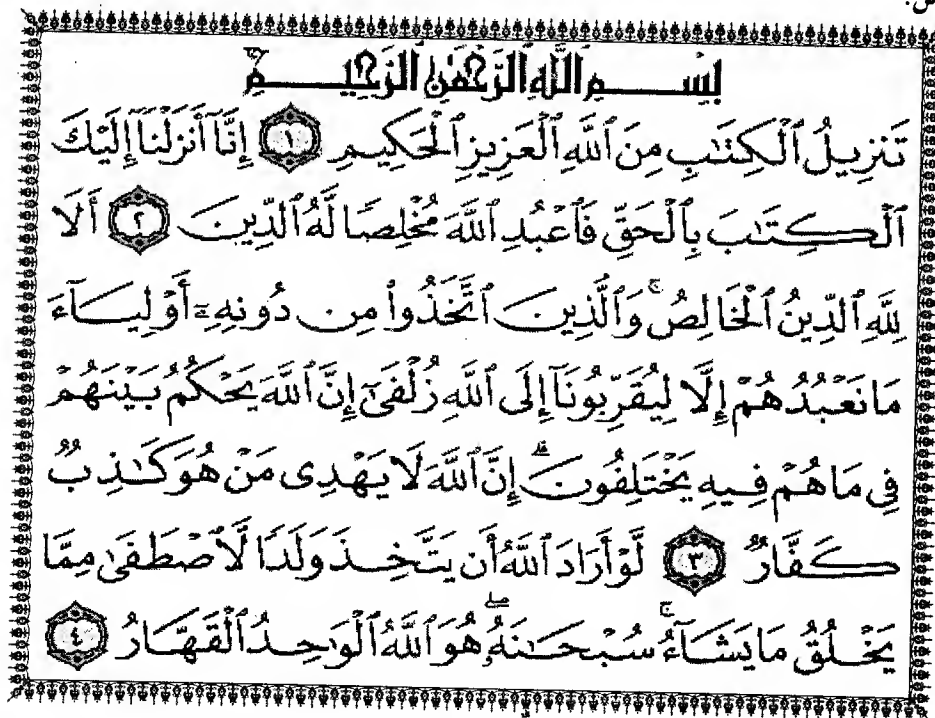
به یاریده خوا رورزی یه ک شه ممه ۲۰-۷-۲۰۰۰ کوتایی پی هات

به ران بهر به یه کهم رورزی ره بیعی دوو ههمی سالی ۱۴۳۱ هـ کوچی

سوره تی زومەر

له مه كه هاتوته خواره وه. جگه له نایه ته كانی (۵۲-۵۳-۵۴) ژماره ی نایه ته كانی (۷۵)

نایه تن.

بسم الله الرحمن الرحيم

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان

﴿ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴾ ناردنه خواره وهی ئەم نامدیە له لایەن خوائکی زۆر گەورە، هەموو شتێ لە جیگە ی شیاوی خۆیا دانەنی، لە لایەن کەسی ترەو نەهاتووە خواره وه.

﴿ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴾ به راستی ئێمه ئەو نامە یەمان بە راستی ناردووە خواره وه، گومان ڕوی تی ناکا، دوا یی تو خوا بپەرستە، ئابن پاك بکەرە وه له هەموو ناشایستە یە لەبەت پەرستی و دوورووی.

﴿ أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ ﴾ ئیو ناگادار بن هەر تەنها بۆ خوا یە ئایینی پاك له هەموو خراپە و کاری ناشایستە و، کەسانیکی ئەو تو جگە ی خویان وەرگرتو بە یاریدەر و بەخوا.

تەفسیری زمانکۆیی

﴿ مَا تَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴾ ئەلەين ئىمە ئەو بتانە ناپەرستىن مەگەر ھەر لەبەر ئەوہ ئىمە نزيكمان بکەنەوہ بۆلاى خوا بەنزيکبونەوہى تەواو. بەراستى خوا فەرمان ئەدا لە نىوان باوەرداران و بى باوەرانداندا لەو شتەى ئەوان جياوازی بپرواين ھەبە لەودا، دواى باوەرداران ئەخاتە ناو بەھەشت و، بى باوەرەان ئەخاتە ناو دۆزەخ.

﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ ﴾ بەراستى خوا ريگەى راست شارەزای کەسى ناکا درۆزنى و بلى: ئەو بتانە بۆم ئەپارێنەوہ، باوەردار نە؛ چونکە جگەى خواى پەرستوہ، دواى ئەوہى ئىمە ئەقلمان داوہتى و، ئەو جگەى خواى ھەلبژاردوہ بۆ خوايەتەى خۆى.

﴿ لَوْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا لَأَصْطَفَىٰ مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ سُبْحَانَهُ هُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴾ ئەگەر خوا بپويستايە کە منالى بۆخۆى وەرەگرى، بەراستى ھەلى ئەبژارد لەو شتەى خۆى دروستى ئەکا شتى ئارەزووى ھەبوايە و، ئەى کرد بە منال بۆخۆى، پاکی و دوورى بۆ خوايە کە منالى ھەبى، خوا ئەو خوايەيە تاك و تەنھايە، زۆر بەتوانايە، پويستى بەمنال و ھاوہەش نىيە.

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ يُكَوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ۖ أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ ﴿٥﴾

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَأَنزَلَ لَكُمْ مِنْ الْأَنْعَامِ ثَمَنِيَّةً ۚ أَزْوَاجًا يَخْلُقُكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِّنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ ۚ ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُم لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَآفَىٰ تُصْرَفُونَ ﴿٦﴾

إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ۗ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُم مَّرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ۚ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٧﴾

وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا بِهِ مُنِيبًا إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ
نِعْمَةً مِّنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُو إِلَيْهِ مِن قَبْلُ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا
لِّيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ
النَّارِ ﴿٨﴾

﴿ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ ﴾ خوا نامنه کان و زهوی دروست کردون به خاوهنی
سود؛ بو ئهوی ئیوه بیانکن به بهلگه له سهر توانای خوا و، بو ئهوه ئیوه ناوه دانیان بکنه وه بو
سوودی خوتان.

﴿ يُكْوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكْوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ ﴾ خوا کاتی ههیه که له شهو و رۆژ نه کا
به ناو کاتی ئهوی تریانا، ههیه که بیان درێژ بو ئهوی تریان کورت نه بیته وه. شهو نه بیته وه
به سهر رۆژدا و تاریکی ده رته که وی.

خواهنی (فی ظلال القرآن) نه فهرموی: ئهم رستانه نامازهن بو خیری زهوی. (که به راستی
زهوی نه سوپیته وه به دهوری خوردا. ئهو به شهی زهوی به رانه به خوره روناکی به کهی زهوی
دائه پوشتی و نه بی به رۆژ، ئهو به شه کهی تری نه بی به شهو) هه به جو ره شهو و رۆژ دین به
دوای به کدا، کاتی شهو درێژ بو رۆژ کورت نه بیته وه، کاتی رۆژ درێژ بو گهرمای خور زورتر
نه بی، نه بیته هوی گه شه پیکردنی به روبوم، کاتی شهو زور بو، نه بیته هوی بارینی باران و
زوربوونی ناوی ده ریاکان و کانیه کان و ناوه وهی زهوی.

﴿ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ ﴾ وه خوا خور و
مانگی رام کردوه و، ههیه که بیان نه رۆن و نه سوپیته وه به بازنه ی دیاریکراوی خویانا هه تا کاتی
بو بیان دیاری کراوه که هاتی رۆژی دوایه. بهو رۆیشتنه ی ئهوان چوار وه رزه پهیدا نه بی: زستان.
به هارد. هاوین. پایز. به گویره ی سورانی زهوی به دهوری خویا، هه روه ها مانگ هه مو شهو و
رۆژی نه سوپیته وه به دهوری زهوی دا و (١٢) مانگ پهیدا نه بی، ئهوانه هه مویان بو سودی
ئاده میزاده و، بو بوژانه وهی درهخت و گیا و شتی تر. ئیوه ی ئاده میزاد ناگادار بن خوا زور
گه وه و به دهسته لاته، لی خوشبوونی زوره بو ئهو که سانه په شیمان نه بنه وه و داوای لی بوردن له
خوا نه کدن.

﴿ خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا ﴾ خوا ئیوه ی ئاده میزادی دروست کردوه له
تا که که سی وه ئاده م به هوی دلۆبی ناوه وه له لای پیاوه وه نه بیته منالدهانی ژن. له پاشا خوا
دروستی کردوه له سهر شیوه ی ئهو که سه ژنکه ی خوی که حه وایه.

تهفسیری زمانکوی

﴿ وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ ﴾ وه خوا دروستی کردوه بۆ سودی ئیوه: له جوارین بهسه زمانه کان ههشت جۆره هاوجوت: له هوشتر نیرو مییه. له ره شه وولاخ دووان. له مهر دووان. له بز ن دووان. هه رچه نده هه مو گیاندارئ دوو جۆرن. به لام ناده میزاد به زۆری نهو جوارینانه به کاردینن.

﴿ يَخْلُقُكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِّنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ ﴾ خوا ئیوهی زینده وهرانی دروست کردوه له ناو منالدهانی دایکه کانتانا دروستگردن له دواى دروستکردن. یه کهم تۆوی ژن و پیاو، دواتر به خوین، دواى به گوشت و ئیسک، دواى به ناده میزادیکی تهواو، له ناو سئ تاریکی دا: تاریکی منالدهان. تاریکی سکی دایک. تاریکی هاوړئ منال.

﴿ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَآلَى تُصْرَفُونَ ﴾ نهو کهسهی نهو هه موه شتانهی دروست کردوه خوايه که پهروه ردگاری ئیوهیه، هه ر بۆ خوايه نهو بونه وه ره زۆرانه و، نهو خاوه نیانه، هه یج خوا نیه شایانی په رستنبی مه گه ر هه ر نهو، دواى ئایا ئیوه بۆ لادران له په رستنی خوا و، بیر له په رستنی جگه خوا نه که نه وه؟

﴿ إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ ﴾ نه گه ر ئیوه به رده وامن له سه ربی باوه ری و سوپاس نه کردنی خوا، دواى به راستی خوا پیوستی به نوێژ و رۆژووی ئیوه نیه، سودی نهوانه بۆ خوئانه و، خوا رازی نیه به بی باوه ری بۆ به نده کانی و لای په سه ند نیه و، نه گه ر ئیوه سوپاسی خوا به کن خوا رازی به به سوپاس کردنه ی ئیوه و پاداشتان نه داته وه.

﴿ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُم مَّرْجِعُكُمْ ﴾ وه هه یج کهسهی هه لئاگرئ باری گوناھی که سیکی تر و: هه یج کهسهی سزای نادری به هۆی گوناھی که سیکی تروه، هه مو کهسهی پاداشت و تۆله ی کرده وه ی خۆی وه نه گرئ، له پاشا ئیوه گه رانه وه تان بۆلای پهروه ردگاری خوئانه.

﴿ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴾ دواى پهروه ردگاری ئیوه هه وāl نه دا به ئیوه به شتی نه یکه نه له جیهاندا. به راستی پهروه ردگاری ئیوه نه زانی به شتی له دلتانایه و په نهانتان داوه.

﴿ وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ ﴾ وه هه رکاتی نازار توشی ناده میزاد ببوايه له هه ر جۆری بوايه نه پارایه وه له پهروه ردگاری خۆی، هه ر بۆلای نهو نه گه راپه وه نه که بۆلای که سایکی تر.

﴿ ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً مِّنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُو إِلَيْهِ مِن قَبْلُ ﴾ له پاشا کاتی پهروه ردگار به خشی بهو کهسه چاکه و خوئیه له لایه ن خویه وه له بیرى نه چوه وه نازاری توشی نهو بوبو له وه وه ره نه پارایه وه خوا لایا له سه ری.

﴿ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِهِ ﴾ وه دای نهنا بو خوا چه ندین هاوینه به بو خوا
له پهرستندا، له بهر نه وهی که سانی تر جاوی لی بکن و لایانیدا له ریگهی نایینی خوا.
﴿ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ ﴾ تو بلی بهو بی باوه ره: تو بهو
بی باوه ری بهی خوته وه رابویره و بهر خوردار به له که منی کات له جیهاندا بهو ته منه کورته وه.
به راستی تو دوی مردنت له دانیش توانی ناو ناگری دوزه خی و، به توندی پرسیمارت لی نه کری
لهو روژدها.

أَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ آنَاءَ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ
الْآخِرَةَ وَيَرْجُو رَحْمَةَ رَبِّهِ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْمُونَ وَالَّذِينَ
لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولَؤُا الْأَلْبَابِ ﴿١﴾ قُلْ يَعْبَادِ الَّذِينَ
ءَامَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ
وَأَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾
قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴿١١﴾ وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ
أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٢﴾ قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ
﴿١٣﴾ قُلِ اللَّهُ أَعْبُدْ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي ﴿١٤﴾ فَأَعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ
قُلْ إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَلَا
ذَلِكَ هُوَ الْخَسِرَانُ الْمُبِينُ ﴿١٥﴾ لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ
وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ ذَلِكَ يُخَوِّفُ اللَّهَ بِهِ عِبَادَهُ يَعْبَادُونَ ﴿١٦﴾

﴿ أَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ آنَاءَ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُو رَحْمَةَ رَبِّهِ ﴾ نایا که سی
بهردوام بی له بهر پهرستی خوا له هه مو کاته کانی شهودا به سوژده بردن بو خوا، یا
بهراوه ستانه وه بو نوژ کردن، له روژی دواپی بزسی و، به نومیدی بهزه بی و میهره بانی
پهرو دگاری خوی بی، وه که سی وایه له شهودا بخهوی و له خوا نه ترسی و به نومیدی
پاداشتی پهرو دگاری خوی نه بی له پاشه روژدا؟

﴿ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴾ ﴿ تَوْبَتِ: نایا که سانیکی نهوتو بزنان به شتی خوا نامادهی کرده له پاداشت و له سزا و، که سانیکی نهوتو بهو شتانه نهزنان و و باوهریان بییان نه بی وهك يدك وان. بیگومان وینهی یهك نین. به راستی نهو که سانهی خاوهنی نهقلن پهندو ناموژگاری وهرئه گرن و بیر له گهورهیی و میهره بانی خوا نه که نهوه.﴾

بۆ زانین: مدهست له زانا لهو نایه ته دا نهو زانایه ن خویان نه که ن به قوربانی بنۆ بهختیاری ئاده میزاد له ههر دوو جیهاندا و، بۆ رزگار کردنیان له چدرمه سهری و چهوساندانهوهی تاوانباران و داگیر کهران و، نه خویندهواری و ههژاری له ناویانا هه لگرن. مدهست نهو که سانه نین نامه ی زۆر بخوینن و فیروی جوړه ها زانست و زانیاری بین و، هیتی سروشت بجهنه کار و نهقلی نه له که ژوونی و کۆمپیوتر و چهکی کۆمه ل کۆژ دروست بکه ن و، گازی کیمیای و بریژن به سه ر بی تاوانانا.

﴿ قُلْ يَا عِبَادِ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ ﴾ ﴿ تَوْبَتِ: نهی نهو به ندانهی نهوتو باوه رتان هیناوه: ئیوه له پهروه ردگاری خۆتان بترسن و خۆتان له بی فه رمانی خوا پاریژن. نیشانهی باوه ردار نهوه یه له خوا بترسن، بۆ که سانیکی نهوتو هدیسه له م جیهانه دا چاکه بکه ن پاداشتیکی زۆر و گهوره له رۆژی دوایدا و نه چپته ناو به هه شت.

﴿ وَأَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴾ ﴿ وه زهوی خوا فراوانه. کهواته نه گهر بۆ ئیوه ئاسان نه بو له جیگه یه خوا په رستی بکه ن، ئیوه کۆچ بکه ن بۆ جیگه تر بتوانن خوا په رستی بکه ن: له بهر نهوهی سوودی هه ردوو جیهان په ره بسیتی، نه گهر جیگه کانی تریش وینهی نیشتمانی خۆتان بو، پۆسته توانای خنۆتان بجهنه کار بۆ پاراستنی بیروباوه ری خۆتان به هه ر جوړی بی و بهرگری له خراپه بکه ن، په وشتی بهرز بکه ن به چهکی خۆتان، په نا مده ن بۆلای کوشتن و دهست دریژی بۆ سه ر دانیشنوان و، سته م به کار بهینن و گوند و شاره کان پروخین. ئارام گرتن چاکترین چه که، به راستی به بی ژماره به ته واری پاداشت نه درئ بهو که سانه ئارام نه گرن له سه ر ئازار و نایینی خۆیان نه پاریژن.

﴿ قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴾ ﴿ تَوْبَتِ: به راستی من فه رمانم پی دراوه که خوا به ته نها په رستم به نیازی پاکه وه ناین هه ر بۆ خوا به کار نه هیتم و، دووری له هاو به شدانان بۆ خوا و دوو روویی تیدا نه بی.

﴿ وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ ﴾ ﴿ وه من فه رمانم پی دراوه: بۆ نهوهی یه که مین کهس بم موسلمان بم له ناو ئۆمه تی خۆمدا و، نیاز پاکترین موسلمان بم، مل که چی فه رمانی خوا بم له هه ردوو جیهاندا.

﴿ قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴾ ﴿ تَوْبَتِ: به راستی من نه ترسم له سزایه کی زۆر گهوره نه گهر من بی فه رمانی پهروه ردگاری خۆم بکه ن. ئیتر ئیوه چۆن داوا نه که ن له من هاو به شیتان بکه م له بت په رستندا و، واز له خوا په رستی بهیتم؟

﴿ قُلِ اللَّهُ أَغْبَدُ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي فاعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ ﴾ تو بلی دووباره به بت پرستان: من هدر به تهنها خوا ئه پهرستم، به نیازی پاکوه به بی هاوبه شدانان و دوو رووی، ناین پهرستم هدر بؤ خواوه، دوا بی ئیوهی بت پهرست هدر شتی ناره زوتان له جگهی خوا بیهرست، هدر خوتان توشی سزا ئه بن.

﴿ قُلِ إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلَا ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴾ تو بلی: به راستی ئه و که سانهی توشی زیان ئه بن ئه و که سانهی ئه و تون زیانیان له خویانداه به چونیان بؤ ناو ناگری دوزه خ و، زیانیان له خیزانه کانی خویانداه و، له رینگهی راست لایان داو و، هه موویان توشی زیان ئه بن له روژی دوا ییدا. ئیوه ناگاردارین: ئه و زیانه زیانیکی ناشکرایه بؤ بی باوهران.

﴿ لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ ﴾ بؤ ئه و زیانومه ندانه هه به چه ند چینی له ناگروه به سیدر و سه ره خدر له زوریانه وه و، له ژیریشیانه تا قمی تر له ناگر بوه به ژیره خدریان.

﴿ ذَلِكَ يُخَوِّفُ اللَّهَ بِعِبَادَةٍ فَاَتَقُونَ ﴾ ئه و شیوه ناگرهی باسکرا خوا بهنده کانی خزی به و ناگره ئه ترسینی ئه ی بهنده کانی ئیمه: ئیوه له خوا برسن و خوتان له و سزا گه وره به پاریزن.

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ

فَبَشِّرْ عِبَادَ ﴿١٧﴾ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَىٰ اللَّهُ وَأُولَٰئِكَ هُمُ أَوَّلُوا ﴿١٨﴾

أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ أَفَأَنْتَ تُنْقِذُ مَنْ فِي النَّارِ ﴿١٩﴾

لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ هُمْ غُرَفٌ مِّنْ فَوْقِهَا غُرَفٌ مَّيْنَةٌ تَنْجَرِي

مِنْ تَحْتِهَا أَلَا تَنْهَرُونَ ﴿٢٠﴾ وَعَدَ اللَّهُ لَا يُخْلِفُ اللَّهُ الْمِيعَادَ ﴿٢١﴾

أَنَّ اللَّهَ أَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ يَنبُوعٌ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ

يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُّخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهِيَجُ فَرَّتْهُ مَصْصَ فَرَّاثٍ

يَجْعَلُهُ خُطًّا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٢٢﴾

﴿وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فَبَشِّرْ عِبَادَ﴾ و ه
 كه سائيكی نهوتو خويانيان دورخسته تهوه له بته كان كه نهوان بيانپه رستن و، گه راونه تهوه
 يولای خوا، بو نهو كه سانه هديه موژده يه كي زور خو ش له لايه ن فريسته كانه وه به پادا شتي
 خوي مه زن بزيان، دوايي تو موژده بده به بهنده كاني من.

﴿الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ﴾ کہ سانیکی نہ تو گویٰ لہ فرمودہی قورئان
 نہ گرن و لہ مہ بستہ کہی نہ گدن و، دواپی نہو کہ سانہ پہ پیرہی نہوہیان نہ کہن چاکترہ و
 پاداشتی زورترہ و سود بہ خشرہ بو ہر دوو جہان.

بۆ ئىكەن: خوا فەرمانى داۋە بە كۆرۈنى ئۆيىز بە چۈرە پاكەت و، بە كۆرۈنى كۆرۈندۈى لە كارواندا و، ھەردۈۈكىيەن چاكەن. بە لۇم كۆرۈنكۆرۈندۈى چاكەزە و، ئەگەر سەمەنى لى كۆرۈنى ئەتۈرۈنى تۆلەى لى بەكەيتەۋە. بە لۇم لىيەبۇرى چاكەزە. ھەردۈۈرە گەتۈرۈگۈى ئەدەمىزادىش بېيىسە و، كامىيان چاكەزە و خاۋەن سۈدۈرۈب و، ئەۋەيان بەكە، فەرۋەدى خوا ھەمۈرى چاكە، ھەركەسىيە بېلى، با ۋە كۆرۈكەسىيە خىراپىش بى.

﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمْ الْأَوَّلُونَ﴾ ئەو كەسانەى دواى چاكترين
 فەرمودەى خوا ئە كەون كەسانىكى ئەوتۆن خوا راغمووبى كردوون بۆلاى رېگەى راستى ئايىن و،
 ئەو كەسانە ئەوانەن خواوەنى ئەقلن و چاك و چاكتر لە يەك جوئ ئە كەنەوه.

﴿ أَقْمَنَ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ أَفَأَنْتَ تُنْقِذُ مَنْ فِي الثَّارِ ﴾ نایا دوائی کهستی خوا پیوستی کردی فرموده سزادانی خوی لهسهری، وینهی کهسینکه خوا موزدهی دابی به رزگار کردنی. بیگومان وینهی یهك نین. نایا دوائی تو رزگار نه کهی کهستی لهناو ناگری دوزهخدایه بههوی بی باوهری یهوه، خوا نهقلی پیداه، بیگومان تو ناستوانی رزگاری بکهی، چونکه رزگار بوون بههوی باوهروه نه بی.

﴿ لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ غُرَفٌ مِّنْ فَوْقِهَا غُرَفٌ مَّبْنِيَّةٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَعِندَ اللَّهِ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ الْمِيعَادَ ﴾ بهلام كه سانیکی نهوتو له خوا ترساوان و خوځانیان پاراستوه له بی فدرمانی پدروهر دگاری خوځیان، بو نهو كه سانه هدی له به ههشتا جهندين كوشكي بهرز له سهر نهو كوشكانه وه جهندين كوشكي تری بهرز دروست كراون، نهروا به ژیريانا و بدم لاوایاندا جهندين روباری ناوی شیرین و پاك و بهتام، ندوانهیش بهلیتیكه خواى مهزن داویبه بهوان، خوا پیچهوانه بهلیتی خوی ناکا و، بویان ساخته نهیته و نهیانداتی.

﴿ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ يَنَابِيعَ فِي الْأَرْضِ ﴾ نایا تَو نه ترانیوه بهدراستی
خو ناردویه تیه خواره وه له هه ورری ناسمانده ناوبی، زهوی نهو ناوه نه مزئی و نه چیتیه ناوی و،
دروستی کردوه له ناو زهوی دا.

﴿ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ زُرْعًا مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهِيَجُ فِتْرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَجْعَلُهُ حُطَامًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا
لِّأُولِي الْأَبْصَارِ﴾ له پاشا خوا دهرنه هیتی بهوی نهو ناوه و رووه کی، رهنگه کانیان جیاوازه:

هه‌یانه سه‌وزه، هه‌یانه سوره. هه‌یانه زه‌رده، هه‌یانه سپه. قه‌واره و، به‌روبو میشیان جیا‌وازه. له پاشا نه‌و پروه‌که ووشک نه‌بی و، دوا‌یی تو نه‌و پروه‌که نه‌بینی زه‌رد هه‌لنه‌گه‌ری، له پاشا نه‌شکن به‌یه‌کا و ورد نه‌بی، به‌راستی له بارینی باران و دروستیونی پروه‌ک، گۆرانی به‌و جو‌ره نامۆزگاری و ته‌می کردن، بو نه‌و که‌سانه خاوه‌نی نه‌قلن و بیر له توانای خوا نه‌که‌نده‌و.

أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِّنْ رَبِّهِ ۚ فَوَيْلٌ
لِّلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِّنْ ذِكْرِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٢﴾
اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُّتَشَبِهًا مَّثَانِيَ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ
جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ
إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ هُدَىٰ اللَّهِ يَهْدِي بِهِ ۚ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ
يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٢٣﴾ أَفَمَنْ يَتَّبِعِ بَوَاجِهَهُ سَوْءَ
الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ
﴿٢٤﴾

﴿ أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِّنْ رَبِّهِ ﴾ ئایا که‌سی خوا دلی فراوان کردی بو وەرگرتنی ئیسلام، دوا‌یی نه‌و که‌سه له‌سەر بر‌وا‌یه‌کی یی‌گومان‌یی له لایه‌ن به‌روه‌ردگاری خو‌یه‌وه و، رانوم‌وی وەرگرتنی بو‌لای با‌وه‌په‌تیان و، رێژدار‌یی لای نه‌و، وه‌ک عه‌ما‌ری کو‌ری یاسر، وینه‌ی که‌سی‌که دلی ره‌قی و هیچ چا‌که‌یه وەر‌نه‌گرێ وه‌ک نه‌بو‌جه‌هل، یی‌گومان وینه‌ی یه‌ک نین.

﴿ فَوَيْلٌ لِّلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِّنْ ذِكْرِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴾ دوا‌یی سزای زۆر سه‌خت بو که‌سان‌یک‌ی نه‌وت‌زیه دلیان له ئاستی قورنایی خوادا ره‌ق و ووش‌که و، رینگ‌ی راست وەر‌نا‌گرن له‌گه‌ل نه‌و هه‌موو به‌ل‌گانه‌دا، نه‌و که‌سانه له ناو گو‌مر‌ایه‌کی زۆر نا‌شکر‌دان، پت‌ویستیان به‌بیر کردنه‌وه نیه، نه‌ونده گو‌مران.

﴿ اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا مَثَانِي ﴾ ﴿ خوا نار دویه تیه وه خواره وه شیرین ترین گفتوگو له باره یاسا و بیرو باوه ره وه، هه مو کاریکی له جیگه ی شیای خویا داناه، نه و گفتوگو یه نامه یه که هه مو ناوه ره که که ی وینه ی یه کن و دژایه تی له ناو مانا کانیا نی یه، هه مو یان له سه ر یه ک جورن له ماناو په ک خستی بی باوه ران، ناموژ گاری یه کانیا و باسه کانی ته می کردنی ناده می زاد هه مو کاتی دوویات نه کرنه وه له سه ر زمان، به بی نه وه ی ماندوبوونی تیدابی، باسی به هه شتی کرد، باسی دوزه خیش نه کا، هه وه ها به و جو ره .

﴿ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ﴾ ﴿ پیستی نه و که سانه له په ره وردگاری خویان نه ترسن له کاتی خویندنی نایه ته کانی موژده دان و هدر شه کردن و بیستینا نه که ونه له رزین و له په ره وردگاری خویان نه ترسن و بیر له توانای خوا نه که ونه وه .

﴿ ثُمَّ تَلِيْنُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوْبُهُمْ اِلٰى ذِكْرِ اللَّهِ ﴾ ﴿ له پاشا دهروویان ئارام نه گری و، پس و شاراه ی دلیان گهش نه بیته وه له کاتی خویندنی نایه ته کانی لی خویشوونی قورنای خوادا و له کاتی بیستینا .

﴿ ذَلِكَ هُدٰى اللَّهُ يَهْدِيْ بِهٖ مَنْ يَّشَاءُ وَمَنْ يُضِلِلْ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴾ ﴿ نه و قورنانه سه ر چاه ی شاره زا کردنی خواهه . ریگه ی راست نیشان نه دا به هه ر که سی ئاره زوی بو به هوی نه و قورنانه وه و، هه ر که سی خوا لای بدا له ریگه ی راست، دواپی هیچ که سی نیه شاره زایی نه و که سه بکا، چونکه خوا نه قلی پیداوه به سه ر بهستی خوی ریگه ی چه وتی بز خوی هه لیزاردوه .

﴿ اَفَمَنْ يَّتَّقِيْ بَوَجهِ سُوْءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴾ ﴿ نایا دواپی هه ر که سی خوی بیاریزی له سه ختی سزا و له گهرمای زوری ناگری دوزه خ به هوی رومه تییه وه له رژی دواپی دا . نه ک به ده ست و قاچی، چونکه نه وان به سراونه ته وه به ملیانا . وینه ی که سی که به ئاسوده پی دانیشتی و چاکه ی کردی و، بو بیته هوی رزگار بوونی سزا له رژی دواپی دا . بیگومان وینه ی یه ک نین . ﴿ وَقِيلَ لِلظَّالِمِيْنَ ذُقُوْا مَا كُتِبُمْ تُكْسِبُوْنَ ﴾ ﴿ و به سه مکاران نه بیژری له لایه ن فریسته کانه وه له رژی دواپی دا : ئیوه به جیژن سزای شتی ئیوه کردووتانه له جیهاندا .

كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَأَنْتَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٥﴾ فَأَذَاقَهُمُ اللَّهُ الْخُرْىَ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَالْعَذَابُ الْآخِرَةَ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾ وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَٰذَا الْقُرْءَانِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ لَّعَلَّهُمْ يَنْذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا

غیر ذی عوج لعلهم یتقون ﴿ ۲۸ ﴾ ضرب الله مثلا رجلا فيه
شركاء متشكسون ورجلا سلما لرجل هل يستويان مثلا
الحمد لله بل اكثرهم لا يعلمون ﴿ ۲۹ ﴾ انك ميت وائمهم ميتون
﴿ ۳۰ ﴾ ثم انكم يوم القيمة عند ربكم تخلصون ﴿ ۳۱ ﴾

﴿ کذب الذین من قبلهم فانهم العذاب من حیث لا یشتعرون ﴾ که سانیکی نه وتو له پیش
بتهرستانی مه که وه بوون پیغمه ره کانی خوئیانیان به دروژ خسته وه، دواپی سزای سهخت چو
بؤلای نهوان له لایه که وه نهوان ههستی پی نه کهن و، به پی ترس دانیشتبون.
﴿ فاذاقهم الله الخزي في الحياة الدنيا والعذاب الاخرة اكبر لو كانوا یعلمون ﴾ دواپی کاتی
خوا چیشتی بهوان رسوایی له جیهاندا وه کوشتن و روچوونی زهوی و، به راستی سزای روژی
دواپی زور گه وره تره نه گهر بیانزانیاه توشیان نه پی و گه وره تره باوه ریان نه هینا له جیهاندا.
﴿ ولقد ضربنا للناس في هذا القرآن من كل مثل لعلهم یتذکرون ﴾ وه به راستی نیمه لهو
قورئانه دا رووغان کردوه ته وه بؤ ناده میزاد هه مو وینه و هه مو شتی پیوستانی پی هه پی له
فهرمانه کاندا و، له کاروباری جیهانیان، ناگاداریشمان کردوون له به سه رهاتی گهلانی پیشو
که پیغمه ره کانی خوئیانیان به دروژ نه خسته وه؛ له بهر نه وهی ناموزگاری وه ریگرن و باوه بهین.
﴿ قرآنا عربيا غیر ذی عوج لعلهم یتقون ﴾ نهو قورئانه نیمه نارودو مانه قورئانیکه هه مووی
به زمانی عهره پی پاراوه قورئانیکه مروفایه تی و ناییشه، بؤ کات و جیگه یه نه، بؤ هه مو کات
و جیگه یه که، دورره له ره گه زپردستی و چینه یه تی و، خوار و پنهانی تیدا نه و، مانا کانی دژی
یه کتری نین: له بهر نه وهی له خوابترسن و له پی فهرمانی خوا خوئیان بپاریزن.
بؤ ناگاداری: نایا دروسته قورئان بگورئ بؤلای زمانی جگه ی عهره پی، نایا دواپی گورینی
وه ک قورئان ته ماشای نهو گورپراوه نه کروی و نابن به پی دهست نویژه وه دهستی لی بدری پانه؟
بیگومان قورئان هه رچه نده به زمانی عهره پی هاتوته خواره وه. به لام بؤ سوودی مروفایه تی
هاتوته خواره وه، له باره ی ناین یاسا و بیرو باوه ژیانی روژانه ی ناده میزاد، بؤ تنه ا نه ته وه یه
نه هاتوته خواره وه، دوره له ره گه زایه تی، چونکه قورئان په یامی خوا یه بؤلای هه مو ناده میزاد
و، گورایشی کاریکی سه ره کی یه بؤ بلا و بو نه وهی نایینی پیروزی نیسلام. زور کس به بو نه ی
گورینی قورئانه وه موسلمان بوون، نه وهی شایانی باسی قورئان گورپراوه بؤلای (۲۷) زمان.
دواپی گورینی دروسته به پی دهست نویژه وه دهستی لی بدری، چونکه نهو گورپراوه راسته وخو
قورئان نه. به لکو مانای قورئانه. نهو گورپراوه به وینه ی قورئان په کی زمانی بی باوه ران ناخا و
نه توانن وینه ی گورپراوه که دابین.

﴿ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ﴾ خوا روونی کردوه تهوه بو ئهوه کهسانه ی بت پهرستبوو باوهرداران. وینه ی پیاوی، چهند کهسی هاوبهشین لهو پیاوهدا، ئهوه پیاوه بهنده ی ئهوان بی، ئهوه کهسانه لهناوخویانا بیی ئاژاوه و ناکوکیان: ههر یه کهیان داوای ئهوه بکا ئهوه پیاوه بهنده ی ئهوه و، ههولئ ئهوه ئهدها به تایبهتی بوخوی بی، نهک بو ئهوانی تر، ئه وئاژاوهیه ئه بیته هوی ئهوه ی ئهوه پیاوه له دهست ههموویان دهر بچی و، ئهوان سوود له پیاوه وهرنه گرن و، نه ئهویش سوود له وانیش وهرنه گری.

﴿وَرَجُلًا سَلَمًا لِّرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا﴾ وه به پیاویکی باوهردار و بهنده ی یهک گهوره بی و یهک خوای هه بی و، کهسی تر لهو پیاوهدا هاوبهشی ئهوه گهوره نه بی، خوی ههر به بچوکی ئهوه کهسه دابن، ئایا ئهوه دوو پیاوانه وینه ی یهکن له غووندها و له بهسه رها تا. بیگومان وینه ی یهک نین.

یانی بت پهرستان چهند خوایه کیان ههیه و، داوای یارمهتی لهو بتانه ئهکن، ئه گهر بریار بدهین ئهوه خویانه درهخت و بهرد نه بن. به لکو خاوهنی ههست و هوش بن، بیگومان زورجاران له سه ر یهک شت پینک نایه و، ههره یه کهیان داوای شتیکی جیاواز ئهکا لهوه ی تریان، ئهوه دوو شته جیاوازانه ناگو نجی ههردوو کیان جی به جی بکری. کهواته به سه ر گهردانی ئه سورپنه وه و، نازانن کامیان بکه ن. به لام باوهرداران یهک خویان ههیه و، خوایش ههر داوای یهک شتیان لی ئهکا و، به ئاسانی و به بی سه ر گهردانی ئه توانن فه رمانه که ی جی به جی بکه ن و بۆیه باوهردارن ئه لین:

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾ هه مو سوپاس و ستایشی ههر بو خویا وه، هاوبهشی نیه، ههر ئهوه خاوهنی هه موو چاکه یه که و، هه موو شتیکی بو ئاده میزاد روون کردوه تهوه. به لام زورترین له ئاده میزاد له بهر نه زانیی خویان نازانن ههر خواشایسته ی پهرسته نه.

﴿إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِلَهُم مَّيِّتُونَ﴾ به راستی تو ئه مری ئه وانیش ئه مرن، چونکه مردن بهشی هه مو گیاندارانه به بی جیاوازی له نیوان پیغمه ران. به لام تو ی پیغمه ر که مردی، به سه ر به رزی ئه مری و جینگهت به هه شته و، ناوت به چاکه باس ئه کری له ههردوو جیهاندا. به لام بت پهرستان له ههردوو جیهاندا رسواو بی نرخن و، جینگه یان دۆزهخه و، ناویان به سه مکار ئه برئ له ههردوو جیهاندا.

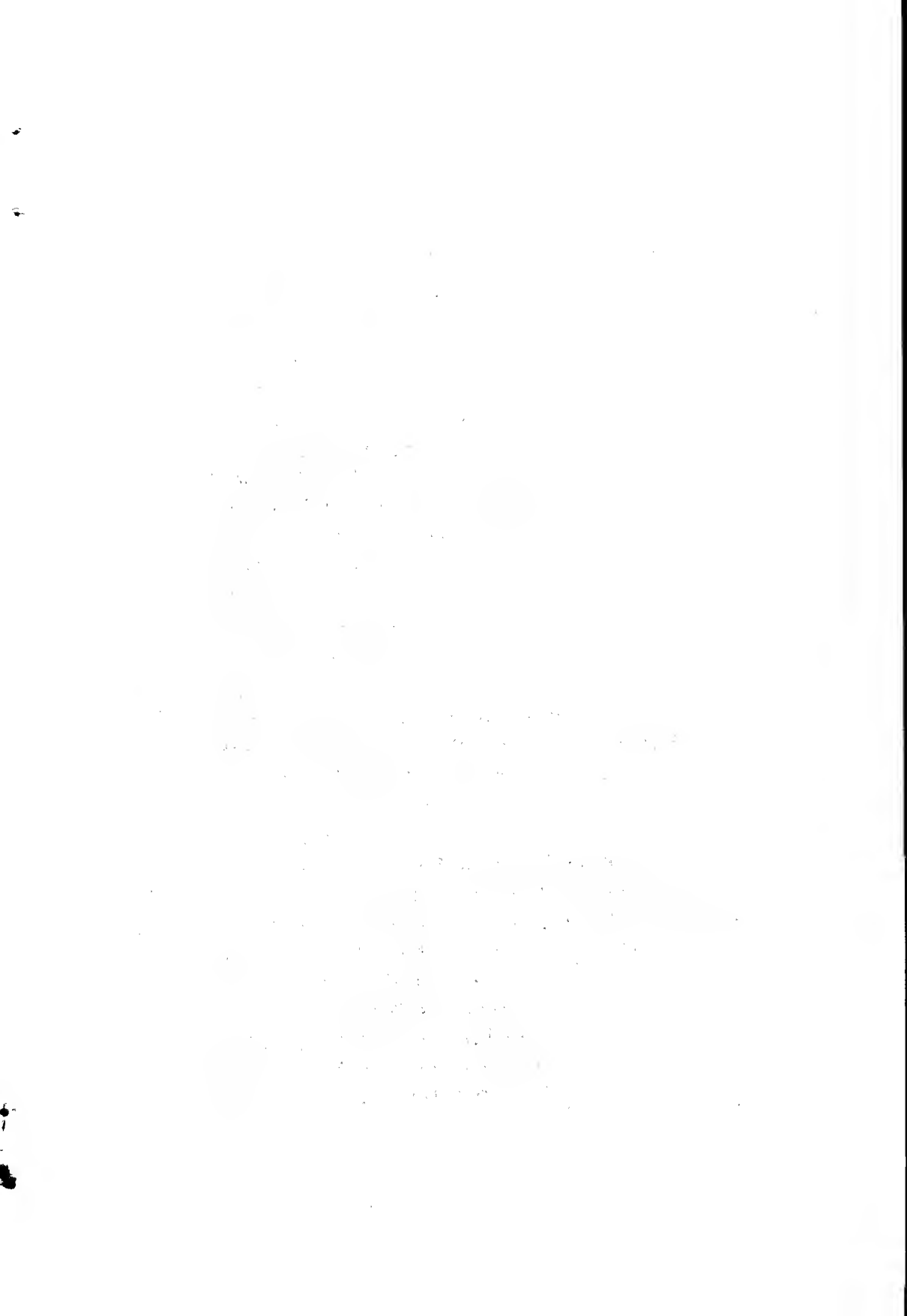
﴿ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ﴾ له پاشا به راستی ئیوه له رۆزی دوا ییدا له لای پهروه رگاری خوتانا ئه کهونه گفتوگو له گه ل یه کتری و، باوهردار و بی باوهر کو ئه بنه وه له خزمهت خوا دا. تو شایهتی ئهده ی له سه ر بی باوه ران که فه رمانی خوات بهوان را گه یاندووه. چاک و خراپ و باوهردار و بی باوهر جوئ ئه بنه وه.

به یاری ده ی خوا کوتایی به نووسینی ئه م جزمه هات له ۲۰۰۰/۷/۴ ی زایی نی

به ران بهر به (۳) ی ره ییعی دووه مه م سالی (۱۴۲۱) ی کوچی

﴿ پیرست ﴾

لاڀږه	باسدکان و بابتدگان
۱۰	باسی ماناو چۆنهیتی (دابة الأرض)
۱۳	چدندجار فو لډکړئ بدسوردا سور چۆنه
۱۳	نایا رۆیشتنی کپوه لډ جیهاندا نهی یا لډ دوا رۆژدا
۱۸	ناوی دایکی موساتان (موکابیدی)
۲۰	چاکړین ژنان چندن
۳۰	بۆنهمانی ترس دهستان دابین لډ سنگتان
۳۳	باسی مانای فیرعدون به زمانی جووه کان
۵۶	تدماشای جیاوازی نیوان (الف سنة إلا حسین عاماً) لډ گډل (تسعمئة وحسین و) تدمنی نوح چندن بووه
۵۷	باسی باو باپیری لیراهیم و کوچ کردنی
۶۴	بدریتانیاو رهوا کردنی نیربازی لاهان
۱۰۱	ناوی باو باپیری لوقمان و تدمنی نایا پیغمدره
۱۰۳	باسی هندن لډ زیړه کی لوقمان و کاره چاکه کانی
۱۲۵	باسی نه حزاب یا خندوق
۱۳۱	باسی مانای یدسرب
۱۳۸	نایا پیغمدره (د.خ) ستمی کرد لډ کوشتنی پیاوانی بدنی قورهیزه
۱۴۰	هممو ژند کانی پیغمدر بیوه ژنبون جگه عایشه، سودی ژن هینانی زور پیغمدر
۱۴۱-۱۴۹	هدروه باسی ژن هینانی پیغمدر لډ کړئ لډ گډل ناوی ژند کانی
۱۴۲	سودی ژن هینانی پیغمدر چوار شق
۱۴۳	نایا ژن شهینانی لهی
۱۵۶	هممو شۆرشې بۆ پدیه پندانی زانیاری بی نایینی نیسلام پیروزبایی لی لډ کا
۲۱۲	باسی شاری لډتاکیدو نارذنی دورو نویندیری عیسا بۆلای دانیشخوانی لډو شاره
۲۳۶	بۆ خوا پاداشتی پیاوان لډدا به ژنی جوان. بۆ پاداشتی ژنان به کوږی جوان بی دهنکی کردوه بۆ لهی لډ بهدهشت پیاو چندن ژنی هدی. بهلام ژن هدریک پیاوی هدی.
۲۴۰	ناوی کوږه کانی نوح و مانای ووشد کانیان
۲۴۱	نایا راسته لډستیره کان سدرچاوهی هممو شتیکن
۲۴۲	لیراهیم لډ چ جیگه به بووه دواپی کوچی کردوه
۲۶۲	رون کردنوهی مانای داوودو سولیمان به زمانی عبری
۲۸۳	نایا دروسته قورنان بگوردری بۆلای جگدی عدره بی؟

خویندري هیژا لهم جزمدها نهرکی چاویاخشانی نهم هه‌لانه بگره نه‌ستوی خوت

هه‌له	راست	لاپه‌ره	دێر	هه‌له	راست	لاپه‌ره	دێر
هاوینه	هاو وینه	٤	٢٦	نیو	نیوه	١٠٠	٢٢
بێگرێ	بگیرین	٥	١٥	رابیست	راست	١٠١	١٤
باوه‌شان	باوه‌ران	٧	٨	سوه	سوده	١٠١	١٦
به‌گوری	زیاده‌یه	٩	١٢	دوژمنایه‌تی و	دوژمنایه‌تی و	١٠٥	٩
نه‌وتوی بو	نه‌وتو	٩	١٦	بو	بو	١٢١	٢٤
توی	قورنانی	٩	١٧	کورشی	کوری	١٢٢	٣
په‌روه‌دگاری	په‌روه‌دگاری تو	٩	١٦	به‌نه‌وان	نه‌وان	١٢٥	١٦
به‌فه‌رمان	فه‌رمان	٩	١٧	خه‌نه‌قدال	خه‌نه‌قدال	١٢٦	١٣
نایه‌یی	نایی	٩	٢٤	زیاده‌یه	زیاده‌یه	١٢٦	١٣
نه‌و نه	نه	٩	٢٤	خه‌نه‌قه‌وه	خه‌نه‌قه‌وه	١٢٦	١٨
باراز	به‌رار	١٠	٢٨	جوبه‌ی	جوبه‌ی	١٢٧	١١
نه‌خوری	نه‌خویری	١١	١٤	نه‌وتالیب	کوری نه‌بو تالیب	١٢٧	٢٦
نه‌وان	نه‌وه‌ی	١٢	١٣	هه‌چه‌نده	هه‌چه‌نده	١٢٩	٨
وشزگاریان	رزگاریان	١٧	٨	دوای	دوایی	١٣٤	١٢
نه‌دان	نه‌وان و	١٨	١٩	ال‌اخراب	ال‌احزاب	١٣٤	١٨
فه‌ه	فه‌ی	١٩	١٣	له‌ناودا	له‌ناودا دانا	١٣٧	١٠
له‌به	له	٢٤	١٥	التقفیه	التقفیه	١٣٨	٢٠
و جولا	جولا	٢٥	٢٣	ریژه‌ی	ژیژ	١٣٨	٢٣
مویا	موسا	٢٧	١٩	خوای	خوا	١٣٨	٢٤
غیره‌ون	فیره‌ون	٣٣	١٠	نه‌دایه	نه‌دایه‌وه	١٤٣	١٢
خوشی	خوشبستی	٣٤	١٣	بیزارو	بیزارو	١٤٣	٢٤
به‌ئیمه	به‌نیوه	٣٨	٢٠	دوای	دوایی	١٤٤	٢١
چاکه‌یه‌ی	چاکه‌ی	٣٩	٢٤	باره‌ی	خوا ماره‌ی	١٤٤	٢٥
بلری	دی	٤٠	٢٣	ناده‌ی	ناده‌ی	١٥٦	٩
هاتوه	نه‌هاتوه	٤٢	٢٠	سوده‌که	سوده	١٦٢	٨
ره‌وانی	ره‌وایی	٤٣	١٧	نازاریان	نازاریان	١٦٧	١٣
به‌ر	به	٥٠	١٧	له‌خوژی	له‌خویو	١٧١	٧
بنه‌وموئ	بفه‌رموئ	٥٠	٢٧	دانه‌ویله‌ دانه‌ویله	له‌تزوئ دانه‌ویله‌و	١٧٣	٨
به‌یی	زیاده‌یه	٧٦	١٧	بوخاته	بوختانه	١٧٤	٢١
هه‌ولیان	هه‌والیان	٧٩	٢٧	پیاوئکی پیاوئکی	پیاوئکی	١٧٦	٦
هه‌ورا	هه‌ور	٨٥	١٥	دولیی	دوایی	١٧٧	١٧
جا	جار	٨٦	١١	قه‌حنات	قه‌حنان	١٧٨	١٣
راموی	راشمویی	٨٧	١٥	ئێوی	ئێوه‌ی	١٨٧	١١
بی‌ختیار	به‌ختیار	٨٨	٨	(الملائکه)	الملائکه	١٩٣	٧
قه‌دغه	قه‌ده‌غه‌ی	٩٢	٨	یفرنکم	یفرنکم	١٩٥	٧
روژه‌ی	روژه‌که‌ی	٩٢	١٤	یفرنکم	یفرنکم	١٩٥	
نیه	یه	٩٢	١٤	بزانی	بزانی	١٩٥	٢٢
پله‌یه‌له	پله‌ به‌ پله	٩٦	١٤	فاحینا	فاحینا	١٩٦	١٣
نه‌گرێ	نه‌کا	٩٩	١٤	ویو‌حی‌اللیل	ویو‌حی‌اللیل	١٩٨	٢٣
هه‌یه‌ر	حیره	٩٩	٢١	ویو‌حی‌التهار	ویو‌حی‌التهار	١٩٨	٢٣

خویندیری هیژا لهم جزمه‌دا نهر کی چاویباخشانی ئەم هه‌لانه بگره نه‌ستوی خۆت

هه‌له	راست	لاپه‌ره	دێر	هه‌له	راست	لاپه‌ره	دێر
(تذکی)	تزکی	٢٠٠	١٧	(نارا)	نارام	٢٤٣	٢٣
الضلمات	الظلمات	٢٠١	١٠	منا	متعا	٢٤٦	٥
بیبسی	بیبسنی	٢٠١	٢١	بین پیاد	به پیاو	٢٤٧	٦
ئه‌وته‌ی	ئه‌وه‌ی	٢٠٥	٢	خواو	خوا	٢٥٠	١٧
نازری	نازاری	٢٠٥	٥	ذکره	ذکرا	٢٥١	١٢
(الأخسار)	(الأمقنا)	٢٠٦	٢٠	نایه‌نتله‌و	نابته‌ له‌و	٢٥٣	١٨
شتی	شتی	٢٠٧	١٨	مانی	مانای	٢٥٣	٢١
(ومکر السیء)	(ومکر السیء)	٢٠٨	١١	سه‌مسور	سه‌ر	٢٥٤	١٤
حه‌یس	حه‌یش	٢١٢	٢٥	به‌ره‌ا	به‌ره‌وا	٢٥٨	٨
به‌ندکردنیان	به‌ندیان کردن	٢١٤	١٦	به‌شی	به‌به‌شی	٢٥٩	٤
ئه‌گه	ئه‌گه‌ر	٢١٨	١٩	بۆنا	بۆتان	٢٦٠	٣
داویی	دوای	٢٢٣	١٢	دامان	دامان نا	٢٦٣	٧
(حقا)	(حیا)	٢٢٥	٢٧	به‌هارد	به‌هار	٢٧٥	٢٠
(او إذا)	(وإذا)	٢٣٢	١٢	خه‌نۆتان	خۆتان	٢٧٨	١٩
داوایان	دوای	٢٣٣	٦	بکه‌ن	بکه‌م	٢٧٨	٣١
(ففع‌ل)	(نفع‌ل)	٢٣٤	١٩				